

BIBLIOTHECA

FF. PRÆDICATORUM

CONVENTUS

CIVIT. BENITIÆ

Lit.

348

Pl.

C

RT. REV. EUGENE O'CONNELL,

LOS ANGELES,

CAL.

MANUALE
TOTIUS JURIS CANONICI

MANUÂLE
TOTIUS
JURIS CANONICI

AUCTORE
D. CRAISSON
QUONDAM VICARIO GENERALI DIOECESIS VALENTINENSIS

OPUS ROMÆ EX AUCTORITATE SUPERIORE EXAMINATUM,
APPROBATUM ET COMMENDATUM AB EXAMINATORIBUS ROMANIS

EDITIO QUARTA

SYLLABO, CONCILIO VATICANO, CONSTITUTIONI *Apostolicæ Sedis*, ALIISQUE
CONSTIT. S. PONTIFICIS, AC DECRETIS ROMANARUM CONGREG.
RECENTER EDITIS ADAPTATA ET PLURIBUS MENDIS
EXPURGATA.

TOMUS PRIMUS

PICTAVII

SUMPTIBUS AUCTORIS
EX TYPIS H. OUDIN, EPISCOPALIS TYPOGRAPHI

1875

MANUAL

OF

THE CANONICAL

OF

THE CANONICAL

OF THE CANONICAL

OF

THE CANONICAL

OF THE CANONICAL

THE CANONICAL

OF THE CANONICAL

OF THE CANONICAL

OF

THE CANONICAL

THE CANONICAL

OF THE CANONICAL

OF THE CANONICAL

THE CANONICAL

PRÆFATIO.

Ut societas qualiscumque pace ac tranquillitate potiatur, magis ac magis de die in diem obtineat felicem prosperamque sortem, necesse est ut auctoritati, præsertim Supremæ, quæ ipsi præficitur, maxima exhibetur reverentia, legesque ab ipsâ dimanatæ religiosè ac fideliter custodiantur. Unica fortè, sed saltem præcipua causa ingentium atque innumerabilium malorum, quæ hodie populos plerosque opprimunt, est quòd, dissolutis à multis annis subjectionis inferiorum erga duces ipsis præpositos vinculis, parvipendatur, imò tanquam nulla habeatur auctoritas publica, adversùs quam nititur atque debacchatur quotidie inordinatus effrenatæ libertatis ac indomitæ independentiæ amor.

Si hoc sit verum pro sæculari Societate, quantò magis id est affirmandum pro Societate spirituali, pro eâ nempe Societate, quam ipsemet Christus constituit super solidum Apostolorum fundamentum, imprimis super Petrum, ut *portæ inferi nunquam essent contra eam prævalituræ* (Matth., c. 16, v. 18); præcipiendo eisdem Apostolis ut *docerent omnes gentes servare omnia quæcumque Ipse mandavit* (Matth., cap. 28, v. 20) : de quibus Apostolis etiam dixerat antea : *Qui vos audit, me audit ; qui vos spernit, me spernit* (Luc.,

cap. 10, v. 16) ; et : *Qui Ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus* (Matth., cap. 18, v. 17). Maximè ergo commendabilis est auctoritas in Ecclesiâ existens, ut, òte à Deo instituta; ipsique præcipuè est obediendum, ac sanctè et exactè obtemperandum ipsius legibus et mandatis. Quâ religiosâ observantiâ deficiente, non solum periclitabitur pax Reipublicæ Christianæ, animæque fidelium in perditionem ruent; sed etiam exhinc pessumdabitur salus Reipublicæ temporalis, cujus securitas et splendor maximè pendent ab exactâ observatione legis divinæ, seu à bono statu Societatis spiritualis, quæque non benè restaurari valet, quin antea Ecclesia, in variis suis membris, benè componatur et regatur.

Ut ergo tanti momenti finis attingatur, adjuvare volentes pro posse nostro, quantumvis minimo, otium quod nobis divina Providentia *suaviter*, ut semper, *omnia disponens* fecit, adhibuimus, ex amici consilio, ad hoc *Manuale Juris Canonici* exarandum. In Galliâ enim, potius quàm in plerisque Orbis Christiani regionibus, opus hujusmodi desiderari videtur: quippe apud nos, duobus ultimis sæculis, prævaluerant doctrinæ vera omnis juris ecclesiastici fundamenda convellentes. Etenim ipsamet fides catholica edocet S. Pontificem, utpote Successorem B. Petri ac Christi Vicarium, esse centrum Ecclesiæ necessarium; ipsumque habere à *Christo plenam potestatem pas-cendi ac gubernandi universalem Ecclesiam*; porro non obstante hâc doctrinâ, necessariò sub poenâ naufragandi circa fidem tenendâ, multi, in Galliâ, posterioribus sæculis, sibi finxerunt præscriptiones S. Sedis vim conscientias fidelium ligandi non habere, nisi prius reciperentur ab Episcopis, quibus tribuebant, non tantum facultatem examinandi opportunitatem hujusmodi præscriptionum, sed ipsasmet etiam non admittendi; ita ut sæpè, etiam nostro ævo, iis qui certas allegant Ecclesiæ leges, quarum observatio urgetur à S. Sede, respondeatur: *Has leges nos non ad-*

mittimus : hæc in Galliâ non admittuntur ; hæc non sunt recepta apud nos : quasi Gallia donata fuisset a Christo privilegio non obsequendi ei cui tamen Christus curam totius gregis sui commisit absque exceptione. Dicta assertio verificatur imprimis quoad decisiones Romanarum Congregationum : quamvis enim luce meridianâ clariùs sit, Supremum Pastorem, Papam videlicet, sive per se, sive per Vicarios et Delegatos, posse suam plenam jurisdictionem exercere in omnem Ecclesiam ; attamen, non obstantibus expressis Declarationibus S. Pontificis, non rarò accidit ut, in Galliâ, ei qui in probationem suarum assertionum affert aliquas responsiones dictarum Congregationum, statim dicatur : non probare hujusmodi responsiones, eò quòd apud nos non admittatur earum auctoritas ; talemque esse nostram libertatem ac consuetudinem : quasi posset præscribi contra jus divinum obligans fideles omnes ad obtemperandum Successori B. Petri, et sic minui valeret auctoritas ab ipso Deo constituta et firmata usque ad finem mundi.

Admitti quidem potest, imò et debet auctoritas consuetudinis, ut infra dicturi sumus, sed consuetudinis tantùm suis legitimis vestitæ conditionibus, quarum numero est quòd sit rationabilis, proinde non contra jus divinum aut naturale ; insuper quòd accedat tacitus saltem aut legalis Superioris consensus. Ergo præscriptio allegari nequit, quando agitur de immutatione potestatis quam Christus concessit suo Vicario : quia secus derogaretur juri divino ; et insuper Superior seu Caput Ecclesiæ non tantùm non consentit, sed nec consentire potest, cùm nequeat immutare conditionem quam Deus illi et Ecclesiæ suæ fecit.

Ex his lectori jam clarè perspicere licet quòd puris Ecclesiæ Romanæ principiis totum hoc Manuale sit innixum. Ingenuè enim fatemur nos intelligere non valere quomodo alio fundamento stabiliri posset Jus Canonicum : nihil enim aliud est istud quàm complexio legum

Ecclesiæ ; cū autem Ecclesia sit necessariō Romana, leges ipsius condi nequeunt nisi juxta constitutionem ejusdem Romanæ Ecclesiæ, id est, nisi sint nixæ super hoc fundamentali principio quòd plenitudo potestatis Ecclesiasticæ apud Pontificem Romanum resideat. Extra hoc fundamentale principium, aliud velle admittere, quid esset nisi dividere auctoritatem ecclesiasticam, id est, ipsammet Ecclesiam, quæ tamen est una, prout ipsomet Symbolo constat ? Insuper si, invito Supremo Pontifice, legitimæ essent aliorum Prælatorum ordinationes, actum esset de Jure Canonico in Ecclesiâ, cū nulla reverâ esset lex ecclesiastica universè obligans, sed tantum leges particulares. Et hæc est causa cur in Galliâ scientia Juris Canonici tam neglecta ac ferè omninò prætermissa fuerit ultimo sæculo : cū enim mentes pervaserat falsa opinio Leges Pontificias non habere vim obligandi nisi acceptatæ fuissent ab Episcopis, pleræque SS. Pontificum Constitutiones ut non obligatoriæ apud nos habebantur ; imò antiquæ leges, etiam Conciliorum, olim receptæ, uti vim non ampliùs habentes reputabantur, eò quòd contraria invaluisset consuetudo, non attendendo an hujusmodi consuetudines haberent conditiones requisitas ut essent legitimæ : ex quo oriebantur incertitudo super plerisque præscriptionibus ab Ecclesiâ sancitis, simulque ignorantia cui legi tutò et certò esset adhærendum, ac proinde annihilatio ferè universalis Canonice Jurisprudentiæ.

A tantis aberrationibus feliciter eductus, maxime post Vaticanum Concilium, Clerus Gallicanus veritatem hodie perquirat, postulatque libros verisscientiæ canonicæ principiis suffultos. Jam plura opera in lucem prodierunt quæ huic indigentiae responderent : præter ea enim quæ ab exteris conscripta fuerunt, v. g., D. Phillipps opus in Gallicam linguam conversum, cui titulus : *Du droit ecclésiastique* ; et *Institutiones* tam publici quàm privati juris canonici, Card. Soglia, etc. ; sunt alia plura apud nos evulgata : nempe : 1° *Cours*

de droit canon, D. André; 2° *Institutiones juris canonici*, R. de M.; 3° *Exposition des principes du droit canonique*, Cardin. Gousset; 4° *Prælectiones S. Sulpitii*, D. Icard Vicarii Gener. Parisiensis; 5° *Traité des peines ecclésiastiques*, D. Stremler; 6° varii Tractatus D. Bouix, in quibus fusè et doctè præcipua, si non omnia puncta juris canonici elucidantur; 7° *Revue des sciences ecclésiastiques*, singulis mensibus prodians sub directione ejusdem D. Bouix, in quâ plura etiam de jure canonico inveniuntur; 8° *Analecta juris Pontificii* quæ sermone Gallico Romæ primum edita fuere et in quibus multa congeruntur documenta ad jus canonicum spectantia, quibus plures quæstiones enodantur, etc. ¹

Sed quia vel hujusmodi opera sunt nimis prolixa, nec proinde nisi à paucis comparari ac perlegi valent, vel quia non explanant nisi quamdam partem juris canonici, aut fortè id non faciunt satis practicè, aut etiam in quibusdam, quamvis rarò, non satis conformiter principiis Ecclesiæ Romanæ, existimavimus inutile non fore si aliquod *Manuale* exararetur super universalis juris canonici scientiâ, non ita longum ut commodè nequiret acquiri et perlegi ab omnibus sacerdotibus sacrum ministerium exercentibus; nec ita breve ut nonnisi nuda principia hujusmodi scientiæ contineret, non autem etiam solutiones plerorumque casuum qui quotidie occurrunt in exercitio sacri ministerii. Et hæc fuit causa præsentis *Manualis*.

Mens nostra fuit etiam ut hoc opus adhiberi posset in Seminariis pro instituendâ clericali juventute; imò

¹ Monitum hic volumus lectorem ne fortè inopportunè offendatur quòd, etsi in multis prorsus dissentiamus à D. Lequeux, prout patebit ex dicendis in toto operis decursu, attamen ejusdem auctoris *Manuale Compendium*, licet in Indice relatum, putavimus posse aliquando citare, etiam de verbo ad verbum, in materiis tamen errore non infectis, et ut plurimum ad efficacius convincendos, testimonio non suspecto, adversarios quarundam disciplinarum romanarum.

ad hunc specialem finem primum huic operi manum admovimus. Pro quo sanè breve volumen debuissimus exarare, cum nonnisi permodicum tempus in Seminariis nostris studio Jurisprudentiæ Canonici impendi valeat; sed mox fuit nobis evidens quòd ad solam Seminariorum commoditatem non deberemus attendere: nam in brevi volumine explanari potuissent solummodo nuda principia juris canonici; porrò sacerdotes sacrum ministerium exercentes, maximè indigent apud nos aliquo opere Manuali, in quo, non quidem prolixè, sed tamen sigillatim ac dilucidè inveniantur explanata omnia quæ ad praxim quotidianam pertinent. Unde si ad Seminaria tantum attendissemus, opus parum utile et exigui tantum momenti confecissemus. Opus tamen præsens adhiberi etiam poterit in Seminariis: in eo enim facilè seligere poterunt Magistri quæstiones magis fundamentales quibus imbuant juvenes levitas; qui deinde, persoluto studiorum cursu et facti sacerdotes, cæteras quæstiones addiscent, prout se dabit eis opportunitas. Cariùs quidem opus ement: à quibus expensis eos eximere ceriè voluissimus, si fieri potuisset; sed nequivimus: compensationem autem obtinebunt præ manibus habentes librum, qui postea utilis, ut non dicam omninò necessarius erit pro exercendo sacro ministerio, quique etiam eos immunes faciet ab aliis pluribus libris cum majori dispendio comparandis.

Ad calcem operis adjecimus Indicem alphabeticum materiarum in eo contentarum. Illum, quàm maximà potuimus fidelitate et quantò explicatiùs potuit fieri, conficere conati sumus: opæ hujusmodi Indicis facile erit invenire solutionem variorum dubiorum in decursu operis expensorum.

Adjecimus insuper Catalogum omnium diœcesium quæ in toto orbe nunc existunt, in quo nomina latina et vulgaria illarum diœcesium per suas respectivè Provincias distribuuntur.

Cum tandem meritò timendum nobis erat, propter nostram imperitiam, quòd, non obstante nostrâ devotione erga Ecclesiam, solutiones datæ in præsentì Manuali non forent semper omninò conformes decisionibus et sensui ejusdem : ad majorem securitatem Clero Gallico faciendam, in lucem non debuimus opus nostrum edere, quin antea illud subjiceremus examini S. Sedis. Desiderio nostro pèr Rever. P. Jandel Magistrum Generalem Dominicanorum ipsi exhibito, dignatus est R. Pater De Modena Secretarius Congreg. Indicis, acquiescere, et cum Superiorum approbatione, judicium duorum examinatorum quibus examen nostri operis commiserat, sequentibus verbis nobis tradidit :

« Avendo il sottò, con Superiore approvazione, com-
 « messo ai due chiarissimi Professori De Angelis e
 « Roncetti l'esame di un M. S. intitolato *Manuale totius*
 « *juris canonici*, composto dal sig. Craisson già Vi-
 « cario Geñle di Valenza in Francia, ne trasmette
 « all' autore il relativo parere da valersene come
 « meglio crederà nel dare in luce cotal suò lavoro.

« Minerva, Roma, 23 Luglio 1862.

... (Locus sigilli.)

« F. Angelo Vincenzo MODENA, DI PRED.

« Segretario della S. Congreg. dell. Indice. »

Sic autem se habet judicium præfatorum examinatorum :

« Quod gallicè redditur : « Le soussigné ayant confié, avec l'appro-
 « bation des supérieurs, aux deux excellents professeurs de Angelis
 « et Roncetti, l'examen d'un manuscrit intitulé *Manuale totius juris*
 « *canonici*, composé par M. CRAISSON, ancien Vicaire Général de
 « Valence, en France, transmet à l'auteur le jugement de ces deux
 « examinateurs, afin qu'il s'en serve de la manière qu'il croira le plus
 « convenable dans la publication qu'il fera de son ouvrage.

« Minerve, Rome, 23 juillet 1862.

« F.-ANGE-VINCENT MODENA,

« De l'Ordre des FF. Prêcheurs, Secrétaire de la Congrég. de l'Index. »

Ex munere nobis demandato, opus cui titulus :
 « *Manuale totius canonici juris* à D. CRAISSON, quon-
 « dam Vicario Generali dioceseos Valentiniensis in
 « Galliâ, lucubratum, attentè et sedulò, quantum per
 « nos fieri potuit, perlegimus. In eo, non solum
 « nihil bonis meritis aut fidei catholicæ principiis
 « contrarium deprehendimus, benè verò perspectam
 « habuimus sive memorati auctoris doctrinam in
 « canonicis argumentis evolvendis, sive ejusdem so-
 « lertiam in controversis opinionibus deligendis, sive
 « demùm, quod potissimum est, ipsius studium in
 « erroribus ecclesiasticæ auctoritati infensis refellen-
 « dis : ita ut ad clericos in pontificiis disciplinis ritè
 « instituendos, opus hoc sit maximè accommodatum.
 « In quorum fidem, datum Romæ, die 22 julii 1862.
 « Philippus DE ANGELIS, juris canonici in scholis
 « pontificii Seminarii Romani et in Universitate
 « professor.
 « Cæsar RONCETTI, in scholis pontificii Seminarii
 « Romani Institutionum canonicarum professor. »

CONCORDANT CUM ORIGINALIBUS :

Pictavi, 2 Februarii 1863.

† LUDOVIGUS EDUARDUS, *Pict. Episc.*

De Mandato Episcopi :

LAURENT, *Super. Semin. Major. Pict.*

Non sat memores essemus eximii honoris quem Sua Sanctitas nobis, licet tam immeritis, conferre dignata est, si hic non subjiceremus epistolam gratulatoriam, cui propriâ manu chirographum apposuit et quam paternè ad nos direxit post secundam editionem hujusce *Manualis*, ut sequitur :

« Pius PP. IX.

« Dilecte Fili, salutem et Apostolicam Benedictionem.
 « Oblatum Nobis *Manuale totius juris canonici* à te elucubratum libentissimè excepiimus; et quamquam curis nostris distenti nullum hætenus subsecivum tempus ejus lectioni impendere valuerimus, nequivimus tamen tuum operisque propositum non probare. Gliscentibus enim erroribus ecclesiasticæ auctoritati infensis illud opponere voluisti, et succrescentis cleri institutioni in primis prospicere, atque etiam cæteris consulere per librum omnium manu facile terendum, et unde hauriri possent, non arida tantum et generalia principia, sed practica quoque rerum notitia in usum transferenda, atque illis obijcienda commentis, quæ per osorum hujus S. Sedis artes, et per leviores sacrorum canonum haustum jamdiu invaluerunt. Cumque id te assecutum fuisse testentur ii, quorum recensitioni opus tuum subjecisti, tibi gratulamur, ac ominamur, ut quod spectasti, laborum tuorum fructum indè copiosè percipias. Id in gentis tuæ præsertim utilitatem à Deo poscimus, dum auspiciem benedictionis ejus et grati animi Nostri paternæque benevolentiae pignus Apostolicam tibi Benedictionem peramanter impertimus.
 « Datum Romæ, apud S. Petrum, die 25 junii 1865,
 « Pontificatûs Nostri anno XX.

« Pius PP. IX. »

MANUALE

TOTIUS JURIS CANONICI.

PROLEGOMENA.

---

1. Quæ dicenda sunt in Prolegomenis juris canonici in sex capita partiemur : In 1° dicemus de nomine, definitione et divisione juris canonici; in 2° de ipsius fontibus; in 3° de jure nationali; in 4° de privilegiis in genere; in 5° de historiâ juris canonici; in 6° de Regulis ejusdem.

CAPUT PRIMUM.

DE NOMINE, DEFINITIONE ET DIVISIONE JURIS CANONICI.

§ I.

Quotuplici sensu vocabulum JUS usurpari soleat.

2. — 1° Significat quod *justum* seu æquum est, nempe quod legi naturali, divinæ et humanæ consentaneum est ¹.

2° Accipitur pro sententiâ judicis, imò pro loco in quo judicia exercentur.

3° Pro legitimâ facultate aliquid agendi, vel omittendi, obligandi alterum ad aliquid dandum, faciendum; vel omittendum; et sic accipitur in tractatu *de justitiâ et jure*.

* Vox *jus* venit à verbo *jussum* seu mandatum, sicut vox gallica *droit* à voce latinâ *directum* derivat. (Cardinal Gousset, *Exposit. des principes du droit canonique*, p. 2.).

4° Pro jurisprudentiâ , seu scientiâ juris , et sic studentes jurisprudentiæ dicuntur *juri studentes*.

5° Denique pro lege seu complexione legum ; sic dicitur : *Corpus juris canonici, civilis ; jus naturale*, etc. Hoc posteriori sensu , nomen *jus* usurpatur in præsentî Manuali (V. Bouix, *De Principiis*, cap. 5).

§ II.

Juris in varias suas species distributio.

3. — 1° Jus dividitur in *naturale* et *positivum* : « *Naturale* constat iis legibus seu obligationibus quæ ita necessariò fluunt ex Dei et creaturarum naturâ , ut non possint non existere. *Positivum*, legibus liberâ voluntate , sive Dei , sive hominum constitutis. » (Bouix, *ibid.* p. 6).

2° Positivum subdividitur in *divinum* et *humanum*, prout liberâ Dei vel hominum voluntate statuitur.

3° Juris humani tres sunt species : *ecclesiasticum* seu *canonicum*, *jus gentium* et *jus civile*. *Jus gentium* vocatur illud quo utuntur omnes vel ferè omnes gentes. *Jus civile* constat legibus positivis ab auctoritate civili constitutis pro temporali bono reipublicæ.

De jure ecclesiastico seu canonico nobis hîc est tractandum.

§ III.

Quid sit jus canonicum?

4. Quoad nomen jus canonicum derivatur à voce græcâ *κανών* seu regulâ quâ utuntur artifices ad lineas dirigendas.

« Dicitur etiam *ecclesiasticum* et *sacrum* ; quoniam agit de personis rebusque sacris atque ecclesiasticis ; item quod ecclesiasticâ , hoc est , sacrâ potestate sit latum.

« Dicitur et *pontificium*, tum quod magnâ ex parte à Romanis Pontificibus constitutum est, tum ut à cæsareo, sive civili jure distinguatur. » Devoti Prol. cap. 3.

5. Quoad *rem*: vel consideratur 1° in sensu stricto, id est juxta eas tantum leges quæ ab auctoritate ecclesiasticâ supremam et universalem jurisdictionem habente sancitæ sunt; et sic intellectum rectè definiri potest: *Complexio legum auctoritate Papæ firmatarum, quibus fideles ad finem Ecclesiæ proprium diriguntur.*

Dicitur 1° *auctoritate Papæ firmatarum*, non autem constitutarum, aut approbatarum: quia in jure canonico sunt multæ leges juris divini tum naturalis, tum etiam positivi, quæ nec fuerunt à Papâ constitutæ, nec propriè approbatæ, sed solum ab ipso declaratæ et executioni specialiter mandatæ.

Dicitur 2° *quibus fideles ad finem Ecclesiæ proprium diriguntur*: scilicet ad spirituale bonum æternamque beatitudinem.

6. Vel consideratur 2° in sensu latiore et minus proprio; et definitur: *Complexio legum à quocunque potestatem legislativam possidente in bonum fidelium firmatarum*; quâ definitione comprehenduntur non solum leges à S. Pontifice latæ, sed etiam leges legatorum pro circumscriptione ipsorum legationis, decreta conciliorum sive nationalium sive provincialium, statuta diœcesana, et Prælatorum regularium, aut cujuscunque jurisdictionem ecclesiasticam legitimè possidentis.

7. Jus canonicum prout scientia est, vocatur *jurisprudentia canonica* et rectè definitur in stricto sensu: *scientia legum ecclesiasticarum auctoritate Papæ firmatarum*; latiori verò sensu: *scientia legum ecclesiasticarum omnium.*

8. Jurisprudentia canonica differt sive à theologiâ, sive à scientiâ juris naturalis, sive à jurisprudentiâ civili. Etenim 1° quamvis objectum materiale jurisprudentiæ canonici, idem sit, pro majore sui parte, ac objectum materiale theologiæ, attamen formaliter et in essentiâ differunt inter se theologia et jurisprudentia canonica: theologia enim est *scientia quæ discurrit ex principiis fidei circa Deum et circa ea quæ ad Deum aliquo modo pertinent*: dum jurisprudentia canonica est *scientia legum ecclesiasticarum, sive omnium, sive earum tantum quæ auctoritate*

Papæ firman¹; et sic iterum 2° differt illa jurisprudentia à scientiâ juris naturalis quæ est *cognitio ordinata regularum quæ ipsâ rerum naturâ fundantur*; et 3° differt à jurisprudentiâ civili, cujus objectum sunt leges à potestate civili firmatæ quæ directè pro fine habent solummodo bonum temporale civium, dùm leges ecclesiasticæ pro fine habent bonum spirituale fidelium æternamque eorum beatitudinem.

§ IV.

Divisio juris canonici.

9. Jus canonicum dividitur 1° in *scriptum* et *non scriptum*: Traditiones et consuetudines vim legis habentes constituunt jus non scriptum.

2° In *publicum* et *privatum*: *Publicum* exhibet constitutionem societatis ecclesiasticæ, ipsius regimen, ordinem personarum ad invicem in Ecclesiâ, jura et officia earum, etc. *Privatum* versatur circa obligationes singulorum prout distinguuntur à gubernatione ecclesiasticâ, v. g. circa sacramenta recipienda.

3° In *commune* et *particulare*: *Commune* dicitur quod pro universâ Ecclesiâ latum est et obligat omnes, *per se*, fideles, nisi exstent in contrarium, privilegia vel consuetudines legitimæ. *Particulare* est quod pro certo loco, aut certis personis tantum statutum est, et subdividi potest in patriarchale, primatiale, provinciale, diœcesanum, monachale, etc., prout uni tantum vel Patriarchatui, vel etc., convenit.

10. — 4° In *antiquum*, *novum* et *novissimum*: *Antiquum* illud est quod usque ad decretum Gratiani viguit; *Novum* quod statutum fuit à prædicto decreto usque ad conclusio-

¹ Quantumvis differant inter se theologia et scientia canonica, mutuo tamen sui invicem auxilio indigent, nec una ab alterâ separari potest sine periculo: « Theologiam à canonibus excludere, ait Gerson (t. IV, p. 871, v. 2), nihil aliud est quam suos sibi oculos evellere: similiter canones velle destruere est corpus proprium ecclesiasticæ politię deformiter habitare. Quærere qualis scientia plus expediat, evangelica vel canonica est quærere quod in corpore membrum ad directionem suam plus exponitur vel oculus vel aliquid aliorum. »

nem Collectionis corporis juris; *Novissimum* quod à tempore corporis juris clausi ad nos usque decurrit. Aliis tamen placet *jus antiquum* appellare quod Tridentinam synodum præcessit; *novum* quod sancivit idem concilium. *Novissimum* verò quod à tempore Tridentini decretum fuit. Sunt etiam, sed auctoritati Sanctæ Sedis infensi, qui malè per *antiquum jus* intelligunt illud quod per *falsas decretales subversum est*; per *novum* quod viguit post dictas decretales usque ad concilium Trident.; et per *novissimum* quod à prædicto concilio sancitum fuit. Sed immeritò asseritur *jus antiquum* immutatum fuisse per falsas decretales, ut probabitur infra. (Nº 177-181.) Vide *Instit. R. de M. t. 1*, p. 7; et Bouix, *de Principiis*, p. 67.

CAPUT II.

DE ORIGINE SEU DE FONTIBUS JURIS CANONICI.

11. Per originem seu *fontes* juris canonici intelligimus potestatem quæ valet condere leges ecclesiasticas.

ART. I.

UTRUM SIT IN ECCLESIA FONS ALIQUIS JURIS CANONICI.

12. Aerius, Waldenses, Wiclef, Joannes Hus, etc., negarunt Ecclesiæ inesse leges condendi potestatem.

Sunt qui ei denegant auctoritatem propriè dictam: dùm nolunt eam posse externâ aliquâ coactione urgere observationem suorum mandatorum.

Imò nonnulli contendunt eam non valere conscientiam ligare per præcepta; nihilque amplius ei concedunt præter potestatem *directivam* quæ monitis et suasionibus fideles regat; potestatem verò legislativam, præsertim circa actus externos qualescumque, ità principi sæculari adjudicant, ut ab Ecclesiâ exerceri nequiverit, nisi consentientibus civilibus guberniis. Ità sentiunt plerique protestantes, præsertim Anglicani, schismatici hodierni apud Russos, multi curiarum sæcularium in Galliâ advocati et magistratus;

imò nonnulli clerici ignari vel depravatæ doctrinæ. Ità pariter Josephitæ in Germaniâ, et alii multi in Hispaniâ et Lusitaniâ. Exhinc prodierunt celebris Constitutio civilis Cleri gallicani, anno 1791, et synodi Pistoriensis acta, anno 1783.

Quidam. systema democraticum in Ecclesiam inducere volentes. docuere Christum prius dedisse potestatem legislativam communitati fidelium. ab ipsis deinde transferendam in primos pastores, qui nomine totius Ecclesiæ exercerent. Ità Marsylus Patavinus. Lutherus. Marcus Ant. de Dominis, Richerius, multique Jansenistæ et cum eis synodus Pistoriensis. (Lequex. n° 8.)

Sunt tandem, qui *Regalistæ* à Cardin. Soglia vocantur, eo quòd nimium regibus et civili potestati faveant. qui juri-
bus Ecclesiæ ità detrahunt, ut res, si non spirituales, at certè spiritualibus adnexas, et totam disciplinam externam eidem civili potestati subjiciunt. (*Inst. juris publici*, p. 146, etc.).

Contrà hos omnes statuendæ sunt propositiones sequentes:

13. *Propositio 1ª.* — Est in Ecclesiâ non solùm directiva sed vera potestas legislativa condendi leges etiam ad actus exteriores obligantes.

Quòd sit in Ecclesiâ potestas legislativa ad regendam et gubernandam fidelium societatem assertio est de fide, juxta Suarez (*De Leg.* lib. 3 cap. 1.)

Prob. 1º ex Scripturâ : « Tibi dabo claves regni cœlo-
rum.... Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum
» et in cœlis. » (Matth. c. 16. v. 19.) « Pasce oves meas. »
(Joan. c. 21. v. 16.) Ex his verbis manifestè deducitur datam
esse Petro et proindè ipsius successoribus potestatem
regendi et gubernandi societatem fidelium. « Attendite
» vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus S. posuit
» Episcopos regere Ecclesiam Dei » (Act. Apost. c. 20. v. 28.)

Ad praxim deduxerunt hanc potestatem Apostoli, cum
post concilium Hierosolymitanum dicebant : « Visum est
» Spiritui Sancto et Nobis nihil ultrà *imponere* vobis oneris
» quam hæc necessaria, ut abstineatis vos ab immolatis

p. 19-23 ; et dicta supra de studio medicinæ et juris civilis (2062).

Deveniendum nunc ad judicia ecclesiastica de quibus solis est agendum in præsentī tractatu.

PARS PRIMA.

DE JUDICIIS ECCLESIASTICIS SIVE IN GENERE SIVE IN SPECIE.

5492. Dicemus : 1° de judiciis ecclesiasticis in genere ;
2° de judiciis ecclesiasticis in specie.

SECTIO PRIMA.

DE JUDICIIS ECCLESIASTICIS IN GENERE.

CAPUT I.

AN ECCLESIA HABEAT FORUM EXTERNUM SEU PROPRIE
DICTAM POTESTATEM JUDICIARIAM.

5493. Multi heterodoxi negârunt, apprimè intelligentes parùm sibi esse pertimescendam Ecclesiæ auctoritatem, si ita coarctaretur illius potestas ut posset tantùm suadere, deprecari, aut ad summum excommunicare, nullâ vi adhibitâ ut rei, etiam inviti, coram suo tribunali comparerent et suis sententiis obtemperarent.

« Primus Aetius omnem Ecclesiæ jurisdictionem et legi-
» slativam potestatem eripere conatus est : ejus errorem
» secuti sunt Valdenses, Joannes Hussius, Marsylus Pata-
» vinus, Jandunius, Lutherus, Calvinus, Grotius, qui
» falsò putârunt nullam Ecclesiæ esse jurisdictionem, sed
» omnem ejus in dirigendo et suadendo positam esse auc-
» toritatem. Horum exemplo Protestantes omnes qui jus
» principis in sacra tuentur, Ecclesiæ adimunt judiciariam
» potestatem : qui cum Puffendorffio Ecclesiam non dis-

» potest Jesum Christum in suæ Ecclesiæ institutione
 » dedisse Apostolis eorumque successoribus potestatem
 » nulli alii potestati obnoxiam, quam sanctissimi Patres
 » universi voce concordi agnoverunt cum Osio et S. Atha-
 » nasio monentibus : *Ne te rebus misceas ecclesiasticis ; nec*
 » *nobis hisce de rebus præcepta mandes ; sed à nobis*
 » *potius hæc ediscas. Tibi Deus imperium tradidit ; nobis*
 » *quæ sunt ecclesiastica concedidit , etc.*

» Ut de disciplinâ agamus, quis unquam est inter catho-
 » licos qui affirmet ecclesiasticam immutari à laicis posse ?
 » Cum, anno 1560, Facultas Parisiensis ad examen adduxis-
 » set ea quæ Franciscus Grimaldet, advocatus regius,
 » retulerat ad conventum seu status apud Andegavenses
 » collectos ; inter multas propositiones ab ipsâ reprobatas,
 » sequens etiam reperitur : *Le second point de la religion*
 » *est en la police et discipline sacerdotales, sur lequel les*
 » *rois et les princes chrétiens ont puissance d'icelle dresser,*
 » *mettre en ordre et réformer icelle corrompue.* Hæc pro-
 » positio est falsa, schmatica, potestatis ecclesiasticæ ener-
 » vativa et hæretica ; et probationes ad illam sunt imperti-
 » nentes. » Vide in fine tomi Encycl. Quanta cura.

15. *Propositio 3^a* — Potestas legislativa Ecclesiæ ita
 residet in Pastoribus ut neque ad eos per fideles perveniat,
 neque in suo exercitio pendeat à fidelium consensu.

Probatur ex Bullâ *Auctorem fidei* n° 2 : « *Propositio*
 » *quæ statuit potestatem à Deo datam Ecclesiæ, ut communi-*
 » *caretur Pastoribus qui sunt ejus ministri pro salute anima-*
 » *rum.* Sic intellecta, ut à communitate fidelium in Pastores
 » derivetur ecclesiastici ministerii ac regiminis potestas ;
 » — hæretica. »

Et n° 3 : « *Insuper quæ statuit Romanum Pontificem esse*
 » *caput ministeriale, sic explicata ut Romanus Pontifex non*
 » *à Christo in personâ B. Petri, sed ab Ecclesiâ potestatem*
 » *accipiat, quâ velut Petri successor, verus Christi vicarius*
 » *ac totius Ecclesiæ caput, pollet in Ecclesiâ : — hæretica. »*

Probari posset adhuc ex argumentis 1^æ propositionis.

ART. II.

QUOTUPLEX SIT FONDS JURIS CANONICI.

16. Agitur hic de jure canonico strictè sumpto (5). Quoad jus canonicum latè sumptum (6), tot sunt fontes quot existunt in Ecclesià auctoritates quæ jus condere possunt : sed evidens est illa varia jura non posse expendi in presenti Manuali : de solo ergo jure canonico strictè sumpto, agemus in hac quæstione.

17. Porrò octo fontes juris canonici recenseri solent : videlicet, *scriptura sacra*, *traditio divina*, *jus ab Apostolis sancitum*, *sententiæ patrum*, *decreta SS. Pontificum*, *concilia œcumenica*, *romanæ Cardinalium Congregationes et Consuetudo*.

18. Quidam, ut Cardin. Soglia (*Inst. jur. publici*, § 43.) addunt *jus civile*, ad quod recurrendum est, ubi deficit lex canonica. Citantur S. Gregorius Magnus et Lucius III qui, cap. 1, de *Novi operis nuntiatio*, sic loquitur : « Sicut » humanæ leges non dedignantur sacros canones imitari, » ità et sacrorum statuta canonum principum constitutio- » nibus adjuvantur. »

Undè Abbas in eodam capite, n° 3, observat quòd « Causa Ecclesiæ debet decidi per jus civile in defectum » canonum, » et cap. 1 de *sent. et re judicata* dicitur : « sententia contra leges canonesve prolata, licet non sit » appellatione suspensa, non potest tamen subsistere ipso » jure. »

« Ejusmodi leges (civiles, quæ nec approbatæ nec improbatæ sunt), si rem spectent merè profanam, nec ullà ex parte sacris canonibus adversentur, tacitè approbatæ videntur in cap. 1 de *Nov. oper. nuntiatio*. » Ità Benedic. XIV de *Syn. disc.* lib. 9, c. 44, vide etià Bouix, de *Jud.* t. 1, p. 12-23 et infra dicenda (3491).

19. Ad unicum tamen ulli natim reduci possunt octo vel novem fontes supra assignati pro jure canonico strictè sumpto, nempe ad auctoritatem SS. Pontificum. Etenim :

1° Scriptura sacra et traditio divina non sunt propriè

fontes juris canonici nisi quatenus earum præscripta simul auctoritate ecclesiasticâ fuerint promulgata, et Ecclesia leges tulerit ad urgendam et magis determinandam earum executionem; sed ut hujusmodi determinatio fiat generalis, intervenire debet auctoritas S. Sedis.

2° Jus ab Apostolis ipsis sancitum, reduci quoque debet ad decreta SS. Pontificum: vel enim jus illud fuit sancitum pro universâ Ecclesiâ, et haud potuit vim habere ligandi omnes fideles nisi accedente consensu et auctoritate Petri, aut ejus successorum; vel sancitum fuit tantum pro quibusdam locis per Apostolos ad fidem conversis, et tunc illud jus non pertinet ad jus strictè canonicum de quo solum hic est quaestio.

3° Similiter patet sententias Patrum non potuisse transformari in leges universales Ecclesiæ nisi accedente consensu SS. Pontificum, sive intrâ, sive extrâ concilia præstito.

4° Item concilia non sunt œcumenica nisi accedat auctoritas Capituli Ecclesiæ.

5° Congregationes romanæ, ex omnium consensu, non aliam exercent auctoritatem quam ipsorummet SS. Pontificum à quibus fuit ipsis collata.

6° Denique consuetudines nullum jus universale condere possunt, nisi consentiente saltem tacitè Apostolicâ Sede.

Idem est dicendum de *Jure civili*.

Ergo illi omnes fontes ad unicam SS. Pontificum auctoritatem reducendi sunt: unde meritò *jus canonicum* vocatur etiam *jus pontificium*.

20. Quamvis unicus propriè sit fons juris canonici, attamen expendi debent sigillatim diversi fontes supra assignati. Unde:

§ I.

De verbo Dei, id est de scripturâ sacrâ et traditione divinâ.

21. Pro duplici hoc fonte remittimus ad Prolegomena theologiæ, et introductionem ad scripturam sacram.

§ II.

De jure ab Apostolis sancito.

22. Certum est plura ab Apostolis fuisse sancita; v. g. 1° symbolum fidei quod ideò vocatur symbolum Apostolorum. Ità S. Ambros. Epist. 7 ad Siricium, S. Leo Magnus Epist. 13 ad Pulcher., Ephesina Synodus. (V. Bouix, *de Principiis*, p. 108); 2° abstinentioniam ab *immolatis simulacrorum et sanguine et suffocato* (Act. Apost. c. 15, 19); 3° substitutionem diei dominicæ sabbato Judæorum, et auditionem missæ singulis dominicis; (ap. theologos passim); 4° institutionem præcipuorum festorum, ut Paschæ, Pentecostes et probabilissimè Natalis Domini. (Diction. Bergier); 5° Jejunium quadragesimale; (sat communiter juxtà Bouix, *Ibid.* p. 109); juxtà quosdam, fixatio Romæ Cathedræ S. Petri, de quo vide infra dicenda (n° 677, 678); et forsàn alia multa.

23. De pluribus disputatur: sic 1° quidam cum Baronio, Binio et Turriano censent, anno Christi 57, ab Apostolis celebratum fuisse concilium in quo novem editi sunt canones quos enumerat D. Bouix, *de Principiis*, p. 109: verum hæc concilium esse suppositum multi ex eruditis existimant.

2° Traduntur Apostoli quàm plures constituisse canones quos S. Clemens, discipulus et successor divi Petri, collegisse dicitur, tum in libro qui *Canones Apostolorum* inscribitur, tum in octo libris *Constitutionum apostolicarum*. Verum de his magna est disceptatio inter eruditos.

De Constitutionibus apostolicis, postquam retulerit quinam steterint pro illarum authenticitate et quinam contrà, sic concludit Biner (*App. juris canonici*, p. 2. c. 4). 1° «Octo» libri Constitutionum apostolicarum, ut vocant, non sunt » ab Apostolis traditi, neque à S. Clemente conscripti; » 2° sunt tamen dictæ constitutiones valdè antiquæ, multaque continent utilia; 3° quamvis fuerint olim puræ, » nihilque continuerint contrarium doctrinæ catholicæ,

» postea tamen pluribus in locis, ab hæreticis fuerunt » corruptæ. »

24. Quoad librum qui *Commes Apostolorum* inscriptus est, inquit Bouix *de Princip.* p. 120 : illos canones nec ab Apostolis traditos, nec à S. Clemente fuisse conscriptos : « Sequitur ex thesi in qua ostendimus, inquit, illos canones ante medium tertii sæculi fuisse incognitos. » Etenim in controversiâ de celebrando Paschate, circa finem secundi sæculi, non citatur canon septimus qui sic se habet : « Si quis Episcopus aut Presbyter, aut Diaconus » sanctum diem Paschæ ante vernum æquinocetium, cum » Judæis celebraverit, deponitur. » Nec in disputatione de iterando baptismo ab hæreticis collato anno 238, allegatur canon 47 : « Episcopus aut Presbyter, si eum qui » secundum veritatem habuerit baptismum, denuò baptiza- » verit, aut pollutum ab impiis non baptizaverit, depo- » natur. » Citantur tamen postea illi canones et quidem à Constantino Magno in suâ 2^a ad Eusebium epistolâ, in qua laudat hunc Episcopum quod *secundum apostolicum Ecclesiæque canonem*, ad metropolitanam Antiochiæ sedem, transire noluerit; in quo manifeste videtur innuere canonem 13. Videtur etiam concilium Nicaenum invocare canonem 14 prohibentem migrationem clericorum ab una parochiâ ad aliam absque Episcopi facultate.

Similiter *Commes Apostolorum*, etiam tempore Dionysii Exigui, erant dubiæ fidei inter catholicos, et Gelasius Papa in Synodo Romanâ anno 494, expresse dicit : « *Libro Canonum Apostolorum est apocryphus* ¹. »

Omnes 84 canones Apostolorum, prout hodie exstant in corpore juris canonici, in Ecclesiâ græcâ sunt recepti, non tamen in latinâ : à Dionysio Exiguo 50 tantum primi numerantur; itemque a synodo Læteranensi iv, anno 769. Non

¹ In his quidam sunt errores : ultimus reponit inter canonicos tres libros Machabæorum, duas epistolas Clementis, et 5 libros Constitutionum apostolicarum. Expungit libros Ecclesiastici, Tobiam, Judith, Ester, et Apocalypsin. Canones 45 et 46 videntur innuere Baptismum ab hæreticis collatum esse invalidum. Insuper de 5 et 65 vide apud Bouix *de Princip.*, p. 119.

Ephesino I, anno 431, erga Nestorium; Chalcedonensi, contra Dioscorum; Constantinopolitano à Flaviano coadunato contra Eutichem, et aliis œcumenicis, ut videri potest apud D. Bouix (*ib.*, p. 36-40); Devoti (lib. 3, tit. 1, § 12, *in notâ*).

Agnita fuit ab Imperatoribus Constantino Magno (Bouix, *ib.*, p. 36) et Justiniano qui aiebat in Novellâ 82 : « Si delictum sit ecclesiasticum et indigeat correctione et pœnâ ecclesiasticâ, Deo amabilis Episcopus de hoc judicet, nullâ factâ communicatione cum clarissimis provinciæ judicibus : non enim volumus civiles magistratus de talibus negotiis ullo modo cognoscere ; ea enim ecclesiasticè discutienda sunt, et delinquentium animæ emendari debent per pœnas ecclesiasticas, juxta sacros et divinos canones, quos nostræ etiam leges sequi non dedignantur. » Omittimus plura alia documenta quæ in probationem afferri possent. Ergo multum ante sæculum XI exstabat in Ecclesiâ forum externum.

3498. Probatur 3° *variis definitionibus*. In Const. *Licet juxta doctrinam*, errorem Marsylli Patavini profligavit Joannes XXII sequentibus verbis : « Isti blasphemii dicunt quod tota Ecclesia simul juncta nullum hominem punire potest punitione coactivâ, nisi concedat hoc Imperator : quod utique doctrinæ catholicæ noscitur obviare. Constat enim quod à Christo, Petro et in personâ Petri, Ecclesiæ potestas coactiva, vel saltem permissa extitit : Quodcumque ligaveritis super terram, etc. Ligantur enim, non solum voluntarii, sed inviti. » Idem probat Pontifex multis aliis momentis, et sic tandem concludit : « Dei invocato nomine, articulos prædictos, videlicet.... quod Papa vel tota Ecclesia simul sumpta nullum hominem quantumcumque sceleratum potest punire punitione coactivâ, nisi Imperator daret eis auctoritatem : veluti Sacræ Scripturæ contrarios, et fidei catholicæ inimicos, hæreticos seu hæreticales et erroneos ; necnon et prædictos Marsylium et Joannem hæreticos, imò hæresiarchas fore manifestos et auctorios sententialiter declaramus. »

Idem errores profligati sunt à Bened. XIV per Breve

super christianum hominem, nisi id fiat ejusdem consensu; et quidquid aliter fit, tyrannico spiritu fit.

2° Episcopus de Hontheim. in suo opere edito sub falso nomine Febronii, qui. eo tantum casu quo difficile est concilium œcumenicum congregare, Papæ concedit facultatem proponendi Ecclesiæ leges, non antè tamen obligaturas fideles quàm fuerint communi consensu acceptæ.

3° Multi doctrinæ gallicanæ incauti defensores qui contendunt SS. Pontifices non posse suis legibus conscientias fidelium ligare, antequam acceptentur, saltem ab Episcopis.

27. Controvertitur autem 1° an de facto SS. Pontifices velint suis legibus fideles ligare antequam acceptæ fuerint.

2° Quænam requiratur et sufficiat promulgatio legum pontificiarum. id est. an promulgatio Romæ sit sufficiens; an verò etiam in provinciis notificatio sit necessaria, ut de facto illæ leges obligent.

28. *Propositio 1ª.* — « S. Pontifex immediatè accepit ab ipso Christo, et ex vi institutionis, potestatem legislativam in universalem Ecclesiæ. » (Sunt ipsamet Suarezii verba).

« Conclusio est omnino certa, ait Suaresius: Nam quòd » hanc potestatem habeat, est de fide, ut constat ex tradi- » tione et communi sensu Ecclesiæ... Quòd autem habeat » illo modo (immediatè à Christo), est conclusio adeò certa, » ut sine errore negari non possit. » (Suarez, *de Lege*, 664. c. 3, n° 10.) Hodie de fide post Vatican. Conc. V. infrà, p. 664.

Prob. 1° Scripturá S. « Super hanc petram ædificabo » Ecclesiam meam. — Quodcumque ligaveris super terram » erit ligatum et in cœlis. — Pasce agnos meos... pasce oves » meas. »

His verbis probatur propositio modò, 1° hæc potestatem legislativam exprimant; 2° certum sit illam potestatem ad Petri successores transisse.

Atqui 1° Verba prædicta legislativam potestatem exprimunt: Nemo enim statui potest ut fundamentum alicujus societatis quin hoc ipso instruat potestate necessariâ ad retinendos in uno ædificio sociali unitos; sed hæc potestas

5501. Quòd autem iudices ecclesiastici possint reos plectere etiam pœnis temporalibus, exceptâ tamen pœnâ sanguinis à quâ semper abhorruit Ecclesia (cap. *Sententiam*, tit. 50, lib. 3 Decret., ex Concil. Later. IV) multis argumentis demonstrari potest; sufficiat referre sequentia :

Certè Ecclesia potestatem habet excommunicandi : hâcque potestate etiam à primordiis suis usa est. Jam verò excommunicatio non solum bonis spiritualibus privat, sed etiam quibusdam temporalibus, videlicet famâ quæ aliquid est temporale et consortio fidelium etiam in pluribus temporalibus. Ergo, etc. Eadem conclusio deduci potest ex potestate quam habet Ecclesia clericos deponendi, degradandi, officio et fructibus beneficii privandi, etc.

Idem constat ex disciplinâ Ecclesiæ circa pœnitentiam publicam. Ex ipso Morino : « Quando peccatum erat publicum ad pœnitentiam publicè agendam peccatores » excommunicatione et omnimodâ ab Ecclesiâ expulsionem » adigebantur » (*De Sacr. Pœnitent.*, lib. 5, c. 17, n° 7) : sed cogere ad pœnitentiam publicam idem erat ac cogere ad temporales et corporales pœnas : constat enim sive Epist. Siricii ad Hymerium Tarraconensem anno 385, sive Concilio Arelatensi anni 452, sive multis aliis monumentis à D. Bouix relatis (*De Judic.*, tom. 1, p. 53 etc.) pœnites impediti ab usu matrimonii et à novis nuptiis contrahendis, ipsisque interdictum fuisse quodlibet munus sæculare, v. g., militiam, mercimonia, causas forenses, etc.

Juxta ipsum Gothofredum sæpe quæstio est in veteribus monumentis de carceribus ecclesiarum pro reis puniendis : de his enim sermo est in Novellâ 79, cap. 3 : « In decanicis (seu carceribus) ecclesiarum recludatur, compellententes pœnas luiturus. » S. Gregorius de iis meminit (Epist. 65, lib. 6) his verbis : « Si verò sint liberi, inclusione dignâ districtâque sunt in pœnitentiam redigendi. » Vide etiam Epist. 4, lib. 10, edit. Bened.

In ipso Concil. Constant. (sess. 15) prohibitio quædam sancitur sub pœnâ excommunicationis et *carceris duorum mensium in quoscumque*, etsi reges fuerint.

Etiam pœnam virgarum infligebat olim Ecclesia : de hujusmodi pœnâ sic habet S. August. ad tribunum Marcellinum : « Qui modus coercionis et à magistris liberarum artium, et ab ipsis parentibus et sæpe etiam in judiciis solet ab Episcopis adhiberi. » (Epist. 132, n° 2.)

De S. Cæsario Arelatensi Episcopo refert ipsius historicus Cyprianus : « Solebat vir sanctus id accuratè observare, ut nemo ex illis qui ipsi parebant, si pro suâ culpâ flagellandi essent, ampliùs triginta et novem ictibus ferirentur : ita tamen, ut si quis in gravi culpâ esset deprehensus, permitteret ut post dies paucos vapularet iterùm. »

Sanctus autem Gregorius Magnus hæc ait in Epist. 65 lib. 6 (edict. Benedict.) : « Quos tamen si emendare se à talibus... nolle repereris... volumus, si... servi sunt, verberibus, etc..., castigare : si verò sint liberi, inclusione dignâ districtâque sunt in pœnitentiam rédigendi ¹. »

De pœnâ verò exilii legitur in Concilio romano, anno 503 : « Hi qui adversa eis moliuntur, sicut à sanctis Patribus dudum statutum, et hodie synodali et apostolicâ auctoritate firmatur, pœnitens abjiciantur et exilio, suis omnibus sublatis, perpetuò tradantur. » (Labbe, t. 5, col. 504, edit. Venet.)

Sic autem habet S. Gregor. de sacerdote sigillum confessionis infringente (cap. 2, dist. 6, de Pœnitent.) : « Sacerdos ante omnia caveat ne de his qui ei confitentur peccata, alicui recitet, non propinquis, non extraneis... Nam si hoc fecerit, deponatur, et omnibus vitæ suæ ignominiosus peregrinando pergat. »

De mulctis pecuniariis, legi possunt plura documenta apud Bouix (*ib.*, p. 58, etc.), sufficiat referre verba Concilii Carthag., anni 398 vel 400, canone 2 : « Si quis cujuslibet

¹ « Nous ne prétendons pas, inquit Stremmer (*Tr. des peines eccl.*, p. 15) et nos cum illo inquit, qu'il faille revenir à ces sortes de peines corporelles propres à d'autres temps et à d'autres mœurs. Si nous citons ces exemples, ce n'est que pour prouver que l'Eglise a et a toujours eu le droit d'infliger des peines corporelles conformes aux mœurs, aux usages et aux idées des temps et des lieux. »

» honoris clericus, judicio Episcoporum pro quocumque
 » crimine fuerit damnatus, non liceat eum sive ab ecclesiis
 » quibus præsuit, sive à quolibet homine defensari, im-
 » sitâ pœnâ damni pecuniæ atque honoris; quo nec æta-
 » tem nec sexum excusandum esse præcipimus » (Labbe,
 tom. 2, col. 1454, edit. Ven.)—Vide alia apud Bened. XIV
 (*De Syn.*, lib. 10, c. 9); et verba Concilii Lateran. III
 anni 1179, ubi non solum subditi absolvuntur ab obliga-
 tione fidelitatis erga hæreticos; sed additur insuper: « Con-
 » fiscantur eorum bona, et liberum sit Principibus hujus-
 » modi homines subjicere servituti. » Vide etiam Concil.
 Lateran. IV, cap. *De Hæreticis*.

5502. Superest ut his omnibus adjiciamus verba Concil.
 Trident. contra duellantes (sess. 25, c. 19, *de ref.*): « Qui
 » verò pugnam commiserint, et qui eorum patrini vocan-
 » tur, excommunicationis ac omnium bonorum proscrip-
 » tionis ac perpetuæ infamiæ pœnam incurrant; et ut
 » homicidæ juxta sacros canones puniri debeant. » Et
 verò si ipsemet Fridericus II Imperator justè potuerit suo
 imperio privari, ut peractum fuit à Concil. œcumenico
 Lugdunensi, anno 1245, quantò magis aliis pœnis tempo-
 ralibus plecti possunt cæteri fideles, exceptâ tamen, ut jam
 diximus, pœnâ sanguinis. Utiles esse possunt hujusmodi
 pœnæ præsertim erga hæreticos, qui ob defectum fidei
 parum curant de meris pœnis spiritualibus. Vide Suarez,
 tract. *De fide*, disp. 20, sect. 3, n° 16. De potestate Eccle-
 siæ plectendi pœnis temporalibus, vide Devoti (lib. 4, tit. 1,
 § 10).

5503. Contra nostram thesim: 1° Protestantes objiciunt
 Ecclesiam non habere *territorium* proprium et eam esse
intra statum seu intra territorium Principis; porrò qui non
 habet *territorium* non potest habere forum externum
 maximè contentiosum, juxta axioma juris: « *Extra terri-*
 » *torium jus dicenti non parctur impunè.* » Ergo, etc.

Resp. Majorem omnino esse negandam: Christus enim
 stabiliendo Ecclesiam *super terram*, eique præponendo
 Pastores quibus omnes fideles ubique terrarum, tenerentur
 obedire, territorium necessariò illi tribuit: « *Quaecumque,*

tum societatis fidelium , supremus illorum Pastor, et sine ullâ exceptione potest illos ligare. Hæc autem vera esse haud possunt , si Papa leges nequeat condere verè obligatorias ante subditorum acceptationem : ille enim non est fundamentum ædificii socialis qui membra nequit colligare in unum sociale ædificium ; non est Pastor qui gregem non potest ducere , vel abducere prout melius expedire judicat ; nec denique valet *quocumque modo* ligare qui non nisi volentes et consentientes jus habet ligandi. Ergo leges pontificiæ vim ligandi habere debent etiam ante acceptationem.

3º Ex conciliis in propositione præcedenti relatis , S. Pontifex habet plenam et summam potestatem gubernandi universalem Ecclesiam. Sed quo titulo vocari posset *plena* et *summa* potestas quæ amplior non foret eâ quam singuli fideles , etiam mulierculæ , possent sibi tribuere , et de facto exercere , si cæteri consentirent. Ergo , etc.

4º Ex decisione Facultatis Parisiensis (anno 1521) ; ab ipsâ enim damnata fuit hæc Lutheri propositio : « Neque » Papa , neque Episcopus , neque ullus hominum habet » jus unius syllabæ super Christianum hominem , nisi id » fiat ejusdem consensu ; et quidquid aliter fit tyrannico » spiritu fit , » damnata est autem tanquam *in fide et moribus erronea*.

5º Confirmatur Concordato cum Galliâ inito , anno 1801 ; S. Pontifex , in Constitutione quam edidit occasione circumscriptionis Ecclesiarum Galliæ , monet hanc circumscriptionem valituram esse , etiamsi titulares harum Ecclesiarum consensum denegaverint , quem de facto reverà denegaverunt primùm 36 , sed tandem 4 tantùm Episcopi ; quorum oppositione non obstante , reipsâ tamen vim habuit circumscriptio à S. Sede decreta , ità ut qui noluerunt ei acquiescere habiti fuerint schismatici , et sub nomine *Parvulæ Ecclesiæ* reprobati. Ergo , etc.

30. *Corollarium I.* — Ergo potest , si velit , Romanus Pontifex legibus suis universos ligare absque Episcoporum acceptatione. Est contra Febronium , Quesnellium et quosdam gallicanos.

Probatur iisdem monumentis ac superiores propositiones. Etenim quandò Christus dedit Petro ligandi potestatem, non eam dedit sub conditione quòd consentirent cæteri Apostoli.

Probari potest speciatim ex concilio VIII œcumenico in quo est professio fidei per quam reprobandi declarabantur *Sedi Apostolicæ non consentientes* : sed Episcopi qui non acceptarent leges pontificias, casu quo urgeret S. Pontifex, non essent consentientes Sedi Apostolicæ. Ergo, etc.

Præterea eadem Synodus agnovit Papæ exclusivè competere jus dispensandi circa canones : sed si Episcopis esset licitum leges ecclesiasticas integrè rejicere, à fortiori illis competeret jus illas nonnisi ex parte accipiendi, et cum facultate ab illis relaxandi per dispensationem. Ergo, etc.

Quomodo tandem explicaretur plenitudo jurisdictionis S. Pontificis in universalem Ecclesiam, si per suas leges non posset obligare nisi post acceptationem earum ab Episcopis ?

31. Objicies : Saltem sub finem sæculi decimi quarti introductus est mos, apud aliquas gentes, ut Romanorum Pontificum constitutiones, non antè vim obligandi haberent quam de illis Episcopi cognoscerent.

Resp. Ille mos introduci cœpit tempore majoris schismatis, facto ipsiusmet Urbani VI, qui sic voluit impedire in quibusdam locis suæ obedientiæ, executionem litterarum suorum competitorum : hæc concessio postea fuit revocata à Bonifacio IX ; quam revocationem confirmavit Martinus V. Attamen Alexander VI concessit Ferdinando V et Isabellæ reginæ Hispaniarum ut nulla haberetur largitio indulgentiarum apostolicarum quæ non antea, à locorum ordinariis, apostolico Nuntio, ac Majore Regis Capellano visa esset et ab omni suspitione immunis comprobaretur : sed exindè minimè concludi debet necessitatem approbationis Episcoporum pro validitate legum pontificiarum. Imò Leo X, anno 1518, damnavit constitutiones quibus Archiepiscopus Toletanus statuerat non esse acceptandas litteras apostolicas nondùm ab ipso vel successoribus probatas.

32. *Corollarium II.* — Ergo, à fortiori, ut constitutiones

pontificiæ vim obligandi habeant, non requiritur ut à clero secundi ordinis acceptentur.

Præter rationes suprâ allatas probatur insuper ex Bullâ *Auctorem fidei* n° 11 : « Sententia enuntians veteri majorum » instituto ab apostolicis usque temporibus ducto, per » meliora Ecclesiæ sæcula servato, receptum fuisse, ut » decreta, aut definitiones, aut sententiæ, etiam majorum » sedium, non acceptarentur, nisi recognitæ fuissent et » approbatæ à synodo diocesenâ.—Falsa, temeraria, dero- » gans pro suâ generalitate obedientiæ debitæ constitutio- » nibus apostolicis, tum et sentiis ab hierarchicâ supe- » riore legitimâ potestate manantibus, schisma fovens et » hæresim. »

33. *Corollarium III.* — Ergò leges pontificiæ obligant absque principis sæcularis acceptatione, aut placito, nisi liberè concesserit Papa. V. C. *Quanta Cura* (in fine tomi).

Est contra Stokmans à Febronio magnis laudibus elatum qui dixit *placitum regium ab omni memoriâ* in usu fuisse. Contra Van Espen juxta quem dictum *placitum* ab antiquo usu Galliæ, Belgii et aliarum gentium, etiam ad decreta dogmatica aut libros pravos damnantia fuit extensum; contenditque illud esse essentielle supremæ majestati, ac imprescriptibile, nec proindè manans à concessione Ecclesiæ eò quòd princeps sæcularis jus habeat cavendi ne detrimentum recipiat ipsius auctoritas et pax publica perturbetur. Ita pariter sentiunt moderni philosophi, et multi jurisperiti. (Van Espen t. 3. pars 2 de *Placito*. c. 1 § 1 et 2).

Constat Conc. Vaticano : « Reprobamus illorum sententias qui hanc » Supremi Capituli cum pastoribus et gregibus communicationem licite » impediri poss? dicunt, aut eandem reddunt sæculari potestati ob- » noxiam; ita ut contendat, quæ ab Apost. Sede, vel ejus auctori- » tate, ad regimen Ecclesiæ constituatur, vim... non habere... nisi » potestatis sæcularis *placito* confirmetur. » (Sess. IV, c. 3.)

Præterea in concilio Chalcedonensi (act. 3). cùm Eusebius Episcopus nollet comparere nisi adessent judices Imperatoris locum tenentes, declarârunt Patres « Quandò agitur » de causis canonicis, non debere intervenire neque judi- » ces (Imperatoris) neque laicos ullos. »

» non : si priùs, absurdum esse eorum timorem fateantur,
 » cùm nunquam accidere possit ut Ecclesia quod ad ipsam
 » non pertinet, vel suum definiat, vel praxi usurpet; si
 » posterius, desinant sese vocitare catholicos : à fide enim
 » catholicâ apertè deficiunt », ut videre est in tractatu de
 Ecclesiâ apud Theologos.

5508. *Secundum principium.*—*Ad distinguendas proprias
 fori ecclesiastici et sæcularis causas, tuta regula sunt decreta
 pontificia et Conciliorum, quæ hanc distinctionem clarè
 enuntiant, et in generalem Ecclesiæ disciplinam seu legis-
 lationem transierunt.* Ratio patet.

5509. *Tertium principium.*—*Ad forum ecclesiasticum
 causæ pertinent quando necesse est illas judici ecclesiastico et
 non sæculari subjacere, ut Ecclesia finem sibi proprium, sa-
 lutem nempe animarum, convenienter attingere possit.* Ec-
 clesia enim non potuit institui à Christo propter specialem
 finem, animarum nempe salutem, quin ab eo fuerit ins-
 tructa necessariâ potestate circa omnia quæ ad hunc finem
 conducere valent. Vide insuper quæ diximus supra
 (698, etc.) de potestate Ecclesiæ circa res spirituales tem-
 poralibus admixtas.

5510. *Quartum principium.*—*Ad forum ecclesiasticum
 causæ pertinent quando sic communiter docent catholici doc-
 tores :* communis enim DD. consensus habetur ut firmus
 locus theologicus, ut videre est in prolegomenis Theologiæ.
 Ratio est quia communis Theologorum doctrina habenda
 est ut ipsamet Ecclesiæ doctrina.

ART. II.

DE CAUSIS SPIRITUALIBUS IN GENERE.

5511. Causæ spirituales sunt illæ quarum objectum est
 res spiritualis aut spirituali annexa ; quandonam autem
 res sint spirituales diximus supra (263, 697, etc.).

1° Certum est causas spirituales ad forum ecclesiasticum
 exclusivè et proprio jure pertinere. Id constat ex omnium
 DD. consensu, ex fine ad quem Ecclesia fuit instituta, ex
 praxi et expressis definitionibus ipsius ; hæc sunt ipsamet

Certum est illud antea non fuisse adhibitum etiam in iis circumstantiis in quibus utilissimum judicare possent principes : etenim nec imperatores germanici, in suis dissidiis cum SS. Pontificibus uti *placito* cogitarunt ad impedendam executionem Bullarum ipsis infensarum. Nec Henricus Angliæ rex in suâ cum Alexandro III controversiâ, nec Philippus Pulcher, rex Galliæ, in suâ celebri contentione cum Bonifacio VIII; sed maluerunt hi duo principes per custodes ubique appositos, cavere, quamvis hoc difficilius esset, ne introducerentur intra regni fines constitutiones pontificiæ.

Porro Martinus V sustulit dispositionem Urbani VI; et paulatim ad priscam consuetudinem reditum est.

Ante annum 1493, nullus fuit usus placiti in Hispaniâ, ut constat ex suprâ dictis de concessione Alexandri VI Ferdinando et Isabellæ factâ, quæ locum habuit tantum pro rescriptis indulgentiarum.

Necessitatem *Placiti* retinere voluit Lusitania, tempore Joannis II, sed fortiter, obsistente Innocentio VIII, abusus cessavit.

Politicorum artibus, protestantismo fovente, iterum reviviscit in multis locis. Primum ad rescripta gratiæ et justitiæ privatis data, adhiberi cepit: postea illius usus extensus fuit ad decreta disciplinæ; demum ad Bullas dogmaticas. Sed juxta Zallinger (l. 5. n° 401), in Galliâ constat Bullas dogmaticas, et eas quæ ad prohibitionem librorum spectant, sine *placito* fuisse publicatas¹. Item in Belgio: (Bouix, de Principiis, p. 180). In Sardiniâ verò gubernio fuit

¹ Attamen sic legitur apud Cronzet (*Du droit ecclési.*, par Philipps., t. III, p. 209) : « En France, les Bulles du Pape sont bien véritablement des lois générales de l'Eglise; mais elles ne sont exécutoires qu'autant qu'elles ont été reçues par l'Eglise gallicane. Elles avaient donc besoin, au préalable, d'être promulguées par les Evêques, qui eux-mêmes ne pouvaient faire cette promulgation qu'avec l'agrément des parlements. Il va sans dire que l'on étendait cette convention, même aux décrets dogmatiques, par la raison qu'il pouvoit arriver qu'il s'y mêlât quelque chose ayant trait à la discipline. » Citet. Hénault, c. 15. n° 8; p. 200. Contrarium legitur apud de Beausset, *Histoire de Fénelon*, t. III, n° 93, t. II, p. 301.

à Bened. XIV concessum, ut posset animadversiones deferre S. Sedi, quoad res disciplinares, interim dilata executione, exceptis : 1° Constitutionibus et Brevibus quæ fidei vel morum regulas continent, vel indulgentias concedunt, vel Jubilæa indicant ; 2° Brevibus Sacræ Pœnitentiariæ ; 3° litteris SS. Congregationum, quæ ad Ordinarios vel alias personas diriguntur, ut notitia ecclesiasticorum negotiorum habeatur. (Ex Alasiâ ap. Lequeux, 3ª edit., p. 66, in notâ.)

Nunc verò in Galliâ post Concordatum 1801 promulgati fuere *Articuli dicti organici* quorum primus sic se habet :
 « Aucune Bulle, Bref, rescrit, decret, mandat, provision,
 » signature servant de provision, ni autres expéditions de
 » la Cour de Rome, même ne concernant que les particu-
 » liers, ne pourront être reçus, publiés, imprimés, ni
 » autrement mis à exécution, sans l'autorisation du gouver-
 » nement. » Hoc damnatur art. 41 Syllabi. V. in fine tomi.

Contra hanc dispositionem reclamavit Sedes Apostolica per Cardin. Caprara, 18 augusti 1803. Tandem, anno 1810, post multas alias reclamaciones, prodiit hoc decretum Napoleonis I : « Les Brefs de la Pénitencerie, pour le for inté-
 » rieur seulement, pourront être exécutés sans autre auto-
 » risation. » Variâ autem gubernia quæ Napoleoni I in Galliâ successerunt, dispositionem art. 1 suprà relati legis organica tenaciter servârunt et adhuc retinent.

II.

DE EXERCITIO POTESTATIS PONTIFICIÆ.

35. Quærit. Quid sit sentiendum de opinione quæ tenet Romanos Pontifices, de facto nolle suas leges esse obligatorias ante acceptationem ?

Resp. Hæc opinio est licita, modò hoc tribuatur liberæ voluntati S. Pontificis et dicatur tantum de quibusdam legibus, non verò de omnibus.

Illa enim sententia est licita quæ tenetur à multis etiam integræ notæ doctoribus : porro res ita se habet in præsentî questione : tenetur enim à Cardena, Valentia, Tanner, Lessio, Becan, Reginaldo, Sa. Navarro, Bonacina, Cabas-

Ex Brevi autem Pii VI ad Motulensem Episcopum, hic canon intelligi debet de omnibus causis matrimonialibus cùm nulla sit exceptio : « Si enim hæ causæ, inquit Pontifex, non aliâ ratione pertinent *ad unum* Ecclesiæ judicium, nisi quia contractus matrimonialis est verè et propriè unum ex septem legis evangelicæ sacramentis, omnes hæ causæ pertinere debent ad judices ecclesiasticos, cùm eadem sit ratio in omnibus. » Intelligi debet etiam de *solis* judicibus ecclesiasticis, cùm aliter verum non esset causas matrimoniales semper spectare ad judices ecclesiasticos ut supponit Concilium. In probationem, afferri adhuc possent multi alii canones videlicet can. *Multarum* 10, causa 35, q. 6; cap. *Tuum* 3, de ordine cognit.; cap. *Causam* 4, qui filii sint legitimè, etc.

5518. Non autem ex concessione principum causæ matrimoniales ad Ecclesiam pertinent, sed ex jure innato : ita enim se habet Alexander III in Decretali *Causam* modò citatâ : « Non attendentes quòd ad regem pertinet, non ad Ecclesiam, de talibus possessionibus judicare, ne videamur juri regis Anglorum detrahere, qui ipsorum judicium ad se asserit pertinere, fraternitati vestræ mandamus, quatenus regi possessionum judicium relinquentes de causâ principali, videlicet utrum mater prædicti N... de legitimo sit matrimonio nata, plenius cognoscatis et causam hujusmodi terminetis. » Ergo judicibus Ecclesiæ tribuendo cognitionem causæ matrimonialis de quâ in Decretali agitur, Alexander III asserit in hoc nihil esse derogatorium juri regis Anglorum. Ergo, etc.

Unde in suâ epistolâ ad regem Sardiniae, 19 sept. 1852, Pius IX dicebat : « Que César, gardant ce qui est à César, laisse à l'Eglise ce qui est à l'Eglise; il n'y a pas d'autre moyen de conciliation. Que le pouvoir civil dispose des effets civils qui dérivent du mariage, mais qu'il laisse l'Eglise régler la validité du mariage entre les chrétiens; que la loi civile prenne pour point de départ la validité ou l'invalidité du mariage comme l'Eglise les détermine, et partant de ce fait, qu'elle ne peut constituer (cela est hors de sa sphère) qu'elle en règle les effets civils. »

Thesi quam stabilivimus, non adversantur nisi gallicani parlamentarii aut auctores damnati, veluti Marc.-Ant. de Dominis, Launoïus, Van-Espen et alii ejusdem farinae. Vide Bouix, *De Judiciis*, tom. 1, p. 82-88, et supra dicta (14, 267, 268, 4183-4185).

5519.—2° *Causæ matrimoniales improprie dictæ ad forum sæculare* jure proprio pertinent. Constat ex Decretali Alexandri III, et Epistolâ Pii IX ad regem Sardiniae modò *politis*.

ART. IV.

DE CAUSIS TEMPORALIBUS CLERICORUM.

5520. De his sufficienter diximus supra (271-276, 1678-1684, 5283-5301, ubi de tributis).

ART. V.

DE CAUSIS JURISPATRONATUS.

5521. Hujusmodi causæ directè et *per se* ad judicem ecclesiasticum pertinent ut constat Decretali *Quando 3*, *de judiciis*, ubi Alexander III ait : « Causa verò jurispatronatûs ita conjuncta est et connexa spiritualibus causis, quòd nonnisi ecclesiastico judicio valeat definiri. » Ita communiter.

Diximus *per se*, quia accidentaliter de iis cognoscere valet judex sæcularis, v. g. si per sententiam condemnet possessorem castri alicujus ut illud domino suo reddat unà cum omnibus juribus ei annexis, tenetur possessor, vi talis sententiæ, etiam juspatronatûs tradere, si annexum fuisset castro restituendo. — Vide Schmalzgrueber, apud D. Bouix, *De Judiciis*, tom. 1, p. 116; et insuper dicta supra (5398-5411).

ART. VI.

DE CAUSIS QUÆ PUBLICAM JUVENTUTIS EDUCATIONEM SPECTANT.

5522. Causæ publicam juventutis educationem spectantes olim ad solam Ecclesiam pertinebant : « Les Papes, inquit

» Crevier, *Histoire de l'Université* (tom. 1, p. 294, et
 » tom. 4, p. 171), étaient ses souverains législateurs, et,
 » sous leur autorité, elle faisait elle-même les règlements
 » qui lui paraissaient nécessaires...; l'Université, à la fin
 » du xve siècle, n'avait reçu que des souverains Pontifes,
 » soit réformes, soit règlements de discipline. »

Universitates omnes à variis Pontificibus erectæ fuere cum statutis ab ipsis approbatis¹. Unde à Conciliis solis Episcopis tribuitur jus plenum educandæ bonisque artibus informandæ juventutis, ut videre est in Conciliis Turonensi anni 1583 (ap. Labbe, tom. 15, p. 1051), Tolosano anni 1590 (*ib.*, col. 1405), Rhemensi anni 1585 (ap. Harduin, t. 10, p. 1474). Unde, anno 1562, Suprema Parisiensis Curia civilibus magistratibus prohibuit ne ad litigandum coram se admitterent collegiorum rectores, capellanos magistrosve, de rebus collegia respicientibus, « pour raisons des principalités, chapelles, bourses et » régences de collèges, mœurs et discipline scolastique et » de tout ce qui en dépend, mais de les renvoyer devant le » Chancelier de l'Eglise et Université de Paris. » (*Mém. du clergé de France*, tom. 1, p. 929.)

Hinc pariter anno 1606 Decretum sequens tulit Henricus IV : « Les régents, précepteurs ou maîtres d'école des » petites villes ou villages (alii nempe ab Universitatibus, et » Universitates ab Episcopis et Sede Apostolicâ pendent) » seront approuvés par les curés des paroisses, ou personnes ecclésiastiques qui ont droit d'y nommer; et où il » y aurait plainte desdits maîtres, régents ou précepteurs, » y sera pourvu par les Archevêques et Evêques; chacun » en leur diocèse » (*Mém. du clergé, ib.*, p. 996). Legi possunt alia Decreta vel Arresta in eodem sensu ap. D. Bouix (*ib.*, p. 104 et 105).

5523. Hæc quidem disciplina non ampliùs viget hodie præsertim apud nos, propter sæcularisationem educationis juventutis à legibus civilibus peractam : sed principia

¹ Sic anno 1452 instituta fuit Universitas Valentiniensis à Nicolao V (Vide P. Deschamps, *Du paganisme dans l'éducation*, p. 63).

quibus innititur, non minùs hodie sunt certa quàm olim : unde tenendæ sunt hodie tanquam certissimæ propositiones sequentes (V. prop. 43, etc., *Syllabi*) :

5524. — 1° *Ratio tradendæ doctrinæ sacræ omninò et exclusivè ad ecclesiasticam auctoritatem spectat* : unde Clemens XIV in suo Brevis ad Stanislaum directo 18 dec. 1773, sic alloquebatur : « Illud tibi potissimùm prospiciendum , » ut quæ facultates ad religionis dogmata ac disciplinam » referuntur , sacra nimirum theologia et canonicum jus , » Ecclesiæ auctoritati subsint... Præter facultates has duas » cætera etiam , seu privatis seu publicis in scholis , studia » subjecta esse Episcoporum curæ debent , iis omnibus in » rebus quæ ad religionem moresque pertinent : neque » magistro cuiquam docendi potestas fieri , quin priùs » fidei professionem in manus Ordinarii sui emiserit , quæ » quotannis erit renovanda , ut sacri canones ac ipsa » etiam generatim recepta inter catholicos consuetudò » præscribunt. » (Vide ap. Bouix, *ib.*, p. 106.)

5525. — 2° Consequenter sæcularis potestas nequit , independenter ab Ecclesiâ , facultates sacras , aut Universitates in quibus facultates sacræ comprehenduntur , instituere aut regere.

5526. — 3° *Clericorum in magnis et parvis seminariis instituta ecclesiasticæ potestati et regimini Episcoporum certò subjacent* : et omninò ita est tenendum, prout constat sive ex Concil. Trident. (sess. 23, c. 18), sive ex Brevis Clementis XIV *Magnopere* 18 decembr. 1773, ad Ignatium Vilmæ in Poloniâ Episcopum, sive ex Brevis Leonis XII ad Rever. DD. De Pins Archiepiscopatùs Lugdunensis Administratorem Apostolicum, ubi occasione nonnullorum Episcoporum Galliæ consilii scribendi ad Gubernium juxta tenorem sequentem : « Je suis cependant bien loin de » méconnaître les *droits de surveillance* et de protection qui » appartiennent au roi sur les établissements du royaume, » quelle que soit leur nature et leur objet » : hoc verbum *surveillance*, ait, admitti non posse, quia « adeo lato sensu » quo ibi accipi potest, ferendum non est in Ecclesiâ » Christi, quodque non uno in Concilio unâ voce rejectum

» superfluae, si omnes Bullae Romae publicatae, etiam sine
 » talibus clausulis, obligarent antè quamlibet aliam publi-
 » cationem in provinciis; modò (excipit Roncaglia) in ali-
 » quo loco consuetudo non vigeret indifferenter amplec-
 » tendi Bullas Romae quocumque modo promulgatas. » *

43. Secunda sententia quae à S. Liguor. vocatur *valdè communi-
 or et probabilior*, tenet leges pontificias obligare solà
 promulgatione Romae factà. Juxtà D. Bouix (*de Princip.*,
 p. 200), De Marca, Van Espen, Zalwein prorsus errarunt
 affirmando talem promulgationem esse insufficientem ex
 jure naturali..

Probatur ista sententia: 1° Non solùm tempore Reipu-
 blicae romanae, sed sub imperatoribus, leges aere sculptae,
 ipso Van Espen fatente, (*ib. ut suprà*) per tres nundinas
 exponebantur in locis publicis; et sic instituebantur. Pri-
 mus Justinianus imperator, anno Christi 538, promulga-
 tionem in provinciis indixit. Porrò dici nequit per tot
 saecula Romanos sic turpiter errasse circa jus naturale: Ergo
 jus naturale non exigit promulgationem in provinciis:
 Ergo, etc.

In Hispaniâ, juxta Salmanticenses, Matriti tantùm leges
 promulgabantur; hodiè in Galliâ publicantur per inser-
 tionem collectioni dictae *Bulletin des lois*, quae fit Pa-
 risiis, cujus deindè exemplaria mittuntur ad singulas
 communitates, quin tamen in iis necessariò sint publicè
 legendae..

2° Promulgatio Romae facta sufficiens est, modò per

* « In Galliis, inquit Lequeux (nº 19, 3ª edit.), ordinariè novae
 » constitutiones ad disciplinam spectantes non censentur obligare ante
 » promulgationem in provinciis...
 » Dixi ordinariè: quia non negamus tales existere posse temporum
 » circumstantias quae remedii dilationem non patiantur... Nam, ut
 » suprà, cum Bossuetio professi sumus, omnia potest S. Pontifex cum
 » necessitas id postulaverit.
 » Dixi ad disciplinam spectantes: quia quandò agitur... de decreto
 » circa fidem, aut circa jus naturale vel divinum, minimè necessarium
 » est ut decretum per provincias promulgetur; sed statim ac innotuerit
 » judicium solemne quod S. Pontifex... tulit, debetur obsequium à
 » fidelibus. » Vid. etiam, Reiffenst. lib. 1, nº 132, etc.

talem promulgationem notitia legis facilè ad omnem Ecclesiam perveniri valeat. Atqui res ita se habet: « Romæ enim » conveniunt omnes ferè nationes, ait S. Lig. (ibid.) — Et » omnes Prælati habent ibi suos procuratores qui ordinariè » satagunt suos principales de novis Bullis, quæ promul- » gantur, certiores facere. » Per diaria etiam spargitur facile ubique cognitio decretorum pontificiorum. Ergo, etc.

3º Ab anno 1284, quo Martinus IV excommunicavit Michaelèm Paleologum, per sententiam solummodo Urbi-venti (Orviète) promulgatam, usque ad hodiernam diem, invaluit usus promulgandi Romæ tantùm leges pontificias: porrò dici nequit per tot sæcula Romanam Ecclesiam errasse circa jus naturale, aut circa disciplinam generalem. Ergo, etc.

4º Dici nequit esse in potestate principum aut etiam Episcoporum in Ecclesiam rebellium impedire quominus S. Pontifex procuret executionem legum maximè bono Ecclesiarum necessariorum: Porrò res ita se haberet, si necessariò leges pontificiæ in singulis provinciis publicandæ forent, ut vim obligandi obtinerent. Sic Pius VI non potuisset damnare Constitutionem civilem Cleri Gallicani; nec Leo X errores Lutheri; et sic in innumeris aliis circumstantiis. Ergo, etc.

5º Ideò juxta adversarios publicari debent in singulis provinciis leges pontificiæ, quia sic usitatum fuit in prioribus sæculis, et quia Ecclesia, Novellam Justiniani supracitam *Ut factor novæ*, approbavit. Sed 1º incertum est utrùm semper, in prioribus sæculis, SS. Pontifices curaverint sua decreta publicari in singulis provinciis: textus allegati loqui tantùm videntur de publicatione locali et restrictâ. Imò etiamsi constaret SS. Pontifices curasse ubique vulgari sua decreta, probandum esset insuper ab ipsis habitam fuisse ut omnino necessariam, hujusmodi divulgationem; Porrò contrarium erui posse videtur ex ipsismet verbis Siricii Papæ ad Himerium Archiep. Tarraconensem: « Et » quamquam statuta Sedis Apostolicæ, inquit,.... nulli » sacerdotum Domini ignorare sit liberum, utiliùs tamen... » si ea quæ ad te... speciali nomine generaliter scripta

» sunt, per unanimi-
 » rum fratrum nostrorum
 » notitiam perferantur. » Sed si
 » necessaria, et non tantum utilis
 » fuisset promulgatio in
 » singulis diocesis, *liberum fuisset*,
 » inquit D. Bouix (*ibid.*
 » p. 234) *sacerdotibus* decreta ab
 » Himerio propaganda igno-
 » rare donec in uniuscujusque
 » provinciâ facta fuisset publi-
 » catio. Idem concludi potest ex
 » epistolâ Zozimi Papæ ad
 » Hesychium Episcopum Salonen.
 » in Illyrico (Vide Bouix,
 » *de Principiis*, p. 234).

2° Nec etiam demonstratur ita
 » probatam fuisse Novellam
 » Justiniani supra citatam, ut
 » ipsius dispositionem observare
 » debeant SS. Pontifices, imò
 » patet SS. Pontifices ad hoc
 » non potuisse se obligare. Ergo
 » non probant momenta ab
 » adversariis allata.

Nota quòd « Constitutiones
 » apostolicæ, Romæ solemniter
 » publicatæ, licet quantum ex
 » parte sui, ac in actu primo,
 » omnem obligandi vim habeant
 » pro toto orbe christiano;
 » tamen in actu secundo non
 » obligant quoad culpam aut
 » poenam, nisi postquam suffi-
 » ciens earundem notitia fuerit
 » habita, vel saltem haberi
 » potuerit. » Ità Reiffenst. lib. 1.
 » n.º 123.

Objicies 1°: Semper fieri debet
 » aliqua notificatio authen-
 » tica in provinciis; sed talis
 » notificatio est vera promulga-
 » tio. Ergo, etc.

Resp. Neg. Minor. Notificatio
 » authentica legis non est
 » necessaria ipsius promulga-
 » tio. Etenim si per diaria divul-
 » getur aliquam legem Romæ
 » fuisse promulgatam, et adeun-
 » do nuntium vel Episcopum, cer-
 » tum fiat reverà talem legem
 » fuisse Romæ promulgatam,
 » habetur sic notificatio legis
 » hujus sufficienter authentica;
 » et tamen tunc vera promulga-
 » tio non fit in diocesi. Pluribus
 » autem aliis mediis cognitio
 » authentica legis obtineri
 » potest quin fiat promulgatio
 » in singulis provinciis. Ergo,
 » etc.

Objicies 2°: Nisi fiat promulga-
 » tio in provinciis, alii legem
 » cognoscentes obligantur, dum
 » alii illam ignorantes, ab
 » illius obligatione erunt immu-
 » nes, et quidem in eadem
 » diocesi et civitate. Ergo, etc.

Resp. Idem evenire posse, etiam
 » post promulgationem in
 » provinciis: nam juxta Suarez,
 » manifestum est suffi-

cere pro totâ diœcesi publicationem quæ fit in matrice (*De Leg.* lib. 4. cap. 15, n° 8). Et juxta Van Espen *non dubium* quin promulgatio legum, quæ fit Romæ tantum, sufficiens sit respectu populi Romani, aliorumque adjacentium *De Promulg.* pars 1, cap. 3, § 2). Porro per promulgationem solummodo factam in Ecclesiâ matrice, impossibile est, ut statim in singulis pagis leges cognoscantur. Non est ergo necessarium ut statim omnibus leges innotescant, sufficit ut earum notitia ad omnes pervenire possit. Porro, per promulgationem solummodo Romæ factam, ad omnes pervenire potest notitia legum pontificiarum, ut supra demonstratum est. Nonne excommunicatio lata contra Napoleonem I, etiamsi Romæ tantum denunciata, mox non pervenit ad omnium cognitionem? Ergo, etc.

44. « Quærit autem Sylvius.... an Episcopi teneantur promulgare, aut satagere ut alii observent omnia pontificia statuta jam Romæ promulgata? »

Sic respondet : « Teneri curare ut observentur quando Pontifex significat se velle quod sua lex ubiquè obliget, etiam absque promulgatione alibi factâ. Non tenentur tamen curare ut promulgentur nisi, vel mandatum pontificium ad eos dirigatur, vel rationabiliter judicent promulgationem in suis diœcesibus esse necessariam. Nihilominus qui legis notitiam habent ad eam obligari videntur, nisi illa recepta non fuerit, vel per non usum ejus obligatio desierit. Cæterum si Pontifex non significet esse opus aliâ promulgatione, neque mandatum dirigat ad ordinarios, probabile est quod ipsi non tenentur legem promulgare, vel curare ut observetur nisi fructum notabilem, ex talis legis promulgatione, in suis diœcesibus expectent. » (*S. Liguor.* lib. 4. n° 96).

45. « Præterea probabiliter aiunt Suarez, Laymann, etc, quod leges pontificiæ quæ infirmant aliquem contractum suapte naturâ validum, (prout fecit.... Bulla Pii V quoad contractus censuales) vel quæ jurisdictionem auferunt, v. g. in sacramento Pœnitentiæ.... Benignè interpretari possumus mentem esse Pontificis, quod nolit effectum habere nisi postquam fuerint in diœcesibus promulgatæ..

» Secus autem est respectu poenarum... Sicut etiam secus..
 » in legibus irritantibus actum aliquem ob defectum
 » solemnitatis. » (S. Lig. *ib.*).

46. Querit. An ut lex obliget, requiratur spatium duorum mensium à promulgatione?

Resp. Juxta S. Lig. (*ib.*), tres sunt sententiæ: 1ª tenet quòd statim à promulgatione lex obliget; 2ª quòd statim, vel quasi, obliget præsentes in Curiâ, alios autem post sufficiens tempus juxta distantiam locorum; 3ª quòd nisi tempus à lege designetur, nulli ab eâ obligentur, nisi post duos menses à promulgatione. Allegatur pro istâ sententiâ Novella *Ut factæ novæ*, et habetur à S. Lig. ut probabilior; Dum è contrâ D. Bouix et R. de M. primæ sententiæ adhærent.

IV.

VARIÆ SPECIES CONSTITUTIONUM SEU LITTERARUM APOSTOLICARUM.

47. Vel sunt pro totâ Ecclesiâ, aut pro aliquâ saltem illius parte, vel aliquid determinant pro aliquâ personâ duntaxat privata, aut pro negotio transitorio.

In primo casu, vocantur *Constitutiones* quandò statuunt aliquid modo permanenti pro totâ Ecclesiâ, aut aliquâ ipsius parte.

Vocantur *Decreta* quandò eduntur à S. Pontifice, non ex aliorum ratione aut consultatione, sed motu proprio, adhibito vel non adhibito Cardinalium concilio. Vocantur etiam *motus proprii*. — Non rarò tamen latiori sensu decreta omnem constitutionem significant, imò totam collectionem legum ecclesiasticarum, v. g. *Decretum Gratiani*, etc.

Si verò edantur ex postulatione, vel consultatione aliorum, vocantur *Decretales epistolæ*, aut etiam *Responsa*. Præterea nomine *Decretalium*, generaliore sensu, designantur etiam quæcumque leges pontificiæ et statuta.

In omnibus suprâ dictis casibus, vocantur *Encyclicæ* quando diriguntur ad Episcopos totius orbis, vel alicujus regionis, sive ad exponendam veram in aliquo puncto doctrinam, sive ad tollendum aliquem abusum.

48. In secundo casu . vocantur *Rescripta* quia sunt responsiones ad varias consultationes . relationes . vel supplicationes et sunt vel *Rescripta justitiæ*, si rescribendo Pontifex munus judicis impleat , vel *gratiæ* , si beneficia elargiatur.

Dicuntur etiam *Diplomata* eò quòd membranæ in duas plicas contrahi soleant.

49. Omnes litteræ apostolicæ sunt , aut in formâ solenniori *Bullæ*, aut in formâ *Brevis*.

« Bullæ dicuntur illæ litteræ apostolicæ... quæ expediuntur per Cancellarium sub plumbo sive sigillo plumbeo¹ pendente ex chordulis . conscriptæ in membranâ magis nigrâ et rudi , atque antiquo caractere gallico , usitato scilicet eo tempore quo Curia romana commorabatur Avenioné in Galliâ. » (Reiffenst. lib 1. tit. 2. 17).

Sigillum plumbeum exhibet imagines SS. Petri et Pauli ex unâ parte , et Papæ regnantis ex alterâ.

« Brevia sunt eæ litteræ quæ destituuntur formis solennibus. Describuntur in membranis candidis , caractere nitido qui dicitur *latinus* : subscribuntur non per Pontificem , sed per eum qui præsidet talibus expeditionibus ; ipsis imprimitur *annulus Piscatoris* qui exhibet Petrum jacentem retia. » (Lequeux 3^a editio n° 16).

Non multum ante annos quadringentos inventus fuisse videtur *annulus Piscatoris* (Bouix de *Principiis*, p. 247).

50. Brevia S. Pœnitentiariæ diversam ab his habent formam , sigillum et ministros (Bouix , *Ibid.* p. 249).

Præter supra dictas varias species litterarum apostolicarum sunt adhuc *Oracula vivæ vocis*, seu declarationes , decisiones , seu concessionès à S. Pontifice solâ voce . seu ore tenus datæ : alia sunt *authentica*, et alia *non authentica* : *authentica* habentur quando in scripturam rediguntur et testimonio illorum , quibus ex officio incumbit , consi-

¹ Ex eo dominantur *Bullæ* : Quandò verò sigillum est aureum, Bulla dicitur *aurea*, quod rarò contingit ; et fieri tantum consueverat in diplomatis quibus electiones imperatorum à Papâ confirmabantur.

gnantur. Si eareant his conditionibus authentica non sunt; possunt valere tamen pro conscientia.

De gratiis à S. Pontifice concessis attestationem facere possunt ex officio: 1° Cardinales quibus id fuerit commissum; 2° Legati et Nuntii, Notarii apostolici, Prælati camerarii, Auditores Sacri Palatii et Secretarii litterarum apostolicarum. *Prælect. S. Sulpitii* (n° 74 in fine) ubi citantur Reiffenst. (lib. 5. tit. 33, § 7, n° 149-164), Ferraris, verbo *Oracula vivæ vocis*.

V.

DE RESCRIPTIS S. SEDIS.

51. Modò diximus (48) quid sit intelligendum per *Rescripta*. Quærit. 1° Utrum vim legis habeant?

Resp. Rescripta vim legis habere *inter partes*; dicitur inter partes. Sic cap. 2 de *mutuis petitionibus*, Rescriptum concessum actori ut sibi justitia fiat, appellatione remotâ, etiam prodest reo actorem reconvenienti. Sed vim legis universalis non obtinent quia non feruntur pro totâ communitate, nec promulgantur. (Vide adhuc infra Quær. 6°).

52. Quærit. 2° Quotuplex sit Rescriptum?

Résp. 1° Rescripta alia sunt *contra legem*, alia *præter legem*, alia *secundum legem*:

Contra legem sunt illa quibus conceditur aliquid contra communes *juris* regulas, ut fit in dispensationibus et privilegiis. *Præter legem* quando dantur pro iis quæ jure decisa non sunt, ut sunt, v. g. litteræ beneficiales. *Secundum* verò *legem* sunt, quando conceduntur ad juris observationem, v. g. si Papa respondet ad consultationes, si delegat judices, etc.

Resp. 2° Rescripta dividuntur in *Rescripta gratiæ* et in *Rescripta justitiæ*:

Rescripta gratiæ seu ad beneficia dicuntur ea quæ dantur ad obtinenda beneficia ecclesiastica (et tunc dicuntur *litteræ beneficiales*, *mandata apostolica de providendo*, vel *gratiæ expectativæ*); vel conferunt aliquod jus operandi; ut dispensationes et privilegia. (V. Reiffenst, lib. 1, tit. 3, n° 9-32).

De *Rescriptis* justitiæ dictum fuit supra, n° 48.

53. Quæritur 3° Quis possit vel non possit impetrare Rescriptum papale?

Resp. ad 1um: Omnis qui non expressè prohibetur à jure, potest impetrare papale Rescriptum. Ità communiter ex can. *Jam nunc* 28 quæst. 1 et cap. *de procur.* in 6°.

Resp. ad 2um: Illud impetrare non potest, nec per se, nec per alium, excommunicatus excommunicatione majori, etiam non vitandus, nisi in causâ excommunicationis, vel appellationis ad suam defensionem. Ità communis. et patet ex cap. *Dilectus* 26, *de Rescriptis*, ubi Rescriptum ab excommunicato, tacitâ excommunicatione, impetratum censetur subreptitium et nullius roboris.

Dixi 1° *etiam non vitandus*: quia Bulla Martini V *Ad evitanda*, etc., non intendit excommunicatis quomodolibet suffragari. (S. Lig., libr. 7, 181).

Dixi 2° nisi in causâ excommunicationis, etc., ad suam defensionem: nam hi duo casus expressè excipiuntur à cap. *Ipso jure* in 6°. « Ipso jure rescriptum... non valeat, si ab excommunicato super alio quam excommunicationis, vel appellationis articulo fuerit impetratum. »

Ut autem propter excommunicationem non sint nulla Rescripta, de stylo Curiae romanæ, hodie solet plerisque Rescriptis inseri absolutio à censuris ad *cautelam*. Reiffenst., libr. 1, tit. 3, n° 33-54 et infra (6340).

54. Quærit. 4° Utrùm quis possit impetrare Rescriptum pro alio absque ejus speciali mandato?

Resp. esse distinguendum inter Rescripta gratiæ et justitiæ. Et quidem Rescripta gratiæ posse impetrari, pro liâ persona capaci sine ejus mandato speciali, fatentur passim DD. post Glossam in cap. *Nonnulli de Rescriptis*.

E contra *Rescripta justitiæ* quantum est de rigore juris, eclusa contraria consuetudine, non posse pro alio impetrari, absque ejus mandato speciali, expressè habetur citato capite *Nonnulli*. Excipiuntur tamen personæ conjunctæ quales sunt liberi, parentes, fratres, affines; quia pro talibus conjunctis agere licet absque mandato, dum-

5550. « Agendo officio judicis, inquit Card. Sogha » (*Inst. jur. priv.*, § 202) impares naturâ sunt surdi, muti, » furiosi, mente capti, impuberes, atque etiam 20 annis » minores, quamvis ex partium consensu eligi judex possit » qui 18 annum jam compleverit : cap. 41 *de offic. et po-* » *test. judic.* His adde illiteratos...; jure autem à judicis of- » ficio arcentur infames omnes, uti sunt hæretici, schis- » matici, excommunicati, perjuri, et demùm omnes qui » ob crimen aliquod publicâ infamiâ notati sunt; servi » quoque... et feminae... munus judicis exercere vetantur: » tamen Abbatissæ aliquæ, sive ex consuetudine, sive ex » privilegio, tum in suas sanctimoniales, tum etiam in cle- » ricos jurisdictionem explicant eosque ab officio et bene- » ficio suspendere possunt : cap. 12 *de major. et obed.*: quæ » quidem non est propriè dicta suspensio, sed.... prohi- » bitio ne celebrent. »

5551. Quærit. 1° Quid requiratur in judice ut valida sit ejus sententia ?

Resp. Generatim ex parte judicis requiri et sufficere :

I. Ut sit *competens* : ratio quia ad validè judicandum necessaria est circa res vel personas, de quibus sententia profertur, legitima potestas.

II. Ut *nulla adsit circumstantia propter quam à lege sit cautum ut nulla habeatur sententia* : cujus ratio patet, cum lex possit irritare sententias etiam à legitimo judice prolatas.

5552. Unde 1° Non potest quis esse judex vel assessor in causâ in quâ prius advocatum egit, et id quia attentâ humanâ conditione talis homo difficillimè adduci poterit ad judicandum in sensu alio ab eo quem antea defendebat : undè hoc prohibebatur jure romano (arg. l. fin., c. *de Assess.*) et legem illam suam in praxi fecit Ecclesia; imò ad jus naturale videtur posse referri ob rationem modò expositam : excipiendus est tamen Jūdex Supremus.

5553. — 2° Validè pronuntiare nequit judex, qui similem ipse causam, tanquam actor vel reus habet : probatur assertio ex cap. *Causam* 18, *de Judiciis*; et ratio est quia meritò præsumitur quòd judex in causâ suæ cog-

57. 2° *Salvo jure alterius*. Nam Papa non intendit ullius juri derogare, nisi exprimat: textu expresso, cap. *Ex parte 2. de Rescriptis*, cap. *Pastoralis, de Privilegiis* (Reiff., *ibid.*, n° 141, etc). Unde ex regulâ 18 Cancellariæ romanæ, S. Pontificis non est intentio quòd « per quancunque » signaturam seu concessionem, aut gratiam vel litteras » apostolicas pro commissionibus, etc... etiam proprio » motu et ex certâ scientiâ, ac etiam ante motam litem a » Sanctitate Suâ emanaverint, vel de ejus mandato facien- » das, nulli jus sibi quæsitum quomodolibet tollatur. » Excipiendi sunt tamen quidam casus, v. g. si ex se tertio gratia præjudicaret et constet de scientiâ concedentis, ut puta, si Papa aliquem eximeret à jurisdictione Episcopi, vel beneficium dismembraret, etc. Vid. alios casus ap. *Prælect. Sancti Sulpitii* (n° 53).

Sunt multæ aliæ clausulæ singulis rescriptis insertæ de quibus sigillatim loqui hic non vacat. Vide ap. S. Liguor. (*de Privileg.* n° IV) quomodo sint intelligendæ clausulæ *Ad instar; Quatenus sacris canonibus non adversetur; Supplentes singulos defectus*.

58. Quærit. 7° An necessariò sit semper servanda forma in rescriptis præscripta?

Resp. Affirmative, ita ut si *in substantialibus* non observetur, actus inde sequens ipso jure sit irritus. Patet ex cap. *Cum dilecta, 22. de Rescriptis*.

Dictum est, *in substantialibus*: si forma præscribatur additâ illâ clausulâ: *Non aliter., Sic nec alio modo., Si secus fiat, irritum sit et inane*, etc., clarum est quòd talis forma sit substantialis. Item si Papa determinet certum ordinem procedendi, talis ordo semper præsumitur esse de substantiâ, nisi contrarium appareat; ex citato capit. *Cum dilecta*, præsertim si ille ordo sit alius vel in alium finem ac jus commune requirit. Nam si præscriberet eundem ordinem qui à jure communi determinatur, in casu quo ille ordo de jure communi ad substantiam actûs non pertinet, v. g. si potestas dispensandi concedatur in matrimonio, trinis denuntiationibus præmissis, tunc illa forma non esset de substantiâ.

vola (de quâ judici competit judicare), vel si judex cujus jurisdictio est dubia, ex cognitione causæ notabile emolumentum percepturus esset : in iis enim casibus judex non potest judicare. (Bouix, *ib.*, p. 130 et 131.)

5556. Quærit. 2° An judex sit competens quando talis existimatur, licet reverà jurisdictione careat?

Jam huic dubio satisfacimus (294-306).

5557. Quærit. 3° Quænam sint generales officii judicialis obligationes?

Resp. Præter obligationes de quibus suo loco pro varietate materiarum dicturi sumus in decursu, sequentes sunt hic commemorandæ : 1° Obligatio scientiam debitam habendi : cujus deficientiâ malè judicans peccat mortaliter, et tenetur ad restitutionem damni causati parti læsæ, sive in substantiâ litis sive in superfluis expensis. Ita communiter cum Ferraris (v° *Judex*, n° 29) : Hinc « judex carens » necessariâ scientiâ non debet absolvi, nisi factâ renuntiatione officii, vel nisi firmum habeat propositum renuntiandi. Ita S. Thomas, 2, 2, q. 66, art. 2. » (Apud S. Liguor., lib. 4, n° 195.)

5558. « Si judex agnoscit errorem à se (etsi sinè gravi culpâ) » commissum in præjudicium litigantis, tenetur, si potest » citra infamiam, impedire errorem, v. g., monendo occultè partem læsam, ut sibi appellatione vel aliter consulat... De Lugo. » (Apud S. Liguor., *ibidem*.)

5559. — 2° « Judex mortaliter peccat... differendo valde » notabiliter causarum expeditionem sinè justâ causâ; et » tenetur restituere parti læsæ damna et expensas, quæ » ex iniquâ dilatione secutæ sunt... Ita Ferraris (*ib.*, » n° 32) et DD. communiter. » Vide apud S. Lig. (lib. 4, n° 196).

5560. — 3° Tàm jure divino quàm jure ecclesiastico prohibetur ne judex munera à litigantibus accipiat. Exod., c. 23, v. 8; Deuter, c. 16, v. 19; Eccles., c. 20, v. 31; Mich., c. 3, v. 11; cap. *Judices* 23 et cap. *Jubemus* 126, causa 1, q. 1; cap. *Non sane* 15, causa 14, q. 5; cap. *Cùm ab omni* 10, de vitâ et honest. cleric.; cap. *Statutum* 11,

§ *Insuper de rescriptis*, in 6°; cap. *Romana 1*, de censibus, in 6°, etc.—(Vide Ferraris, *ib.*, n° 34.)

5561. Judex munera accipiens, non solum mortaliter peccat, sed tenetur ad eorum restitutionem, nec eximi potest ab eâ obligatione per remissionem dantium, ut constat ex cap. *Statutum* modò citatum, ubi dicitur: « Nullâ » eorum quibus *restitutio facienda fuerit*, remissione » ullatenus profecturâ eidem. »

5562. Excipiuntur tamen munera parva quæ *xenia* vocantur: de iis sic ait Bonifac. VIII in cap. *Statutum*, § *Insuper, de rescriptis*, in 6°: « Insuper, ut gratis... judicium... procedat, nullum munus... (nisi forsân esculentum, vel poculentum merâ liberalitate oblatum, quod » paucis consumi possit diebus, vel nisi, cum ipsum propter » causam sibi commissam contigerit extra suum domicilium proficisci, moderatas expensas) recipere ab eisdem » partibus qualitercumque præsumat. » Quidam tamen aliter sentiunt, ut videre est apud S. Liguorium (lib. 4, n° 211), qui non videt cur non sit admittenda dispositio citatæ Decretalis, cum non possit præsumi quòd ob similia munera judex voluerit injustam ferre sententiam.

5563. Judex ecclesiasticus committens *baratriam*, id est pecuniâ corruptus iniquam ferens sententiam, ab officio suspenditur per annum et potest aliâ pœnâ puniri; eâdem pœnâ punitur qui illum corrumpit.

5564. « Dantes autem aut recipientes pro obtinendâ » gratiâ aut justitiâ apud Sedem Apostolicam, incurrunt » præterea excommunicationem ipso facto reservatam, et » accipientes ad restitutionem tenentur; atque clerici omni » officio aut beneficio privantur. » (S. Liguor. *ib.*, 213). — De eo qui aliis judicibus aliquid largitur, vide *ibidem* (n° 212). — De his pœnis silet C. *Apost. Sedis*.

5565. Judex tamen ecclesiasticus cui nullum assignatum fuit stipendium vel congrua sustentatio, posset à litigantibus exigere honorarium. Ita communiter Bouix (*ib.*, tom. 1, p. 138).

5566. — 4° Judex minister et custos legum esse debet, non autem arbiter: undè ei non licet de ipsis judicare, sed

secundum illas ipse pronuntiare debet : porro in causis civilibus iudex tenetur judicare juxta probabiliorem sententiam : nam ab Innocentio XI damnata fuit , 2 martii 1679 , propositio sequens : « Probabiliter existimo judicem posse » judicare juxta opinionem etiam minus probabilem. »

Diximus in *causis civilibus* ; nam , in criminalibus absolvi debet reus , nisi ipsius crimen certo probetur. Item in causis matrimonialibus quæ criminalibus æquiparari dicuntur , certâ probatione opus est ut matrimonium nullum declarare liceat.

5567. Remanente pro utraq[ue] parte æquali juris probabilitate , iudex in causis civilibus debet rem dividere : si tamen una pars bonâ fidē possideat , in gratiam rei seu possidentis pronuntiare debet. Constat ex cap. *Cum sunt* 11, de *Regulis juris* , in 6° : « Cum sunt partium jura obscura , » reo favendum est potius quam actori. » Vide etiam cap. *In pari* 63, *ibid.* ; et cap. *Ex litteris* 3, de *prob.* Etiam pro legitimē seu cum bonâ fidē possidenti , iudex debet pronuntiare casu quo pro actore rationes essent probabiliores , modo rationes pro possidente sint verē probabiles. Ita communiter apud S. Liguor. (lib. 4, n° 210, *quæst.* 2).

5568. Excipiuntur tamen non solum matrimonium de quo modo , sed etiam testamentum et dos pro quorum validitate in dubio est pronuntiandum juxta dispositiones cap. *Duobus iudicibus* 26 , de *sent. et re judic.* , in quo sic habetur : « Tenet pro reo , non pro actore , sententia , nisi in » causâ favorabili , puta matrimonio , libertate , dote , seu » testamento. » Item in dubio an aliquis sit de conditione servili , in favorem status libertatis est pronuntiandum ex eodem canone... Vide S. Liguor. (lib. 4, n° 210).

5569. — 3° Regulariter secundum allegata et probata iudex debet judicare et juxta hanc limitationem , sequi debet sententiam probabiliorem : hinc non potest aperire alteri parti quod ipsa posset pro se allegare , quia hoc esset agere munus advocati , quod iudici non licet , juxta DD. Vide S. Liguor. , lib. 4, n° 210.

Disputatur an juxta probata debeat pronuntiare contra propriam scientiam certam , in quo tres sunt senten-

derogatoriam. *Non obstantibus statutis et consuetudinibus contrariis* (cap. *Constitut.* 19. *de Rescript.* 1.) Ratio est quia mens Pontificis non est velle derogare laudabilibus locorum consuetudinibus, vel statutis, nisi id exprimat. Hinc defectu talis clausulæ in prædicto casu, cassatur rescriptum beneficiale, quod fuerit impetratum, non factâ mentione de certo numero canonicorum, qui per statutum juramento firmatum, et à Romano Pontifice confirmatum, constitutus fuerat. (Beff. *ibid.* 197-200).

66. Quærit. 14° Utrum *motus proprius* tollat vitium subreptionis in rescriptis? Per motum proprium intelliguntur etiam rescripta S. Pontificis, in quibus hæc clausula *motu proprio* inserta habetur.

Resp. Clausula *motu proprio* in rescriptis Pontificiis supplet vitium subreptionis ex taciturnitate veri necessarii exprimendi. Ita omnes juxta Sanch. *De Matrim.* lib. 8 disp. 21 n° 47 et patet ex cap. *Si motu proprio* et Clement. *S. Romanus* 4. *de Præbend.*

Quidam casus excipiuntur: 1° si causa falsa exprimatur, sive à supplicante, sive à Pontifice: quia Pontifex non vult gratiam concedere si causa à se expressa, vel causa finalis ab impetrante allegata, non subsit.

2° Si taceatur inhabilitas personæ: v. g. si careat ætate, aut patiatur defectum natalium, vel aliàs sit irregularis; quia *motus proprius* non continet dispensationem talium defectuum.

3° *Motus proprius* nihil operatur in præjudicium tertii: v. g. si Papa conferat beneficium quod est juris patronatus, et de hoc nulla fiat mentio. Ratio est, quia S. Pontifex non censetur velle præjudicare juri tertii, nisi exprimat. Ex capit. *Quamvis* S. *de Rescript.*: « Quo casu derogatio » prodest, si de publicâ causâ agatur, in quâ jus tertii » juri publico postponatur. At, si de causis privatis ageretur, plures DD. dubitant utrum Pontifex sine causâ » possit jus quæsitum auferre: et ideo rescripta » hujusmodi, si qua forte Pontifex dederit, eo animo » dedisse videtur, ut effectum consequerentur, si et qua-

» tenus præjudicium tertii vitari possit. » Ita Soglia, *Inst. Jur. publ.* 31. V. Reiffenst. (*ibid.* n° 202-209).

67. Quærit. 15°. Utrum error latinîtatis vitiet rescriptum?

Resp. Manifestus error latinîtatis, si non sit omnino levis, vitiat rescriptum; patet ex cap. *Ad audientiam* 11, de *Rescriptis*; nisi aliunde de veritate litterarum appareat.

Dixi 1° *Manifestus*: aliter dicendum esset, si legitimitas verborum salvâri posset per subauditionem, vel quamdam figuram.

2° *Si non sit omnino levis*: nam secus de errore levi, de defectu unius litteræ, vel syllabæ; talis enim defectus facilius subterfugit oculos etiam plurium; unde ex cap. *Ex parte, de fide instrument.*, rescriptum apostolicum, pro eo quod in hâc dictione *spoliârunt*, hæc littera *o* deerat, declaratur non esse vitiosum (Reiff. *ib.* 213-215).

68. Quærit. 16°. Quid dicendum de errore in nomine vel pronomine?

Resp. Hujusmodi error non vitiat rescriptum, si constet de corpore seu personâ pro quâ fit concessio; ratio est quia rescriptum non conceditur propter nomen sed propter personam supplicantis (Cap. *Intelligentia, de Verb. signif.*). Nec obstat cap. *Significante* 34, de *Rescript.*, ubi propter errorem in nomine diocesis cassatur rescriptum, quia in casu, error diocesis fuerat causa cur ad certos iudices potius quam ad alios negotium fuerat commissum à Pontifice. (Reiffenst. *ibid.* n° 220-223).

69. Quærit. 17°. An et quando rasura vitiet rescriptum?

Resp. 1° Si rasura in rescripto pontificali facta fuerit ab impetrante, vel utente, quantumvis modica fuerit etiam unius syllabæ, unius litteræ vel puncti, inquit Fagnan., in cap. *Ex conscientia*, tunc rescriptum falsum redditur, et sic radens efficitur falsarius ac excommunicatus (Glossa in cap. *Licet*, vers. *tenuem, de crimine Falsi*).

2° Si ab alio facta fuit rasura vel cancellatio: aut adest in loco suspecto, et tunc rescriptum nihil probat ac rejici potest ex cap. *Cum venerabilis, de relig. domibus*; aut reperitur in loco non substantiali adeoque non suspecto, et rescriptum vitiosum non redditur. Ex cap. *Ex litteris, de fid. instrum.*

Quando rescriptum adhuc clausum et signatum coram Ordinario exhibitum fuit, tunc rasura, si adsit, non praesumitur facta ab impetrante (Reiffenst. 224-229).

70. Nota quòd « Rescripta et litteræ, tam Papæ quam » Legati..., quæ publicam habent executionem, debent ante » omnia Ordinariis exhiberi, quorum officium est exami- » nare utrum suppressione veri, aut suppositione falsi, » aliove gravi defectu, litteræ apostolicæ vitientur; adeo- » que suum, ut vocant *visa* et approbationem scripto appo- » nere vel denegare, executionem permittere aut prohibere, » aut suspendere, cap. *Quod super his, de fide instr.* et cap. » *Porro, de Privileg...* Concil. Trident... in ejusmodi litte- » rarum apostolicarum examine, decernit Episcopos esse » Apostolicos Delegatos: sess. 13. C. 5, sess. 22 cap. 5 » et sess. 24. C. 11. » (Cabassut, *Jur. canon. theor.* lib. 1, cap. 6, n° 18.) Vide infra dicenda (4564, etc.)

71. Quærit. 18°. Quomodo cessent rescripta?

Resp. 1° Rescripta justitiæ, morte concedentis expirant, *si res sit adhuc integra*. Ita communiter, ex cap. *Licet undique, de officio delegati*. Porro res desinit esse integra per citationem factam ante obitum. Idem dicendum est in casu renuntiationis et translationis vel depositionis concedentis. Cap. *Gratum*, 20 *de officio delegati*, et cap. *Relatum*, de quo vide *Prælect. S. Sulpitii*, n° 274, III, et Bouix, *de Judiciis*, t. 1, pag. 160 et 161.

2° Quoad rescripta gratiæ, vel continent gratiam factam: et tunc, etiam re integrâ, non expirant morte vel demissione concedentis; quia jam impetranti jus fuit acquisitum (cap. *Si super gratiâ*, 9, *de officio delegati* in 6°); vel continent tantum gratiam faciendam, seu concessam non in proprium commodum recipientis litteras, sed in alterius duntaxat favorem; et tunc expirant morte vel renuntiatione concedentis, re integrâ, ex cap. *Si cui nulla* § fin., *de Præb.* in 6°. (Reiff. *ib.* 232-252.)

72. Porro rescripta continent gratiam factam, quando commissio datur cuipiam vel communitati conferendi aliquid, v. g. absolvendi personas indeterminatas, vel cum eis dispensandi (cap. *Si cui nulla, de Præb.* in 6°): quia sic

posse generaliter conferre gratiam est magna prærogativa. Si verò persona, cui favor est impertiendus, determinetur in rescripto, tunc impetrans vel est necessarius executor gratiæ concedendæ, vel solùm voluntarius; in primo casu, gratia est reverà facta illi cui est impertienda ab executore, nec expirat morte concedentis, etiam re integrâ: tales sunt ordinariè dispensationes pro matrimonio. In secundo casu, gratia nondum est facta, sed faciendâ à commissario si voluerit, aut expedire judicaverit; ac proinde expirat morte vel renuntiatione, etc. concedentis, re integrâ. (Reiffenst. *ibid.* 253-258. *Prælect. S. Sulpit.* 274-276.)

73. Quærit. 19° Utrum expirent morte concedentis rescripta concessa sub clausulis, *usque ad beneplacitum nostrum*, vel *Sanctæ Sedis*, vel *donec revocavero*, etc.?

Resp. Rescriptum concessum sub clausulâ *usque ad beneplacitum nostrum*, per mortem concedentis expirat, ut est expressè decidum cap. *Si gratiosè, de Rescriptis* in 6°: quia per obitum extinguitur beneplacitum. S. Liguorio tamen dicit (*de Privileg.* xiii) privilegium concessum cum clausulâ *donec voluero*, probabiliter non expirare per mortem concedentis. Imò Bouix, loquendo de licentiis ab Episcopis datis regularibus *ad beneplacitum*, dicit esse communem sententiam eas non expirare per mortem concedentis (*de Regul.* t. 2. p. 249).—Sed cap. *Si gratiosè* modò citato, videtur esse standum, saltem pro rescriptis pontificiis. Secus est dicendum, si rescriptum fuerit datum sub clausulâ *usque ad beneplacitum S. Sedis*: quia S. Sedes non moritur (*ibid.*); vel *donec revocavero*: quia mors non est actus revocationis. Ità communiter (Reiff. *ib.* 260-263).

74. Quærit. 20° Utrum rescripto rite impetrato possit quis renuntiare?

Resp. Affirmative, si rescriptum in favorem impetrantis cedat: nam cuilibet licitum est juri suo renuntiare (cap. *Si diligenti, de foro competentis*). Si tendat in favorem aliorum, non licet ei renuntiare, si renuntiatio lædat jus acquisitum alterius. (V. Reiffenst. 264-266.)

75. Quærit. 21° Quâ ratione revocentur rescripta?

Resp. Duplici modo revocari: *tacitè* vel *expressè*; *tacitè*

per concessionem alterius rescripti contrarii; *expressè* per revocationem prioris concessionis, cap. ult. *de Rescriptis* in 6°, ubi Bonifacius VIII revocavit omnes concessiones à se vel ab antecessoribus factas quibusdam clericis, ut fructus beneficiorum suorum possent percipere in absentia. (Reiffenst. *ib.* 271).

76. Nota quòd rescripta justitiæ à die factæ insinuationis valere incipiant. Insinuari autem tandiù possunt quandiù durat actio aut exceptio ob quam impetrata sunt. At si quis per annum insinuationem neglexerit, et interim adversarius ejus aliud rescriptum consecutus fuerit, rescriptum prius expirat. Ita Card. Sogl. *ex Innoc. III*, c. 23, *de Rescriptis*. (*Inst. jur. publ.* § 19, in fine.): « Si rescripta gratiæ nullo » temporis spatio alligata sint, perpetuò valent; videlicet » duratura sunt ad ejus vitam qui rescriptum consecutus » est. At rescripta justitiæ hæredibus et successoribus » etiam prosunt. » *Ibid.* 20.

§ V.

De Conciliorum decretis.

77. Concilia sunt *cætus auctoritate legitimâ congregati ad tractanda negotia ecclesiastica, de quibus Episcopi pronuntiant*. Bouix, *Concile provincial*, pag. 21.

Controvertitur an Concilia sint institutionis divinæ, V. Card. Gousset. (*Exposit. des principes du droit canonique*, p. 172.) qui probabiliorem reputat sententiam affirmantem: non ideo tamen Concilia œcumenica habenda sunt ut absolutè Ecclesiæ necessaria, sed duntaxat sunt ipsi utilia, saltem ordinariè.

78. Soli Episcopi in conciliis vocem decisivam seu definitivam ex officio habent; hanc autem ex privilegio tantum habent Cardinales non Episcopi, aut Abbates aliæque Dignitates in conciliis generalibus. (Card. Gousset, *Exposition*, etc., pag. 185).

Circa quod non est prætermittenda sequens propositio à Pio VI in Bullâ *Auctorem fidei* damnata, n° 11, § 2. « Doctrina

» quâ Parochi aliive sacerdotes in synodo congregati ;
 » pronuntiant unâ cum Episcopo tanquam iudices fidei,
 » et simul innuitur iudicium in causis fidei , ipsis compe-
 » tere jure proprio et quidem per ordinationem accepto—
 » (declaratur) : *falsa, temeraria, ordinis hierarchici sub-*
 » *versiva, detrahens firmitati definitionum judiciorumve*
 » *dogmaticorum Ecclesiæ, ad minus erronea.* »

79. Concilia alia sunt generalia seu œcumenica , alia particularia ; quæ iterum sunt, vel nationalia , vel provincialia, vel diœcesana.

Generalia, illa sunt ad quæ convocantur omnes Ecclesiæ universalis præsules. Minimè tamen requiritur ut adsint reverà omnes Ecclesiæ Episcopi, sed sufficit quòd convocentur. Vocarique debent auctoritate Romani Pontificis, qui per seipsum vel per suos Legatos præesse debet, et ad quem etiam pertinet acta concilii confirmare. (Devot. *Prolegom.* cap. 3, § XXXVIII). Concilium autem non potest esse verè œcumenicum nisi à S. Pontifice confirmetur, saltem quando ipse non præfuit nisi per Legatos. Card. Gousset, ut supra p. 194, vid. infr. dicenda (nº 689).

80. Quando non convocantur Episcopi totius Ecclesiæ, tunc concilia sunt particularia. Nationalia sunt quidem, si vocentur ad concilium Episcopi totius alicujus nationis ; convocari verò debent vel à Patriarchâ, aut à Primate, vel ab alio auctoritatem habente ; non autem possunt convocari à Principe sine consensu S. Pontificis, etiam postulantibus ipsismet Episcopis (Card. Gousset, *Exposition, etc.*, p. 239-241). Provincialia sunt, quando à Metropolitano vocantur Antistites unius provinciæ ; diœcesana verò quando Episcopus congregat in synodum Clerum suæ diœcesis, ut de his tractet quæ spectant ad curam pastorem. Bened. XIV, *de Syn. diœces.* lib. 1. cap. 1.

81. Primis Ecclesiæ sæculis , concilia provincialia bis in anno erant celebranda , ut videre est in canone 36 Apostolorum, can. 5. concilii Nicæni 1., canone 20 concilii Antiochiæ, anno 341. Hanc celebrationem semel tantum singulis annis, concilia œcumenica Constantinopolitanum III et Nicænum II, præscripsere ; quam Concilium Late-

ran. V et Tridentinum reduxere ad quodlibet saltem triennium (Trid. sess. 24 cap. 2, *de Ref.*). Sed rariùs, varias ob causas, à longo tempore fuerunt congregata. (Bouix, *Concil. provinc.*, p. 420-425).

Tacitè consentire videtur S. Sedes quòd, singulis trienniis, non convocentur concilia provincialia : quippe non solum in Galliâ, sed et in Germaniâ, Austriâ, Hispaniâ, imò in Italiâ et in Statu Ecclesiastico, perpauca habita sunt, à tribus sæculis, si excipias provinciam Mediolanensem, tempore S. Caroli. (Auct. *Prælect. S. Sulpit.* 201).

82. Ad concilium provinciale convocari debent : 1° omnes provinciæ Episcopi, qui, legitimo impedimento cessante, convenire tenentur, et si vocati « defuerint, sicut prisca » canonum præcepit auctoritas, usque ad proximam » synodum, à charitate fratrum et Ecclesiæ communione » priventur. » (Dist. 18 can. 14). Hujusmodi pœnæ sunt ferendæ sententiæ, juxta S. Congr. Conc. V. Card. Gousset, (*Exposition*, etc., n° 286), et Concil. Trident., (loco supra citato).

2° Convocari debent etiam Capitula cathedralia ut per suos delegatos adsint : constat praxi perpetuâ Ecclesiæ et cap. *Etsi* 10, *de his quæ fiunt à Præl.*

3° Quoad Abbates et alios Prælatos inferiores, si habeant in clerum et plebem jurisdictionem quasi-episcopalem, jus habent ut convocentur et adesse debent; secùs, si hanc jurisdictionem non habeant, quamvis ordinariè invitentur. *V. Prælect. S. Sulp.* n° 202.

4° « Episcopi, qui nulli Archiepiscopo subjiciuntur, alii » quem vicinum Metropolitanum semel eligant, in cujus » synodo provinciali cum aliis interesse debeant, et quæ » ibi ordinata fuerint, observent ac observari faciant. » (Conc. Trid. Sess. 24, cap. 2).

83. Nota quòd, impedito Metropolitano, aut vacuâ ipsius sede, convocari debeat concilium ab antiquiore provinciæ Episcopo. (*de Syn. diæces.* lib. 2, c. 9. n° 8).

84. Non omnes qui convocantur ad synodum provinciam, idcirco jus habent in eo suffragandi; sed hoc competit duntaxat : 1° Episcopis provinciæ præsentibus;

2° Abbatibus, seu Regularibus seu Commendatariis, jurisdictionem quasi-episcopalem habentibus; 3° saltem probabiliter, Vicariis capitularibus, sede vacante. Ita multi ap. *Prælect. S. Sulp.* n° 202. Majoritate votorum negotia in Concilio sunt definienda. Vocem præponderantem non habet Metropolitanus, etiam casu quo suffragia scinduntur, et tunc res in suspenso manent. (*Ibid.*)

85. Causæ, in Concilio provinciali pertractandæ, sunt præsertim disciplina, reformatio abusuum et criminum repressio.

Plerumque in eo non agitantur causæ ad fidem pertinentes. Si tamen hæreses fuerint subortæ, vel opiniones contra bonos mores, illas potest synodus condemnare; sed ipsius judicium, nonnisi accedente solemnî Sedis Apostolicæ confirmatione, reponendum est inter dogmata fidei. Sic concilia Carthaginense et Milevitanum hæresim Pelagii damnaverunt; et Arausicanum profligavit Semi-pelagianismum. Memores esse debent Episcopi ipsis non licere definire quæ liberæ catholicorum disputationi dimituntur. *Prælect. S. Sulp.* n° 203.

86. Variis monumentis constat concilia provincialia imò et nationalia, nihil, etiam antiquitus, decernere potuisse præter sententiam Romani Pontificis: quòd tamen, juxta Muzzarelli (*Remarque sur l'histoire de Fleury*, p. 150, etc.) non fuit semper ad praxim rigorosè deductum. Ideo ipsorum acta antequam publicentur, subjicienda sunt Sanctæ Sedis correctioni; sic usitatum fuit in Galliâ, sæculis præteritis, et talem esse hodiernam praxim patet ex novissimis conciliis. (Bouix, *Conc. Prov.* p. 368-403, et Card. Gousset, *Observations sur un mémoire adressé à l'évêque*, p. 101). « Nec ullum ratum est, aut erit unquam, concilium, » quòd non fultum fuerit ejus (Romani Pontificis) auctoritate. » Dist. 17 c. 2. Unde, in Constit. Immensæ Sixti V, sancitum est: « Provincialium verò, ubivis terrarum illa celebrentur, decreta ad se mitti præcipiet (Cong. Concilii), eaque singula expendet et recognoscet. »

87. « Non quidem hoc statuit Pontifex, ut postea confirmationem reportent (hujusmodi decreta) à Sede Apos-

» tolicâ, sed ut corrigatur, si quid fortasse, in iisdem,
 » aut nimis rigidum aut minus rationi congruum depre-
 » hendatur. Non semel tamen accidit à S. Pontifice, peten-
 » tibus Metropolitanis... per apostolicas litteras confir-
 » mari. » Ita Bened. XIV (*de Synod*), liber 13, cap. 3; qui
 addit, juxta Suarez et Fagnan. « confirmationem Pontificis,
 » robur quidem adjicere actui confirmato, sed nequaquam
 » extendere (ad universalem Ecclesiam); nisi aliter supe-
 » rior expresserit. » Non tamen hæc confirmatio sanat
 defectus juris si fortè in decretis Concilii provincialis irrep-
 serint, nisi confirmatio fuerit in *formâ specificâ* cum clau-
 sulâ ex *motu proprio* et ex *certâ scientiâ*. Unde, præfato
 casu excepto, ab iis appellari posset. Vide Bouix, *de Epis-*
copo, t. 2, p. 392; et præsertim, *Revue des sciences ecclésiast-*
iques, 20 février 1864, p. 152-155. Unde juxta Card. Gous-
 set, *Exposition des principes*, etc. p. 157. « Le jugement
 » des Cardinaux est... la déclaration qu'un Concile (pro-
 » vincial) ne renferme rien qui soit digne de censure... ,
 » quoiqu'il arrive quelquefois que ce concile contienne,
 » même après avoir été corrigé, certains règlements que
 » la Congrégation tolère plutôt qu'elle n'approuve. Le
 » Saint-Siège garde le silence quand il ne croit pas oppor-
 » tun de réclamer, attendant que le temps et les circons-
 » tances lui permettent de le faire sans inconvénient. » Videt
 etiam *Prælect. S. Sulpitii*, n° 204; et plura alia circa concilia
 provincialia ap. Bouix (*du Concile provincial*); et ap. Card.
 Gousset. (*Exposit.*, etc. n° 265-322). Quoad concilium seu
 synodum diœcesanam, vide quæ dicturi sumus infra (937).

88. Nota tamen hic quòd decreta synodalia non sunt
 necessariò submittenda Sacræ Congregationi Concilii, ante-
 quam executioni demandentur, v. Bened. XIV, *de Synod.*
 lib. 13, cap. 3, n° 6, et Bouix, *de Episcopo*, t. 2. p. 391.

89. Quærit. 1° Quænam sit auctoritas Conciliorum?

Resp. Vim legis universalis habent, et sunt unus ex fon-
 tibus juris canonici strictè sumpti, si sint œcumenica.
 Eamdem verò vim non habent quando sunt particularia,
 nisi S. Pontifex, ea confirmando, ipsorum obligationem
 extendat ad totam Ecclesiam, aut hujusmodi extensio-

5600. In *secundo casu*, si agatur de causis spiritualibus vel spiritualibus connexis, certum est minores posse per seipsos, vel per procuratorem à se constitutum convenire vel conveniri absque curatore. Constat ex eâdem Decretali Bonifacii VIII *Si annum*.

Si verò agatur de causis temporalibus quæ ex privilegio fori coram iudice ecclesiastico ventilantur, minores 25 annis indigent curatore ut possint in iudicio stare : ita disponit lex Justiniana ab Ecclesiâ in hoc recepta ; sed plures casus sunt excipiendi, sive ex legitimâ consuetudine, sive peculiari statuto, aut aliâ ex causâ. Vide Bouix (*ib.*, p. 174).

5601. — 3° Circa feminas sic habet legislatio ecclesiastica : etiam consentientes in nullo casu mulieres religiosæ possunt personaliter stare in iudicio, et hoc intelligi debet, etiam de religiosis quæ clausuræ non subduntur. Quoad autem cæteras mulieres, in causis civilibus non sunt personaliter trahendæ invitæ ad iudicium ; si tamen velint, agere et respondere possunt : in criminalibus autem non quidem permittuntur personaliter agere vel accusare, nisi suam vel suorum injuriam prosequantur, aut publica utilitas id postulet, aut causa ejus generis sit ut corporalem præsentiam exigere videatur (Card. Soglia, *Inst. jur. priv.*, § 206) ; sed si alicujus atrocis criminis reæ sint, invitæ in iudicium trahi possunt. Quæ omnia constant tum ex Decretali *Mulieres 2, de Judiciis*, in 6° ; tum ex jure Justiniano quod Bonifacius VIII in dictâ Decretali præservavit his verbis : *aut aliâ quâlibet quæ in jure non exprimitur*.

5602. — 4° De excommunicatis sequentia sunt tenenda :
 1° *vitandi* seu *publicè denuntiati* non possunt esse *actores* — quamvis possint esse *rei*. Vide cap. *Exceptionem 12*, tit. 25, lib. 2 Decret. Quod intelligitur etiam de tribunalibus sæcularibus, juxta cap. *Decernimus 7, de sentent. excomm.*, in 6°, ubi dicitur : « Decernimus ut iudices sæculares per cen- » suram ecclesiasticam ab ecclesiasticis iudicibus (canonicâ » monitione præmissâ) repellere excommunicatos ab » agendo, patrocinando et testificando, in suis curiis et » judiciis compellantur. »

5603. Quidam casus sunt excipiendi, videlicet si excom-

apostolicis, vel alia æquipollens; et illud deducitur ex cap. 21 sess. 25 Conc. Trid. *de ref.* in quo Concilium omnia et singula quæ statuit, de *morum reformatione et ecclesiasticâ disciplinâ*, ita decernit ut *in his salva semper auctoritas Sedis Apostolicæ et sit et esse intelligatur*. Talis est praxis Curiae romanæ. Imò Fagnanus dicit quòd satis sit ut Papa disponat contrarium ejus quod sancivit Concilium, dummodò supplicatio manu Papæ signata fuerit, prout expressè declaravit B. Pius V, in suo motu proprio diei 23 decembris 1566. (Reiffenstuel lib. 1. tit. 2 n° 519-531).

93. Quærit. 3° Utrum concilium Trid. sit receptum in Galliâ quoad disciplinam? Dicitur *quoad disciplinam*: quia quantum ad decreta fidei, in Galliâ, sicut in universâ Ecclesiâ summo et venerabundo consensu esse receptum nemo ambigit. Ad petitam quæstionem sic respondet Billuart, verbis Joannis Cabassut. et Joannis Pontas:

« Cabassutius, *Notitia ecclesiasticæ sæculi 16. de Concilio Trid.* hæc habet: *Postremò, Edictum confirmationis Sacros. Concilii publicatum Romæ 7° Kalendas Februarii, anno 1564, universus Clerus gallicanus, in provincialibus.. conciliis atque in generalibus sacri Cleri comitiis, Sacrosanctæ hujusmodi Synodi decreta ita amplexus est, ut nefas sit eis refragari.*

» Pontas verò, verbo *Bénéficier*, casu 27, sic loquitur gallicè: « Le Concile de Trente a été reçu unanimement par l'assemblée générale du clergé de l'Eglise gallicane convoquée et tenue à Paris en l'année 1615, ainsi qu'on le voit par les pièces contenues dans les Mémoires du clergé: « *Après une longue et mûre délibération, disent les Prélats assemblés, du commun et unanime consentement de l'assemblée, la résolution suivante y a été faite: Les Cardinaux, Archevêques, Evêques, Prélats et autres ecclésiastiques soussignés, représentant le Clergé général de France, assemblés par la permission du Roi..., ont unanimement reconnu et déclaré, reconnaissent et déclarent, qu'ils sont obligés par leur devoir et conscience à recevoir, comme de fait ils ont reçu et reçoivent ledit Concile de Trente, et promettent de l'observer autant qu'ils peuvent*

morâ ; 4° in causâ delicti proprii : nam in hoc casu , non monasterium sed delinquens est conveniendus : à monasterio tamen in his casibus expensæ sunt suppeditandæ. Vide alios casus (*ibidem*).

5607. — 6° *De ecclesiis et monasteriis* tenetur quòd , cùm habeantur ut personæ morales quæ varia jura sibi vindicare possunt , necesse est ut in judicio possint conveniri et convenire , sed hoc fieri nequit nisi mediantibus certis personis quibus committitur officium nomine monasterii et ecclesiæ agendi et respondendi.

Ex Decretali autem *Edoceri* 21 , lib. 1 , tit. 3 , Decret. , ad Prælatum monasterii , saltem cum consensu conventûs , et ad Prælatum ecclesiæ , saltem cum consensu Capituli , regulariter pertinet agere et respondere , *cum ex officio suo teneantur* , inquit Innocentius III in dictâ Decretali , *Congregationum suarum negotia procurare* , nisi aliter ex ipsâ monasterii constitutione caveretur. Idem constat ex cap. *Nullum* 9 , causâ 18 , q. 2.

An autem Prælati absolute indigeant consensu monasterii vel Capituli , controvertitur , et solutio pendet à diversitate casuum et circumstantiarum. Vide apud Bouix , *ibid.* , p. 178 et 179.

5608. Per Prælatum hic intelligendi sunt Prælati præcipui , videlicet : 1° Episcopus relativè ad Ecclesiam Cathedralè , Cathedrè Capitulum ; 2° Prælati qui jurisdictionem quasi-episcopalem habent in aliquam ecclesiam in quâ est Capitulum ; 3° Primarii religionum ordinum Prælati , nempe Abbates et Præpositi generales Ordinum.

Quoad autem alios Superiores , nihil possunt in præsentimateria : unde recurrendum est ad varia Ordinum statuta et receptas consuetudines. Vide Bouix (*ib.* , p. 180).

5609. Abbatissæ verò et aliæ quæ monialium conventibus præsent , agere et respondere possunt per constitutos procuratores in negotiis suorum conventuum , prout valent Prælati , Abbates et alii monasteriis virorum præpositi , nisi tamen secus disponant speciales Ordinis constitutiones. Vide Bouix (*ibidem*).

5610. — 7° *Parochiæ* cùm per parochios sub directione

differebant, tum ratione finis, tum ratione objecti. Et quoad quæstiones ecclesiasticas, evidens est haud potuisse istis comitiis majorem inesse auctoritatem quàm conciliis. Imò reverà nulla iis comitiis inerat vera auctoritas canonica circa hujusmodi negotia, cum à canonibus non sint recognita.

§ VI.

De Romanis Congregationibus quatenus sunt fontes juris

CONGREGATIONES.

95. Multiplici numero sunt Congregationes Romanæ, nempe *Inquisitionis, Indicis, Concilii, Rituum, Super negotiis Episcoporum et Regular.*, etc.; sunt etiam Romæ plura tribunalia. *Pœnitentiariæ, Dotariæ*, etc., etc. De singulis agetur infra in speciali tractatu (720. etc.).

Hic examinandum est tantum utrum illarum decisiones vim habeant totam Ecclesiam obligandi: quæstio instauratur præsertim quoad decisiones Congregationis Concilii ob speciales facultates quibus à S. Sede donata fuit.

96. Instituta fuit illa congregatio à Pio IV. anno 1564. ad procurandam observationem decretorum concilii Trid. Huic postea S. Pius V concessit facultatem decidendi causas et controversias interpretationem Concilii spectantes. Sixtus verò V, per Bullam *Immensa æterni*, anno 1589. ei adjecit facultatem, consulto tamen Pontifice, interpretandi dubia et difficultates occurrentes circa reformationem morum, disciplinam. judicia ecclesiastica. etc., reservata tamen semper Sedi Apostolicæ interpretatione decretorum quæ fidei dogmata concernunt et alia multa.

Ipsius auctoritas ad universam Ecclesiam extenditur: sic enim habet Bulla *Immensa* «: Habeat itidem Congregatio,
 » auctoritatem promovendi reformationem cleri et populi.
 » nedum in Urbe et Statu Ecclesiastico temporali, sed etiam
 » in universo christiano orbe, in iis quæ pertinent ad divi-
 » num cultum propagandum, devotionem excitandam et
 » mores christiani populi ad prescriptum ejusdem Concilii
 » componendos. »

judicem etiam delegatum posse cogere ad personaliter comparandum in judicio, si à *Sede Apostolicâ* mandatum ad hoc receperit speciale.

2° Cæteri judices non possunt *regulariter* cogere ad comparandum *personaliter*. Illud constat ex eodem capite, et insuper ex cap. *Querelam*, de *Procuratoribus*, ubi Alexander III affirmat *reum* posse, si velit, procuratorem constituere. Diximus *regulariter* quia sunt plures casus excipiendi: nempe 1° si causa sit criminalis, ex modò citato cap. *Juris*, et imponenda sit pœna corporis afflictiva vel quæ exilio reputetur major; nam in cæteris causis criminalibus reus et à fortiori actor possent stare per procuratorem, ut praxi constat: vide Bouix (*ibid.*, p. 183); 2° si specialiter examinanda sit qualitas personæ, maturitas, integritas facultatum intellectualium, etc.; 3° si veritas meliùs perspicì possit per personalem actoris vel rei enarrationem; quando nempe lis versatur circa factum; 4° si talia sint indicia contra reum, ut speretur posse veritatem faciliùs detegi ex inspectione vultûs, aut personalibus ejus responsis. Uno verbo, personalis comparatio præscribi potest quoties adest gravis necessitas. (*Ibid.*, p. 186.)

5613. Sed non tenentur citati ab inferiore judicè personaliter comparere, nisi causa in citatione exprimatur, cum sinè sufficienti causâ talis judex potestatem non habeat cogendi ad personalem præsentiam.

5614. Quærit. An ea quæ ad factum pertinent proponi debeant per personas principales?

Resp. Regulariter quæ ad factum pertinent, non per advocatos sed per personas principales sunt proponendæ. Ita Innocent. III in cap. *Pastoralis* 14, de *Judiciis*. Excipiuntur casus sequentes: 1° si principalis sit homo simplex, qui mentem suam sufficienter explicare nequeat (cap. citato *Pastoralis*); 2° si consuetudo expositiones ab advocatis admittat; 3° si advocatus ad factum in judicio proponendum speciale habeat mandatum; 4° si judex et pars altera non contradicat. Ita Schmalzgrueber (ap. Bouix, *ib.*, p. 187).

ART. III.

DE PROCURATORIBUS.

5615. Juxta nominis etymologiam, vox *procurator* à verbis *pro alio curator* venit : definitur autem *procurator* à lege romanâ (L. *Procurator* 1, ff. *de procuratoribus*) is « qui aliena negotia mandato domini administrat. »

5616. *Procurator* ab *advocato* differt; iste enim non administrat negotium, sed duntaxat domino vel ipsius *procuratori* in judicio egenti auxilium præstat : unde si iuramentum exigatur, non ab *advocato*, sed vel à domino vel ab ipsius *procuratore* præstandum est : si requiratur consensus ad aliquam compositionem, non *advocati* consensus quidquam valet, sed *litigantis*, vel ipsius *procuratoris*, etc.

Differt etiam *procurator* à tutore vel curatore, quia isti non à pupillo vel minore, sed à lege, testatore, etc., constituuntur, dum *procurator* ab ipso *litigante* potestatem accipit.

5617. *Procuratores* alii sunt *generales* qui ad omnia negotia omnesque lites constituuntur; alii *speciales* qui deputantur ad determinatum negotium, litem specialem, etc.

Procuratores generales constituuntur vel *simpliciter*, et ipsi non possunt alienare nisi ea quæ brevi corrumpuntur et servari nequeunt; vel cum *liberâ et plenâ potestate*, et tunc alienare possunt tum mobilia tum immobilia, non tamen contractu donationis.

Iterum *procuratores* : alii sunt *principales*, qui ab ipso met domino constituti sunt; alii *substituti*, qui à principali *procuratore* constituuntur.

Præterea alii sunt *judiciales et ad lites* deputantur, alii *extrajudiciales* qui ad cætera negotia tractanda mandatum accipiunt : de prioribus tantum hic agimus.

5618. Tandem alii *simpliciter* constituuntur, alii *in solidum*, ita ut quilibet possit causam expedire : de casu quo plures constituuntur *procuratores* sic habet Bonifacius VIII cap. *Si duo* 6, *de procurat.*, in 6° : « Si duo *procuratores* simul, non adjecto *in solidum*, deputentur, unus sinè

declarationum : porrò « La signature du Cardinal Préfet » avec celle du Secrétaire et le sceau de la Congrégation , » confère l'authenticité aux résolutions et sentences , et » leur donne force légale devant les tribunaux et magistrats inférieurs , qui doivent ajouter foi aux résolutions » présentées sous cette forme authentique. » Ita *Analectacol.* 2378, ubi varia decreta allegantur. V. Card. Gousset, *Exposit. des principes*, p. 128. Attamen ut in conscientia obligent declarationes S. Congr. sufficit hodie , juxta communem sententiam , ut de illis certò constet. Vide Bouix, *de Curia Romanâ*, p. 331. Imò juxta Stremler, *des Peines eccl.*, p. 562, hoc etiam sufficit coram tribunalibus et magistratibus.

101. In suo tractatu *de Principiis* (p. 308) D. Bouix : Concedebat licitum esse denegare declarationibus Congreg. Concilii rationem et vim legis obligantis. Saltem in dubio an ipsæ habeant, nec ne, vim obligantem , eas non obligare dicit Laymann, ap. S. Liguor. ut supra ; sed suam sententiam retractavit D. Bouix in suo Tract. *de Curia Romanâ* (pars 3, cap. 7) ; sic enim concludit : « Hodie probabilem » non esse nec in praxi tutam sententiam quæ S. Congreg. » concilii declarationibus vim legis universalis denegat, » eò quòd S. Congreg. non privatâ, sed apostolicâ Auctoritate , urgeat observationem suarum declarationum , et » eos redarguat , qui his non obtemperant. » Vide Stremler, *ibid.*, p. 557-560.

102. Imò si ageretur de declarat. Congr. Rituum, etiam non promulgatis, consuetudo, etiam inveterata, ipsis cedere debet, juxta varias decisiones hujusce Congr. præsertim 3 aug. 1839 et 11 sept. 1847.

Sed in omni hypothesis negari nequit hujusmodi declarationes esse summi ponderis, prout satis probat communis canonistarum praxis terminandi quæstiones, adducendo decisiones Congregationum Romanarum. Vide Bened. XIV. *Instit.* 107, n° 6. Temeritate autem difficilè carere videretur qui suum judicium prævalere vellet sententiis Congrega-

¹ Vide *Rev. des Sciences eccl.*, 15 février 1860, p. 121.

tionum, quas amplissimi Cardinales, ecclesiasticæ disciplinæ et sacrorum canonum peritissimi, constituunt.

103. Similis est Controversia circa auctoritatem decisionum aliarum congregationum. Nota ex Schmalzgrueber (*Jus ecc. dissert. præem.*, n° 384) quod : « Uniformitates » responsorum ac sententiarum super eodem articulo » sæpius et uniformiter redditorum, inducit stylum et » praxim Curiae; stylus autem et praxis Curiae jus facit. »

Ita communiter DD.: « decisiones *Rotæ* minorem utique » quam declarationes S. Congreg. auctoritatem habent. »

« An verò regulæ Cancellariæ⁴ obligent ubique? negat » Lessius.... qui ait obligare tantum in Curia Romanâ, » et huic adhærent Diana et alii. Sed affirmat Mazzot. cum » Azor, Gomez, etc.; quia sic fert praxis » (S. Liguor. » lib. 4. 406).

Huic sententiæ fortiter adhæret D. Bouix, qui ait (*de Princip.* p. 291): « Regulæ illæ tanquam pars juris com- » munis habendæ sunt, non minus ac cætera Pontificis » decreta, quæ de disciplinâ universali disponunt. » Item Card. Gousset, *Exposition*, p. 114. Sed iis per Concordata in pluribus fuit derogatum, ut dicemus infra. 202 447, 455, etc.).

§ VII.

De Consuetudine quatenus est fons juris canonici.

L.

DE NATURA CONSUETUDINIS ET VARIIS IPSIUS SPECIEBUS.

104. — I. Consuetudo de quâ hic agitur : alia est *facti* et definitur : « *Similium alienius communitalis actuum frequentia*. Alia est *juris* quæ vocatur *jus non scriptum*; et definitur ab Isidoro : « *Jus quoddam, moribus institutum*

⁴ Huiusmodi regulæ sunt numero 72 quas unusquisque S. Pontifex pro sui pontificatus duratione renovat, postmodum suæ electionis. Primis legibus XXI illas ordinatum collegit ac transcribere fecit. Card. Gousset, *Exposition des principes*, etc., p. 110 et infra (789).

quod pro lege suscipitur, cùm deficit lex. » (Cap. *Consuetudo* 3, dist. 1.) ; et definiri etiam potest : *Jus per similitudinem alicujus communitalis actuum frequentiam acquisitum.* » (D. Bouix, *de Principiis*, p. 323).

Dicitur : 1° *Frequentia*, quia actus per plures vices debent esse repetiti juxta prudentium *arbitrium*, ut dicunt Salmant. cum Palao, Bonac., Suar. etc., contra Less. etc., qui contendunt duos vel tres actus sufficere. (S. Liguor. lib. 1, n° 107).

Dicitur : 2° *Alicujus communitalis*; non cujuscumque, sed quæ sit capax potestatis legislativæ pro seipsâ, vel saltem sufficiens ut vera lex illi possit imponi. (Suar. *de Leg.* lib. 7. cap. 9, n° 6). *Communitas* ergo quæ familia dicitur, non esset sufficiens, quia lex vera illi imponi nequit, sed præceptum tantum.

105.— II. *Consuetudo* 1° *Alia est secundum jus*, quæ aut legem dubiam interpretatur, aut confirmat et adjuvat deducendo in opus. *Alia præter jus*, quæ aliquid statuit, ubi deficit lex. *Alia contra jus* quæ legem abrogat, vel non sinit illam obligare, quando nondum est accepta.

106. Dividitur 2° *In generalissimam* quæ vim habet in toto christiano orbe ; *generalem*, quæ in totâ aliquâ provinciâ ; et *specialem*, quæ in aliquâ tantum urbe, pago, etc.

107. Dividitur 3° *In judiciale*, quæ inducitur pluribus sententiis conformibus super eodem causarum genere : duo judicia conformia intra decennium sufficiunt, modò contrarium, per illud tempus, non sit judicatum. Et *extrajudiciale*, quæ longo populi usu extra judicium inducitur.

108. Quamvis mala consuetudo non sit propriè consuetudo cùm ut talis, jus non faciat, attamen consuetudo solet dividi 4° : in *bonam*, et *malam*, seu rationabilem et irrationabilem : *malam* esse consuetudinem duplici modo contingere potest : *Intrinsecè* quidem, quando est contra legem naturalem aut divinam ; *Extrinsecè* autem, quando ipsius actus prohibentur per legem, vel mali sunt propter adjunctam circumstantiam pravam quæ cessare potest.

Consuetudo mala intrinsecè dicitur abusus seu *corruptela*.

et nunquam in jus transire potest; mala *extrinsecè* posset evadere bona per ablationem sive prohibitionis sive pravae circumstantiae adjunctae.

109. Dividitur: 5° In consuetudinem à jure non repulsam, et consuetudinem à jure abrogatam, prohibitam et reprobam: quæ tria non sunt confundenda: quando lex abrogat, hoc intelligitur de consuetudine antea existente quæ abrogatur quidem, sed non ideo declaratur mala aut irrationabilis. Quando lex prohibet, illud intelligi debet etiam de consuetudine quæ in futurum introduceretur, quæ tamen non ideo declaratur mala vel irrationabilis. Quando tandem lex reprobat, eo ipso declaratur mala et irrationabilis.

110. Abrogans censetur clausula, non obstante quacumque consuetudine. Prohibens verò censetur: *Nolumus contra hanc legem aliquam consuetudinem valere.* Reprobantes denique habendæ sunt clausulæ sequentes: *consuetudinem illam penitus improbant: cum non tam consuetudo quam corruptela meritò sit censenda.*

111. Dividitur: 6° In legitime præscriptam, et non præscriptam, de quibus infra (quamvis pariter consuetudo non præscripta non faciat jus).

Ex his patet consuetudinem multum differre à præscriptione quæ introduci potest à privatis personis et tendit ad acquisitionem juris in particulari; dum consuetudo introducit tantum à communitate et inducit jus commune. Aliæ differentiae videri possunt ap. D. Bouix (*de Principiis*, p. 328).

II.

DE CONDITIONIBUS REQUISITIS UT VIM LEGIS HABEAT CONSUETUDO.

112. Aliæ requiruntur ex parte Communitatis, aliæ ex parte ipsius Consuetudinis, aliæ ex parte Principis.

I. *Ex parte Communitatis.* Consuetudo induci debet à communitate, cui saltem vera lex possit imponi, à majore ipsius parte, ex certâ scientiâ, per actus publicos et etiam liberos, non verò ex vi aut timore elicitos, cum intentione

se obligandi, si agatur de consuetudine *præter jus*, aut etiam fortè cum conscientia quòd sit obligata, et non interrumpantur actus ante consuetudinis completionem. Hæc explicatione indigent :

Dicitur ergo : 1° *A communitate cui saltem, etc.*; de eo jam diximus supra (104. dicitur 2°).

113.— 2° *A majore parte ipsius*; quia obligatio inducitur à communitate, consentiente principe: sed à communitate reverà non induceretur, si minor pars tantum consuetudinem servaret.

In hoc verò notandum est, juxta Suarez (*de Leg.* lib. 7, cap. 9, n° 13, in fine), quòd « omnes conveniunt esse » computandas tantum personas habiles ad præstandum » consensum.... Unde excluduntur omnes infantes et » amentes. Aliqui etiam omnino excludunt feminas quæ » non possunt legem ferre; et in viris excludunt omnes » minores 25 annis. Neutrum tamen video sufficienter » à jure probari, nec ratione convinci. » Ita etiam » S. Liguor. (lib. 1. n° 167, I.).

114.— 3° *Ex certâ scientiâ*: Communiter auctores requirunt illam conditionem quia princeps non intendit acquiescere consuetudini, nisi communitas velit se eximere à lege, vel sibi legem imponere, quod fieri nequit ubi adest error ex parte communitatis falsò existimantis, vel non adesse legem contra quam agit, vel se teneri ad legem quam per consuetudinem sibi imponit. Sed in hoc aliquod mihi suboritur dubium; nec bene intelligo quomodo conciliari possit illa assertio communis, cum sententiâ multorum qui requirunt bonam fidem in communitate pro stabiliendâ consuetudine legem abrogante. Pro hâc enim sententiâ sunt Glossa, cap. *Non est, de Consuet.*, in 6° verbo *Canonicè*. Suarez lib. 4, *Defens. fidei*, c. 31, 20; Laymann, Lessius etc., ap. Reiffenstuel; Billuart, t. 41, p. 171 *de Just. dissert.* 4, art. 3, *de Præscript.* § 8; *Theologia Tolosana, de Legibus*, in fine. Suarez tamen aliter sentit. *Tract. de Leg.* lib. 7, c. 18, n° 8 et 25. Vide infra (137). Si enim actus elicitæ contra hujusmodi leges debeant esse (juxta dictos auctores) innu-nes à peccato, quomodo præfati actus debent et possunt

fieri cum intentione se eximendi ab obligatione legis? Præterea non clarè percipitur cur princeps non deberet auferre obligationem legis in favorem communitatis quæ contra illam à longo tempore agit quamvis ex ignorantia. Tunc enim ablatio legis utilis videtur, cum ordinariè multum difficile sit adducere populum ad observandam legem, quæ, etiam bonâ fide, in desuetudinem abiit: nec pariter video cur princeps nequeat obligatoriam reddere consuetudinem quam communitas, per tempus præscriptum, observat ut obligantem, quamvis ex errore sic agat. Hæc tamen sapientiorum iudicio omnino submitto.

115. — 4° *Per actus publicos*; ut omnes de populo, vel major pars in præstando consensu possit convenire, et talis consuetudo possit esse nota Principi: ideoque actus debent esse publici, saltem notorietate facti (Suar., *de Leg.*, lib. 7, c. 10, n° 5).

116. — 5° *Per actus liberos*, etc. Quia aliter non censetur consentire superior: præsumi enim nequit velle subditos injusto metu cogi ad sibi imponendas obligationes ad quas non tenentur, vel ad se eximendos ab obligationibus quibus justè obstringuntur. Hæc in multis faciliè possunt Galliæ applicari. Vide dicta supra quoad Concil. Trident. (93).

117. — 6° *Cum intentibne se obligandi*, etc. Nam si ex merâ devotione agat populus, vim legis non habebit consuetudo: qualis v. g. audiendi quotidie missam, sæpius per annum confitendi, vel communicandi, recitandi ter Salutationem Angelicam, cineres recipiendi Quadragesimæ initio, etc. — In dubio utrum ex merâ devotione, an etiam ex voluntate se obligandi, introducta fuerit consuetudo, præsumendum est quòd potiùs ex devotione: item in dubio an sub gravi vel levi, ad culpam, vel pœnam, fuerit intentio se ligandi, benignior pars est tenenda. Animus se obligandi cognoscitur ex circumstantiis, nempe si consuetudo constanter servetur cum non levi incommodo (v. g. consuetudo jejunandi in vigiliâ Pentecostes), si transgressores puniantur, etc. (S. Liguor., lib. 1, 107, IV).

118. — 7° *Et non interrumpantur*, etc. Est sententia

essent similes vel minores. Constat ex cap. *Sedes 15, de Rescriptis*; et Clem. *Non potest, de procuratoribus*. — Vide Card. Soglia, *Inst. jur. priv.*, § 207.

5633. — V. « Licet autem à procuratore post litem contestatam possit (cùm dominus sit litis effectus) dari alius » procurator, antea tamen non potest, nisi in rem suam » sit datus, vel à domino substituendi alium... sibi fuerit » concessa potestas. » Ita cap. *Non indiscretè 1, tit. 19, lib. 1, in 6º*.

Mortuo autem procuratore, substitutus ex permissione domini, poterit, re adhuc integrâ, litem proseguire. Secus si substitutus fuerit vi facultatis procuratori à lege concessæ post litem contestatam: tunc, mortuo procuratore substituente, expirat substituti mandatum.

5634. — VI. Effectus autem procurationis sequentes sunt: « 1º Si ex iudicis vel legis præcepto dominus aliquid » facere debuisset et hoc facere omisit ipsius procurator, » omissio domino imputatur et nocet, nisi tamen procuratori supervenerit faciendi moralis impossibilitas. » (Bouix, *De Judic.*, t. 1, p. 219.)

Si autem procurator, non dominus, aliquid facere debuit et non fecit, et propter culpabilem omissionem puniendus sit, ipse non dominus est puniendus.

Si verò propter dictam omissionem non sit puniendus, negligentia tamen ipsius nocet domino: v. g. si omisit intra decem dies appellare, sententia nihilominus in rem iudicatam transit: quia sibi dominus imputare debet si negligentem vel imperitum procuratorem elegerit.

5635. Confessio procuratoris (non autem advocati) domino præiudicat, maximè si fiat post litis contestationem: nam antea non fit ex necessitate, ac proinde habenda est ut abdicatio juris quæ fieri nequit absque speciali mandato: et idem est dicendum quoties confessio procuratoris facta fuerit sinè necessitate. (Cap. *Suborto 21, de sentent. et re iudic.*, et cap. *Olim, de censibus*.)

5636. — 2º Tenetur procurator rationem mandanti reddere omnium quæ gessit eique restituere quæ ex re seu lite consecutus est. Item mandans potest exigere ut com-

pensetur omne damnum ipsi per culpam procuratoris illatum: si verò procurator dictum damnum compensare nequeat, domino conceditur restitutio in integrum - id est ei conceditur facultas de causâ judicatâ iterum litigandi, ac si nondum fuisset judicata (Leg. *Eleganter*, ff. de dolo).

Vide Bouix (*ib.*, p. 221).

Vicissim procurator jus habet repetendi omnes expensas quas occasione mandati bonâ fide fecit (vide cap. *Cum pro causâ* 6, tit. 38, lib. 1 Decret.). Ad hæredes transit utraque dicta actio tum mandantis, tum procuratoris. Vide Card. Soglia (*Inst. jur. priv.*, § 207 in fine).

5637. Quærit. 6º Quotuplici modo cesset procuratoris officium?

Resp. Cessare 1º per revocationem, re adhuc integrâ; si verò res non ampliùs sit integra non valet revocatio nisi ex justâ causâ fiat. Vide cap. *Quamvis* 6, de *Procuracionibus*, in 6º, ubi enumerantur plures causæ justæ revocationis.

5638. Ut valida sit revocatio ex justâ causâ, requiritur insuper ut intimetur sive judici, sive parti adversæ: ita cap. 13, tit. 38, lib. 1 Decret. ubi Gregorius IX ait: « Man- » dato procuratoris post litem contestatam à domino re- » vocato, si *hoc, ignorante iudice vel adversario, factum* » *faerit*, iudicium quod idem quasi procurator postmo- » dum expertus est, ratum esse debet. »

5639. — 2º Mutuo consensu mandantis et procuratoris, etiam re non integrâ: in hoc tamen posteriori casu, Schmalzgrueber exigit partis adversæ consensum. Vide rationes apud D. Bouix (*ib.*, p. 222).

3º Per renuntiationem procuratoris, lite nondum contestatâ: nequit enim procurator, post litis contestationem, invito mandante, sese exonerare officio, nisi ex justâ causâ, puta ob infirmitatem supervenientem, inexpectatum negotium, inimicitiam cum principali, etc.

4º Per substitutionem alterius procuratoris, quia sic prior censetur revocatus: unde huic casui applicanda sunt quæ dicta sunt supra de revocatione.

5º Definitivâ sententiâ latâ, à quâ tamen procurator

silere quia acquiescit consuetudini *contra legem* : cum ratio ipsius silentii sit forsitan timor majoris detrimenti orituri ex ipsius reclamatione : nempe, forsitan vel schismatis ex parte populi, vel persecutionis ex parte potentium, curiarum, parliamentorum, etc; ex quo fit ut debeat tunc servare prudens silentium. In hoc ergo casu, consuetudo non præscribit *contra legem*, cum legislator censendus sit velle suam legem esse servandam quando legitimè illius abrogationi non potest præsumi consentire; hinc, v. g., ex eo quòd per multum tempus siluerit, non ideò S. Sedes censetur consensisse mutationi Breviarii et Missalis Pii V. ut respondit S. Rit. Congr. 10 januarii 1852. D. Lottin, Cenomanensi Canonico (*Exposition*, etc. du Card. Gousset, n° 393).

127. « Merito tamen (tunc), ait D. Bouix, *de Princip.* p. 356, præsumi potest Pontifex consentire ut suspendatur obligatio legis, donec mentem suam liberè manifestare possit. »

128. « Si desuetudo, inquit S. Liguor., (libr. 4. n° 139. Lim. 3°), nondum sit præscripta, cæteri tamen non tenentur ad legem : nam præsumitur princeps nolle hoc obligare ad observandum quod non est à maiore parte receptum. » Ita etiam Billuart, *de Just.*, diss. 4. art. 3. § 8, in fine; Card. Gousset, (*Exposition*, etc., n° 403 et alibi.)

129. Nec obijci valet dictum S. Augustini : *Quæ sunt contra bonos mores, nec facit, nec tacet Ecclesia* : quia non ideò tacet Ecclesia quòd S. Sedes palàm non reclamet, opportuniora tempora illud faciendi prudenter expectans : si enim corruptela esset consuetudo, eo ipso quòd adversaretur generali doctrinæ Ecclesiæ, ut damnata habenda esset.

130. Dixi *contra legem* : Nam si consuetudo sit tantum *præter jus*, etiamsi Papa non habuerit facilitatem reclamandi, censetur consentire, si videndo taceat; modò tamen sit rationabilis hæc consuetudo, quia S. Pontifex censetur velle populo satisfacere in iis quæ non sunt *contra legem* et *rationabilia* sunt. (D. Bouix, *de Principiis*, p. 355.)

131. 3° Quoad consensum *legalem* seu generalem, præ-

Si plures syndici à communitate constituentur, *in solidum* censentur deputati et cum plenâ potestate. Ita communiter.

Licet monasteriorum syndici à solo Abbate, sinè consensu Capituli, constitui haud possint, à solo tamen Abbate possunt revocari, quia Abbas potest, si velit, solus causas monasterii agere. Vide Bouix, *ib.*, p. 227.

Quid speciale sit Fratrum Minorum Ordini, vide apud Ferraris, v^o *Syndicus*, n° 9.

5641. « Jus eligendi syndicos... monasteriorum monialium jure ordinario pertinet ad Episcopum : aliquando tamen, vigore foundationis, consuetudinis, aut constitutionis, ad moniales, et aliquando... etiam ad laicos.

» Quatenus hoc jus spectet ad moniales, Episcopus sinat eas suo jure uti, servatâ sibi approbatione et remotione ad formam Concilii Trident. (sess. 22, c. 8 et 9. *de ref.*), et Decretorum S. Congreg.

» Syndici sive officiales monasteriorum monialium durare debent per triennium et non ultra (S. C. in *Oriensi*, 30 jul. 1615). Imò si Episcopus animadverterit non esse utiles... etiam durante triennio poterit eos remove; sicuti S. Congr... 12 maii 1647... respondit Archiepiscopo Surrentino... Verumtamen prudenter agat et cum causâ gravi... sequitur quòd peccet contra justitiam, si quis ab officio (ab alio quàm Episcopo collato) depellatur sine magnâ causâ. » Ita Monacelli apud Bouix, p. 228, ubi plura alia circa procuratores Universitatum inveniuntur.

ART. IV.

DE ADVOCATIS.

5642. Advocatus propriè dictus est ille qui pro altero præsente postulat, seu defensionem præstat, eique auctoritate, consilio, operâ suâ in judicio assistit. Ita Schmalzgrueber, apud Bouix (*ib.*).

« Est autem postulare, ait Gratianus (can. 2, causa 3, q. 7), desiderium suum vel amici sui, in jure apud eum

» qui jurisdictioni præest exponere, vel alterius desiderio
 » resistere. » Hæc definitio Ulpiano tribuitur. (Vide Bouix,
ibidem, p. 229.)

Præfata definitio convenit tantum advocatis strictè sump-
 tis : antiquitus generaliori et diverso sensu accipiebatur,
 ut videre est ap. Ferraris (vº *Advocati Ecclesiarum*), et in
 Curiâ Romanâ etiam hodie, nomen *Advocati* designat mu-
 nus meri jurisconsulti, qui propositis sibi titulis quibus se
 fundat procurator, respondet de *jure*. Vide Card. Luca ap.
 Bouix, *ib.*, p. 223, etc.

5643. Quærit. 1º Quinam valeant advocati munus im-
 plere coram judice ecclesiastico ?

Resp. Omnes quibus expressè à jure id non est prohibi-
 tum : ita communiter. Quod autem in hæc re disponit jus
 romanum regulariter valet etiam in foro ecclesiastico,
 quando nec canones nec legitima consuetudo adversantur :
 unde 1º nec pro se, nec pro aliis advocatiam exercere
 queunt minores 17 annis (Leg. 1, ff. *de Postulando*), imò
 quidam requirunt 25 annos : sed communior sententia
 dicit sufficere 17 annos (ap. Soglia, *Inst. jur. priv.*, § 207).
 2º Pro se quidem, sed non pro aliis, advocati esse possunt
 feminae (ex eadem lege) ; excipitur tamen tutrix filii quæ
 pro ipso postulare potest (cap. *Ex parte* 67, *de appell.*) ;
 idem est dicendum de notatis insigni infamiâ (ex citatâ
 lege 1, ff. *de Postulando*), de cohortalibus seu apparitoribus
 aut officialibus præsidum (Lege ult. citat., *de Advocatis*) de
 paganis et hæreticis (*ib. et can. Nemo* 7, *de Pœnitent.*, dist. 1).
 3º Pro se autem, pro consanguineis, affinibus, necnon
 pro minoribus suis et pupillis, non autem pro ullâ aliâ
 personâ advocati esse possunt infames minus insignes,
 et id quidem ex jure Romano ab Ecclesiâ admissio, de qui-
 bus vide ap. Bouix (*ib.*, p. 236). 4º Advocati esse prohi-
 bentur à lege ecclesiasticâ excommunicati, qui etiam in
 jus vocati per alium respondere debent (Cap. *Decernimus*
 8, *de sent. excomm.*, in 6º; et cap. 7, *de Judic.*). 5º Quibus
 in casibus clerici et monachi advocati officium obire va-
 leant diximus supra (5622-5624).

5644. — 6º Judex officio advocati fungi nequit in causâ

de quâ judicare debet (Leg. *Quisquis* 6, c. *de Postulando*).
 7° Notabiliter præpotentibus divitiis muneribusve aut alio titulo munus advocati obire non licet ne pars adversa opprimatur (tit. *Ne liceat Potentioribus* 14, lib. 2, *Cod. Justin.*); item litterarum et jurium imperitis (L. *Nec cæter.* 2, tit. *de Postulando*): non tamen jure communi requiritur ut approbatus sit qui munus advocati coram tribunali ecclesiastico functurus est: secus esse posset de jure particulari. Vide Bouix (*ibidem*, p. 237).

5645. Quærit. 2° Quænam sint advocatorum obligationes?

Resp. Ad quatuor capita referri possunt advocatorum obligationes: nempe ad scientiam competentem, ad justitiam causæ, ad fidelitatem servandam erga clientem, et ad justum pretium.

1° De scientiâ competente nulla potest esse difficultas: est enim grave peccatum in generæ suo, officium advocati exercere sinè sufficienti idoneitate.

5646. — 2° Advocatus nequit sub gravi suscipere causam quam scit esse injustam; si sciens hoc faciat, vel culpabiliter ignoret causam esse injustam, tenetur ad compensationem omnium damnorum inde consequentium: unde parti contrariæ restituere debet qui fuit causa positiva damni; item suo clienti, si ignorabat causæ injustitiam et illum non admonuit.

Antequam ergo patrociniû causæ suscipiat advocatus, tenetur examinare ejus æquitatem et probabilitatem, eamque clienti sincerè indicare: si enim falsâ promissione vel inani spe victoriæ sumptibus involvat, tenetur ad restitutionem, uti si periculum ejus perdendæ neglexerit indicare casu quo admonitus cliens litigaturus non fuisset: in dubio tamen an cliens fuisset litigaturus, non teneretur ad restitutionem erga clientem quia melior est conditio possidentis. (Vide S. Liguor., lib. 4, n° 223.)

5647. Distinguendum est tamen inter causas civiles et causas criminales: in causis enim civilibus in utramque partem probabilibus, potest utramvis, etiam minus probabilem defendere: sed hoc controversitur, quamvis communius affirmetur si de dubiis juris agatur; si autem de

dubiis facti, communiter docetur non esse licitum advocato tueri actorem sed solum reum, quia iste possidet (S. Lig., lib. 4, n° 222; Bouix, *ibid.*, p. 239). Si causa nihil ferè habet probabilitatis, veriùs non licet clientem defendere etiam pro causâ possessionis. (S. Liguor., *ib.*, 223.)

5648. In causis verò criminalibus dubiis non licet tueri partes actoris, quia actori illicitum est tunc agere contra reum; idem dicendum de casu quo actor contra possessorem agens scit se nihil posse evincere, sed rem mansuram semper dubiam, quia tunc injustè vexatur possessor pro quo tandem judex debet judicare. (S. Lig., *ib.*, n° 220.)

Advocatus autem in causâ criminali potest semper reum etiam sontem defendere: quia reus non tenetur subire pœnam nisi convictus; ergo potest per se vel alium eam avertere donec vincatur. (*Ibidem.*)

5649. Causam semel susceptam advocatus non debet, invito cliente, deserere. Si autem in progressu causæ iniquitatem videt, tenetur monere clientem eique suadere ut desistat, aliàs ad restitutionem damnorum obligabitur: quia cum stipendio sit conductus, tenetur ex justitiâ monere, neque ipse neque judex potest suadere compositionem cum damno partis, quippe locus compositioni esse non debet nisi quando res est dubia. (S. Liguor., *ibidem*, p. 223, *in fine.*)

5650. — 3° Peccat advocatus contra fidelitatem clienti debitam, si rationes et instrumenta clientis quem justè defendit vel secreta causæ detegat adversario, et tenetur ad restitutionem, si ob id cliens causam suam perdat, aliàs victurus. Item peccat et ad damni reparationem tenetur si causarum expeditiones cum præjudicio clientum differat postponat, vel plures acceptet quàm expedire potest. (S. Liguor., *ib.*, n° 226.)

5651. — 4° Quoad pretii justitiâ, generaliter dici potest quòd si taxatum sit pretium, non licet ultra accipere; si verò non sit taxatum, debet esse justum. Vide quædam alia ap. S. Liguor (lib. 4, n° 224-225).

Advocatus autem tenetur gratis patrocinari in gratiam pauperum, etiam cum gravi suo incommodo (non autem

gravissimo) si pauperes sint in extrema necessitate; si autem sint tantum in gravi necessitate, ad idem quidem tenetur, sed sine notabili suo incommodo; in necessitatibus tantum communibus sufficit si advocatus hoc faciat quando habet superfluum temporis et divitiarum. (S. Lig. lib. 4, n° 221.)

Si tamen sit immatriculatus, id est in advocatorum album relatus, et iudex ei præcipiat patrocinium præstare clienti qui sibi defensorem acquirere nequit, non potest recusare sine justâ causâ; et tenetur gratis defendere si cliens non habeat unde salariū solvat, nec aliunde pro talibus advocatis de salario provisum ex ærario publico. Ita jus roman. (L. *Hæc titulum* 1, § *Aut Prætor*, ff. de *Postulando*) et sic communiter docent DD. ap. Bouix, *De Judiciis*, tom. 1, p. 240.

ART. V.

DE AUDITORIBUS, ASSESSORIBUS, FISCALI PROMOTORE ET ADVOCATO, NOTARIIS ET ACTUARIIS, NECNON CURSORIBUS SEU BAJULIS.

5652. De iis infra agemus tractando de Curia Episcopali (5758-5790).

CAPUT IV.

DE FORO COMPETENTE ECCLESIASTICO.

5653. Duæ quæstiones ad hoc caput reduci possunt, nempe: 1° quænam causæ ad iudicem ecclesiasticum pertineant; 2° quisnam ex iudicibus ecclesiasticis competens sit quoad singulas illas causas. Sed quia jam priorem quæstionem expendimus supra (5506-5538), superest ut hic duntaxat explanemus secundam.

ART. I.

QUID ET QUOTUPLEX SIT FORUS.

5654. *Forus* seu *forum* ex primævâ quidem institutione

significat locum publicum ad quem res venales deferuntur, sed etiam et præsertim designat locum in quo lites et judicia exercentur (cap. *Forus*, 10, *de verb. signif.*). Forum etiam significat totum territorium in quo quisque iudex habet jurisdictionem (Leg. *Pupillus* 239, ff. *de verb. signif.*): quo sensu diœcesis dicitur *Forum Episcopi*.

« Itaque, ait Pirrhing, propriè loquendo forum com-
 » petens vocatur tribunal iudicis cujus jurisdictioni reus
 » subijcitur, sive in quo reus ab actore conveniri debet aut
 » potest..: adeòque forum... importat... tum jurisdictionem
 » quæ exercetur in litibus dirimendis, tum etiam locum
 » seu tribunal in quo lites dirimuntur. »

5655. Competentia nihil aliud esse potest quàm ipsamet jurisdictione : quippe iudex competens nullus esse potest nisi qui potestatem habet jus dicendi erga litigantes quoad materiam de quâ litigatur. Illa jurisdictione requiritur simul in personas et causam litis, nec sufficit in alterutram : sic Episcopus non potest judicare causas merè temporales, etiamsi diœcesanos suos respiciant, nec causas spirituales, ad ipsius tribunal pertinentes, si alienigenas concernant; sufficit tamen ut iudex sit competens quoad reum : nam est regula generalis ab omnibus admissa tanquam certa quòd actor forum *rei* sequi debeat.

5656. Quæstio ergo : *Utrum quis sit competens*, reducitur ad istam : *An quis jurisdictionem sive ordinariam sive extraordinariam in causam talium litigantium habeat.*

Quotuplici modò pariter dividendus sit forus resolvi potest ad istam : *Quotuplici modò dividi debeat jurisdictione ? Circa quod vide quid dixerimus supra (277-288).*

ART. II.

DE MODO DIGNOSCENDI AN QUIS HABEAT COMPETENTIAM.

5657. Cùm duplici modo quis possit habere competentiam, videlicet : 1º ratione extraordinariæ, et 2º ratione ordinariæ jurisdictionis, materiam hanc in duplicem paragraphum dividemus.

dicunt illud tempus sufficere, quia in hoc casu fit reditus ad jus; ac proinde non agitur *contra jus*. D. Bouix *de Principiis*, p. 381, etc.) rectius sentire videtur, dicendo sufficere tunc *quod major pars communitatis* non amplius servet consuetudinem *contra jus* quia merito præsumi debet Pontifex non consensisse tali consuetudini, nisi hac restrictione, *donec ita optabit populus cui displicere nolo*.

CAPUT III.

DE JURE CANONICO NATIONALI.

ART. I.

DE JURE NATIONALI IN GENERALE.

146. Quærit. 1° Quid et quotuplex sit jus canonicum nationale?

Resp. 1° Jus canonicum nationale est *complexio legum ecclesiasticarum alicui genti propriarum*. Posse legitime vigere hujusmodi leges exceptionales apud singulas gentes nemo negat.

Resp. 2° Jus nationale, vel tale fuit ab initio per derogationem juri communi factam; vel nationale tantummodo evasit, quia, mutato ubique communi jure, in istâ natione firmum permansit.

Iterum jus istud fuit ab initio, vel concessum per simplex privilegium auctoritatis competentis, vel per contractum onerosum, ob aliquod onus quod sibi natio illa imposuit, v. g. fundandi beneficia, aut alia præstandi.

Demum exemptio concessa fuit vel per consensum expressum superioris, vel per tacitum, medio consuetudinis in jus erectæ.

147. Quærit. 2° Utrum legitimum esse possit jus nationale canonicum, sine consensu vel auctoritate S. Pontificis?

Resp. Negative, si agatur de jure nationali derogatorio.

Vel enim res ita se habet, vel jus nationale derogatorium introduci potuit à sæculari principe, aut ab aliâ potestate à Papâ diversâ: atqui duo hæc posteriora dici nequeunt. Non primum: — Cum de fide sit principem sæcularem haud posse leges canonicas condere, nec ab ipsis eximere. — Non secundum. — Nam illa potestas esset vel Concilium œcumenicum, aut particulare, vel Patriarcha, vel alia potestas inferior, vel consuetudo. Sed illæ omnes potestates à S. Pontifice pendent: ipsummet Concilium generale à Papâ debet approbari, sicut etiam consuetudo. Ergo jus nationale derogatorium legitimè subsistere nequit sine auctoritate S. Pontificis (Bouix, *de Principiis*, p. 76). Et de hoc convenit etiam auctor cujusdam libri Memorialis gallicè scripti, *Sur le droit coutumier*, in suâ responsione ad Card. Gousset (p. 16); sic enim habet: « Où avons-nous dit qu'il fallait établir ou conserver » un droit national indépendant du Saint-Siège, c'est-à-dire, sans le consentement exprès ou tacite du Saint-Siège? »

148. Attamen, inquit D. Bouix (p. 78) tolerantur sæpe consuetudines variarum regionum legibus generalibus oppositæ, ad compatiendum infirmis, et ut non extinguatur linum adhuc fumigans. — Quoad autem jus nationale non derogatorium patet quòd possit statui à legitimâ auctoritate, sine consensu S. Pontificis.

149. Quærit. 3º Utrum S. Pontifex valeat irritare quodcumque jus nationale?

Resp. Affirmative: et quidem 1º potest irritare jus nationale quod fuit ab initio merum privilegium expresse vel tacitè per consuetudinem concessum; nam qui concessit privilegium potest illud revocare.

2º Potest irritare jus nationale quod tale evasit per mutationem juris communis ubique factam, aliquâ regione exceptâ: quia S. Pontifex plenam habet potestatem in singulis regionibus orbis catholici, sine ullâ exceptione, ac proinde singulas potest ligare.

3º Potest S. Pontifex, justâ exigente causâ, jus nationale irritare, etiam concordatis firmatum.

Ratio dubitandi esset quòd servanda sit fides data; at

Concordata sunt pacta et quidem publica, mutuo consensu inita ; ergo , etc.

150. Tali quidem argumento probatur non debere S. Pontificem, levibus de causis, Concordatis derogare, neque ipsum censendum esse iis contraire, nisi specialem et expressam eorum ac justæ causæ mentionem faciat : adeoque rescriptum adversus Concordata obtentum, sine hâc mentione, pro subreptitio et invalido habendum, ut advertit Engl. (*de Præb. et Dignitat.*, n° 54).

« Nihilominus tamen, inquit Biner (ap. Bouix, *de Principiis*, p. 81 et 82) non evincitur non posse S. Pontificem, ex plenitudine suæ potestatis, Concordatis contravenire iisque derogare quando justa id exigit causa, prout agnoscunt ecclesiastici juris interpretes : nam Pontifex Romanus summam potestatem... nunquam ita potest... à se abdicare aut alteri cuicumque ita communicare, ut non majorem adhuc retineat. »

Nec obstat, inquit, quòd Concordatum sit pactum et pactis sit standum. — Nam : 1° controvertitur utrùm Concordata dicenda sint vera pacta. — Qui negant, dicunt spiritualia sub contractum non posse cadere. Unde potius dicenda sunt privilegia : porrò privilegia ex gravi causâ revocari possunt ; 2° Princeps supremus, juxta complures doctores, derogare potest iis saltem pactionibus quas cum subditis iniit, si gravissima boni publici causa exigit, et in omnibus pactis, quæ iniit S. Pontifex, semper includitur hæc conditio : *nisi aliud requirat causa gravis et extraordinaria boni communis Ecclesiæ* (Suar., *de Legib.*, lib. 8, cap. 37, n° 5 ; S. Liguor., *de Privileg.*, xv). 3° Vel tale est Concordatum quod nihil aliud exigatur à gente, quâcum initur, nisi quòd aliunde ipsa debet Ecclesiæ, vel per Concordatum imponitur huic genti onus indebitum : in primo casu, Concordatum non tam est pactum ex parte Pontificis quàm concessio privilegii. In secundo casu, non est etiam contractus propriè dictus, cùm spiritualia temporalibus comparari nequeant. Standum tamen est promissis, sed subaudienda semper conditio : *nisi aliud exigat causa gravis et extraordinaria boni communis*. Vid. insuper *Prælect.*

5665. — 6° Sat unanimes sunt DD. in asserendo quòd religiosi exempti haud possint, in iis quæ pertinent ad jurisdictionem contentiosam, se subicere, per viam prorogationis, jurisdictioni Ordinariorum. Controvertitur autem an idem sit dicendum quoad jurisdictionem voluntariam : communior sententia affirmat, et dicit religiosos, exemptos posse recurrere ad Ordinarii jurisdictionem, sub his solùm conditionibus : 1° ut facillè Papa aut ejus Legatus adiri non possit; 2° ut Superiores Ordinis potestate necessariâ careant; 3° ut Prælati Religionis consentiat, saltem tacitè, vel etiam aliquoties præsumptivè, v. g., si sit impeditus. (Bouix, *ib.*, p. 256.)

5666. — III. *Ex compromissione* acquiri potest quasi-jurisdictio : unde ut plenè dignoscatur quandonam judex sit competens, inquirendum est quandonam quis tanquam arbiter, de causâ cognoscere et pronuntiare legitimè potest : arbiter quidem intelligitur *persona quæ sive ex dispositione juris, sive ex conventionne partium constituitur ut de causâ cognoscat et sententiam proferat*. Priores arbitri dicuntur *juris* seu *necessarii*, posteriores verò *compromissarii* seu *voluntarii*.

5667. Compromissarii sunt vel propriè dicti, qui servatis juris ordine ac formâ judicii procedere et pronuntiare debent; vel impropriè dicti, seu *arbitratores*, qui ex æquo et bono, etiam non servatâ judicii formâ, litem componere possunt.

5668. Multùm differunt arbitri compromissarii à judice propriè dicto, non solùm quoad constitutionem, sed etiam quoad potestatem, sententiæ efficaciam et executionem : major enim est potestas judicis propriè dicti : ex ipsius sententiâ actio oritur ; ipse potest exequi sententiam à se latam ; potestas verò arbitri est stricti juris et fines compromissi excedere non debet, ad ordinarium judicem est recurrendum ut ipsius sententia executionem accipiat (*ibidem*, p. 257 et 258).

5669. Multipliciter etiam differunt arbitri *juris à compromissariis* ; priores enim compelli possunt ad hoc munus accipiendum ; posteriores verò non tenentur munus implere nisi illud acceperint : in quo etiam casu excusari

possunt ob superveniens impedimentum; arbitri juris jurisdictionem quasi-ordinariam habent, partes citare et cætera possunt facere quæ ad causæ definitionem sunt necessaria: ea verò nequeunt arbitri compromissarii. Item à sententiâ arbitri juris potest appellari, non autem à sententiâ compromissarii. (Bouix, *ib.*, p. 258.)

Casus in quibus constituendi sunt arbitri juris vide enumeratos apud Schmalzgrueber à D. Bouix relatum (*ibid.*).

5670. Quænam autem conditiones requirantur ut arbitri compromissarii competentiam habeant? Ad hoc requiritur ut arbitri sint de iis qui possunt constitui, ut compromittentes illos valeant constituere, et tandem ut causa sit de earum numero quæ arbitrio terminari possunt. Porro:

1° Arbitri esse nequeunt: 1° pupilli, furiosi, surdi et muti, excommunicati vitandi (cap. *Si quem* 59, de *sentent. excomm.*): probabilius tamen validaesset istorum sententia, licet illicita; 2° mulieres nisi ex jure, consuetudine vel privilegio jurisdictionem obtineant, quales sunt Reginae, Ducissæ, Abbatissæ, etc.; 3° religiosi, absque Superioris consensu; 4° laici in causis spiritualibus, nisi Indultum Apostolicum habeant, vel assumantur conjunctim cum clericis (cap. *Per tuas* 9, de *arbitris*); 5° tandem nullus arbiter esse potest in propriâ causâ.

5671. Licet prædicti nequeant in arbitros propriè dictos assumi, non sequitur indè eos omnes prohiberi etiam esse *arbitratores*. Mulieres possunt esse arbitratrices, et juxta communio rem sententiam etiam laici arbitratores esse valent in causis spiritualibus. (Bouix, *ib.*)

5672.—2° Generaliter ad constituendum arbitrum requiritur ut quis habeat rerum suarum liberam administrationem (cap. *Cum tempore* 5, tit. 43, lib. 1 Decret.): sic pupilli minores arbitros constituere non possunt sinè tutoris vel curatoris et judicis auctoritate, si de iis agatur de quibus disponere non valent, v. g., de suis immobilibus; item furiosi, prodigi, mulieres in pluribus casibus, tutores, curatores, quoad res quas alienare nequeunt sinè debitis solemnitatibus; procuratores in negotio sibi commisso, nisi ad hoc speciale mandatum habeant; religiosi sinè Præ-

non sequitur quòd eas approbet. cùm non possit suppressas.

152. Quærit. 2º Utrùm priscum jus Galliæ per Concordatum anni 1801 et subsequentes actus S. Sedis, omninò extinctum fuerit?

Resp. Affirmare D. Bouix (*de Principiis*, p. 87 et 887) et cum eo Card. Gousset (*Observations sur un Mémoire adressé à l'Épiscopat, etc., sur le droit coutumier*, p. 40), Card. Soglia (*Append.*, p. 8), qui dicit certum videri ex praxi Ecclesiæ Romanæ. Item Card. Orioli Præfectum Cong. Episcop. et Regular., occasione consultationis cujusdam quâ postulabatur utrum liceret in Galliâ pluries celebrare nocte Nativitatis et in eadem communicare ob consuetudinem apud nos servatam. Imò D. Jacquenet (*Revue des sciences ecclésiast.*, 15 août 1860, p. 418 et 419.) asserit illud ita esse certum, ut in controversiam non possit amplius reduci :

Nituntur illi omnes præsertim Bullâ *Qui Christi Domini*, anno 1801, in quâ dicitur : « Supprimimus, annulamus, » et perpetuò extinguimus titulum, denominationem, totumque statum præsentem infra scriptarum Ecclesiarum, » Archiepiscopaliū et Episcopaliū, unà cum respectivis earum capitulis, juribus, privilegiis et prærogativis » cujuscumque generis... ita ut (deleto etiam omni jure » metropolitico cujuscumque metropolitane ubicumque » existentis) omnes supra dicti Archiepiscopatus et Episcopatus, cum Abbatibus... haberi debeant in posterum » tanquam non amplius in primo eorum statu existentes, » quia aut omnimodò extincti, aut in novam formam redigendi... non obstantibus... earundem Ecclesiarum per » nos suppressarum et extinctarum... statutis et consuetudinibus, etiam immemorialibus, privilegiis quoque, indultis, concessionibus, etc. »

Ex his verbis certum est, inquit D. Bouix, extinctas fuisse omnes Galliæ Ecclesias, tempore hujus Bullæ existentes : porrò, extinctis Ecclesiis, non potuit existere jus ipsis proprium, nec proinde consuetudines in iis vigentes, præsertim cùm illæ Ecclesiæ fuerint suppressæ cum res, activis earum juribus, privilegiis et prærogativis cujuscumque

Duo excipiuntur à regulâ connexionis : 1° si actor causas connexas dividat, et deferat ad diversos iudices; reus verò ante litis contestationem, exceptionem non apponat *non dividendæ causæ*; 2° si una ex causis connexis spiritualis est, iudex laicus de temporali iudicans, tenetur spiritualem remittere ad iudicem ecclesiasticum : ita cap. *Tuam* 3, *de ordine cognit.* Vide alia ap. Schmalzgrueber in tit. 1, lib. 2 Decret., n° 74.

5677. — VI. *Privilegio* iudex potest competentiam acquirere, et vice versâ, ob obtentum privilegium, potest amittere competentiam quam aliunde habet : ad hæc dignoscenda examinandus est Indulti tenor. (Bouix, *ib.*, p. 264.)

§ II.

De modo dignoscendi competentiam ratione ordinariæ jurisdictionis.

5678. Duæ sunt classes iudicum ordinariorum : *territoriales* nempe seu quorum iurisdictio limitatur intra certos territorii fines, veluti, v. g. Episcopi; et non *territoriales* seu quorum iurisdictio nullatenus limitatur, prout sunt non solum Papa, sed Generales Ordinum religiosorum, Congregationes romanæ, etc. De istis iudicibus non multum est difficultatis : ut enim rectè iudicetur de illorum competentia, sufficit expendere utrum causa sit de earum specie quæ ad huiusmodi iudicum iurisditionem pertinent, et utrum causa agitetur inter personas qui talibus iudicibus subji-ciuntur. Quoad autem iudices territoriales, major est difficultas, quæ ut luculenter explanetur in memoriam revocandæ sunt variæ species domiciliorum.

5679. Duplex præcipuè distinguitur domicilium : *originis* nempe et *habitationis* : prius est locus in quo quis est natus; posterius in quo quis degit seu commoratur. Reus autem non est conveniendus in loco originis quatenus originis : unde de eo loco sufficiunt quæ diximus supra (1968 etc.).

Domicilium habitationis dividitur in *proprie dictum* et

totusque status præsens illarum Ecclesiarum extinctus fuerit?

Quia, inquit, illæ consuetudines sunt jura ipsarum Ecclesiarum extinctarum; sed, etsi multum veneremur auctoritatem talia asserentium, et maximi ponderis sit apud nos praxis Romæ observata, non adhuc intelligimus quomodo omnes consuetudines vigentes apud populum et clerum alicujus Ecclesiæ, sint necessario jura illius Ecclesiæ et non potius aliquando jura solius populi, vel cleri apud quos vigent: quod v. g. fideles possint, nec ne, communicare nocte Nativitatis Domini, quod liceat recitare certas litanias ab Indice prohibitas, ob consuetudinem alicubi vigentem, quod ecclesiastica sepultura non privetur morientes ex duello, si dederint signa penitentiae, non obstante Constit. *Interstabilem* Bened. XIV, quod medici non observent præscriptiones cap. *Cum infirmitatem* et Constit. S. Pii V, *Super gregem*, tales consuetudines et plures aliæ si reverà legitimæ fuissent tempore Concordati (quod hic non expendimus) suntne jura alicujus Ecclesiæ? Nonne potius sunt jura eorum apud quos sunt in usu?

Hujusmodi consuetudines sunt quidem jura illarum Ecclesiarum in eo sensu quod sint leges apud eas vigentes; sed non in hoc sensu videtur S. Pontifex intellexisse verbum *jus* quando dixit: *Extinguimus titulum*, etc., *infra scriptarum Ecclesiarum cum respectu eorum . . . jura*. Videtur potius intellexisse in sensu legitimæ facultatis aliquid agendi, vel omittendi prout intelligitur in tractatu *de Justitia et Jure*.

Reverà quidem, leges particulares ab auctoritate locali Ecclesiarum suppressarum statuta extinctæ fuisse videntur per illarum suppressionem, cum non videatur quomodo potuissent subsistere destructâ auctoritate à quâ fuerant institutæ; sed non ideo est idem dicendum de consuetudinibus in iisdem locis legitimè vigentibus, cum hujusmodi consuetudines vim obligandi non hauriebant ex auctoritate locali, sed à populo fuerant introductæ et aliquo modo à S. Pontifice fuerant approbatæ.

154. Dico ergo: vel quæstio est de consuetudinibus quæ aliquod jus privilegium aut prærogativam aliquam confere-

ex personâ defuncti, et per defunctum inceptum jam fuerit iudicium : tunc enim hæres conveniendus est in eo loco ubi defunctus fuit conventus (lex Just. *Is qui Romæ* 34, ff. *de Judic.*).

5684. — II. Circa *quasi-domicilium* controvertitur an præter casum contractûs in eo initi, vel delicti ibidem commissi, reus possit conveniri in loco quasi-domicilii. Vide rationes pro et contra, apud D. Bouix (*De Judiciis*, tom. 1, p. 276).

5685. — III. Quoad autem *domicilium fictitium*, varii casus sunt exponendi : 1° uxor, ut jam diximus, forum mariti sortitur ubicumque habitet, idque etiam defuncto marito retinet quandiu in viduitate permanserit : ita jus romanum. Hoc tamen non impedit quin eadem, si alibi commoretur cum proposito in perpetuum remanendi, ibidem etiam acquirat domicilium : quo in casu, assimilandâ erit ei qui duplex habet domicilium, et ratione utriusque duplici Ordinario suberit, ita ut inter illos posset esse locus præventioni.

5686. — 2° Etsi religiosus non possit habere domicilium propriè dictum, cum non sit sui juris, nec penès ipsius arbitrium sit plus minusve alicubi habitare, attamen, fictione juris, ipsius domicilium est monasterium cui adscriptus est, et tandiu in eo perseverat quandiu voluntate Superiorum ad aliud monasterium non transfertur. Ita communiter ap. Bouix (*ibid.*, p. 278).

5687. — 3° Item militum domicilium, juxta legem Justinianam (*Municeps* 23, ff. *ad Municip.*) à jure canonico receptam, est locus in quo merent, ibique conveniri possunt.

4° Idem est dicendum de vagis qui domicilium habere censentur ubi inveniuntur, ibique forum sortiuntur etiam ratione contractuum alibi initorum et puniri possunt propter delicta alibi commissa. Ita communiter (Bouix, *ib.*, p. 278).

5688. — 5° Beneficii locus haberi debet ut domicilium clericorum beneficiatorum, etsi alibi commorentur sive ex dispensatione, sive quia beneficium residentiam non exigit : sed cum hâc distinctione, quòd si beneficium residen-

» busque circumstantiis accommodatarum ratio habeatur. » Quæ verba non supponunt omnes consuetudines esse à Bullâ suppressas.

Insuper, ut supra diximus 42. 43. sunt constitutiones SS. Pontificum quæ non obligant nisi promulgentur in singulis provinciis : porro verisimile est plures fuisse hujusmodi constitutiones quæ non fuerunt promulgatæ in variis diocesis Galliæ : num sustinebitur quod omnes illæ constitutiones quæ suo tempore non fuerunt publicatæ, publicari debuerint in Galliâ statim ac publicata fuit Bullâ *Qui Christi*? Aut quod sine novâ publicatione illæ obligarent statim ac vim habuit dicta Bulla? Ita ut Ecclesiæ gallicanæ post Concordatum non potuerint uti, erga præfatas constitutiones, libertate quâ legitimè fuerunt usæ cæteræ Ecclesiæ, scilicet illas non recipiendi, imò quâ ipsæmet fortè usæ fuissent tempore primæ illarum promulgationis Romæ factæ? Non videntur ergo omninò sublata consuetudines in Galliâ vigentes ante Concordatum. Proinde adhuc examinari potest quænam fuerint tempore Concordati consuetudines, legitimè introductæ, quæ compossibiles erant cum novo statu à Concordato determinato, et de iis dici poterit illas consuetudines apud nos adhuc hodie vigere.

Ut robur præfatorum argumentorum destruat D. Jaquenot (*Rev. des sciences ecclésiast.*, 20 février 1861, p. 127-141) concessit multas decisiones Congregationum romanarum; sed parum feliciter, ut nobis videtur, cum illæ decisiones seu declarationes omnes respiciant tantum casus in quibus agitur de juribus Ecclesiarum vel Capitulorum suppressorum, nihil proinde probant contra consuetudines quæ nihil juris conferunt hujusmodi Ecclesiis aut Capitulis¹.

¹ Nec decisoria est sententia Card. Orioli, Congregationis Episcop. et Regul. Præfati, ap. D. Bouix relato *de Principis*, p. 557, ubi agens partes Cardinalis Ponentis dicit quod « Quamvis in dictâ Bullâ *Qui Christi* nihil expressè statuatur quoad pristinarum consuetudinum abrogationem, hæc tamen abrogatio tanquam quid necessariè consequens admittenda videtur. » Nam 1° hæc sententia non est ipsius Congregationis, sed Cardinalis Ponentis opinio; 2° suam sententiam, Cardinalis non dat ut omnino certam, sed solum dicit ipsi videri esse admittendam. Ergo, etc.

155. Fatetur etiam Card. Gousset potuisse legitimè introduci consuetudines à tempore Concordati 1801. V. p. 46 operis supra memorati 152. Si quæ ergo exstent consuetudines in Gallia à dicto Concordato legitimè introductæ, hæc novum jus gallicanum meritò constituunt. Serio tamen consuetudines illæ sunt examinandæ ad discernendum utrum habeant omnes conditiones supra enumeratas (112, etc.).

CAPUT IV.

DE PRIVILEGIIS IN GENERALE.

156. Quærit. 1° Quid et quotuplex sit Privilegium ?

Resp. Privilegium definiri potest : *Privata lex aliquid speciale concedens contra vel præter jus.* (Ferraris V^o Privilegium, art. 1. n° 1).

Dicitur 1° *Lex*, non eo sensu quòd illud obtinentes eo teneantur uti, *cum invito beneficium non datur.* — Sed eo duntaxat sensu quòd aliis prohibitum sit ne illud impedian (Bouix, de Regular., t. 2. p. 73 et 74).

Dicitur 2° *Privata* quia per hoc particulari personæ vel communitati specialis concessio fit præter vel contra jus commune (Suarez, de Legib., lib. 8. cap. 1. n° 3).

157. Quamvis privilegium, prout lex, omnes obliget, non indiget tamen promulgatione nisi feratur per legem generalem prout fit quando privilegia communitati conceduntur, v. g. clero, vel religiosis, aut omnibus fidelibus prout in Juliano. Nam privilegium est principaliter favor, et præceptum aliis impositum non impediendi privilegium est quasi accessorium, et ideò, inquit Suarez, *Ib.*, cap. 24. n° 8), sequitur naturam principalis, reputaturque tanquam lex privata, ad quam solemnis promulgatio non requiritur. Sufficit ergo quòd privatim intimetur à privilegiato per ostensionem sui rescripti, vel alio modo sufficienti, sicut sufficit quod donatio alicui facta, à donatario manifestetur ut omnes teneantur illam ut validam habere. Illa autem lex non imponitur Ecclesiæ, aut alicui communitati propter

bonum publicum vel ipsius gubernationem, sed ponitur, ut præceptum particulare aliis datum in favorem privilegiati ut servetur ipsius privilegium.

158. Dicitur 3° *Aliquid speciale concedens, contra vel præter jus*. Unde si aliqua lex imponat aliquod speciale gravamen certis personis, vel populis, non potest dici privilegium, quia non concedit, sed imponit, inquit Suarez, *de Leg.*, lib. 8. c. 4. n° 4.

159. Differt privilegium a *dispensatione* quæ eximit à lege et ideo est semper odiosa, nec dicenda est lex etiam privata quia non est necessario permanens.

Differt etiam à *licentiâ* quæ conceditur tantum ad paucos actus, et ideo rationem non habet legis etiam privatæ (S. Li-
guor., *de Privileg.*, n° 4).

160. Privilegium dividitur: 1° *In reale et personale*: reale dicitur quod directè conceditur alicui rei, muneri, vel conditioni distinctæ à personâ. *Personale* verò quod immediatè datur personæ ratione sui. Quandonam autem directè rei vel muneri, etc., quandonam immediatè privilegium conferatur personæ, vid. ap. Suarez (*ib.*, c. 3. n° 4-19). — Reale transit ad hæredes et de se est perpetuum; personale extinguatur cum possessore.

Divid. 2° *in gratiosum, remunerativum, conventionale et purum*.

Gratiosum est illud quod gratis conceditur sine ullo respectu ad merita privilegiati vel aliorum, v. g. parentum. *Remunerativum* è contra est illud quod propter merita impetrantis vel aliorum, conceditur. *Conventionale* quod obtinetur, interveniente conventionem. *Purum* tandem quod datur absque pacto.

Divid. 3° *in perpetuum et temporale*, quæ satis ex denominatione intelliguntur.

Divid. 4° *In privilegium contra jus et præter jus*; v. g. exemptio à jurisdictione Ordinarii est privilegium contra jus; potestas verò absolvendi à reservatis vel dispensandi est privilegium præter jus. Hæc distinctio est maximè attendenda: nam privilegium contra jus est plerumque strictè interpretandum; è contra privilegium præter jus est latè interpretandum.

Vid. alias divisiones ap. Suar. *ib.* cap. 6 et 7; André, *Cours de droit canon*, v° *Privilegium*; Bouix, *de Regular.*, t. 2. p. 74 et 75.

181. Quærit. 2^a A quo concedi possit privilegium?

Resp. Concedi posse ab omni et solo qui leges valet concedere. Ratio est quia est lex, quamvis privata. eximens à communi jure, vel aliquid supra jus concedens, ipsamque communitatem obligans ad servandum privilegium ipsi privilegiato; porro ad hoc manifeste requiritur potestas legislativa.

Solus Papa privilegia ubique contra jus potest concedere. Id possunt Episcopi relative ad propria statuta. vel in iis quæ non sunt contra jus. singuli in suâ diocesi.

Revera, in quibusdam etiam juris communis valent dispensare. v. g. in abstinentiâ et jeuniis: sed hæc tenent à S. Pontifice. Nec ulibi jus ipsis concedi privilegia concedendi contra jus; concessio enim privilegii est quid majus quam dispensationis Suar. *ib.*, cap. 8. n° 2.

Acquiri etiam potest privilegium legitimâ consuetudine. si agatur de communitate; si vero ageretur de privata personâ, acquiri potest per præscriptionem Suar., lib. 8. c. 7. n° 50. Inter regulares acquirunt etiam per communicationem. ut dicemus infra 2934.

182. Quærit. 3^a Quid requiratur ut privilegium derogat juri communi?

Resp. « Ut privilegium derogat juri communi non requiritur clausula derogatoria; præsumitur enim princeps jam se iure leges communes. Excepitur tamen. : 1^a Quando privilegium non posset suum effectum sortiri sine hac expressâ derogatione; 2^a si in lege cui derogatur esset apposita clausula. non obstantes quocunque privilegio: hoc intelligitur dummodo in privilegio non existet clausula ex centi scientia. vel ex plenitudine potestatis.... 3^a Quando privilegium est contra aliquam consuetudinem aut legem municipalem. his non derogatur nisi de illis specificiter mention fiat. » S. Liguori, *de Privilegiis*, n° 2.

Quando restringenda est jurisdictio Ordinaria. ex decreto Atridentinis Marini V. sess. 43. Conc. Constant. requiritur ut assistantur ii quorum interest: « Non intendimus exemp-

» tiones de cætero facere, nisi causâ cognitâ et vocatis
 » quorum interest. » Lequeux (n° 48) qui citat *Mém. du*
Clergé, liv. 19, et *Confér. d'Angers sur les lois*, 12° *Confér.*,
 t. 2, p. 508.

163. Quærit. 4° An ad valorem privilegii requiratur scriptura?

Resp. Regulariter scripturam requiri tantum ad probandum privilegium: attamen ex regulâ 27 Cancellariæ, gratiæ quæ ab Apostolicâ Sede conceduntur, effectum suum in foro externo sortiri nequeunt, antequam litteræ desuper confectæ fuerint; quod intelligendum est, etiamsi Pontifex in libello supplici scripserit vocem *Fiat*. Disputatur pro foro conscientiae. V. *Prælect. S. Sulpitii*, n° 53.

Dixi *regulariter*: nam, in quibusdam casibus, scriptura requiritur ad valorem privilegii; nempe: 1° Si agatur de facultate ingrediendi clausuram monialium extra Galliam; 2° Nulla est collatio, confirmatio et unio beneficiorum ante litterarum expeditionem; 3° Item nulla est facultas non residendi in beneficio curato, nisi sit scripta; 4° Item ex regulâ 52 Cancellariæ romanæ: « Nulli.... dispensatio » cuiquam in iudicio vel extra suffragetur, antequam super » eâ litteræ apostolicæ sint confectæ. » V. Bouix, *de Regular.*, t. 2, p. 75 et 76.

164. Quærit. 5° Utrum rescriptum privilegium concedens habeat effectum statim ac confertur, an verò duntaxat quando pervenit ad notitiam privilegiati?

Resp. « De hac questione, inquit D. Bouix (*de Regul.*, t. 2, p. 76), valde controvertitur. Probabilior videtur sententia quæ distinguit hoc modo: Si privilegium concedatur *motu proprio* (auctor non videtur supponere quod privilegium concedatur per legem generalem) absque præviis precibus privilegiati, non sortitur effectum antequam privilegiatus de eo certior factus fuerit: quia nempe necessaria videtur acceptatio privilegiati¹. Si verò concessio fiat ad preces privilegiati, effectum habebit, statim ac concessum fuerit, quia jam tunc adest dicta acceptatio.

¹ Vide tamen Suar. *de Leg.* lib. VIII, c. xxx, n° 12.

» Juxta hanc distinctionem, si postulatum ab Episcopo
 » vel Parocho fuerit, ut possit fieri matrimonium coram
 » Titio sacerdote, et contrahatur coram dicto Titio, post
 » concessam, sed ante cognitam licentiam, valebit matrimo-
 » nium si Titius ipse licentiam per se vel per *alios* postu-
 » laverit, secus, non valebit. » (Vide Reiffenst., lib. 5,
 tit. 33, n° 42.)

165. Quærit. 6° Quidnam operetur innovatio seu confir-
 matio privilegiorum?

Resp. Duplici modo confirmari possunt privilegia: *in formâ communi*, vel *in formâ speciali*, v. g. si dicatur: *ex certâ scientiâ vel non obstante lege et consuetudine in contrarium*, vel inseratur tenor totius privilegii aut instrumenti. (Ferraris, v° *Privilegium*, art. 2, n°s 6 et 35, etc.).

Confirmatio in formâ communi adhibita, roborat quidem privilegium, sed quale hic et nunc existit; unde si fuerit ab initio invalidum, vel valere desierit, per hujusmodi confirmationem, nullatenus reviviscit. Estque id extra omnem controversiam apud Doctores.

Aliter res se habet si confirmatio fiat *in formâ specificâ*: per illam privilegium validum redditur, etiamsi valere desierit. Æquivalet ergo novæ concessioni, et supplet omnes defectus qui suppleri possunt (Bouix, *de Regul.*, t. 2, p. 78) Suarez tamen videtur exigere hanc clausulam, non obstante *falsitate* aut *subreptione* in casu quo privilegium fuit ab initio nullum, quia confirmatio est de privilegiis reverà concessis, quale non est privilegium in hypothesis (*de Leg.*, lib. 8, cap. 19, n° 3).

166. Quærit. 7° Utrum privilegiatus suo privilegio uti teneatur?

Resp. « Non tenetur, regulariter loquendo, uti privilegio. *Reg. jur.* 61 in 6°. Sed excipiendum est 1° si non
 » utendo grave damnum proximo inferret: hoc tamen
 » intellige, si *per se* non verò consequenter: ex. c. si
 » Confessarius habeat privilegium absolvendi à peccatis
 » reservatis, post auditam confessionem, tenetur eo uti....
 » 2° Si privilegium cedat in bonum commune quemadmo-
 » dum est privilegium immunitatis, quo unusquisque

» tenetur uti, ex cap. *Si diligenti de foro compet.* 3° Si privilegium tollat impedimentum ad observandum præceptum, ex. c., si infirmus habet domi oratorium privatum et potest facile audire sacrum, tenetur privilegio uti.... 4° Si privilegium non est personale, sed reale, addictum loco, vel dignitati, vel statui, quemadmodum sunt privilegia concessa Episcopis et Regularibus. » (S. Liguor., *de Privilegiis*, n° 3).

167. Quærit. 8° Quomodo privilegia sint interpretanda?

Resp. « Ubi verba non sunt ambigua, non est locus interpretationi; sed ubi sunt dubia necessaria est interpretatio. » Ità Glossa in capit. *Cum dilectus, de Consuet.*

« 1° Omne privilegium interpretandum esse, ait S. Liguor. (*ib.*, n° 6), eo modo quo privilegiato non sit neque inutile, neque onerosum.... 2° Privilegia solum Princeps, vel alii quibus à Principe foret commissum, authenticè vel juridicè possunt interpretari; doctrinaliter verò potest ea interpretari quicumque vir doctus, cujus resolutioni licitè potest acquiesci, ut omnes affirmant; et quando in privilegio prohibetur quæcumque interpretatio, de solâ authenticâ et juridicâ est intelligendum....

» Aut ad summum intelligi debet de interpretatione quæ fit ex professo, ut dictum est *de Legibus* (n° 200).....

» 4° Generaliter loquendo omne privilegium largè est interpretandum; et habemus ex cap. *Olim.*, 6; *de Verb. signif.*, ubi dicitur: *Cum beneficia principum interpretanda latissimè*, etc.... Contra verò privilegia odiosa strictè sunt interpretanda, cujusmodi sunt illa quæ sunt derogatoria juris communis, aut statutorum et consuetudinum particularium, dummodo hæc statuta non sint contra jus commune, aut dummodo privilegium non sit insertum *in corpore juris*, ideoque aiunt Sanchez et Mazzotta, etc.... omnia privilegia realia latè esse interpretanda; ob suam enim perpetuitatem habentur tanquam inserta in jure communi. Insuper excipitur si aliàs privilegium redderetur inutile, aut si in eo exstaret clausula: *ex certâ scientiâ*, vel *ex motu proprio*; vel si privilegium esset absolvendi, dispensandi aut communi-

» candi ad alios.... Privilegia verò in præjudicium aliorum.
 » cujusmodi essent ad obtinenda plura beneficia.... aut
 » contraobservantiam regularem strictè sunt interpretanda,
 » etiamsi concessa fuerint *ex motu proprio*.

« Hoc verò intelligendum est de privilegiis concessis perso-
 » nis particularibus; sed ea quæ sunt concessa alicui Ordini,
 » conventui, communitati, aut ad aliam piam causam,
 » omnia sunt interpretanda, non modò latè, sed etiam la-
 » tissimè, etiamsi adversetur juri communi vel alicui tertio,
 » quemadmodum communissimè affirmant D.D... Privi-
 » legia enim communitatibus concessa præsumuntur
 » omnia esse remuneratoria servitorum præstitorum, et
 » ideò omnia habentur tanquam favorabilia. » (S. Liguor.,
de Privileg., n° 6-8.)

Dictum fuit *privilegia in præjudicium aliorum* strictè esse
 interpretanda; nam si essent in præjudicium solius conce-
 dentis, largissimè essent interpretanda contra ipsum,
 « cùm nihil exceperit et potuerit excipere, ac in beneficiis
 » plenissima sit interpretatio adhibenda. » (Cap. *Quia circa*,
de Privileg.)

« Excipe tamen, inquit Reiffenst. (lib. 1, tit. 3, n° 131),
 » privilegium concessum ab Ecclesiâ Romanâ, quæ in suum
 » præjudicium non præsumitur quemquam privilegiare :
 » arg. cap. *Cùm instantia*, de Cens. »

168. Quærit. 9° Quot modis cessare possint privilegia?
 Resp. multis modis cessare posse : « 1° per decursum
 » termini constituti; 2° per cessationem causæ finalis :
 » intellige quando privilegium est concessum sub condi-
 » tione dictæ causæ : sed quando concessum esset abso-
 » lutè, adest opinio valde probabilis quòd etiamsi cessaret
 » causa finalis, non cesset tamen privilegium... juxta quod
 » diximus de *Dispensat.*, c. 2, n° 66 in fine; 3° ob
 » renuntiationem privilegiati, in quo notandum est quòd
 » particulares nequeant renuntiare privilegiis communi-
 » tatis; et ut valida sit renuntiatio fieri debet in manu
 » illius qui privilegium concessit et ab eodem accep-
 » tanda... 4° Per usum contrarium, vel per non usum; in
 » dubio tamen præsumptio est semper pro usu; sed in hoc

» advertendum est quòd privilegia gratiosa, quæ non sunt
 » aliàs gravamini, ut absolvendi, dispensandi, vel jejunandi
 » et his similia, hæc nunquam amittuntur per non usum
 » et etiam per usum contrarium, quamvis temporis lon-
 » gissimi... Privilegia contra quæ tertio sunt onerosa, ut
 » non solvendi decimas et similia, hæc præscribuntur per
 » usum contrarium et per usum privativum ¹ (non verò
 » duntaxat negativum), quod accidit quando privilegiatus
 » conscius jam sui privilegii, occasionibus oblatis, sponte
 » uti recusavit : hoc autem currit, dummodo in privilegio
 » non sit clausula utendi ad sui arbitrium... Insuper hoc
 » intelligitur pro foro externo; nam in concientiâ, non
 » amittit privilegium qui animum non habet renuntiandi.
 » Potest cessare etiam privilegium per abusum sive in
 » totum sive in partem (Vid. etiam Reiffenst., lib. 5,
 » tit. 34, n° 176-179).

169. » Cessat 5° Privilegium ob revocationem Principis.
 » In hoc autem distinguere oportet privilegia gratuita à
 » remunerativis et ab onerosis : si privilegium est merè
 » gratuitum, revocari potest validè etiam sine justâ causâ,
 » quamvis hoc non excusetur saltem à culpâ veniali, si
 » scandalum absit... Si verò cum privilegio translatum
 » fuisset dominium alicujus rei in privilegiatum, illud
 » revocari nequit nec licitè nec validè, nisi ob causam
 » urgentissimam boni communis, vel gravis delicti, vel
 » ob illas causas ob quas (vel potius sine quibus) revocari
 » nequit donatio... Sed si privilegium est remunerativum vel
 » ob justitiam, vel ob gratitudinem, semper requiritur justa
 » causa, ut validè revocetur. Et si insuper est onerosum
 » ut, ex. c., concessum ob pretium acceptum vel ob aliquod
 » onus privilegiato impositum, tunc ut revocetur (ultra jus-
 » tam causam) requiritur compensatio. Et hoc dicendum

¹ Modò adsint sequentes conditiones : « 1° Ut fuerit occasio utendi
 » privilegio ; 2° ut negligens uti privilegio quando id poterat, scienter
 » neglexerit ; 3° ut neglexerit liberè... non per violentiam ; 4° ut non
 » usus vel usus contrarius intervenerit debito tempore ; 5° ut non usus
 » vel usus contrarius proveniret ab iis qui privilegio renuntiare potue-
 » runt. » Bouix, de Reg. c. 2, p. 84.

esse testes in causis criminalibus, nisi alia media desint ad ostendendam veritatem (Devoti, *ib.*): excipiuntur 1° crimina quæ vocantur *excepta* ut *læsæ majestatis*, hæresis, simoniæ, etc.; 2° si virorum testimonia haberi nequeant; 3° si judex ex officio procedat ad inquisitionem criminis; 4° si testificentur ad defensionem rei; 5° si civiliter agatur de crimine.— 18° Nemo potest esse testis in propria causâ; et sic excluduntur: qui habet causam consimilem, judex quoad causam quam judicat, vel judicavit; actor quoad causam quam agit; et similes.

5710. Nota quòd testes inepti, deponendo faciunt aliquod indicium, sed insufficiens et non plenum. Facile admitti possunt quando crimen noctu aut in loco secreto commissum fuit. Imò si inepti sint principaliter ob favorem partis ut inimici, domestici, etc., si pars eos admittat, judex non valet eos repellere. (S. Liguor., lib. 4, n° 262.)

De testibus idoneis vide imprimis Reiffenst., *De Judiciis*, pars 2, lib. 2, tit. 20, n° 53-205.

5711. Quærit. 1° Quot testes requirantur ad probandum?

Resp. Generaliter duos requiri et sufficere modò sint omni exceptione majores (Deuter. 17, 6; Joann. 8, 17); nullaque hodie datur exceptio in hac regulâ pro causis criminalibus: ita Bouix (*ib.*, 311); vult tamen S. Lig. (lib. 4, n° 259) quòd ad damnandum Episcopum requirantur 12 testes et plus quàm duo ad damnandum sacerdotem vel clericum: ita etiam Devoti, lib. 3, tit. 9, § 9: in confirmationem producitur cap. *Nullam* 3, causa 2, q. 5; sed Gratianus relato illo canone adjicit: « Quorum vita adeo laudabilis est, ut omnibus imitanda appareat, de quorum » assertione nulla dubitatio nasci poterit, eorum testimonio » duorum aut trium testium, *quilibet jure convinci et damnari poterit.* »

5712. Pro causis civilibus quidam casus excipiuntur: v. g. unus testis sufficit in causis favorabilibus, si quærat an ecclesia sit consecrata vel an aliquis sit baptizatus (Card. Soglia, *ib.*, § 218, *in fine*); item in vitando peccato; si asserat mater sponsi existere impedimentum dirimens: sufficit ipsius testimonium ut matrimonium celebrari ne-

» specialis mentio est facienda.» Ita S. Liguor., *de Privileg.*, n° 14-18.

172. Quoad durationem privilegiorum observandum est quòd privilegia merè personalia seu primario personæ concessa, morte impetrantis extinguantur. Difficultas est quomodo à cæteris distinguantur illa privilegia merè personalia, circa quod vid. Suar. *De Legib.*, lib. 8, c. 3; et attende ad regulam sic ab eodem datam (n° 9): « Si intentio privilegiatoris » fuit providere personæ, privilegium est personale; si » verò intentio fuit providere causæ, Dignitati, et similibus, » privilegium est reale, » et tunc non extinguitur morte impetrantis. « In privilegiis, addit Suarez (*ib.* n° 12, in » fine), magis esse utendum conjecturis quam recurren- » dum ad expressionem nominis proprii et Dignitatis. » Vide insuper Reiffenst., lib. 1, tit. 29, n° 227, etc., ubi dicitur: « Attendendus est totus contextus verborum.... » deinde spectanda est materia subjecta aliæque circum- » stantiæ concurrentes, ac juxta ipsa ferendum est judi- » cium... Si autem, pensatis omnibus, remaneat dubium... » delegatio censenda est personalis... ac proinde non tran- » sire ad successores...; ratio est quia jurisdictio delegata » est odiosa et strictè interpretanda. »

Hæc dicta de privilegiis in genere sufficere videntur: de privilegiis verò in specie dicetur passim in decursu hujus Manualis prout se dederit occasio, tractando vel de Clericis vel de Religiosis, etc... De communicatione autem privilegiorum, sermo erit in discursu de Statu religioso (2934, etc.).

CAPUT V.

DE HISTORIA JURIS CANONICI.

ART. I.

DE HISTORIA JURIS CANONICI COMMUNIS.

§ I.

Quale fuerit jus canonicum primis Ecclesiæ sæculis?

173. Initio, id est duobus vel tribus prioribus sæculis, solà Scripturà et regulis Apostolorum aut virorum aposto-

licorum velut per manum traditis administrata fuit Ecclesia. Regulam ab Apostolis traditam circa Episcoporum successionem memorat S. Clemens, S. Petri discipulus et successor; S. Ignatius martyr in suis epistolis populos, per quos iter faciebat, hortabatur ut *diligentiùs ac tenacius Apostolorum traditionibus inhærerent*. In controversiâ de die celebrationis Paschæ et aliâ de Baptismate ab hæreticis collato, contendentes ex utrâque parte allegabant traditiones Apostolorum. Paulatim verò, multiplicatis pro variis Ecclesiæ necessitatibus conciliis, varii conditi sunt canones ex quibus efformatæ fuere diversæ juris canonici Collectiones.

§ II

De jure canonico apud Ecclesiam Orientalem.

174. Sæculis 2° et 3°. in Asiâ, Syriâ, Palestinâ, etc., à Synodis particularibus nonnulli conditi sunt canones; postea, id est, anno 314, habita sunt concilia Ancyranum in Galatiâ, et Neocæsariense in Ponto, in quibus multi canones conditi fuere quibus plures alii fuerunt additi in Synodis quarti et quinti sæculi, videlicet Nicæno (anno 325), Antiocheno (332), Sardicensi (347), Carthaginensi (348), Gangrensi in Paphlagoniâ (362-370), Laodicensi in Phrygiâ (347-381), (Phillipps, *du Droit ecclês. dans ses sources*, p. 10). Ex his efformatæ sunt plures canonum collectiones; de præcipuis tantum dicemus.

Jam satis fuit dictum de Canonibus et Constitutionibus Apostolorum (23-24); superest ut pauca indigitemus:

1° De celebri Collectione in Chalcedonensi Concilio, anno 451, commemoratâ. In sessione enim quartâ hujusce Synodi in memoriâ fuit revocata quædam regula tanquam ex *Codice* deprompta, quæ est ipsemet canon 5 Concilii Antiocheni. Insuper plures alii canones, videlicet 4 et 5 ejusdem Concilii allegantur tanquam 83 et 84 alicujus *codicis*. Ergo exstabat jam tunc Collectio aliqua canonum authentica et usu recepta. Sed penitus ignoratur a quo fuerit redacta. Duæ illius exaratæ fuerunt versiones ante Diony-

sianam : Isidoriana nempe et ea quæ vocata fuit *Prisca* (V. Bouix, *de Principiis*, p. 403).

2° *De Collectione canonum Joannis Scholastici et de ipsius Nomo-Canone.*

Joannes Scholasticus, presbyter Antiochensis anno 564, Justiniano imperante, ad sedem Constantinopolitanam evectus, auctor fuit Collectionis canonum in 50 titulos, non ordine chronologico, sed prout materiæ postulabant redactorum.

Alteram Collectionem edidit in quâ conguessit non solum canones, sed Imperatorum leges ex Justiniano Codice et Novellis depromptas, quæ ideo *Nomo-Canon* dicta est. Novas additiones accepit Græcorum Codex ex Synodo Trullanâ seu *Quinâ-Sextâ*.

3° Photius Constantinopolis Pseudo-Patriarcha, anno 858 alterum edidit *Nomo-Canonem* in 14 titulos divisum, in quo virus Schismatis continetur, et quem, anno 1170, Balsamon post alios plures jussu Imperatoris Emmanuelis Commenis commentatus est.

Sunt adhuc multæ aliæ collectiones canonum apud Orientales de quibus vide, si lubet, D. Bouix (*de Principiis*, p. 394, etc.).

§ III.

De jure canonico in Ecclesiâ latinâ.

I.

ANTE DIONYSIUM EXIGUUM.

175. In Ecclesiâ Occidentali, Nicænorum canonum Collectio sola diù auctoritatem habuit, ut colligi potest ex ep. ad cler. et popul. Constantinopolitanum Innocentii I qui Romanæ Eccl. præfuit ab anno 402 usque ad annum 416.

Nomine autem *Canonum Nicænorum* comprehendebantur etiam canones Concilii Sardicensis, ut constat ex Communit à Zozimo Papâ Legatis Africæ tradito, et ex multis et pervetustis codicibus (Bouix, *de Principiis*, p. 400-404.) Probabiliter illud evenit ex eò quòd ab iisdem ferè Patribus, duce Osio, conditi fuère tum Nicæni, tum Sardicenses cano-

nes, unde isti quasi appendices illorum habiti sunt.

Præfata assertio non obstat quominus ante Dionysium simul vim legis in universali Ecclesiâ obtinuerint decreta SS. Pontificum sufficienter promulgata et in archivis S. Sedis tunc temporis authenticè asservata.

II.

DE COLLECTIONE DIONYSII EXIGUI SÆCULO 6°, ET QUIBUSDAM ALIIS.

476. « Fuit hic Dionysius, ait Devoti (*Proleg.*, c. 5, § 59), » Instituto monachus, natione Scytha, moribus et domicilio Romanus, doctrinâ verò ac vitæ integritate præclarus. Romam venit Anastasio II Pontifice, qui Pontificatum tenuit usque ad annum 498.» Obiit circa annum 556.

Dionysiana Collectio in duas distinguitur partes, quarum una synodorum canones, altera Romanorum Pontificum epistolas complectitur.

Prior pars continet : 1° Tabulam omnium titulorum; 2° Canones Apostolorum; 3° Canones Nicænos, Ancyranos, Neocæsarienses, Gangrenses, Antiochenos, Laodicenses et Constantinopolitanos; 4° Canones Chalcedonenses; 5° Sardicenses 21 ex originali latino; 6° Africanos distinctos in 138 numeros.

Secunda pars, post epistolam ad Julianum presbyterum et tabulam titulorum, continet : 1° Epistolam Siricii ad Himerium Taraconensem; 2° 22 Epistolas Innocentii; 3° Epistolam Zozimi ad Hesyrium Salonitanum; 4° Bonifacii I decreta; 5° Cœlestini epistolas tres; 6° septem Leónis; 7° decreta Gelasii; 8° Epistolam Anastasii II ad Anastasium Augustum.

Cæteris antiquioribus collectionibus, valde præstabat Dionysiana Collectio, sive perspicuitate et ordine, sive monumentorum sinceritate : nihil enim apocryphum recepit, præter Apostolorum Canones, de quibus tamen non omisit scribere. Non tamen auctoritate publicâ pollens fuit. Incertum est utrum ex apostolicis scriniis epistolas Pontificum eduxerit.

Non autem videtur primus fuisse Dionysius qui decreta SS. Pontificum collegerit. Malè tamen ex falsâ suppositione quòd fuerit primus, inferunt Van Espen et quidam alii, pontificias illas constitutiones vim obligandi non habuisse ante Collectionem Dionysianam. Non enim ex privatis collectionibus, sed ex Pontificis potestate reputanda est illarum auctoritas; quod patet etiam ex epistolâ Siricii ad Hymerium ubi dicitur: « Statuta Sedis Apostolicæ... » nulli sacerdotum Domini ignorare sit liberum. » Et ex epistolâ comprovincialium Episcoporum Metropolis Arelatensis ad S. Leonem Magnum, in quâ asserunt « non ex aliquo » canonum Codice sed ex scriniis Sedis Apostolicæ decretorum Zozimi Pontificis, vim omnem et auctoritatem » repeti. » (Devoti, c. 5, § 58 in nota).

Prodierunt aliæ multæ collectiones juris canonici ante eam quæ vocata fuit *Isidoriana*; sufficiat illas enuntiare:

Videlicet 1° Breviatio, seu Indiculum canonum Fer-randi diaconi Carthagin., ann. 547.

2° Collectio, seu Capitula S. Martini Bracariensis Archiepiscopi qui obiit anno 583.

3° *Breviarium et Collectio Cresconii*, VII sæculo. Cresconius, Africanus Episcopus, anno 697 floruit. Primus fuit in Occidente qui in suâ collectione integros canones et epistolas SS. Pontificum non retulit, sed divisit in partes, et in titulos distribuit.

Collectio *Adriana*, anno 774, Carolo Magno tradita; Adriana vocatur, non eò quòd Adrianus fuerit ipsius auctor, quippe non differt à collectione Dionysianâ nisi in quibusdam additamentis; sed eo nomine vocatur quia, offerendo illam Carolo Magno, Adrianus visus fuit illam aliquò modo probare, ipsique auctoritatem conferre; vocata fuit etiam *Codex canonum*.

Ante duas modò relatas, prodierat in Hispaniâ, circa annum 633, Collectio quæ *Hispanica* exhinc vocata fuit. A multis S. Isodoro Hispalensi tribuitur, et prout primitus exstabat, adhuc remanet manuscripta, juxta Feller (vº S. *Isidore*). Contradicit tamen P. de Régnon, ap. *Etudes religieuses*, p. 655; et saltem *Patrologiam* Migne, t. 84, p. 655, inserta est.

III.

DE ISIDORI MERCATORIS COLLECTIONE, ET DE FALSIS DECRETALIBUS,
NONO SÆCULO.

177. Celebris evasit illa collectio, ob insertionem in eâ factam, multarum falsarum decretalium. Plures enim in eâ reperiuntur litteræ evidenter supposititiæ SS. Pontificum à S. Clemente usque ad S. Sylvestrum. Item Pontificibus subsequentibus usque ad S. Gregorium Magnum, plures aliæ attribuuntur, de quibus nulla facta fuerat mentio in cæteris collectionibus et in quibus inveniuntur multa indicia falsitatis.

Collectio tamen ista accepta fuit, nemine fraudem suspicante: quamvis enim Hincmarus visus fuerit non admittere auctoritatem decretalium quæ in collectione *Adrianâ* seu *Codice* canonum non reperiebantur, nunquam tamen dixit illas fictitias esse; imò prout ei objiciebat Nicolaüs I, illis decretalibus utebatur Hincmarus in iis quæ sibi favebant.

Ita autem invaluit impostura, ut subsequentes collectores Burchardus nempe, S. Yvo Carnutensis et præsertim Gratianus, suas fecêre illas falsas decretales quin exhinc illa reclamatio exorta fuerit usque ad dimidiam partem decimi quinti sæculi.

Primus omnium Cardin. Nicolaus Cusanus, circa annum 1450, ut suspectas denunciavit: idem sensit Erasmus. Eas rejiciendas esse dixerunt Centuriatores Magdeburgenses; et quamvis eos confutare tentaverit Franciscus Torres, ita manifestam exhibuerunt imposturam, calvinista David Blondellus et multi alii catholici, inter quos De Marca, Baluzius, Cardin. Norisius, Labbe, Natal. Alexander, fratres Ballerini, Zaccaria et alii multi, ut hodie apud omnes ruditos constet de illarum decretalium suppositione.

Ex hoc facto tam stupendo ansam clamitandi contra ecclesiam arripere non omiserunt Protestantes, contentes per falsas decretales deturpatam fuisse doctrinam catholicam, et inde ortam fuisse hodiernam opinionem de

S. Pontificis auctoritate antiquis ignotam. Jansenistæ quoque, et ex Gallicanis multi ex hoc insinuunt, consciâ et connivente Romanâ Sede, propagatam fuisse imposturam, indebita hinc accessisse pontificiæ auctoritati incrementa, diminuta verò Episcoporum et provincialium conciliorum jura, eversam denique et obnubilatam veram Ecclesiæ disciplinam. Ita Fleury, Van Espen, Febronius. Hæc sunt hic refellenda; sed prius examinandum est:

178. — I. Quis fuerit Isidorus, quo tempore, et quem in scopum scripserit.

1°. Codex Vaticanus, qui videtur omnium antiquissimus, hunc præ se fert titulum: « *Incipit præfatio Sancti Isidori Episcopi. Isidorus Mercator, servus Christi, conservo suo.* » Idem legitur in Condice Parisiensi et Modenensi, etc. Unde parum probabilis videtur esse opinio Petri De Marca qui legendum putat: *Isidorus Peccator*.

Isidorus ille non potest esse S. Isidorus Hispalensis: cum ipse obierit ante epocham plurium decretorum in collectione istâ relatorum; nempe ante Synodos Toletanas à sextâ usque ad decimam tertiam, ante concilium Bracarense et sextum œcumenicum.

Imò Hispanus fuisse non videtur, quidquid asseruerit Hincmarus; sed potius Gallus aut Gallo-Germanus, ut ostendit D. Bouix (*de Principiis*, p. 420, etc.), post Ballerinos. Quis reverà tandem fuerit, omninò ignoratur: « Si » in re tam obscurâ et incertâ, inquit Devoti (*Proleg.* c. 5, » § 64, n. 2) dandus est conjecturæ locus, valde simile » veri esse videtur Mercatorem sumpsisse Collectionem » Isidori Hispalensis, cujus magna celebritas erat..., eam- » que vulgasse ejusdem Hispalensis nomine... Fortè totius » fraudis architectus fuit Benedictus Levita Moguntinus qui » Capitularium libros vulgavit circa annum 845. » (Vide insuper André, v^o *Decretales*, § IV.)

2° Quoad tempus suppositionis, cum in libro videantur contineri, de verbo ad verbum, quædam sententiæ depromptæ ex Conc. Parisiensi, anno 829 et ex epistolâ Jonæ Aurelianensis ad Carolum Calvum, qui regnum obtinuit anno 839, his annis collectio est necessariò posterior. Ex

aliis autem indiciis Zaccaria concludit in lucem editam fuisse Collectionem circa annum 846. Constat enim illà usam fuisse Synodum Carisiarenssem (Quiercy) anno 857. (André, v° *Décretales*, § 3).

3° Falsum est scopum falsarii fuisse amplificare Sedis Apostolicæ auctoritatem, prout immeritò contendunt Fleury, Van Espen, etc. E contra ipsius mens fuisse videtur difficiliora reddere Episcoporum judicia, ut colligi potest ex ipsà præfatione et ex ipsismet falsis decretalibus. Id confitetur ipse Fleury, *His. eccl.*, liv. 44, n° 22; Van Espen, *Proleg.* c. 5, §. 71; Lequeux, t. 4, p. 9; Feller, v° *Isidore*.

179. — II. Dici nequit imposturam Isidori, consciâ et connivente Sede Romanâ, fuisse contextam. Hæc calumnia frequens apud Protestantes et Jansenistas imò et quosdam Gallicanos, obtruditur præsertim ab Ægidio Wette et Nicolao de Hontheim sub nomine Febronii, qui affirmat falsas Decretales compositas fuisse post annum 744, et *Romæ quidem, ut gravis fert suspicio*; et refert quòd « Gasparus Barthol. observat Isidorianum Codicem, urgente » vehementissimè Nicolao I, à totâ Ecclesiâ.... receptum » esse. » Porrò hæc duo sunt falsa :

1° Falsum est Isidorianas Decretales Romæ, annuente vel etiam auctrice Romanâ Curiâ, confictas esse : Etenim jam confectæ erant illæ decretales, anno 846, fatente ipso met Febronio, qui existimavit illas multò antea proditiisse. Ergo, si Romæ confictæ fuerint, Romanâ Curiâ auctrice, debuit illas cognoscere et commendare Leo IV, qui S. Sedem occupavit anno 847; porrò ille Pontifex, in suâ ad Britannos epistolâ, dum declarat quisnam codex esset Romæ receptus, quemque sequi omnes deberent, non Isidorianum, sed Dionysianum describit (dist. 20, c. 1). Ergo, falsum est Isidorianas Decretales, annuente et auctrice Curiâ Romanâ, confictas esse.

2° Falsum est Isidorianam Collectionem, urgente vehementissimè Nicolao I, fuisse à totâ Ecclesiâ receptam : etenim ille Pontifex, in epistolis quas direxit, sive ad Photium, sive ad Hincmarum, sive ad Imperatorem Michaellem, annis 863 et 865, quamvis totus sit in asserendis et vindic-

candis S. Sedis prærogativis, nunquam allegat falsas Decretales Isidori, sed semper citat veras, quales reperiiebantur in Collectione Dionysianâ. Re quidem verâ, in suâ ad Episcopos Galliae epistolâ circa annum 863. illos redarguit quòd contenderent non esse accipiendas veteres constitutiones SS. Pontificum, sub pretextu quòd in Codice Adriano non reperiiebantur; sed incertum est utrum Pontifex voluerit his verbis designare falsas Decretales: de hoc disputant eruditi: et quidquid sentiendum sit de hac quæstione, exinde non probatur Nicolaum I vehementissime ad receptionem falsarum Decretalium impulsisse: ait enim tantum constitutiones S. Sedis recipiendas esse, etiamsi non inserantur alicui codici: quod quidem extra controversiam haberi debet, ut patet.

Quamvis in Galliâ primùm et Germaniâ, et sensim in cæteris regionibus, magnam obtinuerit auctoritatem collectiō Isidoriana; quamvis à multis conciliis allegata fuerit et admissa tandem fuerit in Decreto Gratiani, à nullo tamen Papâ nulloque Concilio œcumenico approbata fuit authenticè.

180. — III. Dici nequit per falsas Decretales perturbata fuisse Episcoporum jura, novam disciplinam fuisse introductam, etc.

His querelis pleni sunt Jansenistarum imò et Gallicanorum libri. Sic Fleury (3e disc. n° 2): « Mais de toutes ces » pièces fausses, les plus pernicieuses furent les *Décrétales* » attribuées aux Papes des quatre premiers siècles, qui ont » fait une plaie irréparable à la discipline de l'Église, par » les maximes nouvelles qu'elles ont introduites touchant » les jugements des Evêques et l'autorité du Pape. » Similia dicunt Racine, Quesnel, Van Espen (Bouix, *de Principiis*, p. 429, etc.). Porro hæc proferuntur absque ullo fundamento. Etenim circa tria præsertim fuit innovatum ab Isidoro, juxta Fleury (Discours 7, n° 6): 1° Circa *Concilia*, quæ amplius haud potuerunt celebrari *Præter sententiam Papæ*: 2° Circa *judicia* Episcoporum, quæ ad S. Pontificem fuerunt reservata; 3° Circa *appellationes*, quæ in infinitum fuerunt extensæ. Sed hæc, inquit, sine fundamento proferuntur.

1° Non fuit innovatum circa concilia dicendo: *Præter sententiam Romani Pontificis non posse celebrari*: eadem enim dicuntur quinto sæculo à Socrate et Sozomeno. occasione Synodi Antioch. in quâ S. Athanasius fuerat depositus (Bouix, *Concil. Provincial.* p. 368, etc.). Anno 451, in Concilio Chalcedonensi (art. 1). Legatus S. Pontificis Dioscori damnationem postulans, pro causâ assignavit quòd ausus fuisset concilium facere absque auctoritate Sedis Apostolicæ: *Quod nunquam licuit, aiebat, nunquam factum est.* Ergo dicendo *Præter sententiam Romani Pontificis concilia non posse celebrari* nihil inauditum asseruit Isidorus, nec innovavit.

2° Nec innovavit circa *judicia Episcoporum*, illa reservando ad S. Sedem: jam enim, quarto sæculo, Papa Julius, scribendo ad Eusebianos, illos reprehendit quòd Athanasium deposuissent, inconsultâ Romanâ Ecclesiâ, quod vocat insuetum, novum, Patrumque traditionibus contrariam. V. Muzzarelli, *Remarques sur l'Histoire ecclésiastique de Fleury*, p. 30.

3° Nec denique Isidorus innovavit circa *appellationes*, indefinite illas extendendo. — Nam si legantur epistolæ SS. Pontificum, præsertim SS. Leonis Magni et Gregorii Magni, brevi manifestum erit quàm fræquenter, longè ante falsas Decretales, appellaretur ad Sedem Apostolicam, non in causis tantùm Episcoporum, sed etiam sacerdotum aut clericorum ordinis inferioris¹. — Attamen Fleury præsumperat de iisdem SS. Leone et Gregorio Magno asserere: « Il est bien certain, dans le fait, qu'ils n'ont jamais exercé cette autorité » marquée dans les Décrétales d'Isidore » (appellationes excipiendi). Ex quo posset concludi nunquam Fleury legisset epistolas SS. Leonis et Gregorii Magni.

181. — IV. Quomodo fieri potuerit quòd suppositio

¹ De S. Leone legendæ sunt litteræ 20^a ad Flavianum pro appellatione Eutichetis, litt. 40ª pro appellatione Flaviani, litt. 89^a ad Pulcheriam, litt. 105ª Anatolii Patriarchæ Constantinopolitani, etc. — De S. Gregorio legendæ sunt litt. ad Natalem, lib. I. ep. 19 et liber 2, ep. 14 aliàs 18. — Ad Hilarium Monach. Africanum, lib. I. 82, aliàs 84. — Ad Januarium, Episcop. lib. II 34 aliàs 48, et aliæ multæ à Muzzarelli citatæ (*Remarq. sur l'Hist. eccl. de Fleury*, p. 37-40.)

tot Decretalium per multa sæcula non fuerit recognita?

Illud evenit 1º Ex eo quòd Falsæ Decretales erant quidem falsæ quoad attributionem factam iis sub quorum nomine intitulantur, sed in seipsis nihil novi aut falsi continebant, nullum punctum disciplinæ immutabant; imò jam antea existebant, magnâ saltem ex parte, vel in Historiis Rufini et Cassiodori, vel in *Libro Pontificali*, vel in Scripturâ Sacrà, in conciliis, in operibus SS. Patrum, quin etiam in veris Decretalibus recentiorum Pontificum: « Après tout, » inquit Phillipps (*Droit eccl. dans ses sources*, p. 60), il » était, au fond, bien indifférent que telle ou telle proposition eût été formulée par Anaclet ou Léon, par Évariste ou Grégoire, par Télesphore ou Nicolas. »

2º Quia his temporibus, ante inventionem typographiæ, ars de scriptis judicandi, nondum suos progressus fecerat; suspicatus tamen fuit error: « Ut antiquiores (Vide » Epist. Card. Deus-Dedit ad Victorem III. quam ediderunt Ballerini in Appendice ad S. Leonem, p. 4, c. 14) » criticos missos faciamus, qui in Isidorum censoriam » virgulam distrikerunt, Petrus Comestor, sæculo XII » (in *Hist. Schol. ad Act. Apost.*) atque sæculo XV Gobelinus... Card. Cusanus etc.... Isidorum de falsi crimine » postulârunt. » (Politi, *Jurisprud. Eccles. universalis*, t. 1, *Proem.*, quæst. 7). Immeritò igitur Protestantes gloriantur quasi primi imposturam detexerint.

Cæterum Ecclesiâ nunquam tulit iudicium de authenticitate Collectionis Isidorianæ. Attributio verò scriptorum facta alicui auctori vero vel fictitio, non est quid ad dogma vel mores pertinens, quando præsertim nihil, nec in fide nec in disciplinâ innovatur.

IV.

DE LIBRO DIURNO, SÆCULO OCTAVO, ET ALIIS COLLECTIONIBUS
USQUE AD DECRETUM GRATIANI.

182. In libro *Diurno* continentur variæ formulæ professionis fidei, ordinationum à SS. Pontificibus sæculis VI, VII et VIII adhibitæ. Celebris evasit ille Liber sæculo XVII, eò quòd Romæ repertus à præclaro Lucâ Holstenio, et ab

eodem prælo commissus, anno 1646, non potuerit in lucem edi, obstantibus Romanis Censoribus. inò fuerit ab ipsis suppressus, anno 1662; causam exinde multarum querelarum arripuerunt hæretici et alii, quasi S. Sedes se inimicam lucis et progressui scientiæ ecclesiasticæ infensam ostenderet.

Divulgatus fuit Liber Holstenii anno 1724, in eodem multa inventa sunt ad confirmandam fidem et auctoritatem Sedis Apostolicæ idonea.

Cur verò suppressus fuerit videtur esse quia in eo continebatur professio fidei quam emittere debebant SS. Pontifices recentere electi et in quâ Honorius Papa damnabatur tanquam fautor hæresis Monothelitarum.

183. Inter innumeras collectiones juris canonici, quæ ante Gratiani decretum in lucem prodierunt, præcipuæ fuere:

1° Collectio Reginonis Abbatis Prumiensis, anno circiter 906.

2° Collectio Burchardi, Wormatiensis Episcopi, edita quidem ante annum 1023 sed post annum 1012, in quâ multa apocrypha Isidori transcripta sunt (*Droit Ecclés. dans ses sources*, Philipps, p. 83).

3° Collectio S. Anselmi Lucani Episc., tempore S. Gregorii VII cui addictissimus fuit.

4° Collectio Deus-Dedit, qui ab eodem Pontifice Cardinalis fuit creatus. Hæ duæ collectiones 3^a et 4^a ex archivis Ecclesiæ Romanæ, ex parte saltem, erutæ sunt et valorem habent (*Droit Ecclés. dans ses sources*, p. 87).

5° Yvonis Carnutensis duplex collectio: una *Decretum* vocata, cujus auctorem certè fuisse Yvonem communiter admittitur; altera *Panormia* nuncupata de cujus vero auctore valdè controversitur. Yvo obiit versus ann. 1115. Præcipuus fons ex quo suos canones hausit, fuerunt Collectio Isidori et Collectiones Reginonis et Burchardi.

V.

DE GRATIANO ET DECRETIS

489711.

184. Gratianus, Clusii in Etruriâ (Chiusi en Toscane) natus, monasticam vitam sub regulâ S. Benedicti amplexatus

est Bononiæ. in monasterio SS. Felicis et Naboris. Celeberrimam Collectionem suam ibi edidit circa ann. 1151. Opus suum compegit ex locis Scripturæ Sanctæ. ex 50 canonibus Apostolorum. ex Conciliis. ex SS. Pontificum Constitutionibus ex sententiis Patrum et plurium scriptorum ecclesiasticorum. ex jure civili romano. ex Capitularibus regum Francorum. ex Historiâ Ecclesiasticâ. ex libro Diurno et Ordine Pœnitentiali. ex Pontificali Romano. Vocari solet *Decretum Gratiani*.

Dividitur in tres partes : Prima pars constat Distinctionibus 104 in Canones et Capita distributis : statutis enim principiis generalibus juris ecclesiastici in viginti prioribus distinctionibus. in cæteris 81 tractatur de Personis. earum juribus. obligationibus. dotibus etc.—Secunda pars constat Causis (seu judiciis) 36. quarum unaquæque subdividitur in quæstiones. quæ iterum subdividuntur in canones seu capita. Quæstio tertia causæ 33 agit de Pœnitentiâ. et subdividitur in septem distinctiones. —Tertia pars. sub titulo de Consecratione. subdividitur in 5 distinctiones et tractat de Rebus sacris. seu de ecclesiis. Sacramentis. etc.

Vix percipi potest. inquit Devoti. cur Gratianus has varias divisiones admiserit.

Plus quam centum canones inscribuntur nomine *Palea*. Nec constat apud eruditos de sensu hujus vocis (*Droit eccl. dans ses sources*. supra citat. p. 111 et 112). Non autem à Gratiano. sed ab alienâ manu inserti fuerunt hujusmodi canones : primum in margine. et quidem non omnes qui nunc exstant. sed postea in contextu. sicut nunc positi sunt. Juxta Walter. eorum insertor fuit *Pauca Palea*.

Magno plausu excepta fuit Collectio Gratiani. ita ut. cæteris collectionibus neglectis. sola in scholis legeretur et interpretaretur. ac in foro tanquam pars communis juris proponeretur.

Multa tamen in eâ reperiuntur mendæ. Non enim ex veris fontibus. sed mendosis collect. Burchardi. Yvonis. imò Isidori Mercatoris deprompta sunt ejus monumenta; multa in eâ confunduntur : v. g. Concilium *Quini-Sexti* cum sexta Synodo œcumenicâ; sententiæ Patrum traduntur tanquam

SS. Pontificum: corrumpuntur auctorum et locorum nomina.

A SS. Pontificibus Pio V et Gregorio XIII designati fuere multi correctores. quorum curis multæ mendæ deletæ sunt; sed remanent adhuc multa spuria et dubia, quorum catalogus legi potest ex Berardi apud Phillipps (*Droit eccl. dans ses sources*, p. 100. etc.). Vide etiam Cardin. Gousset, *Eposition des principes*, p. 17.

Memoriâ excidere non debet nunquam à S. Sede auctoritate publicâ fuisse donatum Decretum Gratiani.

De Glossatoribus ipsius vide Phillipps, in opere sæpe citato (p. 112-140).

183. Post Decretum Gratiani et ante Collectionem Decretalium Gregorii IX, plures aliæ concinnatæ sunt quas sufficiat indigitare :

1° Collectio Card. Florentini Laborantis, anno 1182.

2° Collectio quæ dicitur 1^a vel *Breviarium*, et quæ auctorem habuit Bernardum Circa, Præpositum Papiensem, ann. circiter 1190 (*Droit eccles. dans ses sources*, p. 143-144).

3° Collectio *Secunda*, auctore Joanne Vallense, juxta D. Bouix; sed juxta Phillipps (*Ibid.*, p. 151), ejus auctor fuisset Gilbertus.

4° Collectio *Tertia* sub Innocento III, quæ auctoritate pontificiâ fuit confirmata.

5° Collectiones quæ 4^a et 5^a dicuntur.

Illis quinque Collectionibus substituta fuit Collectio Gregorii IX, de quâ statim dicturi sumus, quæ illas abrogavit, juxta Phillipps (*ibid.*, p. 205). Sed hoc ab aliis non admittitur.

VI.

DE COLLECTIONE DECRETALIUM SUB GREGORIO IX.

186. Exemplum Justiniani imperatoris imitari volens, Gregorius IX Codicem jussit exarari, in quo, resecatis quæ vel antiquata erant vel minus utilia vel confusione laborabant in veteribus collectionibus, aptè disponderetur totius juris ecclesiastici Corpus, quique vi legis polleret. Quo in opere conficiendo usus fuit operâ S. Raymundi de Pennafort, sic vocati ab oppido ejusdem nominis propè Barcinonem in Hispaniâ, in quo ortus fuit. Is S. Dominici

Institutum amplexus, munere SS. Pontificis Cappellani et Pœnitentiarîi fungebatur. Triennio opus suum absolvit, non tantum Decretales pontificias à S. Gregorio I ad Gregorium IX, sed etiam colligendo loca S. Scripturæ, canones Apostolorum, decreta conciliorum ab Antiocheno usque ad Lateranense IV, multos SS. Patrum et scriptorum ecclesiasticorum sententias. Illi tamen titulum indidit Decretalium D. Gregorii Papæ IX, quia sua fecit hæc omnia Pontifex ipse, opus suo nomine publicando et dirigendo, anno 1233, ad Universitates Bononiensem et Parisiensem.

Opus distributum fuit in quinque libros : Primus tractat de Judicibus ecclesiasticis seu de Praelatis; Secundus de Judiciis civilibus; Tertius, de Rebus ecclesiasticis quæ ad forum episcopale deducuntur in civilibus causis; Quartus, de Connubiis; Quintus, de Judiciis criminalibus, delictis et censuris. Quæ omnia hoc versiculo comprehenduntur :

« Judex, Judicium, Clerus, Connubia, Crimen. »

187. Ipsimet Decretalium tituli sunt authentici, et quidem tanquam juris regulæ allegantur : v. g. *Ut lite non contestatâ, non procedatur ad judicium*; *Ne sede vacante, aliquid innovetur*. Confundi tamen non debent tituli cum summariis; ista enim utpote fœtus privatorum non sunt authentica; attamen utilia sunt.

188. *Partes decisive* de quibus identidem habetur mentio, sunt partes Decretalium suppressæ à S. Raymundo et quæ ab auctoribus privatis fuerunt insertæ ad dilucidanda quædam obscura. Facile discerni possunt.

VII.

DE SEXTO DECRETALIUM, CLEMENTINIS ET EXTRAVAGANTIBUS.

189. Novis quotidie in lucem editis constitutionibus, novam Collectionem authenticam faciendam curavit Bonifacius VIII operâ Guillelmi de Mandagoto Archiepiscopi Eberodunensis, Berengarii Fredoli Episcopi Biterrensis et Cardin. Richardi de Senis, anno 1298. Continet illa Collectio tum decretales Grégorii IX post ipsius collectionem promulgatas et sequentium Pontificum, tum

canones duorum Conciliorum œcumenicorum Lugdunensium, annis 1245. 1274; dividitur in 5 libros, eadem servatâ titulorum et materiarum serie ac in Collectione Gregorii IX: vocata est *Sextus* quia est additamentum quinque libris Decretalium. Directa fuit ad Universitatem Bononiensem et probabiliter ad alias Universitates. Vim legis habet, in iis quæ non fuerunt legitimâ auctoritate immutata, sicut Collectio Gregorii IX.

190. *Clementinæ* à Clemente V collectæ, promulgatæ fuerunt post ipsius mortem, curâ Joannis XXII, anno 1317. Continent Decretales post Sextum evulgatas et statuta Concilii Viennensis œcumenici. Eodem modo dividuntur ac Sextus et Collectio Gregoriana.

191. *Clementinæ* vim legis habent, non secus ac quinque libri Decretalium et Sextus, hâc tamen differentiâ quod Decretales Gregorii IX et Sextus Bonifacii VIII. revocaverunt omnes Decretales in his libris et in Decreto Gratiani non insertas aut non reservatas; dum nihil simile statutum fuit in publicatione Clementinarum (*Droit ecclês. dans ses sources*, par Phillipps, p. 265.)

192. *Extravagantes* duplicis generis sunt: *Extravagantes* Joannis XXII. et *Extravagantes Communes* usque ad Sixtum IV, numero 25. Vocatæ sunt *Extravagantes* quia fuerunt *vagantes* extra *Corpus juris*. Collectæ quidem fuere, privatâ industriâ, sed quia nunc habentur ut insertæ *Corpori juris*, immeritò vocari videntur *Extracagantes*; sed usu consecrata est hujusmodi denominatio.

VIII.

DE CORPORE JURIS CANONICI.

193. Constat illud 1° Decreto Gratiani ad cujus calcem adjici solent Canones Pœnitentiales et Canones Apostolorum; 2° quinque libris Decretalium Gregorii IX; 3° Sexto Bonifacii VIII; 4° Clementinis; 5° Extravagantibus Joannis XXII; 6° Extravagantibus Communibus.

In pluribus editionibus adjiciuntur: 1° Liber Septimus

Decretalium Petri Matthæi Lugdunensis ; 2° Institutiones
Lancebati.

194. Sic autem allegari solent textus deprompti ex Corpore juris canonici :

« I. Quæ citantur ex Decreto Gratiani , allegantur per
 » Canones (et etiam aliquando per Capitula); quæ verò ex
 » Decretalibus , per Capitula.

» II. Quæ citantur ex primâ parte *Decreti Gratiani*...
 » allegantur sic : c. *Audite*, Dist. 34 : quod indicat cano-
 » nem 6 , distinctionis 34 , qui incipit per vocem *Audite* :
 » unde ad inveniendum hunc locum , quærenda est dis-
 » tinctio 34 , et dein , oculis percurrendo initialia verba
 » canonum hujus distinctionis , facillè reperitur canon
 » *Audite*, qui est sub n° 6. Aliquando canon non indicatur
 » per verbum initiale , sed per numerum sub quo jacet in
 » distinctione , v. g. c. 6 , dist. 34. Hodierni aliqui auctores
 » utrumque ponunt . v. g. c. *Audite* 6 , dist. 34.

» III. Quæ citantur ex 2^a parte *Decreti Gratiani*... sic
 » allegantur : C. *Omnibus*, c. 2 , q. 3 , quod indicat in
 » quæstione 3 causæ secundæ , canonem cujus initiale
 » verbum est *Omnibus*. Loco verbi initialis , aliquando
 » ponitur tantùm numerus ; undè ad indicandum prædic-
 » tum canonem *Omnibus* , qui est sub n° 19 , sic poni
 » potest , c. 19. C. 2 , q. 3 ; id est canon 19 , Causæ 2 ,
 » quæst. 3. Auctores aliqui veteres indicant causam per
 » solum numerum , omissâ litterâ C. ; v. gr. C. *Apertè*
 » 24 , q. 1. Id est , can. *Apertè*, Causa 24 , quæstio-
 » nis 1.

» IV. Monuimus supra aliquid peculiare reperiri in
 » Causâ 33. Tertia nempe hujus causæ quæstio est trac-
 » tatus quidam de Pœnitentiâ divisus in septem speciales
 » distinctiones , et ideò modus etiam specialis adhibetur
 » ad allegandos hujus tractatûs canones : citantur sic : C.
 » *Perniciosè*, de Pœnit. dist. 1. id est : canon *Perniciosè* ,
 » distinctionis 1 , in tractatu de Pœnitentiâ.

» V. Quæ citantur ex tertiâ Gratiani parte... sic allegari
 » solent : C. *Triforme*, de Consecr. dist. 2 ; hoc est : canon
 » *Triforme* distinctionis 2 , in tractatu de Consecratione.

» Vel etiam, loco verbi initialis, poni potest canonis
» numerus C. 22, *Consecr.* dist. 2.

» VI. Ad calcem Decreti Gratiani reperiuntur Canones
» Pœnitentiales et Canones Apostolorum: citantur autem
» sic: C. *Pœnit.* 14. C. *Apost.* 15.

195. » VII. Ad allegandos quinque libros Decretalium,
» indicatur 1° Capitulum per initialem ejus vocem; deinde
» scribitur titulus libri; tunc additur vox *Extra* vel *supra*
» quæ monent textum inveniri extra Decretum Gratiani,
» id est, in quinque libris Decretalium et vox extrâ sup-
» pleri potest per litteram X; v. g. cap. *Quotiens* X, de
» *Pactis*: id est capitulum cujus primum verbum est
» *Quotiens* inter Decretales et sub titulo de *Pactis*. Quis-
» nam autem sit numerus hujus tituli et in quo ex quinque
» libris Decretalium inveniatur, non indicari solet. Et ideò
» in omnibus editionibus *Corporis juris* apponitur indi-
» culus alphabeticus omnium titulorum. Quærendus ergo
» primum est titulus in isto indiculo. Pro indicatione citatâ,
» v. g. descendo per istum indiculum usque ad litteram
» P, et ibi reperiò titulum de *Pactis* esse titulum 35. libri 1
» Decretalium. Aliquoties autem citatio fit sine voce *Extra*,
» et sinè X, cap. *Quotiens*, de *Pactis*.

196. » VIII. Ad allegandum *Sextum Decretalium* poni-
» tur in fine citationis, in 6°, id est, in libro 6° Decretalium.
» v. g. c. *Gratia de Rescriptis* in 6°. Id est capit. *Gratia*
» in titulo de *Rescriptis*, in sexto libro Decretalium.
» Quærendus ergo est in indiculo alphabetico titulorum
» Sexti, ad litteram R, titulus de *Rescriptis*, et indiculus
» docebit hunc titulum esse tertium primi libri in Sexto.

197. » IX. Clementinæ allegantur sic: *Clem. Multorum*,
» de *Pœnis*: id est inter Clementinas, capitulum *Multorum*
» tituli de *Pœnis*; quærendus titulus de *Pœnis* in indiculo
» titulorum pro Clementinis, et ibi monetur hunc titulum
» esse 8, libri quinti Clementinarum.

198. » X. Extravagantes Joannis XXII allegantur sic:
» Extrav. ¹, *Ecclesiæ*, de *Major.* et *Obed.*; id est, inter Extra-

¹ Omissum videtur verbum: Joannis XXII.

» vagantes Joannis XXII, capitulum Ecclesiæ in titulo *de Majoritate et Obedientiâ*.

199. » XI. Extravagantes Communes sic allegantur :
 » Extrav. Comm. *Etsi, de Præbend. et Dignit.*; id est :
 » inter Extravagantes, capitulum *Etsi*, in titulo de *Præbendis et Dignitatibus*, qui titulus quæsitus in indiculo,
 » reperitur esse secundus libri tertii Extravagantium
 » Communium.

« XII. Liber Septimus Decretalium allegatur sicut
 » Sextus, excepto quod ponatur in 7°.

» Institutiones Lanceloti rariùs allegantur, cum auctoritatem non habent. » Ita Bouix, *de Principiis*, p. 463-467.

Cæterum tanquam regula generalis haberi debent hæc verba Cardin. Soglia (*Just. Jur. publici*, § 58 in fine) :
 « Manet... jus ecclesiasticum Decretalium in suâ possessione, et illis, qui jus particulare contrarium prætendunt,
 » incumbet probatio. »

IX.

DE JURE NOVISSIMO, ID EST, A CLAUSO CORPORE JURIS USQUE IN HODIERNUM DIEM.

200. Insertis Corpori juris Extravagantibus, novæ, in dies, emanarunt Decretales quas colligendas curaverat Gregorius XIII in libro cui nomen Septimus Decretalium. Sed re infectâ nec absolutâ à Sixto V, sub ipsius successore Clemente VIII collectio typis fuit quidem mandata, sed ob quasdam difficultates, non fuit divulgata : ita ut hodiè exemplaria ipsius sint rarissima.

Eodem ferè tempore, Petrus Matthæus, Lugdunensis jurisconsultus, exaravit et ipse Septimum librum Decretalium, qui habetur ad calcem Corporis juris canonici in quibusdam editionibus; sed opus illud multis vitiis laborans caret auctoritate.

Remanent ergo extra collectionem omnem authenticam multæ Constitutiones SS. Pontificum. Authentica tamen est Collectio Bened. XIV ab ipsomet publicâ auctoritate promulgata.

201. Quoad Collectionem quæ vocatur *Magnum Bulgarium*, concinnata fuit à privatis auctoribus, multisque vitiis scatet ac majori adhuc negligentia continuatur (*Du Droit ecclés. dans ses sources*, par Phillipps, p. 328-332). Unaquæquæ tamen Constitutio Pontificia vim legis habet, modò constet de ipsius authenticitate et promulgatione, nec ei fuerit legitimè derogatum.

202. Ad jus Novissimum pertinent Decisiones Congregationum Romanarum, et Regulæ Cancellariæ, quæ scriptis consignatæ à Joanne XXII, per varias additiones ad numerum 72 excreverunt. Vim obligandi habent tantum vivente Pontifice: sed quia à singulis Pontificibus statim confirmantur, perinde est ac si vim legis perpetuam obtinerent; sed iis in pluribus derogatum fuit per *Concordata*; vide supra (103), et infra (447-455, etc.).

203. Partem præcipuam Juris Novissimi constituunt Concilii Tridentini decreta; nec omittenda sunt decreta anteriorum conciliorum ut Constantiensis, Florentini, Lateranensis V. De his omnibus vide Bouix, *de Principiis* (p. 382-472).

ART. II.

DE HISTORIA JURIS GALLICANI.

§ I.

De origine juris Gallicani usque ad Pragmaticam Sanctionem Caroli VII.

I.

DE PRIMIS CONCILIIS ET QUIBUSDAM ALIIS MONUMENTIS ECCLESIE GALLICANÆ.

204. Initia alicujus juris privati in Galliâ exhibent Concilia quæ in frequenti numero habita sunt, quarto et subsequentibus sæculis, in variis provinciis:

Canon 4 Concilii Aurelianensis, anno 511, à Clodoveo rege convocati, laicos certi gradus et magistros in auctori-

tate constitutos ad ordines promovere sine Regis consensu vetat. Item ex altero Concilio Aurelianensi, anno 549, colligitur tunc fuisse requisitum Regis assensum pro electione Episcoporum.

Plura insuper in iisdem conciliis notanda sunt circa liturgiam Ecclesiis Galliæ propriam; circa modum administrandi sacramenta; circa iudiciorum ecclesiasticorum materiam et formam; de iis etiam utiliter legi possunt antiqui libri Pœnitentiales, capitularia seu statuta episcopalia pro parochorum directione concinnata; inprimis Capitula Theodulphi Aurelianensis, initio sæculi noni; Hincmari, sæculo eodem; Constitutiones Riculphi Suessionensis, versùs annum 859; Regulæ S. Chrodogangi Metensis Episcopi pro suæ Ecclesiæ canonicis.

Lucem aliquam, in consuetudinibus Galliæ propriis, afferre etiam potest opus Marculphi Monachi, quod varias continet formulas et jussu S. Landri Parisiensis Episcopi fuit divulgatum.

II.

DE EDICTIS REGUM PRIMÆ PROSAPIÆ.

205. Non sinè fructu, pariter perlegentur edicta Merovingiensium Regum; leges Ripuariorum, Alemanorum, Bavariensium, etc., à Dagoberto sancitæ circa annum 620. In iis enim inveniuntur quidem monumenta protectionis ab iisdem regibus Ecclesiæ concessæ; sed aliquando etiam vestigia servitutum in futurum eidem imponendarum: ex iis profertur una Sigeberti epistola ad S. Desiderium Cadurcensem directa, anno 650, in quâ concilia coadunari sinè regio consensu prohibentur; aliisque pluribus documentis apparet nimiam jam tunc fuisse partem regum in eligendis Antistitibus infelicesque indè prodiisse electiones in dedecus sacerdotii et disciplinæ Ecclesiasticæ ruinam vergentes.

III.

DE CAPITULARIBUS CAROLI MAGNI ET EJUS SUCCESSORUM.

206. Capitula verò vel Capitularia Caroli Magni ejusque successorum maximè favent Ecclesiasticæ potestati. In iis

præsertim utiliter ediscuntur priscae Gallicanae Ecclesiae consuetudines; et tam magni pretii fuere in Ecclesiam, ut S. Pontifex Joannes VIII, in Concilio Ravennetensi, sententiis Patrum videatur illa assimilare: « Si quis, inquit, » SS. Patrum regulas contempserit et gloriosissimorum » imperatorum Caroli Magni et filii ejus Ludovici quæ de » ecclesiasticis Decimis in eorum Capitularibus statuta » atque sancita sunt, non observaverit... excommunica- » tioni subjaceat. » Apud Gratianum (*C. de Decretis*, dist. 10) mentio fit promissionis Papæ Leonis IV, circa annum 853, observandi illa Capitularia.

Collecta sunt illa Capitularia primum ab Ansegiso Abbate, circa annum 825: sed locupletius postea, anno 845, à Benedicto Levitâ, jussu Oigar Archiepiscopi Moguntiae, edita fuere, et usque ad tempus regum tertiæ prosapiæ ut codex legum in Galliâ fuerunt observata.

IV.

DE ORIGINE JURIS REGALIÆ.

207. Sub primis tertiæ prosapiæ regibus, maximè tunc vigente jure feudatorio; Episcopi, Abbates, imò et Capitula potestatem civilem quasi dominativam exercebant in populos curæ ipsorum commissos; sed à Regibus imponebatur Præsulibus tanquàm vassalibus juramentum fidelitatis. Undè Arnulphus ad sedem Remensem promotus, sequens juramentum præstare debuit Hugoni Capetiano, anno 991: « Ego Arnulphus.... promitto Regibus Franco- » rum Hugoni et Roberto, me fidem purissimam, consi- » lium et auxilium, secundùm meum scire et posse, in » omnibus servaturum. »

Vicissim Reges defensionem et tutelam Ecclesiarum sibi tribuebant, et sub prætextu quòd post mortem Prælati ipsi essent bonorum ac jurium sedis vacantis custodes, multos actus jurisdictionis ecclesiasticæ exercebant: v. g., administrationem bonorum temporalium illius Ecclesiæ, collationem beneficiorum suis titularibus, tempore vacantiae, privatorum. Non tamen hoc sinè assensu SS. Pontificum,

ut videre est ex epistola Innocentii III. anno 1210. et ex secundo Concilio Lugdun. oecumenico (Lequeux, t. 4. p. 306, 3e edit.).

Hæc fuit origo juris *Regalia*, cujus extensio tanta deinde excrevit, ut erat dissidia.

V.

DE MONUMENTIS S. LUDOVICI.

208. Anno 1228, sub tutela Bertræ Blanchæ, S. Ludovici edictum direxit ad cives diocesis Autrigensis pro hæresi extirpendi, in quo agitur de Libertatibus et Immunitatibus Ecclesiæ Gallicanæ. Sed in hoc edicto *Libertates et Immunitates*, longe aliter intelliguntur ac in posterioribus sæculis : in Edicto enim, Libertates et Immunitates, respectu civilis præstatis intelliguntur; cum hodie per Libertates Gallicanas, libertates tantum respectu Sedis Apostolicæ præstentur.

Censuras tamen nondum à Sanctâ Sede confirmatas, volebat pius Rex executioni mandari, nisi causæ à suis iudicibus cognitæ (Hist. de Richelieu, t. 48, p. 681).

209. Anno verò 1268, aliud edictum fertur tulisse, nuncupatum *Prognostice Summe* à duobus vocibus : *Propter*, quod græcè significat *Negotium*; et *Somma*, quæ vocè designantur leges quæ poenas infligunt violatoribus ipsarum. Observatio juris communis præstat in hoc edicto; sed disputatur utrum authenticum sit. De ipsius articulo quinto præsertim suberta fuit dubitatio, eo quod desit in quibusdam codicibus.

Momenta præcipua contra ingenuitatem illius documenti sunt : 1° quia de eo silent historiæ ante Carolum VII: id est per duo sæcula; 2° quia si fuisset à S. Ludovico confectum, certe ignorare non potuit Philippus Pothier, qui non omisisset illud præferre in patronium sue causæ cum Bonifacio VIII; 3° quia invenitur Ad hoc cum rei memoranda quæ formula, in edictis Regum Francorum est omnino inserta; 4° quia in articulo 5 agitur de executionibus et gravissimis pecuniarum oneribus Ecclesiis regni per-

tit. 19, lib. 2 Decret., ubi Innocent. III ait : « Statuimus » ut tam in ordinario iudicio quàm extraordinario, iudex » semper adhibeat aut publicam si potest habere personam, aut duos viros idoneos qui fideliter universa iudicii » acta conscribant. » Certum est autem hanc Constitutionem non fuisse revocatam.

5788. De obligationibus notariorum, secretariorum, vide S. Liguor., lib. 4, n° 229-231; et Bouix, *De Judic.*, t. 1, p. 511 et 512.

ART. V.

DE PROCURATORE ET ADVOCATO PAUPERUM.

5789. Ex præcepto Bened. XIII, in appendice Concilii Romani anni 1725, Episcopi aliquem deputare debent in procuratorem, et alium in advocatum pauperum qui nempe pauperibus in curiâ Episcopali causam habentibus ex officio et gratis operam præstent.

In locis autem ubi rarissimi essent hujusmodi lites non videtur teneri Episcopus ad præfatam institutionem per modum officii stabilis : cessante enim legis fine, cessare ipsa lex est censenda ; satis tunc erit si, dato casu, curet ecclesiasticus iudex ut pauper litem habens non destituatur patrocinio. Vide ap. Bouix (*ib.*, 513).

ART. VI.

DE NUNTIIS JUDICIALIBUS (*huissiers*).

5790. Officium illorum est jussa judicis implere, litigantes in jus vocare, processus actusque judicarios exequi.

Vocantur etiam *pedelli*, *cursores*, *apparitores*, *bajuli*, etc.; auctoritate publicâ deputari debent (Vide Bouix, *ib.*, p. 515).

Quosdam alios ministros curiæ Episcopalis omittimus, quia vel non ampliùs sunt in usu apud nos, vel saltem eorum usus est rarissimus. De procuratoribus et advocatis diximus supra (5615-5651).

» Conciliorum Ecclesiæ Dei atque institutorum antiquorum SS. Patrum fieri volumus atque ordinamus.

» V. Item exactiones et onera gravissima pecuniarum per Curiam Romanam Ecclesiæ Regni nostri imposita, quibus Regnum nostrum miserabiliter depauperatum existit, sive etiam imponendas vel imponenda, levare, aut colligi nullatenus volumus, nisi duntaxat pro rationabili, piâ et urgentissimâ causâ, vel inevitabili necessitate, ac de spontaneo et expresso consensu Nostro et ipsius Regni nostri.

» VI. Item libertates, franchisias, immunitates, prærogativas, jura et privilegia, per inclytæ recordationis Francorum Reges, prædecessores nostros, et successive per Nos, Ecclesiis, monasteriis, atque aliis locis piis, religiosis, nec non personis Ecclesiasticis Regni nostri concessas et concessa laudamus, approbamus et confirmamus per præsentes.

» Datum Parisiis, anno Domini 1268, mense martio.»

Quomodo autem administrabantur res Ecclesiasticæ, tempore S. Ludovici, videri potest in codice nuncupato : *Établissements de S. Louis*. V. Lequeux, t. 4, p. 315.

VI.

DE DISSIDIO BONIFACIUM VIII INTER ET PHILIPPUM PULCHRUM.

210. Satis nota est historia hujus acris discriminis, cujus occasione opinio de absolutâ independentiâ potestatis sæcularis, respectu spiritualis auctoritatis, cœpit radices figere in Galliâ. Ex eâ autem epochâ præsertim cœpere convelli ecclesiasticæ immunitates.

VII.

DE CONTENTIONE CIRCA JURISDICTIONEM ECCLESIAE.

211. Versus eamdem epocham acerba jurgia exorta sunt ecclesiasticos inter et laicos judices : laici enim dolabant quòd in multis ecclesiastici usurpâssent, ut contendebant,

jurisdictionem ad regem aut ad ipsius barones pertinentem; vicissim Clerus conquerebatur quòd frequenter læderentur ipsius immunitates : lite tandem ad tribunal Regis Philippi Valesii delatà, Clerus victor exiit : sed non ideò sopitum est bellum, novisque in dies suborientibus aggressionibus, sensim per varia edicta, multum imminuta fuit jurisdictio Ecclesiæ. Hoc eodem tempore, introduci cœpit *appellatio tanquam de abusu*.

VIII.

DE SUBSIDIIS CLERO IMPOSITIS PRO SERVITIO GUBERNII TEMPORALIS.

212. Bella pro recuperatione *Regionis Sanctæ*, locum dederunt impositioni variorum subsidiorum, consentientibus, inò imperantibus Romanis Pontificibus. Mox verò reges eadem subsidia reclamârunt pro aliis necessitatibus publicis : et quamvis, anno 1214, Concilium Lateranense IV non permiserit ea conferri nisi, prius consultâ Sede Apostolicâ, idemque prohibuerit Bonifacius VIII, anno 1296 per Bullam *Clericis laicos*; tamen eum ipsemet Bonif. VIII declaraverit, anno 1297, necessarium non esse recursum ad S. Sedem pro oblationibus spontaneis, in casu quo status necessitate gravi laboraret, consuetudo inolevit hujusmodi subsidia reclamandi in variis calamitatibus publicis quæ sat frequenter contingunt; et tandem, sæculo XVI, instituti fuere in Galliâ Cœtus Cleri totius nationis, qui periodicè locum habebant ad regulandas hujusmodi præstationes Gubernio factas; cœperunt autem regulariter congregari, anno 1578.

IX.

DE MAGNO SCHISMATE.

213. Dum assiduè remedium quæreretur contrâ hoc luctuosum schisma, ut solum efficax apparuit Concilium generale. Cœpit ergo acerrimè agitari quæstio utrùm Concilium œcumenicum esset, necne, supra Papam. Insuper cum in ore omnium quotidie esset sermo de reformatione Ecclesiæ in *Capite suo et membris*, omnes prærogativæ

Sedis Romanæ liberè discussæ fuère. Et hinc enatæ sunt illæ malè et insidiosè postea vocatæ *Libertates Gallicanæ*.

§ II.

De Pragmaticâ Caroli VII et Concordato Leonem X inter et Franciscum I inito.

214. Conciliabuli Basileensis tempore, convocatis Bituricæ à Carolo VII proceribus Nobilitatis, Prælati et quibusdam aliis secundi ordinis Ecclesiasticis, selecta sunt præfati conciliabuli decreta, quibus Rex efformavit Decretum, anno 1438, quod *Pragmatica Sanctio* vocatum fuit, cujus executio parlamenti fuit mandata.

In illâ Pragmaticâ profitebatur superioritas Concilii generalis supra Papam; electiones Episcoporum et Dignitatum tam in Capitulis quàm in monasteriis fieri præcipiebantur secundum regulas juris antiqui: tollebantur generaliter, cum quibusdam tamen exceptionibus, Reservationes et Expectativæ. V. ap. André, v^o *Pragmatique*.

215. Suppressâ à Ludovico XI Pragmaticâ, post regis mortem ipsa tamen revixit, donec damnata fuerit irrevocabiliter in Concilio Lateranensi V, et per Concordatum Leonem X inter et Franciscum I initum, fuerit mutata.

In hoc autem Concordato plures quidem dispositiones Pragmaticæ servatæ fuère: nempe quæ in istâ sancita fuerunt de reservationibus circa beneficia; circa collationem beneficiorum ab Ordinariis; circa jura graduatorum; circa ordinem servandum in appellationibus, etc. Sed in duobus potissimum differt à Pragmaticâ Concordatum: 1° Loco electionum Episcoporum et Prælatorum, tribuitur Regi, casu vacantiae, jus præsentandi S. Pontifici, intra sex menses, doctorem seu licentiatum in jure vel theologiâ, qui attigerit saltem annum 27 et fuerit aliàs idoneus (tit. 3). 2° Quoad annates, quæ saltem implicite conservantur cum quibusdam modificationibus.

Executioni mandari haud potuit Concordatum nisi post multas oppositiones ex parte Parlamentorum. Vid. *Hist. de l'Église Gallic.*, liv. 51, et *Specimen jur. Ecclesiastic.*

apud Gallos recepti, auctore Doujat (André, vº Concordat.).

§ III.

De Jure ecclesiastico in Galliam introducto, sæculis XVI, XVII et XVIII, ante Constitutionem civilem Cleri, anno 1790.

I.

DE JURE INTRODUCTO SÆCULO XVI.

216. Imminuta jam ecclesiastica jurisdictio, ad limites etiam angustiores fuit redacta et penè annihilata. Paulatim enim à judicibus Ecclesiæ sublatum fuit judicium hæreticorum; inò per Edictum 1539 (Villiers-Cotterets), ipsis prohibetur sub gravibus pœnis in jus coram suo tribunali vocare laicos in causis personalibus : undè evenit quòd, quamvis Parlamenta primùm acriter in hæreticos sævierint, tandem post varias fluctuationes rigoris et tolerantiae, hæresis publicè potuerit profiteri. Idem Edictum supponit legitimitatem appellationis *tanquam de abusu*, in materiâ disciplinæ et correctionis et aliis causis merè personalibus.

Oppositio Parliamentorum fuit etiam causa cur, non obstantibus Episcoporum iteratis reclamationibus, recepta non fuerint à Gubernio decreta Concilii Tridentini (93).

217. Ut votis Episcoporum satis aliquo modo fieret, et suppleretur, quantum fieri poterat, publicationi Concilii Tridentini, varia edicta publicata fuère, inter quæ præcipuè Blesense, anno 1579, memorandum est. In hoc Decreto inserta fuère, non designato quidem Concilio, sed quasi de verbo ad verbum, notabilia Concilii Tridentini decreta, videlicet circa professionem fidei, circa residentiam, circa gratuitatem functionum pontificalium, circa simoniam, circa regulares, circa pluralitatem beneficiorum, etc., etc. Hoc ergo Edictum est consulendum (V. Lequeux, *ib.*, t. 4, p. 447).

Consuli item potest edictum Melodunense anno 1580 publicatum, in quo præscribitur celebratio conciliorum provincialium singulis trienniis.

In hoc sæculo XVI præsertim, invaluit usus adhibendi voces *libertates Ecclesiæ Gallicanæ*, in sensu longè diverso, ac antiquitus. Non ampliùs enim per illas voces intellectæ fuère libertates respectu potestatis sæcularis, sed potiùs respectu Sedis Romanæ. Et hoc consequenter ad ista duo principia videlicet : 1° quòd princeps sæcularis esset omninò independens ab auctoritate ecclesiasticâ in rebus temporalibus; 2° quòd S. Pontifex non absolutam sed limitatam à canonibus haberet auctoritatem in iis quæ pertinent ad ordinarium exercitium suæ jurisdictionis. Ita præsertim Petrus Pithou in suo opere : *Libertés de l'Eglise Gallicane*, in quo prætensæ illæ libertates enumerantur (V. Lequeux, t. 4, p. 358).

II.

DE JURE INTRODUCTO SÆCULO XVII.

218. Clarissimum, sive ob magna gesta, quæ, in Galliâ præsertim, peracta sunt, sive ob præclaros viros tam ecclesiasticos quàm sæculares, qui in eâ floruerunt, celebre etiam effectum fuit præsens sæculum ob famosam Declarationem Cleri Gallicani circa potestatem Ecclesiasticam; huic Declarationi quasi præluderat jam, anno 1614, in Comitibus generalibus, Plebeiorum Ordo (*le Tiers-Etat*), postulando statui tanquam legem fundamentalem quòd Rex, cujus potestas, inquiebant, à solo Deo venit, à nullâ auctoritate, sive spirituali sive temporali, posset deponi, nec ipsius subditi valerent solvi à vinculo fidelitatis et obedientiæ. Imò volebant ut omnibus indistinctè præscriberetur illa lex ut sancta, inviolabilis, verbo Dei consona, sinè ullâ distinctione, æquivocatione, aut limitatione qualicumque; et quòd ad illud astringerentur sub juramento omnes in regno beneficiarii; et omnes doctores, prædicatores ad illam docendam et divulgandam obligarentur.

Non tamen prævaluit in hoc negotio Plebeiorum Ordo, obsistente fortiter Cardinale Du Perron: postea, anno 1663, dissidiis inter Gubernium et Curiam Romanam exortis propter negotia merè politica, adducta fuit Facultas Sor-

bonica ad exponendas in sex propositionibus doctrinas iis adlines, quæ professæ fuerunt postea in Declaratione anni 1682. Quas propositiones Rex jussit mittendas ad omnes Regni Universitates, ut in earum actibus referrentur et divulgarentur. Suprema autem Curia prohibuit in toto suo districtu aliter doceri.

219. Contestationes verò circa quæstionem *Regaliæ* occasionem dederunt celebri Declarationi 1682. Porrò, *Regalia*, ut jam vidimus (207), erat jus quo reges Francorum administrabant temporalia Diocesium vacantium, illarum redditus percipiebant, varia beneficia conferebant donec novi titulares Principi juramentum fidelitatis præstitissent.

Concilium generale Lugdunense II, prohibuerat, sub penâ excommunicationis, usurpationem seu potius extensionem hujus juris, quippè jam tunc in regno Francorum existerat; sed huic, successu temporum, pluribus provinciis, videlicet Delphinatu, Provinciâ (Provence), Occitaniâ (Languedoc), Aquitaniâ (Guienne) additis, in novas illas provincias Gubernium à Supremâ Curia concitatum, Decreto anni 1675, extendere voluit Regaliâ. Hujusmodi conatibus strenuè obstiterunt duo Episcopi, Nicolaus Pavillon Alectensis nempe et Stephanus Caulet Apamiensis; ipsarumque causam tutatus est S. Pontifex Innocentius XI, cujus rescripta suppressere et annullare ausa est Suprema Curia Parisiensis.

220. Ad dirimendas difficultates hinc exortas, convocatus fuit extraordinariè, anno 1681, Clerus Gallicanus, qui approbavit Regaliæ extensionem cum quibusdam tamen modificationibus et restrictionibus. Hoc autem improbane S. Pontifice, sequentem, promovente Gubernio, declarationem edidit Clerus Gallicanus, sub anno 1682 :

« Ecclesiæ Gallicanæ decreta et Libertates à majoribus
 » nostris tanto studio propugnatas, earumque fundamenta
 » sacris canonicis et Patrum traditione nixa, multi diruere
 » moliantur; nec desunt qui earum obtentu primatum B.
 » Petri, ejusque successorum Romanorum Pontificum, à
 » Christo institutum, iisque debitam ab omnibus Christia-

» nris obedientiam, Sedisque Apostolicæ, in quâ fides
 » prædicatur et unitas servatur Ecclesiæ, reverendam
 » omnibus gentibus majestatem imminuere non vereantur.
 » Hæretici quoque nihil prætermittunt quo eam potesta-
 » tem, quâ pax Ecclesiæ continetur, invidiosam et
 » gravem Regibus et populis ostentent, iisque fraudibus sim-
 » plices animas ab Ecclesiæ matris, Christique adeo com-
 » munionem dissociant. Quæ ut incommoda propulsemus :
 » Nos Archiepiscopi et Episcopi Parisiis mandato regio
 » congregati, Ecclesiam Gallicanam repræsentantes, unâ
 » cum cæteris ecclesiasticis viris nobiscum deputatis,
 » diligenti tractatu habito, hæc sancienda et declaranda
 » esse duximus :

» I. Primum B. Petro ejusque successoribus Christi
 » Vicariis ipsique Ecclesiæ, rerum spiritualium et ad æter-
 » nam salutem pertinentium, non autem civilium, à Deo
 » traditam potestatem : dicente Domino : *Regnum meum*
 » *non est de hoc mundo* : et iterum : *Reddite ergo quæ sunt*
 » *Cæsaris Cæsari, et quæ sunt Dei Deo* ; ac proinde stare
 » apostolicum illud : *Omnis anima potestatibus sublimio-*
 » *ribus subdita sit ; non est enim potestas nisi à Deo ; quæ*
 » *autem sunt, à Deo ordinatæ sunt ; itaque qui potestati*
 » *resistit, Dei ordinationi resistit*. Reges ergo et princi-
 » pes, in temporalibus, nulli ecclesiasticæ potestati Dei
 » ordinatione subijci, neque auctoritate clavium Ecclesiæ
 » directè vel indirectè deponi, aut illorum subditos eximi
 » à fide atque obedientiâ, ac præstito fidelitatis sacra-
 » mento solvi posse ; eamque sententiam, publicæ tran-
 » quillitati necessariam, nec minus Ecclesiæ quàm impe-
 » rio utilem, ut verbo Dei, Patrum traditioni et Sancto-
 » rum exemplis consonam, omnino retinendam *.

» II. Sic autem inesse Apostolicæ Sedi ac Petri succes-
 » soribus, Christi Vicariis, rerum spiritualium plenam
 » potestatem, ut simul valeant atque immota consistent
 » sanctæ œcumenicæ Synodi Constantiensis, à Sede Apos-
 » tolicâ comprobata, ipsoque Romanorum Pontificum ac

* Hujus articuli confutationem vide infra (698, etc.)

totius Ecclesiæ usu confirmata, atque ab Ecclesiâ Gallicanâ perpetuâ religione custodita decreta de auctoritate Conciliorum generalium, quæ sess. 4^a et 5^a continentur: nec probari à Gallicanâ Ecclesiâ qui eorum Decretorum quasi dubiæ sint auctoritates ac minus approbata, robur infringant, aut ad solum schismatis tempus Concilii dicta detorqueant¹.

» III. Hinc Apostolicæ potestatis usum moderandum per canones Spiritu Dei conditos, et totius mundi reverentiâ consecratos; valere etiam regulas, mores et instituta à Regno et Ecclesiâ Gallicanâ recepta; Patrumque terminos manere inconcussos: atque id pertinere ad amplitudinem Apostolicæ Sedis, ut statuta et consuetudines tantæ Sedis et Ecclesiarum consensione firmata, propriam stabilitatem obtineant².

» IV. In fidei quoque quæstionibus præcipuas S. Pontificis esse partes, ejusque decreta ad omnes et singulas Ecclesias pertinere, nec tamen irreformabile esse judicium, nisi Ecclesiæ consensus accesserit³.

» Quæ accepta à Patribus ad omnes Ecclesias Gallicanas atque ad Episcopos iis Spiritu Sancto auctore præsidentes mittenda decrevimus, ut idipsum dicamus omnes, sinusque in eodem sensu et in eâdem sententiâ. »

Observationem hujusce Declarationis præscripsit Rex suo edicto 22 martii 1682; sed improbata et annullata fuit solemniter ab Alexandro VII per Constit. *Inter multiplices*. Jam antea Innocentius XI institutionem canonicam constanter denegaverat omnibus ecclesiasticis electis ad episcopatum, qui fuerant membra conventûs 1682.

Pace tandem compositâ Ludovicum XIV inter et Innocentium XII, anno 1693, dicti electi ad Episcopatum, ut institutionem à Sede Apostolicâ obtinerent, scribere debuerunt ad Papam *se dolere ultra quod dici potest pro eo quod explicuerat Suae Sanctitati; et habere pro non decreto quidquid decretum fuerat, sive in negotio Regaliæ, sive circa*

¹ Vid. quomodo confutetur iste articulus infra (691, etc.)

² Vid. supra (26-32, etc.) et infra (675, etc., 690, 691.)

³ Vid. supra (29, etc.) et infra (684, 688).

Potestatem Pontificiam. Per suas litteras Papam certioravit etiam Ludovicus XIV se mandâsse ut suum non observaretur edictum 22 martii 1682.

His non obstantibus, præfati Edicti executionem non semel acriter ursit Suprema Curia, inò et Regalia usque ad perturbationem 1789 fuit constanter exercita in toto regno. Tradebatur enim ut *jus incommutabile et imprescriptibile*.

Iterùm improbata fuit Declaratio Cleri Gallicani per Bullam *Auctorem fidei*, anno 1794.

221. Cùm tamen *nulla theologicæ censuræ nota inusta fuerit doctrinæ in declaratione contentæ*, absolvi possunt ex decisione Sacræ Pœnitentiariæ 27 sept. 1820, *sacerdotes illi qui bonâ fide et ex animi sui persuasione doctrinæ illi adhuc adhiereant*. Minimè tamen hodie post decret. sess. 4 C. Vatic.

222. Hoc eodem XVII sæculo, plura alia sancita fuerunt à Gubernio temporali. Per edicta enim annorum 1665 et 1670 regulata fuit tribunalium sæcularium forma simul et ecclesiasticorum seu *Officialitatum*. In edicto 1695 explanatur quasi summa totius legislationis ecclesiasticæ qualis in Galliâ erat observanda. In his autem consecratur appellatio *tanquam de abusu*. V. Lequeux, t. 4, p. 474-485.

III.

DE JURE INTRODUCTO A CURIIS SÆCULARIBUS, SÆCULO XVIII.

223. Crescente in dies hostilitate magistratuum adversus Clerum, omnia istius jura, etiam indubitanter divina, impugnata fuere. Jansenismo apertè favens Suprema Curia, refragantes Bullæ *Unigenitus* suo præsidio tutabatur; causis denegationis sacramentorum et sepulturæ se inuniscebat; Episcoporum pastorales instructiones lacessabat damnabatque. Inò in exilium pellebat Prælatos sacerdotesque, quorum crimen solummodo erat ipsorum obedientia erga decisiones Sanctæ Sedis. Exaggerabantur facultates et jura Cleri secundi ordinis, deprimèbatur verò auctoritas Episcoporum. Sed maximè ad nihilum, quoad fieri poterat, reducebatur majestas Sedis Apostolicæ. Evidenter apparuit mentem fuisse subjiciendi omnino Ecclesiam Sæculari

Potestati; quin etiam, grassante impietate, sub umbrâ Præ tensæ Philosophiæ, illam destruendi : hinc suppressio Societatis Jesu, quasi esset præcipuum obstaculum tam nefandi consilii.

§ IV.

De Constitutione civili Cleri Gallicani, de Concordato et aliis.

I.

DE CONSTITUTIONE CIVILI CLERI GALLICANI.

224. Fetus fuit erroris jamdiù disseminati mentibusque ferè omnium inoculati, Ecclesiam causasque ecclesiasticas submittendas esse potestati civili. His principiis imbuta Conventio Nationalis non verita est edicere, inconsulto imò contradicente S. Pontifice, Constitutionem per quam penitùs destruebatur status Ecclesiæ in Galliâ. Supprimebantur enim omnes diœceses et Ecclesiæ parochiales; destituebantur illorum titulares; eligendi Episcopus et instituendi parochos novus modus constituebatur, in quo nihil vel ferè nihil tribuebatur auctoritati ecclesiasticæ, multùm verò impiis, hæterodoxis, Protestantibus et Judæis, etc. etc. Hæc Constitutio decreta fuit 13 julii 1790, mendosèque fuit vocata *civilis*, quasi non attingeret jura Cleri spiritalia sed sola temporalia. Per aliud decretum 27 nov. ejusdem anni, astricti fuère Episcopi et parochi ad jurandam istius Constitutionis observationem.

Præclarè autem et egregiè nebulosas has tentationes et luras probationes sustinuit Clerus Gallicanus. Episcopi enim ferè omnes (quatuor tantùm sunt excipiendi), et major pars sacerdotum secundi ordinis supradictum impium juramentum respuerunt: damnata fuit Constitutio à S. Pontifice Pio VI, in duobus Brevibus, uno 10 Martii 1791 ad Episcopos Conventus Nationalis, et altero 13 aprilis ejusdem anni ad Clerum et fideles Galliæ directis.

225. Nihilominus efformata fuit in Galliâ quædam Ecclesia dicta *Constitutionalis*, cujus primi Antistites, videlicet DD. Expilli et Marolles, consecrati fuère ab Episcopo Augustodunensi D. Talleyrand; prior, pro districtu (département)

ment) vocato *Finistère*; secundus pro districtu dicto d'*Aisne*. et per hos ambos excreverunt ubique sacrilegas ordinationes. Sed mox in pejus negotiis publicis ruentibus pulsisque in exilium, vel ad mortem damnatis sacerdotibus, ac abjecto à Gubernio omni Christianismo, dissipatum est etiam hoc vanum Ecclesiæ simulacrum.

II.

DE CONCORDATO 1801.

226. Tantis malis remedium applicare volens Divina Misericordia, virum extraordinarium, solertis potentisque ingenii suscitavit, Napoleonem Buonaparte nempe, qui vix ad dignitatem Primi Consulis evectus, consilia inire cum Pio VII recenter ad Cathedram Apostolicam electo, quæsiit. Mox inter utrumque Concordatum fuit conclusum 15 mensis Julii 1801, et ratificatum à S. Pontifice 15 mensis Augusti sequentis. In eo conventum fuit de novâ diocesium et parochiarum circumscriptione mutuo consensu faciendâ. Primus Consul, postquam Papa à veteribus titularibus dimissionem ab eorum sedibus postulaverit, nominaturus erat ad novas sedes episcopales. Sic verò nominati institutionem canonicam à S. Pontifice erant recepturi. Episcopi autem promovere non valebant parochos ad novas parochias nisi admissos à Gubernio. Tandem Papa declarabat eos qui bona ecclesiastica à Gubernio alienata acquisierant, molestiam ullam, neque à se, neque à successoribus esse experturos; et ex aliâ parte Gubernium in se suscipiebat cum Episcoporum tum parochorum sustentationem, quæ cujusque statum decebat.

227. Necessarium ducimus hic transcribere textum hujus memorabilis Conventionis:

- « Conventio inter Gubernium Gallicanum et S. Pontificem Pium VII:
- » Gubernium Reipublicæ recognoscit Religionem Catholicam, Apostolicam, Romanam, eam esse religionem quam longè maxima pars civium Gallicanæ Reipublicæ profitetur.

» S. Pontifex pari modo recognoscit eandem Religio-
 » nem, maximam utilitatem maximumque decus perce-
 » pisse, et hoc quoque præstolari ex catholico cultu in
 » Galliâ constituto, nec non ex peculiari ejus professione,
 » quam faciunt Reipublicæ Consules.

» Hæc cum ita sint, atque utrinque recognita, ad Reli-
 » gionis bonum, internæque tranquillitatis conservatio-
 » nem, ea quæ sequuntur inter ipsos conventa sunt :

» Art. 1. Religio Catholica, Apostolica, Romana, liberè
 » in Galliâ exercebitur. Cultus publicus erit, habitâ tamen
 » ratione ordinationum quoad politiam, quas Gubernium
 » pro publicâ tranquillitate necessarias existimabit.

» Art. 2. Ab Apostolicâ Sede, collatis cum Gallico Guber-
 » nio consiliis, novis finibus Galliæ dioceses circum-
 » scribentur.

» Art. 3. S. Pontifex titularibus Gallicanarum Ecclesia-
 » rum Episcopis significabit se ab iis, pro bono pacis et
 » unitatis, omnia sacrificia firmâ fiduciâ expectare, eo
 » non excepto quòd ipsas suas episcopales sedes resignent.

» Hæc hortatione præmissâ, si huic sacrificio, quod
 » Ecclesiæ bonum exigit, renuere ipsi vellent (fieri id au-
 » tem posse S. Pontifex suo non reputat animo), guber-
 » nationi Gallicanarum Ecclesiarum novæ circumscriptionis
 » de novis titularibus providebitur, eo qui sequitur modo.

» Art. 4. Consul Primus Gallicanæ Reipublicæ, intra
 » tres menses qui promulgationem Constitutionis Aposto-
 » licæ consequentur, Archiepiscopos et Episcopos novæ
 » circumscriptionis diocesisibus præficiendos nominabit;
 » S. Pontifex institutionem canonicam dabit juxta formas,
 » relativè ad Galliæ, ante regiminis commutationem sta-
 » tutas.

» Art. 5. Item Consul Primus ad Episcopales Sedes quæ
 » in posterum vacaverint, novos Antistites nominabit,
 » iisque, ut in articulo præcedenti constitutum est, Apos-
 » tolica Sede canonicam dabit institutionem.

» Art. 6. Episcopi antequam munus suum gerendum
 » suscipiant, coram Primo Consule juramentum fide-
 » litatis emittent quod erat in more, ante regiminis commu-

» tationem, sequentibus verbis expressum : *Ego juro, et*
 » *promitto, ad sancta Dei Evangelia, obedientiam et fide-*
 » *litatem Gubernio per constitutionem Gallicanæ Repub-*
 » *blicæ statuto. Item promitto me nullam communicationem*
 » *habiturum, nulli consilio interfuturum, nullomque sus-*
 » *pectam unionem neque intra neque extra conservaturum,*
 » *quæ tranquillitati publicæ nocuit; et si, tam in di-*
 » *cesi meâ, quàm alibi, noverim aliquid in statuâ damnum*
 » *tracturi, Gubernio manifestabo.*

» Art. 7. Ecclesiastici secundi ordinis idem juramentum
 » emittent coram auctoritatibus civilibus à Gallicano Guber-
 » nio designatis.

» Art. 8. Post divina officia, in omnibus catholicis Gallie
 » templis, sic orabitur : *Domine, salvam fac Rempubli-*
 » *cam. Domine, salvos fac Consules.*

» Art. 9. Episcopi in suâ quisque diœcesi, novas parœ-
 » cias circumscribent; quæ circumscriptio suum non sor-
 » tietur effectum, nisi postquam Gubernii consensus
 » accesserit.

» Art. 10. Idem Episcopi ad parœcias nominabunt; nec
 » personas seligent nisi Gubernio acceptas.

» Art. 11. Poterunt iidem Episcopi habere unum Capi-
 » tulum in Cathedrali Ecclesiâ, atque unum seminarium
 » in suâ quisque diœcesi, sinè dotationis obligatione ex
 » parte Gubernii.

» Art. 12. Omnia templa Metropolitana, Cathedralia,
 » Parochialia, atque alia quæ non alienata sunt, cultui
 » necessaria, Episcoporum dispositioni tradentur.

» Art. 13. Sanctitas Sua, pro pacis bono, felicitique reli-
 » gionis restitutione, declarat eos, qui bona Ecclesiæ alie-
 » nata acquisiverunt, molestiam nullam habituros, neque
 » à se, neque à Romanis Pontificibus successoribus suis,
 » ac consequenter proprietatem eorundem bonorum, reddi-
 » tus et jura iis inhærentia, immutabilia penes ipsos
 » erunt, atque ab ipsis causam habentes.

» Art. 14. Gubernium Gallicanæ Reipublicæ in se sus-
 » cipit tum Episcoporum tum parochorum, quorum diœceses

» atque parochias nova circumscriptio complectetur, sustentationem quæ cujusque statum deceat.

» Art. 15. Idem Gubernium curabit ut catholicis. in Galliâ. liberum sit, si libuerit, Ecclesiis consulere novis foundationibus.

» Art. 16. Sanctitas Sua recognoscit in Primo Consule Gallicanæ Reipublicæ eadem jura ac privilegia quibus apud S. Sedem fruebatur antiquum Regimen.

» Art. 17. Utrinque conventum est. quod. in casu quo aliquis ex successoribus hodierni Primi Consulis catholicam religionem non profiteretur. super juribus et privilegiis in superiori articulo commemoratis, nec non super nominatione ad Archiepiscopatus et Episcopatus, respectu ipsius, nova conventio fiet.

» Ratificationum traditio Parisiis fiet quadraginta dierum spatio.

» Datum Parisiis. die 15 mensis julii 1801.

» Hercules Card. Consalvi. J. Bonaparte. Joseph Archiep. Corinthi, Bernier. F. Carolus Caselli. Cretet. »

228. Varias Bullas aut Brevia promulgavit S. Pontifex pro executione hujusce Concordati. videlicet Bullam *Ecclesia Christi*. 15 augusti 1801, pro illius confirmatione; Bullam *Qui Christi Domini* ad novarum diœcesium circumscriptionem ordinandam.

Pro felici executione præfati Concordati missus fuit etiam Card. Caprara tanquam *Legatus à latere* cum amplissimis facultatibus. qui, suo iudulto 9 aprilis 1802, ad quatuor tantum, festos dies præter Dominicas reduxit, etc., etc.

229. A veteribus Galliæ Episcopis, per suum Breve *Tam multa*, dimissionem sedium quas occupabant, petierat Papa: huic petitioni consenserunt ex ipsis quadraginta quinque; sed triginta et sex abnuerunt; quos nihilominus Pontifex. ob necessitatem Religionis restituendæ in Galliam, earum sedium titulo spoliavit. Nam, ut ipsemet Bosuetius ait (*Defens.*, lib. 11, c. 20): « *Papa nihil non potest, cum necessitas postulat.* » Reclamârunt quidem Episcopi non dimissionarii, 6 april. 1803; imò exhinc lugendum

exortum est schisma dictum Gallicè *Petite Église*, quod hodie tandem est omnino vel fere omnino extinctum.

230. Quoad vero Episcopos constitutionales, duodecim ipsorum à S. Pontifice, Gubernio exigente, ad varias sedes instituti fuere, post tamen sequentem retractationem: « Sincero corde profiteor me *Constitutionem*, ut aiunt, » *civilem Cleri Gallicani*, ultrò deserere; novæ conventionis, inter Sanctitatem Vestram et Gubernium Gallicum cum initæ, me dispositiones et articulos admittere, » veramque Sanctitati Vestræ et successoribus ejus obedientiam servaturum. »

231. Cardinalis Legatus, quasi vim ipsi inferente Gubernio, faciliorem his se exhibuit erga sacerdotes constitutionales à quibus tantum exegit retractationem sequentem: « J'adhère au Concordat, et je suis dans la » communion de mon Evêque institué par le Pape. » Quo suscripto, monendi erant ab Ordinario ut unusquisque suæ conscientiæ provideret. Hæc verò indulgentia non omnibus placuit.

232. Simul cum Concordato, 8 aprilis 1802, Gubernium promulgavit quasi Codicem Ecclesiasticum sub nomine: *Articles organiques du culte catholique*. In iis proclamantur Liberiates prætensæ Ecclesiæ Gallicanæ; necessitas *Placiti* imponitur pro omnibus expeditionibus Romanæ Curiae etiam privatos tantum respicientibus; appellationes *de abusu* admittuntur; jubetur edoceri in seminariis declarationem Cleri Gallicani 1682, etc.

Contra illos *articulos organiques* pluries reclamavit Sancta Sedes; sed à Gubernio non fuerant revocati, nisi ex parte, et non in tota.

233. Regnante adhuc Napoleone I, nova dissidia inter ipsum et Papam suborta sunt. His occasionem dedit invasio Status Ecclesiastici à Napoleone imperatâ, cui successit Pontificis longa captivitas: Pio VII recusante tunc institutionem Episcoporum ab Imperatore nominatorum, congregatum fuit Parisiis, anno 1811, Concilium ad solvendam quæstionem quomodo sinè Papâ institui valerent Episcopi. Sed Concilium noluit admittere solutionem a

Gubernio propositam, nisi eâ conditione quod ab ipsomet Summo Pontifice approbaretur. Approbationem hanc renuens Pius VII post multas verationes adductus fuit ad subscribendum novo Concordato. 25 januarii 1813; quod tamen ab ipso mox fuit revocatum, nec executioni mandatum.

III

DE HIS QUÆ SUB RESTAURATIONE ET DEINCEPS PERACTA SUNT.

234. Restitutus in pristinum thronum. Ludovicus XVIII novum iniit Concordatum cum S. Pontifice. 25 april. 1817. quo innovabatur antiquum Concordatum Leonem X inter et Franciscum I initum; per ipsum etiam abrogabantur articuli organici, et erigebantur dioceses ad numerum 90; sed subsidia recusante Cœtu legislativo, executionem non obtinuit huiusmodi conventio, reditumque fuit ad Concordatum 1801, excepto quod dioceses ad numerum 80 excrevere.

235. Quædam utilia Religioni statuta fuerunt à Gubernio Restaurationis: sanctificatio enim festorum et dierum dominicarum præscripta fuit per legem 18 nov. 1814; abolitum fuit, per legem 18 maii 1816, divorcium à codice civili permissum; instituta ecclesiastica à Gubernio recognita facultatem obtinere acquirendi et possidendi bona immobilia (lex 2 jan. 1817; lex altera 24 maii 1825, viam aperuit faciliorem pro instituendis monialium domibus; seminarie minora permissa fuere; pinguiora emolumenta ministris cultus fuerunt assignata, etc.

236. Sub Gubernio 1830 verba *Chartæ Constitutionalis*. « La Religion catholique est la Religion de l'Etat, » in hæc mutata fuere. « La Religion catholique est la Religion de la majorité des Français. »

De cætero, res Ecclesiasticæ, in eodem ferè statu permansere ac sub Restauratione: quædam tamen à Gubernio statuta catholicos contristavere. Sed ipsamet Gubernii hostilitas paulatim certum quemdam et sat notabilem versus religionem et præsertim doctrinas Romanas reditum provocavit, ita ut, defecto è throno Ludovico Philippo, et de novo erectâ, anno 1848, Republicâ, multa concilia provin-

cialia congregari valuerunt. in quibus Liturgia romana et plura alia discipline romane restaurata sunt apud nos: majorque fuit concessa Ecclesie docendi et informandi juventutem facilis: etc.

Faxit Deus, ut novum bellum contra Ecclesiam recentier exortum, quo tam insidiose et malitiose impetres exorere conatur illam temporalem potestatem quo spiritualis auctoritas ipsiusmet Capituli Pontificis supremi nempe, tam utiliter protegatur, faxit, inquam, ut nova hæc aggressio tam impia, novos adhuc triumphos procuraret; ut tandem reges et populi bene intelligant quod libera Ecclesia est verissimum et solidissimum prosperitatis publicæ fundamentum!

CAPUT VI.

DE REGULIS JURIS CANONICI.

237. Antequàm exponantur hujusmodi Regulæ, dicendum est: 1° Quid sit interpretatio legum?

Resp. Interpretatio generatim intellecta, est *Consequa verbi vel sententia per aliud clarius explicatio*. Duplici modo fit: per modum declarationis, aut per modum suppletionis.

Priori modo fit quando verba per alia clariora explanantur; et hæc dicitur *litteralis interpretatio*. V. cap. *Ex ill.* § *Itaque*, de *verborum signif.*: « Talis tamen qualis » ea quæ supplet inquit Reffens. lib. 1. tit. 2. n° 392. » propriè non est interpretatio litteralis, quia nihil novi adducit, sed tantummodo id quod verbis legis jam inerat. » aliis verbis clarius exponit; ac proinde potius censetur » *declaratio*. »

Posteriori modo fit, quando obscuritas legis remouetur, non explicando nudam tantum litteram, sed verba, simulque mentem legis declarando, nempe legem esse, vel non, extendendam ad certos casus. Et hæc est propriè interpretatio supplens quod verbis deerat, sed non menti; et desumitur ex cap. *In his 15*, de *verb. signif.*

5849. Hodie extra casum quo alicujus interest ut reus puniatur, in desuetudinem abiit modus procedendi per viam denuntiationis juridicæ. Adsunt quidem adhuc denuntiatores qui Promotori vel judici crimina manifestant, sed tantum occultè, sinè obligatione cæteras veri denuntiatoris obligationes implendi, et hoc ut de cætero judex monitus possit providere. « Généralement, inquit Stremler (*ib.*, p. 106), la dénonciation n'est plus reçue qu'à titre de renseignement. Le Procureur fiscal à qui elle est faite, s'en sert pour faire une dénonciation judiciaire proprement dite; et s'il y a lieu, instruire le procès d'enquête. »

ART. III.

NORMA PROCEDENDI PER VIAM INQUISITIONIS.

5850. Hic modus procedendi olim extraordinarius, hodiernis temporibus ita ordinarius effectus est, ut in desuetudinem abierit; prout supra notavimus, modus procedendi per viam accusationis.

Inquisitio de quâ hîc agitur est actus judicis ad detegendum an aliqua persona aliquod patraverit delictum.

5851. Triplex est inquisitio : I. *Generalis*, videlicet quâ in genere inquiritur an subditi aliquod crimen commiserint; II. *Specialis*, quâ de certâ personâ quæritur an determinati criminis sit rea; III. *Mixta*, quando vel solum crimen est speciale; vel sola persona, ut si inquiratur quis fecerit istud homicidium, an Petrus violaverit statuta, etc.—Quælibet ex tribus dividitur in *paternam* et *judicialem*: *paterna* fit ad delinquentis emendationem; *judicialis* verò ad publicam delicti vindictam.

5852. — I. Circa generalem inquisitionem, certum est Ordinarios locorum posse generalem inquisitionem de criminibus facere: illud constat ex Concilio Trident. (sess. 24, c. 3, *de ref.*), ubi dicitur: « Visitationum autem omnium istarum præcipuus sit scopus sanam orthodoxamque doctrinam, expulsis hæresibus, bonos mores tueri, pravos corrigere. »

5853. Communis sententia tenet quòd dicta inquisitio

merè litterali, et hæc promulgatione non indiget; saltem si fiat ab ipsiusmet legislatore et sensus clarè sit imbibitus in legè, quia tunc non est nova; secus autem si obscurè sit duntaxat imbibitus, juxta S. Liguor., lib. 1, n°s 200 et 106. Vid. Reiffenst., lib. 1, tit. 2, n° 374, et dicta supra (97-100).

Exponendæ sunt nunc Regulæ juris, quales describuntur in ipso *Corpore juris*.

§ I.

*Regulæ quæ referuntur in calce libri Decretalium
Gregori IX.*

241. « I. Omnis res, per quascumque causas nascitur
» per easdem dissolvitur.
» II. Dubia in meliorem partem interpretari debent.
» III. Propter scandalum vitandum veritas non est omit-
» tenda.
» IV. Propter necessitatem, illicitum efficitur licitum.
» — (Non agitur hic de illicito in se).
» V. Illicitè factum, obligationem non inducit.
» VI. Tormenta, indiciis non præcedentibus, inferenda
» non sunt.
» VII. Sacrilegus est offendens rem vel personam eccle-
» siasticam.
» VIII. Qui facit aliter quam debet, facere non dicitur.
» IX. Committens unum peccatum, reus est omnium,
» quoad vitam æternam.
» X. Ignorantia non excusat Prælatum in peccatis sub-
» ditorum.
» XI. Pro spiritualibus, homagium non præstatur. »

§ II.

Regulæ in calce Sexti relatæ.

242. « I. Beneficium ecclesiasticum non potest licitè
» (nec validè) sine institutione canonicâ obtineri.
» II. Possessor malæ fidei, ullo tempore non præscribit.

- » III. Sinè possessione præscriptio non procedit.
- » IV. Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum.
- » V. Peccati venia non datur nisi correcto.
- » VI. Nemo potest ad impossibile obligari.
- » VII. Privilegium personale personam sequitur, et **extinguitur cum personâ.**
- » VIII. Semel malus, semper præsumitur esse malus.
- » IX. Ratum quis habere non potest, quod ipsius nomine **non est gestum.**
- » X. Ratihabitionem retrotrahi et mandato non est **dubium comparari.** » (V. g. Si quis sinè meo mandato, negotium, nomine meo, coram iudice prosecutus fuisset, nullius momenti foret contra me sententia. Si tamen ratum haberem quod sic actum est, hujusmodi ratihabitione vero mandato comparari deberet).
- » XI. Cum sint partium jura obscura, reo favendum **est, potius quàm actori.**
- » XII. In judiciis non est acceptio personarum habenda.
- » XIII. Ignorantia facti, non juris excusat.
- » XIV. Cum quis in jus succedit alterius, justam ignorantiae causam censetur habere.
- » XV. Odia restringi et favores convenit ampliari.
- » XVI. Decet concessum à Principe beneficium esse **mansurum.**
- » XVII. Indultum à jure beneficium non est alicui **aufere-
rendum.**
- » XVIII. Non firmatur tractu temporis, quod de jure ab **initio non subsistit.**
- » XIX. Non est sinè culpâ, qui rei, quæ ad eum non **pertinet, se immiscet.**
- » XX. Nullus pluribus uti defensionibus prohibetur.
- » XXI. Quod semel placuit, amplius displicere non **potest.**
- » XXII. Non debet aliquis alterius odio prægravari.
- » XXIII. Sinè culpâ, nisi subsit causa, non est aliquis **puniendus.**
- » XXIV. Quod quis mandato facit iudicis, dolo facere **non videtur, cum habeat parere necesse.**

- XXV. More suo colligitur est recipere.
- XXVI. Ea que sunt a iudice, si ad ejus non spectant officium, nullius non subiciuntur.
- XXVII. Secundi et consentienti non fit injuria, neque iniuria.
- XXVIII. Que a jure communi excedunt, nequaquam ad consuetudinem sunt reducenda.
- XXIX. Quod omnes tenent, debet ab omnibus approbari.
- XXX. In obscuris minimum est sequendum.
- XXXI. Eum qui certus est, certiorari ulterius non oportet.
- XXXII. Non licet Accusari, quod Reclitum non existit.
- XXXIII. Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum.
- XXXIV. Genari per speciem derogatur. V. g. A prius per emanavit aliqua lex per quam non vallet imponitur poena consuetudinaria facientibus, vel contra facientes punientibus ad effectum iudicis: aliquis fecit contra aliquam legem antiquam que imponebat speciem poenam: utrum illa nova poena, que imponitur per legem novam, extendatur ad legem antiquam, que habet specialem poenam? Respondetur quod non: quia quis dupliti poenâ puniretur. V. Glossa.
- XXXV. Plus semper in se continet quod est minus.
- XXXVI. Pro possessore habetur, qui dolo desit possidere.
- XXXVII. Utile non debet per inutile vitari.
- XXXVIII. Ex eo non debet quis fructum consequi quod minus existit impugnare V. Glossam.
- XXXIX. Cum quod prohibetur, proficiuntur omnia que sequuntur ex illis.
- XL. Privilegiis legum decem numero est contenta.
- XLI. Imperari non debet ei, per quem non stat, si non faciat quod per eum faciat faciendum.
- XLII. Accessorium naturam sequi congruit principali.
- XLIII. Qui tacet consentire videtur.

- XLIV. Is qui tacet, non docet, sed nec minus nocet
a volens.
  - XLV. Insuperius in auctoritate, quod est verissimum,
a vel quod personarum fieri possunt.
  - XLVI. Is qui in ius successit alienis, eo iure quo ille
a ut debet.
  - XLVII. Presumitur ignorantia, nisi scientia non pos
a sit.
  - XLVIII. Complacere non debet aliquis cum alienis
a in iura vel personis.
  - XLIX. In iuris benivola est interpretatio scientia.
• I. Ante legem constitutum non respondet neque
a dicit V. Gessam.
  - II. Scire de iure, non est si quis iuribus de
a ritis transierit.
  - III. Non potest impedimentum quod de iure non
a servare efficitur.
  - LIV. Qui facit quod est plus, facit minus quod est
a minus.
  - LV. Qui propter est tempore potius est iure.
  - LV. Qui sentit omnia, sentit debet remanere, et e
a contra.
  - LVI. In recommon potius est ex parte personarum.
• LVII. Contra eum qui legem dicit potius opus,
a est interpretatio scientia.
  - LVIII. Non est aliquoties contra bonos non est pater
a dum iudicium.
  - LIX. Deo fidei, qui petit quod resimere operis
a eundem.
  - LX. Non est in modis, qui potest exequens legimus
a se mori.
  - LXI. Quod de gratia aliquis conceditur, non est in
a eius asperum consequendum.
  - LXII. Nihil ex consilio, dummodo fructuosum
a non fuit, obligatur.
  - LXIII. Exceptionem obiciens, non videtur de inter
a tione universali conditi.
243. • LXIV. Que contra ius sunt, debent tunc proin-

» *fectis haberi.* » (In cap. *Ad apostolicam* 16, de *Regulis*, tamen dicitur: «Multa fieri prohibentur, quæ si facta fuerunt, » obtinent roboris firmitatem. » Unde Regula LXIV non haberi debet ut absoluta, et examinandum est an intentio Legislatoris fuerit actus irritare, nec ne, quod intelligi potest vel ex verbis legis, vel communi sensu Doctorum, vel ex subjectâ materiâ. In dubio pro valore actûs standum est. V. *Prælectiones S. Sulpitii.*)

» LXV. In pari delicto vel causâ, potior est conditio possidentis.

» LXVI. Cùm non stet per eum, ad quem pertinet, quo-
» minus conditio impleatur, haberi debet perindè ac si
» impleta fuisset.

» LXVII. Quod alicui suo non licet nomine, nec alieno
» licebit.

» LXVIII. Potest quis per alium, quod potest facere per
» seipsum.

» LXIX. In malis promissis fidem non expedit observari.

» LXX. In alternativis, debitoris est electio, et sufficit
alterum adimpleri.

» LXXI. Qui ad agendum admittitur, est ad excipien-
» dum multò magis admittendus.

» LXXII. Qui facit per alium, est perindè ac si faciat
» per seipsum.

» LXXIII. Factum legitimè retractari non debet, licet
» casus postea eveniat, à quo non potuit inchoari.

» LXXIV. Quod alicui gratiosè conceditur, trahi non
» debet ab aliis ad exemplum.

» LXXV. Frustra sibi fidem quis postulat ab eo servari
» cui fidem à se præstitam servare recusat.

» LXXVI. Delictum personæ non debet in detrimen-
» tum Ecclesiæ redundare.

» LXXVII. Rationi congruit, ut succedat in onere qui
» substituitur in honore.

» LXXVIII. In exemplum trahi nequeunt, quæ propter
» necessitatem aliquando sunt concessa.

» LXXIX. Nemo potest plus juris transferre in alium,
» quàm sibi competere dignoscatur.

- » LXXX. In toto partem non est dubium contineri.
  - » LXXXI. In generali concessione non veniunt ea quæ
» quis non esset verisimiliter in specie concessurus.
  - » LXXXII. Qui contra jus mercatur, bonam fidem præ-
» sumitur non habere.
  - » XXXIII. Bona fides non patitur ut semel exactum
» iterum exigatur.
  - » LXXXIV. Cum quid unâ viâ prohibetur alicui, ad id
» aliâ, non debet admitti.
  - » LXXXV. Contractus ex conventionem legem accipere
» dignoscuntur.
  - » LXXXVI. Damnum quod quis suâ culpâ sentit, sibi
» debet non aliis imputare.
  - » LXXXVII. Infamibus portæ non pateant Dignitatum.
  - » LXXXVIII. Certum est, quod is committit in legem,
» qui legis verba complectens, contra legis nititur volun-
» tatem. ●
-

» modi ex eo quòd non fuit de infamiâ primitùs inquisi-
 » tum, ulteriùs impugnare nequibis. »

5867. Quòd autem dicitur de duarum præfatarum forma-
 litatum omissione, communiter extenditur à canonistis ad
 cæterarum omissionem. Vide Bouix (*ib.*, p. 102).

5868. *Nota* quòd is contra quem fit specialis informatio,
 inhabilis est, durante informatione, ad recipiendum ordi-
 nes, officia, beneficia et dignitates ecclesiasticas. Non est
 tamen ad ea ineligibilis, nisi jam fuisset infamatus: non
 enim sufficit diffamatio procedens ex solâ informatione:
 posset autem suspendi ad tempus quoad celebrationem
 missæ aut alias functiones, ad vitandum magnum scanda-
 lum, prout supradiximus in casu denuntiationis (5847,
 etc.). V. cap. *Omnipotens, de accus.*; cap. *Non debet, de testi-*
bus; et cap. *Inter sollicitudines 10, de purgat. canonicâ.*

Non autem informatio privat officiis, beneficiis aut
 Dignitatibus jam acquisitis. Vide Stremler, *Des Peines*
ecclésiast., p. 160.

5869. Quærit. 1º An et in quo differunt modus inqui-
 rendi ex officio et modus inquirendi ad instantiam alicujus?

Resp. In pluribus differre duos hos modos procedendi, ut
 videre est ap. Glossam, cap. *Qualiter.*, tit. 1, lib. 5 Decret.,
 vº *Ad inquisitionem.*

1º Quando judex procedit ex officio, non tenetur reci-
 pere probationem super famâ, ut supra diximus; contra
 est si procedat ad instantiam alterius.

2º Judex procedens ex officio recipit juramentum ab
 iis contra quos facienda est inquisitio, non item quando
 procedit ad petitionem alterius, ne instruat adversarium;
 sed iste debet probare quæ denuntiavit.

3º Quando proceditur ad instantiam fit litis contestatio
 cum eo qui petit inquisitionem (cap. *Cùm dilectus 15, de*
purgat. canonicâ). Secus est quando proceditur ex officio,
 quia tunc non est cum quo illud possit fieri, audiri tamen
 debet responsio inquisiti circa infamiam.

4º Quando proceditur ex officio, possunt testes recipi
 etiam post publicatas attestaciones: cùm enim judici dicta
 testium sint semper nota, cessat timor subornationis eo-

rum; secus est quando proceditur ad instantiam alicujus. Ita Schmalzgrueber (ap. Bouix, *ib.*, p. 105).

5870. Quærit. 2º Quænam sint observanda in inquisitione speciali, ne processus nullitate laboret?

Resp. Præter infamiam præviam de quâ supra diximus, et probationem illius (si ad instantiam procedatur) requiritur: 1º Sub pœnâ nullitatis, ut judex citet reum, et, eo examinato, ut eidem proponat capitula super quibus, exigente famâ aut instantiâ partis, fuit inquisitus, necnon depositiones testium et etiam ipsorum nomina. 2º Debet judex recipere, audire ac examinare ejus exceptiones ac defensiones. Ita communiter et certè, ut patet ex cap. *Ad petitionem* 22; cap. *Qualiter.*, tit. 1, lib. 5 Decret. Hinc si priùs non fieret inquisitio, et statim reo traderentur capitula, nihil ageretur quia inverteretur ordo. (Vide ap. Bouix, p. 106 etc.)

ART. IV.

NORMA PROCEDENDI PER VIAM EXCEPTIONIS.

5871. Cùm ad ordinarium processum pertineat ut reus possit excipere, id est aliquem defectum tum judici, tum testibus, ad eos ab intento repellendos, objicere; et cùm ex illâ objectione enascatur nova causa, in quâ observanda sunt consuetæ juris de modo procedendi præscripta, ideò inter modos ordinarios recensetur modus per exceptionem procedendi, qui ad quamdam speciem accusationis reduci potest.

5872. Exceptio ergo est *ratio ob quam reus postulat actorem dejici ab eo quod prosequitur*. De eâ loquuntur auctores sub hâc formulâ: *actionis vel intentionis exclusio*, quæ pluribus modis fieri potest.

Exceptio est vel *criminalis*, quando objicitur aliquod delictum; vel *civilis*, quando objicitur inhabilitas quæ culpabilis non est: hîc agitur tantùm de exceptione criminali.

Criminalis dupliciter fieri potest: *civiliter* nempe vel *criminaliter*: *civiliter* fit, quando delictum objicitur, non quidem

» divina religionis mysteria in eâ celebrent ac distribuunt.»

Considerari potest vel objectivè, vel subjectivè : objectivè quidem, et sic est ipsamet Ecclesiæ potestas quatenus est variè distributa. Subjectivè verò, et est collectio personarum aliquo gradu potestatis ecclesiasticæ pollentium.

248. Cùm autem potestas ecclesiastica tria complectatur, videlicet, potestatem docendi et fidem exigendi, potestatem jurisdictionis seu regiminis, et potestatem sacra conficiendi et conferendi, seu ordinis, triplex dicenda esset *hierarchia*, nempe *magisterii*, *jurisdictionis* et *ordinis*; usu tamen in duas tantum species dividitur : *jurisdictionis* scilicet, in quâ etiam *magisterii* continetur, et *ordinis*; quem usum et nos sequemur¹. Proinde primum hunc librum dividemus in tres sectiones : in primâ, agemus de Personis ad hierarchiam jurisdictionis pertinentibus; in secundâ, de Personis spectantibus ad hierarchiam ordinis; in tertiâ, de Personis vel ad neutram hierarchiam pertinentibus, vel si quidem pertineant, extra has hierarchias tamen consideratis.

SECTIO PRIMA.

DE PERSONIS AD HIERARCHIAM JURISDICTIONIS PERTINENTIBUS.

DISSERTATIO PRIMA.

DE HIERARCHIA JURISDICTIONIS IN GENERE.

CAPUT PRIMUM.

DE NATURA, OBJECTO, DIVISIONE ET SUBJECTO JURISDICTIONIS ECCLESIASTICÆ.

ART. 1.

DE NATURA ET OBJECTO JURISDICTIONIS ECCLESIASTICÆ.

249. Ut benè intelligatur quid sit hierarchia jurisdictionis, dicendum : 1° esse essentielle discrimen inter potes-

¹ « Christus... cùm Ecclesiam instituit, leges dedit societati hominum,

tatem jurisdictionis et potestatem ordinis; 2° quid præcisè complectatur potestas ordinis, quid verò potestas jurisdictionis; et sic tandem ad istius definitionem deveniemus.

§ I.

Differunt essentialiter et à se invicem separari possunt potestas jurisdictionis et potestas ordinis.

250. Negavit quidem Georgius Sicardus et cum eo suspectæ doctrinæ fautores alii multi: contendunt enim quòd Episcopi habeant plenitudinem jurisdictionis eò quòd possideant plenitudinem sacerdotii: quo supposito, everteretur suprema et universalis potestas S. Pontifici data à Christo pascendi omnes tam fideles quàm Episcopos.

Contra illos probatur thesis: differunt essentialiter potestas jurisdictionis et potestas ordinis, ac separabiles sunt, modo 1° potestas ordinis nec auferri nec minui possit in Episcopis, dùm restringi valet in eis jurisdictionis potestas: modo 2° potestas ordinis episcopalis stare possit sine ullâ tali jurisdictione, et vicissim jurisdictio episcopalis sine episcopali ordine. Atqui res ita se habet: Ergo, etc.

251. Probat. minor: 1° Potestas ordinis nec auferri nec minui potest in Episcopis: sic habet Concil. Trident. (Sess. 23, c. 4): « Quoniam verò in sacramento Ordinis, sicut et » in Baptismo et Confirmatione, character imprimitur qui » nec *deleri* nec *auferri potest*, meritò S. Synodus damnat » eorum sententiam qui asserunt novi testamenti sacerdo- » tes *temporariam* tantummodo potestatem habere et semel » ritè ordinatos, *iterum laicos effici posse*, si verbi minis- » terium non exerceant. » Ergo, etc.

S. Thomas, 2. 2, q. 39, art. 3, in corp. ait: « Sacramen- » talis potestas est quæ per aliquam consecrationem » confertur... et talis potestas secundum suam essentiam » remanet in homine, qui per consecrationem eam est

» quos frui bonis spiritualibus et quos optimè regi voluit, ut deinceps » æternæ felicitatis participes esse possint. Ut homines fruerentur bonis » spiritualibus, creavit ordinis potestatem; ut optimè regerentur, » potestatem jurisdictionis instituit. » (*Devoti*, lib. 1, tit. 11, n° 1.)

» adeptus, quandiu vivit, sive in schisma, sive in hære-
 » sim labatur. » Ergo potestas Ordinis nec auferri nec
 » cuiusvis potest.

252. Contra verò restringi potest Episcoporum juris-
 dictio : et quidem I quoad loca, ut constat : 1° Ex Scrip-
 turâ, juxta quam patet Episcopos non habere jurisdic-
 tionem nisi limitatam : « Pascite qui in vobis est gregem Dei. »
 (1 Petr., c. 5, v. 2), — « Reliqui te *Cretæ* ut ea quæ desunt
 » corrigas et constituas per *civitates* presbyteros. » (Ad
 Tit., c. 1, v. 5.)

2° Ex SS. Patribus et Conciliis : sed quia innumera alle-
 gari possent ex eis testimonia, sufficiat citare ex SS. Pa-
 tribus :

S. Cyprianum (Epist. 55., ad Corn. Papam) : « *Singulis*
 » Pastoribus *portio* gregis adscripta est, quam regat unus-
 » quisque atque gubernet. »

S. Augustinum (Epist. ad Eusebium 34) : Sanctus enim
 Doctor respondens quibusdam à se petentibus ut extra
 suam diœcesim se transferret ad coarguendos Donatistas :
 » Hoc ridiculum est dicere, inquiebat, quasi ad me perti-
 » neat cura propria, nisi *Hipponensis Ecclesiæ*... In aliis
 » enim civitatibus *tantum* agimus quod ad Ecclesiam per-
 » tinet, *quantum* vel nobis *permittunt*, vel nobis *imponunt*
 » earumdem civitatum Episcopi... »

Ex conciliis autem, Canonem 2, Concilii generalis
 Constantinopolit. I : « *Secundum regulas constitutas*,
 » Alexandria quidem Episcopus ea quæ sunt in *Ægypto*
 » *tantum* gubernet; Orientis autem Episcopi *soli* Orien-
 » tis curam gerant... Sed et Asianæ diœcesis Episcopi ea
 » quæ sunt in *Asiâ*, et quæ ad Asianam *tantummodo* Eccle-
 » siam pertinent, gubernent; Ponti autem Episcopi, Pon-
 » ticæ *tantum* diœcesis habeant curam; Thraciæ verò,
 » ipsius *tantummodo* Thraciæ. »

Ergo jurisdictio Episcoporum restringi potest quoad loca.

253. II. Restringi potest quoad materias. — Est contra
 Pereira et plures alios qui temerè asserunt *Episcopos po-*
testatem absolutam et illimitatam in suâ respectivâ diœcesi
possidere : Illud constat ex innumeris legibus sive à Con-

ciliis sive à SS. Pontificibus prolatis, quibus ligantur non tantum fideles, sed etiam Episcopi, in regimine suarum unusquisque diœcesium. Sic habet Concil. Antiochenum, anno 361 : « Visum est reliquos Episcopos nihil magni » momenti aggredi sine ipso (Metropolitano ¹) ut vult qui » ab initio obtinuit Patrum canon. » (Can. 9, Labb., t. 2, col. 566.) Vid. etiam canon. 27 Apostolorum et can. 4, Concilii Nicæni.

254. III. Restringeri potest quoad personas : sic etiam in primis Ecclesiæ sæculis, à jurisdictione episcopali exempta fuerant monasteria : sufficiat allegare Concil. Carthaginense anni 525 : « Erunt igitur omnia omnino monasteria » *sicut semper fuerunt*, à conditione clericorum modis » omnibus libera, sibi tantum et Deo placentia. » (Labb. t. 4, col. 1649.)

Ergo 1° constat quod variis modis restringi possit jurisdictio episcopalis, dum auferri nullatenus valet ordinis potestas.

255. 2° Potestas ordinis episcopalis stare potest sine ullâ jurisdictione, et vicissim jurisdictio episcopalis sinè episcopali ordine.

Prima pars constat ex variis statutis in Concilio Nicæno I sancitis et aliis quæ legi possunt ap. D. Bouix, *de Principiis*, pag. 510, etc.; sufficiat citare can. 10, Concilii Antioch. : « Il qui sunt in vicis vel pagis, qui dicuntur » Chorepiscopi, etiamsi Episcopi ordinationem manuumve » impositionem acceperint, visum est ut suum modum » sciant et sibi subjectas Ecclesias administrent... Nec » presbyterum, nec diaconum ordinare audeant absque » Urbis episcopo, cui subijcitur ipse et regio. » (Labb. t. 2, col. 566.)

Secunda pars probatur ex eò quod electus in Episcopum statim ac præconisatus suas obtinuit bullas, possit, nondum consecratus, cum plenâ jurisdictione gubernare suam diœcesim. Juxta enim Concil. Trident. (Sess. 23, c. 2, *de ref.*) potest ad tres menses suam differre consecrationem.

¹ In desuetudinem tamen abiit hæc Metropolitanorum prærogativa.

Pariter Capitulum, sede vacante, potest per Vicarium diocesim regere, proinde jurisdictionem Episcopi sine caractere episcopali exercere. Ergo 2°, etc.

Ergo differunt essentialiter potestas jurisdictionis et potestas ordinis, et à se invicem sunt separabiles. « Qui » discrimen illud negant, ait D. Bouix (*ibid.*, ut supr. p. » 517), tanquam heterodoxiae veneno imbuti planè reji- » ciendi sunt. »

256. Ut adhuc clariùs perspiciatur discrimen quod interest inter potestatem ordinis et jurisdictionis, observandum est quòd prior : 1° confertur per ordinationem ; 2° æqualis est in iis qui eundem ordinem habent ; 3° perpetua manet in quolibet ministro ; 4° delegari *præcisè* non potest. Dum potestas jurisdictionis è contra : 1° Non confertur necessariò per ordinationem, imò ante ordinationem obtineri potest, sed confertur per missionem legitimam. 2° Inæqualis est in variis subjectis etiam ejusdem ordinis et dignitatis. 3° Non est perpetua sed variis modis retrahi vel tolli potest. 4° Propriè potest delegari.

Dixi quòd potestas ordinis delegari *præcisè* non valeat : Nam etiamsi per delegationem seu commissionem possit, v. g. sacerdos conferre sacramentum Confirmationis, non ideo ipsi *propriè* delegatur potestas hoc sacramentum conficiendi, sed ponitur conditio per quam sacerdos fit capax confirmandi : simplex enim character sacerdotalis indiget hâc commissione ut sit sufficiens ad conficiendum hujusmodi sacramentum.

§ II.

Quid præcisè complectatur potestas Ordinis, quid etiam potestas jurisdictionis?

257.— *Propositio.* — Ad potestatem Ordinis referenda est quælibet conficiendi vel conferendi sacramenta aut sacramentalia potestas quam Christus vel Ecclesia alicui ordinum gradui alligavit.

Illud enim meritò ad potestatem Ordinis referendum est quod ita alligatum, ut ipsius exercitio ut validè saltem, si

non licitè, ab iis qui ordinem habent, etiam hæreticis et schismaticis, peragi valeat: porro ejus generis sunt 1º quæ Christus ordinibus annexuit, videlicet ordinationem et confirmationem ordini episcopali; consecrationem Eucharistiæ, Extremæ Uctionis administrationem ordini presbyterali, item habilitatem ad absolvendum, imò et ad confirmandum, accedente tamen sufficienti Ecclesiæ deputatione. Hæc annexa sunt a Christo ordini episcopali vel presbyterali, et exerceri valent, saltem validè, etiam ab hæreticis et schismaticis, ut supra diximus ex S. Thomâ (254).

2º Quæ Ecclesia etiam annexuit ordinibus, nempè varia officia minorum ordinum et plura etiam majorum: potestatem v. g. conficiendi et conferendi sacramentalia, ut consecrationes Ecclesiarum, altarium, vasorum et alias varias benedictiones, quarum quædam Episcopis sunt reservatæ, aliæ verò presbyteris aut aliis permissæ: hæc etiam validè semper exercentur ab iis qui ordinem habent. Attamen pendent ab Ecclesiâ, et variare possunt. Undè olim africanis presbyteris concedebatur potestas olea sacra et S. Chrisma conficiendi, ut videre est ex Epistolâ Joannis Diaconi ad Senatorium à Mabillonio relatâ (tom. 4, Musei Italici), quod hodie non permittitur nisi rarissimè¹.

258. Juxta D. Bouix, *de Principiis*, p. 522, ad potestatem jurisdictionis pertinet omnis potestas ecclesiastica quæ, vel pro objecto non habet sacramenta aut sacramentalia conficere et ministrare, vel non fuit à Christo vel ab Ecclesiâ alicui ex ordinibus alligata.

Hujusmodi assertio supponit quòd ambæ tantùm sint in Ecclesiâ potestates, jurisdictionis scilicet et ordinis (248), et quòd objectum unius esse non possit objectum alterius. Porro cùm potestas de quâ agitur in modò dictâ assertionem (258) non sit potestas ordinis, ut patet ex propositione supra stabilitâ (257), superest necessariò ut dicatur jurisdictionis.

Ita quidem ratiatur D. Bouix, sed difficultatem habet

¹ Potestas autem privatim baptizandi in necessitate, et conferendi matrimonium (in sententiâ probabilissimâ quòd ministri sint contra-hentes) non est potestas ordinis, cùm non fuerit ordini alligata.

hæc argumentatio quod excludat a potestate jurisdictionis potestatem legitimam conficiendi et conferendi sacramenta vel sacramentalia, cum tamen sit unus ex præcipuis actibus legitimæ jurisdictionis illa omnia conficere vel conferre.

259. Unde nullum video sufficiens motivum recedendi, prout vult præfatus auctor (*ib.*, p. 323), à definitione à multis tradita qui dicunt: *Potestatem jurisdictionis ecclesiasticæ esse potestatem regendi et gubernandi subditos in ordine ad vitam æternam.* In quam definitionem recidit ipsamet definitio D. Bouix, paulo ante (page 517) ab ipso allata, ubi dicit quod « Jurisdictio generatim appellatur potestas ea omnia gerendi atque gubernandi, quæ ad bonum » *Ecclesiæ conservandum et promovendum pertinent.* » Quibus verbis non solum designatur potestas præcipiendi, corrigendi, judicandi et puniendi, sed etiam certæ alia multa intelliguntur, nempe facultas docendi, varias benedictiones et sacramenta permittendi, bona Ecclesiarum administrandi; uno verbo, faciendo quidquid conducere valet ad bonum Ecclesiæ regimen.

260. Legitima quidem potestas seu exercitium ordinis continetur etiam in potestate jurisdictionis sic intellectæ, sed idem dici nequit de potestate ordinis illegitimâ quando nempe exercetur sine missione. Itaque illæ duæ potestates ordinis et jurisdictionis distinctæ quidem sunt et à se invicem sunt separabiles; sed non ideo necessario se excludunt, quin potius objectum unius potest quoque esse objectum alterius, sicut contingit in legitimo exercitio ordinum.

Imò aliquando utraqûe potestas simul requiritur ad validitatem actûs, qui peragitur: V. g. ad validitatem absolutionis, simul requiritur potestas ordinis et potestas jurisdictionis, ut constat ex Concil. Trident. Sess. 24, c. 7°.

261. Duo hic imprimis ante oculos habenda sunt catho-

• His tamen non obstantibus, plures per jurisdictionem intelligunt tantum potestatem publicam judicandi, præcipiendi, prohibendi, puniendi, leges ferendi, in usque dispensandi. V. Reiffenst., lib. 1, tit. 29, n° 5; Soglià, *Instit. juris privat.*, p. 7; et *Juris publici*, p. 159,

lica dogmata à Concilio Tridentino definita, sess. 23, can. 7 et 8 : alterum est : « Si quis dixerit, eos qui nec ab Eccle- » siasticâ et canonicâ potestate ritè *ordinati*, nec *missi sunt*, » sed aliundè veniunt, legitimos esse verbi, et sacramen- » torum ministros, anathema sit. »

« Itaque, inquit Devoti (lib. 4, tit. 2, § 6), ut Episco- » pus et ordinis habeat et jurisdictionis potestatem, utrâ- » que habere debet, scilicet et ordinationem et legitimam » missionem per quam ei assignentur subditi, in quos » imperium exerceat. »

Alterum autem est : « Si quis dixerit, Episcopos qui aucto- » ritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legi- » timos et veros Episcopos, sed figmentum humanum, » anathema sit. » Undè idem Concilium (*ib.*, cap. 4) statuit : « Eos qui tantummodò à populo aut sæculari potestate, ac » magistratu vocati et instituti ad hæc ecclesiastica ministe- » ria exercenda ascendunt, et qui ea propriâ temeritate » siti suam, omnes non Ecclesiæ ministros, sed fures et » latrones per ostium non ingressos habendos esse. »

262. Quærit. 1° Utrum Ecclesiæ tribui possit jurisdictio propriè dicta ? V. art. 24 *Syllabi*, in fine tomi.

Negârunt quidem et etiam nunc negant plures jurisperiti sæculares, eò quòd jurisdictio propriè dicta necessariò includat *jus coercionis externæ*, juxta legem *Cui jurisdictio ff. de Juridict.* Porro, inquiunt, Ecclesia hoc *jus coercionis* non possidet. Sed affirmandum certè est; nam etsi Ecclesia non habeat *jus coercionis* sic intellectum quòd habeat potestatem vi apprehendendi per seipsam corpora vel bona, non ideo tamen illi desunt media cogendi subditos ad obtemperandum : illos enim potest cogere per privationem bonorum spiritualium, denegando sacramenta aut sepulturam ecclesiasticam, spoliando beneficiis et officiis ecclesiasticis, variis censuris plectendo etc. Undè dicit

etc.; Lequeux, n° 53; iterum Bouix, *de Capitulis*, p. 236, et *de Parocho*, p. 326, ubi dicit potestatem conferendi beneficia in Episcopis non pertinere ad jurisdictionem. Ita etiam videtur sentire Devoti, lib. 4, tit. 2, § 4. Et in hoc sensu de quibusdam officiis, v.g. de Theologali, dicitur quòd non habeat jurisdictionem.

Aposolus. 2ª Cor., cap. 10. v. 6 : « In promptu habentes » ulciscimur inobedientiam » ; et 2 ad Thess., cap. 3. v. 14 : « Si quis non obedit verbo nostro per epistolam, hunc notate » et ne commisceamini cum illo, ut confundatur. » Facultas Theologica Parisiensis damnavit ut *hæreticam* propositionem Art. de Dominis quæ denegabat Ecclesiæ *veram jurisdictionem, hoc est vim coactivam* et subjectionem externam ; et Bulla Auctorem fidei, n° 4. hoc idem damnat ut *inducens in systema aliàs damnatum ut hæreticum*. V. prop. 24 Syllabi. 263. Quærit. 2° Quænam sint objecta jurisdictionis ecclesiasticæ ?

Resp. Duplicis esse conditionis objecta ecclesiasticæ jurisdictionis : alia enim *directè* pertinent ad auctoritatem ecclesiasticam, alia tantum *indirectè*.

Directè pertinent actus et res essentialiter spirituales. Porro non ex eò quòd sint visibiles, res temporales à spiritualibus secernuntur, inquit Phillipps (chap. 9, § 10, p. 395) ; sed distinguuntur per ipsarum destinationem ; temporalia enim sunt quorum finis immediatus est objectum temporale ; spiritualia verò quorum finis præcipuus est spiritualis (*Ibid.*, p. 397), ut sunt, v. g. quæ pertinent ad doctrinam, ministerium et cultum divinum, ad disciplinam ecclesiasticam ; item quæ avertunt à fine supernaturali, qualia sunt peccata.

264. *Indirectè* verò pertinent res temporales, quatenus esse possunt materia supernaturalium actuum, aut virtutum aut etiam vitiorum. « Quia ferè tota materia temporalis, » inquit Suarez (*De Leg.*, lib. 4. c. 11, n° 9), ad spirituales finem ordinari potest, et illi subest.... sub illo » respectu inducit quandam rationem spiritualis materiæ, » et ita potest ad leges canonicas pertinere. »

265. « Et hinc intelligitur, pergit idem (n° 11) quâ ratione contingat, ut lex canonica et civilis interdum versentur circa eandem materiam, quia nimirum materia » per se temporalis est, et sub eâ ratione potest lex civilis » circa illam versari ; habet tamen aliquem respectum ad » spiritualia, et sub eâ ratione potest ad legem canonicam » pertinere ; atque hoc modo multa delicta dicuntur esse

» mixti fori. quia ad utramque potestatem pertinere pos-
 » sunt et in eis datur locus præventioni. »

Igitur inter illa objecta, alia sunt quæ ad solum eccle-
 siasticum forum pertinent; alia quæ etiam ad forum sæcu-
 lare possunt pertinere sive per concessionem Ecclesiæ. sive
 quia *de se sunt mixti fori*: Illa sic recenset Bened. XIV, *de*
Syn. dioces., lib. 9. cap. 9. n° 2:

266.—1° « Inter primas. inquit. principem locum obti-
 » nent causæ. quæ versantur circa res merè spirituales.
 » puta circa fidem, sacramenta, religionem seu cultum
 » divinum, quas in solo foro ecclesiastico esse pertrac-
 » tandas. nullus catholicorum ambigit. »

267.—2° « Tria sunt causarum matrimonialium genera:
 » Aliquæ versantur circa initi conjugalis fœderis firmita-
 » tem, et hæc, nullo catholicorum contradicente. in solo
 » Ecclesiæ foro sunt pertractandæ. — Aliæ sunt excitatæ
 » super validitate sponsalium aut super jure instituendi
 » divortium quoad torum et habitationem; et istæ pariter.
 » ob illum respectum quem habent ad Matrimonii sacra-
 » mentum. ad solum Judicem ecclesiasticum deferuntur...
 » Aliæ demum sunt causæ, quæ connexionem quidem ha-
 » bent cum Matrimonio, sed res merè politicas et tempo-
 » rales directè atque immediatè respiciunt; uti sunt lites...
 » super dote, donatione propter nuptias, hæreditariâ suc-
 » cessione. alimentis et similibus. Et istas ad iudices
 » sæculares pertinere ex communi doctorum sensu, rectè
 » docent Bellarm. et Tanner. » (n° 3 et 4.)

268.—3° « Alexander III. in cap. 3. *de Judic.* generatim
 » edixit: *Causa Jurispatronatûs ita conjuncta est et con-*
 » *nexa spiritualibus causis quòd nonnisi ecclesiastico judicio*
 » *valent definiri.* Et nihilominus in Galliâ receptum esse
 » ut de jure patronatûs merè laicalis in judicio tam de
 » possessorio quàm petitorio. non ecclesiasticus, sed
 » sæcularis Judex sententiam ferat, narrant Franciscus de
 » Roy... Van Espen... Alteserra. » (n° 6.)

269.—4° « Communis doctorum doctrina. jure communi
 » subnixa. fert. ut lites motæ super possessione. seu quasi
 » possessione juris annexi rei spirituali, atque ab hoc pro-

» fluentis, puta super possessione exigendi decimas eccle-
 » siasticas, non minus quàm causæ proprietatis versatur
 » et dirimantur in tribunali ecclesiastico... Et tamen ple-
 » risque in locis..., sive expresso privilegio apostolico, sive
 » diuturnâ consuetudine ab Ecclesiâ toleratâ, inductum
 » est, ut causæ beneficiales, decimarum et similes, in
 » judicio petitorio remittantur quidem ad judicem eccle-
 » siasticum, sed in judicio possessorio in foro sæculari
 » audiantur et definiantur. » (N° 7.)

270.—5° « Ob adjecti... jurisjurandi religionem... omnes
 » ferè quæstiones super civilibus contractibus ad judicem
 » ecclesiasticum olim devolvebantur. Constat ex cap. 23,
 » de *Judiciis*, cujus auctor est Innoc. III, et cap. 3, de
 » *Foro compet.*, in 6°. In Galliâ tamen..., non solùm in-
 » terdictum fuit, ne deinceps juramentum apponeretur
 » contractibus, sed simul sancitum est ut vires non amplius
 » haberet causam pertrahendi ad forum ecclesiasticum. »
 » (N° 8.)

271. » Hæc de causis, ratione sui ecclesiastico foro
 » destinatis : aliæ sunt causæ eidem foro addictæ ratione
 » personarum quas tangunt...

» 1° Si jus commune inspiciamus, solus Episcopus est
 » judex competens in quibuslibet clericorum causis ; sed
 » ejusdem tribunal adire permittuntur etiam laici, in
 » controversiis cujuscumque generis sint inter eodem
 » exortis : idque non tantùm de communi litigantium
 » consensu... sed etiam altero eorum refragante, quemad-
 » modum expressè decernitur in Extrav. 1, de *Episcopi*
 » *Judicio* ex concessione Theodosii, confirmatâ à Carolo
 » Magno. » (N° 9.)

272.—» 2° Potiori jure ad tribunalia ecclesiastica provo-
 » care permittuntur, viduæ, orphani, pupilli aliæque ini-
 » serabiles personæ. » Quod Bened. XIV, *ib.*, n° 10, pro-
 » bat variis juris textibus.

« Hæc in Episcoporum oculis subjicimus, inquit Bened.
 » XIV (n° 11), ut priora tempora cum hodiernis conferentes,
 » videant et doleant gravia vulnera suæ antiquæ jurisdictioni
 » inflicta. Si quidem... ait Guillelmus Durandus junior...

» pauci sunt casus ad Ecclesiam pertinentes, in quibus
 » directè vel indirectè per eos seculares ecclesiastica juris-
 » dictio non turbetur in diversis mundi partibus...

» Hisce judicium sæcularium ausibus ab initio obstite-
 » runt Pontifices...; sed cum illos à proposito dimovere
 » nequiverint, ad evitanda majora mala, inolescentes in
 » dies contra ecclesiasticam jurisdictionem consuetudines
 » dissimulârunt et tolerârunt, et quandoque... consultius
 » duxère idipsum privilegio principibus concedere, quod
 » propriâ auctoritate jam pridem sibi usurpârunt.

273. » Jam verò cum desperandum jam sit ut Potestas
 » sæcularis intra constitutos sibi ab antiquo limites con-
 » tineri patiatur, imprudenter ageret Episcopus, si in suâ
 » Synodo aliquid decerneret, quo jurisdictionem sibi olim
 » jure communi attributam recuperare tentaret: rem
 » si quidem impossibilem aggredieretur, et sine ullâ Ecclē-
 » siæ utilitate graviter apud Principem offenderet. » (N° 42.)

274. Tria tamen commendat doctus Pontifex (ib.):
 » 1° Ne princeps sæcularis sibi unquam arroget jus sacro-
 » rum: hoc est, ne... se immisceat in causis... merè
 » spiritualibus... 2° Ne judex laicus eam quoque partem
 » ecclesiasticæ jurisdictionis invadat quæ hætenus perse-
 » verat intacta. Tamen... in hoc negotio, summâ prudentiâ,
 » circumspectione et dexteritate opus est... 3° Ubi, aut pri-
 » vilegio aut legitimâ consuetudine, fori ecclesiastici
 » limites ultra juris communis sanctiones ampliati sunt...
 » curabit Episcopus ne, suâ incuriâ aut conniventiâ,
 » contrahantur. » (N° 43.)

initio ejusdem capituli, illustris Pontifex valde laudat va-
 rias synodos, in quibus strenuè tuebantur immunitates
 ecclesiasticæ (n° 4). De his omnibus, vid. D. Bouix, *de*
Episcopis, t. 2, pag. 409-115.

275. « Sive divino, sive humano jure, inquit Card. So-
 » glia *Inst. juris publ.*, § 58, a sacro laicali exempti fuerint
 » (clerici). Apud omnes certum est, eam immunitatem
 » nec tolli posse, nec abrogari... licet S. Pontifex optimè
 » possit eam exemptionem quoad quosdam clericos et
 » quoad quasdam causas revocare. » Vid. etiam Reiffenst.,

lib. 1, tit. 29, n° 93; S. Liguor. *de Privilegiis*, n° XVIII, ubi addit quòd clerici « teneantur in conscientia illis legibus civilibus, quæ non repugnant eorum statui, non vi » coercitivâ, ut dicitur, sed *directivâ*, ut uniformentur » communitati. Est commune cum Salmant. » Vide etiam *Prælectiones S. Sulpitii*, n° 326.

276. Notandum est « nullâ theologicâ notâ carpi debere » opinionem quorundam catholicorum Doctorum, qui » docent ex merâ duntaxat principum concessione, suum » clericis obvenisse fori privilegium in causis temporalibus; » modò tamen simul sustineatur, non posse Ecclesiam » hoc jure semel accepto unquam legitimè spoliari (posse » enim principes hoc privilegium repetere communiter a » DD. catholicis tanquam omninò falsum reprobatur); et » modò prædicta opinio Romanum Pontificem non com- » prehendat. *Inter catholicos*, ait Suarez, *Palatius asserere » ausus est Papam non esse exemptum a potestate civili jure » divino vel canonico, sed jure tantum civili, seu ex privi- » legio Imperatorum... Verumtamen hæc sententia, qua- » tenus totum hoc privilegium revocat in solam donationem » Imperatorum, etiam de aliis clericis Summo Pontifice » inferioribus perniciosa est et minimè probanda... De » Summo autem Pontifice omninò reprobanda: et minimè » toleranda est* (*Defens. fidei*, lib. 4, de Immunit., c. 4, » n° 2)... » Ita Bouix, *de Judiciis*, t. 1, p. 89 et 90, ubi insuper addit in tractatu de jure Ecclesiæ relativè ad potestates civiles: « 2° Probamus dictam opinionem, quæ » clericale fori privilegium à solâ Imperatorum concessione » repetit, etsi nequeat censurâ theologicâ percelli (eò » quòd... nondum expressè ab Ecclesiâ damnata fuerit), » esse tamen *omnino falsam, perniciosam et deserendam.* » De quo V. prop. 23 et 30 *Syllabi*.

ART. II.

DE DIVISIONE JURISDICTIONIS ECCLESIASTICÆ.

277. Dividitur Jurisdictio ecclesiastica : 1° In jurisdictionem fori interni et fori externi; per forum autem intel-

» *ligitur locus exercendarum litium* (cap. *Forus*, de verb. signif.), et etiam ipsummet justitiæ exercitium.

Jurisdictio *fori interni* est illa quæ *primariò et directè refertur ad privatam uniuscujusque fidelis utilitatem*: exercetur autem per sacramenta aut sacramentalia; talis est jurisdictio parochorum.—Subdividitur in jurisdictionem *fori penitentialis*, quæ intra tribunal penitentiæ tantum usurpatur, et in jurisdictionem *fori interni extra penitentialis*, quæ extra illud tribunal exerceri potest, quando, v. g., superior dispensat in voto, irregularitate, etc...

278. Jurisdictio *fori externi* est illa quæ *primariò et directè publicam corporis fidelium utilitatem respicit*: ut, leges ferre, decidere controversias circa doctrinam vel disciplinam, et similia.

Ex his intelligi valet quid sit aliquem ligare aut absolvere in conscientiâ, dispensare in foro interno vel utroque foro. Aliquis absolvitur vel dispensatur tantum in foro interno, quando ipsius absolutio vel dispensatio vim non habet nisi pro conscientiâ: tunc si casus deferatur ad forum externum, superior minimè tenetur acceptare hanc absolutionem vel dispensationem: secus quando pro utroque foro gratia impertitur. .

Ex his etiam videtur quomodo intelligendum sit vulgare adagium: *Ecclesia de internis non judicat*: illud nempe intelligendum est de foro externo, non interno.

279. « Magna opus est prudentiâ, inquit Berardi à D. » Bouix citatus (*de Principiis*, p. 525), in definiendo quænam ad fori externi jurisdictionem pertineant... Exemplum præbeo: facultas prædicandi..., absolvendi à peccatis » (et) à censuris..., est fori interni... At facultas concedendi » potestates prædicandi, absolvendi à peccatis sive à censuris, ad forum externum pertinet; quia hæc in bonum » communitatis directè refertur. »

280. Dividitur 2º in *Universalem* quæ nullo aretatur limite nec quoad personas, nec quoad loca, nec quoad materias: talis fuit jurisdictio Apostolorum, et nunc talis est jurisdictio Summi Pontificis.—In *Particularem* quæ

restringitur aliquo ex illis tribus modis, nempe vel quoad personas, vel quoad loca, vel quoad materias.

281. Dividitur 3° in *voluntariam* et *contentiosam* seu in *extrajudicalem* et *judicialem*. *Voluntaria*, quæ etiam vocatur *extrajudicialis*, illa est quam superior exercere potest, etiam erga invitos, absque formis pro judiciis à jure præceptis: in eâ includitur potestas censuras ferendi extrajudicialiter. — *Contentiosa* verò seu *judicialis* illa est, quæ juxta formas pro judiciis à jure præscriptas exercetur.

Contentiosa jurisdictio extra territorium prælati eam exercentis non potest licitè nec validè exerceri, quia tale exercitium *sinè strepitu* fieri nequit. Ita cap. *Ut animarum*, de *Const.*, in 6°, in quo dicitur: *Extra territorium jus dicenti, impune non paretur*. — *Voluntaria* verò potest etiam extra territorium exerceri, nisi ministerium ordinis Episcopalis exigit ut intra diocesim exerceatur quemadmodum contingeret si Pontificalia exercerentur, si, v. g., sacramenta Ordinis et Confirmationis diocesano suo conferret Episcopus.

282. Dividitur 4° in *ordinariam* et *delegatam*. *Ordinaria* dicitur ea quæ alicui, jure proprio, ratione officii aut dignitatis suæ, ex lege, consuetudine, aut privilegio vim legis habente, competit: talis est jurisdictio Parochi, Pœnitentiarum, Episcopi, Capituli, Abbatis, S. Pontificis in totâ Ecclesiâ, Legati, etc. (Reiffenst., lib. 1, tit. 31). Qui possident jurisdictionem ordinariam in foro externo sunt Ordinarii; quo nomine vocantur non solum Episcopi, sed eorum Vicarii generales et Prælati, qui in certis locis jurisdictionem quasi-episcopalem exercent. Sed dicto nomine non designantur Parochi, quia non habent jurisdictionem in foro *externo*. V. Conc. Trident., Sess. 24, c. 4, ubi *Parochus* distinguitur ab Ordinario propriè dicto.

283. *Jurisdictio delegata* est ea quam quis non habet jure proprio, id est, non ratione sui officii aut dignitatis, à lege, consuetudine, aut privilegio vim legis habente, sed solum per commissionem alterius; quæ dari tamen potest non tantum ab homine, sed etiam à jure, prout potestas absolvendi in articulo mortis, quæ, ex consuetudine, data reputatur omnibus sacerdotibus.

284. Duplicis generis est jurisdictio *delegata*, alia *particularis*, alia ad *universitatem causarum*. *Particularis* est, quando una causa vel altera committitur. Est verò ad *universitatem causarum*, quando causæ omnes, vel saltem certum genus causarum sub uno colectivo nomine committuntur, quamvis delegatio restringatur sive quoad tempus, sive quoad loca. Sed vide infra (309.)

Delegatus ad *universitatem causarum* dicitur quasi *Ordinarius*¹, et potest subdelegare, non quidem totam suam jurisdictionem, sed unam vel alteram causam. Secus est de delegato ad causam particularem, qui non potest subdelegare, nisi sit delegatus à Supremo Principe (c. *Causam*, 62, de *Appell.*).

Delegatus tenetur suam missionem probare (cap. *Cum in jure*, 31, de *Officio Delegati*).

285. Delegari potest quis vel ab homine vel à jure: delegatur ab homine qui suam delegationem immediate accipit ab Ordinario, vel ab alio facultatem delegandi habente. Delegatur à jure, qui delegatam jurisdictionem habet ex commissione juris communis, vel etiam ex consuetudine: exemplum habetur in cap. *Ad abolendum*, § fin., de *Hæreticis*, ubi facultas contra exemptos procedendi in causâ hærescos, datur Episcopis tanquam à Sede Apostolicâ delegatis; plura alia sunt exempla in Concilio Trident., v. g. sess. 5, cap. 1; sess. 6, cap. 2, de *ref.*, etc. Non tamen hujusce generis reputari debet deputatio facta sine expressione *tanquam delegati à S. Sede*; qualis est, v. g. ea de quâ agitur in cap. *Liceat*, sess. 24, de quâ v. S. Li-
guor., lib. 6, n° 566 et 1125; Carrière, de *Matrimonio*, n° 1075.

Ne dicas jurisdictionem à jure datam esse *ordinariam*: nam licet à jure deferatur modò dicta jurisdictio, vocanda est *delegata*, quia defertur per modum *commissionis*, ut demonstrant ipsamet verba: *tanquam delegatus Sedis Apos-*

¹ « Delegatus ad *universitatem causarum* dicitur quando ei genus
» causarum committitur sub uno nomine colectivo, quamvis non sit
» generalissimum sed subalternum, licet sit restrictum quoad tempus...
» vel quoad quantitatem, ut causæ decem librarum et infra, vel quoad
» locum. » Ita Sanchez, de *Matrim.*, disput. 34, n° 4. Vid. infr. (314).

tolicæ : idipsum à sensu contrario colligi potest ex cap. *Licet in corrigendis*, 12, *de Officio Ordin.* : « *Ab Episcopo non* » *tanquam delegato, sed tanquam Ordinario faciendis.* »

286. Effectus autem clausulæ *tanquam Sedis Apostolicæ delegatus*, est quòd in hoc casu non possit appellari ab Episcopo ad Archiepiscopum, sed solummodo ad S. Pontificem, tanquam a delegato ad delegantem; propterea in Galliis, huic clausulæ repugnabant jurisperiti; dicebant enim sic causas subduci iudicibus earum naturalibus.

287. Aliquando additur verbum *ETIAM tanquam delegatus*, etc.; et tunc Episcopus habet duplicem potestatem, unam scilicet *ordinariam*, et alteram *delegatam* : et potest unâ vel alterâ uti, prout maluerit. In dubio censetur voluisse uti delegatâ, quia potestas Papæ magis est honorifica (cap. *Sane quia nos*, 11, *de Off. et potestat. Jud. deleg.*...) In hoc tamen casu licitum est ad Archiepiscopum appellare juxta Fagnan. (Bouix, *de Parocho*, p. 281-283), etiamsi Episcopus processerit tanquam delegatus Sanctæ Sedis; sic decisum fuit à S. C. C., 18 aug. 1860 (vid. *Corresp. de Rome*, n° 120, p. 143). Distinguit verò D. Stremler, *Tr. des peines eccl.*, p. 445. Vid. *ibid.*

Jurisdictio ordinaria est *favorabilis*, delegata verò *odiosa*, quia derogat ordinariæ, ideòque est strictè interpretanda (Reiffenst., lib. 1, t. 2, n° 52).

288. Dividitur 5° In *immediatam* et *mediatam*; *immediata* jurisdictio illa est quæ potest exerceri generaliter et independenter à casu necessitatis. S. Pontifex in totâ Ecclesiâ, Episcopus in suâ diœcesi, Parochus in suâ parochiâ jurisdictionem immediatam possident. *Mediata* verò est quæ exerceri non valet nisi in certis casibus determinatis à jure; talis est potestas Archiepiscoporum in suffraganeorum subditos.

Dixi *in subditos* : nam secus est dicendum de ipsis Episcopis suffraganeis, in quos Metropolitanus ordinariam habet jurisdictionem (Reiffenst., lib. 1, tit. 31, n° 35).

ART. III.

DE SUBJECTO JURISDICTIONIS ECCLESIASTICÆ.

289. Subjectum jurisdictionis duplici modo intelligi potest : *passivè* vel *activè*. Subjectum *passivum* est ille qui subjacet jurisdictioni; *activum* autem ille in quo residet potestas jurisdictionis.

Porrò 1° : Omnes et soli baptizati subjacent jurisdictioni ecclesiasticæ : *omnes* quidem , ac proindè etiam hæretici , schismatici , excommunicati , etc. ; si quidem , ex regulâ juris ff. *Nemo ex suo delicto meliorem suam conditionem facere potest*. Soli verò quia ex Concil. Trident. (sess. 24, c. 2): « Ecclesia in neminem judicium exercet, qui non priùs in » ipsam per Baptismi januam ingressus fuerit. » — « Quid » mihi , inquit Apostolus (1 Cor., c. 5, v. 12) de iis qui » foris sunt judicare? Eos qui foris sunt Deus judicabit. »

290. 2° Jurisdictio ecclesiastica, in iis solis residet qui illum per vias canonicas receperunt, sive accipiendo *officium*, et talis jurisdictio est *ordinaria*; sive per delegationem ab habente officium datam, et talis jurisdictio dicitur *delegata*.

Qui sinè missione canonicâ, ex propriâ audaciâ, vel ex mandato Principis sæcularis, invadunt potestatem ecclesiasticam, dicuntur *intrusi*. Illis applicanda sunt verba Christi (Joann., c. 10, v. 1) : « Qui non intrat per ostium » in ovile ovium, sed ascendit aliundè, ille fur est et » latro » Illorum actus sunt pleno jure irriti. V. Brev. Pii VI, 13 apr 1791. Exponendæ sunt igitur viæ legitimæ ad adipiscendam jurisdictionem; sit ergo :

CAPUT II.

DE ACQUISITIONE JURISDICTIONIS ECCLESIASTICÆ.

291. Datis quibusdam notionibus circa titulum et ipsius necessitatem, dicemus : 1° de adeptione jurisdictionis de-

legatæ; 2° de adeptione jurisdictionis ordinariæ : unde tres erunt articuli :

ART. I.

DE TITULO ET IPSIUS NECESSITATE.

292. Titulus in genere est actus quo confertur potestas peragendi munia ecclesiastica :

Titulus est *verus* aut *falsus* : *verus* est qui nullo laborat vitio : porro ut verus sit, tria requiruntur : 1° concedentis libera potestas, 2° recipientis habilitas, 3° debita forma in actu concessionis.

Falsus est ille qui laborat vitio circa unum ex tribus modò indicatis. Dicitur etiam *putativus* relativè ad eos qui ignorant vitium legitimum reputant.

293. Titulus falsus potest esse vel *fictus*, vel *coloratus*, ve *simpliciter nullus*.

Fictus est ille qui non fuit concessus à superiore ; vel non pro casu, aut loco, aut tempore, vel denique pro personâ de quibus agitur.

Coloratus est ille qui fuit concessus à legitimo superiore et de se esset aptus ad jurisdictionem conferendam, si non irritaretur propter defectum occultum ; porro ille defectus occultus potest contingere : 1° in *concedente*, v. g. si ignoraretur mors Episcopi, ipsius Vicarius Generalis haberet titulum coloratum tantum ; 2° in *recipiente*, sive aliquod vitium præcesserit, v. g. irregularitas occulta, vel excommunicatio, sive titulo suo sit spoliatus et id ignoretur ; 3° in *actu*, ut si intercesserit simonia occulta, ratione cujus actus sit irritus.

Simpliciter nullus est, vel qui fuit concessus à superiore ad quem non pertinet concedere, v. g. ab Archiepiscopo extra casus in quibus ipsi tribuitur facultas supplendi negligentiam suffraganeorum ; vel si fuerit concessus ab eo ad quem pertinet concedere, laborat vitio manifesto. Non tamen requiritur ut omnes incolæ noverint vitium, sed sufficit si multi cognoscant.

294. Quærit. 1º Utrum aliquando sufficiens sit titulus falsus?

Respond. Ubi deest titulus verus, sufficit *falsus* seu *putativus*, ad exercendam validè jurisdictionem tam delegatam quam ordinariam in utroque foro externo et interno; modo 1º existat error *communis* et *probabilis* circa vitium tituli; 2º ejus sit naturæ vitium cui Ecclesia mederi possit; 3º titulus sit saltem *coloratus*.

Probatur responsio ex l. *Barbarius*, ff. de Offic. Prætor.:
 « Qui textus, etsi civilis, inquit S. Liguor. (lib. 6, n° 572),
 » tamen cum non sit reprobatus à jure canonico vim habet
 » etiam in illo, ut habetur in cap. 1, de Nov. op. nunt...
 » Probatur etiam ex cap. *Infamis*, 3, q. 7, ubi dicitur:
 « Si *Servus* (qui est incapax jurisdictionis) dum putaretur
 » liber, ex delegatione sententiam daret, quamvis postea in
 » servitutem depulsus sit, sententia ab eo dicta rei judicatæ
 » firmitatem tenet. Ratio, quia ex benignâ interpretatione
 » præsumitur eo casu pia mater Ecclesia ad bonum animarum
 » marum supplere jurisdictionem. »

Dicitur 1º: Ad exercendam validè, quia non semper est sufficiens ad exercendam licitè, præsertim in eo qui non ignorat sui tituli vitium, nisi in casu necessitatis.

295. Dicitur 2º: Jurisdictionem tam delegatam quam ordinariam. Quidam DD. putarunt titulum putativum sufficere cum errore communi ad exercendam jurisdictionem ordinariam, non verò delegatam; quia bonum commune non exigit, inquit, quòd suppleatur jurisdictio in casu delegationis, quæ non respicit nisi unum vel alterum casum; sed, inquit Sanchez (de Matr., disp. 22, n° 16): « Sententia multò probabilior, docet valere gesta, sive judex sit ordinarius sive delegatus. Probatur ex cap. *Infamis* (modò relato) .... Ubi apertè sermo est de judice delegato. »

Ad argumentum adversariorum respondetur, cum eodem (ib., n° 20), quòd in casu jurisdictionis delegatæ, « agitur de utilitate publicâ, licet intersit unius tantum, quia interest Reipublicæ cuilibet justitiam ministrari. »

296. Dicitur 3º: In utroque foro externo et interno: Quidam dubitaverunt de foro interno, ut videre est ap. eundem

Sanchez (*ib.*, n. 12 et 55); sed meritò ipsemet Sanchez, cum innumeris aliis, propositionem tuetur tam pro *interno* quam pro *externo*: « Quia, inquit, eadem et majora inconvenientia, et scandala sequuntur, si gesta in foro *interno* » nulla essent, ac si gesta in foro *externo*, » et quod valet pro foro *externo*, valet et pro *interno*, nisi sit ratio secus decidendi.

297. Dicitur 4°: *Modò existat error communis, et probabilis circa vitium tituli*. Illud constat ex leg. *Barbarius* et can. *Infamis* supra citatis. Non sufficeret ergo error unius vel alterius, quia ex tali errore non sequuntur inconvenientia et scandala, quibus voluit occurrere jus, quando error esset communis; unde sufficiens non esset error solius concedentis titulum existimantis illum cui concedit esse habilem. Referemus tamen infra decisionem S. Congr. Conc., quæ videtur contrarium supponere (4366).

298. « Non sufficit error communis si crassus vel supinus sit (sed oportet esse probabilem), quia ille error » scientiæ æquiparatur, à c. 2, *de Constit.*, in 6°: ut si in eo » oppido publicè aliquis damnatus esset, vel denunciatus » de aliquo impedimento, ob quod esset incapax officii » illius. » (Sanchez, *ib.*, n° 8.)

299. In casu modò à Sanchez allato, videtur agi de errore juris quo ignoratur an quis, propter defectum aliquem, inhabilis fiat; porrò plures exigunt quòd error communis legitimans titulum putativum, sit error probabilis *facti* juxta regulam juris, 13, in 6°: « *ignorantia facti, non » juris excusat.* » V. Lequeux, n° 69, v^o *Plures*; *Prælect. S. Sulpitii*, n°s 256-258. Secus opinatur D. Bouix, *de Judiciis* (p. 133, t. 1), ubi asserit Ecclesiam supplere jurisdictionem in casu erroris communis juris.

300. Sufficit quòd error sit communis in loco ubi actus gestus fuit, quamvis in alio notorius esset, modò ita sit distans hic locus, ut verisimiliter notitia non potuerit venire ad locum ubi actus peractus fuit (Sanch., *ib.*, n° 9).— Imò etiam si notorius fuisset olim in loco ubi peractus fuit, si tantum temporis spatium intercessisset ut jam ab homi-

num memoriâ lapsus esset, talis error communis sufficiens esset (Sanch., *ib.*, n° 10).

301. Juxta sententiam probabiliorē, contra Fagnanum et alios, sufficit error communis, etiam respectu scientiæ et vitium tituli, quia leges non considerant quæ in particulari casu contingunt, sed communiter accidentia (Sanch., *ib.*, n° 42). Attamen, inquit idem auctor (n° 43), sic gesta retractanda sunt in odium illius scientis, quando ipse deliquit adeundo talem judicem. Imò si ageretur de tribunali pœnitentiæ, confessio esset nulla defectu dispositionis requisitæ (n° 46); secus si non esset in culpâ pœnitens sic se confitendo non ignorans confessarium carere legitimo titulo; ad talem enim confessarium recurrere aliquando ei licet, quando nempe est suus parochus, et non habet alium cui possit confiteri, absolviq̃ indiget. Ita Sanch. (*ib.*, n° 46); vide etiam *Prælect. S. Sulpitii*, n° 260, II.

302. Dicitur 5°: *ejus naturæ sit vitium cui Ecclesia mederi possit*. Quidquid senserint nonnulli à Sanchez citati (*ib.* n° 21), error communis non præbet jurisdictionem nisi ejus naturæ sit vitium tituli, cui Ecclesia mederi possit; porro non potest mederi vitio juris naturalis aut divini. Undè rationis usu carens, quantumvis sanæ mentis existimetur, ejus acta erunt irrita; si audiens confessiones non sit sacerdos, absolutio erit semper nulla; et « contraria » opinio, ait Sanchez (*ib.*, n° 27), est prorsus à veritate « aliena »¹.

303. Dicitur 5° *titulus sit saltem coloratus*. « Benè ad- » vertit Sanchez, inquit S. Liguor. (lib. 6, n° 572), quòd... » non sufficit titulus fictus, sed requiritur titulus, qui licet » sit tantum putativus (quia fortè est ex aliquâ causâ inva- » lidus), tamen sit reverà collatus à legitimo superiore,

¹ « Jason infert, de l. *Barbarius*, n° 64, valere gesta per feminam » errore communi ad summum Pontificatum profectam; et refert » Baldum... sed Baldus non ita generaliter loquitur: ait enim valere gesta » temperanter, non autem spiritualiter per Pontificem ineligibilem. » Sanch. (*ib.* n° 21), qui addit (n° 28): « Non esse verum quod asseruit » Baldus... cùm femina jure divino sit incapax Pontificatus. »

» etsi huic vetitum sit aliundè illum conferre, » Porro talis titulus, ubi error est communis, est titulus *coloratus*.

Hinc 1° : Si mors Episcopi adhuc ignoretur, perseverant facultates Vicarii Generalis, quia cognoscitur titulus indefinite perseverans, ignoratur verò ipsius extinctio. Ita judicavit Rota Romana (Lequeux, 149).

2° Valeret, v. g. Matrimonium si licentia sacerdoti data consensum recipiendi, occultè fuisset revocata, stante communi revocationis ignorantia (Sanch., *ib.*, n° 61).

304. — 3° Si error sit de personâ delegantis quia errore communi existimatur verus Prælati, cum tamen sit absque superioris auctoritate intrusus, gesta per delegatum sunt irrita, juxta Sanchez (*ib.*, n° 51); sed vide infra dicenda (305).

4° Si peccetur in electionis formâ, eò quòd solemnitas jure præscripta, omittatur in electione vel collatione, gesta per electum non valent : quia titulus deficit. Sanch. (*ib.*, 53). Vid. infra dicenda (305).

5° Si quis approbatus pro uno anno, eo elapso, putetur errore communi adhuc approbatus, dicit Sanchez (*ib.*, n° 58), valere absolutiones ab eo datas : sed meritò observat D. Carrière (*de Matrim.*, n° 135), in eo casu, non videri adesse *titulum coloratum*. Idem putant Collat. Andeg., 6e confér. sur le sacrement de Pénit., p. 217 et Pontas, v^o. *Approbation*, c. 7. Vid. num. seq.

305. Controvertitur utrum hujusmodi *titulus coloratus* sit omninò necessarius. Plures dicunt sufficere errorem communem sinè titulo ; et hanc sententiam ut probabilem habet S. Liguor. (*ib.*), quia etiam in hoc casu præsumi potest Ecclesia, pro bono animarum, supplere jurisdictionem ; contraria tamen sententia est *communior* juxta eundem, et reverà I. Barbarius et cap. *Infantis* titulum *coloratum* supponunt.

306. Existimat S. Liguor., quòd, in casu gravis necessitatis vel magnæ utilitatis, confessarius possit uti hujusmodi probabili jurisdictione errore communi collatâ sine titulo ; quia Ecclesia in tali casu necessitatis vel utilitatis censetur supplere jurisdictionem, ob praxim universalem confessoriorum absolventium in hujusmodi circumstantiis

(ib. 373); a fortiori in eisdem circumstantiis licet uti titulo colorato (V. Lequeux, n° 150).

Refert Bened. XIV (*Inst.*, 84, n° 32) decisionem S. C., 11 decemb. 1683, pro casu particulari qui evenerat in diocesi Patavinà, ubi sine jurisdictione quidam sacerdotes exceperant confessiones : declaravit Congregatio non esse inquietandos illos qui bonâ fide confessi fuerant : Attamen, si ipsi confessi hoc resciverint, vel de invaliditate dubitaverint, eosdem teneri reiterare confessionem. Non adfuisse titulum coloratum in casu supponitur (V. Carrière, *de Matrim.*, 4327).

ART. II.

DE ADEPTIONE JURISDICTIONIS DELEGATÆ.

Jam diximus jurisdictionem delegatam oriri posse tum ab homine tum à jure (283).

307. Quarit. 1° Quis possit delegare?

Resp. 1° Generatim quicumque habet ordinariam potestatem valet delegare. Illud constat ex l. *More*, ff. *de Jurisd.*, et ex regulâ juris 68, in 6°, ubi dicitur : « Potest quis per alium quod potest facere per seipsum. »

308. — 2° Quoad delegatos : vel à Papâ delegati sunt vel ab aliis : si à Papâ vel à Sacris Congregationibus quis sit delegatus¹, subdelegare potest ex cap. *Pastoralis*, 28, *de Offic. Deleg.* « Delegato a Principe, jurisdictio seu potestas eandem judicem sit a lege concessa. » Excipe 1° nisi præsumptio sit electam fuisse à principe seu à Papâ *industriam ipsius delegati* (cap. ultimum § *Is autem*, *de Offic. Jud. deleg.*). Quandonam autem censeatur electam fuisse *industriam personæ*, sic explicat Monacelli apud *Annecta Jur. pontif.* (27° livr., col. 863) : « 1° Quando ratione confidentiæ committitur; 2° Quando conscientia oneratur; 3° Quando præstatio consilii requiritur in certo actu ad tempus; 4° Quando mandatur negotium non determinatum; 5° Quando delegatus esset datus ad partis instantiam. ...; 6° Quando agitur de re et controversiâ, quæ

¹ Sic decisum fuit à S. Cong. Conc. juxta Ferrar., vº *Delegatus*, n° 88.

» ingenium et hominis peritiam respicit. » Dicit autem D. Bouix, censi electam industriam si in rescripto dicatur : *per seipsum*, vel *personaliter*. Excipe 2°, nisi facultas delegata sit *nudum ministerium*, seu simplex executio, ut quando datur Officiali potestas dispensandi in matrimoniis vel aliis. Attamen etiam in hoc casu, potest Officialis subdelegare informationem et testium receptionem supra quaestionem *an preces veritate nitantur*; c. *Quoniam*, 43, de *Off. Jud. deleg.* (Carrière, de *Matrim.*, n° 1165 et *Prælect. S. Sulpitii*, n° 269, II.

309. Quoad delegatos ab aliis quam a Papâ et Sacris Congregationibus, si sint delegati *ad universitatem causarum*, ipsi possunt subdelegare juxta communissimam sententiam quæ nititur leg. 1, § *Ab eo*, ff. *Quis et a quo*, Vid. Sanch. (de *Matrim.*, lib. 3, disp. 31, n° 2). Hic tamen notanda est restrictio appositâ à S. Liguorio in additione ad Elenchum quaest. retractatarum, ubi dicit : « Quær. IV an » delegatus Principis, vel Delegatus *ad universitatem causarum* possit subdelegare? Affirmatur lib. 1, n° 193; sed » hoc est limitandum juxta id quod dicitur lib. 6, n° 559; » nempe hoc intelligi cum delegatio facta est tanquam per » officium, aut cum delegatur alicui jurisdictio, uti privi- » legium, perpetuò suo officio sive dignitati annexum. »

310. Si verò delegati sint *particulares* seu ad certas causas tantum, non possunt subdelegare, nisi eis a delegante fuerit concessum, quod ultra tunc extendi non debet ex cap. *Cum causam*, 62, de *Appell.*, ubi dicitur : « Nonnisi » delegatus à Principe causam alii valet delegare. » V. *Prælect. S. Sulpitii* n° 267.

311. Ex notione superius datâ (284) Delegati *ad universitatem causarum*, ut tales habendi videntur Decani rurales et presbyteri in pluribus diœcesibus vocati *Archiprêtres cantonaux*, quibus, modo colectivo, certum causarum genus committitur, v. g., dispensandi in toto aliquo districtu super unius aut duorum bannorum promulgatione, aut quædam alia peragendi. Proindè isti videntur posse subdelegare unam vel alteram causam, non verò omnes causas, quæ accidere poterunt. Aliter tamen sentit

D. Lequeux, n° 71 et 392, sed nescimus quo solido fundamento nitatur.

D. verò Bouix (*de Judiciis*, t. 1, p. 146.) non habet ut certum quòd delegatus *ad universitatem causarum* possit subdelegare. Unde juxta ipsum « tutò non videtur agere delegatus ab Ordinario non Principe, etiamsi universale aliquod genus causarum commissionem acceperit, si alteri subdeleget: nisi certò constet de legitimâ quoad regionem consuetudine; » sed juxta S. Liguor., lib., 6 n° 573, licet uti, cum causâ rationabili jurisdictione verè probabili. Sacra autem Cong. Concilii, 22 jun. 1839, decrevisse videtur contra opinionem D. Bouix. Vid. *Analecta* janv. 1856, col. 1879.

312. Nec superior ordinarius, nec delegati *ad universitatem causarum* qui habentur ut *Quasi Ordinarii*, possunt, inconsulto Principe, totam suam jurisdictionem alteri committere. Ita communiter; quia, inquit Reiffenstuel (lib. 1, tit. 29, n° 56), loquendo de Judice ordinario: « Judex inferior principe non potest, propriâ auctoritate loco suî, alium Judicem ordinarium constituere. »

« Quamvis delegatus ad causam particularem inferior principe non possit subdelegare articulum aliquem jurisdictionalem, potest nihilominus is subdelegare articulum non jurisdictionalem: ex. causâ, informationem aliquam committere. » Desumitur ex c. *Super questionem*, § *Nos autem de Offic. Jud. deleg.* V. Reiffenstuel, *ib.*, n° 63.

313. Quærit. 2° Quibusnam jurisdictio deleganda sit?

Resp. Iis solis qui immunes sunt à vitiis quæ excludunt à jurisdictione et habent dotes ad eam possidendam requisitas, deleganda est jurisdictio.

314. Porrò 1° : Vitia quæ excludunt, vel sunt à *naturâ* ut defectus rationis; vel a *lege*, ut excommunicatio non tolerata (S. Lig., lib. 7, n° 185). Si sit tolerata, inhabilem quidem reddit ad officia secundum *verior*em sententiam (*ibid.*, 185); sed non privat valido usu jurisdictionis in favorem eorum qui ad tales excommunicatos toleratos recurrunt (*ib.* 185). Controvertitur autem an irregularitas, etiam denunciata, reddat inhabilem ad officia ecclesiastica (S. Li-

guor., lib. 7, n° 343); vid. infr. (1754. etc.). Vel à moribus seu consuetudine, ut feminae et laici, cap. *Decernimus*, 2, de *Judiciis*: « Decernimus ut laici ecclesiastica tractare » negotia non præsument. »

315. Quoad *dotes*, aliae requiruntur in omni delegatione, aliae in quibusdam tantum... Præter solertiam, discretionem, etc., jam diximus ex laudato, cap. *Decernimus* quod omnis delegandus à Judice ecclesiastico debeat esse clericus: « Episcopi alique Prælati Papâ inferiores non possunt laico delegare causam aliquam spiritualem vel criminalem clericorum... Est communis. » (Reiffenst., lib. 4, tit. 29, n° 88.)

316. An autem laico possit Episcopus causam temporalem alicujus clerici judicialiter cognoscendam delegare, controvertitur: Glossa in cap. *Decernimus* affirmat: contrarium verò putat probabilius Reiffenstuel cum quibusdam aliis (*ib.*, 89); et hoc conformius videtur cap. 1, *Significasti* 18, de *Foro compet.*, in quo Gregor. IX dicit: « Clerici in judicem non suum (nisi fortè sit persona ecclesiastica, et Episcopi diocesani voluntas accedat) consentire non possunt. » Sed cap. *Decernimus* favere videtur sententiæ Glossæ dicendo: « Episcopi... de negotiis ecclesiasticis (*maximè* de illis quæ spiritualia esse noscuntur) laicorum judicio non disponant. »

317. Non solum causas temporales clericorum potest S. Pontifex delegare laicis, sed etiam quasdam spirituales, propter plenitudinem potestatis in eo residentis (vide cap. *Hadrianus*, et can. *In synodo*, dist., 63, ac can. *Illud*, q. 3). « Quâ ratione defenduntur à nonnullis privilegia Regis Francorum pro conferendis beneficiis regni sui, et privilegium Reipublicæ Venetæ procedendi in aliquibus casibus contra clericos... si tamen hæc privilegia existant. » Ita Reiffenst., *ib.*, n° 92.

Rescripta quæ privilegia hujusmodi continent, pro nullis sunt habendi, nisi contineant clausulam *ex certâ scientiâ*, vel aliam juri consueto derogantem. Bouix, de *Judiciis*, t. 1, p. 149; vid. dicta supra (57).

318. Ut quis tanquam Judex valeat delegari a Sede Apostolicâ requiritur ut sit constitutus in Dignitate ecclesiasticâ aut in Personatû, v. g. sit vel Vicarius Generalis, vel Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, vel Prior Conventualis. Constat ex cap. *Statutum 2, de Rescriptis*, in 6°, ubi dicitur : « Sancimus, ut nullis nisi dignitate præditis, aut Personatum obtinentibus, seu Ecclesiarum Cathedralium Canonicis, causæ auctoritate litterarum Sedis Apostolicæ de cætero committantur. » (Quid per Dignitatem aut Personatum sit intelligendum, vide infra (2184).

Item constat ex Clem. *Etsi Principalis 2, de Rescriptis* : « Etsi Principalis Officialis Episcopi, aut religiosus Conventualem obtinens Prioratum, a Sede Apostolicâ valeat dari legatus, in Officialitatem Foraneo, aut Priori *Claustali*, nequaquam hoc voluntas observari. » Priores Conventuales sunt qui canonicè electi et confirmati præsentunt monasterio, et sunt inamovibiles ; dum Priores Claustrales sunt ii quibus Abbates committunt partem administrationis et ab ipsis possunt revocari.

319. Nominè *Prioris Conventualis* veniunt etiam Præpositi, Rectores, Guardiani aliique omnes, quocumque nominè nuncupentur, Superiores Conventuales regularium (Bouix, *de Judiciis*, t. 1, p. 48).

320. Quærit. 3° Qualis debeat esse actus delegationis ab *homine* ?

Resp. 1° Vel facultas delegata necessaria est ad validitatem actûs ; prout v. g. jurisdictio et approbatio pro impediendâ absolute, aut licentia a parochio vel Ordinario concedenda sacerdoti in cujus præsentia celebrandum est matrimonium ; vel illa facultas delegata requiritur tantum pro actûs licetitate ; sicut v. g. in administratione baptismi vel aliorum sacramentorum præter pœnitentiam et matrimonium.

321. In primo casu, actus delegationis debet esse *positivus*, id est expressus, vel saltem ita præsumptus ut quibusdam signis indicetur consensus de *præsentî* : quare, inquit S. Liguor., consensus merè internus non sufficit ex communi, lib. 6, § 70, pro Pœnitentiâ et n° 1088, pro

Matrimonio ¹ : Ratio est quia aliter actus esset invalidus utpote carens conditione necessariò requisitâ ad ipsius existentiam : futurus enim consensus non dat jurisdictionem pro præsentì tempore. Actus autem *positivus* delegationis pro Matrimonio potest includi in generali delegatione (Reiffenst., lib. 4, tit. 3, n° 84 et 85). Sed quandonam adsit generalis delegatio, judicandum ex circumstantiis : v. g. si parochus discedens committat alicui administrationem sacramentorum, censetur comprehendere Matrimonium : secus si præsens permittat alicui dare sacramenta in parochiâ ; ordinariè tunc censebitur loqui tantùm de Pœnitentiâ et Extremâ Unctione. Lequeux, n° 172, in fine ; Carrière, *de Matrim.*, n° 1333.

322. In secundo casu, sufficit licentia rationabiliter præsumpta vel ratihabitio rationabiliter sperata : ita S. Liguor. tenet ut probabilius, pro Baptismo, lib. 6, n° 11 ; pro confirmatione, n° 173 ; et pro Eucharistiâ ministrandâ, n° 235 ; *probabiliter* pro Extremâ Unctione, n° 722 ; Verius tamen ratihabitio sperata non sufficit pro conferendis ordinibus, quia Concil. Trident. exigit licentiam expressam (Sess. 14, cap. 2) ; sed probabile est quòd sufficiat ratihabitio vel licentia præsumpta de præsentì, n° 789. Vide Lequeux, n° 671.

323. Resp. 2° Actus delegationis pluribus aliis dotibus pollere debet : 1° A Delegante intimari debet delegato : non enim aliter delegans consentire videtur. 2° Acceptari debet saltem implicite, sicut donatio : *implicitè* acceptatur si delegandus miserit nuntium vel litteras ad delegantem, tunc enim, etiam nondum accepto responso, acceptatur implicite delegatio : videtur tamen parum prudens agere ante receptionem facultatum, nisi urgeant circumstantiæ.

In dubio autem utrum delegatio præcesserit actum pro quo postulata fuit licentia, præsumi potest delegationem præcessisse, si eodem die, utraque peracta sunt ; quia in

¹ Sufficit verò merè externus (S. Liguor. 545, 1088). Vitium enim tituli in hoc casu latet et communiter ignorari debet, proinde jurisdictionem supplet Ecclesia (Sauch., *ibid.*, disp. 22, n° 64).

dubio, pro valore actûs præsumendum est (Sanch., *de Matr.*, lib. 3, disp. 35, n° 19).

324. 3° Debet esse *liber*: unde si non adesset advertentia, vel si actus esset patenter contra omnem voluntatem, nulla esset delegatio; sed si metu, etiam gravi et injusto, obtineretur, non ideò invalida esset, « quia *verius* » est jurisdictionem metu extortam validè transferri; » inquit Sanch. (*ib.*, disp. 39, n° 13). Imò valida esset delegatio, etiamsi dolo obtineretur; si dolus non esset causa finalis, sed solum impulsiva concessionis prout semper evenit in matrimonio juxta Sanch. *ib.*, n° 14: quia concedens non vult eam esse irritam ex petitione falsum continente, ne contingat matrimonium esse irritum. S. Liguor., lib. 6, n° 1088.

325. — 4° Minimè requiritur ut actus delegationis scriptis consignetur, nisi in casibus à jure expressis.

De delegationibus à jure concessis agetur in decursu, prout occasio se dederit: v. g. loquendo de facultate omnibus sacerdotibus concessà absolvendi à quibusvis peccatis et censuris in articulo mortis.

326. *Nota* quoad usum jurisdictionis delegatæ necessarium esse ut delegatus indicet actum à se peragi auctoritate delegantis; quia si secus fiat, de legitimitate aut etiam saepe validitate dubitari poterit cum perturbatione animarum. Hanc expressionem prescribunt saepe SS. Pontifices, præsertim in indultis facultatum pro dispensationibus matrimonialibus. *Prælect. S. Sulpitii*, n° 271.

ART. III.

DE ADEPTIONE JURISDICTIONIS ORDINARIÆ.

§ I.

De constitutione officiorum quibus annexa est jurisdictio Ecclesiastica.

327. Querit. 1°. Quo jure annectatur jurisdictio officiis ecclesiasticis?

Resp. Certum esse jurisdictionem super universalem

Ecclesiam obvenire immediatè à Christo eî, qui eligitur in Summum Pontificem; statim enim ac canonicè est electus à Cardinalibus, sinè aliquâ aliâ institutione, confirmatione aut collatione, non à Cardinalibus, qui talem non habent jurisdictionem, sed à Christo, Papa universalem jurisdictionem obtinet. In hoc consentiunt catholici omnes.

328. Quoad Episcopos, non ita concordēs sunt, ita ut diù et acriter agitata quæstio in Concilio Tridentino, utrum immediate à Deo, vel mediate tantum jurisdictionem haberent in suis diocesisibus, tandem indecisa remansit. Vide infra (868-872).

« Particularis autem jurisdictio in aliquam diocesim, » an Episcopo derivetur immediatè à Christo, inquit Bouix » (*de Parocho*, p. 104), an verò à Romano Pontifice, est » quæstio disputata. — Attamen « adhuc hoc sensu divinæ » institutionis dici posset... quòd Christus ipse statuerit, » ut ad gubernandas singulas dioceses Romanus Pontifex » deberet regulariter Episcopos deputare. » Vide infra (872).

329. Quidquid sit de controversiâ circa modum quo jurisdictio ad Episcopos pervenit, ipsimet patroni sententiæ tenentis illam immediatè à Christo ipsis derivari, exigunt: « Tanquam essentialis conditio, ut *debito modo* » aliquis in primum pastorem designetur, ut *determine-* » *tur* grex ab eo pascendus; ut *designetur* materia circa » quam *exerceri* debet ejus auctoritas; ut *conferatur* titulus..... Hâc conditione positâ, inquirunt, Electus designatus, à Christo potestatem rectoriam accipit, exercendam tamen, ex ipsâ Christi institutione, cum reverentiâ et obedientiâ erga S. Sedem. » Ita Lequeux, n° 75.

330. Quoad parochos, fuit doctrina Scholæ Parisiensis, parochos esse successores 72 discipulorum; et ab ipso Christo immediatè obtinere potestatem functiones hierarchicas exercendi: huic doctrinæ, anno 1408, Fr. Gorel, et anno 1429, F. Sarrazin subscribere compulsi sunt à Sorbonnâ; non eo sensu tamen quòd curati sint instituti à Christo eo ritu quem nunc servat Ecclesia, sed, inquit Bossuetius (*Def. lib. 8, c. 14*): « Ut ille ordo sit in Ecclesiâ necessarius, et secundo loco sub Episcopis, jurisdic-

» tionem exerceat, quam.... non ab alio quàm à Christo,
 » secundùm canones et præscripta Episcoporum, exercen-
 » dam accipiat. »

Hæc autem opinio, ut dicemus infra (1295-1299) non solido nititur fundamento. 72 enim discipuli non erant parochi, imò nec sacerdotes; et, nedum Ecclesia habuerit parochos tanquam ordinem in ipsâ necessarium, per plura sæcula ipsi è contrà omninò incogniti fuère; in quarto tantùm sæculo existere coeperunt in ecclesiis ruralibus; in urbibus verò, ubi Episcopi sedebant, nulli instituti fuère ante annum 1000. Sed in eis, prout opus erat, ipsimet Episcopi, per se aut per delegatos ab ipsis revocabiles, functiones parochiales exercebant. « Dandi quidem baptis-
 » mi, inquit Tertullianus (*de Baptism.*, c. 17), jus habet
 » Summus Sacerdos, qui est Episcopus; dein Presbyteri,
 » et Diaconi, non tamen sinè Episcopi auctoritate. » V. Bouix, *de Parochis*, pars 1, sect. 1, cap. 3, 4, 5 et 6, et infra dicenda (1295, etc.).

331. Alia officia sunt certò institutionis ecclesiasticæ: nulli enim sunt, si Papam excipias, qui jure divino sint aliis Co-Episcopis superiores. Undè quòd sint Patriarchæ, Exarchæ, Primates, Archiepiscopi, etc., hoc tantùm ab auctoritate Ecclesiæ procedit.

332. Quærit. 2º. Quinam in Ecclesiâ possint instituere officia Ecclesiastica?

Resp. Primordiis Ecclesiæ non solum Petrus, sed cæteri etiam Apostoli sedes episcopales instituebant, ut colligi potest ex verbis S. Pauli ad Titum, cap. 1, v. 5. Universalis autem potestas singulis Apostolis à Christo tributa, transmissa non fuit ad eorum in Episcopatu successores; sed sola potestas Petri, utpote ordinaria, ad ipsius successores seu Summos Pontifices, debuit transire. Undè defunctis Apostolis, nullibi institui potuerunt Sedes Episcopales, Patriarchales, Primatiales, Archiepiscopales, etc., sine consensu Papæ vel expresso, vel saltem generaliter dato per legem aut consuetudinem ab ipso sufficienter approbatam. Exhinc, nemine reclamante, in suâ Epistolâ ad Decent. Eugubin., S. Innocentius I scribebat: « Præser-

» tim, cùm sit manifestum, in omnem Italiam, Gallias,
 » Hispanias, Africam atque Siciliam, Insulasque adja-
 » centes, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos quos vene-
 » rabilis Petrus, aut ejus successores constituerunt sacer-
 » dotes. » V. Devoti, lib. 1, tit. 5, sect. 1, § 5. Sic omnes
 Sedes Patriarchales à Sanctâ Sede constitutæ fuère : « Nihil
 » Alexandriae Sedi, inquiebat S. Leo (*Epist.* 104 *ad Ana-*
 » *tol.*, c. 5), ejus quam per S. Marcum Evangelistam
 » B. Petri discipulum meruit, pereat dignitatis.... Antio-
 » chena quoque Ecclesia, in quâ primùm, prædicante
 » Beato Apostolo Petro, Christianum nomen exortum est,
 » in paternæ constitutionis ordine perseveret, et in *tertio*
 » gradu collocata, nunquam se fiat inferior. » (*Trad. des*
Evêques, t. 1, p. 5, etc.) Quoad Ecclesiam Constantino-
 politanam : ut patriarchalis haberetur, necessarium duxe-
 runt Patres Concilii Chalcedonensis scribere ad S. Pontifi-
 cem S. Leonem, qui tamen noluit ut talem agnoscere, et
 reverà talis non fuit recognita, nisi tempore Concilii
 Lateran. IV ab Innocentio III (*ibid.*, p. 20-34). Vide etiam
 D. Bouix, *de Episcopo*, t. 1, p. 426. Non indè tamen infe-
 rendum est quòd, etiam primis Ecclesiæ sæculis, Sedes
 Episcopales fuerint semper immediatè institutæ à Romano
 Pontifice ; nam, inquit Card. Soglia, ex Natali Alexandro :
 « Ab incunabulis Ecclesiæ ad sæculum VI novi erigeban-
 » tur episcopatus à synodis provincialibus, consentiente
 » Metropolitano, postulante Episcopo vel annuente, ad
 » cujus diœcesim pertinebat Ecclesia in quâ Sedes
 » episcopalis collocabatur. Id ex canone Concilii 15 Afri-
 » cani compertum est, et ex facto S. Augustini, qui,
 » Fussalensi Castello, millibus 40 ab Hippone sejuncto,
 » Episcopum ordinari curavit à Primate Numidiæ. Romano
 » Pontifice inconsulto, ut constat ex ipsius Augustini epis-
 » tolâ 261. » (*Inst. Jur. publ.*, p. 223) : Et reverà P. Tho-
 massinus sentit cum Natali Alexandro : « *Maximè antè*
 » *sæculum sextum non semper accessisse Romani Pontificis*
 » *expressum consensum in novorum Episcopatuum erec-*
 » *tione.* *De nov. et vet. discipl.*, pars 1, l. 1, c. 54. »

333. Poterant ergo novi Episcopatus creari à Conciliis

Provinciae modò servarentur leges ecclesiasticae à S. Pontifice sancitae vel approbatae : cum verò in iis servandis minus religiosi fuissent Antistites Africani, Episcopos etiam in exiguis pagis creando, illos de hoc redarguit S. Leo, epistolâ 87, jussitque minutulos hujusmodi Episcopatus, cum deinceps vacarent, omninò suppressi.

In Ecclesiâ Orientali erigendorum Episcopatum tota cura ac sollicitudo concredita fuit Patriarchis (Card. Soglia, *ibid.*).

334. A sexto verò sæculo, in Ecclesiâ Latinâ, Episcopatus non fuerunt erecti sinè Sedis Apostolicae expressâ auctoritate (*ibid.*).

Sic, octavo sæculo, S. Gregorius II ad S. Bonifacium scribebat : « Præcipimus, ut secundum canonum statuta, » ubi multitudo excrevit fidelium, *ex vigore Apostolicae Sedis*, debeatis ordinare Episcopos. »

« Plenitudo potestatis super universas orbis Ecclesias, » inquit S. Bernardus (Epist. 131), singulari prærogativâ Apostolicae Sedi donata est... Potest, si utile judicaverit, » novos ordinare Episcopatus, ubi hactenus non fuerint. » Potest eos qui sunt, alios deprimere, alios sublimare, » prout ratio sibi dictaverit; ita ut de Episcopis creare Archiepiscopos liceat, et è converso, si necesse visum fuerit. » V. ap. Soglia, *Inst. jur. publ.*, p. 228.

Ad Summum ergo Pontificem duntaxat hodie pertinet, in Ecclesiâ saltem Latinâ, creare novos Episcopatus. A fortiori ad Summum Pontificem pertinet omnia etiam alia officia instituere.

335. « Tenent quidam canonistae posse Episcopum, » semel erecto à Papâ Capitulo, novos canonicatus et Dignitates usitatas tantum, erigere : at erectionem ipsam Capituli ab Episcopo fieri posse negant omnes, » inquit Bouix, *de Capitulis*, p. 212, ubi pluribus id probat.

336. Quoad parochias certum est illas posse ab Episcopis institui, positis tamen quibusdam conditionibus. Quænam verò sint illæ conditiones, illud pendet a modo erectionis, quæ tripliciter præsertim fieri potest; *Creationis nempe, Dismembrationis et Unionis.*

337. Eriguntur parœciæ: 1° per viam *Creationis* quando non ex portione, vel portionibus parochiarum jam existentium efformantur, sed ex populo vel territorio nondum ulli parochiæ adscripto, sicut contingit in *partibus infidelium* aut sicut evenit in Galliâ, statim post Concordatum anni 1801, suppressis per Bullam *Qui Christi*, aut per alios Card. Legati actus subsequentes omnibus veteribus parœciis;

2° Per viam *Dismembrationis* quando ex unâ vel pluribus parochiis jam existentibus, aliquæ partes distrahuntur ut efformentur novæ parochiæ;

3° Per viam tandem *Unionis* quando plures parochiæ, vel plura beneficia ad unam parochiam aliquatenus novam reducuntur. De singulis hujusmodi parochiarum erectionibus est hic seorsim disserendum.

I

DE ERECTIONE PAROCHiarUM PER VIAM CREATIONIS.

338. Nihil speciale dicendum est de hoc modo parochias erigendi, nisi quod, jure communi, debeat Episcopus providere, in quantum fieri potest, de sufficienti parochi sustentatione: duo tamen sunt hic expendenda.

339. Quærit. 1° Quomodo in Galliâ parochiæ sint erigendæ?

Resp. Ex articulo 9 Concordati 1801, suam partem Gubernium habere debet in erectione novarum parochiarum; hic est enim tenor hujusce articuli 9: « Episcopi in suâ » quisque diœcesi, novas parœcias circumscribent: quæ » circumscriptio suum non sortietur effectum, nisi post- » quam Gubernii consensus accesserit. »

In Galliâ parochiæ distinguuntur in *curatas* (cures) seu propriè dictas, quarum titulares inamovibiles sunt; et *succursales* quæ à propriè dictis in hoc tantum quoad potestatem spiritualem differunt, quod ipsarum titulares possint revocari; sunt insuper *cappellæ* quarum multæ vocantur *vicariales*, licet illarum titulares in multis saltem diœcesibus habeantur ut veri parochi, et omnes saltem essen-

tiales verorum parochorum habeant facultates; ab aliis qui desserviunt succursalibus non differunt nisi quantum ad emolumenta à Gubernio præstita et quædam alia jura merè temporalia. Imò in pluribus locis, ut veri parochi etiam habentur qui Ecclesiis vulgò dictis *annexes* desserviunt quamvis nullum subsidium recipiant à Gubernio.

Sic autem Dieulin in suo opere *Guide des curés* (p. 808, 3e édit.) exponit formalitates observandas, ut à Gubernio obtineatur erectio parochiarum tam propriè dictarum quam succursalium :

« 1° Pour obtenir l'érection d'une succursale (et idem » est dicendum pro obtinendâ erectione parochiæ propriè » dictæ) il faut observer les formalités suivantes :

» Le Conseil municipal, s'il n'y a qu'une commune : » les conseils municipaux, s'il y en a plusieurs : ou les » principaux habitants, s'il n'y a qu'une section de » commune, conformément au décret du 31 mai 1804 et » à la circulaire ministérielle du 11 mars 1809, expriment » à l'Évêque et au Préfet le vœu de voir ériger leur Eglise » en succursale (*vel*, en cure).

» 2° Les pièces à fournir... au gouvernement à l'appui » de cette demande, sont : — Un procès-verbal de *com-* » *modo* et *incommodo* dressé par des commissaires nommés » par l'Évêque; — Un certificat du Sous-Préfet faisant » connaître le nombre des habitants de la paroisse actuelle » et de la paroisse projetée; — Un certificat de l'Ingénieur » ordinaire des ponts et chaussées qui établit la distance » de cette dernière à l'église de l'autre, et la difficulté des » communications; — Un certificat du maire ou une déli- » bération du Conseil municipal qui constate que la com- » mune ou la section de commune qui veut être érigée en » succursale, possède un presbytère et un cimetière en » bon état; que l'église est assez grande pour contenir la » population; qu'elle est propre, pourvue des orne- » ments, vases sacrés et autres objets nécessaires au culte, » ou qu'elle a des ressources pour y pourvoir de suite; » — Les observations du conseil municipal et de la fabrique » de la paroisse dont il s'agit de détacher le territoire qui

» doit former la circonscription de la nouvelle succursale.
 » 3° L'Évêque et le Préfet donnent leur avis, et le gouvernemen-
 » t prononce. » Attamen « C'est l'Évêque qui con-
 » fère le titre, parce que l'érection est un acte de juridic-
 » tion essentiellement spirituelle. »

Quoad formalitates pro erectione Cappellarum et Annexarum, cum rarius hujusmodi erectiones à Gubernio postulentur, remittimus ad eundem Dieulin (*ibid.*, p. 810-814). Vide etiam DD. Affre : *Traité de l'administration temporelle*, p. 42, etc., 4e édit. — Evidens est quod Ecclesia velut essentialis non habeat præfatas formalitates. Sufficit quod Gubernium suum præbeat assensum quomocumque illum præstet ¹. Pro formalitatibus ab Ecclesiâ requisitis, vide infra (348, etc.).

340. Quærit. 2° Utrum parochia cujus Rector est amovibilis possit ex solâ auctoritate Episcopi, sinè alterius interventu, mutari in parochiam cujus Rector inamovibilis sit, et vice versâ.

Resp. 1° In Galliâ certè requiritur ad hoc etiam consensus Gubernii. Si verò quæstio expendatur ex solo jure canonico : « est regula, inquit Bouix (*De Parocho*, p. 420), » apud Jurisperitos recepta, non posse beneficiorum natura-
 » ram, eorumque leges fundamentales ab Episcopo immu-
 » tari ; sed ad hoc Pontificiam requiri auctoritatem. Unde
 » beneficium quod semel tanquam *manualè* erectum est,
 » jam nequit ex Ordinarii decreto perpetuum fieri, nec
 » vice versâ. » Ita etiam auctor Analectorum juris pontificii (sept. 1833, col. 1643), ubi dicit Episcopos hanc immutationem non posse facere, nec per statutum generale, nec

¹ Circa formalitates à lege civili in Galliâ præscriptas pro erectione parochiarum sic habet idem DD. Affre, *ib.*, p. 38. Un arrêt du Conseil d'État du 8 mars 1827 a décidé que l'omission des quelques-unes, ou même de toutes les formalités que nous venons d'indiquer, ne pouvaient invalider l'érection d'une succursale faite par Ordonnance du roi : on ne peut, par conséquent, l'attaquer devant le Conseil d'État par la voie contentieuse, attendu que c'est un acte de juridiction gracieuse. Secus de formalitatibus à jure canonico præscriptis, quarum ommissio posset probabiliter annullare erectionem aut dismembrationem. Vid. Bouix, *de Parocho*, p. 265, et S. Lig., lib. 4, n° 187, not. v.

per particulare mandatum; et in probationem affert verba Gregorii XVI ad Episcopum Leodiensem, anno 1843: ubi S. Pontifex prohibet *ne ulla immutatio fiat* (quoad parochias succursales), *donec aliter à Sede Apostolicâ statutum fuerit*. V. etiam Ferraris, v^o *Beneficium*, art. 2, n° 17. Nihilominus, inquit D. Bouix, modo citatus (*ibid.*, p. 239): « In Galliâ obtinuit usus, ut Episcopi, absque Sedis » Apostolicæ interventu, et cum solo Gubernii assensu... » succursales seu *manuales* parochias, in perpetuas trans- » mutant. Quæ praxis inde videtur inducta, quòd existi- » matum sit includi hanc potestatem in facultate, vi » Concordati anni 1801 ipsis tributâ, novas parochias, » assentiente Gubernio, erigendi et circumscribendi. » Vide *supra* (227).

II.

DE ERECTIONE PAROCHiarUM PER VIAM DISMEMBRATIONIS.

341. Quamvis ex cap. *Majoribus* 8, de *Præbendis*, prohibitum sit divisionem præbendarum facere, attamen, in quibusdam circumstantiis, Episcopi possunt, invitis etiam parochis, dismembrare parœcias ut novæ efformentur. Illud constat ex cap. *Ad audientiam, de ecclesiis ædificandis*, ubi Alexander III ait: « Ad audientiam nostram noveris per- » venisse quòd villa quæ dicitur H., tantum perhibetur » ab ecclesiâ parochiali distare, ut tempore hyemali, cum » pluvie inundant, non possint parochiani, sine magnâ » difficultate, ipsam adire: unde non valent congruo » tempore ecclesiasticis officiis adesse. Quia igitur dicta » ecclesia dicitur redditibus abundare, quòd, præter illius » villæ proventus, minister illius convenienter valeat sus- » tentationem habere, mandamus quatenus, si res ita se » habet, ecclesiam ibi ædifices, et in eâ sacerdotem, » sublato appellationis obstaculo, ad præsentationem Rec- » toris ecclesiæ majoris, cum canonico fundatoris assensu, » instituas, ad sustentationem suam ejusdem villæ obven- » tiones ecclesiasticas percepturum: providens tamen ut » competens in eâ honor, pro facultate loci, matri- »

» ecclesiæ servetur... Si verò persona matricis ecclesiæ
 » virum idoneum præsentare distulerit, vel opus illud
 » voluerit impedire, tu nihilominus facias idem opus ad
 » perfectionem deduci, et virum bonum, appellationis
 » cessante diffugio, instituere non omittas. »

342. Innovata fuit præfata Constitutio Alexandri III a Concilio Trid., sess. 21, cap. 4, ubi legitur : « Episcopi,
 » *etiam tanquam Apostolicæ Sedis delegati* (288), in omni-
 » bus ecclesiis parochialibus vel baptismalibus in quibus
 » populus ita numerosus sit, ut unus rector non possit
 » sufficere ecclesiasticis sacramentis administrandis, et
 » cultui divino peragendo, cogant rectores, vel alios ad
 » quos pertinet, sibi tot sacerdotes ad hoc munus ad-
 » jungere, quot sufficiant ad sacramenta exhibenda et
 » cultum divinum celebrandum. In iis verò in quibus ob
 » locorum *distantiam* sive *difficultatem*, parochiani sine
 » *magno incommodo* ad percipienda sacramenta et divina
 » officia audienda accedere non possunt, *novas parochias*,
 » *etiam invitis rectoribus*, juxta formam Constitutionis
 » Alexandri III, quæ incipit *Ad audientiam*, constituere
 » possint. Illis autem sacerdotibus, qui de novo erunt
 » ecclesiis noviter erectis præficiendi, compèrens assigne-
 » tur portio, arbitrio Episcopi, ex fructibus ad Ecclesiam
 » matricem quomodocumque pertinentibus; et si necesse
 » fuerit, compellere possit populum ea subministrare, quæ
 » sufficiant ad vitam dictorum sacerdotum sustentandam. »

343. Ut ergo novæ parochiæ per dismembrationem erigan-
 tur, plura sunt necessaria : et quidem, ante omnia,
 requiritur justa causa; nam ex cap. *Majoribus, de Præbendis*,
 divisio beneficiorum regulariter à jure prohibetur; et adhuc
 constat ex cap. *Ut nostrum*, cujus titulus ita exprimitur
 (187) : « Ut ecclesiastica beneficia sinè diminutione con-
 » ferantur. » Unde Fagnan., in cap. *Ad audientiam* n° 13,
 ait. « Regula est ut parochialis ecclesia in alterius paro-
 » chiâ ædificari non debeat (ut cap. *Ecclesiæ*, et cap.
 » *Quæcumque* 16, q. 1). » Exceptionem quidem habere
 potest illa regula; sed adesse debent causæ expressæ in
 cap. *Ad audientiam*.

344. Illæ causæ sunt distantia vel locorum difficultates, ex quibus evenit ut parochiani nequeant, sine magno incommodo, ad percipienda sacramenta vel divina officia audienda accedere. Ingens populi multitudo non est *per se* causa sufficiens (nisi fortè esset exorbitans, ut Parisiis recenter sub administratione RR. DD. Sibour, casus acciderat. V. D. Bouix, *De Parocho*, p. 255) : quippe propter populi multitudinem, ex Concilio Trident. supra relato, rectores solummodo sunt cogendi ad sibi adiungendos tot vicarios quot requirit parochiale ministerium.

345. « Regulariter loquendo, inquit D. Bouix, *De Parocho*, p. 263, duo millia passuum habentur pro distantia sufficienti... Sic annotatur in Thesaurò resolutionum (tom. anni 1800, p. 178) : quæ distantia..., ex communi canonistarum sententiâ, idonea æstimatur, si duplicis sit milliaris, ut docet.. Rota.. » « La Sacrée Congrégation (du Concile) a jugé plus d'une fois que la distance de deux mille pas, et même de 1400 pas, était suffisante : » Ita *Analecta Jur. Pontif.* (1er livr., col. 441).

346. Ad Ordinarium quidem pertinet judicare de magno incommodo quod requirit Concil. Trident.; sed de ejus sententiâ potest appellare rector parochiæ dismembratæ, quamvis ipsius appellatio effectum non habeat suspensivum sed tantum devolutivum.

Reverà dicitur in cap. *Ad audientiam* : sublato appellationis obstaculo : sed ex cap. *Pastoralis*, tit. 28, lib. 2 Decretalium, hoc non impedit quominus gravamen injustè incussum, per *superiorem possit emendari*. Ita communiter, ap. Fagnan. V. D. Bouix, *De Parocho*, p. 281 et infra (657).

347. Controverti potest utrum Episcopus ad dismembrationem parochiæ procedere valeat quando magnum quidem adest incommodum, sed illi occurri potest aliter quam per dismembrationem : v. g. construendo cappellam cui deputatus sacerdos inserviat : satis recepta sententia partem negantem propugnat (V. Ferraris, v^o *Dismembratio*, n° 15). Validis tamen momentis eam impugnari posse asserit D. Bouix (*ibid.*, p. 261); imò Ferraris (*ibid.*, n° 37-

40), in gratiam partis affirmantis plures citat declarat. S. Congr. Concilii, quibus constat in hoc puncto S. Congr. à suâ veteri sententiâ recessisse.

348. Non tantum justa causa requiritur ad parochiæ dismembrationem, sed multa alia observanda sunt :

1° Debet fieri processus ad verificandum utrum justa adsit causa novam erigendi parochiam. Sufficit accessus Ordinarii ad locum, illiusque inspectio (Bouix, *ibid.*, p. 265.).

2° Ut sufficiens sit numerus parochianorum novæ parochiæ adscribendorum.— Communior opinio requirit saltem decem familias (Bouix, *ibid.*, p. 266 ; Ferraris, v° *Parochia*, n° 13).

349. — 3° Citandus est dismembrandæ parochiæ rector, parochiani et alii quorum interest, ut dicant si quid opponendum habeant. Cap. 1, *de rebus non alien.*, in 6°, can. *Multis conciliis*, et can. *Felix*, etc., c. 16, q. 1 ; v. Ferraris, v° *Dismembratio*, n° 12. Nova tamen parochia potest erigi, invito rectore, ut dicitur in Concil. Trident. supra relato. Si autem ageretur de dismembratione parœciæ in quâ est parochus habitualis, iste et non vicarius citandus foret. V. D. Bouix, *ib.*, p. 268.

4° Extensio novæ parochiæ, saltem quoad assignationem familiarum, determinanda est ab Episcopo.

350.— 5° Requiritur Capituli consensus, saltem quando Episcopus procedit tanquam Ordinarius ; nam si procedat tanquam Delegatus S. Sedis, non indiget quidem consensu Capituli, si agatur de dismembratione parochiæ exemptæ ; sed si agatur de parochiis non exemptis, etiam requiritur consensus Capituli, juxta communem sententiam, ex D. Bouix (*De Parocho*, p. 270) ; sed *Analecta* videntur generaliter negare hunc consensum requiri : « Le Pape n'étant pas » tenu de le faire (scilicet Capitulum consulere), ne semble- » t-il pas que son délégué n'y est pas astreint ? » (1er livr. 1853, col. 411 et 412), vide iufra dicenda (2401). Eadem *Analecta* (*ibid.*) citant Reiffenst. (lib. 3, tit. 12), qui ait : « Hoc tamen intellige cum Garciâ (part. 12, cap. 3, n° 11 » et 12) de dismembratione beneficiorum, quoad Eccle- » sias inferiores, quando Episcopus est auctor ipsius dis-

» membrationis : nam quando non Episcopus, sed rector
 » inferioris Ecclesiæ non habentis collegium, est auctor
 » dismembrationis, seu alienationis alterius rei Ecclesiæ,
 » tunc sufficit quòd rector alienet cum auctoritate solius
 » Episcopi. » Ideo enim requiritur consensus Capituli ad
 parochiæ dismembrationem, quia consideratur ut alienatio
 rei immobilis; porrò ad hujusmodi alienationem requiritur
 consensus Capituli vel Collegii, si Episcopus sit auctor alie-
 nationis, ut videri potest in cap. *Ut super* 8, § fin., de reb.
Eccles. non alienandis; et can. *Placuit ut presbyteri* 12, q. 2.

351. Prædicta procedunt de jure communi : nam si
 alicubi exstaret consuetudo legitimè præscripta non con-
 sulendi capitulum, illa consuetudo posset observari. Ita
 communiter, inquit Reiffenst. (lib. 3, tit. 10, n° 26); et
 deducitur ex cap. *Non est* 3, de *Consuetudine*, in 6°, ubi
 dicitur : « Non est (dum tamen aliàs sit præscripta canonicè)
 » consuetudo quam allegat Episcopus reprobanda, quòd
 » in inquirendis.... subditorum excessibus consilium sui
 » Capituli requirere minimè teneatur. »

352.—6° Novæ parochiæ assignanda est dos competens
 ex quâ parochus convenienter sustentari valeat; et hoc
 quidem sive ex redditibus matricis ecclesiæ sive aliunde.
 Curandum etiam est ut rectori antiquæ seu matricis eccle-
 siæ remaneat conveniens sustentatio.

353. — 7° Quando ex redditibus matricis ecclesiæ dotatur
 nova parochia, reservari debet rectori antiquæ ecclesiæ
 jus patronatûs in noviter erectam; insuper competens
 honor. pro facultate loci, matriçi Ecclesiæ servandus est.
 Cap. *Ad audientiam*, ut supra (341).

In quibus consistere debeat ille honor : non exprimit cap.
Ad audientiam : sat communiter olim erat pensio aliqua
 annuatim solvenda ab Ecclesiâ filiali Ecclesiæ matriçi;
 sed hoc hodiè communiter obsolevit. Vid. *Instit. jur.*
canon., R. de M., t. 2, p. 173.

354. — 8° Cùm, ex Concilio Tridentino (342), Episcopus
 possit procedere tanquam delegatus S. Sedis, utile erit
 (præsertim in dismembratione Ecclesiæ exemptæ), expri-
 mere in decreto erectionis quòd ipse procedat utrâque

potestate, ordinariâ scilicet et delegatâ; quanquam, si nihil exprimat, censeatur usus fuisse eâ quæ facit actum valere. Non posset autem Episcopus validè dismembrare parochiam exemptam potestate suâ ordinariâ, sed valet potestate delegatâ. Ita Fagnan., ap. D. Bouix, *De Parocho*, p. 279.

355. In Galliâ, vi Concordati, ut supradiximus (339), pro circumscriptione, ac proinde pro dismembratione parochiarum, requiritur gubernii assensus. Diximus *ibidem* quænam formalitates à lege civili sint tunc observandæ.

356. Quærit. 1º An Episcopo liceat partem parochiæ dismembrare ut alteri jam esistenti adjungat?

Resp. Hic non agi de dismembratione fructuum parochiæ, quæ licet sit regulariter prohibita in cap. *Cum causam, de Præbendis*, ubi dicitur: « Respondemus... quod » nostræ intentionis non exstitit ut, pro integratione præbendæ supradicti Canonici, præbenda de novo aliqua » scinderetur, » attamen in certis casibus licitè etiam ab Episcopis fieri potest, ut patet ex Concil. Trident. (sess. 24, cap. 13): de tali dismembratione fusior sermo erit infra (5357-5360, 5395); sed quæstio est hic de dismembratione parochiæ quoad ipsius territorium, de quâ egimus nº 337 et à 341 usque huc; et respondetur quòd S. Carolus visus sit opinari quòd Episcopi, justis de causis, possint dictam dismembrationem operari: siquidem in secundâ parte constitutionum sui 4 Concilii Provincialis (*Acta Mediol.*, t. 1, p. 7), statuit ut quando « parochiales ecclesiæ partem habent sui » populi extra mœnia urbium vel oppidorum vel alibi, » quò fiat ut parochus, præsertim nocturno tempore, illis » hominibus sacramenta commodè administrare non possit, » in illis Episcopi, aut *eam partem commodiori parochiæ* » uniant, aut etiam... novas constituent parochias. » Eandem sententiam amplectitur auctor *Prælect. S. Sulpitii* (566-568), ubi dictam dismembrationem Episcopis permittit ob malè dispositos fines parochiæ: in probationem adducit Concil. Trident. (sess. 24, cap. 13); sed nihil est in dicto capite quòd debeat intelligi de dismembratione parochiarum in sensu de quo nunc agimus, ut attentè

legenti patebit. Immeritò etiam ab ipso citatur Reiffenstuel qui etiam de solâ dismembratione fructuum loquitur in gratiam parochiæ ita pauperis ut sibi providere non valeat (Vid. lib. 3, tit. 12, n° 24 et 28). Contra sententiam S. Caroli adest S. Congr. Concilii, quæ « die 12 aug. » 1628, teste Aldano, in *Compendio canonicar. resolut.*, » lib. 3, t. 8, n° 20, decrevit quòd dismembrare non liceat » à parochiâ sitâ extra muros civitatis partem parochia- » norum habitantium in civitate, sub prætextu quòd illis » non detur aditus de nocte, sed est constituenda cappella... » intra civitatem...; quo casu rector persolvere debet » mercedem vicario ob... impedimentum deputato. »

Iterum consulta eadem Congregatio : « An... quibus in » casibus ex decreto Concilii (sess. 21, cap. 4), potest Epis- » copus novas parochias erigere, possit etiam, loco erec- » tionis faciendæ, certam partem populi separare ab » antiquâ parochiâ, et alteri commodiori applicare, si vel » exiguus numerus populi, vel inopia, vel alia causa » impediât erigi novam parochiam? Responsum est non » posse ex decreto Concilii. » Ita Fagnan., in cap. *Ad au- dientiam*, et ita reperies communiter a DD. traditum, inquit D. Bouix, *de Parocho*, p. 264. Et ratio est quia dismembratio Ecclesiæ non est licita Episcopo nisi eâ conditione ut nova parochia erigatur (341 et 343). At. V. in fine t.

Objici potest quòd ideo dismembratio sit vetita Episcopis quia est alienatio rei immobilis Ecclesiæ, quæ non potest fieri absque Sedis Apostolicæ beneplacito; sed in pluribus regionibus, velut in Galliâ, imò in Germaniâ, ut asserit Reiffenst. (lib. 3, tit. 13, n° 32), invaluit consuetudo, ut alienationes rerum etiam immobilium Ecclesiæ, fiant absque S. Pontificis consensu; ergo, et absque tali consensu, fieri possunt dismembrationes parochiarum, prout reverà fit in Galliâ, ubi Episcopi, inconsultâ S. Sede, mutant sat frequenter parochiarum limites.

Resp. 1° Quòd dismembratio parochiarum non solùm sit vetita quia est rei Ecclesiæ immobilis alienatio, sed etiam in se à sacris canonibus prohibetur, ut videre est ex dictis supra (343).

2º Etiam si vigeat, apud nos et etiam apud alias gentes, consuetudo alienandi bona Ecclesiæ immobilia absque Sedis Apostolicæ beneplacito, non tamen constat talem consuetudinem esse verè legitimam, ut patebit ex dicendis infra (2922-2924).

357. Valde ergo dubium est quòd possit legitimè observari consuetudo quâ Episcopi nostri limites parochiarum, sine consensu Papæ, immutent. Videretur proinde tutius tales commutationes non fieri sinè indulto Pontificio: sic enim paci animarum et validitati quorundam sacramentorum provideretur: nam licet in casu tanquam coloratus possit haberi titulus, non obstante quod error populi sit juris et non facti, quippe a legitimo superiori revera est præstitus; attamen, in casu præsentis, iste superior hujusmodi titulum ex dictis conferre haud..... potuit; ideoque est revera nullus. Porro sæpe contingere posset quod nullitatis hujus notitia ad parochos, imò ad communitatem fidelium perveniret; quo in casu certitudo quorundam sacramentorum, præsertim matrimonii (si ab ignorantibus nullitatem contraheretur) in dubium posset revocari. Et ne dicas valida esse certò matrimonia quando contrahuntur coram deputatis ab Episcopo: nam in casu supposito, novus parochus parti dismembratæ parochiæ substitutus, nullam in eâ habet potestatem: non quidem *ordinariam*, cùm non sit ejus parochus, nec ab Episcopo ut talis in casu potuerit constitui absque consensu Sanctæ Sedis: nec *delegatam*, cùm mens Episcopi dismembrantis, non fuerit illum delegare; imò, non potuerit illum sic in perpetuum delegare, alioquin dici posset quòd Episcopus valeat in perpetuum auferre à parcho, sinè ejus delicto, suam legitimam jurisdictionem in portionem sui gregis ut illam in delegatos pro semper transferat; porro nemo dicet Episcopum gaudere tali potestate. Ergo, etc.

358. Quæri hic obiter potest an præscribi valeant limites parochiarum et diocesium?

Respondet negativè Luc. Ferraris (vº *Usucapio*, § 1, nº 12): « Dummodo constet, inquit, tales fines fuisse legitimè

» auctoritate præfixos et constitutos. *Communis*, textu
 » expresso in cap. *Super eo* 4, *de Parochiis*; cap. *Quicum-*
 » *que* 4, causa 16, q. 3, ubi hujus ratio redditur: *Ne*
 » *provinciarum termini confundantur*: et concordant cap.
 » *Licet* 5, cap. *Inter memoratos* 6, cap. *Dilectio tua* 7,
 » ead causa 16 q. 3. Si autem non constet tales fines
 » fuisse legitimâ auctoritate præfixos et constitutos, tunc
 » procedit et valet præscriptio. Abbas... Engel... Reiffenst.,
 » *de Judiciis*, lib. 2, *Decret.*, tit. 26, § 2, n° 10, et alii
 » passim. » Vide etiam Reiffenstuel, *ibid.*, n° 40-42.
 Attamen S. C. Conc., cum approbatione Clement. XI,
 declaravit, *die 14 jan. 1721*, posse acquiri à Prælatiis nul-
 lus territorium *separatum* cum jurisdictione in eo per cla-
 rum et undequaque subsistens apostolicum privilegium, aut
 per consuetudinem immemorabilem cum suis omnibus re-
 quisitis ritè probatam. V. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 540.
 Multa inveniuntur circa hanc materiam in Decreto Gratiani,
 causa 16, q. 3. Vide etiam titul., *de Præscript.* in Decret.
 Gregorii IX.

III

DE UNIONE PAROCHiarum ET ALIORUM BENEFICIORUM.

359. « Unio..., inquit Ferraris (v° *Unio benef.*, n° 1),
 » fit potissimum tribus modis: 1° .... Cùm ex duobus bene-
 » ficiis fit tantum unum; ita ut neutrum eorum uniatur
 » alteri, sed ambo simul uniantur.... et tunc.... ex duobus
 » resultans retinet consuetudines et privilegia favorabilia
 » utriusque Ecclesiæ sic in unam redactæ.... Hæc unio
 » dicitur *extinctiva*. 2° .... Cùm duæ Ecclesiæ ita uniuntur
 » ut non coalescant... in unum corpus; sed una sit superior,
 » et alia inferior ac accessoria.... talis unio nuncupatur
 » *accessoria* seu *subjectiva*; sicque Ecclesia accessoriè
 » unita assumit naturam, consuetudines et privilegia
 » principalis. 3° .... Cùm neutra Ecclesia alteri subji-
 » tur.... nec ipsæ coalescunt in unum corpus.... sed ambæ
 » Ecclesiæ ita æquè principaliter invicem uniuntur ut
 » ambæ adhuc suum titulum atque honoris gradum reti-
 » neant; et solum ab uno eodemque rectore regantur,

» sicque adhuc remaneant duo beneficia omnino distincta...
 » et talis unio appellatur *unio æquè principaliter facta.* »

360. Quærit. 1° Quisnam potestatem habeat beneficia et Ecclesias uniendi?

Resp. 1° « Unire Episcopatus ad solum pertinet Papam :

» Papa non solum Episcopatus, sed etiam quæcumque alia
 » beneficia unire potest.

» 2° Episcopus potest, ex legitimis causis, unire beneficia et Ecclesias suæ diœcesis.... Archiepiscopus nequit
 » unire beneficia diœcesium suorum suffraganeorum.

» 3° Capitulum, sede vacante (ac proinde Vicarius
 » Capitularis), potest unire ea beneficia quæ potest Episcopus, dummodo per eam unionem jurisdictioni episcopali nihil detrahatur, » et non ea sibi uniat. Ita Card. Soglia (*Instit. jur. priv.*, § 86).

» 4° Vicarius Generalis Episcopi non potest beneficia
 » unire, nisi specialiter ab Episcopo committatur. » Ferraris ut supra (n° 7, etc.), apud quem vide insuper quid valeant, quoad unionem beneficiorum et Ecclesiarum Legati à latere et Abbates.

» Sacra Congr. Concilii (censuit) inferiores Episcopo
 » non posse unire nisi hanc facultatem legitimè præscripserint, aut ex privilegio, in Ecclesiâ sibi pleno jure subjectâ, jurisdictionem quasi episcopalem habeant in omnibus, et per omnia. » Ferraris (*ibid.*, n° 14). Ita etiam Card. Soglia, *Inst. jur. priv.*, § 86.

361. Quærit. 2° Quænam conditiones requirantur ut *uniones* legitimè ab Episcopo fiant?

Resp. Tres præsertim requiruntur conditiones : 1° justa causa, id est Ecclesiæ necessitas vel utilitas; 2° citatio omnium interesse habentium qui, si consensum recusent, cogi possunt ad præstandum necessaria Ecclesiæ quæ unionem indiget; 3° consensus Capituli : « Unio (tamen) fieri potest, » inquit Ferraris (*ibid.*, n° 17, etc.), sine requisito tali consensu, si adsit alicubi consuetudo legitimè præscripta » ipsam faciendi sine requisitione dicti consensûs¹.

¹ Juxta D. Bouix duo sunt casus in quibus Episcopus potest uniones facere absque Capituli consensu : 1° Si talis adsit consuetudo, seu

» Si unio facienda esset Seminario... intervenire deberet
» consilium quatuor deputatorum.

» Inter eos qui citandi sunt... non comprehenditur rector
» beneficii uniendi : nam cum unio suum effectum non
» habitura sit nisi post ejus mortem (nisi velit beneficio
» renuntiare), nullum ei damnum.... infertur.

» Item non requiritur consensus plebis. » (Bouix, *De Parocho*, p. 286). Ex Concil. Trident. (sess. 21, cap. 5): unio fieri debet sine *præjudicio obtinentium*. In Galliâ requiritur consensus Gubernii : juxta enim Concordatum 1804 circumscriptiones parochiarum à Gubernio approbandæ sunt.

362. Quærit. 3° Quid ex Concilio Trident. possint Episcopi circa uniones?

Resp. Sic habet Concilium Trident. (sess. 21, cap. 5):
« Possint Episcopi, etiam tanquam Apostolicæ Sedis dele-
» gati, juxta formam juris, sinè tamen præjudicio obti-
» nentium, facere uniones perpetuas quarumcumque
» Ecclesiarum parochialium et baptismalium, et aliorum
» beneficiorum curatorum vel non curatorum, cum cura-
» tis, propter earum paupertatem, et in cæteris casibus à
» jure permissis, etiamsi dictæ Ecclesiæ vel beneficia essent
» generaliter vel specialiter reservata, aut qualitercumque
» affecta. »

In sessione verò 24, cap. 13, sic statuit : « Ecclesiæ pa-
» rochiales monasteriis quibuscumque aut Abbatiis, seu
» Dignitatibus, sive præbendis ecclesiæ Cathedralis vel
» Collegiatae, sive aliis beneficiis simplicibus, aut hospita-
» libus militiisve non uniantur¹. »

363. Inde Ferraris (*ibid.*, n° 54) concludit quòd « non
» potest Episcopus unire Ecclesiam parochialem Capitulo
» Cathedralis ob tenuitatem canonicatum et ob difficulta-

dicat plures canonistas exigere ad hoc consuetudinem immemorabilem vel quadragenariam cum titulo. 2° Si capitulum recusaret consentire absque rationabili causâ (*De Capitulo*, p. 397).

¹ De unionibus beneficiorum parochialium monasteriis factis, videndus est D. Bouix, *De Regular.*, t. 2, p. 18-39. Manifestum est quòd hujusmodi uniones fieri valeant auctoritate S. Sedis.

» tem, sive impossibilitatem etiam uniendi beneficia sim-
 » plicia, et ob id quod non deceat eorum numerum
 » minui, juxta mentem Concil., cap. 15, sess. 24, de
 » *Reform.* Sic referunt decisum in unâ Alexandrinâ, 30
 » Martis 1594. Aldon.... et Ventriglia. » Vidè etiam *Prec-*
lect. S. Sulpitii, n° 565.

364. Imò, juxta Clement. V decretum in Concil. Vien-
 nensi latum, nulla ecclesia uniri potest *Mensæ episco-*
pali aut ipsi Capitulo. « Quòd si Episcopus, sui etiam
 » Capituli accedente consensu, *Mensæ suæ vel ipsi Capi-*
tulo aliquam duxerit ecclesiam uniendam, hoc irritum
 » esse decernimus.... contrariâ quâvis consuetudine non
 » obstante. » (Clem., lib. 3, tit. 4, c. 2.)

365. Nescio igitur quo fundamento D. Andrié (*Cours de droit*
canon, v° *Union*) potuerit dicere : « Rien n'empêche qu'on
 » unisse une cure à un canonicat de Cathédrale, si la cure
 » et la prébende sont dans la même ville et surtout dans
 » la même église... Aussi la plupart des cures des Cathé-
 » drales sont unies aux Chapitres. » Manifestè enim Concil.
 Trident, in loco supra (362) memorato, prohibet ne Eccle-
 siæ parochiales uniantur *Dignitatibus sive præbendis eccle-*
siæ Cathedralis; reverà quidem non *Dignitatibus* aut præ-
 bendis ordinariè uniuntur præfatæ ecclesiæ, præsertim in
 Galliâ, sed solùm Capitulis : at et hoc etiam est prohibitum
 a Concilio Viennensi modò relato, tum ab ipsomet
 Concilio Tridentino, permittente duntaxat (sess. 21, cap. 1)
facere uniones perpetuas quarumcumque ecclesiarum paro-
chialium... et aliorum beneficiorum... cum curatis, non
 verò cum *monasteriis*, ut dicit (sess. 24, cap. 13), *Ab-*
batiis, *Dignitatibus sive præbendis*, etc. Porro unio Paro-
 chiæ Cathedralis cum Capitulo, non est unio cum *curatis*;
 sed potius unio cum corporatione seu cum aliquo Monas-
 terio simili. Unde Ferraris et plures apud ipsum conclu-
 dunt illud fieri non posse ab Episcopo, ut modò diximus.
 Benedictus XIV quidem in suo opere *de Syn. Dioces.*,
 (lib. 13, cap. 1, n° 9), videtur supponere licitas esse hujus-
 modi uniones, dicendo : « Satis est si (Episcopus) sui Capi-
 » tuli consensum exposeat, etsi illud sequi non teneatur,

» nisi... *decernatur de ecclesiâ parochiali, collegio aut monasterio perpetuò unienda*, ad quam jura majoris partis capitularium exigunt consensum : » sed meritò supponi potest quòd Bened. XIV loquatur tantùm de casu unionis factæ cum indulto Pontificio ; et sic etiam D. Bouix explicat in tractatu *De Capitulis*, p. 396, verba quæ protulerat in tractatu *De Episcopo* (t. 2, p. 388), et quæ sunt ipsamet verba Benedicti XIV.

366. Etiam in Galliâ vigeat olim prohibitio uniendi Capitulis ecclesias parochiales : sic enim habet Rousseaul Lacombe (*Recueil de Jurisprudence canonique*, V^o *Union*, sect. 5) : « Nous trouvons bien (dans le droit) que deux » églises paroissiales... peuvent être unies, *mais non pas une » église paroissiale à un Chapitre* ou à un autre bénéfice... » Les Evêques du Concile de Trente trouvèrent l'union » des cures si peu canonique que dans la sess. 24, chap. 13 » *de reform....* ils défendirent d'unir aux églises canoniales » des bénéfices-cures ; disposition si sainte que les États » de Blois l'ont embrassée dans les art. 22, 23 ; » et reipsa art. 23, Edict. Blesensis permittit tantùm *unire beneficia simplicia* Capitulis et collegiis.

367. His non obstantibus : « Cùm bonum publicum prævalere debeat, inquit Lequeux, n° 1194, constat etiam » in novissimis sæculis factas fuisse plurimas uniones beneficiorum monasteriis, seminariis ¹, Capitulis, etc. In » sæculo nunc decurrente, quoad multas diœceses Galliæ, » parœcia illa quæ in Ecclesiâ Cathedrali est constituta, » unita fuit Capitulo, ut secundùm hanc rationem faciliùs » vitaretur conflictus. »

« Par une circulaire du 20 mai 1807, inquit Dieulin » (*Guide des Curés*, p. 464), le Ministre des cultes invite les » Evêques à réunir aux Chapitres les cures des Églises » métropolitaines et épiscopales afin de faire cesser les » inconvénients et les discussions qu'entraîne l'existence » d'une cure indépendante du corps du Chapitre. Aussi la

¹ Ex Concilio Trid., sess. 23, c. 18, *de Ref.*, licet unire seminariis aliquot beneficia simplicia tantùm.

» plupart des Evêques se sont-ils empressés d'opérer
 » cette union qui existe aujourd'hui dans presque tous les
 » diocèses. » Supponi potest quòd Episcopi, hujusmodi
 uniones perficiendo, vi indulti Sedis Apostolicæ processe-
 rint; et reverà mentio fit de hoc indulto, in unione ab
 Episcopo Carnutensi peractâ, de quâ agitur ap. D. André
 (V^o Union).

368. Quidquid sit, præfatæ uniones, licet a jure com-
 muni prohibitæ, non videntur apud nos difficultatem pati :
 sic enim legitur apud DD. Affre (*Administr. tempor. des*
paroisses, p. 40, 4e édit.) : « Cette décision est fondée sur
 » un grand nombre d'arrêts; elle est incontestable. V. *Ju-*
rispr. canon. de Lacombe, V^o *Erection* (Nihil tamen de
 » hoc inveni loco citato). Une ordonnance du roi, rendue
 » le 14 juillet 1824 en Conseil d'État (integra legi potest
 » apud André, V^o *Union*) a décidé les points suivants con-
 » testés entre l'Évêque de Chartres et le curé de la Cathé-
 » drale de la même ville :

» 1° Un Évêque peut, sans abus, opérer la réunion
 » d'une cure au Chapitre de son diocèse;

» 2° Cette union peut avoir lieu du vivant du titulaire de
 » la cure et sans son consentement, et l'Évêque peut
 » ordonner que les fonctions seront exercées par un vicaire
 » amovible (Hæc omnia tamen apertè contradicunt juri
 » communi Ecclesiæ);

» 3° Cette union étant opérée, l'Évêque a pu interdire,
 » *de plano* et sans jugement, au curé qui desservait la cure
 » réunie au Chapitre la prédication et l'administration des
 » sacrements. »

Optandum autem esset ut hæc disciplina quæ adeò
 adversatur sacris canonibus, non solâ auctoritate civili
 fulciretur. Solâ enim auctoritate ecclesiasticâ hæc possunt
 legitimari.

CASUS SPECIALIS.

369. Sunt in Galliâ quædam parochiæ adeò pauperes et
 miserabiles ut parochos habere nequeant, quia in eis deest
 domus presbyteralis, nec valent incolæ indemnitàtem in
 hoc casu præscriptam solvere. Porro sæpè contingit quòd

hujusmodi parochiæ conferantur titularibus non residentibus, imò nec residere valentibus, prout, v. g., professoribus seu lectoribus seminariorum quæ hoc modo exonerantur obligatione iisdem lectoribus solvendi debita pro docendâ juventute emolumenta; quæritur autem utrum illud sit Episcopis licitum?

Resp. Vel hujusmodi parochiæ considerantur tanquam unitæ seminariis, vel non; si prius, hujusmodi unio vetita est sub duplici respectu 1° quia non licet unire seminariis Ecclesias parochiales, sed tantum aliquot beneficia simplicia (Concil. Trident., sess. 23, c. 18); 2° quia non est perpetua, et ex eodem Concilio (sess. 21, cap. 1.), Episcopis licet tantum facere uniones perpetuas.

Si posterius, professores ad has parochias nominati, sunt veri titulares; proinde ad residentiam tenentur nisi legitime excusentur; quæstio hic est an à residentiâ excusentur: porro ab illâ excusari possunt vel quia sunt professores, vel quia non adest in parochiâ domus presbyteralis: porro 1° dubium est quòd excusentur quatenus professores: ex unâ parte enim Ferraris, V° *Parochus* (art. 2, n° 26) ait: « Parochus non potest abesse a suâ parochiâ, etiam relicto » in eâ idoneo vicario approbato cum congruâ mercede, » ut doceat in civitate grammaticam, etiamsi non invenitur alius idoneus ad legendum et ipse singulis diebus » ad suam Ecclesiam accedere vellet (S. Congr. Conc. » testibus Gonzalez, Barbosa... etc.). Parochus autem » habens in civitate suam ecclesiam potest inibi in publicâ » universitate Sacram Scripturam legere, ita tamen, ut » cura animarum per ipsum exercenda, nihil detrimenti » patiatur.» Ex quibus verbis professor non dispensatur super residentiâ etiam ad docendam Sacram Scripturam. Attamen S. Liguor. (lib. 4, n° 132), tanquam probabile admittit quòd docentes Sacram Scripturam, theologiam, jus canonicum, eximi possint à residentiâ: non verò docentes grammaticam; vide infra (1468).

2° An a residentiâ excusentur professores in casu eò, quòd in parochiâ desit domus presbyteralis, nec valeant incolæ indemnitàtem præscriptam solvere, dubitari adhuc

posse videtur eò quòd non semper constet quòd titulares in hujusmodi locis non possint, sive ex stipendio à Gubernio præstito sive ex aliis proventibus aliquam domum locare; sed quia ex hoc oriri possent difficultates pro generali diœcesis regimine propter quas non expediat, pro certo tempore ut Episcopus permittat parochis residere in parochiis non habentibus domus presbyterales et non dantibus indemnitàtem in hoc casu præscriptam, nihil videtur sapientius, in tali dubio, quàm totum negotium relinquere prudentiæ Ordinarii qui tamen debet sufficienter providere ut bene fiat servitium hujusmodi parochiarum et ut pro earum incolis applicetur, diebus dominicis et festis, missæ sacrificium. Vide tamen dicenda infra (1476).

§ II.

De institutione canonicâ promovendorum ad officia ecclesiastica.

I.

DE INSTITUTIONE CANONICA IN GENERE.

370. Quærit. 1º Quid intelligatur per Institutionem?

Resp. Verbum *institutio* duplici sensu accipitur: *strictè* et *latè*: *stricto* sensu sumitur pro concessione beneficii factâ per legitimum superiorem, ad præsentationem patroni. *Lato* sensu est concessio cujuscunque officii per legitimum superiorem, quocumque legitimo modo facta (Devoti, *de Personis*, tit. 5, sect. 4, § 47; Reiffenst., lib. 3, tit. 7, nº 2, etc.). Hoc posteriori sensu verbum *Institutio* hîc accipimus.

371. Quærit. 2º An omninò sit necessaria institutio canonica ei qui obire vult aliquod officium ecclesiasticum?

Resp. Affirmativè et probatur 1º ex verbis Christi (Joann., cap. 10, v. 1): « Qui non intrat per ostium in ovile » ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est et latro. » Intrare per ostium est certè intrare per legitimam missionem superioris, seu per institutionem canonicam. Ergo, etc.

Item ex verbis S. Pauli (ad Hebr., c. 5, v. 4): « Nec

» quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo
 » tanquam Aaron. » Sed qui invadit officia ecclesiastica
 sinè institutione, sumit sibi honorem, nec vocatur à Deo.
 Ergo, etc.

Probat. 2° Ex Concil Trident (sess. 23ª can. 7.) : « Si quis
 » dixerit eos qui nec ab ecclesiasticâ et *canonicâ potestate*
 » *ordinati*, nec *missi sunt*, sed aliunde veniunt, legitimos
 » esse verbi et sacramentorum ministros, anathema sit. »
 Porrò missio procedens ab ecclesiasticâ potestate est
 ipsamet institutio canonica de quâ loquimur. Ergo, etc.

Probat. 3° Ex cap. 1, de regulis juris in 6° : « Beneficium
 » ecclesiasticum non potest *sinè canonicâ institutione* pos-
 » sideri. » Porrò hoc dictum est de beneficiis, præsertim
 quia iisdem annectitur officium ecclesiasticum. Ergo, etc.

Corollaria. — Ex præcedenti responsione concludi po-
 test quid sit sentiendum :

372. 1° de *Investituris*. Investituræ nomine intelligebatur
 abusus mediâ ætate invectus, quo principes sæculares electis
 ad beneficia majora, nempe ad Episcopatus et Abbacias,
 tradebant baculum pastorale et anulum. Damnatae sunt
 autem Investituræ à S. Gregorio VII et Calixto II in primo
 Concilio Lateranensi œcumenico (V. André, V° *Investitu-
 res*) : licet enim multi contenderent illis signis designari
 tantum jurisdictionem sæcularem tunc temporis beneficiis
 ecclesiasticis annexam, timendum erat ne, eâ ratione,
 ipsi principes viderentur conferre etiam potestatem eccle-
 siasticam his beneficiis inhærentem (Lequeux, n° 78).

373. — 2° De Jure *Regaliæ* : hoc jus, tempore Ludo-
 vici XIV, reponebatur potissimum in eo quòd, vacante
 sede Episcopali, Rex administraret ejusdem sedis bona
 temporalia, omniaque beneficia ad Episcopi collationem
 pertinentia conferret, quorum etiam plura, Archidiaconatus
 nempe, Decanatus, Pœnitentiaria, etc., annexam habebant
 jurisdictionem et curam animarum ordinariam.

Ludovico XIV hoc jus extendere volente ad omnes regni
 sui diœceses etiam antea exemptas a dicto jure, reclaman-
 tibusque ex iis pluribus, convocata fuerunt, anno 1681,
 comitia : congregatique Prælati ita negotium componere

tentârunt ut jam Rex nulla posset conferre beneficia jurisdictionem sibi annexam habentia, cætera verò pleno jure conferret in cunctis regni ecclesiis : sed Innocentius XI, cujus approbationi res delata fuit, ægrè tulit hanc comitiorum conniventiam, præsertim quia non solum per hoc evertebatur disciplina, sed etiam fidei integritas in discrimen vocabatur; si quidem intelligebatur ex ipsis regionum decretorum verbis quòd jus conferendi beneficia Regi vindicabatur non tanquam profluens ex aliquâ Ecclesiæ concessione, sed tanquam ingenitum et cœvum regiæ coronæ. Vid. opera Bossuetii, t. 7, p. 195.

374. 3° De *Collatione laicâ*, seu concessione facta à laico absque concursu auctoritatis ecclesiasticæ. « In » Galliis, ait Lequeux (n° 78), talia jura veteri consuetudine » exercebat non tantum Rex, sed et plures alii Domini temporales; circa quæ hæc observant Memorialia Cleri : *Quoi- » que nous vivions dans cette discipline depuis plusieurs siècles, il n'y paraît pas moins de difficultés à la concilier » avec les maximes canoniques, étant certain que suivant » l'ordre établi de J. C., il appartient aux supérieurs ecclésiastiques de donner la mission et institution requises pour » exercer ces titres ecclésiastiques.* »

375. 4° Ex responsione superius datâ (371) potest pariter concludi tanquam intrusum habendum esse illum, qui, repulsus, etsi injustè, a legitimis superioribus, ad sæcularem potestatem, sub abusûs prætextu, recurrit, ut ipsius auxilio officia ecclesiastica invadat.

376. Quærit. 3° Utrum electus, præsentatus, aut nominatus ad Prælaturam possit, sub aliquo titulo, sese ingerere ipsius administrationi ante obtentam à S. Sede canonicam institutionem?

Respond. negativè : *Nullò titulo, sive œconomatûs, vel procurationis, aut alio de novo quæsito colore, per se aut alium, licet electo, præsentato, aut nominato sese immiscere pro parte vel in totum administrationi spirituali aut temporali Prælaturæ ad quam electus, præsentatus vel nominatus fuit, secus jure per electionem quæsito excidit, omniaque ab eo gestâ nullius roboris sunt, et indignus evadit qui in*

posterum eligatur. Card. Soglia, *Inst. jur. priv.*, § 36.

Illud constat ex capite *Avaritiæ* 5, *De electione et electi potest.*, in 6°, ubi dicitur : « Nonnulli... ad regimen ecclesiarum electi, quia eis, jure prohibente, non licet se, ante confirmationem electionis celebratæ de ipsis, administrationi ecclesiarum ad quas vocantur ingerere, ipsam sibi, tanquam procuratoribus seu œconomis, committi procurant. Cum itaque non sit malitiæ hominum indulgendum, Nos hæc Constitutione sancimus, ut nullus de cætero administrationem Dignitatis ad quam electus est, priusquam celebrata de ipso electio confirmetur, sub œconomatûs vel procurationis nomine, aut alio de novo quæsito colore, in spiritualibus vel temporalibus, per se aut per alium, pro parte vel in totum, gerere vel recipere, aut illis se immiscere præsumat. Omnes illos qui secus fecerint, jure, si quod eis per electionem quæsitum fuerit, decernentes ipso facto privatos. »

Constat etiam ex Brevi Pii VII, 4 decemb. 1810, ad Archidiaconum Florentinum, qui ipsum consuluerat an Episcopus Nanciensis, ad Sedem Florentiæ per Napoleonem electus, posset eligi in Vicarium Capitularem. Respondit Pontifex nequaquam id fieri posse, et probat ex cap. *Avaritiæ*, modò relato, ex Concilio Trident. (sess. 28, c. 16, *de Reform.*), et ex decretali *Injunctæ* infra referendâ (384). V. Lequeux, n° 82; Bouix, *de Episcopo*, t. 1, p. 255; et respons. DD. Dupanloup, Aurelianensis Episcopi, ad baron. de Malroguier (*Monde*, 9 mars 1860, édit. semi-quotid.).

377. « Et hæc adeo sunt vera, inquit Reiffenst. (lib. 1, *de Elect.*, n° 37), ut etiam non valeat consuetudo quòd possit electus administrare ante obtentam confirmationem. Idque desumitur ex cap. *Cum venerabilis* 7, *de consuet.*, ubi talis consuetudo reprobatur ut corruptela. »

Quidquid ergo dicant nonnulli ap. Lequeux, n° 82, consuetudine legitimari non potuit, etiam tanquam Vicariorum Capitularium, administratio nominatorum ad sedes episcopales tempore Ludovici XIV, quibus Sancta Sedes denegabat institutionem canonicam antequam retractas-

sent suam adhæSIONem famosæ declarationi 1682, inter quos erant Huet Episcopus Abricensis, Godet Desma-rais Carnutensis, Fléchier Nemausensis, etc. Idem est dicendum de iis qui a Napoleone I fuerant nominati ad sedes episcopales, tempore captivitatis Pii VII, quique se ingesserant administrationi diœcesium earumdem tanquam Vicarii Capitulares, prout præsertim fuit Card. Maury ad Sedem Parisiensem nominatus. V. Bouix, *de Episcopo*, t. 1, p. 249; et *Revue des sciences ecclésiast.*, n^{is} 12, 14, 17, 18.

Unde non licet electo ante obtentam confirmationem, concedere honores, beneficia; disponere de rebus Ecclesiæ; excommunicare; absolvere; etc.

378. « Porro hactenus dicta, procedunt, inquit Reif-
 » fenstuel, etiam in eo qui ante electionem exstiterat pro-
 » curator, vel œconomus ecclesiæ: nam si contingat
 » œconomum ecclesiæ eligi in Prælatum (ejusdem), statim
 » a tempore electionis tenetur ipse abstinere ab adminis-
 » tratione œconomix » (*ibid.*, 43).

Secus sentit non solum Lequeux (n° 82), sed etiam auctor *Prælect. S. Sulpitii*, n° 133 in fine. Ratio ejus est quod cap. *Avaritiæ*, supra relatum (376), loquatur duntaxat de eis qui se ingerere præsumunt, quales non sunt qui jam electi Vicarii Capitulares postea ad eamdem sedem à Principe nominantur Episcopi. In eodem sensu, anno 1832, respon- disse Gregor. XVI ad D. Blancard de Gailleul, Vicarium Generalem diœcesis Versaliensis, asserit idem auctor post **RR. DD.** Bouvier in tractatu de Ordine, c. 7, art. 2.

379. Quædam aliæ exceptiones sunt admittendæ: 1° Si dicta administratio fieret de consensu *Superioris*: ratio patet. Unde potest electus administrare ante confirmatio- nem, si hoc habeat ex privilegio ut habent Cistercienses, teste Abbate, cap. *Cum venerabilis*, de consuetud.

380. 2° Plures excipiunt valde remotos à Curiâ Romanâ ut puta constitutos ultra *Italiam*, modo electi fuerint in *con- cordiâ*, id est qui electi fuerint nemine prorsus discrepante, vel saltem, juxta alios, nemine electioni se opponente. Illud probant ex cap. *Nihil est* 44, § fin., de *Electione*,

Vid. Reiffenst., *ibid.*, n° 5; *Revue des sciences ecclésiast.*, n° 12, p. 510-516.

Porro taliter electi administrare possunt, « non quidem » jure proprio, sed dispensatione Pontificis; quod constat » ex verbis ipsius capituli, ubi Pontifex, *dispensativè*, ait, » *propter necessitates Ecclesiarum et utilitates, in spiritua-* » *libus et temporalibus administrent, et sic tamen ut de* » *rebus ecclesiasticis nihil penitus alienent.* Quamquam » autem de speciali illius capituli indulgentiâ per canones » et constitutiones posteriores, nihil admodum derogatum » esset, illud tamen certum est quod locum habeat in solis » electionibus *concorditer celebratis.* »

« Passerinus, in tractatu *de Elect.*, c. 33... plerique DD. » affirmant Episcopum electum administrare posse, si » electus sit in concordia et si in eâ ecclesiâ vel regione » vigeret antiqua consuetudo administrandi. » Ita Card. Soglia (*Inst. Jur. priv.*, § 36, p. 60), qui addit quod idem caput *Nihil*, ac proinde præfata exceptio non pertineat ad nominatos à S. Pontifice aut à Regibus. Vide in eodem sensu Lequeux, n° 81, in *notâ*. Unde præfatum caput certè non spectat ad Galliam, nec inibi potest invocari præfata exceptio: nec item in Galliâ allegari potest consuetudo sive propter rationem supra (377) expositam, sive quia talis consuetudo nunquam reverà exstiterit apud nos. V. *Revue des sciences ecclésiast.*, n° 16, 17, 18, 19.

381. Juxta verò D. Bouix (*De Capitul.*, p. 615), qui Leurenium citat, cavendum est a paucis quibusdam auctoribus qui Episcopo confirmato jurisdictionem attribuunt ante ostensas Capitulo litteras apostolicas: Decretalis enim *Injunctæ* Bonifacii VIII, clarè hoc prohibet; si quidem loquitur non tantum de electis, sed de omnibus qui apud Sedem Apostolicam promoventur, proinde etiam de nominatis à Gubernio (*De Capitul.*, p. 655; et *De Episcopo*, t. 1, p. 264-268); et reverà pro Galliâ sic esse tenendum pronuntiat ipse Pius VII, non tantum in Brevi supra memorato ad Archidiaconum Florent: sed etiam in altero ad D. d'Astros, occasione Card. Maury, directo (Vid. *Revue des sciences ecclésiast.*, n° 12, p. 519-530); sic autem habet

Pontifex in dicto Brevi: « Apostolicâ auctoritate declaramus... » administrationem ipsam a dicto Cardinali ex Capituli » deputatione assumptam fuisse et esse contra sanctissimam Ecclesiæ leges ejusque vigentem disciplinam : ac » proinde nullam ei facultatem in quibuscumque spiritualibus Ecclesiæ Parisiensis competere, aut per hujusmodi deputationem seu electionem tributam fuisse. » Unde juxta Pontificem hujusmodi acta prorsus erant nulla; sinè enim damno et magno Ecclesiæ periculo res aliter à sacris canonibus ordinatæ fuissent : « Etenim, inquit » D. Bouix (*De Episcopo*, t. 1, p. 269), quoties S. Pontifex nominatos à rege tanquam indignos rejecerit, » posset rex eosdem, invitâ Sede Apostolicâ, diœceseos » regimini præficere... Posset Capitulum illos... à Papâ » rejectos, in Vicarios Capitulares deputare. » Porro nemo non videt quanta mala exinde essent oritura¹.

382. Quærit. 4° Utrum institutio canonica scripto authentico consignari debeat.

Resp. Vel de iis agitur qui instituendi sunt à S. Pontifice, vel de iis qui ab Episcopis instituuntur: in primo casu, institutio consignari debet in scripto seu instrumento authentico et debitâ formâ confecto : hoc probatur *Extrav. Communi, Injunctæ 1, De Electione*, mox referendâ; hujusmodi litteræ vocantur *Provisiones*.

383. In secundo casu, Devoti (lib. 1, tit. 5, sect. 4, §§ 45 et 46), affirmat provisiones debere esse scriptas et à Cancellario episcopali obsignatas, et hoc saltem est convenientissimum; Cardinalis verò Soglia (*Inst. jur. priv.*, § 95), dicit hoc esse necessarium, si non certâ lege, saltem consuetudine. Attamen juxta D. Bouix (*De Parocho*, p. 306): « Ad valorem *Institutionis* non requiritur scriptura; » et D. Lequeux (nº 83), asserit *Provisiones* in formâ requiri tantum ad effectus civiles, nempe ut pensio solvatur, etc.,

* Constit. *Romanus Pontifex* 1873 prorsus abolet, etiam in regionibus longinquis, usum quo Capitulum Cathedralis ecclesiæ vacantis, obsequens invitationi seu mandato, licet verbis deprecatoriis concepto, supremæ civilis potestatis, transfert in nominatum ad ecclesiam, quocumque modo electus fuerit, ejusdem administrationem sub vicarii aut alio nomine, ante exhibitionem Litterarum Apostolicarum.

Nota autem quòd in Galliâ jus ad stipendium à Gubernio solvendum, inchoetur tantum à die sumptæ possessionis.

Quænam sint exprimenda in Provisionibus vide explicatum apud Card. Soglia, *Instit. Jur. priv.*, § 95, p. 182.

384. Quærit. 5º Utrum instituti ad officium ecclesiasticum qui provisiones scriptas debent habere, possint sua munera exercere antequam *provisiones* ostenderint, saltem in casu necessitatis?

Resp. Negativè, ex Extrav. Comm., *Injunctæ 1, De Electione*, quæ sic se habet: «Præsenti itaque Constitutione
» sancimus ut Episcopi et alii Prælati superiores, nec non
» Abbates, Priores... qui apud dictam Sedem promoventur
» aut confirmationis, consecrationis, vel benedictionis
» munus recipiunt, ad commissas eis Ecclesias et monas-
» teria, absque dictæ Sedis litteris ejusmodi eorum
» promotionem, confirmationem, consecrationem seu be-
» nedictionem continentibus, accedere, vel bonorum
» ecclesiasticorum administrationem accipere non præsu-
» mant; *nullique eos absque dictarum litterarum osten-*
» *sione recipiant*, aut eis parcant, vel intendant. Quòd si
» forsitan contra præsumptum fuerit, quod per Episcopos,
» Prælatos, Abbates... medio tempore actum fuerit, irri-
» tum habeatur. »

Et hæc quidem locum habent etiam in casu *necessitatis vel longæ distantie*, etiamsi certum esset litteras casu periisse; sic decisum fuit à S. Cong. Concilii, anno 1644, pro quodam Episcopo urbis Assumptionis in Americâ, qui in similibus circumstantiis consecrationem susceperat (Lequeux, nº 84).

385. *Possessionis assumptio*, quidquid nonnulli dicant, non videtur necessaria, cum præfata Extrav. *Injunctæ* requirat solummodo *litterarum ostensionem*.

Per procuratorem autem fieri possunt *litterarum ostensio* et *possessionis assumptio*; et hoc etiam antequam institutus consecrationem episcopalem acceperit; ostensis verò litteris, statim potest iste jurisdictionem suæ Dignitati annexam exercere. Ita omnes (Lequeux, nº 87.).

In Galliâ juxta Concordatum 1801, « Episcopi, antequam

» munus suum gerendum suscipiant, coram Primo Con-
 » sule (hodie coram Imperatore) juramentum fidelitatis
 » emittent. »

Idem præscribitur quoad ecclesiasticos secundi ordinis, sed hoc in desuetudinem abiit.

386. Quod diximus supra (323) acceptationem saltem implicitam esse necessariam pro exercendâ jurisdictione delegatâ, illud est applicandum ei qui promovetur ad officium cui annectitur jurisdictio ordinaria, vel etiam ad quodcumque aliud officium. Constat ex cap. *Si tibi, de Præbendis*, in 6°.

II.

DE VARIIS MODIS QUIBUS OBTINERI POSSUNT OFFICIA ECCLESIASTICA IN GENERALE.

387. Illi modi sunt: *Electio, Postulatio, Præsentatio et Collatio* :

DE ELECTIONE.

388. *Electio* dupliciter accipitur : 1° latissimè : et hoc respectu comprehendit varios modos adipiscendi ecclesiastica officia, videlicet : *Electionem* propriè dictam, *Postulationem*, etc.; 2° *Strictè*, et sic est modus distinctus obtinendi hujusmodi officia (Reiffenst., lib. 1, tit. 6, n° 1-3).

Electio in hoc secundo sensu accepta, definitur : *Personæ idoneæ ad Ecclesiam vacantem, per eos quibus jus eligendi competit, canonica vocatio, auctoritate superioris confirmanda* (Reiffenst., *ib.*, n° 4). Locum non habet hodie electio nisi pro Pontificibus Supremis, pro Prælati Regularibus, pro Vicariis Capitularibus, et pro Episcopis in quibusdam tantum Germaniæ locis.

389. Tribus autem modis duntaxat fieri potest electio : per *scrutinium*, *compromissum*, et per *quasi inspirationem*. Ita cap. *Quia propter 42, de Electione*, quod sanciverat Concilium Lateran. IV, anno 1214 : « Quia propter diversas formas electionum, multa impedimenta proveniunt,
 » et magna pericula imminant Ecclesiis viduatis, statuimus
 » ut cum electio fuerit celebranda, præsentibus omnibus

» qui *debent* et *volunt* et *possunt* commodè interesse, assu-
 » mantur tres de collegio fide digni, qui *secretò* et *sigilla-*
 » *tim* vota cunctorum diligenter exquirant, et in scriptis
 » redacta, mox publicent in communi, nullo prorsùs
 » appellationis obstaculo interjecto, ut is, collatione
 » habità, eligatur, in quem omnes, vel *major* et *sanior*
 » *pars* Capituli consentit (en *scrutinium*), vel eligendi potes-
 » tas aliquibus viris idoneis committatur qui vice omnium
 » Ecclesiæ viduatæ provideant de Pastore (en *compromis-*
 » *sum*); aliter electio non valet; nisi fortè communiter
 » esset ab omnibus *quasi per inspirationem*, absque vitio
 » celebrata. »

390. « Electio *per quasi inspirationem* tunc censetur fieri,
 » quando, nullo præcedente tractatu, omnes electores
 » communiter et quasi uno corde ac ore, in unum eum-
 » demque consentiunt. » (Reiffenst., *ib.*, tit. 6, n° 65.)

» Sed, inquit D. Bouix (*De Capit.*, p. 205), electio non
 » potest hoc modo fieri in iis Capitulis in quibus per sta-
 » tutum speciale requiruntur tacita suffragia, cum clau-
 » sulà irritante electionem aliter factam. »

391. « Electio *per compromissum* tunc fit quando Capi-
 » tulares præsentés, nemine discrepante, facultatem eli-
 » gendi in unum vel plures idoneos viros conferunt, qui
 » vice omnium eligant. » Reiffenst., *ib.*, n° 68. Vide etiam
Prælect. S. Sulpitii, n° 393.

392. « Electio *per formam scrutinii* illa est quæ, præ-
 » sentibus omnibus qui *debent*, *volunt* et *possunt* interesse,
 » fit per collectionem suffragiorum circa eum in quem
 » *major* et *sanior pars* Capituli consentit. » Reiffenst., *ibid.*,
 n° 108.

393. Ex verbis præfati Capituli *Quia propter*, patet quòd
 hæc triplex electionis forma sit obligatoria duntaxat quando
 agitur de eligendis Prælatiis *pro Ecclesiis viduatis*, videlicet
 Episcopis vel Abbatibus; adhiberi tamen potest in cæteris
 electionibus, prout eis poterit accommodari (Reiffenst.,
ib., n° 6 et 110).

394. Quærit. 1° Quinam ad electionem debeant vocari?
 Resp. Vocandos esse omnes jus eligendi habentes; nempe

omnes qui *debent*, *volunt* et *possunt* commodè interesse (cap. *Quia propter*, jam citat.). Si unus contemneretur, id est, non vocaretur, iste posset irritationem electionis reclamare, quamvis valida possit esse, si taceat. Si quidem electioni plus contemptus unius quàm contradictio multorum obsistit, ut dicitur in cap. *Venerabilem* et cap. *Bonae memoriae* 36, de *Electione*. Qui autem neglectus fuit habet sex menses ad reclamandum; quibus elapsis, censetur confirmare actum Capitularem. Decisum à Rotâ, testante Ceccoperio, ap. Bouix, *De Capit.*, p. 182.

395. Dicit. 1º *Qui debent*: ad excludendum eos qui de jure non debent suffragari electioni, ut impuberes vel pleno usu rationis carentes, item excommunicati majori excommunicatione denunciati, ab officio suspensi quique ne eligant personaliter sunt interdicti, infames infamiâ juris si sint denunciati, scienter eligentes indignum. Insuper excipientes laicos ad suffragium ferendum, operam electioni intra tempus à jure requisitum non dantes, aut canonicam formam non observantes, jure eligendi pro primâ vice privantur et jus ipsum reliquis electoribus accrescit (Card. Sogl., *Inst. Jur. priv.*, § 34).

Electores esse nequeunt, quoad Prælaturas et Dignitates ecclesiasticas, qui non sunt clerici vel religiosi cap. *Nullus* et cap. *Sacrosancta* 51, de *Elect.*); et in Ecclesiis Cathedralibus vel Collegiatis, qui necdum in ordine sacro sunt constituti, non obstante contrariâ consuetudine (Conc. Trid., sess. 22, cap. 4, de *Ref.*). Vide alia ap. Reiffenst., lib. 1, tit. 6, nº 165, etc.; Bouix, *de Capit.*, p. 197.

Ipo jure autem prohibentur eligere qui per abusum potestatis sæcularis faciunt electionem; et insuper suspendi possunt per triennium ab officiis et beneficiis. Ap. eundem Reiffenst. (*ibid.*).

396. Dicit. 2º *Qui volunt*: quia ratio non est habenda eorum qui nolunt interesse. Unde si is ad quem spectat convocatio omnes de jure vocandos vocaverit, præsentibus ad actum Capitularem legitimè procedere possunt, quantumvis parvus sit eorum numerus; nec ex hoc titulo, rescissioni obnoxius est actus Capitularis. Similiter, si cœpto

electionis tractatu, aliqui vocales egrediantur et redire nolint, possunt alii sine ipsis procedere; dummodo non major pars Capitularium fuerit egressa. Ita clarè ex cap. *Cum nobis, de Electione*. Vid. Reiffenst., *ib.*, n° 200; et Bouix, *de Capit.*, p. 183, plures alios citans.

397. Dicit. 3° qui possunt commodè interesse: quia nimium remoti, non sunt necessariò vocandi. De rigore juris communis vocandi sunt tantum qui in provinciâ existunt; cap. *Coram 35, De Elect.* Dicit tamen Bouix (*De Capit.*, p. 196), vocandos esse etiam longè absentes quando eligendus est Prælati, vel recipiendus est quis in canonicum, aut indicenda cessatio à divinis, vel quando agitur de notabiliter arduis. Et pro Galliâ dicitur in cap. *Genesi 33, De Electione*, quòd ad Electiones faciendas *de toto regno Franciæ* vocantur absentes consuetudine Ecclesiæ Gallicanæ; « Si tamen, ut addit cap. *Quod sicut 38, De Elect.*, sine periculo potuerint convocari »: quia si, ob moram, immineret periculum schismatis, seditionis, intrusionis, vel abusus laicæ potestatis aut alterius gravis mali, longè absentes tunc non essent expectandi (Bouix, *de Capit.*, p. 196; Reiffenst., n° 119).

398. Capite *Quia propter* (389) prohibetur ne quis in electionis negotio, procuratorem constituat, nisi sit absens¹ iustoque impedimento detentus venire non possit:

« Procurator electus à concanónico ad eligendum... non » poterit in electionibus quæ fiunt per vota secreta suam » dare vocem uni, et aliam procuratorio nomine alteri; si » quidem electio fit nomine (procuratoris)... et tenetur eligere meliorem. » Ita Ceccoperius, ap. D. Bouix, *de Capit.*, p. 201.

Si eligatur procurator qui non sit de collegio, potest quidem ipse admitti, si nullus de Capitulo vellet esse procurator, sed recusari etiam posset; et ut extraneus possit

¹ Juxta Monacelli ap. Bouix (*de Capit.*, p. 602), absentia hîc est intelligenda et restringenda ad absentes *intra provinciam* et ibidem detentos aliquo legitimo impedimento. Ita S. Congr. Conc., 10 april. 1699. Et si adesset consuetudo non vocandi quoquo modo absentes à civitate, servanda esset hæc consuetudo ut dixit Rota.

ferre votum decisivum requiritur consensus omnium vocalium. Ap. Bouix, *de Cap.*, p. 202; vide infra dicenda (2380-2381).

399. Infirmorum vota sunt exquirenda, et si dare velint suffragium per semetipsos, non possunt quidem illud facere scripto, sed, si in Urbe existant, ad eos accedere debent scrutatores et eorum suffragia recipere. V. Reiffenst. *ib.*, n^{is} 191-193. Ita communiter contra Ceccoperium qui putat infirmos posse votum suum præstare scripto; sed contrarium decrevit tribunal Rotæ prout asseritur ap. D. Bouix, *de Capit.*, p. 201 et 202.

400. Nota quòd si quis schedulam vacuam miserit in urnam, nulla illius erit ratio habenda (ex cap. *Cum nobis*, 12, *de Elect.*; Reiffenst., *ib.*, n° 203).

401. Quærit. 2° Quot numero præsentibus esse debeant electores, et à quânam parte eorum fieri debeat electio ut valida sit habenda?

Resp. 1° Electionem fieri non debere nisi sint præsentibus duæ partes vocalium: hoc deducitur ex leg. civ. *Nulli et planè ff. Quod cujusque univers. nom.* In hoc verò duarum partium numero sunt duntaxat computandi ii qui *debent*, *volunt* et *possunt commodè interesse*. Unde citatis et non comparentibus in solito vel designato loco omnibus qui jus habent eligendi, tres etiam explere possunt actum, quin imò, duo, vel unus, rem perficiendo coram scribâ et testibus. Non quòd unus sit Capitulum, sed quia jura Capituli devolutivè resident in illo uno. Idipsum procedit omnibus voce privatis, vel interdictis, sive excommunicatis, vel mortuis præter unum; si quidem non dissolvitur Capitulum nisi per mortem omnium Capitularium, vel auctoritate Papæ; sed ab initio Capitulum per unum non potest constitui. Ita Ceccoperius, ap. Bouix, *De Capit.*, p. 183, etc.

402. Resp. 2° Regulariter non requiritur ut omnes præsentibus consentiant, sed sufficit votum majoris partis respectu præsentium, modò omnes, qui de jure adesse debent, vocati fuerint. Probatur ex cap. *Quia propter* supra relato (389), et hoc sapienter institutum fuit: nam, ut ait Ceccoperius (ap. Bouix, *De Capit.*, p. 187): « In omnibus

» Capitulis ordinariè reperitur aliquis spiritus contradic-
 » tionis discrepans à voluntate et judicio cæterorum. »

« Unde, ait Leurenus (ap. D. Bouix, p. 187), etiam non
 » valet statutum vel consuetudo, etiam juramento firmata,
 » vi cujus omnes de Capitulo, vel etiam duæ partes debeant
 » consentire ad hoc ut actus capitularis valeat, quia... per
 » hoc facultas statuendi quæ justa et utilia sunt, impediretur.»

Electio à minore parte præsentium peracta, non tantum
 invalida est, sed per subsequentem consensum aliorum
 validari nequit, ex cap. *Audistis* 29, de *Elect.*; Reiffenst., *ib.*,
 n° 141. Vide tamen infra (407, 408).

403. Diximus *regulariter*: dantur enim casus in quibus
 major pars non sufficit: « nempe 1° dum Capitulum gra-
 » tiam alicui facit; 2° dum negotium de quo agitur prin-
 » cipaliter et directè et non tantum in consequentiam,
 » singulos separatim concernit; in his duobus casibus
 » requiritur consensus *omnium capitularium*; 3° si major
 » pars decerneret aliquid cedens in damnum Ecclesiæ,
 » vel in præjudicium minoris partis (V. exceptiones ap.
 » D. Bouix, *ib.*, p. 189): in quo casu, pars minor contra-
 » dicere et rescissionem actuum persequi potest; 4° si
 » major pars statueret in præjudicium unici capitularis;
 » tunc ille unicus jus habet... sese opponendi; 5° in elec-
 » tione Papæ.... necesse est consentire duas tertias par-
 » tes præsentium Cardinalium.» Bouix, *De Capit.*, p. 188.

404. In cap. *Quia propter*, non tantum requiritur *major*
 pars sed et *sanior*. At minor pars, etiamsi esset *sanior*,
 probare deberet majorem partem irrationabiliter egisse,
 nec quidquam decernere valebit, quamdiu remanebit
 numero minor. Ita communiter. Hoc ipso, quod una pars sit
 major consetur etiam *sanior*, juxta Leurenium, nisi contra-
 rium probetur. V. Bouix, *De Capit.*, p. 187; et Reiffenst.,
ib., n° 142, etc.

405. « Quando vota porriguntur secretò, nulla habetur
 » ratio sanioris partis, sed attenditur solummodo major
 » suffragiorum numerus. » Bouix, *De Capitulis*, p. 204.

406. Quærit. 3° Quænam adhuc præscribantur circa
 electionem?

Resp. Plura adhuc requiri, nempe : 1° Ut electio fiat infra tres menses à die vacationis; cap. 41, de *Elect.*

2° Ut electio sit *libera* ac proinde absit vis aut fraus : « Quisquis electioni de se factæ per *sæcularis potestatis* » *abusum*, consentire præsumperit contra *canonicam* » *libertatem*, et electionis commodo careat et ineligibilis » fiat, nec absque dispensatione ad aliquam valeat eligi » *dignitatem* : qui verò electionem hujusmodi, quam ipso » *jure irritam* censemus, præsumperint celebrare, ab » *officiis et beneficiis*, penitus suspendantur, et per triennium eligendi sint potestate privati. » Ita cap. *Quisquis* 43, de *Elect.*, ex Concil. Later. IV. Pro *fraude et dolo*, v. Cap. *Cum dictus* 23, de *Electione* ;

3° Ut absit omnis *simonia*. Vide infra dicenda (6189-6193).

4° Ut non accedant voti incapaces. Quinam sint incapaces dictum fuit supra (395).

5° Ut vota ferantur *absolutè et determinatè* : vota enim *conditionata*, *alternativa* et *incerta* habenda sunt ut nulla; ex cap. 2, de *Elect.* in 6°. Vide infra dicenda (2383).

407.— 6° Ut *publicato scrutinio*, non varient electores; cap. *Publicato* 58, de *Elect.* Attamen, quando, *publicato scrutinio*, apparet non validè peractam fuisse electionem (secus si esset per *judicem irritanda*), vel si electus non acceptaret, vel si esset ineligibilis, tunc liceret ad novam electionem procedere, et a priori voto recedere (Reiffenst., *ib.*, n° 295-299). Speciale aliquid est in *monialium electionibus*, scilicet quòd, casu quo à majore quidem parte, sed non a duabus ex tribus partibus capituli electæ fuerint, possint aliæ moniales partis minoris ad votum majoris partis accedere, sicque variare post *publicatum scrutinium*. Cap. *Indemnitatibus* 43, de *Elect.* in 6° (V. Reiffenst., *ibid.*, n° 300).

In electione S. Pontificis, ut mox dicturi sumus (426), locus est *accessui*, si in unum non convenient duæ partes Cardinalium præsentium.

408. Imò si ageretur de casu in quo rigorosè non esset servanda forma per cap. *Quia propter præscripta*; v. g. si

eligendus esset Vicarius Capitularis, et primum non adessent vota sufficientia, valeret tunc accessus minoris partis ad majorem, vel æqualis ad æqualem, etiam publicato scrutinio (Reiffenst., *ib.* n° 303, etc.).

409. — 7° Quamvis id non sit de præcepto, optandum tamen est quòd electio fiat per suffragia secreta. Nisi verò statuta Capituli præcipiant suffragia secreta sub *clausulâ irritante*, validum est quod canonici vivâ voce concludunt (Bouix, *De Capitul.*, p. 206).

In electione tamen superiorum regularium vel superiorissarum monialium, imò in electione quorumcumque officialium religiosorum utriusque sexûs, sub pœnâ nullitatis præscribitur à Concil. Trid., sess. 23, cap. 6, quòd vota sint secreta. Id factum est ut præscinderentur inimicitie inter confratres qui perpetuò simul vivere tenentur: hæc constitutio tam strictè obligat, ut electio sit nulla si vel unus electorum votum suum, permittente Capitulo, publicaret: secus tamen si id contingeret, inscio aut non consentiente Capitulo, et id quidem in ipsâ electione; postea tamen perdurat obligatio secretum servandi quamvis per ejus violationem deinceps commissam electio non annulletur. V. Bouix, *De Regular.*, t. 2, p. 414 et 415; Reiffenst., *ib.*, n° 345, etc.; et infra dicenda (2996).

410. — 8° Electio fieri nequit per sortem, ex cap. 3, *De Sortileg.*; Bouix tamen (*De Capitul.*, p. 207), citans Ceccoperium, excipit casum in quo post binum vel ternum scrutinium, staret paritas votorum inter duos candidatos; sortem tunc solum permittit S. Liguor. (lib. 3, n° 11), quando fit ex auctoritate judicis pro decidendis litibus circa officia aut beneficia ecclesiastica. Vide dicenda (2384).

411. Quærit. 4° Quid agendum sit, peractâ electione?

Resp. « Absolutâ et patefactâ electione, conficitur decretum quod subscribunt eligentes, quibus tunc omnis variandi potestas adimitur. Cap. 20, 21 et 58, *de Electione*; » Devoti, lib. 1, tit. 5, sect. 1, § 49.

Mox electo, id est intra octo dies, notificari debet electio (Card. Soglia, *Instr. Jur. priv.*, § 36).

Electi consensus petendus est, et ipse infra mensem,

ne suo jure cadat, debet illum emittere (cap. 6, *de Elect.*, in 6°).

Præterea, intra alios tres menses, a Superiore petenda est confirmatio electionis ex cod. cap. (Devoti, *ib.*, § 22), alioquin electio viribus eo ipso vacuatur (Reiffenst., *ib.*, n° 319; et Ferraris, V° *Episcopus*, art. 2, n° 10 et 11).

412. Obtentâ verò confirmatione, intra tres menses, a die habitæ notitiæ confirmationis numerandos (Ferraris, *ib.*, n° 22), consecrandus est Episcopus; alioquin ad *fructuum perceptorum restitutionem tenetur, et si intra totidem menses postea id facere neglexerit, Ecclesiâ suâ, ipso jure, est privatus*. Ita Concil. Trid. (sess. 23, cap. 2, *de ref.*). V. Bouix, *de Episcopo*, t. 1, p. 241.

Si consecratio extra Curiam Romanam fiat, in Ecclesiâ ad quam promotus fuerit, aut in Provinciâ, si commodè fieri possit, celebranda est (Bouix, *ibid.*). « Praxis est ut » S. Pontifex, facultatem faciat peragendæ cōsecrationis » illi Episcopo quem consecrandus maluerit; » nisi Romæ sit celebranda; pro quo casu vide quid sit agendum apud D. Bouix, *De Episcopo*, t. 4, p. 245 et 457 et infra (419, 471).

413. Nullus religiosus potest consentire suæ electioni ad Prælaturam extra suum monasterium, absque petitâ et obtentâ licentiâ sui Superioris. Secus electio ipso facto viribus vacuatur (cap. *Si religiosus* 27, *de Elect.* in 6°).

Diximus supra (384, etc.,) quòd ante ostensas Capitulo litteras promotionis haud possit Prælatus à Sede Apostolicâ institutus sese ingerere administrationi Ecclesiæ ad quam est promotus : Capitula quæ Episcopum sine litteris apostolicis reciperent, à beneficiis ecclesiasticis suspensi essent (Card. Soglia, *Inst. Jur. priv.*, § 29 in fine).

Ostensis autem litteris promotionis, possessionem suæ Ecclesiæ capere possunt promoti, etiam per procuratorem laicum, inquit Lequeux, n° 87; quamvis admodum conveniens sit ut sumant per clericum.

DE POSTULATIONE.

414. « Si fortè contigerit, inquit Card. Soglia (*Insi.*

• *jur. priv.*, § 37), ut qui Ecclesiæ utilissimus fore videtur,
 » ob... canonicum impedimentum eligi nequeat, tunc elec-
 » toribus extraordinarium præsidium datur, modò nu-
 » merus postulantium duplò excedat numerum eligentium
 » (cap. 40 de *Elect.*), nimirum postulatio... Duplex est...
 » *simplex* et *solemnis*.

» *Simplex* est petitio apud superiorem ut consentiat in
 » electionem ejus qui suæ potestati subest, velut si mona-
 » chum eligere velis, opus est veniâ sui Abbatis : quæ qui-
 » dem non vera et propria est postulatio, dum persona
 » hoc modo postulanda nullo canonico impedimento tenea-
 » tur quôminus eligi possit.

415. » *Solemnis* et vera postulatio est, dum à Romano
 » Pontifice petitur, ut ex indulgentiâ et dispensatione in
 » Episcopum assumat qui per canones eligi nequit... Satis
 » intelligitur impedimentum ejus generis esse oportere,
 » super quo Pontifex dispensare possit et soleat, qualis
 » est defectus natalium, ætatis, ordinis, libertatis ob
 » vinculum spirituale cum aliâ ecclesiâ et hujusmodi.»

« Non solùm, inquit Reiffenstuel (lib. 1, tit. 5, n° 37-
 » 39), Archiepiscopus et Episcopus consecratus, sed etiam
 » confirmatus tantùm... ad alium Episcopatum nequit
 » eligi, sed solùm postulari. Ita communis... Electus verò
 » duntaxat in Episcopum..... ante factam ejus confirma-
 » tionem, sicut potest suæ electioni... liberè renunciare....
 » ita ad alium Episcopatum eligi potest... » (sine postula-
 » tione).

« Episcopus qui renunciavit Episcopatu, potest ad aliam
 » Ecclesiam eligi, nec debet postulari, nisi aliud quid
 » canonicum obstiterit... quia talis non ampliùs est alli-
 » gatus cuiquam Ecclesiæ... »

Cardinales non Episcopi et Abbates non indigent postu-
 latione *solemni* ut ad sedes episcopales promoveri valeant ;
 indigent tamen *simplici*, scilicet petenda est licentia Papæ
 aut aliorum (Reiffenst., *ib.*, n° 47-52).

DE PRÆSENTATIONE.

416. « Præsentatio est personæ ad Episcopum vel alium

» cui competit institutio, per patronum legitimè facta
 » exhibitio ut ei de beneficio vacante provideat. » (Reiffenst., *ib.*, t. 6, n° 18.)

Qualiter differant inter se Electio et Præsentatio, vide ap. Reiffenst., *ib.*, n° 19-23.

Nominatio regia; in locis ubi viget, aliquid habere videtur de naturâ *Præsentationis* et ad ipsam referri potest.

DE COLLATIONE.

417. Collatio est concessio beneficii vacantis ab habente potestatem facta : duplicis speciei est : *libera* nempe et *necessaria*.

Necessaria ea est quæ fit ex necessitate juris, videlicet ob præsentationem aut electionem alicujus, vel ob mandatum superioris, aut ex causâ permutationis beneficiorum.

Libera quæ fit solo jure Prælati : proinde est gratuita concessio beneficii.

418. Differt collatio ab electione maximè in eo quòd per collationem acquiratur *jus in re*, dum per electionem acquiritur duntaxat *jus ad rem* (Reiffenst., lib. 1, tit. 6, n° 25).

« Provisio, seu Pronunciatio Papæ in Consistorio, habet » vim electionis et confirmationis. Innoc. in cap. *Cum olim*, etc. » (Ferraris, V° *Episcopus*, art. 2, n° 41.)

Ex his patet Confirmationem, Institutionem, etc., referendas esse ad Collationem.

419. « Tribuitur autem Confirmatio à Pontifice, præviâ » causæ cognitione et in Consistorio Cardinalium; unde » videtur Consistorium successisse in locum Synodi provincialis, in quâ præsidente Metropolitâ, Episcopi confirmabantur. Causæ cognitio versatur super natalibus, » ætate, morum honestate, scientiâ, aliisque quæ in » Episcopo desiderantur. Si Electus vel Nominatus extra » Italiam commoretur, inquisitio de ipsius qualitatibus, à » Nuntio Apostolico, vel ab alio Ordinario de speciali Pontificis mandato instituitur, et processus inde confectus,

» Romam mittitur ¹. In Italiâ verò atque Insulis adjacen-
 » tibus, electi vel nominati coram ipso Pontifice pericu-
 » lum doctrinæ faciunt, eorumque processus in Urbe
 » conficitur, quibus absolutis, totius inquisitionis et exa-
 » minis acta Cardinali relatori seu proponenti traduntur,
 » atque tum ab ipso, tum ab aliis tribus Cardinalibus
 » Ordinum capitibus, seriò expensa et subscriptione robo-
 » rata ab eodem Relatore in Consistorio referuntur, quod
 » dicitur *præconizare* ². Dein in eodem Consistorio nisi Pon-
 » tifici expedire videatur in alterum Consistorium rem
 » differre ut melius Cardinales possint dotes candidati
 » dispicere, judicium de ipsius idoneitate profertur, quod
 » *propositionem* appellant: tum deniquè Pontifex, consultis
 » Cardinalibus, et solemnî verborum formulâ decretum
 » confirmationis emittit. » Ita Card. Soglia, *Inst. jur.*
priv., § 39. V. etiam Ferraris, V^o *Episcopus*, art. 2, 16-23.

420. His autem verbis concipitur decretum : *Auctori-
 tate Dei omnipotentis, Patris et Filii et Spiritus S., et
 Beatissimorum Apostolorum Petri et Pauli, ac Nostrâ, Eccle-
 siam N... de personâ N... providemus ipsumque illi in Epis-
 copum præficimus et Pastorem; curam et administrationem
 ipsius, eidem in spiritualibus et temporalibus plenariè com-
 mittendo.* Vide alia ap. *Instit. R. de M.*, p. 324, etc.

Deinde plures conficiuntur Bullæ : una quæ continet
Provisiones dirigitur ad Promotum; aliæ verò ad Conse-
 cratorem, ad Metropolitanum, ad Clerum populumque
 quibus præficitur Promotus.

421. Præter fidei professionem quæ in processu fieri
 debet, tenetur novus Episcopus, post suam in Consistorio
 promotionem, Romano Pontifici fidelitatis et obedientiæ
 juramentum præstare; et quidem extra Romam in mani-
 bus Episcopi Consecratoris. V. Bouix, *de Episcopo*, t. 1,
 p. 240. Quoad tempus ultra quod differri non debet conse-
 cratio diximus suprâ (412).

¹ V. Constit. *Onus Apostolicæ*, Gregorii XIV; Instructionem Urbani VIII,
 et alia ap. D. Bouix, *de Episcopo*, t. 1, p. 210, 215, etc.

² Quædam eorum recenter immutata sunt; sic hodie promo-

III.

DE MODO ELECTIONIS S. PONTIFICIS ET PROMOTIONIS EPISCOPORUM
AUT ALIORUM CLERICORUM AD DIGNITATES ET OFFICIA ECCLE-
SIASTICA.

422. Quærit. 1° Quomodo facienda sit electio S. Pontificis?

Resp. Primis Ecclesiæ sæculis, præsentē ac testimonium dicente populo, tum Cleri suffragio tum Episcoporum iudicio, eligebantur Summi Pontifices. A tempore verò Papæ Simplicii, seu anno 467 usque ad Zachariam, anno 741, Principes sæculares, præsertim Odoacer, Theodoricus, imperator Justinianus, etc., conati sunt intrudere consuetudinem, ut sinè suâ confirmatione, nullus agnosceretur S. Pontifex. Sed sua tandem restituta est Ecclesiæ Romanæ antiqua libertas, et communiter ut apocryphi rejiciuntur duo canones à Gratiano relati (aut saltem de illorum ingenuitate valdè dubitatur) quibus attribuitur Carolo Magno et Othoni I potestas Papam eligendi (can. *Hadrianus* 22, dist. 63; et can. *In Synodo* 23, dist. 63).

423. Primus qui præcipuam partem in hoc negotio Cardinalibus tribuit, fuit Nicolaus II. Eisdem verò solis ad exclusionem Cleri populique Romani et Imperatoris, Alexander III, anno 1178, totam reservavit in Concilio Lateranensi III (Card. Soglia, *Just. Juris publ.*, p. 340), sancivitque ut nonnisi à duabus partibus ipsorum præsentium perfici posset electio (cap. *Licet*, de *Elect.*). D. André, V° Pape; Bouix, de *Curiâ Romanâ*, p. 128, etc.

Dispositiones Alexandri III confirmatæ fuere in Conciliis œcumenicis Lugdunensi II, anno 1274, et Viennensi, anno 1312, additis variis præscriptionibus, quarum præcipua est quòd electio in posterum facienda foret in Conclavi.

Multas alias dispositiones adjecere subsequentes Pontifices: posteriores breviter referemus.

vendus non a Cardinale, sed à Papâ proponitur in Consistorio (Bouix, de *Episcopo*, t. 1, p. 235, etc.).

424. Statim post mortem Papæ convocandi sunt Cardinales, qui ad diaconatum saltem sint promoti, nisi prius à Papâ dispensationem obtinuerint; omnes, etiam absentes, imò et excommunicati, suspensi, aut interdicti vocandi sunt, ne ullus possit esse schismatis prætextus; item Cardinales nuper creati, etsi Cardinalatûs insignia nondum fuerint adepti. Vide infrà dicenda (706, versùs finem).

Convocati Cardinales per decem dies integros regulariter sunt expectandi. Interim demortui Pontificis funera celebrantur; die verò decimo, Cardinales Conclave ingrediuntur cum duobus vel tribus clericis, qui ideo *Conclavistæ* vocantur.

Semel ingressis exire non licet ante electionem peractam; et qui à morbo coactus exiret, jus regrediendi amitteret. Admittendi sunt tamen Cardinales tardiùs advenientes.

425. Ex Constitutione *Æterni Patris* Gregorii XV, electio fieri potest per *Scrutinium* aut per *Compromissum*, aut per *Quasi inspirationem*. Solet autem fieri per *scrutinium*. ad hoc tres sorte eliguntur scrutatores: præstitoque ab unoquoque Cardinalium juramento eligendi quem digniorem existimaverit, singuli suum deponunt votum in calice super altari posito; scrutatis deinde suffragiis, si duæ ex tribus partibus in unum conveniant, res perfecta est, modò non opponatur sibimet electum suffragium contulisse: quia in hoc casu electio foret nulla, nisi peracta fuisset à plus quàm duabus ex tribus partibus.

426. Semel autem publicato scrutinio, si duæ partes in unum conveniant, electores non possunt ampliùs variare: ideoque ii Cardinales quibus incumbit tueri sæcularium principum jura, non debent expectare finem scrutinii, si videant electionem huc vergere ut is designetur quem sua Curia repellit (sciendum est enim tres principes: Germanum videlicet Imperatorem, Regem vel Imperatorem Galliæ, Hispaniæque Regem habere singulos jus unum excludendi). Si verò duæ ex tribus partibus electorum in unum non convenerint, etiam publicato scrutinio, potest procedi ad hoc quod vocatur *Accessus*, seu potest minor pars accedere ad majorem, imò major ad minorem et etiam minimam, et

si ex hâc accessione duæ partes electorum in eundem convenient, absoluta est electio. Scrutinium habet locum singulis diebus, mane et vespere; Accessus tantum vespere, usquedum perfecta sit electio.

427. Peractâ electione, statim qui electus est, salutatur Pontifex petiturque ipsius *consensus*; quo dato, continuo, absque ullâ quâcumque confirmatione, sic electus, etsi ad ordines nondum promotus efficitur Christi *Vicarius* supremam et plenam possidens auctoritatem in universalem Ecclesiam. Ordinariè suum nomen commutat¹, et si nondum ad ordines aut ad Episcopatum sit promotus, ordinatur, et episcopalem consecrationem accipit; si verò jam erat Episcopus, proceditur tantum ad ceremoniam Coronationis (Vide André, *v^{bis}*, *Pape et Conclave; Inst., R. de M.*, t. 1, p. 257, etc.; Lequeux, n° 93; Ferraris, v° *Papa*, n° 13-73 :

« Electio Papæ debet celebrari in Conclavi clauso, et » uno ex dictis tribus modis; aliàs nulla est et invalida eo » ipso absque ullâ declaratione, et tam electus quàm eligentes ejusque fautores et complices incurrunt excommunicationem aliasque censuras et pœnas S. Pontifici reservatas. Sic expressè Gregor. XV in Constit. *Æterni Patris*. » Ferraris, v° *Papa*, n° 58. Romæ fieri debet electio. Attamen alibi fieri potest aut debet, si Papa è vivis extra Romam decedat, aut tales sint temporum angustiae ut Romæ peragi nequeat, prout post mortem Pii VI contigit.

428. Quærit. 2° Qualiter, diversis temporibus, facta fuerit promotio Episcoporum?

Resp. Initio, ipsemet Christus per semetipsum Apostolos elegit (Luc, cap. 6, v. 13). Apostoli verò sine populi concursu suos cooperatores et successores elegerunt : « Hujus

* Quisnam fuerit Papa qui primus suum mutavit nomen non omnino constat : alii dicunt fuisse Sergium II, antea vocatum *Os porci*, quod multi fabulam esse asserunt. Alii referunt fuisse Adrianum III; alii autem Joannem XII, cujus nomen erat Octavianus; alii tandem dicunt fuisse Sergium IV, qui cum antea Petrus vocaretur, ob tanti nominis venerationem sibi primus nomen Sergium IV imposuit. Ita Ferraris, v° *Papa*, n° 68.

» rei gratiâ, inquit Paulus ad Titum (cap. 1, v. 5), reliqui te
 » Cretæ, ut constituas per civitates presbyteros, etc. » Varias
 subindè formas pro diversis temporibus expertæ sunt elec-
 tio et promotio Episcoporum, semper tamen de consensu,
 saltem implicito Sanctæ Sedis (332, 333, 334); tres verò
 epochæ sunt distinguendæ.

429. *Prima epocha.* In hâc, ad electionem Episcoporum
 concurrebant tùm Metropolitanus et Episcopi provinciæ,
 tùm Ecclesiæ viduatæ clerus et populus, plus minusve
 distinctè. Id constat variis canonibus à Gratiano relatis, dist.
 61, 62, 63. Sic autem habet can. *Nulla* 1, dist. 62, ex
 epistol. S. Leonis ad Rusticum : « Nulla ratio sinit ut inter
 » Episcopos habeantur qui nec à clericis sunt electi, nec
 » a plebibus expetiti, nec a provincialibus Episcopis cum
 » Metropolitanis iudicio consecrati. » Vide plura alia ap. D.
 Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 176, etc.; et Ferraris, Vº *Epis-*
copus, art. 2, nº 2.

430. Jus verò erat Metropolitano et comprovincialibus
 Episcopis rejiciendi votum populi, imò et Cleri, si ipsis
 irrationabile videretur : « docendus est populus, non se-
 » quendus, inquit canon 2, dist. 62, Nosque, si nesciant,
 » eos quid liceat, quidve non liceat commonere debemus. »
 Quam sententiam electioni Episcoporum applicat cap. *Nosse*
 12, dist. 63. Igitur, inquit S. Cyprianus (epist. 68) eo sensu
 populi et Cleri inferioris consensus requirebatur, ut *Sacer-*
dos, plebe præsentè, sub omnium oculis deligeretur, et
dignus atque idoneus publico testimonio comprobaretur.

431. Non omnino constans fuit ac uniformis in totâ
 Ecclesiâ præfata electionis forma : nam in Oriente sic mo-
 dificata fuit à Justiniano (*Novell.*, 123, c. I.) : « Sancimus
 » ut quoties opus fuerit Episcopum ordinari, Clerici et
 » *Primates* civitatis, cujus est Episcopus ordinandus, de
 » tribus personis decreta faciant, dicentes quòd neque
 » propter amicitiam, neque, etc... hos elegerint, ut melior
 » ordinetur electione et periculo Ordinantis. » In Occidente
 autem mos invaluit, præsertim post barbarorum invasio-
 nem expetendi regis consensum, ut patet ex pluribus ca-
 nonibus à Gratiano relatis, dist. 63 (Lequeux, nº 94).

432. Quidquid sit de his, in hac epochâ, regulariter Episcopi orientales, non ordinabantur absque Patriarcharum consensu ¹ : ipsimet Patriarchæ confirmationem à Sede Apostolicâ obtinere debebant ut eorum auctoritas firmaretur ².

Sed in Occidente in quo, exceptâ Africâ, per quatuor priora sæcula, nondum erant Metropolitani, solus Summus Pontifex Episcopos ordinabat. Sed postea, constitutis Metropolitaniis, paulatim concessisse videntur Papæ ut, in remotioribus provinciis, electio et consecratio Metropolitanorum fierent in Concilio Provinciali. Sic enim habet S. Leo (can. 19, dist. 63) : « Metropolitano defuncto, cùm in ejus loco » alius fuerit subrogandus, provinciales Episcopi ad civitatem Metropolim convenire debebunt, ut omnium electorum atque civium voluntate discussâ, ex presbyteris ejusdem Ecclesiæ vel diaconis optimus ordinetur. » Tunc tamen probabilius obtinenda erat confirmatio à S. Sede, saltem mediâtè per Vicarios nempe Apostolicos, v. g. Illyriæ, Galliæ, etc. V. ap. D. Bouix. *De Episcopo*, t. I, p. 166, qui idem sentit de singulis Episcopis occidentalibus (*ib.* p. 170); vide textus ab eodem allegatos (*Ibid.*).

433. *Secunda epocha.* — Circa duodecimum sæculum reservata fuit Capitulis Episcoporum electio ³, confirma-

¹ « Antiqua consuetudo servetur per Ægyptum, Lybiam, et Pentapolim; ita ut Alexandrinus Episcopus omnium horum habeat potestatem, quia et Urbis Romæ Episcopo pariter mos est. Similiter autem et apud Antiochiam cæterasque provincias, suis privilegia servantur Ecclesiis.... Si quis præter sententiam Metropolitanam fuerit factus Episcopus, hunc Magna Synodus definivit Episcopum esse non oportere. » Concil. Nicæn., can. 6. Per Metropolitanum hic Patriarcha intelligitur, v. *Tradit. de l'Eglise*, etc., t. 1, p. 53.

Innocentius I scribens Alexandro Episcopo Antiocheno dicebat: Sicut Metropolitanos, auctoritate ordinas singulari, sic et cæteros non sine permissu conscientiaque tuâ sinas episcopos procreari. » *Trad. de l'Eglise*, *ib.*, p. 24 et 49.

² Pro confirmatione Patriarcharum à S. Pontifice vide epistolam S. Bonifacii I *Ad Rufum*, et plura alia relata in opere citato, *Tradit. de l'Egl.*, t. 1, p. 93, 151, 157, etc. Vide etiam Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 153, etc.

³ « Separatis progressu temporis clericis a religiosis, qui omnes ad electionem Episcoporum concurrebant, ex claro et expresso textu in

tione eorum duntaxat et consecratione adhuc ad Metropolitanum pertinentibus. Hoc constare videtur ex cap. *Cum terra* 14, de *Elect.*, in quo agitur de Ecclesiâ Hierosolymitanâ; evidenter autem demonstratur per caput *Quia propter* 42, de *Electione*, ex Concil. Lateran. IV, anno 1215 desumptum. Sed, ut modò diximus (432), ante hanc epocham, sæculo nono, multi Episcopi, si non omnes, à Romano Pontifice confirmabantur (V. *Tradit. de l'Église*, t. 3, p. 11, etc.). Ita præsertim Metropolitæ, qui ut plenitudinem ecclesiasticæ potestatis obtinerent, pallium à Sanctâ Sede postulabant; vide cap. *Nisi*, de *auctorit. et usu Pallii*, in quo sic loquitur Innocent III : « Si postulatio Episcopi » Trojani ad Panormitanam Ecclesiam fuisset admissa, » non tamen deberet se Archiepiscopum appellare, prius- » quam a Nobis Pallium suscepisset, in quo Pontificalis » Officii plenitudo cum Archiepiscopalis nominis appella- » tione confertur, etc. »

434. *Tertia epocha.* — A tempore Benedicti XII, qui, anno 1334, ad Supremum Pontificatum evectus est, Summi Pontifices Episcoporum institutionem sibi reservârunt¹; imò paulatim ubique intermissæ fuere electiones à Capitulis peractæ, itâ ut hodie in quibusdam Germaniæ partibus solùm subsistant (Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 180 et 204).

Momenta propter quæ sublatae fuerunt electiones, sic exponuntur in Concordato Leonem X inter et Franciscum I, anno 1516 :

« Cùm ex electionibus quæ in Ecclesiis Cathedralibus » ac Metropolitanis fiebant, grandia animarum pericula » provenirent, cùm pleræque per abusum sæcularis po- » testatis, nonnullæ verò præcedentibus illicitis et simo-

» cap. *Obeuntibus* 35, dist. 63, fuit exinde statutum ut religiosi suorum » Abbatum aliorumque Superiorum, canonici verò Cathedralium suo- » rum Episcoporum facerent electionem, cap. *Nullius*, cap. *Cum terra*... et per totum tit. de *Elect.*, etc. Et sic tota facultas eligendi » Episcopos fuit redacta ad solos cathedralium canonicos... » Ferraris, *vo Episcopus*, art. 2, n° 5.

¹ Juxta Ferraris, *vo Episcopus*, n° 4, hæc reservatio cœpit tempore Clementis V.

» niacis pactionibus, aliæ particulari amore et sanguinis
 » affectu fierent; cùm electores, etiamsi ante electionem,
 » idoneiorem... eligere jurarent, sed contra, in animæ suæ
 » perniciem venirent.... ut Nobis notoriè constat ex crebris
 » absolutionibus, et rehabilitationibus a Nobis petitis et
 » obtentis.... statuimus... quòd... Capitulum et Canonici
 » ad electionem sui.... futuri Prælati procedere non pos-
 » sint. »

Non nisi sensim ad hanc reservationem processere SS. Pontifices : primùm quidem Dignitatem Episcopalem non contulerunt, nisi prout casus deferebantur ad Sedem Apostolicam, sive quia propter certos defectus in electis, necessaria erat dispensatio, sive quia dirimendi erant lites inter varios contententes exorti. Postea verò, Joannes XXII per regulas Cancellariæ, Paulus II, per Constit. *Ad Romani Pontificis providentiam*, anno 1467 (Extrav. Comm. 14, de *Præb. et Dignit.*), sibi indistinctè et absolutè reservarunt omnium omnino Ecclesiarum Cathedralium, Metropolitanarum Patriarchaliumque electionem et collationem.

435. Porro hæc disciplina evidenter approbationem obtinuit a Concil. Trident. : sic enim habet canon 8, sess. 23 : « Si quis dixerit Episcopos qui auctoritate Romani Pontificis, assumuntur, non esse legitimos, anathema sit ; » et cap. 1, sess. 24, idem Concilium jubet ut « Instructio de personâ promovendâ quamprimùm ad Sanctiss. Roman. Pontificem transmittatur, ut *Ipsæ*, plenâ personarum notitiâ habitâ, pro gregis Dominici commodo, de illis, si idonei reperti fuerint, Ecclesiis possit utilius providere. »

« Hæc jurisdictionis conferendæ potestas, ait Pius VI (Brev. 12 apr. 1791), ex novâ disciplinâ à pluribus sæculis jam recepta à conciliis generalibus, et ab ipsis concordatis confirmata, ne ad Metropolitanos quidem potest ullo modo attinere, utpote quæ illuc reversa unde discesserat, unicè resideat apud Sedem Apostolicam. »

436. Variis tamen temporibus insectata est hæc disciplina :

1º Jam, sæculo decimo quinto, reponebatur inter abu-

sus qui erant tollendi per reformationem Ecclesiæ in capite et membris : unde concilium Basileense (sess. 12) anno 1433 , jubebat ut : « Per electiones et confirmationes canonicas , secundum juris communis dispositionem, Ecclesiis Metropolitanis et Cathedralibus vacantibus debite provideretur » : quæ dispositio inserta fuit celebri Pragmaticæ Sanctioni quæ in comitiis Bituricensibus edicta fuit.

Sed expetentibus per multos annos SS. Pontificibus , tandem abrogata fuit dicta Pragmatica per Concordatum Leonem X inter ac Franciscum I initum , quo omnino in Galliâ suppressæ fuere electiones , et jus nominandi Episcopos et Abbates Regi fuit tributum (Concord., tit. 3). Vide alia ap. D. Bouix , *De Episcopo* , t. 1 , p. 154 , etc.

437.—2° Item , anno 1791 , Cœtus nationalis , per Constitutionem civilem Cleri Gallicani , antiquas electiones a populo factas restituere conatus est : sed quàm dissimiles forent illæ novæ electiones à veteribus facile est discernere percurrendo articulos 3 , 16 , 19 dictæ Constitutionis , quæ ut schismatica propter hoc et alia damnata fuit à Pio VI.

438. — 3° Tandem Napoleo I , quærens viam quâ posset obtinere institutionem Episcoporum , non obstante oppositione Sedis Apostolicæ , Concilium Parisiis anno 1811 convocavit.

Quandiu libertate potitum fuit Concilium , sese incompetentes ad solvendam difficultatem declarârunt Patres Concilii ; ideòque violenter à Napoleone dissoluta fuit Synodus. Mox verò , iterum congregatis Episcopis , post incarcerationem quorundam , emissum fuit à majoritate decretum sequens :

« Les six mois expirés , sans que le Pape ait accordé l'institution , le Métropolitain procédera à l'institution de l'Évêque. Le présent décret sera soumis à l'approbation de N. S. Père le Pape. »

439. Nihil prætermisit Napoleo quin S. Pontificem , quem definebat in captivitate , adduceret ad sanciendam præfatam dispositionem : optatum finem se assequi existimavit per Concordatum 25 januar. 1813 , cui Pontifex

morbo et durâ captivitate debilitatus, subscripsit. At verò, absque longâ morâ, contra hoc Concordatum vi à se ereptum strenuè ac magnanimiter reclamavit Pius VII, quod reverà executionem non obtinuit.

440. Hodie in Galliâ Episcoporum electiones fiunt juxta dispositionem Concordati 1801, cujus articulus quintus innovat in hâc parte dispositiones Concordati inter Leonem X et Franciscum I initi, et cujus tenor hic est :

« Consul Primus ad Episcopales sedes quæ in posterum
» vacaverint, novos Antistites nominabit; iisque, ut in
» artic. præcedenti constitutum est, juxta formas relativè
» ad Gallias ante regiminis commutationem, Apostolica
» Sedes canonicam dabit institutionem. »

Per artic. verò 17 conventum fuit ut præfata dispositio locum non esset habitura in casu quo *aliquis ex successoribus Primi Consulis catholicam religionem non profiteretur*. Similia Concordata cum pluribus aliis regnis catholicis inita fuerunt à SS. Pontificibus, de quibus vide *Prælect. S. Sulpitii*, n° 130. De his legenda est prop. 50 *Syllabi*.

441. Quærit. 3° Ad quem pertineat Collatio beneficiorum et officiorum quæ à Prælaturis diversa sunt?

Resp. Quæstio est expendenda sub duplici respectu : 1° relativè ad jus commune; 2° relativè ad specialem Ecclesiæ Gallicanæ præsentem statum :

1° Quoad *Jus commune* : Primarius et Supremus omnium beneficiorum et officiorum Collator est S. Pontifex : accepit enim ab ipsomet Christo plenam et independentem potestatem pascendi et gubernandi universalem Ecclesiam; proinde conferendi beneficia et officia ecclesiastica. Unde hoc disciplinæ punctum ad ipsam fidem pertinet et à nemine catholico negari potest. « Neque prærogativam hanc
» et potestatem ullum ei Concilium adimere et minuere...
» potest, aut etiam Papa concedens Ordinariis aliisque facultatem conferendi beneficia, se privat aut privare potest
» dictâ facultate a Christo acceptâ. » Leuren. (*Forum benef.*, part. 2, p. 512.—V. Bouix, *Instit. jur. canon.*, p. 260-288).

442. Multiplici modo Papa jus beneficia conferendi exercere valet; videlicet :

1° *Jure concursûs*, quatenûs concurrit cum cæteris collatoribus inferioribus : semper enim sic concurrere potest, cùm eâ facultate nequeat privari.

2° *Jure devolutionis* : dum ex aliquâ causâ à collatoribus inferioribus, ad Papam fit devolutio juris conferendi : casus specialiter contingeret si collatores inferiores neglexissent, intra tempus à jure præfixum, beneficium conferre, vel si contulissent eo modo quem jus irritat et propter quem devolutionem decernit (Bouix, *De Parocho*, p. 112).

443. — 3° *Jure præventionis*, dum nimirum ante vacationem beneficii Pontifex mandat ut illud, vacatione superveniente, conferatur, vel etiam ipsemet confert, determinatæ personæ. « Concil. Trident. (sess. 24, cap. 19, » *de ref.*)... mandata de providendo, et gratiæ expectativæ, et aliæ quæcumque gratiæ ad vacatura beneficia, » sublata sunt, simul et reservationes mentales quibus » Pontifex beneficium aliquod in gratiam alicujus personæ » reservabat, reticito et quasi in mente servato nomine » ipsius personæ... quæ quidem Tridentini decreta... per » regulas Cancellariæ (Pontifices) curaverunt ut in posterum religiosè custodirentur. Verùm ad reservationes » quod attinet, Tridentini Patres duxerunt nihil esse immutandum. Itaque reservationes in Ecclesiâ vigent. » (Card. Soglia, *Inst. jur. priv.*, § 89.)

444. — 4° *Jure reservationis*, dum Papa confert certa beneficia quæ Ipse sibi privativè reservavit.

Cùm de facto Sedes Apostolica uti non soleat *jure concursûs* et *præventionis* et sufficiant modò dicta de *jure devolutionis*, dicendum nunc tantùm de *jure reservationis* (Vid. S. Lig., lib. 4, n° 86).

Quando S. Pontifex sibi reservavit beneficium pro uno tantùm casu vacationis, ille reservationis modus non dicitur propriè *reservatio* sed *affectio*. Si verò sibi reservaverit quoad omnes in perpetuum vacationes, tunc propriè vocatur *reservatio*.

Juxta Canonistas cœpit S. Sedes hujusmodi reservationes sibi tribuere sæculo XIII (Bouix, *de Parocho*, p. 312).

445. In Sexto decretalium beneficia quæ vacant apud

Sedem Apostolicam seu in *Romanâ Curiâ*, reservantur S. Pontifici. Ita cap. *Licet* 2, de *Præbendis et Dignit.* et cap. *Præsentî* 34, ejusdem tituli. Porro beneficia vacant in Curiâ Romanâ, quando beneficiatus moritur in loco ubi residet Papa, vel Cancellaria ejus, aut moritur in loco non plus distante quam duabus diætis, idest 40 miliaribus italicis. V. alia ap. Soglia, *Inst. jur. priv.*, § 90.

Quædam autem excipiuntur, v. g. Episcopatus, Abbatia, aliæque Dignitates electivæ, aut quæ sunt ad præsentationem alicujus, beneficia ad nutum revocabilia, beneficia juris patronatûs laicalis, parochialia vacantia in Curiâ dum Sedes Apostolica vacat (cap. *Si Apostol. Sede* 35, de *Præb. et Dig.*, in 6°. V. Bouix, *De Parocho*, p. 318).

Item cessat hæc reservatio si beneficium intra mensem a die vacationis computandum non conferatur a S. Pontifice (cap. *Statutum* 3, de *Præb.*, in 6°). — Sed hæc extendi non debet ad cæteras reservationes infra recensendas. Juxta Card. Sogl. (*Inst. jur. priv.*, § 90).

446. Per primam regulam Cancellariæ Sedi Apostolicæ reservantur omnia beneficia quæ ab Ordinariis aliisque collatoribus contra præscriptam à Tridentinâ Synodo formam collata sunt (Bouix, *ibid.*, p. 320).

447. Per nonam ejusdem regulam, reservantur « omnia beneficia ecclesiastica cum curâ et sinè curâ..., qualitercumque qualificata (non tamen parochiæ juris patronatûs laicalis, aut ad nutum amovibiles; Bouix, *De Parocho*, p. 322) ubicumque existant, aliàs quàm per resignationem quocumque modo vacatura, in mensibus Januarii, Februarii, Aprilis, Maii, Junii, Augusti, Octobris et Novembris.»

448. « Insuper Sanctitas Sua... Episcopis... quamdiù apud Ecclesias aut dioceses suas verè ac personaliter resederint duntaxat, de omnibus et quibuscumque beneficiis ecclesiasticis... (ad liberam ipsorum duntaxat... dispositionem pertinentibus), quæ antea in mensibus Februarii, Aprilis, Julii, Augusti, Octobris et Decembris extra Curiam vacare contigerit, liberè disponendi facultatem concedit. » Episcopi qui hanc gratiam acceptare voluerint transmittere debent ad Datariam litteras

propriâ manu signatas et sigillo munitas hujusmodi acceptationem continentibus.

« Solis (Episcopis) non aliis Collatoribus (hæc gratia)
 » conceditur, et viget quoad Pontifex vixerit, aut Episcopus in eâ sede permanserit; est enim veluti contractus,
 » intuitu peculiaris Ecclesiæ, inter Pontificem et Episcopum initus, unde est ut cujusque novi Pontificis confirmatione indigeat... Verum autem et personalem residentiam esse oportet; quamobrem Episcopi a propriâ diœcesi absentes ob gerenda negotia Ecclesiæ suæ, vel ipsius Apostolicæ Sedis legationem obeuntes, vel invitati etiam externâque vi detenti, aut in alterâ unitarum diœcesium residentes, beneficia interim vacantia non conferunt: quamquam enim in aliis rebus fictione juris veluti præsentibus haberentur, ad rem tamen nostram fictio juris non prodest... Imò si initio mensis Episcopus absit, jus conferendi toto ipso mense amittit, quamvis præsens ipso vacationis die extiterit... Cæterum mensis incipit Romanorum more a mediâ nocte diei qui mensem superiorem terminat; et si ambiguum sit, utrum ante, an post mediam noctem beneficiatus abierit, collatio adjudicanda est Episcopo, cum reservationes odiosæ videantur. » Card. Sogl., *Inst. jur. priv.*, § 90. Vide etiam apud S. Lig., lib. 4, n° 86.

449. Per regulam quartam reservatur Prima Dignitas in Ecclesiis Cathedralibus; de quâ vide plura ap. Card. Soglia (*Inst. jur. priv.*, § 90, p. 165), qui enumerationem reservationum sic concludit: « Sunt autem quinque reservationum genera: namque beneficia reservantur vel
 » *ratione qualitatis* ipsorum beneficiorum, qualis est reservatio Episcopatum, Primarum Dignitatum et beneficiorum majorum; vel *ratione personarum* eadem beneficia obtinentium, uti beneficia Cardinalium, Curialium et Sedis Apostolicæ Officialium; vel *ratione modi* quo vacant, veluti beneficia vacantia ob privationem, depositionem, collationem alterius incompatibilis; vel *ratione loci* ubi vacant, cujusmodi est reservatio vacantium apud S. Sedem aut in Curiâ; vel denique *ratione temporis* quo

» vacant, unde orta distinctio inter menses papales et
» ordinarios.

450. » Jam verò reservationes reales et personales quæ
» nimirum aut ratione qualitatis aut ratione personarum
» inductæ sunt..... reservationes etiam inductæ ratione
» modi... perpetuæ sunt, ideo quòd non solùm Cancellariæ
» regulis, sed etiam Extrav. *Ex debito* aliisque constitu-
» tionibus Pontificum nitantur: Quod autem attinet ad
» reservationem beneficiorum... in Curiâ vacantium, solæ
» parochiales Ecclesiæ in Curiâ vacantes post-obitum Pon-
» tificis, aut, eo vivente, vacantes et non collatæ, ab
» illâ reservatione eximuntur, quia Bonifacius VIII, cap. 35,
» *de Præbend.*, in 6°, earum sic vacantium collationem Or-
» dinariis non ademit... Denique reservationes omnes quæ
» prodeunt ab incerto eventu mensis quo beneficia vacant,
» viduatâ Apostolicâ Sede, prorsus expirant. »

451. Post Romanum Pontificem nobiliorem locum inter
collatores obtinent Episcopi et locorum Ordinarii: sic
enim habent can. *Regenda* 4, causa 10, q. 1: « Regenda
» est unaquæque Ecclesia sub *provisione* ac tuitione Epis-
» copi per sacerdotes vel cæteros clericos quos ipse cum
» Dei timore provideret; » et can. *Nullus* 2, causa 16,
q. 7: « Nullus omninò Archidiaconus aut Archipresbyter...
» animarum curam, vel præbendas Ecclesiæ sinè iudicio
» vel consensu Episcopi alicui tribuat: innò, sicut sanctis
» canonibus constitutum est, animarum cura... in Epis-
» copi iudicio et potestate permaneat. » V. insuper cap.
Conquerente, de *Officio*, et cap. *Ex frequentibus*, de *Instit.*

Ex quibus inferendum est quòd, quando beneficium
vacans, neque est reservatum Sedi Apostolicæ, neque ullus
alius probare potest jus suum illud conferendi, eo ipso
ipsius collatio ad Episcopum pertinet. Bouix, *De Parochi*
(p. 327).

452. Præter Episcopos et Ordinarios sunt insuper alii
qui ex indultis vel legitimâ consuetudine, saltem jure de-
legato, beneficia vel officia conferunt (Card. Soglia, *Inst.*
jur. priv., § 93).

Ut certum nunc habetur canonicatum et præbendarum

Cathedralis collationem *regulariter* ad Episcopum simul et Capitulum pertinere (Bouix, *De Capitulis*, p. 224). Jure autem communi jus eligendi Canonicos in Collegiatis ad Capitulum spectat; jus verò instituendi, ad Episcopum. Decisum à Rotâ, ap. Bouix, *De Capit.*, p. 264.

453. Nominatio verò Vicarii perpetui Curati in Cathedralibus pertinet ad Capitulum, approbatio verò ad Episcopum: sic enim habet Responsio Sacræ Congr. Conc. ad Episcopum Abulensem, anno 1593: « Servandam esse » S. memoriæ Pii V Constitutionem¹, et nominationem » vicariorum sæcularium ad tempus in beneficiis curatis » unitis spectare ad Amplitudinem tuam², perpetuorum » verò, in vim ejusdem Constitutionis spectare ad nominationem illorum in quorum Ecclesiis unitis ponentur. » Ipsi tamen prævio examine et approbatione erunt ab » Amplitudine tuâ deputandi³. » Vide infrâ (2870) et alia ap. D. Bouix, *De Cap.*, p. 249-256.

Jure communi ad Episcopum pertinet Theologalis et Pœnitentiarii electio in Capitulis (Bouix, *de Capit.*, p. 111, 139).

454. Præfatum jus commune vigeat quidem olim, in pluribus Galliæ provinciis, sed non in omnibus: sic enim habet Riganti (*Comment. in Procem. regul. Cancell.*, n° 55): « Galliam quod respicit, si loquimur de eâ parte quæ » Patria reducta appellatur, quia ibi taxa ad medietatem » reducta est, et in quâ olim viguit Pragmatica Sanctio,

¹ Sic habet Const. S. Pii V, *Ad exequendum*, 1 Nov. 1567: « Volumus... et... mandamus quòd dicti vicarii perpetui non ad liberam » Ordinariorum electionem, sed ad nominationem illorum in quorum » Ecclesiis unitis ponuntur cum ipsorum Ordinariorum seu eorum Vicariorum, prævio examine et approbatione, deputentur. »

² Hæc tamen Vicariorum ad tempus nominatio posset pertinere ad Capitula. Citatur enim à D. Bouix, *De Capitulis*, p. 262, decisio in causâ Narniensi ubi dicitur quòd Capitulum curam animarum exerceat per Vicarium ab eodem Capitulo quotannis eligendum et confirmandum.

³ Etsi presbyteri qui eliguntur in Vicarios Parochiarum unitarum essent aliunde approbati pro sacro ministerio, speciali tamen indigent approbatione Episcopi ut dictum munus Vicarii possint implere. Ita decisum a S. C. Concil. in causâ Coloniensi referunt *Analecta*, 45° livr., col. 854, 857.

» cujus loco subrogata fuerunt Concordata inita inter
 » Leonem X et Franciscum I... regulæ Cancellariæ locum
 » non habent, præter infra scriptas, nempe *de annali*
 » *possessore, de triennali, de verisimili notitiâ, de idiomate,*
 » *et de publicandis resignationibus.* In iis verò regionibus
 » *Patriâ obedientiæ* nuncupatis, quæ Pragmaticam Sanc-
 » tionem nunquam recognovêre, quæque post *Concor-*
 » *data* Coronæ accesserunt, vigent regulæ Cancellariæ. Et
 » Provincia (Provence) et Britannia.... subjacent Cancellariæ regulis. Comitatus Rossilionis et vicinæ ditiones quas
 » a Carolo II Hispaniarum rege, Ludovicus XIV acquisi-
 » vit. » Iis regionibus adjicit idem auctor provincias
 gallicè vocatas, *la Bresse, le Bugey, le Valromay, le Gex,*
la Bourgogne. V. *Revue des sciences ecclês.*, n° 2, p. 101
 et 102.

455.—2° Hæc quidem de jure communi: deveniendo
 nunc ad partem responsionis quæ spectat præsentem
 Ecclesiæ Gallicanæ statum nempe a tempore Concor-
 dati 1801.

Dicimus: 1° Ad Episcopos absque ullâ ad Sedem Apostolicam vel ad alios reservatione, pertinere parochiarum collationem. Sic enim legitur in Concordato 1801, art. 10:
 « Episcopi ad parœcias *nominabunt*, nec personas seli-
 » gent, nisi Gubernio acceptas. »

Porrò hæc vox *nominabunt* non intelligenda est tantum de simplici *nominatione*, sed etiam de *verâ collatione*, quia in Galliâ hunc sensum habet vox *ils nommeront*, quæ adhibita fuit in priori Concordati redactione. Hoc constat ex decreto Card. Caprara, 9 apr. 1802, executorio Concordati ubi dicitur: « Necne ullus, præter novos parochos
 » ... à novis Antistilibus *institutos*, illarum ecclesiarum
 » parochus.... haberi.... ampliùs possit. » Vide insuper quibus verbis idem Cardin. Legatus utebatur in singulis decretis erectionis diversarum diœcesium, conferendo Episcopis *collationem* parœciarum (*Rev. des sciences ecclês.*, n° 2, p. 103). Et sic res a 70 annis intellecta fuit et nunc intelligitur. Id etiam concludi potest ex analogiâ cum Concordato inito, quatuor post annis, inter eundem Pium VII

ac Napoleonem I pro Republicâ Italicâ : inibi enim legitur : « Sanctitas Sua concedit Episcopis jus conferendi » parœcias, quæ quovis anni tempore erunt vacaturæ. » V. Bouix, *De Parocho*, p. 322.—Card. Gousset, *Exposit. des princip.*, p. 114, etc.

456. Quod de Galliâ dicitur extendendum etiam est ad eas regiones quarum Ecclesiæ juxta dictum Concordatum 1801 reguntur, prout, v. g. Belgium. Excipit tamen Bouix parœcias unitas Capitulis vel monasteriis (*De Parocho*, p. 327-328).

457. Quoad alia beneficia, ex decretis erectionis singularum diœcesium deduci posse videtur quòd Cardin. Caprara voluerit ut adhuc vigerent reservationes quæ apud nos exstabant. Circa quod vide *Revue des sciences ecclês.*, n° 2, p. 101, etc. — Sed illæ reservationes non ampliùs fuerunt observatæ a tempore Concordati. Unde non solum Canonicos, Primas Dignitates soli Episcopi Galliæ nominant sinè concursu Capituli aut indulto Pontificio, sed etiam sic pariter soli nominant Vicarios Curatos Cathedralium unitarum Capitulis,

Utrum autem hoc legitimè fiat in diœcesibus ubi adest consuetudo quadragenaria, dubitat D. Bouix (*De Capitul.*, p. 257-260), quia, inquit, hæc consuetudo carere videtur conditionibus omninò requisitis ut legitima sit; nempe quòd introducta fuerit ex *certâ scientiâ et per actus liberos* (114, 116), nonnisi enim propter ignorantiam sui juris contra illam reclamare sese abstinuerunt canonici : in diœcesibus verò in quibus consuetudo quadragenaria nondum est completa, certò illegitima est habenda juxta eundem D. Bouix (*ibid.*).

458. In gratiam tamen Episcoporum dici posset, quoad Vicarios Curatos Cathedralis, quòd Concordatum, sinè distinctione, Episcopis solis tribuat nominationem ad *quascumque parœcias*; et si res dubia remaneret, explicanda videtur per consuetudinem quæ est optima legum interpretes, præsertim cum non reclamet S. Sedes, quæ certò talem consuetudinem non ignorat; consensus autem etiam tacitus S. Sedis legitimat consuetudinem quævis non

quadragenariam (126). Quòd autem S. Pontifex non ignoret præfatam consuetudinem, constat ex actis Concilii Remensis anno 1850, ubi dicitur: « Quorum (Canonicorum) » unus *ab Episcopo* demandatur ad regimen animarum, » qui et ab eodem revocari potest, retento canonici titulo. » (P. 107.) Adde non constare quòd consuetudo debeat introduci ex certâ scientiâ juxta dicta supra (114).

Præterea, juxta declarationem S. Congr. Concilii supra relatam (453), nominatio *vicariorum secularium ad tempus* (seu revocabilium) *in beneficiis unitis*, spectat *ad Episcopum*, et quidem vi Conc. Trident., sess. 7, cap. 7, *de reform.* (Bouix ¹, *De Regul.*, t. 2, p. 30, 31). Porro in Galliâ vicarii curati Cathedralium unitarum sunt amovibiles, et ab Episcopo revocantur. Ergo, etc.

Vi præfati decreti Concilii possent etiam Episcopi nominare vicarios perpetuos in Cathedralibus Capitulis unitis, sed in hoc Concil. Trident., per Bullam S. Pii V, *Ad exequendum* fuisse reformatum tenent DD. et S. Congregatio. V. ap. Bouix, p. 248-251.

459. Major difficultas adesse videtur pro nominatione Canonicorum et Primæ Dignitatis in singulis Capitulis, quam etiam soli Episcopi peragunt in Galliâ per totum annum, quamvis nihil in Concordato reperiat quòd illis tribuat hujusmodi facultatem. Imò à Cardinali Legato non fuerunt delegati Antistites Galliæ ad erigenda Capitula *nisi juxta præscriptum sacrorum conciliorum, juxta formam à sacris canonibus conciliisque præscriptam et ab Ecclesiâ huc usque servatam* (Bouix, *de Capit.*, p. 242), et quod adhuc decisivius est, non videntur Episcopi, etiam primâ vice, elegisse Dignitates et Canonicos sui Capituli, nisi virtute indulti S. Sedis, prout constat de diœcesi Cenomanensi, ap. Bouix (*De Capit.*, p. 666). Sed adhuc allegari potest in gratiam Episcoporum quòd S. Sedes illam agendi rationem cognoscat, et tamen, non tantum

¹ Non benè sibi concordare videtur D. Bouix dicendo (*ib.*, p. 33) quòd Vicarii amovibiles parochiarum unitarum, non ab Episcopo sint amovibiles, sed à superioribus regularibus, etiamsi tales Vicarii sint sæculares.

sileat, sed habeat Canonicos ut legitimos, et legitimas pariter Primas Dignitates in Galliâ existentes : sic enim legitur in Concilio Avenionensi, anno 1849 (tit. 6, cap. 4, p. 73) :

« Capitulorum institutio, *in præsentî existens*, licet in » multis dissimilis, eadem tamen est in essentiâ. Concilii » Patres pro certo habent *institutionem hanc, prorsus canon-* » *nicam esse*, et illius statuta, utpote ab Episcopis prolata, » vi auctoritatis apostolicæ, fideliter esse servanda. »

In Concilio verò Remensi ejusdem anni (tit. 14, cap. I), sic legitur : « Vicarii Generales qui munus exercent Archi- » diaconorum, quorum nomine insigniti sunt apud nos, » habentur ut *Primæ Dignitates Ecclesiæ*. Ipsi in choro et » extra post Episcopum immediatè veniunt, sicut mos » apud Galliarum Ecclesias, à Concordato anni 1801, » universè invaluit ; » et cap. 2... « In Capitulis primam » inter Canonicos obtinet Decanus, canonicus nempe qui » ad decanatum ab Episcopis promotus fuit. »

Præfata statuta correctioni S. Sedis subjecta, sine modificatione remissa sunt ; et quamvis exhinc non possit concludi illa fuisse Romæ approbata, videtur tamen exhinc posse deduci, illa non fuisse improbata ; maximè si attendatur, quòd ex *Glossâ veteri*, juri de quo nunc agimus possit derogari ; sic enim habet Glossa vetus in capite *Cùm Ecclesia Volterrana, de Electione* : « Dico quòd de jure communi » simul ad Episcopum et Capitulum pertinet collatio bene- » ficiorum (canonicalium) ; *sed consuetudo in pluribus Eccle-* » *siis derogat huic juri*. » De facto autem postremis his temporibus huic juri derogavit S. Sedes, approbando statuta Capitularia diœcesis Diniensis ubi dicitur, art. 3 : « In nostrâ Cathedrali Ecclesiâ *unica* est post Pontificalem » Dignitas ; nempe Decanus, qui est caput totius Capituli. » Sunt insuper quatuor Officia, videlicet : etc..., art. 4, » Canonicus titularis *possessione antiquior erit Decanus...* ; » art. 6, Canonisatus tum titulares, tum honorarios con- » ferre *Nobis unicè reservamus*. » De his vide *Inst. R. de M.*, p. 383 ; — *Cours de droit canon*, par M. André, V^o *Règles de la Chancellerie* ; — *Prælect. S. Sulpitii*, n° 356 ; — Card.

Gousset, *Exposition des Principes*, p. 122, etc. — Ipse D. Bouix, *Revue des sciences ecclés.*, n° 2, p. 107, non audet pronunciare circa illegitimitatem supradictæ consuetudinis, sed rationes pro et contra tantummodò refert.

460. Quoad cappellanós monialium, moniales quidem exemptæ habent jûs (seu potius ipsarum superiores regulares hoc jus habent ex ipso) et Ferraris V. infra 1533) suum nominandi Cappellani, sed ex justâ causâ Episcopus potest illum rejicere. Ita declaratum fuit à S. Congr. Episc. et Reg., 31 maii 1602 et 20 nov. 1603 (Ferraris, v° *Cappellanus monialium*, n° 2). Si verò Episcopus ipse dare velit monialibus cappellani juvenem, potest Abbatissa illum non recipere, nisi deficerent ætate proveci idonei. Ita pariter fuit decîsum à S. Cong. Episc., 10 decemb. 1602 (Ferr., *ibid.*, n° 3).

Pro non exemptis, quales sunt hodie omnes moniales in Galliâ, observanda sunt quæ in Concil. Remensi statuta sunt anno 1849 : « Ut parochorum ita cappellani nominatio ad Episcopum pertinet. » (Tit. 13, cap. 3.)

461. Pro cappellanis hospitiorum generatim observatur decretum regium 31 oct. 1821, art. 18 : « Les aumôniers » sont nommés par les Evêques diocésains, sur la présentation de trois candidats par les commissions administratives. » Non tamen sinè aliquâ usurpatione spiritualis auctoritatis hæc facultas cappellani præsentandi dictæ commissioni administrativæ tributa fuit.

Usurpatio adhuc major videtur in regulis, 30 oct. 1841, art. 40, ubi dicitur quoad institutionem cappellani carcerum : « Un aumônier, nommé par le Préfet, sur la proposition de l'Evêque, est attaché à la prison. » V. *Législation civ. eccl. d'André*, v° *Aumônier des prisons*. Illi enim cappellani solâ auctoritate ecclesiasticâ constitui possunt.

462. Quoad cappellanos collegiorum, dicitur pariter in regio decreto 8 apr. 1824, quòd à Ministro Instructionis publicæ nominantur; sed patet quòd necessariò missionem et facultates necessarias ad suum munus obeundum ab Episcopis recipere debeant.

463. Cappellani militum magis canonicè à legibus insti-

tuuntur. Suppressi quidem fuerant decreto Regis 20 novemb. 1830, excepto casu quo, in præsidiis vel in castris, clerus parochialis huic ministerio non esset sufficiens; sed postea, restituti fuere primùm cappellani pro servitio rei nauticæ, pro quo constitutus fuit apud Ministrum Cappellanus Primarius, cujus officium est ordinare et dirigere servitium spirituale in navibus. Hoc peractum fuit præsertim per decretum 31 Martii 1852.

Tandem, 17 jun. 1857, prodiit Decretum Napoleonis III, acceptans Breve Apostolicum *Quæ superni* 31 martii præcedentis, quo in Galliâ restituitur Supremus Eleemosynarius (*le Grand Aumônier*), et omnia quæ ad cultum divinum et curam pastoralem pertinent in domo imperiali et variis palatiis et residentiis imperialibus ordinantur (V. *Ami de la Religion*, 8 et 17 sept. 1857).

Juxta præfatum Breve, ab Imperatore deligendus est Supremus Eleemosynarius, qui deinde potest constituere in locis præfatis, sacerdotem qui ejus nomine exerceat functiones parochiales.

Ex eodem Brevi Supremus Eleemosynarius facultatem habet conferendi jurisdictionem necessariam et varia privilegia in eodem enumerata, Cappellanis militum, pro tempore quo extra regiones imperialis ditionis copię versantur, nisi tamen Romæ aut in Statu Pontificio exercitus inveniretur.

In ditione verò imperiali cappellani militum approbari et jurisdictionem accipere debent à respectivis Ordinariis locorum in quibus copię commorantur. Dictum Breve nihil explicitè continet quoad nominationem hujusmodi cappellanorum.

Nec idem Breve videtur posse extendi ad cappellanos rei nauticæ de quibus omnino silet. Sic autem habet de ejusmodi cappellanis decretum imperiale 31 martii 1852 :
« Art. 4. L'Aumônier en chef s'entendra avec les Evêques » pour le choix des ecclésiastiques destinés à être embarqués sur la flotte. Il les désignera ensuite au Ministre de la marine. — Art. 5 Les aumôniers de mer continueront

» à recevoir leurs pouvoirs spirituels de l'Évêque du diocèse
 » duquel ressortit le port d'embarquement. » Vide infra
 dicenda (1548-1549.)

464. Quærit. 4° Intra quod tempus conferenda sint beneficia seu officia ecclesiastica ?

Resp. sic statui à Concilio Lateran. III : « Cùm præben-
 » das ecclesiasticas, seu quælibet officia in aliquâ ecclesiâ
 » vacare contigerit, non diù maneant in suspenso : *sed intra*
 » *sex menses* (pro sedibus episcopalibus vide supra 406,
 » 411, 412), personis quæ dignè administrare valeant,
 » conferantur. Si autem Episcopus.... conferre distulerit,
 » per Capitulum ordinetur... Si omnes fortè neglexerint,
 » Metropolitanus de ipsis secundùm Deum absque illorum
 » contradictione disponat. » (Cap. *Nulla* 2, *de Conc.*
Præb.) Vide S. Liguor, lib. 4, 88 et 89. Non autem in
 usu videtur esse hodie quòd Capitula, officiis vacantibus
 ob Episcoporum negligentiam, provideant.

465. *Nota* quòd ad Episcopum collatorem spectet mittere in possessionem per seipsum aut per delegatum. « Cæ-
 » terum, inquit Cardin. Soglia (*Inst. jur. privat.*, § 96),
 » qui possessionem tradit, clericus sit oportet, aut etiam
 » Notarius, qui tamen à Sede Apostolicâ vel ab Episcopo
 » creatus sit; sæpe verò ac ferè semper presbyter in pos-
 » sessionem immittit, et Notarius de hâc immissione ins-
 » trumentum conficit, præsentibus saltem duobus testibus.

» Possessio beneficii traditur vel ipsi beneficiario præ-
 » senti, vel ejus procuratori speciale mandatum habenti; et
 » quanquam certa forma capiendæ possessionis nullo jure
 » sancita sit, aliqua tamen externa signa usu recepta sunt,
 » quibus possessionis traditio et acceptio significaretur. Igi-
 » tur possessio arripitur per ingressum in Ecclesiam,
 » ubi est titulus beneficii, occupando sedem convenientem
 » veluti stallum in choro, aut campanam pulsando, altare
 » osculando, missale aperiendo vel claudendo, aliaque id
 » genus agendo quæ officium et potestatem beneficiati si-
 » gnificent. Canonicatûs autem et Præbendæ capitularis
 » possessio coram Capitulo accipienda est. » Videri etiam
 possunt *Ordonnances* diocesis Valentini, p. 50 et 60.

§ III.

De qualitatibus in promovendis ad Dignitates vel officia ecclesiasticis requisitis.

166. In promovendis ad Prælaturas et ad alia officia ecclesiastica tres generalium qualitates à cap. *Com in cunctis* 7. § 1. de *Elect.* requiruntur, videlicet *ætatis maturitas*, *graves morum*, et *litterarum scientia*: « Cum in cunctis » sacris ordinibus et ecclesiasticis ministeriis sint *ætas*, *mores*, *graves morum*, et *scientia* requirenda, » ait fortius in Episcopo, hæc oportet requiri. » His duobus duas alie adiunguntur à Glossâ nempe quod promovendus sit legitime natus, et quod constitutus sit in sacris ordinibus: de electo Episcopo Glossa loquitur. Vide adhuc Conc. Trident., sess. 7. c. 1. de *reform.*

167. — U^o *Ætatis maturitas*: Pro quocumque beneficio ecclesiastico obtinendo, ad minimum requiritur ætas anni decimi quarti impleti, » Nullus, inquit Trident., sess. 23. c. 6. de *reform.*), ante decimum quantum » annum beneficium possit obtinere. » — In promovendis autem ad regimen parochiarum requiruntur 25 anni ad minus impleti. Ita cap. *Super* 14. de *Electione*, in 6^a, et Concil. Trident., sess. 7. cap. 3: ac circa hoc nota quod ex eo quod alicui concessa fuerit dispensatio super ætate ad recipiendos ordines non ideo pariter cum eo dispensetur ad recipiendum parochiale beneficium.

Non insuper pro Gallia quod hoc non sit applicandum succursalium deservitoribus: quia succursales in Gallia non habentur ut beneficia striete dicta: aut sciem de hoc non bene constat. Vide infra dicenda 3377.

Ad Dignitates et Personatus, quibus cura animarum non annexitur, 22 anni compleri, præsertim in Cathedralibus requiruntur: dicit enim Concil. Trident.: » *Episcopi* » *doctores non minores*; » sess. 24. c. 12. de *reform.* quando vero ipsis subest cura animarum, requiruntur 25 anni impleti (V. D. Bonix. De *Capit.*, p. 164, etc., et infra 3351).

Ut quis in Episcopum eligi possit, requiruntur 30 anni completi ex cap. citato *Cum in cunctis*, § 1. Huic consonat, art. 16. legis organicæ. Concordatum verò Leonem X inter et Franciscum I initum requirebat duntaxat 27 annos.

468. *Nota* ex D. Bouix (*De Capit.*, p. 166, 8°) quod Collatio facta non habenti ætatem requisitam, est omnino invalida, etiamsi desierit modicum tempus, etiam unica hora.

469. — 2° *Gravitas morum*, et talis quidem quæ 1° excludat vitia, ea potissimum quæ scandalum generant, ut sunt luxuria, ebrietas, etc.; 2° quæ sit ornata virtutibus ædificationem generare valentibus.

Excluduntur ergo irregulares, excommunicati, aut aliâ censurâ irretiti, infames, qui essent privati voce passivâ quales sunt qui non servant interdictum, vel qui simoniace promoventur, cap. 1, *de Postul. Præl.*, et cap. *Nobis fuit* 27, *de Simoniâ*; vel rejecti ab electione, cap. *Super eo*, 12, *de Elect.* (Reiff., lib. 1, tit. 6, n° 221-233).

470. — 3° *Litterarum scientia*. — Triplex autem scientia distingui potest: *eminens*, *mediocris* et *sufficiens*.

Eminens dicitur quando quis in promptu, absque librorum revolutione, scit explicare etiam questiones difficiles.

Mediocris est per quam difficiles questiones resolvuntur, cum deliberatione tamen et inquisitione in libris.

Sufficiens seu competens vocatur etiam quæquam quis potest explere ea quæ ad officium suum pertinent, habitâ ratione loci et personarum.

471. Generatim loquendo, certum est ad Prælaturas et officia ecclesiastica tantam requiri scientiam seu rerum agendarum notitiam quanta est necessaria et sufficiens ad ritè explendum munus suum: « Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne sacerdotio fungaris mihi. » (Osee c. 4, v. 6.)

« Licet in Episcopis exoptanda sit scientia eminens » inquit Reiffenst. (lib. 1, tit. 6, n° 207), adhuc tamen mediocris, imò et sufficiens in ipsis toleratur. Ita communis. » Sic enim habet cap. *Visi cum pridem*, § *Pro defectu*, *de Renunt.*: « Quanquam, et desideranda sit eminens scientia in Pastore, in eo tamen sit competens

» toleranda : quia secundum Apostolum , *scientia inflat* ,
 » *charitas autem edificat* , et ideo imperfectum scientiæ
 » potest supplere perfectio charitatis. » Vide etiam Concil.
 Tridentin., sess. 22. cap. 2. *de reformatione*.¹

Quoad alia officia requiritur pariter scientia quæ sit saltem sufficiens , juxta naturam officii , si præsertim ei adjungatur cura animarum. V. Reiffenst., lib. 1. t. 6. p. 203-209.

472. Imò pro quibusdam officiis requiritur ut promovendus *aliquo gradu academico* sit insignitus : videlicet : *ut fieri potest* , juxta Tridentinam Synodum (sess. 24. c. 12. *de ref.*) Archidiaconus dei et esse doctor in theologiâ aut licentiatum in jure canonico : *Theologalis et Penitentiarius* debent esse doctores vel licentiatum in theologiâ aut jure canonico , si tales in diocesi inveniri possint. V. Bouix , *De Capit.* , p. 112 et 127. Pro Episcopis , vide Trident., sess. 22. cap. 2. *de ref.* : pro scholasacris , vide *ib.* , sess. 23. c. 18. *de ref.* : pro Vicariis Capitularibus , vide sess. 24. cap. 16. *de ref.*

473.—4° *Thorus legitimus*. Id constat ex titulo de filiis presbyt. et titulo *qui filii sint legitimi* ; constat etiam ex Concil. Trident., sess. 7. c. 1.

« Si quis illegitimus dispensationem obtineret ad recipiendos sacros ordines , non ideo poterit ad Episcopatum promoveri , sed novâ indiget Sedis Apostolicæ dispensatione. » Bouix , *De Episcopo* , t. 1. p. 310.

Item requiritur ut electus in Episcopatum sit e parentibus catholicis oriundus : ita Const. *Unus Apostolicæ Greg. XIV.* 4 maii 1590.

474.—5° *Ordo seu status clericalis*. Ex jure communi ad beneficium simplex sufficit prima tonsura (cap. *Ex litteris* 6. *de Transact.*) : nisi agatur de Canoniciatibus pro quibus requiritur ordo sacer ex Concil. Trident., sess. 24. c. 12. *de ref.*

¹ Pro Italia et Insulis adjacentibus Clemens VIII disposuit quòd foret præmittendum examen Episcoporum promovendorum coram Papâ et nonnullis Cardinalibus , aliquot diebus ante Consistorium. Quoad promovendos in aliis locis nihil exigitur præter processum informatorium. Bouix , *De Episcopo* , t. 1. p. 310.

The first of these is the fact that the United States is a young nation, and that its history is a history of growth and development. It is a history of a people who have been able to overcome many difficulties and to build a great nation out of a small colony.

The second fact is that the United States is a nation of immigrants. It is a nation of people who have come from many different parts of the world, and who have brought with them their own customs and traditions.

The third fact is that the United States is a nation of freedom. It is a nation where people are free to express their opinions, to follow their own paths, and to live their own lives.

The fourth fact is that the United States is a nation of progress. It is a nation where people are always looking for new ways to do things, and where they are always trying to make things better. It is a nation where people are always moving forward, and where they are always trying to reach new heights.

The fifth fact is that the United States is a nation of hope. It is a nation where people are always looking for a better future, and where they are always trying to make things better for themselves and for others.

The sixth fact is that the United States is a nation of unity. It is a nation where people are always working together, and where they are always trying to achieve common goals. It is a nation where people are always standing together, and where they are always trying to make things better for everyone.

The seventh fact is that the United States is a nation of diversity. It is a nation where people are always learning from each other, and where they are always trying to understand each other. It is a nation where people are always respecting each other, and where they are always trying to make things better for everyone.

1. The first of these is the fact that the
2. second is the fact that the
3. third is the fact that the

4. fourth is the fact that the
5. fifth is the fact that the
6. sixth is the fact that the

7. seventh is the fact that the
8. eighth is the fact that the
9. ninth is the fact that the

10. tenth is the fact that the
11. eleventh is the fact that the
12. twelfth is the fact that the

13. thirteenth is the fact that the
14. fourteenth is the fact that the
15. fifteenth is the fact that the

16. sixteenth is the fact that the
17. seventeenth is the fact that the
18. eighteenth is the fact that the
19. nineteenth is the fact that the
20. twentieth is the fact that the
21. twenty-first is the fact that the
22. twenty-second is the fact that the
23. twenty-third is the fact that the
24. twenty-fourth is the fact that the
25. twenty-fifth is the fact that the

26. twenty-sixth is the fact that the
27. twenty-seventh is the fact that the
28. twenty-eighth is the fact that the
29. twenty-ninth is the fact that the
30. thirtieth is the fact that the
31. thirty-first is the fact that the
32. thirty-second is the fact that the
33. thirty-third is the fact that the
34. thirty-fourth is the fact that the
35. thirty-fifth is the fact that the

36. thirty-sixth is the fact that the
37. thirty-seventh is the fact that the
38. thirty-eighth is the fact that the
39. thirty-ninth is the fact that the
40. fortieth is the fact that the
41. forty-first is the fact that the
42. forty-second is the fact that the
43. forty-third is the fact that the
44. forty-fourth is the fact that the
45. forty-fifth is the fact that the

nistæ dicunt hanc regulam valere, tam in foro interno quàm externo, modò sit bona fides, titulus coloratus, et ablata fuerit causa incapacitatis, v. g. irregularitas, censura, etc. In eodemque casu legitimari per præfatam regulam retentionem fructuum. *Prælect. S. Sulpitii*, 263.

480. Quærit. 3° An sufficiat eligere dignum ad Prælaturas, aut alia beneficia vel officia ecclesiastica?

Resp. Pro Prælaturis et beneficiis parochialibus, certum est non sufficere eligere dignos, et « nullo modo excusari » à peccato mortali eos qui promovent minus dignos. » (S. Lig., lib., 4, n° 91, 92.) Nititur ea sententia præsertim verbis Concil. Trident., sess. 24, cap. 1, *de reform.*, ubi dicitur: « Alienis peccatis communicantes *mortaliter* » *peccant*, qui, nisi quos *digniores et Ecclesiæ magis utiles* » ipsi judicaverint... præfici diligenter curaverint. »

« Ex quo patet, inquit S. Lig. (*ib.*, 91), peccari graviter » Pontifices et Reges qui ad præfatas Dignitates non digniores promovent. »

Idem dicit D. Bouix (*De Episcopo*, t. 1, p. 312) de Ministro cultuum, qui in Galliis nominandos Imperatori proponit, et de Episcopis qui à gubernio consuluntur, nisi eos suggerant quos digniores et Ecclesiæ utiliores existimant. »

481. Pravam verborum Concilii Trident. interpretationem à nonnullis datam Innocent. XII, decreto 9 Martii 1679, damnavit in sequenti propositione: « Cum dixit » Concil. Trident., eos alienis peccatis communicantes peccare qui, nisi quos digniores et Ecclesiæ magis utiles, » ipsi judicaverunt, ad Ecclesias promovent: Concilium » vel 1° videtur per hoc *digniores* non aliud significare » velle, nisi dignitatem eligendorum sumpto comparativo » pro positivo: vel 2° locutione minùs proprià ponit » digniores ut excludat indignos, non verò dignos; vel » tandem loquitur 3° quando fit concursus. »

482. Quoad verò alia beneficia simplicia aut officia ecclesiastica quibus non subest cura animarum, controvertitur utrum sit peccatum mortale illa conferre dignis, omissis dignioribus: affirmantem sententiam S. Lig. (lib. 4, n° 93)

communiorem et probabiliorem vocat, adjiciendo quasdam limitationes quæ legendæ sunt n^{is} 94-95, etc.

483. Porro per *dignos* respectu beneficii vel officii ecclesiastici intelligendi sunt qui habent sufficienter omnes qualitates jure requisitas ad munus obeundum. *Digniores* verò censentur qui comparatione aliorum majorem sufficientiam aptitudinemque ad ministrandum habere dignoscuntur.

484. « Et quidem isthæc major sufficientia dignitasque, » inquit Reiffenstuel (lib. 1, t. 6, n° 236), non precisè » mensuranda est ex majori doctrinâ, vel majori vitæ probitate, aut generis nobilitate, sed conjunctim ex omnibus animæ et corporis dotibus, ipsâque aptitudine ad regendum; adeo ut, omnibus his insimul consideratis, » Ecclesiæ... cui præficitur, cæteris utilior fore credatur. » Unde S. Thomas, 2, 2, q. 185, art. 3... sic inquit: « *Et ideo ille qui debet aliquem eligere in Episcopum, vel de eo providere, non tenetur assumere meliorem simpliciter, quod est secundum charitatem, sed meliorem quoad regimen Ecclesiæ, qui scilicet possit Ecclesiam et instruere et defendere et pacificè gubernare.* Idipsum... satis indicat » Concil. Trident., sess. 24, c. 1, de reform., dùm monet » digniores et Ecclesiæ magis utiles esse præficiendos. »
« Major dignitas eligendorum, inquit S. Lig. (lib. 4, » n° 92), non accipienda est absolutè... sed respectivè ad » utilitatem Ecclesiæ et fidelium .. Cæteris autem paribus » dicunt Salmant... censendum esse digniorem 1° qui est » senior; 2° qui de suis bonis fundavit Ecclesiam; 3° sacerdos in concursu non sacerdotis; 4° originarius respectu » extranei; 5° graduatus in aliquâ scientiâ; 6° qui præditus est majori sanctitate aut prudentiâ, præferendus » est ei qui solâ scientiâ præeminet; 7° potens et nobilis, » quia hæc solent non parum conducere ad Ecclesiæ » bonum; 8° pauper præferendus est diviti. »

485. Quærit. 4° Utrum valida sit electio digni, digniore prætermisso?

Resp. cum S. Lig. (lib. 4, n^{is} 102 et 103): « si beneficium » est simplex, certum est valere ex communi DD... Dubium est si sit curatum. Negant probabiliter Pal...

» Sanch... et Salm... Affirmant verò probabilius Lugo. etc.
 » Ratio quia... S. Pius V in suâ Bullâ (1566) præscripsit
 » appellationem interpositam *non impedire* quominus elec-
 » tio per Ordinarium primo loco facta, interim executioni
 » mandetur... Ergo electio facta erit valida donec iudex
 » appellationis eam revocet. »

Non potest autem appellari de electione digni, digniore prætermisso, nisi in casu concursus, propter specialem dispositionem Constit. S. Pii V. *In conferendis*, et ratio est, inquit Reiffenstuel (lib. 1, tit. 6, n° 268), quia « si electio impugnari posset in foro externo seu judiciali, » ex eo duntaxat quòd non fuerit electus melior, facile » omnis electio posset habere hanc calumniam, et lata » porta aperiretur innumeris litibus, quod est absurdum. »

Imò, in casu concursus, appellatio videtur parùm utilis appellanti : difficile enim ordinariè erit probare iudicium Episcopi eligentis minus dignum, fuisse irrationabile.

486. Quær. 5° An teneantur ad restitutionem eligentes dignum, omisso digniore?

Resp. Quæstionem hanc esse controversam; de eâ, vide S. Lig. (*ib.*, n° 106-110), qui plures casus discutit. In casu autem concursus sententia affirmans communius tenetur, et est valde probabilior.

487. Quærit. 6° An et quales pœnas incurrant eligentes indignum?

Respondet Reiffenstuel (lib. 1, tit. 6, n° 262) : « Eligentes » scienter indignum in Episcopum vel eo superiorem, sunt » ipso jure à beneficiis ecclesiasticis suspensi per triennium. Ita habet expressum cap. *Cum in cunctis*, 7, » § *Clerici, de Elect.* » In aliis electionibus præfata pœna locum non habet. Suppressa est suspensio C. *Apost. Sedis*.

488. Quærit. 7° Utrum licitè ab. unâ parochiâ in aliam transferri possint sacerdotes moribus depravati?

Resp. Vel, dum eorum sacerdotum depravatio est ignota in novâ parœciâ in quam transferuntur, spes est fundata quòd ad meliorem frugem redibunt et non amplius scandalizabunt fideles; et tunc licitè transferri possunt a paro-

chiâ in quâ vitiis indulgebant in alteram parochiam quam, meliori vitâ, sperantur ædificaturi: vel hujusmodi spes non habetur, aut etiam earum perversio ita palam innotescit ut diffamati sint in totâ diœcesi, et tunc non est licitum illos transferre ad novas parœcias: unde si adsit necessitas, illos a suis officiis removendi, non amplius curæ animarum debent præfici, nisi per veram et publicam conversionem suam bonam famam prius recuperaverint; alioquin scandalum latius spargeretur: sed tunc, meliori quo potuerit modo, eorum indigentia est providendum.

489. Quærit. 8° An, si Papa vel Episcopus scienter assumeret inhabilem ad aliquod officium vel Dignitatem, censeretur eo ipso cum eo dispensare super inhabilitate?

Resp. 1° Si Papa inhabilem *jure humano*, scienter assumat eo ipso censetur illum reddere habilem, quia si secus ageret, peccaret, cum non liceat eligere inhabilem: non verò censeretur illum reddere habilem, si ignoranter inhabilem assumeret, nisi intendisset supplere defectum qui posset occurrere, seu dispensare *ad cautelam*, quod potest facere si velit, et quidem validè etiam sinè causâ, quamvis illicitè. Patet quòd Papa nullatenus possit reddere habilem, qui inhabilis esset jure naturali aut etiam divino.

2° Quod dictum est de Papâ dici etiam potest de Episcopo, si inhabilitas ex solâ lege diœcesanâ accideret: si verò inhabilitas proveniat ex lege Superioris, Episcopus, etsi haberet a Superiore facultatem dispensandi, v. g., ad suscipiendos ordines, non cogeretur velle dispensare, nisi sciat inhabilem esse quem assumit, quia cum inferior non possit validè dispensare in lege superioris nisi ex justâ causâ, si vellet Episcopus reddere habilem quem ignorat inhabilem esse, temerè ageret sese exponendo periculo sinè causâ dispensandi, ac proinde invalidè et illicitè, quod non est præsumendus velle facere. V. Reiffenst., part. 2, lib. 1, tit. 2, n° 481-483. — S. Lig., lib. 7, 333 in fine.

CAPUT III.

DE CESSATIONE ET RESTRICTIONE JURISDICTIONIS
ECCLESIASTICÆ.

ART. I.

DE CESSATIONE JURISDICTIONIS DELEGATÆ.

490. Quæ diximus in Prolegomenis de revocatione et cessatione rescriptorum (71-76) et privilegiorum (168-172) applicanda veniunt cessationi jurisdictionis delegatæ. Sufficit ergo ut pauca tantum hinc adjiciamus :

1° Non cessat jurisdictio per renuntiationem delegati nisi acceptata fuerit a superiore : ita cap. *Licet*, de *Procur.*, in 6° : « Licet is qui procurator instituitur ab absente, » dixerit se nolle suscipere mandatum, quamdiu consti- » tuens in eâ perstiterit voluntate, ipsum acceptare vale- » bit, quodcumque placebit. » Vid. S. Lig., lib. 4, n° 198.

491. — 2° Non requiritur causa ut revocatio jurisdictionis delegatæ obtineat effectum; unde Clerus Gallicanus, anno 1700, damnavit sequentem propositionem : « In ministro » Pœnitentiæ requiritur approbatio Ordinarii, quæ potest » limitari, sed non revocari sinè causâ. »

492. — 3° Revocatio non parit effectum nisi notificetur delegato, constat ex cap. *Audita* 4, de *Restit. spol.* : « Quia » non intelleximus nec intelligi debuit, ut revocaretur » quod per vos factum esset auctoritate litterarum nostra- » rum (priorum), mandamus, quatenus sententiam quam » protulistis ante posteriorum litterarum receptionem, » occasione ipsarum nullatenus revocare tentetis. »

493. Quærit. Utrum et quatenus jurisdictio delegata cesset per mortem delegati, aut per ejus quamlibet mutationem ?

Resp. Jam supra, loquendo de Privilegiis (172), diximus quòd si privilegium sit personale, cesset per mortem privi-

legiati; si verò sit reale, transeat ad hæredes seu successores illius. Id conforme est, regulæ juris 7, in 6° quæ sic se habet: « Privilegium personale personam sequitur » et extinguitur cum personâ. »

Non cessat tamen delegatio personalis per quamlibet delegati mutationem, sed ordinariè ipsius personam sequitur, etiamsi sit delegatus à Papâ et amiserit Dignitatem quæ ad talem delegationem requiritur, nisi eâ privatus fuerit in pœnam delicti, vel nisi amiserit transeundo ad statum impossibilem, v. g. matrimonium contrahendo aut ingrediendo religionem in cujus constitutionibus prohibeatur delegatarum causarum cognitio (V. Bouix, *De Judiciis*, t. 1, p. 161 et 162;—Sanchez, lib. 8, disp. 37, n° 27). Ratio patet: cum enim talis delegatio sit personalis debet sequi personam, nec extinguitur nisi extinctâ personâ. Difficultas in hoc puncto est posse discernere quandonam delegatio sit personalis, quandonam verò sit realis. Ad hoc discernendum, inquit Sanchez (*ib.*, n° 3):
 » Non principaliter spectandum... an delegatio fiat expresse
 » nomine delegati, an expressâ ejus dignitate: sed hanc
 » considerationem esse ultimum remedium, quando
 » nempe ex subjectâ materiâ, vel ex aliis verbis in dispensatione contentis deduci nequit. Quare priùs sunt
 » alia verba et subjecta materia perpendenda; et quando,
 » illis perpensis, res adhuc dubia manet, id dijudicandum
 » ex nominis proprii delegati aut ejus dignitatis expressione. » Et si in delegatione exprimentur simul nomen proprium delegati et nomen dignitatis, qualecumque primum exprimatur, tunc juxta Sanchez (*ib.*, n° 20), qui tamen tres alias sententias refert, delegatio habenda est ut personalis, supposito semper quòd ex aliis circumstantiis secus non sit judicandum.

« Si verò, inquit Reiffenst. (lib. 1, tit. 29, n° 129),
 » pensatis omnibus, adhuc remaneat dubium an facta
 » delegatio sit personalis vel realis, tunc ejusmodi delegatio
 » censenda est personalis, seu intuitu personæ concessa,
 » ac proindè non transiens ad successorem... ratio est quia
 » jurisdictio delegata est odiosa et strictè interpretanda. »

494. Si parochio cuidam concederentur facultates extraordinariæ, v. g. absolvendi à quibusdam casibus reservatis, etiam modo indefinito, non inde concludendum esset illas facultates post mortem ipsius aut mutationem fore transituras ad ipsius successorem; quia ex usu non intelliguntur concessæ, nisi tali parochio, quamvis non suo nomine designaretur. Item facultates a S. Sede concessæ Episcopis dispensandi in certis impedimentis, aut communicandi confraternitatibus indulgentias, aut alia similia per unum aut plures annos, non transeunt ad Capitulum, nec ad successorem, et ita in praxi servatur.

495. Reverà quoad facultatem dispensandi ab Apostolicâ Sede delegatam Episcopis aut eorum Vicariis Generalibus pro determinatis casibus, dubitari posset, 1° utrum tales delegationes sint personales; 2° utrum, etiamsi essent reales, censeantur commissæ Vicariis Capitularibus: id est, utrum Vicarii Capitulares vocari possint successores Episcoporum aut eorum Vicariorum Generalium. In Galliâ multi tenent tales delegationes esse reales, et executioni, mortuis Episcopis, posse mandari a Vicariis Capitularibus (Ità Carrière, *De Matrim.*, n° 1142; Lequeux, n° 113, quibus consentit ipsemet Sanchez, *de Matrim.*, lib. 8, disp. 27, n° 33). Aliter autem sentiunt multi extranei, varias allegantes Congregationum Romanarum declarationes. Id ut certum etiam docere videtur Bened. XIV, *de Syn.*, lib. 2, cap. 9, n° 3. « Ideo, inquit, » Vicarius Capitularis exequi nequit præfatas litteras, » quia istæ directæ sunt Episcopo vel Episcopi Vicario » generali; et capitularis, quanquam exerceat episcopalem jurisdictionem, non tamen est Episcopus aut Vicarius » Generalis Episcopi. »

496. Quoad delegationem transitoriam à Papâ factam Episcopo pro aliquo negotio particulari, communi sensu docent canonistæ, illam cum Episcopo extingui, nec transire ad Capitulum (Bouix, *De Capit.*, p. 617).

Reverà Ferraris (v° *Vicarius Capituli*, art. 2, n° 15), ait: « Potest (Vicarius Capitularis) executioni demandare litteras Episcopo per Sacram Congregationem directas, et

» ab illo non executas. Sacr. Congr. Episc. et Reg., 10 apr. 1615; » sed ipsemet Ferraris (*ib.*, n° 63) dicit : « Vicarius Capitularis non potest expedire dispensationes matrimoniales directas Episcopo et ejus Vicario Generali. » S. Congr. Concil., 24 maii 1721, ap. Barbosa. »

Optatissimum nobis fuisset simpliciore ac clariorem regulam tradere ad discriminandos varios casus in quibus delegatio sit personalis vel realis, sed pluribus de hac re auctoribus perlectis, nihil præfatis luculentius invenimus.

497. Pro quæstione qualiter facultates delegatæ cessent per mortem concedentis vide supra in *Prolegomenis* (71-73). Vid. etiam auct. *Prælect. S. Sulpitii*, n° 274.

ART. II.

DE CESSATIONE JURISDICTIONIS ORDINARIÆ ET VACATIONE OFFICIORUM ECCLESIASTICORUM.

498. Multiplici modo vacare possunt officia ecclesiastica et proinde jurisdictio ordinaria. Non solùm enim vacant per mortem, sed etiam : 1° per dimissionem ; 2° per translationem ; 3° per privationem aut revocationem ; 4° per quosdam alios eventus infra recensendos. Cùm de cessatione per mortem nihil speciale sit in præsentì dicendum, sufficit ut de aliis modis hic solùm sermonem habeamus.

§ I.

De dimissione seu renuntiatione officiorum ecclesiasticorum.

499. Dimissio quæ vocatur etiam *renuntiatio*, *resignatio*, *cessio*, est *spontanea officii ecclesiastici derelictio, facta coram legitimo Superiore eam acceptante.*

Dividitur in *tacitam* et *expressam* : *Tacita* est ea quæ fit facto resignationem significante, vel ex dispositione juris eam importante absque aliâ verborum prolatione ; si, v. g. clericus beneficiarius in minoribus constitutus contrahat matrimonium, ipsius beneficium ipso jure vacat (c. 1 et 3, de *Cler. Conj.*). Item censetur suum beneficium abjicere si

factus sit miles aut jaculator; si religionem solemniter profiteatur (cap. *Beneficium* 4, de *Regal.*, in C^o); vel si accipiat aliud beneficium impossibile cum priore. cap. *Multa* 28, de *Præb.*; et Extrav. *Execrabilis* eod. inter *Communes*.

Expressa ea dicitur quæ fit expressis verbis aut scriptis; quæ iterum duplex est; *pura* quæ absque ullâ conditione; et *conditionalis* quæ fit sub aliquâ conditione: ut, v. g., si dimittatur beneficium câ tantum conditione ut determinatæ personæ conferatur, quod propriè est *resignatio in facorem*, et fieri nequit absque S. Pontificis auctoritate; vel si permutetur beneficium cum alio, quo in casu permutans non dimittit nisi sub conditione quod superior consentiat; vel denique si renuntians sibi reservat *jus regrediendi*, factâ quâdam hypothèsi, aut sibi stipuletur jus ad partem fructuum beneficii vel pensionem (Reiffenst., l. 1, t. 9, n^{is} 8-72). De omnibus his fusius disseremus loquendo de beneficiis et de cessionâ 603. etc., 5450, etc., 6163, etc.)

309. Præter dimissionem simplicem fieri potest, etsi rarissimè hoc contingat, *resignatio loci et dignitatis*, et Prælati sic resignans, non tantum suâ sede destituitur, sed et functionibus suæ dignitatis, quas etiam de consensu Ordinarii non potest tunc amplius exercere. Hoc genus dimissionis adhibetur vel ad præveniendam depositionem juridicam, vel ad amplectendam vitam monasticam. V. *Prælect. S. Sulpitii*, n° 172 in fine. Idem dicit Ferraris, v^o *Episcopus*, art. 3, n^{is} 76, 79: « Episcopus qui » renuntiavit Episcopatu quoad *locum tantum*, potest con- » ferre ordines etiam majores textu expresso in... cap. » *Requisivit* 1, de *ordinotis ab Episcopo*... dummodo ta- » men sit rogatus ab aliquo Episcopo. Episcopus qui renun- » tiavit Episcopatu quoad *locum et dignitatem simul*, » nequit licitè ordines sacros conferre: cit. cap. *Requi-* » *sivit*: »

Numero verò 72, idem addit: « Episcopus simpliciter » renuntians censetur in dubio renuntiassse *loco tantum*... » nisi propter criminis conscientiam, seu ex metu depo- » sitionis ita renuntiaverit. »

301. Querit. 1° Quis possit officio suo renunciare?

Resp. Regulariter loquendo quilibet clericus potest in manus legitimi superioris renunciare suo officio, ex causâ justâ. Ita communiter ex cap. *Nisi cum pridem* 10, de *renuntiacione*.

Dictum fuit 1° *regulariter*: Nam 1° ex Const. S. Pii V. 38 *Quantum Ecclesiar.* § 3: « Nullus sacro ordini mancipatus, » nisi religionem ingressurus » (ingressuri religionem non valent tamen sua beneficia resignare nisi intra biennale professionem præcedens: Concil. Trid., sess. 23, c. 16, de *Regular.*) « valeat ullo modo beneficium vel officium » ecclesiasticum resignare nisi aliunde ei sit quo in vitâ » possit commodè sustentari. » Vide etiam Concil. Trident., sess. 21, c. 2. de *reforma.* — 2° Ex regulâ 19 Cancellariæ, clericus infirmus nequit suo beneficio renunciare infra 20 dies quæ suam mortem præcedunt, sive permutationis causâ, sive in favorem determinatæ personæ. Vid. Card. Soglia. *Inst. Juris priv.* § 99; — Reiffenst., lib. 1, tit. 9, n° 45.

Dictum fuit 2° *Ex justâ causâ*, nam si cuique pro arbitrio licitum esset munus suum deserere, hoc vergeret in ruinam disciplinæ et maximum animarum detrimentum. Ita omnes (Reiffenst., lib. 1, tit. 9, n° 31.).

302. Querit. 2° Quamnam condiciones requirantur ut valeat renuntiatio officii.

Resp. Ut valeat renuntiatio officii tria requiruntur: 1° quod sit libera; 2° quod sit immunis ab omni pactione simoniacâ; 3° quod a legitimo superiore acceptetur.

1° Debet esse *libera*: proinde non extorta per vim aut dolum, alioquin esset nulla, si error esset substantialis aut si omnino per vim perimeretur liberum arbitrium; si verò adsint advertentia et libertas modo sufficiente, renuntiatio valida quidem esse poterit (nam coacta voluntas est tamen voluntas, sed rescissioni locus esse poterit, ex cap. *Super hac*, de *Renunt.*; Glossa, v° *resignationis* et ex cap. *Ablas* 2, de *his que vi aut metu*, etc.: ubi dicitur: « Quæ metu et » vi sunt, debent in irritum revocari. » V. *Analecta Jur. Pont.*, juillet 1855, col. 1530.

« Non autem, ut rectè dicit Lequeux (nº 116), vim propriè
 » dictam pati censetur, is qui, criminis cùm sit reus,
 » timet, vel cui timor incutitur ne juridicè accusetur et
 » ne per sententiam ignominiosam privetur. Imò pluries
 » rejecta fuit eorum reclamatio, qui dicebant se *renun-*
 » *tiasse* eò quòd ipsis incuteretur accusatio circa ea cri-
 » mina, quæ non importabant privationem juridicam
 » beneficii. » V. Gohard, t. 3, p. 423.

503. — 2º *Immunis esse debet ab omni pactione simoni-*
aciã; constat ex pluribus capit. juris canonici, nempe ex
 cap. *Super hoc* 6, de *Renunt.*; ex cap. *Matthæus* 23, de
Simoniã; et Extrav. *Cum detestab.*, de *sim.*, inter com-
 munes.

Hinc renunciatio facta cum pacto ut resignatarius solvat
 expensas olim a resignante factas in assecutione illius be-
 neficii, est simoniaca.

Similiter cuipiam beneficium procurare, ut is sibi vel
 alteri cum fructibus vel aliquâ eorum portione suo tempore
 cedat est simonia confidentialis. Item est simonia si impo-
 natur obligatio solvendi pensionem (6165).

504. Permutatio beneficiorum est illicita si privatâ auc-
 toritate fiat, et sic permutantes privandi sunt suis bene-
 ficiis, ex cap. *Cum olim*, de *rerum permut.* Si verò fiat auc-
 toritate legitimi superioris ex justo motivo, licita est juxta
 cap. *Quæsitum* 5, de *rerum permut.*, positis tamen quibus-
 dam conditionibus quas videre est ap. Reiffenst. (lib. 1,
 tit. 9, n^{is} 100 et seq.).

« Licet clerici propriâ auctoritate nequeant inter se be-
 » neficiasua permutare.... licitè nihilominus possunt iidem
 » inter se tractare et convenire de permutatione faciendâ,
 » si erit accessura auctoritas superioris. » (Reiffenst., *ib.*,
 » nº 102; — S. Liguor., lib. 3, 72.)

Sed renunciatio facta in favorem tertii, si fiat cum pacto
 in manus Episcopi est simoniaca, secus si non adsit pactum
 et liber sit Episcopus, etsi resignans suum desiderium
 quòd certæ personæ conferatur beneficium Episcopo ma-
 nifestet. An autem permutatione postea effectum non ha-
 bente, possint permutantes propriâ auctoritate ad sua bene-

ficia redire, controvertitur. V. S. Lig., 3, 72 in fine, et infra dicenda (5469). Controvertitur etiam, an factâ resignatione in manus Episcopi cum conditione in favorem tertii, possit Episcopus admittere resignationem, conditione rejectâ. V. S. Liguor., lib. 3, 84.

505. Plures sunt autem casus in quibus ex solâ auctoritate Episcopi, beneficia, saltem probabiliter, dimitti possunt cum impositione pensionis in gratiam resignantis, nempe v. g. ne remaneat sine alimentis quibus eget, ob bonum pacis, ut lis finiatur, etc. Vide. S. Liguor., lib. 3, 74, 78-80 etc.; —Reiffenst., lib. 3, tit. 12, n^{is} 98-104; et lib. 4, tit. 9, n^{is} 100-114, ubi dicit quòd multi affirmant Bullam S. Pii V *Quanta Ecclesie* non ubique receptam esse. Ita Laymann, Garcias. Idem dicit Lequeux, n° 117 in notâ. Vid. S. Liguor., lib. 4, n° 134 in fine. Vide infra dicenda (5471)

506. — 3° *A legitimo Superiore acceptanda est*, ut constat ex cap. *Si qui verò*, et cap. *Si quis presbyter* 7, q. 1; secus resignatio non est valida, cap. *Non oportet*, 7, q. 1; et sic renuntians potest compelli ad reassumendum; cap. *Admonet* 4, *de renuntiat.*; quia per acceptationem officii et confirmationem manet quis ecclesiæ alligatus quæ detrimentum pateretur, si cuilibet pro libitu, veniente lupo aut instante tribulatione, instar mercenarii, liceret aufugere et creditas sibi oves derelinquere (Reiffenst., lib. 4, tit. 9, n° 13).

507. Quidam tamen casus sunt excipiendi; videlicet:

1° S. Pontifex eò quòd non habeat superiorem (cap. 1, *de renunt.*, in 6°);

2° Qui est quidem electus vel nominatus, sed nondum est confirmatus, quia nondum est ligatus;

3° Qui renuntiat beneficio verè litigioso in favorem alterius litigantis;

4° Clerici Episcopis inferiores qui divinâ inspiratione volunt religionem ingredi. Vide infra (2616-2618).

508. Diximus *a legitimo superiore dimissionem esse acceptandam*: videlicet: 1° a Papâ, si agatur de Dignitate Episcopali (cap. 1 et 2, *de Translat. Episcop.*); unde non sufficit quòd Episcopus abdicet inter manus regis; et

propter hoc invalida fuit abdicatio trium Episcoporum DD de Boulogne Trecensis. de Broglie Gandavensis, Hirn Tornacensis. a quibus, anno 1812, Napoleo I extorsera renuntiationem suarum sedium, inconsulto nec consentiente S. Pontifice.

509. 2° Ab Episcopo in ordine ad ecclesias suæ diocesis cap. *Admonet 4, de renuntiat.* — Vicarii autem Generales non possunt renuntiationem acceptare, nisi specialiter i fuerit ipsis commissum (cap. *Licet 4, de Off. Vic., in 6°*).

Dixit verò Lequeux (n° 416) quòd juxta Galliae consuetudinem Capitulum, sede vacante, vel Vicarii Capitulares possint acceptare dimissionem beneficiorum parochialium citatque Gohard, t. 3, p. 478, et Durand de Maillane (*Dictionn., V° Démission.*); sed cùm ex jure Capitulum non possit conferre beneficia quorum collatio ad Episcopum pertinebat (cap. *Etsi, de Institutionibus, in 6°*), nec videtur posse renuntiationes admittere. Cæterùm cùm illa consuetudo de numero sit quæ per Bullam *Qui Christus Domini* fuere suppressæ (154) quæstio esse tantùm potest an de novo legitimè restituta fuerit hæc consuetudo. Videtur quidem affirmare Lequeux (*ibid.*, et n° 367, 4°); sed D. Bouix, *de Capitulis* (p. 642) et R. de M., *Instit. juris canon.*, 352, a jure communi in hoc puncto non dissentiunt, nec dicte consuetudini ullo modo attendunt.

510. Quædam hic sunt notanda circa resignationes:

« Pour prêter le consentement qui rend la résignation
» irrévocable dès que le Supérieur l'accepte, la pratique
» n'admet pas que cela puisse se faire par lettres privées
» Parisius l'atteste...

» La publication de la résignation est essentielle à
» validité de l'acte. On a, à cet égard, la règle de la Chancellerie qui le prescrit : une Bulle de S. Pie V l'ordonne
» en l'en la constitution de Grégoire XIII *Humano vix jubilo*
» cio, exprime les causes et les conditions de cette publication solennelle sans laquelle la résignation est nulle
» et sans effet. » (*Analecta*, juillet, col. 1523, n° 66,) etc.
hæc intelligenda sunt de resignationibus etiam coram Episcopo

coram factis (*ibid.*, n° 68) : excipiuntur autem Episcopatus et beneficia majora (*ib.*, n° 70).

Intra verò mensem acceptanda est resignatio ; novus deinde titularis intra alium mensem est instituendus , et intra trimestre post collationem publicanda est resignatio in loco beneficii (*ibid.*, n° 71). Non sufficeret quòd dimissio canonici in choro tantum publicaretur (*ibid.*). Non obstante defectu publicationis valet quidem dimissio coram Ordinario facta , sed nulla est successoris institutio (*ib.* n° 73). Vide etiam Cardin. Soglia, *Instit. jur. priv.*, § 99.

Modò annotata apud nos in Gallià non vigent. Vide dicta in *Prolegomenis* (152-155).

III. Subsidiariè hic quæri potest quandonam dimissio habenda sit ut acceptata a legitimo superiore . proindè quandonam renuntians debeat ab exercitio officii dimissi se abstinere.

Resp. Hujus quæstionis solutionem fuisse datam a Sacrà Cong. Concilii per resolutionem approbatam ab Urbano VIII. 20 martii 1625 : « S. Congregatio , S. D. N. » approbante, censuit Ecclesiam, a quâ volens transfertur » seu quam dimittit Episcopus, vacare ab eo tempore quo » idem Episcopus ab illius vinculo absolvitur in Consistorio » Sanctitatis Suae, etiam ante expeditionem litterarum vel » ad ipsam possessionem secundæ Ecclesiæ, et postea quam » huius absolutionis notitiam Episcopus habuerit, etiam » ex testimonio seu documento Secretarii S. Collegii vel » *alio modo*, tamen teneri eum abstinere ab exercitio » ordinariæ jurisdictionis, neque transire in Capitulum, » tanquam sede vacante, et ita posse et debere Capitulum » statim eâ jurisdictione uti, ac Vicarium juxta Tridentinum » Decretum eligere, sedemque vacantem publicare »

Vacat ergo sedes episcopalis ab eo tempore quo Episcopus renuntians ab illius vinculo *absolvitur in Consistorio Sanctitatis Suae*. Non tenetur tamen idem Episcopus ab exercitio ordinariæ jurisdictionis se abstinere nisi eo momento quo præfatæ absolutionis in Consistorio peractæ notitiam habuerit, vel ex testimonio Secretarii Sacri Collegii vel *alio modo* æquivalenti : « Sed Capitulum, inquit :

» D. Bouix (*De Capit.*, p. 539), antequam illam exerceat
 » debet exspectare notitiam *certam* de notitiâ certâ trans-
 » lationis ad Episcopum perlatâ... Si verò (quod Deus
 » avertat) certior de suâ translatione factus, aliquis Epis-
 » copus pergeret administrare, non monito Capitulo, et hoc
 » aliunde certò scirent Capitulares, deberent ipsi statim
 » administrationem assumere et Episcopum omni potestate
 » destitutum declarare. »

§12. Quamvis Episcopus renuntians non teneatur se abstinere ab exercitio ordinariæ jurisdictionis nisi eo momento quo addiscit per nuntium certum, dissolutum fuisse in Consistorio Suae Sanctitatis suum cum Ecclesiâ dimissâ vinculum, attamen juxta Bened. XIV (*de Syn.*, lib. 13, cap. 16, n^{is} 7 et 10) idem Episcopus nequit percipere fructus Ecclesiæ dimissæ et ipsius beneficia conferre nisi usque ad momentum quo perfecta fuit præfata dissolutio in Consistorio. Vide etiam D. Bouix, *De Episcopo*, t. 1. p. 389, etc.

Alia legi possunt circa dimissionem Episcoporum, apud eundem D. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 393, etc.

§13. Nulla videtur esse difficultas quoad dimissionem aliorum officiorum : « Dès que le Supérieur l'accepte (la
 » résignation) et que le consentement est prêté, le démis-
 » sionnaire ne peut ni rester en possession, ni exercer au-
 » cune des fonctions de sa charge, en attendant qu'un
 » autre prenne possession : car il perd tous ses droits par
 » sa démission. C'est pourquoi, s'il s'agit d'une paroisse,
 » l'Ordinaire doit nommer un vicaire qui exerce la cure
 » des âmes jusqu'à ce que le nouveau recteur soit choisi
 » au concours. » *Analecta*, juillet 1855, col. 1487, n° 51.

§14. Quærit. 3° Ex quibus causis renuntiationes fieri valeant?

Resp. cum Reiffenst. (lib. 1, tit. 9, n^{is} 35-36) : « Sex sunt
 » causæ ob quas Episcopus post confirmationem, potes-

* Quandoque tamen Ordinarii relinquunt renuntiantem in possessione jurisdictionis quoadusque successor ejus, vel Vicarius in Parochiam adveniat.

» petere, et Papa consuevit concedere licentiam.... resignandi Episcopatum....

» I. Conscientia criminis non quidem cujuslibet, sed illius duntaxat, quod post actam poenitentiam impedit executionem officii.

» II. Imbecillitas corporis per quam quis impotens redditur ad exequendum officium pastorale.

» III. Defectus scientiæ competentis.

» IV. Malitia plebis, ob quam interdum cogitur Prælatu ab ipsius regimine declinare.

» V. Grave scandalum quod aliter sedari non potest.

» VI. Irregularitas personæ...

» Causæ illæ... sufficiunt pariter ad resignandum inferiores Dignitates et beneficia curata... Causa quæ sufficit ad renunciandum Episcopatu, multò magis erit sufficiens ad resignandum inferius beneficium. »

» Hujusmodi causis pro resignatione inferiorum beneficiorum S. Pius V, in suâ Constitutione *Quanta Ecclesiæ* certas alias adjunxit... Insuper vi ejusdem Constitutionis vetantur Episcopi beneficia resignata consanguineis, affinibus vel familiaribus resignantium conferre...» Soglia, *Instit. jur. priv.*, § 98.

§45. Quærit. 4° Utrum propter illas omnes causas, habens officium teneatur in conscientia illi renunciare?

Resp. Rarò eum ad id teneri in conscientia ante sententiam superioris.

1° Non tenetur ob *imbecillitatem corporis*; imò nec superior ob hanc causam potest aliquem suo beneficio privare. Sic enim habet cap. *Ex parte 4, de Clerico ægrotante*: « Cum » Aursiensis Episcopus gravi morbo et incurabili ferè per » quadriennium laboravit, ita quòd pastorale officium non » potest ullatenus exercere., cives civitatis ejusdem à te » postulant incessanter, ut ipsis, cum sis Metropolitanus » eorum, studeas providere. Verum, cum ipsum ad cessionem compellere non possis, nec debeas ullo modo, » nec afflicto afflictio addenda sit... mandamus quatenus » illi coadjutorem adsocias virum providum et honestum, » per quem tam Episcopo quàm populo utiliter consulatur.

Idem constat ex cap. *De Rectoribus* 3. ejusd. tituli :
 « De rectoribus Ecclesiarum lepræ maculâ usque adeo
 » infectis quòd altari servire non possunt, nec sine magno
 » scandalo eorum qui sani sunt ecclesias ingredi. hoc
 » volumus te tenere quòd dandus est eis coadjutor, qui
 » curam habeat animarum, et de facultatibus Ecclesiæ ad
 » sustentationem recipiat portionem. »

516. — 2º Non tenetur *ob defectum scientiæ* : nam vel
 est capax addiscendi scientiam competentem et ad hoc
 tantum tenetur, providendo in ierea suo muneri per idoneum
 vicarium : vel est incapax addiscendi, et adhuc sufficit quòd
 provideatur officio per coadjutorem : « Quia illiterati et
 » imperiti, inquit Trident. (sess. 21. c. 6, *de reform.*),
 » parochialium ecclesiarum rectores sacris minus apud sunt
 » officiis.. Episcopi, etiam tanquam Apostolicæ Sedis dele-
 » gati, iisdem illiteratis et imperitis, si alias honestæ vitæ
 » sint, coadjutores aut vicarios pro tempore deputare, par-
 » temque fructuum eisdem pro sufficienti victu assignare,
 » vel aliter providere possint, quâcumque appellatione et
 » exemptione remotâ. »

517. — 3º Quoad alias causas, vel potest provisorius
 muneri suo providere per idoneum coadjutorem, vel non :
 in primo casu, non videtur teneri ad dimittendum officium
 ante sententiam definitivam superioris ; in secundo casu,
 solutio pendet à variis circumstantiis causarum : nem
 quando causa procedit *ex solâ malitiâ plebis* seu ex scan-
 dalo pharisaico, non est obligatio dimittendi officium ;
 imò, præsertim post sufficientem monitionem, non videtur
 esse obligationem dimittendi ob scandalum pusillorum
 (S. Liguor., lib. 2, n.º 51-52), nisi tamen hanc dimissionem,
 iustâ causâ interveniente, peteret S. Pontifex (Bonif. *De*
Episcopo, t. 1, p. 349, etc.) : vide infra 526. Si causa
 sit *irregularitas*, tenetur provisorius dispensationem obtinere
 aut dimittere officium, si per substitutum non valeat
 adimplere ; ratio patet.

518. Querit. 5º An resignans possit pœnitere et redire
 ad officium resignatum ?

Resp. Vel a superiore competente jam admissa fuit resi-

gnatio. vel ab eo nondum est admissa : in primo casu non est amplius locus penitentiae. sed resignans compelli potest ad aliam totam possessionem illius officii. Ita cap. *Quidam* 12. *de renuntiatio*. In secundo casu. potest revocare resignationem. quia res est adhuc integra. Ita Reidenst. (lib. 1. tit. 19. n° 38-40. ex cap. *Lectis* 14. *de renuntiatio*. Vide etiam S. Liguor., lib. 3. n° 72, v^o *Sed quæritur*.

§ II.

De Translatione.

319. Translatio est canonica mutatio personæ ecclesiasticæ de uno officio ad aliud. Hoc nomine præsertim vocatur mutatio Episcopi de unâ ad aliam Sedem Episcopalem. Translatio Episcoporum solâ Romani Pontificis auctoritate fieri potest : quia ejusmodi translatio inter causas majores est recensenda. et quia vinculum spiritualis matrimonii quod Episcopus contraxit cum priori Ecclesiâ. privatâ auctoritate dissolvi nequit (Cap. *Inter cõpõnitiis* 2. *de Translatiõ*). Insuper in Galliâ juxta Concordatum (art. 5.) requiratur gubernii consensus.

320. Ab antiquioribus sæculis vetitæ fuere Episcoporum translationes : sic enim legitur in canone 13 Apostolorum. qui Nicæno Concilio anterior habetur ab eruditis : « Episcopo non liceat. suâ relictâ parochiâ diocesi. ad aliam transilire. etiamsi à pluribus cogatur. nisi sit aliqua causa rationi consentanea. quæ eum cogat hoc facere. » utpote ad majus lucrum... idque non ex se. sed multorum Episcoporum judicio et maximâ exhortatione. » Vid. alios canon. ap. Bouix. *De Episcopis*. t. 1. p. 374. etc.

321. Regulariter Episcopus non potest transferri nisi à minore ad majorem seu digniorem Ecclesiam. Ita cap. 1. *de Translatione*. ubi Innocentius III. ad Antiochenum Patriarcham ita scribit : « Miramur quid novo quodam mutationis genere parvificasti majorem. et magnum quodam modo minorasti. episcopare Archiepiscopum inò potius dearchiepiscopare præsumens. » Diximus *regulariter*. quia aliud fieri potest ex peculiari

causâ, v. g. ob aeris insalubritatem, vel ob metum hostium. Can. *Pastoralis* 7, q. 1; cap. *Ad supplicationem* 9, *de renunt.* V. Reiffenst., lib. 1, tit. 7, n° 8;—Ferraris, V° *Episcopus*, art. 3, n° 48-50.

522. Quærit. 1° An et quænam causæ requirantur ad legitimam translationem ?

Resp. 1° Ad legitimatæ translationum causas justas requiri : detrimentum enim paterentur Ecclesiæ vel munera, si titulares eorum sinè causâ sufficienti amoverentur, etsi ad aliud munus promoti essent; unde in can. *Mutationes*, c. 7, q. 1, dicitur : « Mutationes Episcoporum scitote » communi utilitate atque necessitate fieri licere. » — « Ne » que enim, inquit Bellarminus, ap. Bened. XIV (*De Syn.*, lib. 13, c. 16, n° 5), institutæ sunt Ecclesiæ propter » Episcopos, sed Episcopi propter Ecclesias : nunc autem » quotidie translationes fieri videmus eâ solùm de causâ, » ut Episcopi vel honore vel opibus augeantur. »

523. Resp. 2° Causas legitimas translationis eas esse de quibus fit mentio in præfato canone *Mutationes*, nempe *communem utilitatem atque necessitatem*.

Est *communis utilitas*, si ex translatione speretur majorem fructum eventurum fore universali vel particulari Ecclesiæ; hoc accedit, si ex translatione bonum pacis et concordie proveniat, si ab iis quibus competit jus eligendi vel nominandi, puta a Principe postuletur unius Ecclesiæ Episcopus pro aliâ Ecclesiâ, aut si à Summo Pontifice, ob meritorum prærogativam aut ex causâ specialis necessitatis transferatur. (lib. 1, tit. 7, n° 10).

Est *necessitas*, si ob persecutionem hostilem, odium civium, aeris inclementiam, etc., Episcopus in propriâ Ecclesiâ tutò commorari nequeat. Can. *Pastoralis*, c. 7, q. (Reiffenst., *ib.*, n° 44).

524. Objici posset cap. *Inter corporalia*, *de Translat.*, ubi expressè declarat Innocentius III, quòd sicut Deus dissolutionem carnalis conjugii sibi reservavit, sic etiam conjugium spiritualis inter Episcopum et Ecclesiam. Et reverà sententia *communior* et quæ S. Liguorio videtur *longè probatior*.

lior (lib. 4, n° 104), tenet translationes Episcoporum esse vetitas jure divino.

Huic objectioni respondetur cum S. Liguor. (*ibid*), quòd « Licet Episcopatus comparetur matrimonio carnali, non » tamen ita verum est, ut non possit dissolvi hoc conjugium spirituale per dispensationem Pontificis, justâ et » valdè gravi causâ interveniente, ut omnes fatentur. » Et id affirmat ipsemet Innocentius III. dum adjicit: « Non » enim humanâ sed potiùs divinâ potestate conjugium » spirituale dissolvitur, cùm per translationem... auctoritate » Romani Pontificis, quem constat esse Vicarium Jesu » Christi, ab Ecclesiâ removetur. » V. Reiffenst., lib. 1, t. 7, n° 13, etc.

Quomodo autem sint intelligenda hæc verba cap. *Inter corporalia*, « Cùm ergo fortius sit spirituale vinculum quàm » carnale? » Non omni modo sed quoad certos tantum respectus, vinculum spirituale est fortius carnali; v. g., carnale vinculum nondum consummatum dissolvitur per solemnem religionis professionem, non item spirituale vinculum. Vide alia apud Reiffenst. (*ibid.*).

525. Quærit. 2° An Papa possit Episcopum invitum ab unâ Ecclesiâ ad aliam sinè causâ transferre?

Resp. hoc esse controversum. Vide rationes pro et contra ap. D. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 366 et 387;—Reiffenst., lib. 1, tit. 3, n° 19-34.

526. Quærit. 3° An Episcopus, justâ causâ translatus, possit invitus cogi ad acceptandum alterum Episcopatum?

Respondet Ferraris quòd si ille Episcopus nondum sit consecratus, non potest cogi ad alterum Episcopatum acceptandum quia nemo potest invitus consecrari, ex cap. *Innotuit* 20, et cap. *Cùm inter* 21, de *Electione*. Ita Fagnan. et alii passim. Si verò jam sit consecratus. disputatur inter DD. Vide rationes pro et contra ap. Ferraris, V° *Episcopus*, art. 3, n° 54-59; et apud D. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 386. Sanctus verò Liguorius (lib. 4, 105) ut longè probabilius tenet quòd si Episcopus nolit transferri, « ad id » nequit Papa eum cogere nisi interveniat causa urgens...; » et idem censent Salmantic..., de translatione Parochi. »

Sufficit tamen quòd S. Pontifex existimet adesse sufficientem causam ut ipsius iudicio sit standum. V. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 372.

§27. Quærit. 4º An Episcopus possit invitum parochum ab unâ parochiâ ad aliam transferre?

Resp. Vel agitur de parcho amovibili prout sunt hodie in Galliâ succursalistæ; vel questio est de parcho inamovibili: si prius, sicut inviti possunt amoveri a Parochiâ, ita ab eâ ad novam parochiam transferri possunt; sacerdos enim, non legitimè impeditus, tenetur acceptare ministerium animarum si illi ab Episcopo, cui in suâ ordinatione obedientiam promisit, præficiatur. V. infra (622, 1008), et S. Liguor., lib. 6, nº 828. Si posterius, non possunt quidem inviti transferri sinè gravi motivo, sed plures sunt casus in quibus sic transferri valent: legitur enim in Concilio Carthaginensi IV: « Placuit ut quicumque clerici, » vel diaconi pro necessitatibus Ecclesiarum non obtemperaverint Episcopis volentibus eos ad honorem ampliorum in suâ Ecclesiâ promovere, nec illi ministrent in gradu suo unde recedere noluerunt. » (Ap. Lequeux, nº 120.)

Insuper dicitur, in cap. *Quæsitum 5, de rerum permutatione*: « Si Episcopus causam inspexerit necessariam, » licitè poterit de uno loco ad alium transferre personas, » ut quæ uni loco sunt minus utiles, alibi se valeant utilius exercere. » Hoc contingere potest, v. g. si quis causaverit scandalum in populo, si inimicitias et persecutiones patiatur, etc.; unde cùm Episcopus Limburgensis parochum qui a se alienaverat parochianos suos suâ asperâ indole, a parochiâ ejus dimovisset, proposita fuerunt Sacræ Congreg. Concilii dubia sequentia: 1º An sustineatur decretum amotionis latum a Curiâ Episcopali Limburgensi; 2º an sint infirmandæ poenæ canonicæ inflictæ in casu?

Responsum fuit: « Ad 1º Affirmativè; ad 2º scribatur » Episcopo ut sacerdotem absolvat ac rehabilitet, eumque » provideat de aliâ parœciâ, seu beneficio redditus æquivalentis. » Apud *Analecta* (anno 1858, col. 791-797); vide adhuc *mars et avril* 1861, col. 599, ubi refertur alia

decisio in causâ Herbipolensi in quâ dicitur quòd Episcopus possit in casu transferre ad beneficium redditus ferè *æquivalentis infra sex menses*. Referuntur *ibid.* plures aliæ decisiones circa præsentem quæstionem. Vid. etiam auctor. *Prælect. S. Sulpitii*, n° 557.

528. Quærit. 5° Quo instanti in casu translationis cesset jurisdictio in priori Ecclesiâ?

Resp. Vel agitur de translatione Episcopi ab unâ diocesi ad aliam; vel de clerici alterius translatione ab uno officio ut puta a Parochiâ ad Episcopatum; vel tandem de clerici cujuscumque translatione ab uno officio ad aliud Prælaturâ inferius, v. g. ab unâ parochiâ ad aliam.

In primo casu, si translatio fiat, sciente Episcopo et de ipsius consensu expresso vel tacito, translati jurisdictio in priori Ecclesiâ cessat statim, ut supra diximus (514), ac notitia certa, dissolutum fuisse in Consistorio papali ipsius cum eadem vinculum, ad ipsum pervenit (V. Declar. S. Cong. Conc., 14 decemb. 1624, ap. Ferraris, v° *Episcopus*, art. 3, n° 61). Imò ab ipso instanti quo dissolutum fuit in Consistorio prædictum vinculum, idem Episcopus facultatem amittit conferendi beneficia quæ ab hoc momento vacare contigissent (Bened. XIV, *de Syn.*, lib. 13, c. 16, n° 9 et 10; ap. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 321). Si verò fiat translatio a S. Pontifice, Episcopo penitus ignorante, non censetur vacare prior Ecclesia, nisi translatus resciat et consensum præstet, excepto casu quo contrarium Papa exprimeret; quia, nisi secus exprimat S. Pontifex, non censetur transferre Episcopum invitum ab unâ diocesi ad aliam (Reiffenst., lib. 1, tit. 7, n° 41, *de Translatione*; Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 388, etc.).

529. *In secundo casu*, electi ad Episcopatum beneficia censentur vacare *ipso facto*, per consecrationem episcopalem, vel quando decursum est *tempus consecrandis Episcopis à canonibus definitum*, nempe tribus mensibus elapsis post receptam confirmationem electionis; tuncque is ad quem spectant beneficia, de illis disponendis liberam habet facultatem. Ita Lequeux, n° 419 (ex cap. *Cùm in cunctis, de Elect.*)

530. *In tertio casu*, certum est quòd, statim ac translatus novæ parochiæ possessionem pacificè assumpsit vel per illum stetit quominus assumpserit, prior parochia alteri dari potest. Ita enim se habet cap. *Licet Episcopus* 28, *de Præbend. et Dignit.*, in 6º : « Licet Episcopus beneficium » quod cum animarum curâ tenebas (postquam aliud recipisti consimile ac ipsius possessionem habuisti pacificam, » vel per te stetit, quominus haberes eundem) *possit alteri » de jure conferre* : illum tamen cui contulerit, non » debeat, te non vocato (cùm tibi forsitan jus possit com- » petere retinendi), in possessionem ipsius inducere corpo- » ralem. »

Non ideò tamen translatus perdit omnem jurisdictionem in priorem parochiam : ad hoc requiritur ex præfato capite ut novus titularis possessionem assumpserit, quod fieri nequit, nisi vocato titulari translato, et tunc istius cessat jurisdictio : idem videtur dicendum si in priori parochiâ nominaretur vicarius ⁴.

531. Quærit. 6º Quousque translatus fructus ac redditus ecclesiæ a quâ discedit, possit percipere ?

Resp. Si agatur de Episcopo translato ab unâ diœcesi ad aliam, cùm ipsius vinculum cum priori diœcesi solvatur tantùm in Consistorio Suae Sanctitatis, « necessariò sequi- » tur, inquit Bened. XIV (*de Syn.*, lib. 13, cap. 16, nº 7), » licere Episcopo redditus prioris Ecclesiæ percipere usque » ad illud tantummodo temporis momentum quo à S. Pon- » tifice in Consistorio ab illius vinculo absolvitur. Si quos » verò fructus post illud tempus decursos perceperit, ad » eosdem restituendos teneri. » Addit autem Ferraris (*Vº Episcopus*, art. 3, nº 64) : « Episcopus translatus potest

⁴ Ita jus commune : in hac autem Valentinensi diœcesi sic habent statuta diœcesana : « Quand un Vicaire est placé dans une autre pa- » roisse, ses pouvoirs cessent, pour la première, quinze jours après son » changement de domicile. » Nihil speciale in eis continetur de casu mutationis parochorum... Unde dici posset quòd ad jus commune sit tunc recurrendum : saltem non videntur cessare facultates parochi translati ante 15 dies post mutationem domicilii, casu quo novus parochus aut saltem vicarius nondum in priorem parochiam advenit.

» etiam secum asportare bona sua immobilia acquisita in
 » priori Ecclesiâ , seu ex ejus fructibus comparata , dum-
 » modo hæc nondum sint Ecclesiæ dedicata. »

« Si verò, pergit Bened. XIV (*ibid.*, n° 13), hujusmodi
 » (vinculi) solutio fiat in scio planè Episcopo , isque trans-
 » feratur sinè præviâ suâ scientiâ... videtur... Episcopus
 » tunc rectè fructus percipere , tunc etiam validè beneficia
 » conferre, quousque sibi, nuntiata vinculi solutione, suum
 » ipsæ consensum eidem accommodaverit, vel, eo dene-
 » gato, S. Pontifex, justis urgentibus causis, illius con-
 » sensus defectum suppleverit. »

532. Si agatur de ecclesiastico ad Episcopatum promotò,
 jus retinet percipiendi fructus muneris Ecclesiastici à quo
 discedit usque ad suam consecrationem Episcopalem, vel
 quoadusque effluxerint tres menses post receptam confirma-
 tionem electionis cui consensum præbuit (529) ¹.

533. Si agatur de aliis clericis translatis, possunt ipsi
 percipere fructus prioris tituli quousque possessionem novi
 inierint : si tamen novi tituli possessionem procrastinent,
 vetus dari potest alteri titulari qui, monito prædecessore,
 statim percipit fructus beneficii ².

534. Querit. 7° Ad quos pertineant fructus beneficii
 tempore vacationis ?

Resp. Illos pertinere ad Ecclesiam vacantem ita ut si,
 solutis debitis et his quæ fuerint necessaria pro deservien-
 tibus eisdem ministris et aliis oneribus, aliquid supersit,
 hoc reservandum sit successoribus, nisi alia sit consue-
 tudo : sic enim habetur in cap. *Presenti* 9, de officio *Ordi-*
narii, in 6° : « Vacantibus Dignitatibus vel Ecclesiis qui-
 » buscumque... eorumdem bona... vacationis ipsorum
 » tempore obvenientia, quæ in utilitatem eorumdem expendi

¹ In Galliâ tamen non posset percipere pensionem a Gubernio solven-
 dam pro munere a quo discedit, nisi usque ad diem possessionis as-
 sumptæ suæ diocesis. Ita *Ordonn. du 4 sept. 1820. (Journ. des Fabr.,*
t. 4, p. 322.)

² In Galliâ solet determinari ab Episcopis dies quo cessat vel incipit
 possessio beneficii, quo proinde Gubernium cessat vel incipit solvere
 pensionem à se præstandam.

» *vel futuris debent successoribus reservari* (Episcopi) occupare, aut in usus suos convertere quoquomodo (non) præsumant. Nisi de speciali privilegio vel consuetudine jam præscriptâ legitimè, seu aliâ causâ rationabili, hoc eisdem competere dignoscatur... Ubi ex privilegio, vel consuetudine seu aliâ de causâ rationabili, sibi aliquis prædictorum asserit bona competere prædicta, hoc de illis bonis solum debet intelligi, quæ, solutis debitis, si qua sint, et his quæ fuerint necessaria pro servitoribus et ministris ac incumbantibus oneribus usque ad novos redditus supportandis congruè reservatis, ex ipsis reperta fuerint superesse. »

533. Quærit. 8° Quomodo fructus beneficii sint dividendi inter primum titolarem, translatum aut resignantem, aut, si defunctus fuerit, inter ipsius hæredes, et successorem primi dicti titularis ?

Resp. Quæstionem esse valdè controversam tam in foro canonico quam apud nos in foro civili.

Duo potissimum sunt systemata : alii enim volunt ita esse dividendos fructus ut prædecessor jus habeat fructus solum perceptos retinendi; cæteri verò fructus nondum percepti pertineant ad successorem vel ad fabricam si nondum successor inierit possessionem. Unde prædecessor nullum jus habet, juxta hujusmodi canonistas, ad fructus adhuc pendentes, prout contingit in expiratione usûsfructûs ex l. *Defuncto*, § *De Usufructu*. Cui etiam conformis est art. 583 Codicis nostri civilis. Ita Rota in causâ *Phar.*, 19 jun. 1573;—Barbosa et multi alii, ap. Garcias (pars 2^a, cap. 1°, n° 95);—Reiffenst., lib. 1, tit. 7, n° 56;—Ferraris, v^o *Episcopus*, art. 3, n° 65.

536. Alii verò malunt hîc esse applicandam legem *Divorcio, de solut. matrim.*, cui concordat art. 1571 nostri Codicis civilis sic habens : « A la dissolution du mariage, les fruits des immeubles dotaux se partagent entre le mari et la femme ou leurs héritiers, à proportion du temps qu'il a duré pendant la dernière année. » Ratio est quia beneficium datur propter officium et servitium Ecclesiæ, sicut dos propter onera matrimonii; unde ipsius fructus

eodem modo dividendi sunt, quando vacat beneficium. Hanc sententiam sequitur Garcias citans Covarruviam et alios multos (*ibid.*, n° 97).

Opponi posset Constit. 9, Julii III, in quâ declaratur beneficiorum fructus tempore obitus beneficiatorum inexactos ad successores in beneficiis pertinere, non verò ad hæredes; et sic fuit resolutum à Rotâ 4 junii et 19 nov. 1593 : sed in unâ Mediolan., 9 martii 1592, dicitur quòd præfata Constitutio non sit ubique recepta, nempe in statu Mediolanensi : Garcias ex Navarro refert (*ibid.*, n° 13) illam non esse receptam in Hispaniis, nec quoque in usu videtur esse in Galliâ. Vid. insuper apud Ferraris, v° *Fructus*, n° 13.

Sententiam Garcie sequi videtur Decretum Napoleonis, 6 nov. 1813, eamque amplectuntur Consilarii Diarii gallicè dicti *Journal des Fabriques* (t. 4, pag. 337), ubi, materiâ seriò discussâ, sic concludunt : « Le Conseil, après avoir » entendu, etc... a été d'avis : 1° que toutes les fois que » le curé ou desservant d'une paroisse reçoit une nouvelle » destination, et qu'il est remplacé, soit immédiatement, » soit après un certain temps de vacance, par un nouveau » titulaire, les fruits et revenus des biens de la cure ou » succursale pendant l'année où la vacance a lieu, doivent » être attribués à l'ancien et au nouveau titulaire propor- » tionnellement au temps pendant lequel ces ecclésiasti- » ques ont rempli, dans cette année, les fonctions curiales, » et à la fabrique, proportionnellement au temps pendant » lequel la vacance a duré; 2° que les fruits et revenus » des jardins et dépendances des presbytères, appartenant » aux fabriques et aux communes, doivent être partagés » de la même manière; 3° que pour opérer ce partage, on » doit prendre pour point de départ le 1er janvier de » l'année de la vacance; 4° qu'enfin avant le partage, les » frais de semence, culture et autres, doivent toujours » être déduits du montant du produit des fruits, et qu'il » n'y a lieu de partager que le surplus ou le revenu net. »

Juxta hanc sententiam fructus pendentes dividuntur pro ratâ parte temporis uniustujusque possessionis. Vide

exempla hujusmodi partitionum in eodem Diario, p. 345 *in notâ*; vid. etiam Lequeux, n° 1184, in fine.

« Pour procéder à ce partage suivant la règle du pro-
 » rata, inquit Durand de Maillane, V° *Partage*, on prend
 » l'année du 1er janvier : cette règle est aujourd'hui cons-
 » tante. » Non tamen fuit semper eadem, ut videre est
 » apud Garcias, pars 2, cap. 1, n^{is} 99 et 100; *Journal des*
Fabriques; t. 4, p. 344.

Stante autem præfatâ controversiâ circa divisionem
 fructuum, standum esse videtur locorum consuetudini ut
 dicitur apud Ferraris, V° *Episcopus*, art. 3, n° 66.

537. « Idem jus obtinet (inquit idem Ferraris, V° *Fruc-*
 » *tus*, n^{is} 11 et 12), si beneficiatus beneficium resignaverit.
 » Illud verò peculiare in resignatione occurrit, quòd resi-
 » gnatario debentur fructus beneficii resignati a die ad-
 » missæ resignationis, etiamsi ipse resignatarius posses-
 » sionem beneficii resignati non apprehenderit. »

In Galliâ verò sic sancitur, in art. 165 *du Règlement sur*
la comptabilité publique du 31 mars 1838 : « En cas de
 » démission, si le fonctionnaire a continué l'exercice de
 » ses fonctions, en attendant l'installation de son succes-
 » seur, il est réputé avoir continué d'exercer par suite de
 » son ancien titre, et, en conséquence, il continue d'être
 » payé jusqu'au jour de la cessation de ses fonctions. »

538. Ut nihil alicujus momenti omittamus circa parti-
 tionem fructuum beneficiorum in casu translationis aut
 alterius generis mutationis, dicendum cum Reiffenstuel
 (lib. 1, tit. 3, n° 50), quòd non liceat beneficiario mutato
 secum asportare quæ destinata erant beneficii culturæ aut
 ipsius necessitatibus, v. g. certa animalia, boves, equos, etc.,
 vel instrumenta aratoria, etiamsi suis sumptibus illa in
 locum deficientium ipse beneficiarius subrogasset, vel in
 vitium aut arborum demortuarum vicem alias substituisset.

Ad quem verò pertineant fructus beneficii Episcopalis
 vacantis dicemus infra (1073, 1285).

§ III.

De Revocatione et Privatione Officiorum Ecclesiasticorum.

539. Duplici modo Superior remove potest aliquem ab officio, *simplici* nempe *revocatione* seu *destitutione* et *privatione juridicâ*.

Simplex revocatio seu *destitutio* locum habet quando clericus ab officio suo removetur absque iudicio et sententiâ juridicâ, quod regulariter fieri nequit erga invitum nisi quoad officia ad nutum amovibilia.

Privatio juridica è contra est sententia juridica privans clericum etiam invitum officio suo vel beneficio.

Dupliciter clericus juridicè privari potest officio suo aut beneficio, *simplici* quidem *privatione* et *depositione propriè dictâ*; inter utramque hoc est discrimen quòd *depositus* inhabilis efficiatur ad alia beneficia, non item *simpliciter privatus* (Bouix, *De Parocho*, p. 367; et Reiffenst., lib. 5, tit. 37, n° 27).

Dicetur in Tract. *De Judiciis* quomodo sit procedendum ad privationem juridicam: hic sufficiat expendere quænam sint officia quæ auferri nequeunt nisi per sententiam juridicam, et quænam sint ad nutum amovibilia.

I

DE OFFICIIS INAMOVIBILIBUS.

540. Talia sunt præcipuè munera Episcoporum, Canonicorum et Parochorum propriè dictorum.

1° *Quoad Episcopos* contendit Febronius post De Marca, in hoc Calvinistas ac Jansenistas sequens, quòd « innumera » novem priorum sæculorum exempla, decretis Generalium Conciliorum innixa, demonstrent Episcopos in » provincialibus synodis, tanquam ordinario eorum tribunali, *ultimatò* iudicatos fuisse: historiæ ecclesiasticæ » omninò ignorantem esse, qui sibi imaginatur nullum » unquam Episcopum iudicari potuisse nisi Romæ, aut » per Commissarios ab Urbe missos. » Ap. D. Bouix, *De*

Episcopo, t. 1, p. 349; et p. 269, Febronius dicit quòd
 « in antiquis canonibus (exceptis iis quæ posterius et ex
 » specialibus causis... per Sardicense Concilium Roma-
 » no Pontifici *supereroganter* attributa fuerunt) ne vesti-
 » gium quidem appareat de minimo jure quod Papæ un-
 » quam in his potuerit competere. »

541. Quàm verò falsa sint talia asserta hîc est demons-
 trandum : porrò, ut à Patriarchis incipiamus, sic ad Euse-
 bianos scribebat Julius I, in causâ S. Athanasii ab ipsis
 depositi : « Oportuit omnibus nobis (Ecclesiæ Romanæ
 » ejusque synodo) scripsisse, ut ita ab omnibus quod
 » justum esset decerneretur. Episcopi enim erant qui pa-
 » tiebantur... An ignoratis hanc esse consuetudinem, ut
 » primum nobis scribatur, et hinc quod justum est decer-
 » natis? » Ergo juxta consuetudinem quarti sæculi, non
 in Provincialibus synodis ultimatò judicabantur Episcopi,
 sed nihil erat tunc definiendum erga ipsos nisi prius causa
 Romæ exposita fuisset, ut hinc quod justum erat decerne-
 retur.

In Epistolâ ad Episcopos Dardaniæ hæc scribebat Papa
 Gelasius (t. 3, S. Leon., Baller. edit., col. 352) : « Sed nec
 » illa præterimus quòd Apostolica Sedes frequenter....
 » more majorum, etiam sinè ullâ synodo præcedente,
 » exsolvendi quos Synodus iniqua damnaverat, et damnandi
 » nullâ existente synodo, quos oportuit, habuerit faculta-
 » tem. Sanctæ quippe memoriæ Athanasium Synodus
 » Orientalis addixerat, quem tamen exceptum Sedes Apos-
 » tolica, quia damnationi Græcorum non consensit, absol-
 » vit. Sanctæ memoriæ nihilominus Joannem Constanti-
 » nopolitanum synodus etiam catholicorum Præsulum
 » certè damnaverat, quem simili modo Sedes Apostolica,
 » etiam sola, quia non consensit, absolvit : itaque
 » S. Flavianum Pontificem Græcorum Congregatione
 » damnatum pari tenore, quoniam sola Sedes Apostolica
 » non consensit, absolvit : potiusque qui illic receptus
 » fuerat Dioscorum secundæ sedis Præsulem suâ aucto-
 » ritate damnaverit, et impiam synodum non consentiendo
 » sola submovit. » Alia vide ap. *Antifebron. vindictatum*,

diss. 8, cap. 4, n° 2 (*Curs. complet. Theol.*, t. 27, col. 1062, etc.).

542. Ad Metropolitans nunc progredientes, Epistola S. Cypriani in Marciani Arelatensis causâ, peculiarem summi Pontificis auctoritatem in Metropolitanorum judiciis demonstrat : adhæserat quidem Marcianus Novatianorum sectæ, de eoque sic S. Cyprianus scribit ad S. Stephanum Papam : « Dirigantur in Provinciam et ad plebem Arelate » consistentem à te litteræ, quibus abstento (excommu- » nicato scilicet atque hinc deposito) Marciano, alius in » locum ejus substituatur. »

Non ergo, inquit *Antifebronius vind.* (*ibid.*, n° 4), « Cyprianus a Stephano petiit ut Marcianum à Gallis de- » poni juberet, sed ut litteras mitteret, quibus illum a » se abstentum depositumque nuntiaret, aliumque in » locum ejus ab ipsis *substitui* juberet. »

Cum verò Athanasius Thessalonicensis, Apostolicus in Illyrico Vicarius, Atticum Metropolitam Nicopolitanum deposuisset, illum S. Leo acerrimè objurgavit : « Etiam si, » inquit (Epist. 14, Ball. edit., col. 668), quid grave intole- » randumque committeret, nostra erat expectanda censura, » ut nihil priùs ipse decerneres quàm quid nobis placere » agnosceres. » Vid alia, ap. *Antifebron. vindicat.* (*ibid.*).

543. Ad Episcopos nunc devenientes, statuerat quidem octava Synodus Generalis in suo canone 26 ut : « Nullo » modo quisquam Metropolitanorum vel *Episcoporum* à » vicinis Metropolitanis vel Episcopis provinciæ suæ judi- » cetur, sed à solo Patriarchâ. » At non tantum à Patriar- » châ, sed sæpe a Summo Pontifice, etiam in Ecclesiâ orien- » tali judicabantur Episcopi : sic Vigilius Papa Theodorum Cæsareæ Cappadociæ Episcopum deposuit : « Ideoque, ait » Pontifex, ex personâ et auctoritate B. Petri Apostoli, » cujus Nos licet exigui locum gerimus... hæc Theodorum » Cæsareæ Cappadociæ civitatis quondam Episcopum, » sententiæ promulgatione, tam sacerdotali honore et » communionem catholicâ, quàm omni officio Episcopali » seu potestate spoliatum esse decernimus. »

Jam antea Papa Damasus Timotheum Apollinaristam

Beryti Episcopum deposuerat : sic iste Pontifex ad Orientales qui iterum ab eo postulaverunt ut hunc impium de Berytensi sede deturbaret : « Quid igitur depositionem » Timothei a me denuò postulatis , *qui et hîc , iudicio* » *Sedis Apostolicæ*, præsentem etiam Petro Alexandrinæ urbis » Episcopo , *depositus* est unâ cum magistro suo Apollinario. »

514. Pro Occidentali verò Ecclesiâ hæc referre sufficiat : Zozimus Proculum Massiliensem deposuit non auditâ Gallicanæ Provinciæ synodo , imò contra Taurinensis synodi decretum quod et suâ auctoritate rescissit. Valentinensis civitatis clerici Bonifacium I adierant proponentes per libellum crimina quæ à Maximo eorum Antistite, teste totâ provinciâ, assererent fuisse commissa. Quid egit Pontifex ? Synodum quidem cogi jussit quæ Maximi causam cognosceret, verùm addit : « Quidquid autem vestra caritas , de hæc causâ duxerit decernendum , cùm ad Nos delatum fuerit, Nostrâ , ut condecet , necesse est auctoritate firmetur. » Vid. alia apud *Antifebron. vindicat. (ibid.)* ; Bouix , *De Episcopo* , t. 1 , p. 321 et locis *ibidem* indicatis operis , *Concile Provincial.*

Exhinc in Concil. Trident. (sess. 24, cap. 5) sancitum fuit ut « Causæ criminales graviores contra Episcopos , » etiam hæresis , quod absit , quæ depositione aut privatione dignæ sunt , ab ipso tantùm Romano Pontifice » cognoscantur et terminentur. Quòd si ejusmodi sit causa » quæ necessariò extra Curiam Romanam sit committenda , » nemini prorsus committatur , nisi Metropolitanis aut » Episcopis à Beatissimo Papâ eligendis. Hæc verò commissio sit specialis et manu ipsius Sanctissimi signata , » nec unquam plus his tribuat quàm ut solam facti instructionem sumant ; processumque conficiant quem statim » ad Pontificem transmittant, reservatâ eidem Sanctissimo » sententiâ definitivâ. Minores verò causæ criminales Episcoporum in Concilio tantùm Provinciali cognoscantur , et » terminentur vel a deputandis per Concilium Provinciale. »

545. A Febronio objicitur canon 15, Concilii Antiocheni sicse habens : « Si quis Episcopus criminaliter accusatus ab

» omnibus qui sunt intra provinciam Episcopis exceperit
 » unam consonamque sententiam, ab aliis ulterius judicari
 » non poterit. » Vid. etiam canon 14 (apud *Antifebr. vindicat.*, ib., n° 8.).

Respondetur multum probabile esse ab Eusebianis conditum fuisse hunc canonem; præterea loquitur de casu tantum in quo tam evidenter reus sit Episcopus ut *ab omnibus* sine exceptione damnatus fuerit: unde in aliis casibus *ulterius* etiam a S. Pontifice judicari poterit. Cæterum a Concilio Sardicensi correctus fuit dictus canon, teste Aristeno, ita ut Patres Concilii Chalcedonensis sine hesitatione ut legitimè absolutum habuerunt Theodoretum Cyrensem Episcopum qui ab Orientali Synodo damnatus fuerat. eò quòd à S. Pontifice Leone Magno absolutus fuerat (V. *Antifebr. vindicat.*, n° 8, etc.).

546. Item objicitur id quod scribendo ad Brittonum regem præscripsit Nicolaus I: « Censeo, inquit Pontifex, nec ullum
 » posse sui honoris sustinere jacturam, quos non constat
 » fuisse à duodecim Episcopis, præsentem primamque
 » sententiam Metropolitano Episcopo obtinente cum
 » examinarentur, auditos. »

Respondetur quòd hæc fuit quidem vulgata episcopalium depositionum disciplina; sed hæc intelligenda sunt sine præjudicio Romanæ Ecclesiæ: et quidem ipsemet Nicolaus I in Epistolâ ad universos Galliæ Episcopos, eos graviter redarguit, quòd Rothaldum Suessionensem Episcopum exauctorassent: « Etsi, inquit, Sedem Apostolicam nulla-
 » tenus appellasset... tamen.... *Episcopum, inconsultis*
 » *nobis, deponere nullo modo debuistis.* » Ergo, etc⁴.

547. Graves exortæ sunt controversiæ in Galliâ circa præsens disciplinæ punctum: aliis volentibus Episcopos esse judicandos in Concilio Provinciali juxta disciplinam Concilii Sardicensis, salvo jure appellationis ad Sedem

⁴ « Causæ Episcoporum Metropolitano subjectorum in primâ instantiâ, non a Patriarchâ, sed a Concilio Provinciali olim judicabantur: Ita tamen ut sententia depositionis nunquam vim haberet nisi assentiente et confirmante Romano Pontifice. » Ita Bourx, *De Episcopo*, t. I, p. 427, qui id probat, p. 319; et tractatu *Du Concile Provincial*.

Apostolicam; aliis propugnantibus Episcopos debere in Galliâ prout in cæteris gentibus judicari a Sanctâ Sede, etiam in primâ instantiâ: huic sententiæ adhærebat Bosuetius. « Quant au jugement des Evêques (lettre à M. Di- » rois), j'ai toujours été convaincu que leur déposition » était réservée au Pape. Le chap. de *Concubinariis* (Con- » cord. Leonis X cum Francisco I) m'a toujours paru le » supposer, et la discipline en est si constante depuis » 600 ans, qu'à peine peut-on trouver des exemples du » contraire durant tant de siècles. » V. *Prælect. S. Sulpit.*, n° 174.

Non astringitur tamen Papa ad servandam formam a Concilio Trident. præscriptam; et, suppresso nunc, ab anno 1800 per Constit. Pii VII *Post diuturnas*, Tribunale Auditoris Cameræ Apostol., per Sacr. Congreg. Episc. præsules judicat. (*Analecta*, 16e Livr., col. 2445.)

548. Quoad Concilium Provinciale, potest aliquam extrajudicalem informationem capere de causis criminalibus majoribus Episcoporum eamque ad S. Pontificem transmittere. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 337.

549. Ad Romanum ergo Pontificem pertinet deponere Episcopos, sed hoc non potest, saltem licitè, sinè legitimâ causâ. « Episcoporum jurisdictio, sive sit immèdiatè à » Christo, sive à S. Pontifice, inquit Bened. XIV, ita huic » subest, ut consentientibus omnibus catholicis, ejusdem » auctoritate et imperio limitari, atque ex legitimâ causâ, » omnino auferri possit. » (*De Syn.*, lib. 7, c. 8, n° 7.)

Imò in sententiâ quæ tenet translationem Episcoporum esse tantùm vetitam *de jure ecclesiastico*, infertur *Papam sinè causâ posse validè deponere Episcopos, et cum aliquâ causâ etiam licitè* (S. Liguor., lib. 4, n° 104).

550. Cæterùm ordinariè non debet deponi Episcopus sinè judicio, ut constat ex verbis Nicolai I supra relatis (546). Dicitur ordinariè quia tales possunt emergere circumstantiæ quòd etiam sinè judicio possint Præsules exauctorari propter necessitatem populi christiani prout contigit tempore Concordati 1801. Vide alios casus ap. D. Bouix (*De Episcopo*, t. 1, p. 360, etc.). *Nihil enim*,

inquit Bossuetius, *non potest Papa cum Ecclesiæ necessitas aut evidens utilitas postulaverit*. In his asserendis concordare videntur DD. catholici (Bouix, *ib.*, p. 364). Suspendum in perpetuum potest S. Pontifex Episcopum cogere ad dandam suam dimissionem, et si renuerit, eum deponere; imò quamvis Episcopus de crimine non fuerit convictus nec suspensus, id potest Papa, justâ causâ interveniente, gravi v. g. scandalo in populo exstante quod sedari nequeat. Congrua tamen huic Episcopo dari debet. V. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 349-355. Hæc in Galliâ ad praxim deducta sunt (*Ibid.*, p. 359).

551. — 2° *Quoad Canonicos*, Canonici et plerique beneficiati sunt etiam inamovibiles, sed ex institutione ecclesiasticâ tantum. Unde nequeunt removeri invito sinè sententiâ juridicâ, prout mox dicemus de parochis inamovibilibus.

552. — 3° *Quoad Parochos*, Parochi sunt duplicis conditionis: alii enim sunt perpetui seu inamovibiles; alii verò ad nutum amovibiles: de essentiâ enim curatorum non est quòd sint perpetui et omnes inamovibiles ab Ecclesiâ fuerint constituti, ut videre est apud Bouix, *De Parocho*, p. 201-217; et infra (1314-1316); et hoc confirmatum variis Rotæ decisionibus videri potest apud *Analecta juris pontificii*, sept. 1855, col. 1619, etc.

Frustrâ in contrarium allegaretur cap. unic. *De Cappellis Monach.*, in 6°, ubi dicitur: « Presbyteri qui ad curam » populi per monachos in eorum ecclesiis præsentantur » Episcopis et instituuntur ab ipsis, cum debeant esse » perpetui, ab iisdem nequeunt ecclesiis (nisi per Episcopos, et ex causâ rationabili) amoveri. »

Respondetur enim quòd in hoc capite agatur de Parochiis quarum titularis perpetuus esse debebat, quippe dabantur in titulum, ut probant hæc verba: *et instituuntur ab ipsis*; sed illud non probat non alias exstitisse parochias quæ non dabantur in titulum, proinde poterant esse amovibiles; sic communiter DD. cum Glossâ et ipsâmet Rotâ. Bouix, *De Parocho*, p. 218; *Analecta*, sept. 1855, col. 1612.

Frustrâ itidem in contrarium opponeretur canon *Sanc-*

torum, dist. 70, in quo legitur : « In quâ ecclesiâ quis est » *institutus in eâ perpetuò perseveret.* »

Ex isto enim canone rectè quidem concludi potest neminem esse ordinandum sinè titulo perpetuo, proinde exstare titulos perpetuos; sed malè exinde concluderetur omnem titulum parochialem esse perpetuum.

Item quando dicitur in canone *Satis perversum*, dist. 56 : « Non debet quis sinè culpâ beneficio privari, » hoc intelligendum est de beneficiis propriè dictis seu perpetuis, quamvis quædam sint alia amovibilia quibus privari possunt titulares. Bouix, *ib.*, p. 249.

Præfata parochorum perpetuorum et amovibilium divisio, præsertim apud nos locum habet : in Galliâ enim Episcopi sese accominodârunt articulis 60 et 61 legis Organicæ et ubique curatos utriusque conditionis instituerunt.

553. Igitur quandò tituli parochiales vel alii, sunt perpetui seu inamovibiles, rectores ipsis nequeunt privari nisi propter causam gravem, *notorium* et servato juris ordine. Ita can. *Inventum* 38, causa 16, q. 7, ubi dicitur : « Quam » Ecclesiam si justè adeptus fuerit, hanc nonnisi gravi » culpâ suâ, et coram Episcopo, canonicâ severitate amittat. » Item cap. *Conquerente* 7, *de restitut. spol.*, in quo legitur : « Non decet... clericos tuæ jurisdictionis, sine » manifestâ causâ et rationabili, suis beneficiis spoliare. » Dictum est *propter causam notoriam* : *notoria* autem est causa quando reus est confessus crimen, aut de eo in iudicio fuit convictus. Aliquando, sed rarissimè, vehemens diffamatio sufficere posset, ut v. g. in delictis scandalosis. Ita Leuren., ex Cardin. Luca, ap. Bouix, *De Parocho*, p. 371.

554. Unde Ordinarius non potest procedere ad privationem beneficii *ex informatâ conscientia*, seu *extrajudicialiter*. Et reverà Concil. Trident. (sess. 14, c. 1), Episcopis non tribuit hanc facultatem nisi quoad suspensionem.

Objici potest quòd suspensio possit esse perpetua : porrò talis suspensio non differt à privatione officii : ergo sicut Episcopus valet in perpetuum suspendere extrajudicialiter, ita et extrajudicialiter potest officio privare.

Resp. Si minor hujus argumenti concedatur (sicut reverà communiter conceditur a DD. juxta D. Bouix, *De Parocho*, p. 370; vide tamen eundem, *De Episcopo*, t. 1, p. 347, propos. 12), non videtur quomodo non admitteretur consequentia: attamen ex unâ parte concordēs sunt canonistæ in sententiâ quòd ad privationem officii inamovibilis non possit procedi nisi servato juris ordine, et ex aliâ parte in libro 7 decretorum Sacræ Congreg. Concilii (fol. 89 a tergo) legitur: « Congregatio Concilii censuit, caput primum » sess. 14, *de reform.*, habere locum *in suspensionibus et prohibitionibus* tam temporariis quàm *perpetuis*, et temporalem prohibitionem et suspensionem dici eam, ubi ex delicto occulto extrajudicialiter procedit Episcopus, ad suum beneplacitum prohibendo vel suspendendo.» Unde juxtà Bouix non apparet quomodò solvenda sit difficultas. Non benè tamen videtur cur negari non posset minor: etenim verum discrimen inveniri potest suspensionem perpetuam inter et privationem juridicam: illa enim non privat officio, sed duntaxat exercitio ministerii ecclesiastici, ita ut, si pœna remitteretur, suspensus sinè novâ institutione exercitium sui muneris posset reassumere, et interea revera exercet per vicarium aut coadjutorem; dùm privatus juridicè nunquam poterit reassumere officium a quo privatus fuit, nisi ei de novo conferatur, et qui illi substituitur nullo modo dici potest ipsius vicarius (Vid. S. Liguor., lib. 7, n° 323; Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 347 et 348); quo admissio, evanescit, ut patet, proposita difficultas. Verumtamen notandum est hic quòd juxta theologum S. C. in causâ Lucionensi, anno 1848, eadem Sacra Congregatio recesserit a suâ veteri sententiâ quoad suspensiones perpetuas. Vide infra dicenda (6018).

555. Quod diximus de Parochis inamovibilibus applicari debet Vicariis perpetuis, v. g. Cathedralium, qui pariter removeri non debent sinè judicio et sententiâ juridicâ.

Quoad curatos ad nutum amovibiles, dicemus in puncto sequenti.

556. Quærit. 1° Quale debeat esse crimen ut quis propter illud suo beneficio vel Officio privetur?

Resp. hoc crimen in genere debere esse *grave*, ut dictum fuit supra in canone *Inventum* (553); imò cum juridica privatio sit una ex gravioribus pœnis, nonnisi ob graviores culpas infligi debet. Non tamen requiritur ad hoc ut in jure dicatur quòd propter tale crimen quis poterit deponi vel suo officio privari. Hujusmodi expressio requiritur quidem pro degradatione reali juxta Bened. XIV, *De Syn.*, lib. 9, cap. 6, n° 10; aut saltem opus est quòd quis sit incorrigibilis; sed juxta eundem (n° 3) hæc non requiritur pro *depositione*: « Communis DD. sententia, » inquit doctus Pontifex, indubitanter affirmat, ad actua-
 » lem clerici cujuscunque criminis rei degradationem,
 » præter immuneros casus, a jure speciatim expressos,
 » non posse procedi, nisi ille sit incorrigibilis, hoc est...
 » nisi Ecclesiæ monita sibi que gradatim inflictas canonicas
 » *depositionis* et excommunicationis pœnas, pervicaciter
 » contempserit. » Ergo juxta Bened. XIV depositio potest infligi præter casus a jure expressos, et ad hoc non requiritur ut quis sit incorrigibilis.

« La déposition, inquit Richard (*Diction. des sciences ecclésiast.*, V° *Déposition*), diffère de la dégradation...
 » ...2° En ce que la dégradation ne peut être infligée que
 » pour les crimes exprimés dans le droit, au lieu que la
 » déposition peut être infligée pour d'autres crimes. »

« Depositio, ait Busembaum, ap. S. Liguor. (lib. 7, » 327), fieri potest in casibus a jure expressis, et *delictis*:
 » non tamen nisi *gravioribus arbitrio judicis*. » V. etiam Ferraris, V° *Degradatio*, n° 11.

Verumtamen contrarium dicit Lequeux, n° 1406, citatque Auboux, *Pratique civile et criminelle*, p. 108; Ducasse, Gohard, Fagnanum, etc. Sed Ducasse (2° part., p. 259), solummodo dicit: « Un clerc ne doit jamais être
 » déposé qu'en punition de quelque crime atroce et public,
 » et qu'il ne soit exprimé dans le droit que ce crime mérite
 » la déposition, ou qu'il n'est pas moins énorme que ceux
 » que le droit punit avec cette rigueur. »

Imprimis ex dispositionibus juris colligi potest qualis gravitatis debeat esse culpa propter quam imponitur depo-

sitio : « Les canons, inquit auctor operis *Conférences*
 » d'Angers, ordonnent qu'on punisse de la déposition les
 » crimes, ou à cause de leur énormité, ou à cause de
 » l'opposition qu'ils ont à l'état ecclésiastique, ou à cause
 » de l'attachement au péché qu'ont les coupables qui ne
 » se corrigent pas après avoir été avertis. Les crimes énor-
 » mes en eux-mêmes qu'on punit par la déposition, sont
 » exprimés en divers canons de la distinction 50 du Décret
 » de Gratien : tels sont l'homicide, l'idolâtrie, l'adultère,
 » la falsification de titres, le faux témoignage, le larcin,
 » le sacrilège. — Les péchés contre lesquels la déposition
 » est ordonnée à cause de l'opposition qu'ils ont à l'état
 » ecclésiastique, sont la violence, la bouffonnerie, les
 » paroles sales (Can. *Clericum*, dist. 46 : clericum scurri-
 » lem et verbis turpibus joculariorem ab officio retrahendum
 » censemus. Can. *Episcopum*, dist. 45 : Episcopum aut Pres-
 » byterum aut Diaconum percutientem fideles.... de jici
 » ab officio præcipimus). Les péchés que le droit veut
 » qu'on punisse de la déposition quand les coupables ne
 » se corrigent pas après avoir été avertis.... sont : jouer
 » aux jeux de hasard, l'ivrognerie... la médisance (can.
 » *Clericus maledicus*, dist. 46), habiter avec les femmes
 » étrangères (can. *Oportet sacerdotes*, dist. 81), le port
 » d'armes (can. *Clerici* et can. *Quicumque*, causa 23, q.
 » 8, etc.).

» Aujourd'hui pour déposer ou pour dégrader un ecclé-
 » siastique, il ne faut pas toujours se régler sur la sévérité
 » des anciens canons, mais sur l'usage des temps et des
 » lieux. » (14e conf. sur les censures, p. 353, édit. 1830.)
 Vid. alia infra (6328, 6330-6332); et apud Bouix, *De Pa-
 rocho*, p. 374, etc.

537. Quærit. 2° Utrum dimittenda sint officia ante judicis
 sententiam quando pœna privationis in jure exprimitur?

Resp. Duplici modo pœna privationis in jure exprimitur :
 vel tanquam incurrenda ipso facto, vel tanquam impo-
 nenda per sententiam : si prius, minimè necessaria est
 sententia ad pœnam damnans, cum à jure infligatur : sed
 ordinariè (nisi tam notorium sit crimen ut nullo modo dene-

gari possit), necessaria est saltem sententia declarans crimen fuisse commissum, et tunc, quamvis validi fuerint actus jurisdictionis, talis sententia effectum habet a momento patrati delicti, et fructus beneficii etiam percepti ab hoc momento sunt restituendi juxta omnes (Bouix, *De Parocho*, p. 372).

Si posterius, necessaria est sententia, etiam ad pœnam damnans; si quidem pœna à jure determinata, ab ipso tamen non imponitur, sed relinquitur imponenda a judice: proinde tunc privatio officii effectum non habet nisi a momento prolatae sententiæ. Vide infra dicenda (6334, 6336.).

558. Quærit. 3º Quænam sint crimina quibus ipso jure annexa est pœna privationis officii, aut quibus hæc pœna non est annexa nisi post judicis sententiam?

Respondeo 1º Ipso facto à jure annexa est pœna depositionis in casibus sequentibus:

1º Propter crimen hæreseos (cap. *Ad abolendum*, de *Hæreticis*). 2º Si parochi « infra annum à sibi commissi » regiminis tempore numerandum, non se faciant ad sacerdotium promoveri, Ecclesiâ sibi commissâ, nullâ etiam præmissâ monitione privantur. » Ita cap. *Licet*, canon 14, de *Elect.*, in 6º.

3º Si clericus detineretur ad extorquendam ab eo renuntiationem sui beneficii, vel ad impediendum quominus Romam adeat et coram tribunali Papæ se sistat (Clement. *Multorum* 2, de *Pænis*, § *Quòd si inferior*, et Constitit. *In eminentis Sedis Alexandri VI.*). V. Stremler, *Des peines ecclésiastiques*, p. 33.

4º Ipso jure vacant beneficia illius qui ante expeditionem litterarum apostolicarum, beneficii à Papâ sibi collati possessionem apprehendit (Const. Julii III, 27 maii 1553. Vid. etiam cap. *Eum qui* 18, de *Præbendis*, in 6º).

5º Item illius qui litteras apostolicas falsificat (cap. *Ad falsariorum*, de *crimine falsi*).

6º Item illorum qui malè promoti ad ordines, v. g. per saltum, vel absque titulo aut dimissoriis aut ante legiti-

nam ætatem, in receptis ordinibus ministrare præsumunt (Const. *Sanctum et Salutare* Sixti V.).

7° Item eorum qui bona Ecclesiæ suæ, extra casus à jure permissos, absque Sedis Apostolicæ consensu alienant (Extravag. *Ambitosæ*, inter comm.).

8° Item propter crimen assassinii, non tantum in iis qui pretio conducti occidunt, sed in iis qui pretio conducunt (Cap. 1, *De Homicidio*, in 6°).

9° Item occidentes vel percutientes Cardinalem aut Episcopum et occidentes rectorem vel beneficiatum illius ecclesiæ in quâ homicida suum habet beneficium (Vid. ap. Leuren., part. 3, q. 209).

10° Item crimen procurantis abortum (Const. Sixti V., IV Kalendas nov., 1588).

11° Sodomia, ex Constit. *Horrendum* S. Pii V., III Kalendas sept. 1568; propter hoc crimen etiam degradationi reali locus esset.

12° Simonia realis, confidentialis et mixta (Leuren. ap. D. Bouix, *De Parocho*, p. 376).

13° Duellum, etiam morte non secutâ (ex variis Bullis et Conc. Trident., sess. 25, c. 19). Vid. Card. Soglia, *Instit. jur. priv.*, § 100.—Circa hæc omnia vid. Bouix, *De Parocho*, p. 374 et seq.; Ferraris, V° *Beneficium*, art. 7, n° 19, etc.; et insuper Lequeux, n° 1406.

§ 59. Resp. II. Ex jure imponi potest pœna depositionis in sequentibus casibus :

1° Ob omissam habitûs clericalis gestationem (Conc. Trid., sess. 14, c. 6, *de reform.*).

2° Ob omissam residentiam (Trident., sess. 23, cap. 1; sess. 24, cap. 12, *de reform.*).

3° Quando post sex menses ab obtento beneficio, beneficiarius legitimè admonitus contumaciter omittit, saltem bis per quindecim dies, recitare horas canonicas (Ita Concil. Later. V, ap. Labbe, t. 14, col. 227). Vid. infra dicenda (5109-5113).

4° Si excommunicatus, vel suspensus insordescat per annum in suâ excommunicatione, vel suspensione. Ita communiter ex Conc. Trid., sess. 25, cap. 3.

3° Si quis sit irregularis ex delicto privatione beneficiorum digno (Vide Leuren. parte 3. q. 208.).

6° Ob homicidium, furtum, perjurium, etc. (cap. *Cum non ab homine, de Judiciis.*).

7° Ob sacrilegium cum moniali: imò dubitatur in hoc casu an privatio non incurrat ipso facto (Can. 28, *Si qua monachorum, causa* 27. q. 1°.).

8° Ob concubinatum (Conc. Trid., sess. 25, c. 14, et sess. 21, cap. 6, *de reform.*). Quando solummodo constat de frequenti conversatione cum muliere suspecta, non potest statim procedi ad privationem officii, sed servanda est forma a Trident. præscripta; attamen post primam monitionem et punitionem, qui curam habent animarum (non autem alii beneficiarii) si non resipiscant, suo beneficio privari possunt ex eodem Concilio Trident. (sess. 21, cap. 6, *de reform.*). Vide infra dicenda (6259, etc.).

Quando verò constat de iterato actu carnali, imò de unica fornicatione, controvertitur utrum statim possit procedi ad depositionem officii. Certum tamen videtur quòd ad hanc possit procedi ubi talis viget consuetudo. Bouix, *De Parocho*, p. 379.

9° Casu quo Ecclesiasticæ personæ directè vel indirectè aliam personam Ecclesiasticam trahunt ad forum seu iudicium laicale pro negotio de quo in foro Ecclesiastico ordinari consuevit, vel potest de jure, vel consuetudine, vel alias; non tantum personæ hujusmodi excommunicationem ipso facto incurrunt per Bullam Martini V *Ad reprimendas insolentias, sed si rebelles sint et incontinenti non obediant, per privationem suorum beneficiorum compelli possunt*. Sunt et plures alii casus quibus ex jure infligi potest poena privationis, ut videri potest ex dictis supra (536) et alibi.

II

DE OFFICIIS AD NUTUM AMOVIBILIBUS.

560. Talia sunt imprimis parochiæ quæ apud nos *succursales* nuncupantur: «Can. sequit Leuren (n° 112), *deservitor dicuntur ille sacerdos qui proprie institutus a ecclesiæ vacanti; succursalis vero dicitur ecclesia seu*

» cappella quæ erat constituta intra fines alicujus parochiæ,
 » et in quâ, sub regimine Pastoris dictæ parochiæ. *Vica-*
 » *rius amovibilis* obibat ministeria pastoralia celebrabatque
 » divina officia. » Hodie in galliâ rectores succursalium
 sunt veri parochi, quamvis amovibiles ad Episcopi nutum.

561. Legitima est institutio Succursalium quales hodie
 apud nos existunt. Etenim, ut supra diximus (552), de
 essentiâ parochi non est quòd sit inamovibilis : reclamatio
 S. Sedis contra *articulos organicos*, absolutum servat silen-
 tium de art. 31, 60, 61, ubi de sacerdotibus ad succursales
 parochias nominatis dicitur : « Ils seront approuvés par
 » l'Evêque et révocables par lui. » Imò Consultationi Epis-
 copi Leodiensis responsum fuit à Sede Apostolicâ, 4 maii
 1845, quòd « SS. DD. Noster, universâ rei de quâ in pre-
 » cibus ratione perpensâ.... benignè annuit, ut in regi-
 » mine *ecclesiarum succursalium*, de quibus agitur, *nulla*
 » *immutatio fiat, donec aliter a S. Sede Apostolicâ statu-*
 » *tum fuerit.* »

« Hunc regiminis.... ordinem.... nihil.... aut menti
 » Ecclesiæ, aut ministerii sacri naturæ habere contrarium
 » censet et declarat Synodus (Avenionensis anni 1849,
 » p. 81) cùm ille tum in primis sæculis, tum variis postea
 » temporibus reapsè floruerit. »

Eodem sensu loquuntur Concilia ejusdem anni tum Pro-
 vinciæ Remensis (p. 141) tum provinciæ Turonensis, p. 49
 et 50.

562. Item amovibiles sunt Vicarii Generales, Officiales,
 et apud nos in plerisque diœcesibus Archidiaconi, ubi
 nempe hâc dignitate insigniti sunt Vicarii Generales. Mos
 iste, inquit Concilium Remense anno 1849 (tit. 14, cap. 1),
 « apud Gallicanas Ecclesias à Concordato 1801 universè
 » invaluit (459). »

Item apud nos Archipresbyteri et Decani rurales. Quoad
 Theologales et Pœnitentiarios, vide D. Bouix, *De Capitulis*,
 (p. 109) et infra dicenda (2201-2203). In diœcesi Diniensi
 sunt amovibiles ex consensu S. Sedis. Vide *Instit. de Digne*,
 p. 93. In multis Capitulis Vicarius ad curam parochiæ
 Cathedralis deputatus est amovibilis, et quidem in Galliâ,

ordinarie ad nutum Episcopi: « Canonici Curatus ab omni-
 » oio suo. non autem à Præbendâ, curâ. Episcopi aut
 » amovibiles. » Innotant Constitutiones Capitulares de totius
 » Metensis art. 27 à S. Sede approbata.

363. Quesit. Utrum parochi vel alii ad nutum amovi-
 » bilis revocari possint sine causâ?

Resp. Quidquid dicunt parochi contradicentes, communiter
 à DD. susinetur sensus à affirmans: Ratio, quia illud est
 » de natura officii ad nutum revocabilis: « Est de essentiâ
 » ministerii ut possit fieri revocatio ad nutum, sed jus
 » revocandi ad nutum est jus revocandi sine causâ: Item
 » de essentiâ ministerii est ut possint parochi revocari
 » sine causâ fieri. » Et insuper sic decisum fuit à Sacra
 » Romanâ die 23 junii 1642. Paris. *De Paroch.* p. 211;
 » Card. Sagra. *Instr. fac. proc.* p. 15: Aduard, *sup.*
 » 1855, col. 1657.

Exceptiones tamen quædam apponunt canoniste,
 » namque: « Si amovetur ex edicte specie: vel legitime pro-
 » sumptis: si causa in iudiciam revocari, vel ipsi damnum
 » ab amissione tenent à diversam inferat: si cadat in dam-
 » num tertiis, præsertim parochis: si non selecte regulariter
 » revocare sine causâ, quia tunc reddi damnum quoddam
 » tenent. » Ita Bouch. *sup.* p. 419, qui tamen p. 415
 » assertit quidam ex eo quod revocans sine causâ agit ex
 » præsumptione non sequitur cum non uni jure suo, aut
 » injuriam facere revocato.

« Si quis, ait idem p. 419, sine causâ revocaretur
 » quia simul alii parochi vel annexi præjudicantur,
 » posset ad superiorem recurrere: tunc etiam posset
 » interdici quæ fama, quæ ex gravi culpa reus non
 » seretur. »

Etsi cum juramento promississet Episcopus non revocare
 » parochum ad nutum amovibilem, adhuc tamen posset
 » illum ad nutum revocare quia per talem promissionem

* Officiis non præsumitur sed probandum est à revocato, idem est si-
 » centum de infanti vel decessu ex moribus observando. V. Adu-
 » ard, *sup.* 1855, col. 1656, n. 66.

non mutatur nec mutari potest ab Episcopo natura benedicti: potius tamen esset Praefatus in casu supposito, ab electionem praesentem a se praesidi. Ita Louen., ap. D. Pouix. *In Præfatione*, p. 420, etc.

304. Ad hoc hinc etiam potest adduci, quod si bene consideretur, non solum in rebus alienis, sed et in rebus suis, nonnulli homines non solumque enuntietur in suis actibus recte facere bene, et insuper bene rectorum ecclesiarum esse Ecclesie damnosa. Pouix. *Ibid.*, p. 415.

305. Nota quod videtur ad hunc collegii, ut puta, Capituli ecclesiarum, quod si non possint removeri ab Episcopo, nisi pro culpa vel peccato, videtur ut possint amoveri si essent peccatores, sed capitulum potest eos sine causa removere, non ex odio, sed ex damno animae, etc. Sic, si quis dicit a S. Donat., ut videtur est apud D. Pouix. *In Præfatione*, p. 423. Rari autem sunt, apud nos, si tamen aliqui tales adsint Vicarii curati qui ad unum Capituli sint amovibiles: sunt potius amovibiles apud nos ad unum Episcopi (457, 458).

§ IV.

De cessatione jurisdictionis ordinaria in quibusdam eventibus a supra commentis distinctis.

306. Pluribus aliis modis cessare potest jurisdictio ordinaria et vacare vacantia officia ecclesiastica:

- 1° 1° Vacat de jure et de facto beneficium per mortem vacantem beneficiati. Cap. Suscepimus 6. de Rescriptis, c. 1. Rota...
- 2° Vacat de jure per mortem civilem, veluti per ingressum in quavis professione secunda. cap. Bene 1. de 4. de 1. c. 1. in 6. Rota... Intra annum probationis... non vacat, ne egrediens de religione illo praebetur, etc. cap.

3° Per mortem civilem veluti per copulationem Episcopi aut alterius beneficiati, per depositionem, per damnationem ad exilium aut ad interitus perpetuus beneficium ipso iure non vacat, sed per vacationem vel copulationem administratur, nisi damnatus, per depositionem beneficium beneficium quoque privati sint. Concord. Segna, *In 1° de priv.* § 100.

» *Beneficium*... Quoad religiosos Societatis Jesu omnino
 » servanda est Constit. Bened. XIV... *Ex quo dilucet*...
 » 5° Vacat per contractum matrimonii per verba de
 » *presenti*, etiam non secuta copulâ, non verò per spon-
 » salia (cap. *Si quis clericorum* 1. cap. *Quod à te*, de clericis
 » *conjug.*, Rota...) Ad effectum... vacationis propter matri-
 » monium attenditur solum factum, non autem facti vali-
 » ditas... Rota...

» 6° Vacat ipso jure beneficium per militiam secularem
 » à clerico minoristâ assumptam... cap. *Quicumque ex*
 » *clero* 6, causa 23, q. 8...

» 7° Per promotionem ad Episcopatum post obtentam
 » possessionem ipsius et secutam consecrationem, vel
 » saltem post lapsum temporis ad petendam confirmatio-
 » nem præfixi, vacant ipso jure præhabita beneficia (cap.
 » *Cominunctis* 7, de *Elect.*, § *Cominunctis*; Rota, part. 14 Dec.
 » 206, n° 2, nisi præventiva concessa fuerit à Papâ facul-
 » tas ea retinendi, Rota...) » Ita Ferraris, V^o *Beneficium*,
 art. 7, n° 1-12.

Quoad Vicarios Generales et Officiales, quocumque modo vacat sedes Episcopales, per mortem, dimissionem, revocationem, etc., statim ipso facto, hæc jurisdictio vicaria cessat.

ART. III.

DE RESTRICTIONE JURISDICTIONIS.

567. » Jurisdictio restringitur quando ei aut subducuntur
 » certi sui divi, aut subducuntur certa materia que aliquin
 » eidem competisset, si darentur suâ, per exemptiones;
 » subducuntur materia per reservationes. » Ita Lequeux
 (n° 15).

Idem autem suspenditur jurisdictio per censuras aut irregularitates: de his autem loquemur in specialibus locis.

De reservationibus jam locuti sumus (443-450); d. cemus infra de casibus reservatis quoad absolutionem, loquendo de confessariis vel in tractatu de censuris, et alibi passim de quibusdam aliis reservationibus. Igitur hic erit tantum sermo de Exemptionibus.

ante appendicem); et Holden, in suo opere, *Divinae fidei analysis*, etc. nuncupato, audet dicere: « Verum est... » in suâ quâlibet diœcesi, Episcopum adeo singulis superiorem esse, clerumque totum et populum sibi subditum » habere *jure naturali et divino*, ut nulli prorsus in terris » auctoritati liceat sacram hanc ordinationem violare. Si » quando verò SS. Pontifices, aut regum precibus aut » Episcoporum incuriâ imò vel consensu, ab Ordinariorum » jurisdictione, exemptiones quasdam vel regularibus » vel aliis quibuscumque concesserunt, hoc *juris esse infallibilis*, cum sit in Episcoporum ordinariorum sanctæ » et divinæ auctoritatis detrimentum, non facile credet » peritus quisque et ab immodicâ cupiditate liber qui » rem seriò perpenderit. » Apud *Cursum complet. Theolog.*, t. 6, col. 811, etc.)

370. Præfatus auctor citat S. Franciscum Salesium qui reverà in suâ epistolâ ad Episcopum Bellicensem (319e lettre, t. 9, p. 352, edit. 1833), ait.: « Monseigneur, je me » réjouis, certes, de vos victoires; car, quoique l'on sache » dire, c'est la plus grande gloire de Dieu que notre Ordre » épiscopal soit reconnu pour ce qu'il est, et que cette *mousse des exemptions* soit arrachée de l'arbre de l'Eglise où » l'on voit qu'elle a fait tant de mal, ainsi que le S. Concile de Trente a fort bien remarqué. » (Sess. 24, c. 11, de ref.)

371. Difficilè dissimulari posset quosdam reverà irrep-sisse abusus in nimia extensione exemptionum, et sic explicantur verba S. Francisci Salesii modò relata: intelligitur etiam quomodo S. Bernardus (lib. 3, c. 4, n^{is} 16 et 18, *De Consider.*), potuerit dicere de exemptionibus: « Vel nullæ, vel paucae admodum sunt (Ecclesiæ) quæ » plagam istam aut non doleant, aut non timeant... Nullus » est enim (fructus) nisi quòd inde Episcopi insolentiores, » monachi etiam dissolutiores fiunt... Quòd si dicat Episcopus, nolo esse sub Archiepiscopo; aut Abbas, nolo » obedire Episcopo, hoc de cœlo non est ¹. » His certe abu-

¹ Hæc non impedière tamen quominus ipse S. Bernardus postula-

sibus alludit Concil. Trident. (sess. 24, cap. 11, *de réfor.*), ubi caput *Cum cappella, de Privilegiis*, innovat, et ubi tamen dicit : « Quoniam privilegia et exemptiones, quæ variis titulis » plerisque conceduntur, *hodie perturbationem in Episcoporum jurisdictione excitare, et exemptis occasionem » laevioris vitæ præbere dignoscuntur*, decernit, etc. » Sed his concessis, legitimitatem exemptionum in genere in dubium revocare minimè licet.

572. Legitimæ enim sunt exemptiones, si 1° sint antiquissimæ in Ecclesiâ; 2° si nonnisi à legitimo exercitio potestatis competentis procedant : atqui hæc duo certa sunt (loquimur imprimis de exemptionibus regularium, de quibus maximè est difficultas).

1° *Exemptiones sunt antiquissimæ* : etenim, anno 390, S. Epiphanius Salaminæ in Cypro Episcopus, ordinationem fecit in monasterio Bethleemítico ubi degebat S. Hieronymus, et cum ex hoc illatam fuisse suæ jurisdictioni injuriam conquerebat Joannes Hierosolymitanus, sic se excusavit S. Epiphanius : « Nihil tibi... injuriæ fecimus...; in monasterio ordinavimus... et non in paræciâ (*diœcesi*) quæ » tibi subdita sit. » Ergo jam tunc exstabant monasteria à jurisdictione Ordinarii exempta.

Anno 455, In Concilio Arelatensi 3, decretum fuit Episcopum Forojuliensem nihil aliud potuisse exigere à Fausto Lirinensi quàm quòd istius religiosi a se ordinarentur; itemque a se confirmationem ac Chrisma acciperent et quòd advenæ clerici a se pariter ad communionem et ad sacri ministerii exercitium admitterentur; *cætèra verò ad solam ac liberam Abbatis dispositionem pertinerent* : « regulâ, inquiunt Patres, quæ a Fundatore ipsius monasterii dudum constituta est, in omnibus custoditâ. »

Multa alia testimonia referri possunt ut videri potest apud D. Bouix, *De Regul.*, t. 2, p. 90, etc.; sufficiat hîc tantum addere quæ statuit S. Gregorius Magnus in Concil.

verit et obtinuerit exemptiones pro suis monasteriis, ut constat ex diplomate concesso ab Innocentio II Monasterio B. Mariæ Dei Genitricis. V. ap. D. Bouix, *De Regular.*, t. 2, p. 117.

Romano, anno C01 : « Quia in pluribus monasteriis, inquit,
 » multa a Præsulibus præjudicia atque gravamina mona-
 » chos pertulisse cognoscimus, oportet ut Vestrae Fraternali-
 » tatis provisio de futurâ quiete eorum salubri disponat
 » ordinatione... Interdicimus igitur in nomine D. N. J. C.,
 » et ex auctoritate B. Petri... prohibemus ut nullus Epis-
 » coporum aut sæcularium ultra præsumat de redditibus,
 » rebus, vel chartis monasteriorum... minuere, vel dolos
 » vel immissiones facere... neque audeat sibi cathedram
 » collocare, vel quamlibet potestatem habere imperandi,
 » nec aliquam ordinationem quamvis levissimam faciendi,
 » nisi ab Abbate loci fuerit rogatus, quatenus monachi
 » semper maneant in Abbatum suorum potestate. Hanc
 » ergo scriptorum nostrorum paginam omni futuro tem-
 » pore ab omnibus Episcopis firmam statuimus illibatam-
 » que servari.

» Universi Episcopi respondere : « Libertati Monachorum
 » congaudemus et quæ nunc de his statuit Beatitudo Ves-
 » tra, firmamus. »

(Vid. insuper Soglia, *Inst., jur. public.*, § 35.)

Ergo antiquissimi juris sunt exemptiones, et verisimil-
 limè simul ac fundata sunt monasteria enatæ, proinde non
 à falsis Decretalibus Isidorianis. In variis tamen locis vi-
 dentur monasteria fuisse Episcopis subjecta ut colligi potest
 ex can. *Abbates* et can. *Monasteria*, 18, q. 2 (Vid. Reif-
 fenst., lib. 1, t. 31, n° 107).

573. — 2° A legitimo exercitio competentis auctoritatis
 procedunt : Constat assertio, modò 1° S. Pontifex possit
 aliquos eximere à jurisdictione Prælatorum inferiorum; et
 modò 2° rationes sufficientes habeat ad tales exemptiones
 constituendas : atqui 1° Summo Pontifici inest potestas
 aliquos eximendi a jurisdictione Prælatorum inferiorum :
 « Quemadmodum (enim), inquit Zaccaria in *Antifebronio*
 » *vindicato* (diss. 10, cap. 4, n° 2, t. 27, *Curs. Complet.*),
 » politici principis est familias de se ac de patriâ benè
 » meritis privilegiis ornare posse, easque non modò a
 » communibus vectigalibus eximere, verum etiam a præ-
 » fectorum urbium præsidumque provinciarum auctoritate

» exemptas, suæ tantum jurisdictioni subicere; ita Su-
 » premo Spirituali Principi jus esse debet religiosorum
 » coetuum, ob res pro catholicâ Ecclesiâ præclare gestas,
 » præmiis afficiendorum, ac suæ propterea *immediatè* po-
 » testati asserendorum. Nam etsi Episcopi ejus Vicarii non
 » sunt, uti præfecti urbium ac provinciarum præsides
 » regis vicarii habentur, ad Summum tamen Pastorem
 » spectat, quemadmodum illorum ovilia aut coactare
 » aut amplificare, ita et oves eis assignare. Quid ergo vetat
 » quominus harum aliquot sibi pascendas servet? Atqui
 » hoc demum est quod Pontifex facit dum regularium
 » coetus uni sibi subjectos esse dicit : oves illas minoribus
 » pastoribus subtrahit, sibi que Supremo universarum
 » ovium Pastori regendas adciscit. Neque verò id est Epis-
 » copum jura invadere. Exemplum profero multò ad rem
 » nostram accommodatius. Parochi intra parœciarum
 » fines unum aut alterum, aliquando plura sanctimonia-
 » lium cœnobia habent : fac illos de Episcopis queri quòd
 » illa ab ipsorum regimine avulsa, aliis sacerdotibus in
 » omnibus quæ ad sacramentorum administrationem ac
 » spiritualem gubernationem pertinent, regenda tradant;
 » fidebuntur sane : neque injuria; cum enim Episcopi
 » sint omnium intra diœcesim ovium ordinarii pastores,
 » ita gregis sui portionem parochis custodiendam credere
 » possunt, ut ex illâ ipsâ aliquot oves demant, quas ipsi per
 » se vel per alios pascant. Quidni igitur idipsum Supremo
 » Christiani ovilis Pastori liceat, quin inferiores pastores
 » illatam sibi suoque muneri injuriam doleant? »

574. Ergo S. Pontifex potestatem habet eximendi a
 jurisdictione Prælatorum inferiorum. « Est enim, inquit
 » D. Bouix (*De Regul.*, t. 2, p. 115), jus illud apud
 » catholicos extra omnem controversiam, nec censuram
 » effugeret qui *validas* negaret a Romano Pontifice con-
 » cessas exemptiones.. Cæterum, ut ait Bianchi, *ad jus quod*
 » *attinet Sedis Apostolicæ, Monasteria ab Ordinariorum*
 » *jurisdictione eximendi, non puto ullum existere catholi-*
 » *cum qui illud in dubium revocare audeat* (*Chiesa della*
 » *Chiesa*, t. 4, p. 378, edit. Romæ 1826). »

575. — 2º Sunt rationes sufficientes quæ illum ad sic agendum movere possunt.

Illas rationes in extenso exponere non vacat, indicare sufficiat; istæ enim sunt: ne regularium congregationum unitas dissolvatur; ut efficacius promoveatur et conservetur disciplina religiosa; ut provideatur quieti religiosorum et ab ipsis varia arceantur gravamina; ut fortiori vinculo particulares Ecclesiæ centro unitatis Sedi Apostolicæ devinciantur: ex frequentiori enim, et magis intimâ exemptorum ordinum cum Apostolicâ Sede relatione, è regularium castris procedent ad Domini prælia instructi, qui veritatis hostes strenuè repellant atque prosternant. Vide hæc omnia fusiori calamo elucidata ap. D. Bouix (*De Regul.*, t. 2, p. 110-120). Ergo exemptiones a legitimo exercitio potestatis competentis procedere valent. Ergo, etc.

576. Quærit. 1º Utrum vi exemptionum regulares omnino fuerint subducti jurisdictioni Episcoporum?

Resp. negativè: multæ enim exceptiones fuerunt inductæ, sive a jure communi ante Concilium Tridentinum, sive ab ipsomet Concilio Tridentino, sive per varias Constitutiones Pontificias post dictum concilium.

577. Sic 1º regulares degentes extra claustra modo permanenti (id est sinè licentiâ superioris, aut in loco ita longinquo ut à superiore puniri non possint nisi post longum tempus, non verò transitoriè, causâ v. g. prædicandi aut confessiones excipiendi, etc.) possunt ab Episcopo, tanquam Sedis Apostolicæ delegato, visitari, puniri et corrigi (S. Liguor., *de Privil.*, nº 82).

Si verò regularis degens intra claustra delictum patra-verit extra monasterium, imò intra claustra, ita ut oriatur scandalum in populo, potest Episcopus ipsius superiori præfigere tempus ad delinquentem puniendum, quo præterito, si negligat superior pœnam infligere, ab ipso Episcopo delinquens potest puniri (V. S. Liguor., *ib.*; Ferraris, vº *Regularis*, nºs 40-42. Vide alia ap. S. Liguor., *ibid.*).

Cum autem superiores interdum delinquentem extra diocesim impunitum dimitterent, Clemens VIII in suâ Const. *Suscepti*, omnibus ordinum Præpositis sub pœnâ

privationis officii mandavit ut infra præstitutum ab Episcopo tempus, reum, ubicumque esset, castigarent, et si hoc neglexerint, delinquentem debet punire Ordinarius loci ad quem transmissus est (Card. Soglia, *Inst. jur. priv.*, p. 53; — *Prælect. S. Sulpitii*, n° 461 in fine)¹.

578. Sic 2° regulares apostatæ, ejecti, vel absque scriptâ licentiâ peregrinantes, subsunt jurisdictioni Episcopi. Id constat tum ex Conc. Trid., sess. 25, c. 4, *de reform.*; tum ex S. Congr. Concilii, 21 decemb. 1624.

Sic 3° potest Episcopus coercere et punire regulares qui ipsius jurisdictionis exercitium impediunt (Reiffenst., lib. 4, tit. 31, n° 122).

Sic 4° potest publicè denuntiare regulares qui ob notorium crimen in excommunicationem inciderunt (*ibid.*, n° 123); de hoc tamen controvertitur, juxta S. Liguor. (*de Privil.*, n° 77, in fine).

Sic 5° ut novus conventus erigi valeat necessaria est licentia Episcopi (Conc. Tridentin., sess. 25, c. 3, *de regul.*). Vide infra (2545-2548).

Sic 6° regulares exempti tenentur publicare in suis ecclesiis, si Episcopus mandet, censuras et interdicta ab illo prolata, ac ipsis sese accommodare (Conc. Trid., sess. 25, c. 12, *de ref.*).

579. Sic 7° ad interessendum processionibus publicis cogi possunt regulares ab Episcopo nisi sub strictiori clausurâ degant, aut dimidio milliari distent à civitate, aut habeant privilegium speciale quoad hoc, prout Jesuitæ et nonnulli alii ordines. Vide Conc. Aven. 1849, p. 85.

Controversias omnes *de Præcedentiâ*, relativè ad has processiones et in associandis defunctorum cadaveribus

¹ Olim in Galliâ regulares Ordinariis subijciebantur quoad delictum scandalosum extra monasterium commissum, nec reos Ordinarius tenebatur ad eorum superiores deferre: « Dans ce royaume, inquit Ducasse (*Pratique de la jurisdict. cont.*, 2e partie, page 36), nous tenons comme une maxime constante que dans ce cas il n'y a pas d'exemption, et qu'un religieux qui délinque hors de son cloître est sujet à la correction de l'Ordinaire. » Sed constat quòd hæc jurisprudentia mutata fuerit per Concordatum, aut potius per Bullam *Qui Christi Domini* anni 1801.

potest Episcopus dirimere (Reiffenst., lib. 1, tit. 31, n° 129; et Concil. Trid., sess. 27, c. 13, *de regul.*).

Ad faciendam processionem intra claustra, aut deficiente spatio, intra ambitum ecclesiæ prope muros, nullâ licentiâ indigent regulares: sed ad faciendam processionem extra ambitum, et non prope muros, licentiâ indigent; sufficit autem licentia parochi; item Episcopi, etiamsi parochus deneget (S. Congr. Conc., 12 jan. 1726 et 3 aug. 1686).

580. Sic 8° regulares Ordinario subjiciuntur pro habendo sacro chrismate et consecrandis ecclesiis (Reiff., *ib.*, n° 131).

581. Sic 9° Superior regularis potest quidem litteras dimissoriales suis subditis concedere; Episcopum tamen diœcesanum adire debet regularis ordinandus; si verò Diœcesanus abfuerit, vel non habiturus sit ordinationem, alius quicumque Episcopus adiri poterit (Reiffenst., *ibid.*, n° 133; — Conc. Trid., sess. 23, c. 10, *de reform.*). — Vide infra dicenda (1994-1998, 2690, 7°).

Si religiosus esset *nullius diœcesis* teneretur adire Episcopum proximorem, vel illum intra cujus diœcesim existit monasterium; quoad hoc verò duntaxat Episcopis subduntur religiosi *nullius diœcesis*. Bouix, *De Regul.*, t. 2, p. 159.

582. Sic 10° « Animarum curam in sæculares personas
» exercentes in ecclesiis quæ monasteriis.... adnexæ sunt,
» sive ipsi regulares sint sive sint sæculares, sacri Tridentini
» Concilii præscripto (sess. 25, cap. 11, *de regul.*) subesse
» debent immediatè, in iis quæ ad dictam curam et sacra-
» mentorum administrationem pertinent, jurisdictioni,
» visitationi et correctioni Episcopi in cujus diœcesi sunt
» sita, exceptis.... iis monasteriis in quibus Abbates gene-
» rales aut Capita Ordinum sedem ordinariam principalem
» habent, atque aliis monasteriis... in quibus Abbates aut
» alii regularium Superiores jurisdictionem episcopalem
» et temporalem in parochos et parochianos exercent. »
Bened. XIV, Constitut. *Firmandis*, 6 novemb. 1744. Quo-
modo autem facienda sit visitatio, et alia, vide apud Bouix, *De Regul.*, t. 2, p. 138; — S. Liguor., *de Privileg.*, n° 79;
— Ferraris, v° *Regularis*, art. 2, n° 104; — et infra (905).

583. Sic 11° potest Episcopus sacramentum confirma-

tionis administrare in ecclesiis regularium, etiam non parochialibus (Bened. XIV, *ib.*, § 6).

584. Sic 12° non tantum regulares parochi Episcopo subjiciuntur quoad curam animarum, sed omnes regulares quoad sacramentorum administrationem, erga saeculares qui non sunt intra septa monasterii et subregularium obedientiam (Greg. XV, Const. *Inscrutabili*). Nequit tamen Episcopus pro arbitrio omnes simul unius conventus confessarios jam approbatos facultate confessiones audiendi privare. Clem. X, Const. *Superna*.—Ferraris, v^o *Regularis*, art. 2, n° 5: « Præterea notetur Episcopum posse regulariis interdicare auditum confessionum in propriis adibus, sive cellis, juxta decretum.... S. Congr.... anno 1619, » 15 sept., ut videri potest apud... Ferraris (v^o *Regularis*, » art. 2). Potest etiam vetare omnibus confessariis audientiam confessionum mulierum aut puellarum extra confessionale, sub poenâ suspensionis ab audiendis confessionibus, ex decreto Congr., 18 decemb. 1694, apud eundem Ferrarium. » S. Liguor., *de Privilegiis*, n° 78.

585. Sic 13° regulares etiam exempti, dies festos ab Episcopo præscriptos observare debent, ritu tamen regularium quoad missas et cætera officia (Conc. Trid., sess. 25, cap. 12, *de reg.*). Vide Reiffenst., lib. 1, tit. 31, n° 127.

586. Sic 14° non licet regularibus, etiam in propriis ecclesiis, SS. Eucharistiæ Sacramentum publicè exponere, nisi ex causâ publicâ ab Ordinario probatâ, nisi legitimè invaluerit consuetudo contraria: sic decisum à S. Congr. Rit., 20 febr. 1628. V. Bouix, *De Regul.*, t. 2, p. 213.—Licet eis tamen illud exponere ex causâ privatâ et absque Ordinarii licentiâ in ostiolo tabernaculi aut in pixide velatum, ita ut hostia videri nequeat (Reiffenst., *ibid.*, n° 139).

587. Sic 15° prohibere potest Episcopus ne in suis ecclesiis regulares admittant ad celebrationem missæ extraneos sinè ipsius licentiâ (Bened. XIV, *de Syn.*, lib. 9, cap. 15, n° 9.) Imò ipsimet regulares extranei non possunt exercere functiones ordinum, præsertim in ecclesiis ad propriam Congregationem non spectantibus, nisi prius Episcopo vel suis Vicariis ostenderint *superiorum suorum*

documenta quibus obtenti ordinis testimonium et libertas ab omni impedimento irregularitatis vel suspensionis perspecta fuerint (Bened. XIV, Const. *Apostolicum*, 30 maii 1753).

588. Sic 16° regulares non possunt absque approbatione Ordinarii confessiones monialium audire etiam sibi subjectarum (Greg. XV, Bulla *Inscrutabili*, § 5). Dubitatur utrum id intelligendum sit de Generalibus et Provincialibus. V. Bouix, *De Reg.*, t. 2, p. 256; — et infra dicenda (1589).

Confessarius tamen monialium regularibus subjectarum eligi debet à Prælato regulari, non autem ab Episcopo (Bulla *Inscrutabili*, modò citata). Si verò Episcopus, ex rationabili causâ quam non tenetur manifestare, existimaret hunc confessarium esse amovendum, monere deberet Superiorem regularem, et tunc confessarius, si à Prælato non revocaretur, posset ab Episcopo removeri.

Item Episcopus potest compellere Superiorem regularem ut saltem semel in anno offerat monialibus sibi subjectis confessarium extraordinarium qui sit sæcularis, vel ex regularibus alterius ordinis (Bouix, *De Regul.*, t. 2, p. 255-262).

Quoad Confessarium virorum regularium aut sæcularium, vide infra dicenda (1550-1587).

589. Sic 17° Episcopi procurare debent observationem clausuræ monialium etiam exemptarum; sed in hoc casu auctoritate Sedis Apostolicæ procedere debent: imò hoc à quibusdam negatur apud S. Lig., *De Privileg.*, n° 80. Vide Concil. Trid., sess. 25, cap. 3, *De Regul.*

590. Sic 18° absque obtentâ Episcopi et Superioris licentiâ, prohibentur regulares colloqui per quodlibet modicum temporis spatium cum monialibus, etiam sibi subjectis (Bened. XIV, *De Syn.*, lib. 9, c. 15, n° 7).

Sic 19° regulares etiam exempti sidelinquerent circa personas intra septa degentes, aut circa clausuram, vel circa honorum administrationem monasteriorum monialium etiam sibi subjectarum puniri possent ab Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ ad hoc delegato (Greg. XV, Bulla *Inscrutabili*). — Vid. S. Liguor., *De Privileg.*, n° 83.

591. Sic 20° regulares subduntur Episcopis quantum

ad erectionem et administrationem confraternitatum, item quantum ad administrationem hospitalium (Ferraris, 1° *Regulares*, art. 2, n^{is} 55-57).

Sic 21° nequeunt regulares habitum sui ordinis mulieribus tertiariis conferre absque licentiâ Episcopi, qui illam concedere non debet, nisi sub quibusdam conditionibus à Bened. XIV enumeratis (*De Syn.*, lib. 9, c. 15, n° 11).

592. Sic 22° monasteria monialium Sedi Apostolicæ immediatè subjectarum regi debent quoad *gubernium spirituale*, non verò temporale, ab Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ delegato (Conc. Trid., sess. 25, c. 9, *de regul.*).

593. Sic 23° regulares etiam exempti, Episcopis non secus ac sæculares subjiciuntur quoad librorum impressionem (743).

594. Sic 24° nequeunt regulares, absque Ordinarii licentiâ, novas indulgentias quas à S. Sede impetrârunt, publicare (Conc. Trid., sess. 21, c. 9; et sess. 27, *decret. de Indulg.*).

595. Sic 25° regulares, etiam exempti, prædicare nequeunt extra ecclesias sui ordinis, absque obtentâ Ordinarii licentiâ, nisi pro duabus aut tribus vicibus, aut nisi Ordinarius absens esset, et religiosus aliquis transeunter idesset; in quibus casibus parochus illis concedere posset licentiam prædicandi ex concessione Greg. XIII — (Vide S. Liguor., *De Privilegiis*, n° 125). — In ecclesiis verò ordinis sui prædicare possunt, petitâ Episcopi benedictione, modò non contradicat, quia in hoc casu à prædicatione etiam in ecclesiis suis regulares se debent abstinere (Conc. Trid., sess. 5, c. 2; sess. 24, cap. 4, *de reform.*; Bulla *Inscrutabili*, Greg. XV. — Conc. Avenion., anni 1849, p. 85). Id etiam agnoscebatur olim à lege civili: vide edictum anni 1695, art. 9. — Bouix, *De Regul.*, t. 2, p. 263, etc. — Vide infra dicenda (2893).

Prohiberi nequeunt regulares ne in suis ecclesiis prædicent eâdem horâ quâ concio in ecclesiâ parochiali habenda est, *si huic concioni non intersit Episcopus, vel si per semetipsum non prædicet*, nisi in casibus extraordinariis.

Episcopus prohibere potest regularibus ne aliquo die concionentur ut totus populus conveniat ad Cathedralam (S. Cong. Conc.) — Vid. Bouix, *De Regul.* t. 2, p. 268.

596. Juxta S. Liguor. (*De Privileg.*, n° 76): « Non potest » vetari regularibus ne celebrent missam in suis ecclesiis » ante missam parochialem et non pulsant campanas, uti » declaravit S. Pius V in Constitutione *Etsi mendicantium*, » § 2. » Vide etiam Ferrar., v° *Parochus*, art. 3, n° 3-6. Attamen D. Bouix, *De Regul.* (t. 2, p. 341, etc.), aliquam difficultatem, quoad Episcopum, non verò quoad Parochum, reperit in aliquibus responsis S. Congr., quas refert *ibid.*, p. 344). Sed quidquid sit, in Episcopi arbitrio relinquitur ut prohibeat celebrationem missarum in ecclesiis ad regulares non pertinentibus ante missam parochialem, et à fortiori tempore hujusmodi missæ. Vide infra dicenda (619. ad 15^u). « Frequentia populi ad ecclesiam parochialem » turbari non debet per celebrationem solemnitatum in » aliis ecclesiis. Bened. XIV Const. 42, *Etsi minime*, » § 15. Ante missam parochialem celebrari non debent » missæ in ecclesiis ruralibus parochiæ proximis.... *ibid.*, » § 14. » Ferr., v° *Parochia*, n° 52-53.

597. Sic 26° regulares etiam exempti, in causâ hæreseos et aliis ad tribunal Sancti Officii spectantibus subjiunguntur tum Inquisitoribus, tum Episcopis tanquam Sedis Apostolicæ delegatis cap. *Ad abolendum*, § ultim., *de Hæreticis*, etc. — Conc. Trid., sess. 5, cap. 2, *de reform.*, V. Bouix, *De Regul.*, *ibid.*, p. 149.

598. Sic 27° ad synodos diocæsanæ « exempti... omnes » qui alias, cessante exemptione, interesse deberent, nec » Capitulis generalibus subduntur, accedere teneantur. Ra- » tione, tamen parochialium aut aliarum secularium eccle- » siarum etiam annexarum, debeant ii, qui illarum curam » gerunt, quicumque illi sint, synodo interesse. » (Conc. Trid., sess. 24, cap. 2, *de reform.*) — Vid. etiam Conc. Aven., ann. 1849, p. 85.

Attamen non in omnibus regulares obedientiam præstare debent decretis synodalibus, aut etiam provincialibus. In

quibusnam verò ad id teneantur, vide dictum ap. S. Lig., *De Privileg.*, n° 78.

599. Sic 28° nequeunt novitii bonis suis validè renuntiare absque licentiâ Episcopi aut ipsius Vicarii Generalis et infra duos menses ante professionem (Vide etiam Conc. Aven., 1849, p. 85). Si abeat novitius, omnia quæ sua erant debent ipsi a conventu restitui, et, si opus est, ad id censuris regulares ab Episcopo compelli possunt; item ad Episcopum pertinet explorare voluntatem puellarum religionem ingredientium (Conc. Trid., sess. 25, cap. 17, *De Regul.*). V. Bouix, *De Regul.*, t. 2, p. 151.

Sic 29° iudicium in causis nullitatis professionis pertinet ad Episcopum conjunctim cum superiore religiosorum (Bouix, *ib.*).

600. Sic 30° regulares, quamvis exempti, nequeunt campanas ecclesiæ suæ pulsare Sabbato Sancto, antequam pulsetur campana majoris ecclesiæ. Leo X, Const. *Sacro approbante*.

601. Sic 31° potest Episcopus tanquam Sedis Apostolicæ delegatus regulares exemptos compellere ad habendum professorem Scripturæ Sacræ, modò id commodè fieri valeat. Con. Trid., sess. 5, cap. 1, *de reform.*

Episcopus autem non potest cogere regulares etiam confessarios (licet in conventibus suppressis et postea restitutis, in quibus non degunt 12 religiosi de familiâ, habitarent) ut intersint casuum conscientiae collationibus, nisi curam animarum exerceant (S. Cong., 2 apr. 1729 et 12 mart. 1718). V. Ferraris, v° *Regular.*, art. 2, n° 61 et 124.

602. Sic 32° cœnobia ubi non degunt saltem sex religiosi, granciæ in quibus commorantur conversi pro agrorum culturâ, subsunt visitationi, correctioni et omnimodæ jurisdictioni Ordinarii (S. Cong. Conc., 15 nov. 1764). Insuper Episcopus habet jurisdictionem super monasteria in quibus non possunt ali 12 religiosi. Vid. S. Lig. *De Privilegiis*, n° 75-88. Sed V. infra n° 2564, in fine.

603. Sic 33° religiosus exemptus subijcitur Ordinario, in reddendâ ratione de executione ultimæ voluntatis quam gessit (Clem. unica, *de testam.*).

Sic 34° administratores monasteriorum monialium: exemplarum debent reddere rationem Episcopo administrationis bonorum eorundem (S. Lig., *De Privileg.*, n° 80, ex Greg. XV).

604. Sic 35° Episcopus præsidere potest electioni Abbatissæ (S. Lig., *ibid.*).

605. Sic 36° « Regulares subduntur Episcopis quantum ad sacras imagines et reliquias ponendas et exponendas in suis regularibus ecclesiis, cum id debeat fieri, præviâ approbatione Episcopi. Conc. Trid., sess. 23, *de innovatione*, etc. » Vid. Ferraris, v° *Regulares*, art. 2, n° 53.

Sic 37° Idem subjiciuntur Episcopis quoad tenendam lampadem accensam ante altare in quo est tabernaculum SS. Sacramenti: nec sufficit tenere lampadem accensam in choro, sed tenenda est ante et prope altare. Cong. Rit., 22 aug., 1699. — V. Ferraris, *ibid.*, n° 74.

606. — Sic 38° « Quamvis ex privilegio quis sit exemptus a » jurisdictione Episcopi, adhuc tamen tenetur Episcopo » reverentiam præstare. Hinc cum Episcopi venerint in regularium exemptorum Ecclesias ad celebrandum, reverenter recipiendi sunt. Possunt ipsi, etiam in regularium » ecclesiis quantumvis exemptis, populo benedicere, acque » in Pontificalibus celebrare, sicutque uti baldachino. » (Clem. Archiepiscopo 2, *de privileg.*, Da Bellenst., lib. 4, tit. 31, n° 168. Imo ad id regulares censuris compelli possunt. Vide Bouix, *De Regul.*, *ibid.*, p. 154, et alia apud Ferrar., v° *Regulares*, art. 2, n° 9-14).

607. Superius enuntiata intelligi debent, modo non adsint in contrarium specialia privilegia, et quidem applicanda non sunt monasteriis Prebendis nullius diocesis subjectis.

Item « In reliquis quæ ad disciplinam domesticam, » observantiam regularum et votorum, modum vivendi, » officia, promotiones, coercionis religiosorum pertinent, » nequæ Episcopus sese immisceat. » Gard. Sogl., *Instit. jur. privot.*, § 32, in fine.)

Per has autem omnes exceptiones, abundè fuit provisum contra abusos oriundos ex nimia extensione exemptionum

668. Notandum est autem 1° quod in dubio circa aliquod privilegium, decisio ad S. Pontificem spectat, prout fuit declaratum a Clem. IV et aliis SS. Pontificibus.

2° Privilegiis exemptionis regulares renuntiare non possunt, sicut habetur in cap. Cum remover. de arbitris: quia id recederet in damnum religionis, prout nulla consuetudo in contrarium potest in hoc prevalere S. Lig., *De Privilegiis*, n° 73.

3° Exemptione gaudent non solum professi et conversi, sed etiam laici et servi regularium qui eorum famulantur et resident intra claustra, ac vivunt sub obedientia Conc. Trid., sess. 24, cap. 11. — Vid. S. Lig., *ibid.* 74.

4° Dicit Mem. S. Litterar. *ibid.*, n° 72 quod « Prælati » remittentes exempti habeant in suis ecclesiis et monasteriis » jurisdictionem quasi episcopalem, tam quoad personas, » quam loca, sicut præbent Sacerdotes. »

Quæritur 2° Utrum in Gallia hæc exemptiones subsistant?

Resp. Vel agitur de Regularibus, vel de Capitulis, aut aliis locis: si prius subsistant exemptiones quoad ordines exemptos videtur, ut sunt Jesuitæ Dominicani, Benedictini, Capucini, Carthusienses, etc.: quavis enim si dictam in lege videtur, art. 10: « Tout privilège portant exemp- » tion ou attestation de la puissance pontificale est aboli. » illa lex ipso iure civilis nulli modo valet derogare privilegiis de iure etiam ecclesiasticis concessis.

Item, Decretum Card. Caparra, 4 junii 1805, quo regulares unusquisque seorsim, etiam exempti, jurisdictioni episcopali subduntur, attestationem non facit, quia est intelligendum de personis religiosis pro tempore eorum dispersis, ut patet ex contextu. V. Bonis, *De Regal.*, t. 2, p. 122.

Quoad autem Trappistas, prædicit Edictum, anno 1834, à Sede Apostolica emanatum in quo dicitur art. 10: » Quovis monasteria Trappensium a jurisdictione epis- » copali exempta sint, ea tamen ob peculiare rationes et » donec aliter statuatur, jurisdictioni Episcoporum sub- » sunt, qui procedant tanquam delegati Sedis Apostolicæ. »

Quoad verò moniales Galliæ, pluries à Romanis Congregationibus declaratum fuit ipsarum vota esse duntaxat simplicia, proinde ipsas non esse in stricto sensu veras religiosas eorum ordinum quorum regulam sectantur; ergo non verè pertinent ad ordines exemptos. Vid. Conc. Aven., ann. 1849, p. 87. — Bouix, *ibid.*, p. 132, qui secus esse dicendum contendit de monialibus Belgii. *ibid.*, p. 123-130.

610. Si agatur de Capitulis aut aliis locis, constat nulla hodie esse exempta in Galliâ, excepto solo Capitulo S. Dionysii quod per Breve *Consueverunt* 31 martii 1857, interdictum est subiectum Sedi Apostolicæ, simul ac imperiana gymnæcia (*maisons impériales d'éducation pour les filles*), tum id quod in veteri monasterio S. Dionysii, tum ea quæ in locis *Ecouen* et *S. Germain-en-Laye* erecta existunt, itemque domus quæ vulgò appellatur *Quinze-Vingts*.

Per hoc tamen Breve nihil detractum fuit juribus parochorum in iis quæ matrimonia eorumque denuntiationes respiciunt, nec etiam quoad funeralia Capitularium, Præsidum, capellanorum, moderatricum, alumnorum, ministrorum, etc. (Vide *Ami de la Religion*, 17 sept. 1857).

Iisdem die et anno, S. Pontifex Pius IX alterum Breve *Quæ supremi principes*, etc., edidit, quo instituit *Majorem Capellaniam* (*la Grande-Aumônerie*) et vi cujus omnes imperiali sacello addicti, familia imperialis, omnesque personæ eidem actu inservientes vel addictæ, ubicumque Imperator ejusque imperialis aula versatur, necnon personæ omnes cujusque ordinis, conditionis ac sexûs quæ degunt in palatiis imperialibus sive Parisiensi sive Versaliensi; vel commorantur *Saint Cloud*, *Fontainebleau*, *Compiègne*, *Rambouillet*; vel in castris imperialibus: *Pau*, *Biarritz*, *Strasbourg*, subjiçuntur Supremo Eleemosynario quoad curam pastorem et regimen ac celebrationem divinorum officiorum, et sacerdoti ab ipso approbato. V. *Ami de la Religion*, 8 sept. 1857, p. 588; et D. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 524-532.

611. Quarit. 3° Quænam sint exemptiones quoad jura parochialia?

Resp. In quibus exempti sunt regulares ab episcopali jurisdictione, a fortiori eximuntur à jurisdictione parochiali. Quædam hîc sunt specialiter designanda : 1° Non tantum religiosi professi, sed novitii et postulantes eximuntur à jurisdictione parochiali : imò ex Conc. Trid. (sess. 24, cap. 11) famuli qui degunt *intra septa et actu inserviunt conventui*, possunt in ecclesiâ aut conventu regularium communionem paschalem, viaticum, extremam-unctionem recipere. Exigit quidem S. Synodus quòd famuli vivant *sub regularium obedientiâ*; sed ex pluribus declarationibus S. Congr. Conc. colligi potest quòd sic vivere censeantur qui actu conventui deserviunt; item omnes oblato, donati seu tertiarii, qui intra septa monasterii commorantur. Ita Bouix, *De Regul.*, t. 2, p. 200-204; Ferraris, v° *Approbatio*, art. 1, n° 66, qui addit (n° 70) quòd hoc privilegio non gaudeant advenæ qui in monasterio infirmantur, ex decreto S. Cong. Conc., 17 sept. 1670; et si ibi decedant, non sepeliri debent in eorum ecclesiis.

« Neque censendi (sunt) habitare intra septa et domum qui » domicilium intra quidem ambitum monasterii (habent), » sed a propriè dicto regularium habitaculo sejunctum. » V. Bouix, *De Regul.*, ib., p. 200, ex Ben. XIV, qui citat unam decisionem S. Cong. Conc.—Vid. etiam *Analecta juris pontif.*, avr. 1855, col. 1389-1393.

612. 2° Quoad juvenes in collegiis regularium admissos et puellas in conventibus monialium educationis causâ degentes, jus non patet : afferuntur enim auctoritates pro et contra : unde cautè procedendum est, et attendendæ sunt locorum consuetudines; quibus in hac re, inquit D. Bouix (*ibid.*, p. 207), multum est deferendum : porro istæ generaliter regularibus suffragantur præsertim quoad puellas in conventibus degentes. Vid. infra (620).

Benè autem possunt, ait idem Bouix (*ib.*, p. 208), hospitalia, collegia, aut alia pia loca, per solam Episcopi auctoritatem eximi ab obligatione recipiendi in parochiâ communionem paschalem, viaticum aut extremam-unctionem. Et reverà solent Episcopi capellanum monialium non exemptarum deputare qui omnia sacramenta, etiam in articulo

mortis, eis ministret ¹. Secus à tamen consuetudine legitima in contrarium aut concessione Episcopi, ad parochum spectat monialibus non exemptis viaticum aut extremam-unctionem ministrare. Ferraris, v^o *Capellanus monialium*, n° 18; — Bouix, *De Parocho*, p. 651; — *Analecta*, janv. 1858, col. 503. At mos Galliæ, quod hæc à Capellau. fiant, servandos (S. C. C.).

613. Nullibi præcipitur in jure communi primam communionem esse accipiendam à paroko, vel in propriâ parochiâ. Ita Bouix (*ibid.*, p. 210) : « Quâ verò ætate, inquit Catechismus Romanus (de Eucharistiæ Sacram.), pueris sacra » mysteria danda sint, nemo melius constituere poterit » quàm pater et sacerdos cui illi confitentur peccata. Ad » illos enim pertinet explorare et a pueris percontari an » hujus admirabilis Sacramenti cognitionem aliquam acceperint et gustum habeant. »

In hæc tamen Provinciâ Avenionensi sic statutum fuit a Synodo provinciali, anno 1849 (p. 55 et 56) : « Pueri ad » primam communionem in ecclesiâ parochiali accedant, » quando rudimenta fidei à paroko edocti fuerint, » et tempus congruum advenerit : attamen in domibus » utriusque sexûs institutioni destinatis, ubi pro officiis » ritibusque sacris est sacellum præpositusque sacerdos, » admittantur ad primam communionem pueri qui erudiuntur et instituuntur, sed interni tantùm a tribus saltem mensibus in domo commorantes. » Similia habent Concilia Aquense 1850, Senonense, Rhothonagense, Burdigalense, Rhodonense : unde hoc videtur esse jus receptum in totâ Galliâ. *Prælect. S. Sulpitii*, n° 216.

614. 3° Licet processiones fieri non possint generaliter a regularibus extra claustra sinè licentiâ Episcopi; sufficit tamen illa licentia absque parochi assensu; imò per Octavam Corporis Christi, etiam in Dominicâ infra eandem, possunt processionem facere extra limites conventûs, non

¹ Ita in hæc diocesi Valentiniensi (*Ordonn.*, p. 184, etc.); in paginâ verò 229, loquendo de Communitatibus additur : « Nous autorisons » toutes les personnes professes ou novices, qui composent les communautés, ainsi que les tourières et les domestiques, à faire leurs » Pâques dans la maison. »

petitâ parochi veniâ (Const. *Cum interdum*, Gregorii XIII).
V. Bouix, *De Parocho*, p. 523.

615. 4° Regulares approbati ad confessiones possunt, toto anno, etiam tempore paschali, sæcularium confessiones excipere; possunt etiam infirmos audire, sed eorum confessione exceptâ, certiores debent facere parochum (Bened. XIV, *De Syn.*, lib. 11, cap. 14, n° 3-5). Vide Bouix, *ibid.*

5° Item possunt regulares in suis ecclesiis Eucharistiam distribuere sæcularibus, excepto solo die Paschatis (*De Syn.*, n° 5).

616. 6° Cogere nequit parochus ut sui subjecti præcepto audiendi missam satisfaciant in ecclesiâ parochiali; præceptum enim implere possunt etiam in ecclesiis regularium (*De Syn.*, n° 7).

7° Omnes Hebdomadæ Sanctæ functiones liberè a regularibus in ipsorum ecclesiis peragi possunt (Bouix, *De Parocho*, p. 524).

8° Non ominopatet utrum regularibus liceat in suis ecclesiis benedictionem impertiri mulieribus post partum (Bouix, *ib.*, p. 509). Negat de Herdt, qui legendum est, p. 6, n° 11, V. (Bouix, *ib.*, p. 509).

617. 9° Impedire nequit parochus quin regulares, in suis ecclesiis horâ sibi benè visâ, prædicent et annuntient festa, vigiliis et jejunia sequentis hebdomadæ (Bened. XIV, *De Syn.*, lib. 9, cap. 17, n° 16). Vide Leuren., apud Bouix (*ibid.*, p. 524).

618. Ut autem intelligi possint variæ aliæ exemptiones quæ præsertim confraternitates concernunt, utile erit hic subijcere decretum S. Congr. Rit., 10 decemb. 1703.

« Ad debitum imponendum finem controversiis quæ
» inter parochos et confraternitates sæculares eorumque
» capellanos et officiales super juribus parochialibus et
» functionibus ecclesiasticis, nonnullisque præeminentiis
» seu prærogativis frequenter exeriri solent, in S. Rit.
» Congreg. ab Emin. et Rever. DD. Cardinali Colloredo,
» propositis infra scriptis dubiis, videlicet :

» 1° An confraternitates laicorum legitimè erectæ in ecclesiis parochialibus, habeant dependentiam a parochis

» in explendis functionibus ecclesiasticis non parochialibus ?

» 2° An dictæ confraternitates erectæ in capellis vel oratoriis tam publicis quàm privatis, adnexis parochialibus ecclesiis et ab eis dependentibus, habeant dictam dependentiam à paroco quoad dictas functiones ?

» 3° An confraternitates erectæ in aliis ecclesiis publicis habeant quoad easdem functiones aliquam dependentiam a paroco intra cujus parochiæ limites sitæ sunt ecclesie ?

» 4° An confraternitates erectæ in oratoriis tum publicis tum privatis, sejunctis ab ecclesiis parochialibus, quoad dictas functiones ecclesiasticas habeant dictam dependentiam à paroco ?

» 5° An benedictiones et distributiones candelarum, cinerum et palmarum sint de juribus merè parochialibus ?

» 6° An benedictiones mulierum post partum, fontis baptismalis, ignis, seminis, ovorum et similium sint de juribus merè parochialibus ?

» 7° An functiones omnes Hebdomadæ Sanctæ sint de juribus merè parochialibus ?

» 8° An celebratio missæ solemnis Feriâ V, in Cœnâ Domini, sit de dictis juribus parochialibus ?

» 9° An prima pulsatio campanarum in Sabbato Sancto sit de dictis juribus parochialibus ?

» 10° An celebratio missarum solemniū per annum, sive pro vivis sive pro defunctis, sit de dictis juribus parochialibus ?

» 11° An expositio 40 horarum et benedictio quæ fit super populo sit de dictis juribus parochialibus ?

» 12° An expositio quæ fit cum reliquiis et sacris imaginibus et benedictio quæ cum eis fit super populo, sit de dictis juribus parochialibus ?

» 13° An functiones in præcedentibus octo dubiis, videlicet a dubio 5 ad 12 expressæ, peragi possint in oratoriis privatis, contradicente paroco ?

» 14° An in dictis oratoriis privatis confraternitatum per confratres statis horis, recitari possint horæ cano-

- nicae cum cantu vel sinè, absque aliâ licentiâ parochi?
- » 15° An in dictis oratoriis privatis sit licita celebratio
- missæ privatæ, assentiente Ordinario loci et contradi-
- » cente parochi?
- » 16° An capellani confraternitatum possint populo
- » denunciare festivitates et vigiliis occurrentes in hebdo-
- » madâ, absque licentiâ parochi?
- » 17° An parochus, invitis confratribus, docere possit
- doctrinam Christianam in prædictis ecclesiis et oratoriis
- » publicis vel privatis a parochiali divisis et separatis?
- » 18° An in sæpe dictis ecclesiis publicis confraterni-
- » tatum possint haberi publicæ conciones, etiam per
- » totum cursum Quadragesimæ vel Adventûs cum licentiâ
- » Ordinarii et absque licentiâ parochi?
- » 19° An in iisdem ecclesiis possit celebrari missa sive
- » lecta sive cantata, ante missam parochialem sive lectam
- » sive cantatam?
- » 20° An ad parochum spectèt facere officium funèbre
- » super cadaveribus sepeliendis in sæpe dictis ecclesiis et
- » oratoriis publicis confraternitatum?
- » 21° An intra ambitum earundem ecclesiarum fieri
- » possint processiones juxta cujusque confraternitatis
- » institutum, absque interventu vel licentiâ parochi?
- » 22° An eædem processiones fieri possint extra ambi-
- » tum dictarum ecclesiarum, absque licentiâ illorum paro-
- » chorum per quorum territorium transeundum est?
- » 23° An in dictis processionibus, capellani confrat-
- » ernitatum possint deferre stolam?
- » 24° An Episcopo accedente ad ecclesias publicas con-
- » fraternitatum quæ non sint regularium, neque proprium
- » rectorem beneficiatum habeant, porrigendum sit asper-
- » sorium à parochi in cujus territorio sunt sitæ dictæ
- » ecclesiae?
- » 25° An earundem ecclesiarum et confraternitatum
- » rectores et capellanos possit parochus, cessante speciali
- » ac legitimo titulo et ex solo jure parochialitatis, com-
- » pellere invitos ad assistendum functionibus ecclesiae
- » parochialis?

» 26° An in sæpe dictis ecclesiis confraternitatum neque
 » parochialibus neque regularibus, retineri possit Sanctis-
 » simum Eucharistiæ Sacramentum sinè speciali indulto
 » Sedis Apostolicæ?

» 27° Præsuppositâ facultate retinendi, an possit infra
 » annum publicè exponi sinè licentiâ Ordinarii?

» 28° An possit parochus se ingerere in administratione
 » oblationum, elemosynarum in sæpe dictis ecclesiis re-
 » collectarum, vel capsulæ pro illis recipiendis expositæ
 » clavem retinere?

» 29° An in ecclesiâ parochiali confratres, vel eorum
 » capellani immiscere se valeant, invito parochi, in ejus-
 » dem ecclesiæ functionibus sive parochialibus sive non pa-
 » rochialibus?

» 30° An confraternitates, sive sint erectæ in ecclesiâ
 » parochiali sive extra illam, possint pro libitu et juxta
 » uniuscujusque peculiaria statuta, congregationes suas
 » facere absque interventu vel licentiâ parochi?

» 31° An possint bona propria administrare ac de illis
 » disponere, absque ullâ dependentiâ a parochi?

» 32° Quando parochus eisdem congregationibus interest
 » de mandato Ordinarii et tanquam ejus delegatus, an
 » possit suffragium decisivum ferre? Et quatenus affir-
 » mative?

» 33° An etiam suffragium duplex?

» Sacra eadem Rituum Congregatio, re maturius dis-
 » cussâ, respondendum esse censuit:

619. » Ad 1^m affirmative; ad 2^m affirmative; ad 3^m ne-
 » gative¹; ad 4^m negative; ad 5^m negative; ad 6^m negative,
 » sed benedictiones mulierum et fontis baptismalis fieri

¹ In hac diœcesi Valent., ex *Ordonn.* (p. 147), in hoc casu Parochi
 subjiuntur, sed hoc contradicit Concilio Avenionensi anni 1849, ubi
 dicitur: « Quæ verò confraternitates oratoria habent extra parochialis
 » ecclesiæ mancipium, jurisdictioni Ordinariorum immediatè subjiun-
 » tur qui eas sacerdoti cui libuerit administrandas committant, salvis
 » tamen de jure parochorum attributionibus. Unde cavebunt summo-
 » pere sodalitates ne missæ, officia piaque exercitia eadem horâ
 » celebrentur quâ missa parochialis et officium vespertinum. » P. 92.

» debere a parochis¹ ; ad 7^m négativè prout jacet ; ad 8^m
 » négativè prout jacet, sed spectare ad parochos ; ad 9^m
 » négativè prout jacet, sed spectare ad ecclesiam dignio-
 » rem, ad formam Const. Leonis X 22, § 14 ; ad 10^m ne-
 » gativè prout jacet, sed licere confratribus duntaxat in
 » festivitibus sollemnioribus ejusdem ecclesie, vel ora-
 » torii, ut in Brundusina sub die 1 julii 1691 ; ad 11^m nega-
 » tivè ; ad 12^m négativè, et quoad benedictiones cum
 » reliquiis et imaginibus servantur decreta ; ad 13^m satis
 » provisum in superioribus ; ad 14^m affirmativè, nisi aliter
 » Ordinarius statuat ex rationabili causâ ; ad 15^m affirma-
 » tivè² ; ad 16^m affirmativè ; ad 17^m négativè ; ad 18^m
 » affirmativè ; ad 19^m négativè, nisi aliter Episcopus dis-
 » ponat (vide etiam notam 2^m supra dictam) ; ad 20^m affir-
 » mativè, quandò tumultandus est subjectus parochus intra
 » ejus fines est ecclesia vel oratorium ; ad 21^m affirmativè ;

¹ Edictæ sunt tamen declarationes contrariæ à S. Cong. Concilii, 7 Decemb. 1703 et 1720 pro casibus particularibus. V. Bonix, *De Parocho*, p. 509. *Analecta juris pontificii*, avril 1855, col. 1396, ad 10^m.

² In hac diocesi Valentiniensi sic statuitur (Ordonn., p. 81) : « Nous défendons à tous les prêtres qui sont dans le diocèse de prêcher ou de laisser prêcher dans aucune église, sous quelque prétexte que ce soit, pendant la messe du prône et même une heure auparavant. » Sed hæc intelligi non possunt de ecclesiis regularium exemptorum. V. supra (595.)

« Nous défendons à toutes les Confréries, Congrégations et réunions quelconques de fidèles, sauf aux communautés religieuses, de chanter des offices, ou de faire d'autres exercices de piété pendant la messe du prône, ou même une demi-heure avant qu'elle commence ; le tout sous peine d'interdit pour l'association et pour la chapelle où se ferait l'exercice.

« Nous défendons... de sonner ou de laisser sonner aucune messe une heure avant la messe de paroisse... On ne sonnera également aucune messe particulière dans aucune église avant la fin de l'instruction qui se fait à la messe de paroisse. » (596.)

Nequit Episcopus sine sufficienti causâ prohibere ne pluries in die celebrentur missæ in oratorio publico jam erecto : S. Cong. C., 8 aug. 1739 ; sed potest prohibere ne in talibus oratoriis celebretur nisi finita missâ parochiali, dummodo tamen missa in ecclesiâ parochiali, horâ opportuna, celebretur. S. Congr. in causâ S. Agathæ Gothorum. V. *Universis*, 9 janvier 1560, ubi aliæ decisiones referuntur. Bonix, *De Episcopo*, t. 2, p. 323 ; Ferraris, *de Confraternitates*, art. 3, n° 22.

- » ad 22^m negativè, nisi adesset licentia Episcopi ¹; ad
 ■ 23^m negativè, extra propriam ecclesiam; ad 24^m negativè;
 » ad 25^m negativè ²; ad 26^m negativè; ad 27^m negativè;
 » ad 28^m negativè; ad 29^m negativè; ad 30^m affirmativè,
 » dummodo non impediunt functiones et divina officia; ad
 » 31^m affirmativè; ad 32^m negativè; ad 33^m negativè.

» Et ita (salvis tamen conventionibus et pactis in erectione confraternitatum forsitan factis, concordis inter partes initis et à S. Sede approbatis, indultis, constitutionibus synodalibus et provincialibus, et consuetudinibus immemorialibus vel saltem centenariis) declaravit ■ ac decrevit... die 10 decemb. 1703. »

Confirmatum fuit hoc decretum à Clement. XI, Constitutione *Ad debitum*. Vide circa hæc omnia relationem factam S. Congr. Concilii, et responsionem ab eâ datam 24 aug. 1850, apud *Corresp. de Rome*, 20 sept. 1850, n° 41 (2e édition), et apud diarium *Univers*, 9 janv. 1860.

620. His addendum est quòd, sive ex privilegiis apostolicis sive ex consuetudine sive ex dispositione Ordinariorum, pleraque hospitalia eximantur à jurisdictione parochiali pro administratione Viatici, Extremæ-Uctionis, nec non pro celebrandis funeribus, non tamen pro matrimoniis inibi celebrandis. V. D. Bouix, *De Parocho*, p. 666; — Lequeux, n^{is} 396 et 397.

Eximi etiam possunt ab Episcopo quoad hæc omnia seminaria, ut constat ex S. Congr. Conc., in decis. 12 mart. 1757, quæ sic se habet : « An sit locus exercitio jurium » parochialium in seminario Colimbriensi, seu potius

¹ Non ideo tamen jus habet parochus deferendi per processionem SS. Sacramentum, sed hoc jus pertinet juxta, rubricas, ad sacerdotem qui missam antea celebravit. S. C. Conc., 29 jan. 1859. V. *Analecta juris pontificii*, 33^e liv., col. 1753.

² Confratres Sodalitatis Confalonis et SS. Sacramenti tenentur in hac diocesi Valenticensi ad interessendum processionibus præscriptis. V. *Ord.*, p. 159, 164; et Concil. Avenionense anni 1849, p. 92. Huic suffragatur Ferraris dicens : « Confratres ad conveniendum solitis processionibus compellere potest Episcopus sub penis ejus arbitrio imponendis, stante possessione illos vocandi per edicta. S. Cong. Conc., » 21 jan. 1622, et 8 maii 1627. » (V^o *Confraternitas*, art. 6, n° 20.)

» constet de libertate ejusdem seminarii in casu. » Congr. respondit : « Negative ad primam partem ; affirmative ad » secundam. » Vid. *Analecta juris pontificii*, oct. 1854, col. 1110. — D. Boissonnet, *Dictionnaire des décrets*, v^o *Séminaire*. (Contradicunt tamen *Anal.* n° 65, col. 1092, etc.)

Idem dicendum est de aliis communitatibus quæ censentur publica Instituta, de communitatibus monialium et religiosorum non exemptorum. V. Bouix, *De Regul.*, t. 2, p. 348 et 349. Hoc tolerari potest. (S. C. C., ap. *Revue des sc.*, XI, 276.)

CAPUT IV.

DE JURIBUS ET OBLIGATIONIBUS EORUM QUI HABENT JURISDICTIONEM ECCLESIASTICAM.

621. Jurisdictio ecclesiastica supponit necessariò in eis qui illam possident varia jura et prærogativas, videlicet jus ad reverentiam et obedientiam ex parte subditorum. Cùm insuper jura hujusmodi in inferiorum potiusquam in superiorum gratiam fuerint istis collata, exinde enascuntur obligationes superiorum quæ duplicis sunt generis : *positivæ* nempe, quæ in certis actibus præstandis consistunt, v. g. residentia, etc.; *negativæ* verò, scilicet in excessibus vitandis.

De obligationibus *positivis* dicemus præsertim in sequenti dissertatione, exponendo quidquid pertinet ad singula officia. Ibidem tractabimus de specialibus juribus singulorum jurisdictionem habentium. Sufficiat igitur hîc sermonem facere de juribus Superiorum ecclesiasticorum in genere, et de illorum obligationibus *negativis*, sive de excessibus ab ipsis vitandis.

ART. I.

DE JURIBUS ET PRÆROGATIVIS SUPERIORUM ECCLESIASTICORUM IN GENERE.

622. Jura Superiorum ecclesiasticorum sunt generatim jus ad obedientiam et reverentiam.

1° Obedientia exigit ut inferior suscipiat et exequatur

mandata sui Superioris in his quæ pertinent ad ejus jurisdictionem : hoc enim promissit sacerdos in sua ordinatione. De vi hujusmodi promissionis vide S. Liguor. lib. 6, n° 828 : « Agnoscimus presbyterum, inquit Bened. XIV » « Const. *Ex quo dilectus*, 14 jan. 1748, hujusmodi promissionis vigore eâ lege inter alias astrictum teneri, ut » a servitio ecclesiæ cui addictus fuerit discedere nequeat » sine licentiâ Episcopi. » Ad hanc obedientiam tenetur etiam in dubio utrum præceptum sit justum nec ne, quia pro superiore est præsumptio. Non tamen obediendum est, si malum sit quod præcipitur (Can. *Si is qui præest* 101, causa 11, q. 3). Quando verò ex duobus superioribus unus præcipit unum et alius contrarium, in rebus quæ verè ad utriusque jurisdictionem pertinent, majori superiori deferendum est : unde « ipsi Episcopo contra *jus commune* » præcipienti non est obtemperandum, inquit Lequeux » « n° 141 *bis* : lex enim communis superior est Episcopo » particulari. »

623. Attamen clericus magis tenetur obedire suo Episcopo quam Metropolitano, quia iste non est superior nisi in casu appellationis aut visitationis; similiter monachus magis tenetur obedire suo Prælato quam Episcopo (Reiffenst., lib. 1, tit. 33, n° 23).

« Mandato superioris etiam oneroso humiliter est obediendum, et piâ devotione tolerandum jugum quod imponitur etsi vix ferendum (can. *In memoriam*, dist. 19) : » atque insuper patientissimè toleranda est correctio etiam » injusta (can. *Contra morem*, dist. 100), nisi quis rationabilem causam prætereendere possit, eamque debitâ cum » reverentiâ assignet cur mandatum Superioris adimplere » non possit. Cap. *Si quando* 5, de *Rescriptis*. » (Reiffenst., *ibid.*, n° 21.)

Item obedientia exigit ut inferior deferat superiori in judicio subeundo. Cap. *Ex litteris*, et cap. *Cum dilecti* 6, de *dolo et contum.*, nisi, per legitimam appellationem aut recusationem, ejus judicium declinare valeat.

624. 2° Reverentia debetur superioribus, id est, inferiores exhibere debent superioribus externa signa æstima-

Abbas mitrâ insignitus major est habendus aliis non mitratis (cap. *Ut Apostolicæ* 6. de *Privil.*, in 6°).

627. Nota etiam 1° quòd ii. qui in ritibus sacris et precibus publicis vestiti sunt sacris paramentis. præcedunt eos, etiam superiores. qui vestes communes gestant.

2° « Episcopus diœcesanus. in suâ ecclesiâ et diœcesi in » consecrationibus et actibus pontificalibus exercendis. » præferendus est aliis Archiepiscopis et Episcopis etiam » anterioribus. excepto Metropolitano ejusdem. licet abas » debeat advenas honorare. Congr. Rit., 10 jan. 1609. » Ita Gavantus. v^o *Præcedentia*, additio n° 1.

3° His autem exceptis. præcedentia semper dignioribus est danda. juxta S. C. Rit., 1 sept. 1607. V. Ferraris, v^o *Præcedentia*, n° 4.

REGULÆ SPECIALES PRÆCEDENTIÆ.

628. *Quoad Episcopos* : — « Præcedentia inter Epis- » copos nullâ aliâ ratione regulatur nisi electionis seu » provisionis, ut qui prius electus seu provisor fuit de » aliquo episcopatu, alteri postea electo seu promoti » præcedat. S. C. Rit., 31 mart. 1609. » Vid. *Analecta jur. pontif.*, 45° livr., col. 903-916.

« Præcedentia Episcoporum in Conciliis Provincialibus » statuenda est juxta tempus ordinationis, non autem » secundum dignitatem Ecclesiarum. S. Congr. Conc., » 9 apr. 1596. » Ferraris, v^o *Præcedentia*, n° 3 et 4; et apud *Analecta* (ibid.).

Episcopus Canonicus debet præcedere omnibus aliis Canonicis, et sedere in primo stallo supra omnes. S. C. R., 16 mart. 1833 (Bouix, *De Capitulis*, p. 518). Circa præcedentiam Episcoporum, vide insuper infra dicenda 1080 et 1087.

629. *Quoad Vicarios Generales* : — Sic habet Ferraris, v^o *Vicarius Generalis* : « ... 7° Vicarius Generalis, absente » Episcopo, debet habere primum locum super omnes dignitates et Canonicos, non obstantibus consuetudinibus » aliisque in contrarium. S. Cong. Rit., 7 aug. 1610...

» 8° Vicario Generali habitu Vicarii ¹ in processionibus

¹ Ille habitus est subtana cum mantelletto nigro. S. Cong. Rit. apud

incedenti danda est precedencia super omnes Dignitates
et Canonicos et etiam super illas Dignitates et Canonicos
que habitu Protocollari incedunt. S. Cong. Rit., 16
jul. 1605..

9° Summodi Canonici non incedant parati. S. C. Rit., 3
aug. 1602. de illa regula excipitur Hebdomadarius. S. C.
Rit., 27 febr. 1647. apud D. Boux. *De Capisulis*, p. 324. l.
10° Vicarius Generalis Canonicus, cum sedet in Cano-
nicis, debet sedere in loco sue receptionis et in habitu
canonicali, alias non laicorum distributiones quotidianas.
S. C. Rit., 10 decembris. 1601 Ferraris. *ibid.* n° 12. Si
vero velit precedere un Vicarius, debet habitum canoni-
calem dimittere. S. Cong. Rit., 4 febr. 1600..

11° 18° Vicarius Generalis non precedit Dignitatibus et
Canonicis paratis, consuetudine in contrarium non obs-
tante. S. C. Rit., 6 sept. 1603. »

Attamen, citata alia decis. S. C. Conc., 16 sept. 1649,
sic edicit Bened. XIV *De Syn.* lib. 3. cap. 10, n° 4 : « Que
tamen decisio est intelligenda nisi Vicario assistat con-
suetudo etiam tunc procedendi, aut nisi ipse pariter sit
inductus habitu prelatis, rectore videlicet et manel-
lentis, juxta alias ejusdem Congregationis Declarationes
regulas et Missiones. »

Vicarius Generalis debet precedere Gubernatorem non
pontificatum in temporibus, etiam presente Episcopo. S.
Cong. Rit., 28 apr. 1607 Gavanti, v^o *Præcedencia*, n° 229.

« Locus autem Vicarii Generalis debet esse secun-
dam consuetudinem ecclesie, que non est mutanda. »
S. C. Rit., 15 martii 1603. Vide alia apud Ferraris, *ibid.*,
et apud D. Boux. *De Capisulis*, p. 323.

12° 13° *Quid Vicarius Capitularum* : — « Vicarius
Capitularis non potest occupare sedem Archidiaconi in
ecclesia, sed sedere debet in alia sede portatili. S. Cong.
Rit., in Nucet., 10 apr. 1601.

14° Archidiaconus seu alia Dignitas major post pontifica-
Ferraris, *ibid.*, n° 22. Juxta Santhum, n° 3065 : « Est saltem cum
vestimento ecclesiastico, non est Protocollarius et non debet un secundum
cum caudâ et manellento. » V. Boux. *De Capisulis*, p. 324.

» lem præfertur Vicario Capitulari, etiamsi dictus Vicarius
 » non sit Canonicus. Barbosa.... cum aliis. » Ferraris,
 vº *Vicarius Capitularis*, art. 1, n^{is} 52-54.

Vicarius Capitularis præcedentiam habet supra omnes,
 post dignior. de Capitulo; sedere proinde dei et post 1° Dignit.
 (Gardell., 866, 940, 1810, 2256, 2864).

In processionibus debet incedere à sinistris Dignitatis
 repræsentantis Capitulum, ita ut censeatur inferior toto
 corpore Capituli. Bouix. *de Capitulis*, p. 526; — et Ferraris,
 vº *Canonicus*, art. 7, n^{is} 46-47.

631. *Quoad Capitula et Canonicos*: — « ... 5º Præce-
 » dentia semper debetur Canonicis Ecclesiæ Cathedralis
 » supra Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ, etiam in associan-
 » dis funeribus propriis ipsi Collegiatæ. S. C. Rit., 18 aug.
 » 1618....

» ... 7º. Præcedentia debetur Canonicis Ecclesiæ Colle-
 » giatæ supra collegium parochorum et aliorum presbytero-
 » rum.... S. C. Rit., 12 mart. 1616. » Ferraris, vº *Præce-*
dentia. — Etiamsi curati essent cottâ et stolâ induti (S. C.
 Rit., 30 jul. 1616.) — Vide tamen controversiam quoad paro-
 chum ecclesiæ in casu funerum, ap. D. Bouix, *De Parocho*,
 p. 497; et apud Ferraris, vº *Canonicus*, art. 7, nº 60.

Capitulum et Canonici, non solum in viâ sed etiam in
 propriâ ecclesiâ parochiali, præcedere debent ipsi parocho
 in funeribus et aliis functionibus. Officium tamen in
 ecclesiâ faciendum est à parocho defuncti (S. R. Congr.,
 28 apr. 1703). Vide etiam *Ordonn. du diocèse de Valence*,
 p. 18.

« In funeribus seu cadaveris ad ecclesiam deductione,
 ■ si adsit Capitulum Collegiatæ, debetur præcedentia Capi-
 » tulo supra parochum (Gardell., nº 4730).

» Canonici Cathedralis uti singuli non præcedunt parocho
 » in ipsius ecclesiâ (Gardell., n^{is} 79 et 2505).

» Si tamen aliquis Canonicus, etiam honorarius tantum,
 » procedat cum Episcopo suo, præit parocho in parochi
 » ecclesiâ etiam in alienâ diocesi; quia tunc non procedit
 » tanquam privatus, sed tanquam membrum cum capite
 » suo. S. Congr. Rit., 19 maii 1838.

» Canonici Cathedralis deputati ad seminarii administra-
 » tionem præferendi sunt aliis deputatis de Clero, etsi hi
 » primùm fuerint electi (Gardell., n° 3934).

» Canonici Cathedralis existentes uti singuli in locis dice-
 » cesis, nequeunt assumere habitum canonicalem, vel præ-
 » tendere præcedentiam et locum distinctum (Gardell.,
 » n° 3742). » Vide tamen infra (2449).— V. Bouix, *de Capi-*
tulis, p. 528, etc.

Canonici capitulariter et processionaliter procedentes
 præferuntur Abbatibus benedictis. S. Cong. Rit., 8 jul.
 1602. Canonicus priùs factus debet præcedere aliis post
 ipsum admissis etiamsi sint doctores. S. R. C., 19 nov. 1603.

« Ubi præbendæ sunt distinctæ (in Capitulis), servandus
 » est in sedendo et in gradiendo ordo præbendarum....
 » Ubi omnes præbendæ sunt presbyterales.... canonicus
 » presbyter præcedit Canonicum Diaconum vel Subdiacono-
 » num licet possessione antiquiorem; et quando ille dia-
 » conus vel subdiaconus fit presbyter, non recuperat
 » præcedentiam super presbyterum possessione minùs
 » antiquum qui ratione sacerdotii præcedebat. S. Cong.
 » Rit., 16 decemb. 1828.

» Coadjutor Dignitatis debet sedere post Dignitates supra
 » omnes Canonicos (Gardell., n^{is} 4799 et 4821).

» Canonicis non licet occupare sedes Dignitatum absen-
 » tium vel præsentium. S. C. Rit. (Gardell., n° 3444.)

» Canonici semper præcedunt beneficiatis, dummodò
 » hi non sint parati sacris indumentis (Gardell., n° 776).

» Canonicus hebdomadarius solâ cappâ canonicali indu-
 » tus præcedentiam habet in eâ parte chori à quâ inchoatur
 » officium, etiam supra Dignitates (Gardell., n° 2374).

» Canonici nullatenus inservire debent in munere dia-
 » cono et subdiacono portionariis et aliis inferioris ordinis,
 » quâcumque non obstante consuetudine (Gardell., n^{is} 27
 » et 345). V. ap. D. Bouix, *De Capitulis*, p. 519, etc.

632. » *Quoad Parochos.* — Canonicus supranumera-
 » rius simul parochus in funeribus, præsentè capitulo, si
 » procedat cum stolâ, digniorem locum habet (Gardell.,
 » 4972, ad 1^m). » V. Bouix, *De Capit.*, p. 528.

Parochi assistentes functionibus Cathedralis sedere debent post Canonicos et ante beneficiatos, si sint de gremio Cathedralis : alioquin etiam post beneficiarios. Gardell., n^{is} 1746 et 1851. — Vide etiam Ferraris, v^o *Canonicus*, art. 7, n^{is} 12 et 13.

« .... 8. Præcedentia inter curatos ecclesiarum parochialium, non ratione regulæ (si parochus sit regularis), sed »
 » ratione antianitatis seu. prærogativæ ecclesiæ parochialis,
 » curatis danda est (S. Cong. Rit., 21 martii 1609)...

» .... 28. Præcedentia quæ debetur parochis perpetuis, ea-
 » dem debetur parochis et curatis amovibilibus ad nutum,
 » quia etiam hi gaudent prærogativis parochorum perpetuo-
 » rum, ut respondit S. C. Conc..., 27 martii 1706.

» Et hoc procedit etiam in eorum substitutis et subro-
 » gatis. S. Cong. Rit., 20 jan. 1691... » Quoad dominum
 loci, vide infra (1441). Pro funeribus vide (1424).

633. *Quoad alios clericos sæculares.* — Protonotarius præcedit Canonicis uti singulis, non autem capitulariter. S. Cong. Rit. 16 maii 1601. — Ferraris, V^o *Canonicus*, art. 7, n^{is} 12 et 13. Nisi esset Proton. *ad instar.* (Rev. des sc., t. XVI, p. 346.)

« ...25. Protonotarius ratione hujus Dignitatis non præ-
 » cedit in choro et in functionibus aliis presbyteris an-
 » tianis... S. Cong. Rit., 24 jan. 1688...

» 26. Secus tamen si incederet in habitu Protonotarii.
 » S. C. Rituum, 13 sept. 1670... » (Ferraris, V^o *Præcedentia*.)

634. « Vicarius foraneus ratione sui vicariatûs nullam »
 » habet præcedentiam in choro, sessionibus et processio-
 » nibus et aliis actibus et functionibus ecclesiasticis supra
 » alios parochos, Canonicos et presbyteros ipso antiquiores
 » et digniores; sed debet ipse Vicarius stare, sedere et in-
 » dere in loco suæ receptionis et Dignitatis, ac si non esset
 » Vicarius foraneus, tam cum cottâ quam sinè illâ, non
 » obstante quâcumque ordinatione Episcopi in contrarium,
 » præterquam in congregationibus quæ de mandato Epis-
 » copi singulis mensibus fiunt, in quibus tanquam Epis-
 » copi delegatus præcedere debet, non tamen in proces-
 » sionibus, missâ et aliis quæ fiunt ante congregationem. »

Ferraris, V^o *Vicarius foraneus*, ubi citantur multæ S. C. Rit. decisiones in quibus dicitur : *quæcumque consuetudine contrariâ non obstante*. S. C. Rit., 24 sept. 1605, etc. ¹.

635. « ...10. Præcedentia inter presbyteros sumitur ex antianitate ordinis, non ex gradu doctoratûs quia presbyteratûs ordo dignior est quàm gradus doctoratûs. S. C. Rit., 29 nov. 1603. » Ferraris, v^o *Præcedentia*. Nisi presbyteri minores suppleant vices et munus parochi (S. R. Cong., 13 aug. 1701) et in iis tantùm in quibus supplent parochum. S. R. Cong., n° 4698, ad 7, apud Gardell.—V. *Dictionnaire des décrets*, D. Boissonnet, v^o *Préséance*.

« Sacerdos prius ordinatus præferendus est presbytero postea ordinato, licet capellaniam possessionem prius acceperit qui postea ordinatus est. S. Cong. Rit., 16 junii 1606. » Ferraris, v^o *Sacerdos*, n° 54.

636. *Quoad seminarium*.—Seminarium non est de clero Ecclesiæ Cathedralis, ideoque in processionibus generalibus præcedentiam cedere debet Canonicis et curatis, non verò clericis extraneis non sacerdotibus nec beneficiatis in Ecclesiâ Cathedrali. S. Cong. Rit., 213, 433, 891, etc., apud D. Boissonnet, *Dictionnaire des décrets*, v^o *Séminaire*. — Professores seminarii non faciunt unum corpus cum suis alumniis ideoque si sint merè sacerdotes incedunt cum cæteris sacerdotibus sinè ullâ præeminentia (*ibid.*, ex Gardell., n° 4512, ad 2^m et 3^m).

637. *Quoad regulares*. — Sic habet Ferraris, v^o *Præcedentia* : « ... 9. Præcedentia semper debetur clero sæculari supra regulares, etiam in ipsorum regularium ecclesiis. » S. C. Rit., 31 martii 1618....

« ...17. Præcedentiam fratrum prædicatorum quoad alios fratres mendicantes, post clerum sæcularem et antiquos ordines monachales statuit S. Pius V, Const. *Divina*, 27 aug. 1578.

« ...19. Præcedentia inter monachos servatur juxta Bullam

¹ Secus decernunt statuta diocesis Valentiniensis quoad Archipresbyteros (*Ordonn.*, p. 19) qui sunt quoddam genus Vicariorum foraneorum.

» Gregor. XIII. S. C. Rit., 16 maii 1614 (hanc reperies ap.
» Ferraris, *ib.*, n° 44).

» 20. Præcedentiam habent monachi Cistercienses refo-
» mati ordinis B. Mariæ Fuliens... ante ordines mendi-
» cantes. Clem. VIII, Const. *Regis*, nonis Febr. 1599.

» 21. Præcedentiam monachis semper et ubique tri-
» buere debent fratres mendicantes. S. C. Rit., 23 mart.
» 1619.

» 22. Præcedentiam habent fratres minores S. Francisci
» *de observantiâ* ante fratres minores conventuales. Leo X,
» Const. *Licet*, 6 decemb. 1517.

» 23. Præcedentia inter fratres etiam observantes et ter-
» tiarios S. Francisci servatur juxta Bullam Gregor. XIII,
» ut ii præferantur qui prius in *loco controversiæ monaste-*
» *rium et locum* obtinuerunt. S. C. Rit., 3 oct. 1613...

»... 30. Præcedentia inter regulares utriusque sexûs inci-
» pit à die professionis, non habitûs, non obstante quolibet
» prætextu et contrariâ consuetudine. S. C. Episc. et Reg.,
» 12 sept. 1588. »

Quoad præcedentiam novitios choristas inter et laicos
professos non est uniformitas inter varios ordines. V. Fer-
raris, *ib.*, n° 40-41.

«... 46 S. Congr. Episc. et Regul. (6 oct. 1645) censuit
» servandas esse litteras Gregor. XIII et Urban. VIII... ut
» qui sunt in possessione præcedentiæ, præcedant, et ubi
» non constat de possessione, præcedant ii qui sunt anti-
» quiores in loco controversiæ... et sic refert Lantuscha...
» et Matthæucci... ubi subjungit : cæterum ubi est con-
» suetudo quòd regulares præcedant inter se ratione ori-
» ginis religionis, et non foundationis conventûs, est ser-
» vanda, ut respondit S. C. Episc. et Regul., 23 febr. 1693.

»... 56. Regulares in processionibus incedent post con-
» fraternitates laicorum, et post eos, in digniori loco, clerus
» sæcularis. S. C. Rit. 7, aug. 1621.

» Regulares in processionibus nec cum clero sæculari
» mixti incedere valent. S. C. Rit., 30 aug. 1595. » — Fer-
raris, *ib.*

638. *Quoad confraternitates*: « Confraternitates laicorum

» in processionibus procedere et præcedere debent inter
 » se juxta Bullam Gregor. XIII, incip. *Exposcit...* Sic S. C.
 » Rit... 10 maii 1608... Unde confraternitas, quæ prius sac-
 » cum induit præcedere debet aliis quæ postea induerunt.
 » S. C. Rit..., 7 aug. 1628... Excipitur tamen confrat-
 » ternitas SS. Sacramenti, cui debetur præcedentia supra
 » omnes alias confraternitates in illis processionibus, in
 » quibus deferitur SS. Sacramentum, prout declaravit S. C.
 » Rit... 18 jun. 1695¹. In aliis verò processionibus, con-
 » fraternitas SS. Sacramenti debet procedere et præcedere
 » juxta suam antianitatem sicut cæteræ aliæ. S. C. Rit.,
 » 18 jul. 1628². Jus præcedentiæ non attenditur in regressu
 » a processionibus. S. C. Rit. 18 jul. 1693. » Ferraris, v°
Confraternitas, art. 6, n^{is} 15-19.

639. *Quoad magistratus sæculares* : hæc habet idem Ferraris, v° *Magistratus*, n^{is} 1-14.

« Magistratus non debet occupare locum Capituli et
 » cleri qui in concionibus sedere debent immediatè apud
 » suum Episcopum. S. C. Rit., 25 jan. 1602.

» Magistratus aut judices non debent proprias Dignita-
 » tum et Canonicorum sedes, seu stalla in choro seu pres-
 » byterio occupare, quamvis aliquando id eis permissum
 » fuerit. S. C. Rit., 14 febr. 1600.

» Magistratus et Officiales civitatis thurificandi sunt post
 » Dignitates et Canonicos, æquis ductibus. S. C. Rit., 10 jul.
 » 1600.; non obstante usu in contrarium per 15 annos
 » servato. S. C. Rit., 24 oct. 1609.

» Magistratus sæcularis, quando non est de majoribus
 » et perpetuis, debet cedere in omnibus et per omnia cano-
 » nicis Ecclesiæ Cathedralis, et concionator debet prius Cano-
 » nicos quàm magistratum salutare. S. C. Rit., 3 oct. 1651.

» Magistratus quando est de majoribus debet incensari
 » ante Canonicos post assistentes Episcopo. S. C. Rit., 2
 » mart. 1602.

¹ V. *Ordonn. du dioc. de Valence*, p. 98.

² « Ea confraternitas locum honoris teneat cujus institutio antiquior
 » est, aut cui tribuit consuetudo jus præcedentiæ; mulieres tamen nun-
 » quam præcedant viros. » Ita Conc. Aven., anni 1849, p. 92.

» Magistratus laicus non potest habere locum in choro
 » sive in presbyterio, sed extra illum, ut sæpè declaravit
 » S. Rit. Congr... et præsertim... 2 jul. 1639. Unde ea-
 » dem S. Rit. Congr... 16 mart. 1697, confirmata 12 sept.
 » 1660, mandavit aptandum esse locum Magistratui extra
 » presbyterium juxta designationem porrectam à magistro
 » cæremoniarum, non obstante quòd Magistratus reperi-
 » retur in possessione, et allegaret alterius loci congrui
 » deficientiam. » Vide insuper *Analecta jur. pontif.*, 45°
 liv., col. 824.

Magistratus nequit exigere à celebrante reverentiam
 ante initium et in fine missæ. (S. R. C. n° 1308, 3069); sed,
 si mos vigeat, salutandus est ex urbanitate, in accessu et
 regressu. S. R. C. n° 2667. In associatione servandum
 est CÆREMONIALE EPISCOPORUM, lib. 1, c. 15, et Magistratus
 civilis incedere debet immediatè ante Episcopum. S. R. C.
 n° 3120.

In processionibus verò SS. Sacram., Gubernator et Ma-
 gistratus incedere non debent post baldachinum. S. R. C.
 27 aug. 1826, n° 4645 : nisi adsit consuetudo. S. R. C.
 4 apr. 1615.

640. *Varie quædam observationes circa præcedentiam.*

« Gravis est quæstio an sit servanda consuetudo per
 » quam minus dignus præfertur magis digno. — Varii in
 » varias abierunt sententias : Rota verò processit hâc cum
 » distinctione ut si agatur de præferendo minus digno
 » magis digno in aliquibus tantummodo actibus, recedi haud
 » possit ab hâc consuetudine. 10 mart. 1743, 17 jun. 1746.

» Sed dubitari non immeritò potest an hæc distinctio
 » locum sibi vindicare queat, ubi ex dispositione expressâ
 » Ritualis, vel Cæremonialis Episcoporum, magis dignus
 » obtinere debeat præcedentiam supra minus dignum in
 » actu particulari : sacrum tribunal Rotæ etiam in hoc
 » casu admittere videtur mox dictam distinctionem... Sed
 » præter causæ.. necessitatem, nam præcedentia in illo casu
 » (proposito) non descendebat ex Rituali vel Cæremoniali :
 » magis arridet sententia eorum qui hoc in casu tenent
 » servandam haud esse consuetudinem, ex decreto irri-

» tante quo munitæ sunt Constitutiones Confirmatoriæ
 » Ritualis et Cæremonialis. » Ferraris, vº *Præcedentia*, nº
 89-93.

641. Præcedentiarum controversias in funeralibus et
 processionibus componere potest Episcopus brevi manu,
 summariè et de plano, sinè strepitu et figurâ iudicii. S.
 Cong. Conc., Ferraris, *ib.*, nº 1.

« Controversiæ omnes de præcedentiâ inter ecclesias-
 » licos sacculares et regulares, in processionibus et aliis
 » processibus componantur ab Episcopo, auctoritate sua
 » canonica. » S. Cong. Conc., cap. 13. de *Regulis et Cæremoniis*
Manuale Episcoporum, vº *Præcedentia*, nº 1.—Vide etiam Bouix,
De Capitulis, p. 517.

642. Pro ordine servando in thurificatione, vide *Cæremo-
 niale Episcoporum*, lib. 1, cap. 23, nºs XXVII-XXXII. Pro
 ordine verò servando in dando pacis osculo, vid. *ib.*, cap.
 XXIV et XXIX; tandem pro ordine servando in Synodo,
 vid. *ib.*, cap. XXXI; et Ferraris, vº *Synodus diæcesana*,
 nº 115.

Consuli etiam possunt de hâc materiâ *Acta et Statuta*
 Synodi Nanciensis 1856. Cap. 10, p. 68; et Bened XIV, de
Syn., lib. 3, cap. 10.

ART. II.

DE EXCESSIBUS PRÆLATORUM SEU DE ABUSU JURISDICTIONIS ECCLESIASTICÆ.

643. Quærit. 1º Quid intelligatur per abusum jurisdic-
 tionis et quomodo contingere possit?

Resp. Abusum jurisdictionis in genere, esse usum illius
 malum seu illicitum; sed hic illum non intelligimus nisi
 quatenus, aliquo modo saltem, lædat jus alienum.

Quinque præcipuos hujusmodi abusus recenset Le-
 queux, nº 143, etc.

« Primus abusus est quòd quis sibi vindicet jurisdic-
 tionem in subditos alterius: «Nullus... altèrius parochianum
 » judicare vel ordinare, aut excommunicare præsu-
 » mat: quia talis judicatio aut ordinatio nullas vires habe-
 » bit: unde et Dominus loquitur (Deut., 29): *Ne trans-*

» *grediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.* »
(Cap. *Nullus*, causa 9, q. 2.)

« Secundus abusus est, si extendatur jurisdictio ad materiam alienam : quod contingeret, si parochus, potestate *fori interni* tantum gaudens, jurisdictionem *fori contentiosi* etiam in proprios parochianos vellet exercere, vel si Episcopus negotia merè sæcularia, propriâ auctoritate dijudicaret.

» Tertius est, si superior, qui non est immediatus, sinè causâ a canonibus probatâ, ad suum trahat tribunal causam quæ in primâ instantiâ erat à iudice (inferiori) immediatè dijudicanda; sic 1° cap. *Dilecti filii* 66, *de appellat.*

« Cùm, omisso diœcesano Episcopo, fuisset ad Archiepiscopum appellatum, in causâ ipse de jure procedere non debebat. » Sic 2° ipsi Romani Pontifices curaverunt ne indiscretis appellationibus ad se aut ad suos legatos minueretur Episcopalis jurisdictio. Cap. 30, caus. 14, q. 3. In Galliis, proferri potest Concordatum inter Franciscum I et Leonem X, tit. 14, *de appell. frivolis* : « Quòd si quis » offensus, coram suo iudice, justitiæ complementum habere non possit, ad immediatum superiorem per appellationem recursum habeat, nec ad aliquem superiorem » etiam ad Nos, *omisso medio.* »

» Quarto loco, esset abusus quòd primi superiores sinè causâ sufficienti injustè auferrent et restringerent jura inferiorum; sed huic abusui, si quando contingeret, soli primi Superiores seu SS. Pontifices obviare possent.

» Quintus abusus est quodcumque *novum gravamen* quod absque causâ sufficienti subditis imponitur, ut si novus census exigeretur indebitè; si subditi inhonestè tractarentur; si leges canonicæ in judiciis, in censuris aliisve pœnis decernendis, non observarentur; etc. Cap. *Pervenit, de excessib. Prælat. et subdit.* » Huc etiam referri potest canon *Esto subjectus* 7, dist. 93, ubi dicitur : « Esto sub- » jectus Pontifici tuo; quasi animæ parentem suscipe... Sed » Episcopi sacerdotes se esse noverint, non dominos : » honorent clericos quasi clericos, ut et ipsis, à clericis » quasi Episcopis honor deferatur. »

Pariter reputantur in jure *excessus* omnes illi actus per quos indebitè restringuntur privilegia exemptorum.

Vide etiam Reiffenst., lib. 5, tit. 31, n^{is} 2-6.

644. Quærit. 2° Quæ remedia canonica subditis suppetant adversùs Prælatorum excessus?

Respondeo cum Lequeux (n° 151) quatuor posse indicari :

1° *Supplicationem*, seu humilem repræsentationem exhibitam *ipsi Superiori excedenti*, ut re cognitâ aliud decernat. Leges romanæ insinuabant quòd pateret recursus à *principe malè informato ad principem meliùs informatum*, et ut dicebant, ab *Alexandro dormiente ad vigilantem*. In monumentis ecclesiasticis hoc ipsum pluries commendatur.

« Apostolica Sedes, ait S. Bernardus (epist. 170), hoc habet » præcipuum ut non pigeat retractare quòd à se fortè de- » prehenderit fraude elicitum. » Igitur si res fiat cum debitâ reverentiâ, eoque fine ut *rationes* priùs incognitæ adducantur, utiliter fiet ista reclamatio. At verò meritò S. Sedes rejicit eorum expostulationes auctorum quorum libri damnantur eò quòd lædant sanam doctrinam et qui queruntur se non fuisse auditos. Non enim tales causæ pendent ab intentione scribentis.

2° *Appellationem simplicem* seu propriè dictam; quæ definitur : *actus quo læsus seu gravatus sententiâ judicis inferioris causam defert ad judicem superiorem*.

Certum est hoc remedium ab innumeris canonibus expressè esse concessum. De hujusmodi appellatione specialiter dicemus infra (5974-5995).

3° *Querimoniam*, seu *appellationem extrajudicialem*, quo nomine intelligi potest actus quilibet per quem subditus læsus extrajudicialiter a judice inferiore recurrit ad superiorem. Hanc facultatem plurimi canones supponunt : « Sacri canones etiam extra judicium passim appellare » permittunt; nec solent hujusmodi dici appellationes, » sed provocationes ad causam. » (Cap. *Cùm sit Romana, de Appell.*)

Et verò hodie istud remedium eò majoris est momenti quòd rariùs contingat propriè dictum judicium.

4° *Recusationem* judicis, cujus reus declinat jurisdic-

tionem propter eas causas quæ à canonibus admittuntur.
Huic remedio affinis est *oppositio nullitatis sententie*.

De his omnibus fusiùs dicemus in libro tertio (5974. etc.).

645. Quærit. 3º Quibusnam in casibus detur appellatio?

Resp. Generaliter, nisi expressè jus aliquam personarum vel causarum speciem excludat, potest appellari à quocumque gravamine, sive judiciali, sive extrajudiciali, etiam futuro, si sit extrajudiciale; si verò sit giudiciale, non potest ab eo appellari nisi jam sit comminatum, ut dicturi sumus (5974). In hac admittendâ regulâ concordant omnes doctores, et constat ex dicto capite *Cùm sit Romana*, et cap. *Concertationi* 8, tit. 15, lib. 2, in 6º; et est admittenda etiam in causis minoribus et levioribus, ex cap. 11, tit. 28, lib. 2, decret., ubi Alexander III dicit: « De appellationibus pro causis minimis interpositis volumus te tenere, quòd eis (*pro quacumque levi causâ fiant*) non minùs est, *quàm si pro majoribus fierent*, deferendum. » Unde, ait D. Bouix (*de Judiciis*, t. 2, p. 249): « Ut constet aliquem posse in tali casu determinato appellare, necesse non est ut jus expressè... concedat, sed satis est ut appellationis denegatio, quoad hunc casum, in jure expressa non reperiatur... »

646. Porro appellatio, sive judicialis, sive extrajudicialis, fieri debet intra decendium, ex cap. *Concertationi* suprâ citato, et ex cap. *Quod ad consultationem* 15, tit. 27, lib. 2 Decret.; secus dicendum de querelâ nullitatis quæ proponi valet per 30 annos sed non ultrâ, cùm omnis actio dicto tempore præscribatur (Bouix, *De Judic.*, t. 2, p. 411).

647. Diximus nisi expressè jus aliquas causas excludat: nam à jure excipitur 1º Casus quo Episcopus *extrajudicialiter* prohibet alicui ascensum ad ordines, aut suspendit à jam susceptis, quia Conc. Trident (cap. 1, sess. 14, *de reform.*) dicit quòd in illo casu nulla licentia taliter prohibito vel suspenso suffragare potest; unde ei solummodò relinquitur ad Sedem Apostolicam recursus. Vide infra dicenda (6015).

648. — 2º Appellatio à censuris *jam inflictis* effectum non habet suspensivum sed devolutivum tantum. Ita com-

munitur et constat ex cap. *Is qui, de sentent. excomm.*, in 6°; et cap. *Ad hæc, de appell.* Secus si non fuerint jam inflictæ (cap. *Præterea 4, de appellat.*).

Si censure infligerentur post interjectam appellationem, nullæ essent casu quo essent late ad puniendam inobedientiam erga sententiam à quâ fuit appellatum (cap. *Ad præsentiam 16, de appell.*): secus si infligerentur ante interjectam appellationem. Vid. D. Bouix, *De Judic.*, t. 2, p. 253-255.

Appellatio à suspensione, quæ non est à divinis vel ab ordine, sed solum a beneficio vel a Dignitate ut puta ab usu pallii aut à pontificatibus, effectum etiam suspensivum habet. Vide Stremmer (*Des priores ecclési.*, p. 419.).

649. — 3° Quando quis appellat contra legem quæ ipsi applicatur (nisi injusta videatur, quod supponi potest de lege particulari, v. g. diocesana, vel nisi ob periculum aut grave incommodum desinat obligare), tunc ipsius appellatio non est admittenda utpote frivola (cap. *Reprehensibilis 26, de appell.*).

650. — 4° In actibus visitationis et correctionis, licet quidem appellare a sententiâ extrajudiciali Antistitis; at appellatio non habet effectum suspensivum, sed tantum devolutivum Conc. Trident., sess. 22, cap. 1, *de reform.*; sess. 24, c. 10, *de ref.*; sess. 13, cap. 1, *de ref.*; et cap. *Inrefragabili 13, de Offic. Jud. ordin.*

« S. C. Concilii consulta an, in causis visitationis et » correctionis, appellari possit post definitivam, respondit » posse, ita tamen ut appellatio non suspendat executionem » contra quod sancitum est. Sess. 24. cap. 10. et sess. 22, » cap. 1. Item consulta num decretum illud capit. 10, » sess. 24. sustulerit appellationem devolutivam, censuit » non sustulisse, sed suspensivam tantum. » Ap. Bouix, *De Jud.*, tom. 2, p. 260.

Si vero Episcopus judicialiter procedat in casu visitationis, appellatio effectum habet suspensivum; ita S. Cong. Epis. et Regul. approbata a Clemente VIII. anno 1600. § 90. V. Bouix, *De Judic.*, t. 2, p. 292; — et infra dicenda (312).

Item appellatio a synodalibus Constitutionibus, non

suspensivum, sed devolutivum habet effectum. Bened. XIV, *De Synodo*, lib. 13, cap. 5, n° 12.

651. — 5° A sententiis interlocutoriis non licet appellare ante definitivam sententiam, nisi hujusmodi sententiæ vim definitivæ habeant, vel nisi *gravamen per definitivam sententiam* reparari vel ab ipsâ definitivâ appellari non possit (Conc. Trident., ses. 13, cap. 1, *de ref.*). Juxta Stremler (*Des peines ecclês.*, p. 403), prohibitio Concilii Trident. locum non habet in causis ecclesiasticis merè civilibus.

652. — 6° In causis notoriis non datur appellatio. Ita DD. communiter ex cap. *Cùm sit* 5, ex cap. *Pervenit* 13 et ex cap. *Consuluit*, tit. 28, liv. 2, Decretalium : « Cùm appellat » tionis remedium non sit ad defensionem iniquitatis, sed » ad præsidium innocentiae institutum (cap. *Cùm speciali* 61, » *de appell.*). » Excipitur casus in quo delictum notorium aliquo modo defendi posset, ut si quis occidisset in publico, sed allegaret occidisse ad suâ defensionem.

653. — 7° Si causa fuisset decisa ope juramenti, vel decisa fuisset ope juramenti suppletorii, seu uni litigantium a judice in supplementum probationum delati, et tunc locus esse posset appellationi; vel fuisset decisa ope juramenti *decisorii*, id est quod una pars alteri defert, et tunc appellari nequiret. V. Bouix, *De Jud.*, t. 2, p. 266.

654. — 8° Vicario generali, notario, nuntio curiæ, aliisve officialibus, ob malè gestum officium à judice condemnatis, non conceditur appellatio ad effectum suspensivum. V. Bouix, *De Jud.*, t. 2, p. 226.

655. — 9° « Generaliter in omnibus iis quæ pertinent ad » curam animarum et rectam sacramentorum administra- » tionem, adversùs visitationem, correctionem, coerci- » tionem, et quascumque alias provisiones Episcopi Diœ- » cesani, etiam quoad exemptos, sive sæculares sive regu- » lares, » appellatio non habet effectum suspensivum. V. Bullam *Ad militantis Ecclesiæ*, Bened. XIV, § 9 (in hæc Bullâ accuratè enumerantur varii casus in quibus appellatio non suspendit mandata vel judicia Episcoporum.)

656. — 1° A sententiâ etiam definitivâ contra reum contumacem prolatâ appellatio non est recipienda (Decret.

S. Cong. Episcop. et Reg. anni 1600). Pro controversiis circa præcedentiam, vide dicta supra (641); vide alia in super ap. Ferraris, v^o *Appellatio*, et Conc. Remense anni 1849, p. 129.

657. *Nota quòd clausula, omni appellatione remotà, appellationem non impediat quoad effectum devolutivum, sed tantum quoad suspensivum; constat ex Decretali Pastoralis 53, de Appell. in quâ dicitur quòd, eo casu, si appellans fuerit gravatus injustè, gravamen hujusmodi per Superiorem poterit emendari. A fortiori prædicta clausula non impedit supplicationem, petitionem restitutionis in integrum (5995, 6065, etc.), et alia remedia (6039); unde, ait D. Bouix (De Judic., t. 2, p. 265): « Immeritò Sedes » Apostolica insinulatur, eò quòd causas quandoque judicandas committat cum dictâ clausulâ, omni appellatione remotâ. » Vide alia apud eundem (ibid., p. 263-266).*

658. Quærit. 4° Utrum liceat appellare a quocumque *judice?*

Resp. Regulariter illud licere, quia appellatio est species defensionis quæ oppressis datur contra injuriam iudicis: sunt tamen exceptiones: sic 1° non licet appellare à sententiâ Papæ etiam ad Concilium Generale, nec etiam à Concilio Generali Papæ unito, quia appellatio nequit locum habere, nisi ab inferiore ad Superiorem, et Papa non est Concilio Generali inferior¹.

2° A sententiâ totius Collegii Cardinalium, aut Congregationum Romanarum, et ab ultimâ Rotæ Romanæ sententiâ non datur appellatio: obtineri tamen potest ut negotia contentiosa pluries examinentur a Sacris Congregationibus. Casu autem quo data fuerit decisio cum hac clausulâ, *et ampliùs*, peti non potest ut denuò decisio causæ examinetur, nisi ab Emin. Præfecto Congregationis

¹ Appellantes ad futurum Concilium Generale excommunicantur et respectivè interdicto subjiçuntur. Bened. XIV. Constit. *Pastoralis*, § 2. V. Bullam *In Cæna Domini*, 2ª except.; Extrav. *Suscepti Regiminis*, Julii II, et Bulla *Excecrabilis* Pii II, anno 1459: « Sentire quòd à Papâ » ad Concilium appellari possit, est hæreticum », dicit S. Antoninus, p. 3, *Summ.*, tit. 23, de *Appell. Papæ*, § 3. V. Card. Soglia, *Inst. jur. publ.*, § 39 in fine. Hic casus specialiter S. Sedi reserv. per C. *Apostol. Sedis*.

prius obtenta fuerit de hoc licentia. V. Stremler, *Des peines ecclés.*, p. 424, et infra (786).

3° A sententiâ *arbitrorum compromissariorum*, id est, quos sibi partes concorditer elegerunt, appellari nequit; secus, si ex præscripto legis eos eligere coacti fuerunt. Bouix, *De Judic.*, t. 2, p. 267, etc.

659. Quærit. 5° Ad quem appellatio fieri possit aut debeat?

Resp. Extra casum appellationis ad Papam, appellandum est à iudice inferiori ad immediatum Superiorem; non autem, eo prætermisso, ad mediatum. Constat ex cap. *Dilecti* 66, *de appell.*, et ex capite. *Romana* 3, *de appell.*, in 6. Proinde 1° A Vicario foraneo vel alio subjecto Episcopi, ad Episcopum, vel ipsius Vicarium Generalem, vel, Sede vacante, ad Capitulum aut Vicarium Capitularem appellandum est. 2° Ab Episcopo, vel Vicario Generali, aut, Sede vacante, à Capitulo aut ipsius Vicario, appellandum est ad Archiepiscopum. 3° Ab Archiepiscopo, successivè ad Primum, Patriarcham et Papam. 4° Cum Episcopus et Vicarius Generalis idem tribunal efficiant, non est appellandum à Vicario Generali ad Episcopum, nec propter eandem rationem, à Congregationibus Romanis ad Papam. 5° A delegato appellandum est ad delegantem. V. alia* ap. D. Bouix, *De Judic.*, t. 2, p. 271.

660. Diximus *extra casum appellationis ad Papam*, quia S. Pontifex, propter suam plenitudinem potestatis, potest quascumque appellationes admittere¹. Excipiendus est tamen casus in quo S. Sedes per concordatum indulgit alicui regioni ut ad ipsam non appelletur, omissis iudicibus intermediis, prout concesserat Galliæ Leo X per suum Concordatum cum Francisco I initum; sed hoc privilegium videtur fuisse suppressum à Pio VII per Constit. *Qui Christi Domini*, quâ extinctæ fuerunt omnes sedes Episcopales et Archiepiscopales Galliæ simul cum earum omnibus juribus et

¹ Si quis cuperet habere brevem monumentorum seriem quibus constat a primævis Ecclesiæ sæculis fuisse de toto orbe ad Sedem Apostolicam appellatum, videat Devoti, *De Judiciis*, tit. 15, § 28, in notis.

privilegiis ; et de facto nunc à Sede Apostolicâ admittuntur appellationes è Galliâ venientes , etiam omissis iudiciis intermediis. Vid. Bouix , *ib.* , p. 273.

Dixit autem DD. Bouvier (*Tract. de Ecclesiâ*, p. 109, 1^a editio) : « Simples sacerdotes non habere jus recur- » rendi directè ad S. Pontificem : hoc fuit statutum ne » ultrâ modum multiplicarentur appellationes. » Sed ubi- » nam hoc fuerit statutum , hic auctor non dixit ; et reverà » à nemine hoc fuit statutum saltem modo generali : « Roma- » num Pontificem appellare , non modò Episcopis licet , » inquit Card. Soglia (*Inst. jur. publ.* , p. 278) , sed etiam » presbyteris aliisque clericis inferioribus , quia superior » omnium iudex est. » De hoc ampliùs dubitari non licet , Vaticano Concilio sic habente : « Declaramus eum » (Romanum Pontificem) esse iudicem supremum fide- » lium , et in omnibus causis ad examen ecclesiasticum » spectantibus , ad ipsius posse iudicium recurri. » (Sess. IV c. 3.)

661. Imprimis hîc notandum quòd appellatio notificari debeat ei à cuius sententiâ appellatur , alioquin neque suspensivum neque devolutivum effectum habet. Constat variis capitibus juris canonici (*Ut debitus* 30 , *de appell.* ; Clement. *Si à iudicibus* , tit. 12 , libr. 2 , etc). Quidam excipiuntur casus , pro quibus vide D. Bouix , *De Iudiciis* , p. 268 , etc.

Si in eodem negotio una pars appellaverit ad Papam , altera verò ad Superiorem immediatum , qui ad Papam appellaverit , suam appellationem superiori immediato notificare debet , ne iste ulteriùs procedat ; alioquin , quod ipse appellationem ad Papam ignorans perageret , validum esset. Ita cap. *Si duobus* 7 , *de appellat* : ex quo patet licere appellationem immediatam ad Sedem Apostolicam , eamque omni alteri appellationi prævalituram fore , modò tamen fuerit notificata. V. Stremler , *Des peines ecclês.* , p. 446.

662. Nuntii verò S. Sedis non gaudent privilegio ut ad ipsos possit appellari , omisso medio (Stremler , *ib.* , p. 451 et 452).

De apostolis à iudice à quo obtinendis , post appellationem , vide infra dicenda (5982-5986).

Insuper attentè legendæ sunt decisiones S. Cong. Episc. et Reg. de hâc materiâ, anno 1600, editæ. Vide apud D. Bouix, *De Judic.*, t. 2, p. 290.

663. Quærit. 6° Ad quem sit appellandum, quandò Episcopus processit vi delegationis datæ à Conc. Tridentino sub his verbis: *tanquam delegatus Sedis Apostolicæ*?

Resp. huic quæstioni fuisse satisfactum supra (286 et 287). V. etiam Stremler (*Des peines ecclês.*, p. 444 et 445).

664. Quærit. 7° An fideles Archidiœcesis à sententiâ Officialis diœcesani possint appellare ad sententiam Officialis metropolitani ejusdem Archiepiscopi?

Resp. pluribus abhinc annis invaluisse apud nos consuetudinem quòd sic fieri valeat, ut constat, quoad Archidiœcesim Parisiensem, tum ex dictis t. 8, part. 2, col. 2555-2558, *Collect. des procès-verbaux du Clergé de France* anno 1775; tum ex iis quæ peracta sunt anno 1810, occasione nullitatis matrimonii Napoleonis I cum Josephinâ. Multa tamen, inquit auctor *Prælectionum S. Sulpitii* (n° 666), suadent ne hujusmodi appellatio interponatur. Quia ex cap. 2, *de consuet.*, in 6°: « Irrationabilis (est) consuetudo » quòd ab Officiali Episcopi ad eundem valeat appellari, » ne ab eodem ad seipsum appellatio interposita videatur. » Si ergo ab Officiali uno ad Episcopum non liceat appellare, quomodo legitimè appellari posset ad alterum ejusdem Archiepiscopi Officialem, supposito quòd uterque sive diœcesanus, sive metropolitani sit propriè Vicarius Generalis, non verò merus delegatus? — Si enim essent meri delegati, sicut à delegato potest appellari ad Episcopum delegantem, ita ad alterum delegatum potest appellari. Undè supradicta consuetudo Galliae non videtur rationabilis, et praxi communi cæterarum Ecclesiarum adversatur. Ita præfatus auctor, nec invenimus quid possit contra has rationes peremptoriè allegari. Idem sentit Stremler, *Des peines ecclês.*, p. 444.

665. Quærit. 8° Quandonam deserta censeri debeat appellatio?

Respondet Schmalzgrueber (lib. 2, tit. 28, n° 79): « Ad » appellationem proseguendam et finiendam (à quocumque

» gravamine, etiam extrajudiciali, appellatum fuerit) con-
 » ceditur annus, et ex justâ causâ, biennium (Lequeux
 » autem, n° 1291, dicit appellationes in Galliâ perenni solum
 » post triennium), intra quod tempus, si appellans, justo
 » impedimento cessante, appellationem suam non fuerit
 » prosecutus, illa deserta censebitur.» (Cap. *Cum sit* 3.,
 et cap. *Ex rationabili* 8. de *Appellat.* — Vid. Bouix, *De Judi-*
cis, t. 2, p. 283; — Lancelot, lib. 3, tit. 17, § 24; — D. André,
 v° *APPEL*, *dissertation*; — et Stremler, *Des peines ecclés.*, p. 436.

Dictus terminus currere incipit à die interpositæ appel-
 lationis; sed si fuerit appellatum à gravamine inferendo,
 incipit currere tantum à die quo de facto gravamen fuit
 illatum (Clement. 3. de *appellat.*).

De *fatalibus* appellationum seu de temporibus, quibus
 elapsis, non amplius conceduntur, vel concessæ extingun-
 tur, vide infra dicenda (5988, etc.).

DE APPELLATIONE AB ABUSU.

666. Præter appellationem simplicem, de quâ modò
 locuti sumus et quæ est remedium canonicum, seu ab
 Ecclesiâ institutum ad sanandos Potestatum ecclesiastica-
 rum abusus, inventum est aliud appellationis genus, non ab
 Ecclesiâ, sed contra Ecclesiam institutum et cui inditum
 fuit nomen *Appellatio ab abusu*. In eo consistit quòd *ad*
secularem potestatem, recursus habetur ad se tuendam
contra excessus Superiorem ecclesiasticum.

667. Querit. 1° Utrum hujusmodi appellatio sit licita?

Resp. Eam licitam esse contendunt illi Gallicani qui per-
 laqueamentis nuncupantur, qualis fuit Fevretus qui ait *De*
l'Abus, lib. 1, ch. 1, n° 21: « L'on peut dire avec vérité
 » que celui qui le premier en introduisit la façon, devrait,
 » comme Archimède, s'écrier deux ou trois fois: *Je l'ai*
 » *trouvée*. » Sed omninò negativè respondere multa cogunt,
 videlicet:

1° Ecclesia est societas perfecta, omninò independens à
 societate temporali, quod quidem est de fide, et probari
 potest ex Bullâ Bonifacii VIII *Unam sanctam*. Porro Eccle-
 sia non omnino esset independens a seculari potestate, si

per recursum ad principem temporalem, actus Superiorum ecclesiasticorum retractari deberent. Et verò sæcularibus intoleranda usurpatio videretur, quòd actus civilis administrationis ab Episcopis reformarentur. Ergo à fortiori monstruosum quid et damnabile haberi debet quòd actus Superiorum ecclesiasticorum reformentur à sæcularibus magistratibus. Nonne enim sicut monstruosum esset quòd anima subderet corpori, sic est quid absurdum quòd spiritualis societas temporali subjaceat? Cui enim dictum fuit: « Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata et in » cœlo » (Matth., c. 18, v. 18)? Cui hæc verba directa sunt: « Pasce oves meas, pasce agnos meos » (S. Joann., v. 15-17. c. 21)? Regibus aut principibus sæcularibus? An potius Petro et Apostolis ac eorum Successoribus? Quinam positi fuerunt à S. Spiritu regere Ecclesiam Dei (Act. Apost., c. 20, v. 28)? Episcopi? an magistratus civiles? — Dedit quidem Christus Ecclesiæ suæ *Apostolos, Evangelistas, Pastores et Doctores*, ut non circumferamur omni vento doctrinæ (Ad Eph., c. 4, v. 14), numquid et ad hunc finem dedit etiam reges et principes?

Et verò Gallicani, ex his verbis: *Regnum meum non est de hoc mundo* (S. Joan., c. 18, v. 26), concludi volunt superiores ecclesiasticos nullam habere potestatem in temporalia; et cur non etiam exinde concludunt magistratus sæculares nihil prætere debere in spiritualia, quæ de hoc mundo non sunt, nec proindè temporali et mundanæ potestati subdi valent?

Sed quod maximè lugendum est, ipsimet clerici aliquando non erubescunt ad probrosas hujusmodi appellationes recurrere ut suas contrà Prælatos rebelliones tueantur, non verentes sic pedibus conculcare suæ matris Ecclesiæ leges quæ talia prohibet, imò suis anathematibus plectit¹. Dicunt sic se agere virtute *libertatum gallicanarum*:

¹ Non sinè ingenti gaudio legimus hodiè in diario l'*Univers*, 29 sept. 1858, quòd, dum in urbe Santiago capite regionis Americæ Chili nuncupatæ, duo Canonici ad gubernium appellassent de sententiâ contra eos ab Archiepiscopo ejusdem civitatis latâ, et gubernium non solum suscepisset eorum appellationem, sed abusivam declarasset

audiant ergo ipsam Ecclesiam Gallicanam, ore suorum Antistitum coram Ludovico XIV, anno 1666, de hoc sic lamentantem : « Cette jurisprudence, Sire (verba faciebat » nomine omnium suorum Collegarum Episcopus Apmiensis), s'est maintenant portée à un tel excès, qu'elle » détruit absolument l'autorité de l'Église ; elle y renverse » tout l'ordre judiciaire ; elle *nourrit la rébellion des ecclésiastiques qui vivent dans le dérèglement ; elle leur acquiert un privilège d'impunité ;* elle réduit les Prélats à » l'impuissance de maintenir la discipline, puisqu'elle les » arrache de leurs sièges ; et, *au lieu que J.-C. les avait établis juges,* elle les rend de misérables sollicitateurs de » procès. Sire. les rois, prédécesseurs de Votre Majesté, » n'ont jamais autorisé cette nouveauté dans ses commentements ; ils s'y sont même opposés dans ses progrès ; » mais la pente du siècle infecté de la plus étendue et de » la plus libertine de toutes les hérésies tournait trop de ce » côté-là.... Il n'y a plus de règle certaine ; on donne le » nom d'abus quand on veut à toutes sortes de procédures ; » et ceux qui sont véritablement juges et parties, attirent, » sous ce faux prétexte, toutes sortes de causes à leur con- » naissance.... Nous lisons, Sire, que les empereurs Théo-

sententiam Archiepiscopalem, et ipsum Archiepiscopum in exilium dam-
nasset, efformaverint sacerdotes sæculares associationem sub invoca-
tione S. Thomæ Cantuariensis, cujus omnia membra juramento se
astringunt ad nunquam invocandam auctoritatem sæcularem contra
ecclesiasticos Superiores, et ad omnia sufferenda pro tuendis juribus et
libertate Ecclesiæ. S. Pontifex Pius IX, in epistolâ 27 nov. 1856, de hoc
Archiepiscopum congratuiatur ; ipsius et horum sacerdotum zelum iau-
dat ; de duobus verò Canonicis, sic ait : « Vous pourrez facilement com-
prendre..., Vénérable Frère, quelle douleur nous a causée la conduite
de ces deux chanoines... et la pensée des peines canoniques qu'ils ont
encourues, en ne craignant pas de recourir au jugement et à l'autorité
du pouvoir laïque en des matières spirituelles ; quoique des abus de
ce genre se soient introduits depuis longtemps dans votre pays ou
ailleurs, il n'est pas possible que les dits Chanoines aient l'esprit et la
conscience tranquilles, puisque, par leur position même, ils connais-
sent mieux que personne que les lois de Dieu et de l'Église ne sont
soumises à aucun pouvoir laïque. » Utinam autem in solo Chili impe-
rio similia scandala data fuissent, aut utinam semper apud nos Clerus
similes contra talia infanda protestationes emisisset!

» dose , Charlemagne et Louis le Débonnaire ont permis à
 » leurs sujets , qui plaidaient devant leurs juges pour des
 » causes même temporelles , de demander le jugement ou
 » l'arbitrage paternel de leurs Évêques ; mais nous ne
 » trouvons point qu'il ait été jamais permis d'appeler d'une
 » cause spirituelle aux tribunaux temporels , principale-
 » ment dans les causes ecclésiastiques » (*Mém. du clergé*,
 t. 7, col. 1526). Similes sui doloris clamores pluries jam
 antea ediderat Clerus Gallicanus , videlicet anno 1603
 coram Henrico IV, et annis 1614, 1635 (*Mém. du clergé*, t. 7,
 col. 1516, 1519). His consonant quæ dixit Fleury (*Opuscules*
 publiées par M. Emery, *Discours sur les libertés de l'Église*
gallicane) : « Si quelque étranger, zélé pour les lois de
 » l'Église, et peu disposé à flatter les puissances tempo-
 » relles, voulait faire un traité des servitudes de l'Église
 » gallicane, il ne manquerait pas de matière ; il ne lui
 » serait pas difficile de faire passer pour telles les *appella-*
 » *tions comme d'abus*, etc. »

Non ergo mirandum quòd Leo XII hæc scripserit ad
 Ludovicum XVIII : « On médite d'ouvrir de nouvelles plaies
 » dans le sein de l'Église, en remettant en vigueur les
 » *Appels comme d'abus*, inconnus à la vénérable anti-
 » quité, source de désordres éternels et de vexations con-
 » tinuelles contre le Clergé, usurpation manifeste des
 » droits les plus sacrés de l'Église. » André, v^o *Appel*
comme d'abus.

2° Hi recursus ad potestatem sæcularem prohibentur a
 canonibus et quidem gravissimis pœnis. Constat ex can.
Benè quidem, dist. 96, ubi vetatur « quibuslibet laicis
 » quamvis religiosis vel potentibus, in quâcumque civitate,
 » quolibet modo aliquid decernere de facultatibus eccle-
 » siasticis, quorum solis sacerdotibus disponendi indiscussè
 » à Deo cura commissâ docetur. »

In Decretali *Qualiter* 17, de *judiciis*, sic loquitur Inno-
 cent. III : « Nec pro defectu justitiæ, clerici trahantur à
 » laicis ad judicium sæculare, quòd omninò fieri prohi-
 » bemus. »

Martinus V, in suâ Const. *Ad reprimendas insolentias*,

latae excommunicationis poenam infligit iudicibus, officialibus laicis, ecclesiasticis personis sæcularibus vel regularibus, cujuslibet Dignitatis, quæ directè vel indirectè trahunt ad forum seu iudicium laicale. V. infra (1636, 7°).

Eâdem poenâ plectuntur per Bullam *In Cœnâ Domini*, qui prætextu frivolæ appellationis causas ecclesiasticas transferunt ad sæculare forum.

Hujusmodi poenæ vigent in Galliâ, ut constat ex oratione supra citatâ Cleri Gallicani, anno 1666 (*Mém. du Clergé*, t. 7, col. 1526), ubi dicitur : « Si enfin par la décision de » tant de Conciles et par la créance universelle de tous les » fidèles, durant tant de siècles, tous les ecclésiastiques, » qui pour se soustraire à la juridiction de leurs Evêques, » appelaient au juge séculier, *encouraient l'anathème avec* » ceux qui recevaient leurs appellations... *en quel état sont* » les prêtres et les juges qui violent tant de canons qui » n'ont jamais été révoqués ? » Vide insuper *Ordonn. du diocèse de Valence*, p. 327, 7°; — et *Statuts de la Province de Vienne*, t. 4, art. 1, n° 3, p. 98. Ergo illicita omninò et damnabilis est praxis *appellationum tunquam ab abusu*, talesque appellationes prorsùs nullæ et invalidæ sunt. Vide alia ap. D. Bouix, *De Judiciis*, t. 1, p. 93, et prop. 41 *Syllabi*.

Objicitur 1° Ad principem christianum et magistratum sæcularem pertinet protegere Ecclesiam et procurare observationem legum canonicarum. Ergo ad ipsos licet recurrere, quando hujusmodi leges ab ipsismet Superioribus ecclesiasticis infringuntur.

Resp. Negando consequens et consequentiam : ex eo quòd enim principes christiani et magistratus ab ipsis constituti, teneantur Ecclesiam tueri, et ipsius legum observationem procurare, minimè sequitur quòd ad ipsos liceat recurrere, quando leges ecclesiasticæ et canones non observantur à Superioribus et iudicibus ecclesiasticis; quippe ipsæmet leges Ecclesiæ et canones hujusmodi recursum prohibent, sanciuntque ut tunc potiùs habeatur recursus ad tribunal ecclesiasticum gradùs superioris; alioquin factum esset de independentiâ et libertate Ecclesiæ. Proindè ex eo quòd principes christiani sint protectores

et defensores Ecclesiæ ac ipsius legum, hoc unum sequitur quòd procurare debeant ut illæ observentur juxta placitum Superiorum ecclesiasticorum, et in casu illarum violationis, ut inferioribus liber sit recursus ad eos Superiores qui, juxta canones, talibus infractionibus mederi valent: alioquin, si quid ultrà facere voluerint, nihil aliud erit quàm sacrilegè thuribulo manum adjicere, et jurisdictionem solis ministris Ecclesiæ à Christo attributam damnabiliter usurpare.

Objic. 2º Magistratibus civilibus maximè incumbit subjectos contra vim et oppressionem defendere. Ergo si ipsis superior ecclesiasticus injuriam inferat, fas erit oppresso ad principem aut magistratum ab eo institutum confugere, qui tali injuriæ remedium opportunum afferat. Ergo, etc.

Resp. Debet quidem princeps et ipsius nomine magistratus, subjectos tueri contra vim et oppressionem, sed ita tamen ut non usurpet jurisdictionem Ecclesiæ, quam independentem à sæculari potestate Christus instituit; porrò si in negotio ecclesiastico, princeps aut magistratus appellantes à judice ecclesiastico susciperet, manifestè usurparet jurisdictionem ipsius Ecclesiæ, ut patet. Ergo contra oppressionem iniquæ sententiæ, princeps non aliter debet protegere suos subjectos quàm procurando ut sententia reformetur a judice competente ecclesiastico. Diximus *in negotio ecclesiastico*, nam si ageretur *de negotio evidenter temporali, et nullatenus pertinente ad forum ecclesiasticum*, posset magistratus sæcularis de eo liberè disponere, non obstante *abuso notorio* potestatis ex parte judicis Ecclesiæ.

Objic. 3º Canonem *Nos si incompetenter*, causa 2, q. 7, in quo Leo IV sic Imperatori Ludovico scribit: « Nos si » *incompetenter* aliquid egimus, et in subditis justæ legis tramitem non observavimus, vestro ac missorum vestrorum » volumus emendari judicio. » Ergo, etc.

Resp. Si Leo IV voluit ut quòd *incompetenter egisset et ultra justæ legis tramitem*, ab Imperatore aut ejus missis emendaretur, minimè sequitur quòd ad recipiendam hujusmodi emendationem cogi potuisset, casu quo ei noluisset subjici. Unde ex hoc canone nihil deduci potest contra nostram thesim.

Objic. 4° Canonem *Filiis* 31, causa 16, q. 7, in quo sic decernit Concilium Toletanum 9. « Quòd si talia Episcopus » agere tentet, Metropolitano ejus hæc insinuare procurent : si autem Metropolitanus talia gerat, *Regis hæc » auribus intimare non differant.* Ergo licitus est recursus ad principem sæcularem.

Resp. Diversimodè intelligi hunc canonem quin tamen exindè sequatur causas ecclesiasticas deferendas esse ad principem sæcularem ; sufficiat dicere quòd Synodus vult quidem. in casu de quo agebatur, nempè *dissipationis bonorum Ecclesiæ*, accusationes *regis auribus intimandas esse*, ut tanquam Ecclesiæ defensor curet eas à judicibus legitimis dirimi, non autem ut per se judicet : si ultrà aliquid statuerit, correctus fuit canon per leges pontificias. — Bouix, *De Judic.*, t. 1, p. 97.

Objic. 5° Caput *Si quis* 2, de *regular.*, in quo supponitur, circa quamdam causam ecclesiasticam recurri posse ad *Principem* aut proprium Episcopum, vel ad missum Dominicum.

Respondent *Glossa* et post ipsam canonistæ, ibi per principem Papam intelligi.

668. Etsi illicitæ et nullæ sint appellationes *ab abusu*, ut modò probavimus, quia tamen ad eas non verentur recurrere quidam depravati et suspectæ fidei sacerdotes, et apud nos admittantur à sæculari potestate, necesse est cognoscere quænam à legibus civilibus circa hujusmodi appellationes statuuntur. Sic ergo legitur in lege organicâ :

« Art. 6. Il y aura recours au Conseil d'État dans tous » les cas d'abus de la part des supérieurs et autres personnes ecclésiastiques.

» Les cas d'abus sont : l'usurpation ou l'excès de pouvoir ; la contravention aux lois et règlements de la république ; l'infraction des règles consacrées par les canons reçus en France ; l'attentat aux libertés, franchises et coutumes de l'Église Gallicane, et toute entreprise et tout procédé qui, dans l'exercice du culte, peut compromettre l'honneur des citoyens, troubler arbitrairement leur conscience, dégénérer contre eux en oppression, ou en injure, ou en scandale public.

» Art. 7. Il y aura pareillement recours au Conseil
 » d'État, s'il est porté atteinte à l'exercice du culte et à la
 » liberté que les lois et les règlements garantissent à ses
 » ministres.

» Art. 8. Le recours compétera à toute personne inté-
 » ressée. A défaut de plainte particulière, il sera exercé
 » d'office par les Préfets.

» Le fonctionnaire public, l'ecclésiastique ou la per-
 » sonne qui voudra exercer ce recours, adressera un mé-
 » moire détaillé au Conseiller d'État chargé de toutes les
 » affaires concernant les cultes (aujourd'hui au Ministre
 » des cultes), lequel sera tenu de prendre, dans le plus
 » court délai, tous les renseignements convenables; et,
 » sur son rapport, l'affaire sera suivie et définitivement
 » terminée dans la forme administrative, ou renvoyée,
 » selon l'exigence des cas, aux autorités compétentes. »

Duplex sententiarum genus indicatur in hoc articulo : interdum enim Consilium Status *definitivè* pronuntiat, declarando, v. g. nullum esse abusum, vel pronuntiando illum è contra adfuisse, ac proinde præcipiendo, v. g. alicujus scripti suppressionem; interdum vero causam *remittit* ad aliud tribunal, sive sæculare, si de delicto aut negotio sæculari agatur; sive ecclesiasticum, si ad hujusmodi forum spectare judicet. Vide Lequeux, n° 1295.

669. Contra præfatos articulos reclamavit Sedes Apostolica; sic enim aiebat Cardin. Caprara in suâ epistolâ 18 aug. 1803 ad D. de Talleyrand :

« Un des cas d'abus est l'usurpation ou l'excès de pouvoir; mais en matière de juridiction spirituelle, l'Église en est seul juge : il n'appartient qu'à elle de déclarer *en quoi l'on a excédé ou abusé des pouvoirs* qu'elle seule peut conférer. La puissance temporelle ne peut connaître de l'*abus excessif* d'une chose qu'elle n'accorde pas.

» Un second cas d'abus est la *contravention aux lois et règlements de la république*, mais si ces lois, si ces règlements sont en opposition avec la doctrine chrétienne, faudra-t-il que le prêtre les observe de préférence à la loi de J.-C. ?..

» On range encore dans la classe des abus l'infraction
 » des règles consacrées en France par les Saints Canons...
 » Mais ces règles ont dû émaner de l'Église ; c'est donc à
 » elle seule de prononcer sur leur infraction , car elle seule
 » en connaît l'esprit et les dispositions.

» On dit enfin qu'il y a lieu à l'appel comme d'abus *pour*
 » *toute entreprise qui tend à compromettre l'honneur des*
 » *citoyens, à troubler leur conscience, ou qui dégénère contre*
 » *eux en oppression , injure ou scandale public.*

» Mais si un divorcé , si un hérétique connu en public
 » se présente pour recevoir les sacrements, et qu'on les lui
 » refuse , il prétendra qu'on lui a fait injure , il criera au
 » scandale ; il portera sa plainte ; on l'admettra d'après la
 » loi ; et cependant le prêtre inculpé n'aura fait que son
 » devoir , puisque les sacrements ne doivent jamais être
 » conférés à des personnes notoirement indignes.

» En vain s'appuierait-on sur l'usage constant des
 » *appels comme d'abus*. Cet usage ne remonte pas au delà
 » du règne de Philippe de Valois , mort en 1350 ¹. Il n'a
 » jamais été constant et uniforme ; il a varié selon les
 » temps ; les parlements avaient un intérêt tout particu-
 » lier à l'accréditer : ils augmentaient leurs pouvoirs et leur
 » attribution. Mais ce qui flatte n'est pas toujours juste :
 » ainsi Louis XIV , par l'édit de 1695 , art. 34 , 35 , 36 ,
 » 37 , n'attribuait-il aux magistrats séculiers que l'examen
 » *des formes*, en leur *prescrivant* de renvoyer le fond au
 » Supérieur ecclésiastique. Or , cette restriction n'existe
 » nullement dans *les articles organiques* : ils attribuent
 » indistinctement au Conseil d'État le jugement de la forme
 » et celui du fond... » etc.

In Concordato anni 1817 stipulatum fuit art. 3 : « Les
 » *articles dits organiques* , qui furent faits à l'insu de Sa
 » Sainteté , et publiés sans son aveu , le 8 avr. 1802, en
 » même temps que ledit Concordat du 15 juillet 1801 ,

* « Appellationes ab abusu in Galliis non sunt antiquæ : nec eas
 » ante tempora Francisci I vel Ludovici XII reperire facile est. Antea
 » fiebat nonnunquam *protestatio de nullitate sententiæ aut mandati.* »
 Lequeux , n° 156.

» sont abrogés en ce qu'ils ont de contraire à la doctrine
 » et aux lois de l'Église. »

Sed hodie causa finita est cùm Vatic. Conc. dixerit *Sedis
 Apost...judicium à nemine fore retractandum* (S. IV, c. 3.)

DISSERTATIO SECUNDA.

DE HIERARCHIA JURISDICTIONIS IN SPECIE.

670. « Cùm (jurisdictionis Hierarchia) pendeat ab im-
 » perio in subditos, neque hoc imperium in omnibus Epis-
 » copis unum idemque sit, facile intelligitur dispares
 » eorum gradus esse oportere. Quare alia est jurisdictio
 » Episcopi qui unam diœcesim regit, alia Metropolitæ qui
 » provinciæ, alia Patriarchæ qui pluribus provinciis præest,
 » alia denique Summi Pontificis quem Christus toti Eccle-
 » siæ præfecit. » Devoti (lib. 1, tit. 2, § 4).

CAPUT I.

DE S. PONTIFICE.

671. « Ordiamur à S. Pontifice, cujus in ecclesiasticâ
 » Hierarchiâ supremus gradus et summa potestas est. Is
 » vocatur *Papa* à græco verbo *πάππας* latinè *pater*, quod
 » nomen initio proprium fuit omnium Episcoporum; quin
 » etiam sæpè ad minores quoque clericos translatus est.
 » Sed jamdiu solus Romanus Pontifex eo nomine desi-
 » gnatur. »

Papa non potest sibi successorem eligere, et si elegerit,
 electio, juxta multos auctores à Ferrario (V^o *Papa*, n° 1)
 relatos, etiam jure divino erit irrita : de hoc tamen contro-
 vertitur ut videre est ap. D. Bouix (*De Curiâ Romanâ*,
 p. 125). — Objicitur quidem S. Petrum elegerisse S. Cle-
 mentem; sed de hoc parùm constat; et nihil indè concludi
 potest ex eodem Ferrario (*ib.*, n^{is} 5, 8). — Pontifices alii
 quidam designârunt quem digniorem Summo Pontificatu
 existimabant, sed ipsimet electionem non perfecerunt (*ib.*,

n° 10). — Potest tamen Papa formam observandam in electione S. Pontificis determinare (V. Bouix, *De Curia Romanâ*, p. 124), nam hæc forma non fuit determinata a jure divino (*ib.*, p. 130).

672. Diximus supra, quomodo fieri debeat hujusmodi electio : hîc addendum superest quòd, postquam S. Pontifex fuerit electus et coronatus, ad ipsius consecrationem, si caractere episcopali nondum fuerit insignitus, sit procedendum; quæ fit hodiè per Decanum Sacri Collegii, inter missarum solemnias post hymnum angelicum (R. de M., tom. 1, p. 261; et Ferraris, v° *Papa*, n° 70).

673. Præter ornamenta episcopalia, Papa *orario* seu *stolâ* semper utitur; cingit *tiaram* tribus circumdatam coronis¹, quibus triplex ipsius *magistri, legislatoris* et *judicis* monarchica potestas significatur. Baculo verò pastorali non utitur, quia baculum curvum limitatam et ab alio participatam designare videtur potestatem (vid. cap. *de sac. unct.*, in fin.).

Ex cap. *Ad honor.*, *de auctorit. et usu pallii*, « *solus Romanus Pontifex in missarum solemnibus pallio semper utitur et ubique*, quoniam assumptus est in plenitudinem ecclesiasticæ potestatis, quæ per pallium significatur : alii autem eo nec semper nec ubique, sed in Ecclesiâ suâ... certis debent uti diebus, quoniam vocati sunt in partem sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. »

Quòcumque se conferat Papa, crux deferri debet ante eum; quâ facultate destituuntur ipsi Patriarchæ in Urbe et in loco quo præsens est S. Pontifex aut ejus Legatus insignibus apostolicis utens (cap. *Antiqua*, *de Privileg.*). Insuper SS. Sacramentum in longis peregrinationibus secum portare solet. Vide *Inst.*, R. de M., t. 1, p. 261.

Quæ adhuc dicturi sumus de S. Pontifice in tres articulos dividemus : in 1° dicemus de ipsius Primatu, in 2° de jure huic Primatui annexis, in 3° tandem de ipsius Ministris.

¹ « Tiarum triplicis coronamenti ex Pontificibus primus gestavit...

» Urbanus V. duplicis verò Bonifacius VIII. » Ap. Ferraris, *nota ad* n° 13, art. 2, v° *Papa*.

ART. I.

DE PRIMATU S. PONTIFICIS.

674. Duplex distinguitur Primatus : *honoris* videlicet et *jurisdictionis*. *Honoris* quidem per quem ita primum locum obtinet quis ut nullam in alios auctoritatem habeat. *Jurisdictionis* verò per quem aliquis auctoritate et potestate aliis constituitur superior. Quæritur hic utrum S. Pontifex Primatum, et qualem Primatum habeat in universalem Ecclesiam ? Respondetur stabiliendo propositionem sequentem¹.

675. *Propositio*. — S. Pontifex habet jure divino, non tantum Primatum honoris, sed etiam jurisdictionis in totam Ecclesiam. — De fide est (Billuart, *Tr. de fide*, diss. 4, art. 4, suppono 1°), definita à Conc. Vatic., sess. IV, c. 3

Est contra Prætestantes et Græcos schismaticos. — Item contra Richerium qui asseruit Christum prius Ecclesiæ claves seu jurisdictionem dedisse, ita ut Papa et Episcopi tantum sint Ecclesiæ ministri, et jurisdictionem non exerceant nisi ipsius nomine et consensu. — Contra Janseistas et Quesnellum cujus una propositio damnata, 90ª nempè, sic habet : « Ecclesia potestatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per Primos Pastores, de consensu saltem præsumpto ipsius corporis. » Card. Soglia, *Inst. jur. publici*, § 13.

Constat thesis modò : 1° S. Petrus habuerit à Christo, non honoris tantum, sed etiam Primatum jurisdictionis in totam Ecclesiam ; 2° duraturus sit ille Primatus usque ad finem mundi ; et 3° Pontifex Romanus Petro successerit in hunc Primatum. Atque hæc tria certissima sunt.

I. *Non honoris tantum sed jurisdictionis in totam Ecclesiam Petrus accepit à Christo Primatum*. — Probat 1° Ex S. Scripturâ : Legitur enim apud S. Matthæum, cap. 16, v. 18 : « Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. » His verbis Christus instituit Petrum tanquam

¹ Ad meliorem quæstionis præsentis intelligentiam relege dicta supra circa celebrem Cleri Gallicani declarationem (219-222).

Ecclesiæ fundamentum, seu sustentaculum, et quidem ita solidum ut contra Ecclesiam sic sustentatam portæ inferi, seu potestates infernales nunquam sint prævalituræ. Sed nemo ædificii socialis prout est Ecclesia, fulcrum inconcussum esse potest, nisi per plenam auctoritatem seu jurisdictionem, quam in eam exercere valet; auctoritate enim mala removentur et promoventur bona; sicque ædificium sociale sustentatur. Ergo ex eo quòd Petrus fuerit à Christo constitutus petra fundamentalis Ecclesiæ, eò ipsò ab eo accepit Primatum jurisdictionis in eam exercendæ.

Et verò non solum Christus instituit Petrum fundamentum Ecclesiæ, sed illi promisit *claves regni cælorum*, ita ut *quodcumque ligaverit super terram erit ligatum et in cælis, et quodcumque solverit super terram erit solutum et in cælis* (S. Matth., c. 16, v. 19); quibus verbis aliud non potest intelligi nisi plena potestas Petro tradita faciendi in Ecclesiâ quidquid utile judicabit; sed talis potestas manifestè includit Primatum jurisdictionis in eandem Ecclesiam.

Ergo, etc.

Legitur insuper ap. S. Joannem (c. 21, v. 15 et 17).

« Simon Joannis, diligis me plus his?.. Pasce agnos meos...
» pasce oves meas. »

Per *agnos suos* et *oves suas*, certè Christus non intellexit nisi suos fideles qui ovile Ecclesiæ ingressi vel ingressuri sunt. Ergo Christus commisit Petro curam pascendi fideles suos, et quidem omnes sinè restrictione, quippe nullos excepit¹: sed officium pascendi omnes fideles sinè ullâ exceptione, manifestè includit plenam auctoritatem, seu Primatum jurisdictionis in universalem Ecclesiam. Ergo à Christo Petrus accepit potestatem in universalem Ecclesiam. Ergo ex Scripturâ constat Primatum jurisdictionis fuisse datum Petro pro totâ Ecclesiâ.

¹ *Præter agnos et oves in Ecclesiâ nihil est, inquit S. Eucher (Sermo Nat. Petri et Pauli). « C'est à Pierre, inquit Bossuetius, qu'il est ordonné de paître et de gouverner et les agneaux et les brebis, et les petits et les mères, et les pasteurs même: pasteurs à l'égard des peuples, et brebis à l'égard de Pierre. » (Sermon sur l'unité.)*

2° Ex Conc. Vatic. : « Si quis dixerit... B. Petrum Apostolum à Christo Domino constitutum non esse Apostolorum omnium principem et totius Ecclesiæ militantis visibile caput ; vel eundem honoris tantum , non autem veræ propriæque jurisdictionis primatum ab eodem D. N. Jesu Christo directè et immediatè accepisse ; anathema sit. » (Sess. IV, c. 4.)

II. *Permansurus est Petri Primatus usque ad consummationem sæculi*. — Constat ex textu S. Matthæi supra memorato : *Tu es Petrus*, etc. ; tandiù enim permansurus est Primatus sub figurâ Petræ fundamentalis designatus, quamdiù duraturum est ædificium ab ipso sustentatum. Porro illud ædificium, Ecclesia videlicet, duratura est usque ad finem mundi ; siquidem adversus eam *portæ inferi non sunt prævalituræ*. Ergo, etc. Unde Philippus, S. Cœlestini Legatus, in Concilio Ephesino, nullo reclamante, sic aiebat : « Nulli dubium, imò sæculis omnibus notum est quòd S. Petrus, Apostolorum Princeps et Caput, fideique columna, et Ecclesiæ catholicæ fundamentum, à D. N. J. C. claves regni cœlorum accepit... qui ad hoc usque tempus et semper in Successoribus vivit et judicium exercet. » Definitum à Vatic. sess. IV, c. 2. V. p. 345.

III. *Pontifex Romanus Petro in dictum Primatum successit*. — Innumera quidem testimonia in probationem afferri possent ; sufficiat referre sequentia :

« Definimus, inquit Concilium Florentinum œcumenicum, Sanctam Apostolicam Sedem et Romanum Pontificem in universum orbem tenere Primatum, et ipsum Pontificem Romanum successorem esse Beati Petri Principis Apostolorum, et verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ caput et omnium Christianorum patrem ac doctorem existere, et ipsi in Beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem Ecclesiam, à D. N. J. C. plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis œcumenicorum Conciliorum et sacris canonibus continetur. » Pariter definitum à Vaticano. V. p. 345.

Unde damnata fuit a Leone X propositio 25^a Lutheri sic se habens : « Romanus Pontifex Petri successor non est Christi Vicarius super omnes totius mundi Ecclesias ab

» ipso Christo in Beato Petro institutus ; » et a Concilio Constantiensi sequens Wicleffii propositio : « Non est de » necessitate salutis credere Romanam Ecclesiam esse » Supremam inter alias Ecclesias. » Ergo omninò credendum est Romanum Pontificem verè successisse Petro in Primatum jurisdictionis super totam Ecclesiam.

Ex his sequitur regimen Ecclesiæ esse *monarchicum*, id est tale quòd unus in eâ supremam habeat auctoritatem ; et hoc de fide est habendum, juxta ipsammet Facultatem Parisiensem, quæ sequentem Marci Antonii de Dominis propositionem damnavit : « Monarchiæ formam non fuisse » immediatè a Christo institutam : *hæc propositio*, inquit » Facultas, est *hæretica*, *schismatica*, *ordinis hierarchici* » et *pacis Ecclesiæ subversiva*. » Vide *Exposition des principes du droit canon*, par le Cardinal Gousset, p. 65.

676. Diximus de fide esse *Summum Pontificem habere jure divino Primatum jurisdictionis in totam Ecclesiam*.

Objici potest quòd etsi hæc propositio ut certissima sit habenda, propter argumenta supra allata et multa alia quæ adduci in probationem potuissent, attamen haberi non debeat tanquam de fide : ad hoc enim requireretur quòd à Deo seu Christo constitutum fuisset Romanum Pontificem debere esse Petri successorem : porrò hoc à Christo non fuit determinatum, sed solùm à Petro qui, si semper Antiochiæ sedisset, Episcopus Antiochenus illi legitimè in Supremum Pontificatum successisset. Ergo, etc.

Huic objectioni dupliciter respondet Melchior Cano (*de loc. theolog.*, lib. 6, cap. 8) : 1° inquit, dici potest Romanum Pontificem *ex divinâ institutione fuisse Petri in Ecclesiæ totius Pontificatu successorem* : hoc constat ex traditione : « Hujus rei illud est evidens argumentum quòd » non ante Phocam modò et Constantinum.... verùm etiam » ante quemcumque post Neronem Imperatorem.... ante » quoscumque post Petrum Pontifices maximos, semper a » viris ecclesiasticis, Romanus Episcopus Petri successor » est agnitus. » Citat deindè plures hujus traditionis testes ¹,

¹ Sufficiat hic referre S. Innocentii I et Gelasii testimonia : primus in suâ epistolâ ad Concil. Carthagen. et Milevitanum sic ait : « Congruè

et postea addit : « Nec verisimile fit ut, rem tam necessaria ad Ecclesiæ unitatem continendam, Christus Dominus Apostolis suis non revelârit »; quod probat variis analogiis.

2° Etsi ex solo suo arbitrio Petrus Romæ sederit, et ibi commoratus fuerit usque ad mortem, sicque ipsius Successor in Romanâ Sede primatum in totam Ecclesiam habuerit, non ideo negandum de fide esse Romanum Pontificem habere præfatum Primatum; nam, inquit idem Cano, sciendum « Non illud modò ad doctrinam catholicam pertinere, quod Apostolis expressè revelatum est; verùm hoc etiam quod alterâ ex propositione revelatâ et alterâ certâ in lumine naturali, syllogismo collectioneque evidenti conficitur » quod pluribus explicat, et hoc præsertim modo qui magis quæstioni præsentī congruere videtur, videlicet: « Concilium Nicænum, in fide non errasse, aut Chalcedonense aut Ephesinum, nec in sacris libris, nec in Apostolorum traditionibus explicatum est; sed id solùm, Concilia in Spiritu Sancto legitimè congregata errare non posse; at quòd Concilium Nicænum, Chalcedonense, Ephesinum, legitimè fuerint coacta, ex divinâ revelatione non creditur, creditur tamen ex humanâ fide et traditione historiæ fide dignæ.... (Attamen) hæreticus erit qui negârit earum synodorum scita ac decreta, non aliter ac si negaret Evangelium.... Ad eundem profectò modum, qui negaverit Romanum Pontificem eandem habere potestatem quam Petrus a Christo accepit, fidei adversarius censendus est. » Ita Melchior Cano (*ibid.*).

Nihilominus de hâc sententiâ Cano sic habet Billuart (*De Fide*, diss. 4, art. 4, suppono 2°): « *hoc saltem est probabilius.* » — Suarez verò (*De Fide*, diss. 10, sect. 3, v. 9): « *Nihil est de fide certum.* » DD. autem Bouvier (*De Ecclesiâ*, pars 3,

» Apostolicæ Sedis arcana consultis, antiquæ regulæ formam secuti, quam toto semper ab orbe, nostis esse servatam, præsertim quoties ratio fidei ventilatur. »

Secundus autem in Concil. Romano sic habet: « Sancta Romana Ecclesia, nullis synodicis constitutis cæteris Ecclesiis prælata est, sed evangelicâ voce Domini et Salvatoris nostri Primatum obtinuit. »

cap. 1, art. 2, versùs finem): « Hæc propositio : *Pontifex Romanus canonicè electus, legitimus est B. Petri successor, et jure divino Primatum jurisdictionis in totâ Ecclesiâ habet*, multis videtur de fide, quia ex promissionibus B. Petro factis, ex perpetuâ traditione, ex unanimi Conciliorum et Patrum consensu constat, et cum propositionibus de fide essentialiter est conjuncta. Quidam (tamen) judicant illam *non esse de fide, quia immediatè non est revelata*; verùm juxta omnes, est saltem conclusio theologica cui internus mentis assensus debetur. »

His tamen non obstantibus, illud de fide esse non ampliùs potest dubitari, utpote definitum à Vaticano sequentibus verbis : « Si quis ergò dixerit non esse ex ipsius Christi institutione, seu jure divìno, ut Beatus Petrus in primatu super universam Ecclesiam habeat perpetuos successores; aut Romanum Pontificem non esse Beati Petri in eodem primatu successorem, anathema sit. » (Sess. IV, c. 2.)

677. Quærit. 1º Quo jure Primatus adnexus fuerit Sedi Romanæ?

Resp. Modò diximus quid de hâc re senserit Melchior Cano (676): sic autem quæstionem expendit Cardin. Soglia (*Inst. jur. publ.*, § 16): « Quanquam catholicis omnibus certum exploratumque sit, Romanos Pontifices, divino jure, in Primatum S. Petri succedere, quia Christus Primatum ipsum perpetuò in Successoribus Petri permanentem instituit, quæstio tamen est quonam jure, divino aut humano, Supremus Pontificatus Romanæ Sedi adnexus sit, et idcirco an prærogativa Primatûs ipsius à Romanâ Sede evelli, et in aliam sedem transferri possit? — Putant aliqui.... in Petri potestate fuisse quam mallet sedem eligere.... Quemadmodum ergo.... ex facto Petri quod humanum est, Primatus.... in Romanâ Sede relictus fuit, sic poterit ex dispensatione humanâ, nempe Ecclesiæ, iterum ab eâ Sede separari.

» Aliqui contra affirmant Romanam Sedem electam et successoribus Petri constitutam fuisse, non ex unius Petri, sed etiam ipsius Christi voluntate : ex quo conse-

» quitur Primatum eidem Sedi divino jure ita adnexum
 » esse, ut nullâ auctoritate humanâ possit ab eâdem sepa-
 » rari. »

Tertiam autem sententiam amplexus fuit Benedictus XIV (*De Syn.*, lib. 2, cap. 1, n° 1.). « Quamvis, inquit, posset
 » in aliquo sensu dici supremam Ecclesiæ monarchiam,
 » jure tantum humano, esse annexam Sedi Romanæ, quia
 » nimirum utriusque unio... ortum habuit ex facto Petri,
 » attamen non videtur posse sustineri illorum opinio, qui
 » asseruerunt præfatam annexionem ita esse de jure hu-
 » mano, ut possit ab Ecclesiâ dissolvi, et una ab alterâ
 » separari. » Et reverà videtur quòd non sinè maximo peri-
 culo schismatis talis separatio fieri posset; huicque periculo
 verisimillimè obviare debuit æterna Sapientia, non per-
 mittendo Ecclesiæ præfatam separationem attentare. Juxta
 hanc sententiam videtur pronuntiasse Pius IX, damnando
 institutiones juris ecclesiastici D. Nepomucenæ Nuytz :
 « M... Nuytz, ayant, dans ses institutions de droit ecclésias-
 » tique, avancé, entr'autres erreurs, que l'avis d'un Concile
 » général, ou le fait de tous les peuples pourrait transférer
 » le souverain Pontificat de l'Évêque et de la ville de Rome
 » à un autre évêque et à une autre ville, Pie IX, dans un
 » bref dogmatique du 22 août 1851, a foudroyé cette
 » proposition, et proclamé la doctrine contraire comme
 » celle qui doit être tenue par tous les fidèles. » Ita
 Dom Guéranger, *Du Naturalisme dans l'histoire* (Univers,
 4 juillet 1859). Vide etiam Guillois, t. 1, p. 406. Sed hodie
 amplius dubitari nequit quin jure divino primatus juris-
 dictionis super universam Ecclesiam adnexus fuerit Sedi
 Romanæ, expresse hoc definiente Concilio Vaticano, sess.
 IV, c. III : « Docemus, inquit, et declaramus Ecclesiam
 » Romanam *disponente Domino*, super omnes alias, ordi-
 » nariæ potestatis obtinere principatum. » Supremus ergo
 Pontificatus transferri nequit de Romana sede ad sedem
 aliam. De his v. prop. 33 Syllabi.

678. Quærit. 2º Utrum omnino constet Petrum Romam
 venisse, ibique fuisse defunctum ?

Resp. Affirmativè, ex innumeris testimoniis Patrum et

Conciliorum qui ideò tribuunt Primatum Romano Pontifici, et qui citantur à Melchiore Cano, *De locis theolog.*, lib. 6, cap. 8 *Deinde*, etc., et cap. 4;—et à Billuart, *Tract. de Fide*, dissert. 4, art. 2, etc.

Inter citatos Patres adsunt :

1° Papias Apostolorum discipulus : 2° S. Irenæus qui (lib. 3, cap. 3), adversus hæreses sic ait : « Quoniam... longum » est... omnium Ecclesiarum enumerare successiones ; » maximæ et antiquissimæ et omnibus cognitæ à gloriosissimis duobus Apostolis Petro et Paulo fundatæ et constitutæ Ecclesiæ ; » etc. — Deinde facit enumerationem Petri Successorum quorum primus fuit Linus, deinde Anacletus, postea Clemens, etc.

3° Tertullianus qui lib. *Scorpiaci* hæc habet : « Orientem » fidem primus Nero cruentavit : tunc Petrus ab altero » cingitur cùm cruci astringitur. »

4° Hegesippus qui secundo sæculo, in libro *De Excidio Jerosol.*, cap. 1, asserit « Petrum Romæ cruci adjudicatum » inversis vestigiis. »

5° Sic habet S. Hieronymus in catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum : Simon Petrus, « post episcopatum Antiochensis Ecclesiæ... Romam pergit, ibique 25 annis » cathedram sacerdotalem tenuit usque ad ultimum Neronis ; » quo anno, martyrio coronatus est. » Deinde, relatâ ipsius crucifixione capite inverso, subdit : « Sepultus Romæ, » juxta *Viam Triumphalem*, totius orbis veneratione colitur. »

Vide etiam testimonium Eusebii in *Chronicâ* ad annum Christi 44.

Tali evidentiâ fulget nostra thesis ut nequidem Protestantes, saltem doctiores, eam in dubium vocaverint. Sic enim habet Pearsonius (dissert. 1, *de Success. primorum Romæ Episcop.*, cap. 6 et 7.) : « Nunquam non habitum pro certo » Romanam Sedem a Petro institutam et Romanos Pontifices Petri successores esse. Ita ut de Petri in Urbem adventu et obitu, ambigi non possit, quin omnia humanæ fidei et auctoritatis fundamenta convellantur. » V. Card. Soglia, *Inst. jur. publ.*, § 14.

Quidam tamen inter Protestantes audent negare Petrum Romam venisse : alii illum Romam venisse concedunt, sed negant Episcopum fuisse Romanum ; alii tandem dicunt quòd non rexerit Sedem Romanam usque ad suum obitum. Vide Billuart, ut supra.

679. Quærit. 3° Utrum omnia quæ fiunt à Romano Pontifice, tanquam a Capite fiant ?

Respondeo negativè cum Benedicto XIV qui (*Tract. de Syn. diæces.*, lib. 2, cap. 1) ait : « Non inde tamen quòd » Romanus Pontifex insitam sibi habeat dignitatem et » prærogativam Supremi Capitis totius Ecclesiæ, conse- » quitur omnia quæ ab eo fiunt, fieri tanquam ab Eccle- » siæ Capite, siquidem aliquando operari potest... non » tanquam Christi Vicarius, sed tanquam Patriarcha Occi- » dentis, illa duntaxat jura exercendo, quæ cæteris Pa- » triarchis competunt ; aliquando solùm gerit personam » vel Primatis Italiæ, vel Metropolitæ Romanæ Provinciæ ; » quandoque se tantùm exhibet Episcopum urbis Romæ... » Aliquando demùm suam supremam explicat Dignita- » tem... ut Christi in terris Vicarius. »

Porro « Episcopalis fortè non ultra centesimum ab Urbe lapidem in ambitu porrecta est : Archiepiscopalis suburbicarias decem provincias complectitur ; Patriarchalis per Occidentem latè diffunditur ; suprema denique Dignitas universo Christiano orbi præsidet. » V. Piacewitch, *De Primatu Romanæ Ecclesiæ* (*Cursus complet. theol.*, D. Migne, t. 5, col. 793). — Devoti, lib. 1, tit. 3, § 21, not. 1 ; — Bened. XIV, lib. 2, cap. 2, *De Syn. diæces.*

680. Quærit. 4° Utrum jurisdictio S. Pontificis in universalem Ecclesiam sit mediata vel immediata ?

Resp. quosdam non agnoscere in S. Pontifice nisi potestatem mediatam in fideles aliis Episcopis subditos. Ita Febronius (*Antifebronius vindicatus*, diss. 4, cap. 4, n° 1), et multi Gallicani. Vide Lequeux, n^{is} 63 et 172. Sic autem loquitur Bailly, *Tract. de Pœnitentiâ* (resp. ad 2^{am} object., proposit. 2, art. 2, *de præcepto confessionis*) : « Non potest » ordinariè S. Pontifex, *in vitis Episcopis*, consueta Epis- » coporum munera in eorum diocesibus exercere, nec

» ministros ordinare, nec sacerdotes ad confessiones exci-
 » piendas approbare, *quia non est pastor in alienis dioce-*
» sibus immediatus » (cui dictum fuit à Christo : *pasce agnos*
meos, pasce oves meas, non est pastor immediatus juxta
 Bailly!), « sed tantum mediatam in iis habet jurisdictionem
 » nem. »

Sed hos omnes errare certum est : etenim per jurisdictionem *mediatam* intelligunt eam quam superior nequit exercere in subditos nisi certis casibus specialibus quos leges ecclesiasticæ determinant; et per *immediatam* intelligunt eam quam superior generaliter et independenter à casu necessitatis potest per se vel per suos delegatos exercere in subditos; porro non prioris generis, sed posterioris est jurisdictio S. Pontificis in omnes fideles. De fide est.

Probatur 1° Ex Scripturâ : « *Pasce oves meas, pasce agnos meos* » (S. Joann., c. 21, v. 15), qui constituitur pastor sinè limitatione, non tantum *mediatâ*, id est, exercendâ solum in quibusdam casibus, sed *immediatâ*, id est, semper et independenter à casu necessitatis exercendâ in gregem suum donatus fuit, alioquin non posset suum munus pastoris semper adimplere; atqui verbis modò memoratis S. Pontifex in personâ Petri, sinè limitatione fuit constitutus Supremus Ecclesiæ pastor. Ergo, etc.

Probatur 2° Ex Traditione : S. Leo (serm. 3, *de sui Assumpt.*) sic habet : « De toto mundo unus Petrus eligitur, » qui et universarum gentium vocationi et omnibus Apostolis cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur, ut » quamvis in populo Dei multi sacerdotes sint multique » pastores, omnes tamen *propriè* regat Petrus, quos principi » paliter regit et Christus. » Certè qui habet potestatem *propriè* regendi omnes etiam Apostolos et Patres Ecclesiæ, *immediatam* habet in eos jurisdictionem; atqui ex S. Leone, Petrus, ac proinde S. Pontifex, etc. Ergo, etc.

Concilium Lateranense IV sub Innocentio III dicit (cap. 5): « Romana Ecclesia, disponente Domino, *super omnes alias ordinariæ potestatis obtinet principatum.* » Potestne ordinaria esse potestas sinè restrictione, quin simul immediata sit? Ergo iterum, etc.

Probatur 3° Ex Clero Gallicano : Anno 1683 Facultas theologiæ Parisiensis « Antiquæ suæ in Sedem Apostolicam reverentiæ esse duxit hic breviter præfari, diserteque repetere quod olim non semel professa est, Romanum Episcopum esse jure divino Summum in Ecclesiâ Pontificem, cui omnes Christiani parere tenentur, et qui immediatè à Christo, non honoris tantum, sed potestatis et jurisdictionis Primatum habeat in totâ Ecclesiâ. » Ergo falsa est opinio eorum qui somniârunt S. Pontificem nihil posse in Ecclesiâ nisi defectu aliorum pastorum. Ergo, etc.

Jam anno 1252 eadem Parisiensis Facultas celebre ediderat decretum sic conceptum : « Consulti sumus utrum, » *sacerdote parochiali contradicente aut invito*, parochiani ejusdem, Papæ vel Pœnitentiariis ejus, vel suo Episcopo et Pœnitentiariis ejus peccata sua *universaliter* valeant confiteri, atque ab eisdem pœnitentiam pro commissis excipere. Dicimus *unanimitè consentientes* prædicta licitè fieri posse et debere. » Vide Lequeux, n° 266.

Unde meritò Concilium Vaticanum sequentem protulit definitionem : « Si quis... dixerit Romanum Pontificem... » habere tantum potiores partes non verò totam plenitudinem... supremæ potestatis; aut hanc ejus potestatem non esse ordinariam et immediatam, sive in omnes ac singulas ecclesias, sive in omnes et singulos pastores et fideles; anathema sit. » (Sess. IV, cap. 3.) Ergo de fide est Papæ jurisdictionem esse immediatam in omnem Ecclesiam.

681. Quærit. 5° Utrum S. Pontifex possit abdicare?

Resp. Affirmativè, ex cap. *Quoniam* 1, de *renuntiatio*. in 6°. Ipsiùs autem renuntiatio fieri debet apud Collegium Cardinalium, cum ad ipsum duntaxat spectet Papæ successoris electio. V. Ferraris, v^o *Papa*, art. 2, n° 36, et supra dicta (507).

682. Quærit. 6° Utrum Papa in hæresim lapsus, ipso jure, à Pontificatu decidat?

Resp. cum R. de M. (in suis *Inst. jur. canon.*, t. 1, p. 265) : « Duæ sunt opiniones, ait Azor... quarum una » affirmat esse quidem jure divino privatum pontificatu, » sed Ecclesiæ sententiâ postea declarandum ob crimen

» hæresis a Pontificiâ dignitate cecidisse : hanc sententiam
 » tuentur Paludanus, etc... Hæreticus est extra Ecclesiam
 » ac proinde Ecclesiæ membrum non habetur : quomodo
 » igitur caput Ecclesiæ potest esse qui membrum Ecclesiæ
 » non est?... Idem videtur deduci ex cap. *Quod autem* ;
 » cap. *Agacius* : cap. *Audivimus*, caus. 24, q. 1, etc.

» Secunda opinio negat generatim Papam factum hære-
 » ticum esse jure divino suâ potestate... amotum, sed amo-
 » vendum : quæ sententia est Cajetani, etc.... Non enim
 » cæteri Episcopi statim ac sunt hæretici, ipso jure...
 » dejecti censentur. Donec... saltem eorum crimen decla-
 » ratur, interim... valent quæ agunt... A Concilio Generali
 » amovendus esset Papa si in hæresim laberetur. » Vide
 insuper infra dicenda (6123).

De casu electionis simoniacæ S. Pontificis, vide dicenda
 infra (6193).

ART. II.

DE JURIBUS PRIMATUI S. PONTIFICIS ADNEXIS.

§ I.

De Juribus in spiritualia.

683. Omnia jura Primatui S. Pontificatus adnexa ab illo
 imprimis principio dimanant quòd S. Pontifex sit totius
 communionis catholicæ centrum necessarium. Hoc ergo
 fundamentale punctum ante omnia est hic probandum : sit
 igitur.

684. *Propositio* : — Romanus Pontifex totius communionis
 catholicæ centrum est necessarium. *Propositio* est de
 fide (Concil. Vatic. cap. III et IV).

Per centrum communionis catholicæ intelligitur, et unice
 intelligi potest persona quâcum omnes Ecclesiæ particulares
 et singula Ecclesiæ membra communicare et unitatem, in
 iis quæ ad fidem et religionem pertinent, servare debent.
 Porro hæc communio cum Romano Pontifice omnino
 requiritur. Ergo, etc.

Minor probatur 1° Ex scripturâ : ex textibus nempe supra relâtis (675) : *Tu es Petrus*, etc., *Pasce agnos meos*, etc., omnes enim partes ædificii socialis communicare debent cum ipsius fundamento, omnesque oves directionem Supremi Pastoris in omnibus sequi tenentur. Ergo, etc.

Probat. 2° Ex SS. Patribus : sic habet S. Irenæus. lib. 3, contra hæreses : « Ad hanc Ecclesiam propter potio-
» principalitatem, *necesse est* omnem convenire Ecclesiam,
» hoc est eos qui sunt undique fideles. » Ergo, etc.

S. Hieronymus, epist. 14 ad Damasum : « Ego... Beati-
» tudini Tuæ, id est, Cathedræ Petri communioni consocior :
» super illam petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicum-
» que *extra* hanc domum agnum comederit, profanus
» est. *Quicumque tecum non colligit, spargit.* » Ergo, etc.

Probat. 3° Ex professione fidei quam præscripsit Bonifacius in epistolâ ad Eulalium Carthaginensem Episcopum, cui subscribere debuit Joannes Constantinopolitanus Episcopus post defectionem Acacii, ut Ecclesiæ Romanæ reconciliaretur; quam Hormisdas Papa ad Episcopos Hispaniæ misit ut secundum illam schismatici ad unitatem reintegrarentur; quam Adrianus Papa dedit ad Synodum octavam generalem, et quam tandem nemo respuere debet juxta Bossuet (*Def. Declar.*, lib. 10, cap. 7), qui dicit eam à totâ Ecclesiâ Catholicâ comprobam (*ibid.*) : hæc est autem illa professio : « Prima salus est rectæ fidei regulam
» custodire. et à constitutis Patrum nullatenus deviare. Et
» quia non potest D. N. Jesu Christi prætermitti sententia
» dicentis : *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo*
» *Ecclesiam meam* : et hæc, quæ dicta sunt, rerum pro-
» bantur effectibus, quia in Sede Apostolicâ extra macu-
» lam semper est catholica servata religio; *anathematiza-*
» *mus omnes qui contra Sanctam Romanam et Apostolicam*
» *Ecclesiam suas erigunt cervices; sequentes in omnibus*
» *Apostolicam Sedem, in quâ est integra et vera christianæ*
» *religionis et perfecta soliditas; profiteamurque seques-*
» *tratos a communione Ecclesiæ Catholicæ, id est non*
» *consentientes Sedi Apostolicæ*, eorum nomina inter sacra
» recitanda non esse mysteria, qui videlicet sanctæ Ro-

manæ et Apostolicæ Ecclesiæ privilegia cassare nituntur. » (*Cursus complet. Theologiæ*, t. 1. col. 431.)

Huic doctrinæ adhæsit ipsemet Clerus Gallicanus in comitiis anni 1681 : « Le Pape est le chef de l'Eglise. le centre de l'unité, et il a sur nous une autorité de pri-
« mauté et de juridiction que J.-C. lui a donnée dans la
« personne de Pierre. Si on ne convenait pas de ces vérités,
« on serait schismatique, je puis même dire hérétique. »
(*Procès-verbaux du clergé*, t. 3. p. 335.)

Ex hac propositione et ex dictis præcedentis articuli multa deducuntur :

685. *Corollarium I.* — Vera Christi Ecclesia, meritò *Romana* est nuncupanda, quippe *omnes fideles ad Romanam Ecclesiam convenire debent*.

686. *Corollarium II.* — Non collectio Pontificum Romanorum duntaxat ut indefectibilis est habenda, prout vult Bossuetius, sed unusquisque Romanus Pontifex est verè infallibilis quoties *ex Cathedrâ* docet, id est, quando tanquam Caput Ecclesiæ ex supremâ ipsius potestate loquitur¹. De fide est, ex Vaticano.

Etenim ex propositione præcedenti à Gallicanis ipsis admissâ, de fide est Romanum Pontificem esse centrum necessarium totius communionis catholicæ, id est, cum ipso necessariò servanda est unitas præsertim in fide. Sed absurdum esset necessariò unitatem esse servandam cum eo qui in errorem labi posset; quippe exinde sequeretur necessariò debere nos posse aliquandò in errorem induci; ergo in errorem labi non potest Romanus Pontifex prout est caput Ecclesiæ et suâ supremâ potestate utitur; ergo saltem sub eo respectu est infallibilis.

Et verò si in errorem labi posset Romanus Pontifex, ergo ab aliquo ad gremium veritatis reducendus esset: proinde non Romanus Pontifex esset centrum unitatis necessarium, sed ille vel illi duntaxat à quo vel à quibus

¹ Quando verò loquitur ut Doctor privatus, communius tenetur illum posse errare: quamvis etiam tunc quidam illum habeant ut infallibilem. V. Ferraris, *ve Papa*, art. 2, n° 62.

Pontifex reduci deberet ad rectæ fidei tramites ; sed non aliud admittitur centrum communionis catholicæ in Ecclesiâ præter Romanum Pontificem. Ergo, etc.

Unde meritò infallibilitatem S. Pontificis ex cathedra docentissimè definivit Conc. Vaticanum : « Itaque nos traditioni »
 » fidei christianæ exordio perceptæ fideliter inhærendo, ad »
 » Dei Salvatoris Nostri gloriam, religionis christianæ exal- »
 » tationem, et populorum christianorum salutem, sacro »
 » approbante Concilio, docemus et divinitus revelatum dog- »
 » ma esse definimus Romanum Pontificem, cum ex cathe- »
 » drâ loquitur, id est, cum omnium christianorum Pastoris »
 » et Doctoris munere fungens, pro supremâ suâ apostolicâ »
 » auctoritate, doctrinam de fide vel moribus ab universâ Ec- »
 » clesiâ tenendam definit, per assistentiam divinam, Ipsi in »
 » B. Petro promissam, eâ infallibilitate pollere, quâ divinus »
 » Redemptor Ecclesiam suam in definiendâ doctrinâ de fide »
 » vel moribus instructam esse voluit ; ideòque ejusmodi Ro- »
 » mani Pontificis definitiones ex sese, non autem ex consensu »
 » Ecclesiæ, irreformabiles esse. — Si quis autem huic Nos- »
 » træ definitioni contradicere, quod Deus avertat, præ- »
 » sumpserit, anathema sit. » (Sess. IV, c. 4.)

687. Querit. In quibusnam infallibilis sit Pontifex docens *ex Cathedrâ* ?

Respondeo eum esse infallibilem 1º et præcipuè, circa doctrinam fidei et regulas morum ; ratio patet : nam circa hæc duo præsertim Papa est centrum unitatis, fundamentum Ecclesiæ et Supremus Pastor, cui commissa est plena potestas pascendi, docendi et regendi universalem Ecclesiam.

Discimus insuper ex cap. 22, v. 41 S. Lucæ, quòd Christus pro Petro rogavit ut non deficeret fides ipsius quominus fratres suos valeret confirmare, quod etiam Successoribus ejusdem est applicandum. Ergo, etc.

Videri potest apud Theologos dogmaticos (*Tract. de Ecclesiâ*) quomodo sint solvendæ variæ objectiones contra inerrantiam S. Pontificis, quæ desumuntur sive ex putato lapsu Liberii, sive ex agendi ratione Honorii in Monotheismi negotio, sive aliunde.

2° Infallibilis est Papa in Canonizatione Sanctorum et approbatione Ordinum religiosorum : hæc enim duo ad S. Pontificem specialiter pertinent. Porro infallibilis est Ecclesia in Sanctis canonizandis et Religionibus approbandis, ut demonstratur in *Tractatu de Ecclesiâ*. Ergo et Papa est etiam in his duobus infallibilis. — Quoad facta dogmatica, vide Theologos.

688. *Corollarium III.* — Romanus Pontifex potest fidei decreta edere et condere leges quæ cunctos obligent christianos.

Hæc propositio manifestè fluit ex his duobus principiis : 1° quòd Papa habeat Primatum jurisdictionis in universalem Ecclesiam; 2° quòd sit centrum communionis catholicæ necessarium : huic conformis est praxis Ecclesiæ a suis primordiis usque ad diem hodiernam, ut constat perpetuâ omnium sæculorum traditione. Vide insuper dicta superius (28, 29, etc.).

689. *Corollarium IV.* — Romanus Pontifex jus habet Concilia etiam œcumenica convocandi, iis præsidendi, eaque confirmandi.

1° *Jus convocandi* : Ad quem enim alium pertinere potuisset illud jus nisi ad eum qui Primatum jurisdictionis seu plenam et supremam auctoritatem habet in totâ Ecclesiâ ?

2° *Jus iis præsidendi* : Eundem enim Præsidem seu Caput habere debet Ecclesia congregata ac Ecclesia dispersa, cum eadem ejusdemque conditionis sit alterutra; alioquin congregata non perfectè repræsentaret dispersam. Ergo sicut Romanus Pontifex vi sui Primatûs præest Ecclesiæ dispersæ, prout tanquam de fide supra probavimus (675, etc.), sic Ecclesiæ congregatæ seu Concilio œcumenico præesse pariter debet.

3° *Jus ea confirmandi* : Quod tanquam certum de fide haberi debet, juxta Suarez (*de Fide*, part. 1, disp. 11, sect. 3, n° 11). — Vid. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 120.

Ratio est quia decreta Conciliorum generalium sunt actus totius corporis Ecclesiæ docentis, vel legem conden-

tis. Porrò minimè possent dici actus totius corporis Ecclesiæ docentis, etc, si Caput non assentiret, ea decreta approbando, etc. Ab hâc sententiâ non recedunt etiam Gallicani, juxta Bossuet (*Gallia orthodoxa*, n° 84): « Pari- » sienses, inquit, ultra consentiunt ex antiquissimis re- » gulis, Synodos generales absque Romano Pontifice nullas » esse et irritas. » Unde nec Ariminense nec Basileense Concilia, saltem in maximâ sui parte, fuerunt œcumenica.

690. *Corollarium V.*—Corpus Episcoporum quatenus a Papâ sejunctum, non habet supremam in Ecclesiâ potestatem: — Nam « Fidei dogma est, Episcoporum auc- » toritatem et jurisdictionem subjectam esse S. Pontificis » auctoritati, ut subesse debeant Sedis Apostolicæ statutis. » Ita Pius VI ad Archiepiscopum Coloniensem. Vide id multis argumentis probatum, apud D. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 114, etc.

691. Quærit. Utrum Summus Pontifex sit supra Concilium generale, an verò Concilium generale supra S. Pontificem?

Quæstio hæc, tanto æstu agitata Gallicanos inter et cæteros theologos, vix concipi potest nisi agatur de casu Pontificis dubii vel notoriè hæretici (pro quo, si lubet, consule *Instit. juris canon.*, R. de M., p. 265, etc); etenim vel Concilium generale intelligitur hic quatenus est verè œcumenicum, id est, convocatum, celebratum et confirmatum à S. Pontifice, et tunc quærere utrum S. Pontifex sit supra aut infra Concilium, nihil aliud est quàm quærere utrum Papa sit supra vel infra seipsum, quod est prorsus absonum ac absurdum. Vel hic consideratur Concilium generale, quatenus Episcopi seu membra dissentiant à S. Pontifice seu à Capite; et tunc quomodo dici posset membra seu Episcopos esse supra caput? Numquid id potest contingere in corpore benè composito? Et si id contingere queat, exinde sequetur quòd Ecclesia congregata non idem habebit caput ac Ecclesia dispersa, et proinde non eadem Ecclesia erit; quomodo adhuc *una* vocari poterit Ecclesia? Quomodo Papa erit Ecclesiæ centrum necessarium?—Ad hæc certè non videntur posse afferri respon-

siones congruentes. Unde nullo modo dici potest Concilium generale esse supra Papam; sed Papa est supra Concilium in eo sensu quòd in Concilio generali sit Caput, prout est Caput pariter in Ecclesiâ dispersâ. Et ita fuit declaratum in Concilio Lateranensi V, sess. 11, in quâ decretum Concilii Basileensis fuit reprobatum, et solemniter recepta fuit constitutio Leonis X *Pastor æternus*, quæ hæc habet: « *Solum Romanum Pontificem tanquam super omni Concilio* » *auctoritatem habentem, Conciliorum indicendorum,* » *transferendorum ac dissolvendorum plenum jus et potes-* » *tatem habere*, nedum ex S. Scripturâ tantummodo, » dictis SS. Patrum ac aliorum Romanorum Pontificum, » sed propriâ eorundem Conciliorum confessione, mani- » festè constat. » Vide ap. S. Liguor., *De Romano Pontifice*, n° 124. Hoc pariter definitum fuit à Vaticano, sess. IV, c. 3.

Reverà Concilium Constantiense, sess. 4, definivit suis decretis obedientiam deberi à quocumque, etiam si fuerit *Dignitatis Papalis*; et Clerus Gallicanus, in suo cœtu anni 1682, declaravit non approbare eos qui ad tempus schismatis, in casu Pontificis dubiæ auctoritatis, Constantiense Decretum restringunt (art. 2); sed hæc declaratio Cleri Gallicani solemniter fuit improbata à Sanctâ Sede, simul ac *quatuor in eâ contentæ propositiones: nulla, irrita, viribusque et effectu penitus et omninò vacua, declarata per Bullam Inter multiplices Alexandri VIII, anno 1690.* Unde dici potest, imò et debet Concilium Constantiense intelligendum esse duntaxat de casu Pontificis dubiæ auctoritatis¹, qualis existit tempore *Magni Schismatis*, cui finem imposuit dictum Constantiense Concilium. Si enim non sic intelligatur hoc Concilium et velut œcumenicum habeatur in præfatâ 4 sessione, ut prætendit declaratio 1682 (art. 2), concludi debet non tantum Romanos Pontifices, sed totam Ecclesiam, Gallicanis exceptis, aliter sentire ac Concilium œcumenicum; proinde Romanum Pontificem errare cum majori parte Ecclesiæ, quod nunquam posse contingere conce-

¹ Attamen non omninò constat quòd in casu Papæ dubii ad corpus Episcoporum pertineat illum deponere aliumque eligere. Vide Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 123.

dunt tamen ipsimet Gallicani, alioquin portæ inferi adversus Ecclesiam essent prævalituræ, contra divinam promissionem.

692. *Corollarium VI.* — Romanus Pontifex potest dispensare in omnibus etiam Conciliorum generalium legibus. — Hoc evidenter sequitur ex plenâ ipsius potestate gubernandi universalem Ecclesiam, ipsiusque superioritate supra ipsa Concilia œcumenica. Hanc generalem dispensandi facultatem in SS. Pontificibus agnoscunt ipsimet Gallicani, ut videre est ap. Bossuet (*Def. Declar.* part. 3, l. 11, cap. 16): dicunt tamen ad id requiri justam causam, alioquin non tantum illicita esset dispensatio, sed etiam, juxta ipsos, invalida (Lequeux, n° 17); sed addunt cum Bossuetio (*Ibid.*, c. 22): « Papam nihil non posse cum necessitas id postulârit. »

693. Quærit. An Papa possit dispensare in rebus juris divini?

Respondet S. Liguor. (lib. 6, n° 1119): « In iis in quibus jus divinum ortum habet a voluntate humanâ, prout in votis et juramentis, certum est apud omnes Papam habere facultatem dispensandi. Tunc enim, licet ipse non auferat jus divinum, aufert tamen fundamentum obligationis quam homo sibi imposuit actu humano: quo sublato, cessat juris divini obligatio...

» Majus dubium est an Papa possit dispensare in jure divino quod ex solo divino arbitrio derivat. — Triplex est sententia: *Prima* affirmat... Sanchez meritò eam rejicit. *Secunda*, quam tenent Sanchez, etc., dicit Papam non posse dispensare in universum jus divinum, sed tantum in aliquo casu particulari, in quo non expediat observantia præcepti. » (Juxta ipsos Papa non potest dispensare in præcepto fornicationis, in materiâ et formâ sacramentorum, et similibus, quia in his transgressionibus est omnimoda indecentia, cuicumque causæ præponderans; potest autem dispensare in residentiâ Episcoporum, in matrimonio rato, etc.) « *Tertia* denum » sententia communiùs et probabiliùs dicit nunquam » posse Papam dispensare in iis quæ sunt *de absoluto jure*

» *divino*; hanc tenent Pontius.... Suarez... Sylvius ex
 » D. Thomâ.... » Quia requireretur specialis commissio
 a Deo quæ non habetur ex verbis *Quodcumque solveris*,
 etc., quæ sunt generalia et non specialia. « Tanto magis
 » quòd hujusmodi dispensationes in jure divino essent
 » nocivæ unitati et stabilitati Ecclesiæ. Valde autem pro-
 » babiliter dicunt Suarez... et alii plures... posse Pontificem,
 » in aliquo casu particulari, non dispensare, sed declarare
 » quòd jus divinum non obliget, quia hæc potestas fuit
 » necessaria propter humanarum rerum varietatem, aliàs
 » Deus bono regimini Ecclesiæ non satis providisset. »
 Vide etiam Reiffenst., part. 2, lib. 1, t. 2, n^{is} 455-457.

694. *Corollarium VII.* — Potest Romanus Pontifex omnes suscipere appellationes, nec ab ipso potest, ut jam diximus (658), appellari ad Concilium œcumenicum, ad ipsumque reservantur omnes causæ quæ vocantur *maiores*: totidem sunt hæc consecratoria quæ fluunt ex ipsius Primatu.

De *causis majoribus* fit mentio in Concordato Leonis X, cap. 10, de *Causis*. Eas esse Sedi Apostolicæ reservandas confitentur ipsimet Præsules Galliæ in suâ ad Innocentium X epistolâ: « *Majores causas*, inquit, ad Sedem
 » Apostolicam referre solemnissimum est Ecclesiæ mos est. »

Quænam sint præcisè hujusmodi causæ? Non una est DD. sententia; ut tales autem haberi debent: *questiones* fidem seu dogma respicientes; Sanctorum beatificatio, et à fortiori Canonizatio; approbatio Religionum; creatio Episcopatum; delimitatio, dismembratio et unio diœcesium; institutio, translatio et depositio Episcoporum; judicium de validitate et dissolutione fœderis conjugalis, quando agitur de Principibus sublimioribus; hocque etiam in Galliâ olim admittebatur: « L'Eglise Gallicane (inquit Fevretus, » *De l'Abus*, lib. 5, c. 5) a toujours gardé cet usage, de » traiter les causes de mariage par devant des juges com- » mis par Sa Sainteté, in partibus, s'il s'agissait du ma- » riage des grands. » Hoc fuit observatum in causâ dissolutionis matrimonii Ludovici XII cum Joannâ Franciæ. Item in causâ dissolutionis matrimonii Henri IV cum Margaritâ Valesiâ. Optandum autem fuisset hoc fuisse etiam observa-

tum in causâ dissolutionis matrimonii Napoleonis I cum Josephinâ Tascher, anno 1810.

Circa *causas majores* vide Card. Gousset in opere *Exposition des principes*, etc., n^{is} 290, 291, Glossam super caput *Sicut unire, de excess. Prælatorum*.

Coram quonam iudice causæ Episcoporum personales sint primò vel in instantiâ deferendæ, dictum fuit supra (540-550).

695. *Scholium*.—Duplex distinguitur potestas in S. Pontifice: *Ordinaria* nempe et *extraordinaria*: « Quando Papa » in procedendo sese accommodat dictis Prædecessorum » suorum vel generalium Conciliorum decretis, quæ certum » ei agendi modum indigitant, dicitur procedere *de jure* » *ordinario*. Quandò verò præscriptiones illas non servat, » dicitur *de jure extraordinario* procedere. » Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 325.

Non autem censetur Papa voluisse *de jure extraordinario* procedere nisi id constiterit: non enim sic agere solet quîn suam mentem declaret: unde rescripta in quibus aliquid juri communi invenitur contrarium sinè clausulis indicantibus tunc ipsum agere ex *plenitudine suæ potestatis*, vel non obstantibus contrariis Prædecessorum nostrorum decretis, aut similibus, meritò tanquam *subreptitia* vel *obreptitia* habenda sunt (Bouix, *ib.*, p. 326).

Non tamen Papa censetur agere ex *potestate extraordinariâ* quando derogat Concilio Tridentino, cùm ipsimet Tridentini Patres sua condendo decreta voluerunt ut in his salva semper auctoritas Sedis Apostolicæ et sit et esse intelligatur. Sess. 25, c. 21.

§ II.

De juribus S. Pontificis in temporalia.

696. Circa potestatem S. Pontificis erga temporalia quatuor prodierunt opiniones, inquit D. Bouv. (*Tract. de Ecclesiâ*, part. 3, c. 1. art. 4, § 2, sect. 1, edit. 1834).

« Prima tenet S. Pontificem ut talem jure divino plenis-

» simam habere potestatem in universum orbem terrarum,
 » tum in ecclesiasticis tum in politicis, ita ut dominium
 » temporale ab uno principe ad alterum pro arbitrio trans-
 » ferre possit.

» *Secunda* docet... 1° Pontificem Romanum ut Pontificem
 » nullam habere potestatem temporalem, et nullo modo
 » principibus sæcularibus imperare posse... 2° Nec Ponti-
 » ficem Romanum nec alios Episcopos accipere potuisse
 » dominium in provincias, aut in urbes, quocunque titulo
 » eas obtinuerint; quia, aiunt... jus divinum prohibet ne
 » gladius spiritualis et gladius temporalis simul in eodem
 » uniantur. Ita post Wiclefistas et Hussistas Calvinistæ
 » alique hæretici.

» *Tertia* sententia eorum est qui affirmant Pontificem
 » Romanum nullam jure divino habere potestatem tempo-
 » ralem directam et immediatam, sed tantum spiritualem:
 » at sinul contendunt eum, ratione spiritualis potestatis,
 » indirectam habere potestatem et quidem summam in
 » temporalia omnium principum christianorum et
 » omnium fidelium: sicque Pontifex de hujusmodi bonis...
 » disponere potest quando bonum Reipublicæ spiritualis
 » sibi commissæ id postulare videtur. Ita... Bellarminus
 » cum aliis pluribus theologis...

» *Quarta* sententia... tenet Pontificem Romanum nullam
 » jure divino habere potestatem directam nec indirectam
 » ad sensum Bellarmini, in temporalia regum aut aliorum
 » christianorum. Nihilominus patroni hujus sententiæ
 » volunt illum plenissimam habere potestatem spiritualem
 » in principes, sicut in simplices fideles, eos docere,
 » corripere et pœnis spiritualibus plectere posse, atque
 » dubia ad conscientiam illorum et subditorum attinentia
 » apostolicâ auctoritate solvere.» (Sic saltem Gallicani mo-
 » deratissimi qui, sic tribuendo Papæ potestatem solvendî
 » omnia dubia ad conscientiam pertinentia, necessariò
 » ipsi tribuunt potestatem indirectam in temporale; nisi
 » dicant temporalia nunquam spectare ad conscientiam,
 » quod manifeste est falsum. Sunt autem alii Gallicani præser-
 » tim Parlamentarii qui dictam potestatem solvendî omnia

dubia temporale respicientia non concedunt. Vide Bouix, *De Jure Liturgico*, p. 94, 97. 141, etc.). — « Prima sententia ab ipso Bellarmino solidissimis rationibus confutatur; secunda ab omnibus catholicis habetur non tantum ut falsa, sed etiam ut hæretica. » (Bouvier, *ibid.*) Tertia et quarta controvertuntur Gallicanos inter et cæteros theologos.

697. Ut melius tota controversia clarescat, dicendum est quid intelligi debeat per *temporale* et *spirituale*, et quid insuper per *potestatem directam* et *indirectam in temporalia*.

Porro *temporale* est illud quod primario et per se tendit ad salutem seu bonum corporis et pacem publicam, proinde id omne cujus finis proprius et immediatus est temporalis, qualia sunt bona terrena. *Spirituale* verò est quod primario et per se conducere potest ad salutem animæ et bonum religionis, seu cujus finis proprius et immediatus est spiritualis, ut sunt preces, divina eloquia, sacramenta, etc., etc.

Res autem temporales, non ita usibus vitæ præsentis limitantur, quin in multis casibus prodesse vel etiam nocere possint saluti animarum: unde sub hoc respectu, relationem videntur posse habere cum auctoritate spirituali, quæ, si reverà habeat in hujusmodi casibus potestatem in illas. potestas hæc non est directa sed indirecta, quia non directè, ratione finis eorum proprii et ordinarii illas attingit, sed indirectè et ob finem extraneum qui in illis accidentaliter reperitur. Potestas ergo directa in temporale est illa quam quis in illud habet propter ipsius finem temporalem; dum indirecta est ea quam quis habet in temporale propter finem spiritualem qui in eo reperiri potest: seu est illa quæ non attingit temporalia, nisi in quantum necesse est ut finis alterius ordinis, quem sibi proponit et necessario debet assequi, reverà obtineatur, puta finis spiritualis. His expositis stabilitur sequens:

698. *Propositio*. — Societas temporalis quamvis distincta a societate spirituali, non est ab eà omnino independens; sed Ecclesia, proinde S. Pontifex, indirectam habet

testatem in temporalia. Est contra 1 articulum Declarationis Cleri Gallicani 1682. Vide supra (220).

Probatur 1ª pars, et quidem ratione et auctoritate.

1° *Ratione* : Vel societas temporalis non est à spirituali omninò independens, vel dicendum societatem spiritualement, Ecclesiam videlicet, subjici potestati sæculari, quod est hæreticum, cum esset annihilare auctoritatem Ecclesiæ, quæ non aliud esse potest quàm suprema interpres legis divinæ, id est justus et injustus, et unica distributrix omnium bonorum spiritualium. Probo consequentiam : conflictus, ut experientiâ constat, exoriri possunt inter utramque potestatem spiritualement et temporalem, et tunc suos limites excedere unam aut alteram necesse est : porrò ad dirimendam litem, vel nullus judex à Deo est institutus, et in hâc hypothesi manifestè sequitur, non tantum ex institutione divinâ adesse bellum irremediabile inter utramque potestatem, proinde discordiam potius quàm ordinem à Deo fuisse institutam, sed etiam Ecclesiam suæ potestatis posse ignorare limites, consequenter in dubium posse revocari, nullamque proinde auctoritatem habere, deponique absque usurpatione posse ac alteri subjici, quod certè dici nequit; vel aliquis judex hujusmodi discriminum à Deo fuit constitutus; et tunc, nisi adversarii concedant Ecclesiam esse hunc judicem, ipsius auctoritas prorsus denuò evertitur omninòque subjacet sæculari potestati : quippe principes sæculares, sua jura determinando, eo ipso Ecclesiæ juribus limites præscribunt; præterea cum nullus alius judex legitimus possit esse quàm auctoritas quæ jus habet judicandi de justo et injusto, Ecclesia non potest talem judicem extra se agnoscere, quin eo ipso profiteatur se illum non esse, nec proinde esse auctoritatem spiritualement, cum judex justus et injustus sit necessariò auctoritas spiritualis, proinde quin seipsam occidat. Ergo dici nequit Ecclesiam non fuisse à Deo institutam judicem conflictuum qui inter potestatem sæcularem et spiritualement oriri possunt. Ergo jure divino auctoritas temporalis non est omnino independens à societate spirituali. V. *Syllabi* p. 19, 20, 39, 42. 54.

Et verò societas temporalis haud dici potest omninò inde-

pendens a societate seu auctoritate spirituali, quin simul dicatur independens à lege divinâ in temporalibus, cùm omnis lex divina sit necessariò promulganda ab auctoritate spirituali quæ ad hoc fuit instituta. Porro horrenda consecraria ex hoc principio dimanant : si enim sæcularis potestas sit independens à lege divinâ, tunc nefanda quæque perpetrari et imperari poterunt. Sic justificatur Henricus VIII auctor lugendi schismatis Angliæ sæculo XVI, et simul cum eo omnes tyranni et persecutores Ecclesiæ justificantur. Sic pariter justificantur Minister Juræus et J.-J. Rousseau dicentes : « Le souverain n'a pas besoin de raison pour valider ses actes. »

Exinde insuper concludi potest nullam esse auctoritatem temporalem : nulla enim est potestas, quæ à Deo non procedit; sed potestas quæ à lege divinâ est independens, à Deo procedere nequit. Ergo nulla est, et erga illam subjectio est erga purum hominem subjectio, ac proinde nihil aliud quàm turpis servitus. Ergo ratione constat societatem temporalem non esse jure divino omninò independentem à societate spirituali.

Nec objiciatur esse duplicem potestatem distinctam, temporalem nempe et spiritualem; atqui non essent duæ distinctæ, sed una duntaxat potestas, si una alteri esset subjecta. Ergo, etc.—Nam respondetur quòd sint duæ potestates distinctæ quoad *proprietaem*, etsi non sint duæ quoad respectivam *subordinationem* : in exemplum invocari potest potestas paterna, quæ patri competit in filios et progubernatione familiæ. Hæc potestas non venit à rege sed à Deo per legem naturalem et divinam, unde à potestate regiâ distinguitur; attamen subordinatur Regi in quantum postulat bonum societatis, et sub hoc respectu seu quoad hujusmodi subordinationem non distinguitur (Bouix, *De Jur. Liturg.*, p. 132).

Probat. 2º *Auctoritate* : In Bullâ *Unam sanctam*, Bonifacius VIII, postquam dixerit : « Uterque (gladius)... est in » potestate Ecclesiæ, spiritualis scilicet et materialis; » sed is quidem pro Ecclesiâ, ille verò ab Ecclesiâ exercendus; ille sacerdotis, is manu regum et militum, sed

» ad nutum et patientiam sacerdotis ; » adjicit : « Oportet
 » autem gladium esse sub gladio, et temporalem auctori-
 » tatem spirituali subjici auctoritati, » alioquin potestates,
 inquit Pontifex, non essent à Deo benè ordinatæ; unde « Si
 » deviat terrena potestas, judicabitur à potestate spirituali ;
 » sed si deviat spiritualis... suprema... à solo Deo... poterit
 » judicari, testante Apostolo : *spiritualis homo judicat*
 » *omnia, ipse autem à nemine judicatur.* » In fine ad-
 dit : « Quicumque igitur huic potestati à Deo sic ordi-
 » natæ resistit, Dei ordinationi resistit, nisi duo (sicut Ma-
 » nichæus) fingat esse principia : quod falsum et hæreticum
 » judicamus... Porro subesse Romano Pontifici, omni
 » humanæ creaturæ (seu : *omnem humanam creaturam*)
 » declaramus, definimus... omnino esse de necessitate
 » salutis. »

Hæc Bulla non fuit revocata à Clemente V, sed de eâ duntaxat dictum fuit in Decretali *Meruit, de Privileg.* : « Nullum volumus vel intendimus præjudicium generari » (regi et regno)... sed omnia intelligantur in eodem esse » statu quo erant ante definitionem prædictam. » Id est regem Franciæ et regnicolas non magis subjici Ecclesiæ Romanæ quàm prius erant.

Bulla autem *Unam sanctam* inserta fuit corpori juris lib. 1, *de major. et obedient.*, Extrav. comm. Anno 1615 conati sunt Protestantes obtinere à Comitiis generalibus Galliæ declarationem quâ admitteretur tanquam lex fundamentalis regni, quòd potestas sæcularis esset à spirituali omnino independens ; sed Card. Du Perron : « Au nom de » tout le corps de l'ordre ecclésiastique et de celui de la » noblesse (*Oeuvres de Du Perron*, p. 601) établit que » la doctrine contraire, admise par toutes les autres » parties de l'Eglise Catholique, voire même de l'Eglise » Gallicane, depuis que les écoles de théologie y ont été ins- » tituées jusqu'à la venue de Calvin (*ib.*, 593), reposait sur » une tradition constante et universelle, de sorte que, de- » puis onze cents ans, disait-il, il n'y a eu siècle au- » quel, en diverses nations, cette doctrine n'ait été crue et » pratiquée (*ib.*, p. 602)... Puis il montre que la doctrine

» qu'on s'efforce de renverser est celle de tous les docteurs,
 » de tous les théologiens sans exception ; et que, de plus,
 » elle a été constamment tenue en France, où nos rois, et par-
 » ticulièrement ceux de la dernière race, l'ont protégée par leur
 » autorité et par leurs armes, où nos conciles l'ont appuyée et
 » maintenue, où tous nos Évêques et docteurs scolastiques...
 » l'ont écrite, prêchée et enseignée, et où finalement tous
 » nos magistrats, officiers et jurisconsultes l'ont suivie et fa-
 » vorisée. » (*Ib.*, p. 602.) Vide de Lamennais, *Progrès de la*
Révol. (p. 238). Ergo auctoritate constat societatem tempo-
 ralem non esse à spirituali omninò independentem. V. insu-
 per *Syllabum*, n^{is} 19, 20, 23, 24, 31, 39, 41, 42 54.

699. Probatur 2ª pars, scilicet *Ecclesiam, proinde S. Pon-
 tificem habere saltem indirectam potestatem in tempo-
 ralia*. Id sequitur ex veritate primæ partis propositionis;
 si enim potestas temporalis non est omninò independens
 à societate spirituali seu ab Ecclesiâ, subest igitur Ecclesiæ
 saltem indirectè ; proinde Ecclesia in eam habet potestatem
 in quantum necesse est ut attingat finem suum spiritualem.

Præterea, Ecclesiæ omne illud est tribuendum quod ei
 est necessarium vel utile ad obtinendum finem suum,
 nempe salutem animarum et bonum religionis : atqui ad
 hunc finem assequendum sæpe est necessarium aut utilis-
 simum quòd potestatem exerceat in temporalia : sic pro
 bono animarum utile fuit quòd statuerentur impedimenta
 matrimonium dirimentia, non solùm quatenus est sacra-
 mentum, sed etiam quatenus est contractus naturalis ac
 proinde civilis et temporalis ; et de fide est, juxta Concil.
 Triden. (sess. 24, c. 4), quòd Ecclesia habeat hanc potesta-
 tem. Sic Ecclesia potest præscribere cessationem ab ope-
 ribus servilibus, diebus dominicis et festis : item absti-
 nentiam à carnibus certis diebus, imò et jejunia ; sic sub
 censuris aliisque pœnis cogit aliquando ad restituendum
 bonum alienum ; sic a confessario præscribi potest pœni-
 tenti, ut etiam desinat exercere artem vel officium quod ipsi
 vel aliis esset occasio proxima peccandi, quamvis in se non
 esset fortè illicitum ; sic per excommunicationem publicè
 denuntiata vetatur fidelibus communicatio in multis, etiam

temporalibus. etc. Millies Ecclesia exercuit hujusmodi potestatem in temporalia. ut ex historiâ ecclesiasticâ compertum est : sufficiat ex innumeris testimoniis quæ proferri possent. duo maximi ponderis monumenta hic exponere :

1^a In Concilio Lateranensi IV. quod inter œcumenica recensetur. Innocentius III Raymundum Tolosanum Comitem, hæreticorum fautorem obstinatum deposuit; et id quidem, *sacro Concilio consulto, nec non et approbante. pro maiore parte et saniore, sacrosancto Concilio.* 2^a In Concilio Lugdunensi I œcumenico. Innocentius IV deposuit à regno Fridericum II Germanicum Imperatorem : « Nos itaque, inquit Pontifex, cum fratribus nostris et sacro Concilio. deliberatione præhabita diligenti... cum J. C. vices immeriti teneamus in terris. Nobisque in B. Petri Apostoli personâ sit dictum : *quodcumque ligaveris super terram*, etc... memoratum principem. qui sese imperio et regnis... reddidit tam indignum. quique propter suas impietates à Deo ne regnet vel imperet est objectus, suis ligatum peccatis et abiectum. omnique honore, dignitate privatum à Domino ostendimus. denuntiamus ac nihilominus sententiando privamus : omnes qui ei juramento fidelitatis tenentur adstricti. à juramento hujusmodi perpetuo absolventes. » « In hoc, inquit Fenelonius (*De S. Pontif.*, t. 2, p. 387). Innocentius exercet potestatem à Christo datam : *quodcumque ligaveris*, etc... asseverat id à se fieri cum fratribus et Sacro Concilio deliberatione præhabita diligenti. Itaque deliberavit et annuit Concilium. Hoc asseverat Pontifex. neque diffidetur Concilium. Ipsa sententia in Concilio lata est : *sacro præsentis Concilio* inscripta est ; neque reclamavit. imò sententia actis inserta est. » Ergo saltem indirectè Ecclesia, proinde S. Pontifex habet potestatem in temporalia.

700. Objici potest 1° Textus S. Lucæ (cap. 12, v. 14). ubi Christus juveni roganti ut imperaret fratri suo dividere secum hæreditatem. respondit : « Homo quis me constituit judicem aut divisorem super vos? » — Sed explicationem hujus textûs et objectionis solutionem dabimus infra (3304).

2° Sape objicitur textus S. Joannis (cap. 18, v. 36) ubi

Christus dicit : « Regnum meum non est de hoc mundo. » — Sed inquit S. Augustinus (*Tract.*, 115, in Joan., n° 2) : « Hic, » non ait Christus : *regnum meum non est in hoc mundo* : » sed *non est de hoc mundo*; non ait : *nunc regnum meum non est hic*, sed : *regnum meum non est hinc*. » V. Devoti, lib. 3, tit. 1, § 8, in notâ. Si ergo regnum Christi sit in hoc mundo, quamvis de hoc mundo non sit, potest in multis egere etiam bonis hujusce mundi, ac proinde in ea potestatem habere.

3° Objici adhuc potest quòd, anno 1789, ex votis celeberrimi Pitt, sex præcipuarum Universitatum, Parisiensis videlicet, Duacensis, Lovaniensis, Complutensis, Salmanticensis et Vallisolitensis consultæ circa potestatem ecclesiasticam in temporalia Regis Angliæ, omnes unanimiter responderunt neque Papam, neque Cardinales, neque Concilium generale habere potestatem eum deponendi et subditos ejus a juramento fidelitatis absolvendi.

Respondetur has Universitates voluisse tantum dicere Papam, Cardinales, etc., non habere præfatam auctoritatem pro suo arbitrio et directè, quasi hactenus, prout olim rex Angliæ fuisset vassallus seu cliens S. Sedis, minimè tamen asserentes eamdem ipsi non competere auctoritatem, si salus animarum et bonum religionis id requireret.

De libertatibus gallicanis vide Prolegomena (219-222).

DE PRINCIPATU TEMPORALI S. PONTIFICIS.

701. Præter Primatum jurisdictionis in universalem Ecclesiam, Romanus Pontifex, more principum sæcularium, potitur auctoritate temporali in aliquas Italiæ provincias, quas obtinuit sive principum munificentia, sive voluntaria populorum submissione, sive aliis legitimis titulis : hic temporalis principatus, contra quem, præsertim hodie, tantâ rabie debacchatur sæculum nequam, et quem tanto nisu evertere conantur omnis ordinis et auctoritatis universi hostes aperti, Summis Pontificibus, sic disponente sapienter divinâ Providentiâ, advenit ne, si in ditione alicujus principis sæcularis, manere coacti fuissent, reliqui principes et populi eisdem Pontificibus subesse atque

obtemperare vererentur, et sic orirentur dissensiones et schismata in Ecclesiâ : « Dieu, inquit Bossuetius (*Serm. sur l'Unité*), qui voulait que cette Eglise (la Romaine), la mère commune de tous les royaumes, dans la suite, ne fût dépendante d'aucun royaume dans le temporel, et que le siège, où tous les fidèles devaient garder l'unité, à la fin fût mis au-dessus des partialités que les divers intérêts et les jalousies d'État pourraient causer, jeta les fondements de ce grand dessein... L'Eglise indépendante dans son chef de toutes les puissances temporelles, se voit en état d'exercer plus librement, pour le bien commun, et sous la commune protection des rois chrétiens, cette puissance céleste de régir les âmes ; et, tenant en main la balance droite... au milieu de tant d'empires souvent ennemis, elle entretient l'unité dans tout le corps, tantôt par d'inflexibles décrets, et tantôt par de sages tempéraments. » Similia habet Fleury (*Hist. ecclés.*, t. 16, 4e discours, n° 10) : « Depuis que l'Europe est divisée entre plusieurs princes indépendants les uns des autres, si le Pape eût été le sujet de l'un d'eux, il eût été à craindre que les autres n'eussent eu peine à le reconnaître pour père commun, et que les schismes n'eussent été fréquents : on peut donc croire que c'est par un effet particulier de la Providence, que le Pape s'est trouvé indépendant et maître d'un État assez puissant pour n'être pas aisément opprimé par les autres souverains, afin qu'il fût plus libre dans l'exercice de sa puissance spirituelle, et qu'il pût contenir plus facilement tous les autres Evêques dans leurs devoirs. » Ab ipsomet Napoleone I agnita fuit hæc veritas : « L'autorité du Pape, disait Napoléon Ier (apud Chantrel, in opere *Le Roi Pie IX*, p. 28 et 55), serait-elle aussi forte s'il restait dans un pays qui ne lui appartint pas, et en présence du pouvoir de l'État ? — Le Pape n'est pas à Paris, et c'est un bien. Nous vénérons son autorité spirituelle, précisément parce qu'il n'est ni à Madrid, ni à Vienne. A Vienne et à Madrid, on dit la même chose ; c'est un bien pour tous qu'il ne réside ni auprès de nous, ni auprès

» de nos rivaux , mais dans l'antique Rome , loin des
 » mains des Empereurs Allemands , loin de celles des
 » Rois de France et des Rois d'Espagne, tenant la balance
 » égale parmi les souverains catholiques, s'inclinant un
 » peu vers le plus fort , mais se relevant au-dessus de lui
 » quand celui-ci devient oppresseur. *C'est là l'œuvre des*
 » *siècles, et ils l'ont bien faite.* C'est l'institution la plus
 » sage et la plus avantageuse qu'on puisse imaginer dans
 » le gouvernement des âmes. »

Sed eò præcisè quòd tam salubris sit Ecclesiæ hic temporalis principatûs, ideo impietas nihil non tentat quominus tandem illum funditûs evertat; jam à longo tempore de eo excindendo initum fuit consiliûm : sic enim ad Voltarium scribebat Fridericus II Borussiae Rex : « On pensera à la
 » conquête des États du Pape pour subvenir aux dépenses
 » extraordinaires, et alors la scène est finie. Tous les potentats de l'Europe, refusant de reconnaître un Vicaire
 » de J.-C. soumis à un autre souverain, se créeront un
 » Patriarche, chacun dans ses propres États... Ainsi, peu à
 » peu, chacun s'éloignera de l'unité de l'Eglise, et finira
 » par avoir dans son royaume une religion comme une
 » langue à part. » Tom. 9 de sa correspondance, p. 99. Vide apud eundem Chantrel (ut supra).

Quid sit tenendum circa principatum temporalem Summi Pontificis colligi potest ex Encyclicâ Pii IX, 19 januarii 1860, ubi sic universos Ecclesiæ Antistites congratulatur : « Ipsum
 » principatum (temporalem S. Sedis) constanter tuentes,
 » profiteri et docere gloriati estis eundem, singulari divinæ
 » illius omnia regentis ac moderantis Providentiæ consilio, datum fuisse Romano Pontifici, ut ipse nulli civili
 » potestati unquam subjectus, supremum apostolici ministerii munus sibi à Christo Domino divinitus commissum, plenissimâ libertate ac sinè ullo impedimento in
 » universum orbem exerceat. » Addit deinde S. Pontifex : « Nos, Deo auxiliante... nihil intentatum relinquere ut...
 » civilem Romanæ Ecclesiæ principatum, ejusque temporales possessiones ac jura, quæ ad universum Catholicum orbem pertinent, integra et inviolata tueamur

» et servemus...; ac divino illius auxilio freti... parati sumus
 » illustria Prædecessorum nostrorum vestigia prosequi ,
 » exempla æmulare, et aspera quæque et acerba perpeti,
 » ac vel ipsam animam ponere, antequam Dei, Ecclesiæ ac
 » justitiæ causam ullo modo deseramus. » Hujusmodi pro-
 fessione adhæsit universitas ac ferè unanimitas Episcoporum
 totius orbis christiani.

Jam priùs, scilicet 22 aug. 1854, damnata fuerat à Pio IX, doctrina Nultz his contraria, quâ dixerat punctum esse controversum inter catholicos, an compossibilis sit potestas spiritualis cum temporali. Vide Guillois, tom. 4, pag, 411; et Card. Soglia, *Instit. jur. publici*, § 40, et pr. 75. 76 *Syllabi*.

ART. III.

DE MINISTRIS S. PONTIFICIS.

S. Pontifex varios habet ministros; sive intra suam Curiam, videlicet Cardinales. Congregationes et plura Tribunalia; sive extra Curiam, nempe Legatos, Nuntios, Commissarios, etc.

§ I.

De Cardinalibus.

702. Cardinales sunt quasi Ecclesiæ Romanæ Senatus: jus habent S. Pontificem eligendi, eumque præcipuè adjuvant in gubernatione universalis Ecclesiæ. Vide D. Bouix, *De Curia Romanâ*, p. 45. Sic autem definitur Collegium Cardinalium: Clericorum cœtus ad auxiliandum Romano Pontifici in Ecclesiæ regimine, Sede plenâ, et ad supplendum eundem, Sede vacante, institutus.

703. Quærit. 1º An Cardinales humanæ vel divinæ sint institutionis?

Resp. De hoc disputare Doctores, sed de nomine potius esse controversiam quàm de re: *Figuraliter* enim originem trahere videntur Cardinales à Sacerdotibus Levitici generis, ut ait Innocentius III, cap. *Per venerabilem* 13, qui *filiï sint legitimi; Exemplariter autem ab Apostolis*

Christi, ut ait Eugenius IV (Constit. *Non mediocri*). Sed quoad jura et statum quibus hodie pollent, negare difficillimè posset eos esse institutionis duntaxat ecclesiasticæ. Vide tamen Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 45-52.

704. Quidquid sit de origine Cardinalitiæ Dignitatis non videtur ipsum nomen usurpatum fuisse ante S. Sylvestri tempora, ejusque mentio primâ vice invenitur in Concilio Romano post Constantini Imperatoris conversionem celebrato. V. Ferraris, vº *Cardinalis*, art. 1, nº 4; Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 7 et 8.

Primordiis hoc nomine vocabantur omnes clerici alicui Ecclesiæ addicti; sed postea mos invaluit, saltem in principalioribus Ecclesiis, ut *Cardinalis* nomen præcipuis tantum presbyteris tribueretur: « Cum adhuc à Canonicis in variis... » cathedralibus, ut Ravennetensi, Compostellanâ, Mediolanensi, Neapolitanâ et aliis, Cardinalitium nomen retineretur, S. Pius V, anno 1567.... harum Ecclesiarum » privilegia (si quæ aderant).... abrogavit, et in cunctis » aliis Ecclesiis, præter quàm in Romanâ, Cardinalis nomen » extinxit. » (Ferraris, *ib.*, nº 6.)

Non obstante hac prohibitione: « Videri potest apud Bergier (*Dictionnaire*, vº *Cardinal*), usque ad hæc nostra tempora substituisse in pluribus Galliæ Ecclesiis, Cardinalium » presbyterorum nomen. Suessione 11 Curati eo nomine » gaudebant: et in certis diebus Pontificali Missæ solemniter » assistebant. Hodiedum superest ejusdem cæremoniæ » vestigium. » (Lequeux, nº 189, nota 1.)

705. Cardinalis nomen à *cardine* derivatur: « Nam, ait Eugenius IV (Const. *Non mediocri*, § 14), sicut super » cardinem volvitur ostium domus, ita super eos (Cardinales) Sedis Apostolicæ et totius Ecclesiæ ostium quiescit. » Ob hanc rationem omnes qui certæ Ecclesiæ erant addicti sive *incardinati*, dicebantur primitus Cardinales. Vide ap. Devoti, lib. 1, tit. 3, sect. 2, nº 23, nota 4; — Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 8-24.

706. Quærit. 2º Quomodo creandi sint Cardinales?

Respondeo cum Ferraris (*ib.*, nº 9): « Creatio Cardinalium diversimodè.... fuit hætenus acta, et nostris tem-

» poribus penitus obsolevit quod in Cæremoniali Romano...
 » disponitur de promovendis Cardinalibus Feria IV qua-
 » tuor temporum. et de voto Sacri Collegiî exquirendo....
 » Summus enim Pontifex pro suo libitu. quos vult et
 » quando vult. ad Cardinalatûs fastigium promovet. nullâ
 » astrictus necessitate exquirendi Cardinalium suffragia...
 » Imo nullâ precisâ formâ necessario observandâ in Cardi-
 » naliûm promotione utitur S. Pontifex.... Licet cætero-
 » quin. in Cæremoniali Romano hæc forma tradatur:
 » *Auctoritate Dei Patris omnipotentis, SS. Apostolorum*
 » *Petri et Pauli et Nostrî. N... assumimus in Presbyter-*
 » *um vel Diaconum sacre Romanæ Ecclesiæ Cardinalem...*
 » Exinde. si noviter promoti reperiantur in Urbe. eodem.
 » quo prius utebantur habitu. ad aulam apostolicam. nullo
 » assumpto comitatu. se conferunt. ibique ab aliquo ex
 » antiquis Cardinalibus excepti. S. Pontifici offeruntur.
 » qui birreto rubro eos insignit. et post. publicum indici-
 » tur Consistorium pro eis tradendo galero rubro. »

Explicat hic Ferraris ordinem cæremoniarium in hujus-
 modi consistorio observandarum: tradendo verò rubrum
 galerum sic ait Pontifex: « *Ad laudem omnipotentis Dei et*
 » *Sanctæ Sedis Apostolicæ ornamentum. accipe galerum*
 » *rubrum insigne singularis dignitatis Cardinalatûs per*
 » *quod designatur quod usque ad mortem et sanguinis*
 » *effusionem inclusive. pro exaltatione sanctæ fidei. pace et*
 » *quiete populi christiani augmento et statu sacrosanctæ*
 » *Romanæ Ecclesiæ. te intrepidum exhibere debeas. in no-*
 » *mine Patris. etc.* »

In subsequenti Consistorio. S. Pontifex claudit os novis
 Cardinalibus. eis inhibendo ne quid loqui præsumant us-
 quedum de consilio fratrum duxerit eis os aperire. quod
 in secundo vel tertio Consistorio. Cardinalibus præsentibus
 consultis. peragit his verbis: « *Aperimus vobis os. tam in*
 » *Collationibus quam in Conciliis. atque in electione*
 » *S. Pontificis. et in omnibus actibus. tam in Consistorio*
 » *quam extra. qui ad Cardinales spectant. et quos soliti*
 » *sunt exercere. in nomine Patris. etc.* » Promotio perfici-
 tur annulorum traditione et assignatione titulorum.

Promoti ad Cardinalatum qui absentes essent à Curiâ, jurare debent, in receptione birreti rubri, intra annum se accessuros ad limina Apostolorum sub pœnâ inhabilitatis et privationis Cardinalatûs, ut fuit statutum a Sixto V in Constit. *Postquam*. « Licet ab Eugenio, inquit Ferraris » (*ib.*, n° 20, etc.), in Const. *In eminenti*, fuerit decretum » quòd Cardinales in secreto Consistorio pronuntiati, non » dicantur Cardinales antequam Cardinalatûs insignia sus- » ceperint, neque vocem in electione S. Pontificis habeant » donec sit eis licentia votandi concessa, tamen hodie » Cardinales ex actu creationis perfectè creati censentur, » et habent vocem in electione S. Pontificis, absque aliâ » facultate, quamvis Cardinalatûs insignia non obtinue- » rint, etc. » Illud constat ex decreto S. Pii V, 26 jan. 1571, et sic reverà in praxi pluries fuit observatum (Vide Ferraris, *ib.*, n° 23; et Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 109, etc.). Unde constat præfatas cæremonias non pertinere ad substantiam promotionis cardinalitiæ; sed ideo observari juxta eundem S. Pontificem: « Ut Cardinales, antequam » in Consistoriis et Congregationibus suffragium ferant, » de modestiâ, quæ ab ipsis, in his et aliis actibus adhi- » beri debet, quodammodo admoneantur. »

707. Quærit. 3° Quasnam dotes habere debeant promovendi ad Cardinalatum?

Resp. 1° Generatim cum Concilio Trident. (sess. 24, cap. 1, *de ref.*): « Ea... omnia et singula quæ de Episcopo- » rum præficiendorum vitâ, ætate, doctrinâ et cæteris » qualitatibus aliàs in eâdem synodo constituta sunt, » decernit eadem, etiam in creatione S. Romanæ Eccle- » siæ Cardinalium etiamsi diaconi sint, exigenda, » inò lectissimos et præcellentes esse oportere, ex eodem Concilio (*ibid.*). »

2° Juxta idem Concil. (*ib.*), Cardinales ex omnibus mundi partibus, quantum commodè fieri poterit, debent eligi.

3° Vult Sixtus V in suâ Constit. *Postquam*: « quòd non » desint aliquot insignes viri in sacrâ theologiâ magistri, » præsertim ex Regularibus et Mendicantium Ordinibus » assumendi, saltem quatuor, non pauciores. »

4° Ad Cardinalatum promoveri non debent illegitimi, etsi legitimati fuissent per Matrimonium subsequens (*ib.*).

5° Eligi non debent, qui nondum sunt clerici (*ib.*).

6° Nec qui, primo vel secundo consanguinitatis gradu, alicui Cardinali adhuc viventi sunt conjuncti, nec qui filios habent etiam ex legitimo matrimonio ortos (*ibid.*).

7° Nec bigami (Ferraris, ut supra, n° 34).

8° Quoad ætatem requisitam, si agatur de Cardinalibus diaconis, sufficit ætas 22 annorum, ut expressè statuit Sixtus V, in Const. superiùs citatà. Intra annum ordinem Diaconatus accipere debent, aliàs carent voce activâ, etiam in electione S. Pontificis. Vide dicta superiùs (424). Si verò agatur de cæteris Cardinalibus, requiritur ætas 30 annorum, prout deduci posse videtur ex cap. 1, sess. 24, Conc. Trident., ubi eadem qualitates requiruntur pro Cardinalibus eligendis quàm pro Episcopis.

708. Quærit. 4° Quot numero esse possint Cardinales et in quot classes dividantur?

Resp. Ante Sixti V pontificatum, numerus Cardinalium varius fuit pro temporum diversitate: ita ut, tempore Paschalis II, ad numerum 90 pervenerint juxta Cobellium, et ad numerum 8 descenderint tempore Nicolai III. Paulus verò IV numerum 70 præfixerat ad imitationem 72 seniorum qui Moysi assistebant et 72 Christi discipulorum. Sed cùm hæc determinatio non fuit deinde observata præsertim à Pio IV qui 76 Cardinales habuit, tandem in suâ Constit. *Postquam*, Sixtus V numerum 70 retinendum definivit, nec à subsequentibus Pontificibus huc usque in hoc fuit innovatum (Vid. *Inst.*, R. de M., p. 272). Ex his autem Cardinalibus sex sunt Cardinales Episcopi, quinquaginta Cardinales presbyteri, quatuordecim verò Cardinales Diaconi, et cuilibet juxta suum ordinem assignatur particularis Ecclesia, titulus vel diaconia.

Ecclesiæ Cardinalium Episcoporum sunt Ostiensis, Portuensis, Tusculana, Sabinensis, Prænestina, Albaniensis, quæ vocantur Ecclesiæ Suburbicariæ. Cæteri verò tituli Cardinalium Presbyterorum et Diaconorum videri possunt apud Ferraris, v° *Cardinalis*, art. 1, n° 44.

« Cardinales Episcopi, inquit Plettemberg (ap. R. de
 » M., p. 272), præcedunt Cardinales Presbyteros et hi
 » vicissim Cardinales Diaconos. Inter Episcopos præcedit
 » is qui anterior est in ordine Episcopali. Inter Cardinales
 » verò Presbyteros et Diaconos præcedunt illi qui primi
 » promoti fuerunt ad purpuram, et si plures simul creati
 » sunt, habebit is primas qui prior nominatus fuerit. Cum
 » autem frequenter contingat eum qui renuntiatus primum
 » fuerat Cardinalis Diaconus, postea Presbyter denun-
 » tietur, hoc casu transit statim ad locum promotionis
 » suæ, præceditque omnes Presbyteros qui post eum Car-
 » dinales creati sunt. » Juxta tamen *Analecta* (janv. 1856),
 quæ citant Breve Clementis VIII, aug. 1596, hoc jure non
 gaudent Cardinales, nisi decem annos transegerint in or-
 dine Diaconatus.

709. Quærit. 3° Quanta sit dignitas et præeminentia Car-
 dinalium ?

Resp. Cum Ferrario pluries supra memorato (*ib.*, art. 2.
 n° 1, etc.) : « Cardinalatu nulla est major Dignitas post
 » Papatum in Ecclesiâ Dei. Eugenius IV, in Constit. *Non*
 » *mediocri*...; definit post Caput Ecclesiæ quod est Papa,
 » contigua sui corporis membra qui sunt fratres ejus Car-
 » dinales, præcæteris Ecclesiæ membris... honorari debere,
 » et Cardinalatus dignitatem esse majorem et sublimiorem
 » Episcopali, Archiepiscopali et Patriarchali ¹... Nec cau-
 » setur quispiam, inquit Pontifex, *quòd ordo Episcopalis*
 » *presbyterio major sit, quoniam in ejusmodi prælationibus*
 » *officium et Dignitas præponderat ordini, quemadmodum*
 » *jure cautum est ut Archidiaconus non presbyter, suæ*
 » *jurisdictionis obtentu, Archipresbytero præferatur.* Et
 » de facto, hoc habetur etiam in Vicario generali, qui,
 » quamvis simplex clericus, præcedit omnes de choro. » Et
 ratio est quòd Episcopi vel aliæ Dignitates non præsunt

¹ Eà de causâ quando ad Cardinalatum assumuntur Episcopi, si
 ipsis detur titulus alienjus Presbyterii vel Diaconiz, non Episcopi a
 Sede Apostolicâ vocantur, sed Cardinales S. R. Ecclesiæ Presbyteri
 aut Diaconi; quia, inquit Eugenius IV in citatâ Constit.: « Rationi con-
 » sentaneum est, ut res à potentiori et nobiliori denominetur. »

nisi uni diœcesi, vel determinatæ parti Ecclesiæ, dum Cardinalis, ut ait Innocentius III (in cap. *Bonæ memoriæ* 3. *de Postul. Prælat.*), non solum Romanæ, sed etiam Ecclesiæ universali utilis est.

« Cœperunt (autem) primùm Episcopi Cardinales aliis » omnibus Episcopis anteire, et eò quoque postea Cardinales alii sensim pervenere. Licetque . jam post medium » sæculum undecimum et sæculo duodecimo, legantur » quandoque omnes Cardinales antepositi etiam Archiepiscopis, in conciliis Romano ac Beneventano et in Gal- » liis, non hæc tamen fuit iis semper prærogativa. In » Concilio verò Lugdunensi I, anno 1243, sederunt omnes » in eminentiori loco ante Archiepiscopos. Imò et in Con- » cilio Lugdunensi II, anno 1264, ante latinos Constan- » tinopolitanum et Antiochenum Patriarchas. » Ferraris, » *vº Cardinalis*, art. 2, n^{is} 25. 29. De his tamen controvertitur et sunt Doctores qui dicunt Cardinales semper præcedentiâ super cæteros potitos fuisse (V. Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 55-75).

710. Quærit. 6º Quænam sint munera Cardinalium?

Resp. Eorum munera respicere vel proprias Ecclesias seu titulos, vel universalem Ecclesiam.

In suis titulis Cardinales tam Presbyteri quàm Diaconi amplam habent jurisdictionem in omnibus quæ ad earum Ecclesiarum servitium pertinent; non tamen in iis habent jurisdictionem episcopalem, ut nunc certum est per Constit. *Romanus Pontifex*, § 9. Innocentii XII; unde licet episcopali caractere sint insigniti, in hujusmodi Ecclesiis non possunt ordines majores conferre. V. Devoti, lib. 1, tit. 3, sect. 2, nº 28; — Ferraris, *vº Cardinalis*, art. 3, nº 37; — Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 120.—Errant ergo R. d. M., t. 1, p. 275, et auctor *Prælect. S. Sulpit.*, nº 86, dicendo Cardinales gaudere jurisdictione episcopali in Ecclesiis sibi in titulum collatis.

Cardinales Presbyteri et Diaconi tenentur residere in suis titulis, aliàs iisdem, si canonicè moniti non redeant et resideant, sunt privandi. V. ap. Ferraris (*ibid.*, nº 2.). Si sint Episcopi (exceptis Cardinalibus suburbicariis), in

suâ unusquisque respectivâ diœcesi, residere tenentur. (V. Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 418). — Quando tamen Romæ adstant, à Curiâ Romanâ. etsi sint Episcopi. non possunt discedere sinè licentiâ Papæ : quia sunt ipsius collaterales et debent ei assistere tanquam coadjutores in executione pastoralis officii. V. Const. Leonis X *Sub pœnâ*, et Const. Innoc. X *Cum juxta*, ap. Ferraris, *ib.*, n° 9.

711. Quoad Ecclesiam universalem, vivente Papâ, officium Cardinalium, est ipsummet munus Senatorum, seu Consiliariorum et Coadjutorum : non tamen de necessitate SS. Pontifices illorum consilio vel auxilio utuntur. sed de honestate, et plura sinè illorum consilio expediunt. V. Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 76-108.

Debent autem Cardinales accuratam eorum de quibus sunt consulendi notitiam diligenter comparare; veritatem juxta suum sensum in consilio liberè et sinè respectu humano propalare, et altum silentium de negotiis ipsis propositis observare; alioquin tanquam perjuri et inobedientes excommunicationem latæ sententiæ Papæ reservatam incurrerent, juxta Constit. Leonis X modò citatam.

712. Sede verò vacante, ad ipsos pertinet, ut jam diximus, S. Pontificis electio, et interea Ecclesiæ defensio et administratio (cap. *Ubi periculum*, de *elect.*, in 6°; Const. Pii IV, in *eligendis*; et Clem. 12, *Apostolatûs officium*). Non tamen ad ipsos pertinet ea jurisdictio quæ S. Pontifici omnino propria est : undè non innovare debent, sed quæ urgens necessitas non postulat, futuro Pontifici reservanda sunt : sic enim habet Clement. *Ne Romani* 2, de *electione* : « Irritum et inane decernentes quidquid potestatis aut jurisdictionis ad Romanum, dum vivit, Pontificem pertinentis (nisi quatenus in Constitutione prædictâ permittitur) cœtus ipse duxerit, eâdem vacante Ecclesiâ, exercendum. » Enumerationem eorum quæ, Sede vacante, peragere nequeunt Cardinales, vid. ap. Ferraris, v° *Cardinalis*, art. 5, n°s 23-39; et ap. Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 131, etc.

« Licet autem Congregationum Cardinalium facultates per obitum Papæ non expirent; tamen, Sede vacante,

» Cardinalibus in conclavi manentibus . debent conquiescere et dormire quoad negotia illa et causas . quae in Congregatione expediuntur per subscriptionem Cardinalis Praefecti . seu habentis sigillum . . . nisi justa causa aliter postulet . Bonix. *De Curia Romanâ* . p. 133. — « Negotia quae in communi formâ à solo Secretario expediri solent , possunt etiam expediri Sede vacante . » Ferraris. v. *Cardinalis* , art. 3 . n.º 13.

« In electione plurium SS. Pontificum et casu schismatis . Cardinalibus licet Concilium cogere et controversiam decidere . » Plettemberg. *Notit. Congreg.* ex Const. Nicolai II. Quin eisdem licet Pontificem pecuniâ . metu aut favore intrusum expellere (cap. *Si quis pecunia* , dist. 79 . Vid. R. de M. t. 1 . pag. 281.

713. « Cardinales in Conclavi existentes possunt in suis titulis jurisdictionem exercere . non personaliter . sed per suos vicarios et ministros : sic etiam Major Pœnitentiarius in Conclavi existens . potest . non personaliter . sed per Officiales Pœnitentiariæ exercere officium suum extra Conclave . . . Si tamen nollit in clausura manere . etiam personaliter . utitur officio . . . Sic pariter Camerarius Cardinalis . . . Camerarii enim et Pœnitentiariorum Papæ officium . mortuo Papâ non expirat . eisque deficientibus . potest Collegium Cardinalium alios subrogare pro tempore vacationis . Clem. de Electione . cap. Ne Romani . § Eo tamen proviso .

714. « Cardinales non sunt cogendi intrare in Conclave . nisi in casu quo nullus vellet intrare . vel in casu quo . non electo Pontifice . omnes simul . vel successivè exire contingeret . Clem. de Elect. . cap. Ne Romani . § Corrà . » Ferraris . v. *Cardinalis* , art. 3 . n.º 19-22.

715. Querit. 7.º Quænam sint privilegia et insignia Cardinalium?

Resp. I. Longius esset enumerare omnia privilegia Cardinalibus concessa ; sufficiat referre sequentia :

1.º Possunt tonsuram et minores ordines suis subditis et familiaribus conferre in suis titulis . etsi caractere episcopali insigniti non sint.

2° Cardinali asserenti aliquid fuisse actum in præsentiâ Papæ, vel dicenti sibi, vivæ vocis oraculo, aliquid à Papâ mandatum fuisse, credi debet.

3° Privilegia generatim Episcopis concessa ad Cardinales extendi debent. Pro aliis Cardinalium privilegiis, vide Ferraris, v° *Cardinalis*, art. 4.

716. II. *Quoad insignia*, cum deceat ut Dignitatis amplitudini majestas ornamentorum respondeat, purpurâ, quæ apud antiquos Romanos regibus propria erat, decorantur Cardinales; birretum rubrum rubrumque galerum jus ferendi habent.

Si ex regularibus assumpti sint, uti quidem non debent veste purpureâ, sed vestes debent induere coloris suæ religionis, cum caputio tamen et birreto coloris rubri, nisi essent Societatis Jesu, quia isti non distinguuntur habitu à sæcularibus Cardinalibus.

Præterea juxta Decretum Urbani VIII, 10 jun. 1630, appellari debent *Eminentissimi*. Juxta verò Breve *Militantis* Innocentii X, ipsis prohibetur superimponere armis gentilitiis pileum Cardinalitium, quantumvis prosapiâ et dignitate sæculari excellerent. Vid. *Analecta jur. pontif.*, janvier 1856, col. 1924-1922.

717. Quærit. 8° Quotuplici modo amitti possit Dignitas Cardinalitia?

Resp. Triplici modo amitti posse, morte videlicet, renuntiatione et depositione. Vide R. de M., p. 281.

Quoad Cardinalium sepulturam, vid. Ferraris, ut supra, art. 6.

718. Quærit. 9° Quænam sit constitutio Sacri Collegii.

Resp. Sacrum Collegium seu collectio Cardinalium quatenus unum corpus efficiunt, habet Caput quod est *Decanus*, qui ex Constit. Pauli IV *Cum venerabilis*, et Brevi *Pastoralis* Clementis XII, debet esse antiquior ex Cardinalibus præsens in Curiâ tempore vacationis hujus muneris, aut absens tantum ex Pontificis mandato propter causam Ecclesiæ publicam. Vide *Analecta*, janv. 1856, col. 1918.

Præterea unus è Cardinalibus est Camerarius Sacri

Collegii, cujus officium est curam habere ipsius reddituum, et quotannis distribuere singulis Cardinalibus.

Habet insuper Sacrum Collegium Secretarium scrutinio ex Italiâ eligendum, cui etiam dandus est Substitutus scrutinio pariter eligendus, successivè tamen è quatuor nationibus Germanicâ, Hispanicâ, Gallicanâ et etiam Anglicanâ.

Est tandem in Sacro Collegio Computista, qui rationes acceptorum et expensorum init, easque defert Cardinali Camerario.

719. Quærit. 10° Quid sit Consistorium, et ad quid conveniat?

Resp. Consistorium esse Cardinalium consessum in sacro palatio ad modum senatûs.

Duplex est : *ordinarium* seu secretum in quo adsunt soli Cardinales; *solemne seu publicum*, ad quod accedunt cum magno apparatu singuli Cardinales, et admittuntur principum Nuntii. Viri nobiles, Prælati, etc.

In hoc Consistorio quod *extraordinarium* etiam vocatur, congregatis omnibus, S. Pontifex *auricularem audientiam* præbet super negotiis Cardinalium. Principum, etc., cæteris deinde remissis remanentibusque solis Cardinalibus, tractantur *Negotia Consistorialia*.

Decem prioribus Ecclesiæ sæculis, ad discutienda hujusmodi negotia, S. Pontifex solebat Romæ congregare Concilia Episcopis præsertim vicinioribus ac Cardinalibus conflata. Hujusmodi Conciliorum paulatim locum tenuère Consistoria necessariò determinatis diebus congreganda; et sic evenit ut corpus Cardinalium compingeretur etiam ex Episcopis suburbicariis et Cardinalibus ex variis Ecclesiæ universalis regionibus selectis. Vide *Analecta*, ibid., col. 2236.

Negotia verò Consistorialia sunt imprimis : novorum Cardinalium creatio, institutio Episcoporum et eorum Abbatum qui *Consistoriales* dicuntur, erectiones Cathedralium, Diœcesium uniones, aut dismembrationes, etc., etc.

In publico Consistorio Pontifex galerum Cardinalitium novis Cardinalibus imponit; de canonizandis Sanctis vota

exquirat, reditum Legatorum à latere, vel adventum Nuntiorum à principibus ad se missorum celebrat (R. de M., t. 1, p. 286).

§ II.

De Sacris Congregationibus et Tribunalibus Romanis.

Ut celerius magisque ordinatè negotia expedirentur in *Curiâ Romanâ*, variæ Congregationes, præsertim ex Cardinalibus conflatæ, diversaque Tribunalia à SS. Pontificibus fuerunt constituta :

PUNCTUM I.

DE CONGREGATIONIBUS ROMANIS.

720. Quæ à SS. Pontificibus institutæ sunt Congregationes pro generali totius Ecclesiæ gubernio numero 12 hodie computantur : videlicet Consistorialis, Inquisitionis, Indicis, Concilii Tridentini interpretes, Episcoporum et Regularium, Rituum, Immunitatis ecclesiasticæ, Indulgentiarum et Reliquiarum, Propagandæ fidei, Studiorum, Pro Examinandis Episcopis, et tandem Congregatio Residentiæ Episcoporum. Duæ insuper aliæ annectuntur Congregationi Concilii cujus sunt sectiones, nempe : una pro examinandis Relationibus Episcoporum super *statu Ecclesiæ* ; altera pro revisendis actibus Conciliorum provincialium quæ vocatur *Concilietto*. Vid Stremler, *Des peines ecclés.*, p. 495. Item Congregationi Regularium annexæ sunt duæ aliæ sectiones de quibus infra (771).

I.

CONGREGATIO CONSISTORIALIS.

721. Instituta fuit hæc Congregatio ad præparanda negotia quæ in Consistorio tractanda sunt : « Quia, inquit » Cardin. De Luca (*Relat. Rom. Cur.*, diss. 5, n° 25,) » in plerisque ex dictis actibus Consistorialibus.... opposi- » tores adesse solent, adeo ut formam.... contentiosam » habere oporteat eaque prudenter ob majorem Consistorii

» majestatem ab eâ excludere deceat, hinc... creata fuit
 » particularis Congregatio dictorum *Consistorialium nego-*
 » *tiorum* præparatoria, seu *Consistorii consultrix* quæ
 » proinde Consistorialis nuncupatur, constituta ex... com-
 » petenti numero Cardinalium, ac etiam peritorum Præ-
 » latorum, cum proprio Secretario: atque in istâ Congre-
 » gatione prius formiter examinantur materiæ, partibus
 » opponentibus auditis, in formâ... contentiosâ, propor-
 » tionatâ tamen stylo Congregationum Cardinalitiarum...
 » adeo ut de ejus voto, negotia Consistorialia quæ con-
 » troversiam pati valeant, explicentur.» Instituta fuit autem
 hæc Congregatio à Sixto V per Bullam *Immensa*, et im-
 primis cognoscit de causis erectionis novarum Ecclesiarum.
V. Analecta jur. pontif., ib., col. 2264.

II.

CONGREGATIO S. INQUISITIONIS SEU SANCTI OFFICII.

722. Etiam a suis primordiis, Ecclesia in Conciliis vel extra, per Episcopos inquisivit in hæreticos eosque a fide-
 lium communione separavit. Imò Imperatores et Principes
 Christiani, variis pœnis bonorum privatione, exilio, ac
 mortis supplicio illos multârunt. Sic anno 316 Constanti-
 nus legem edidit, quâ Donatistæ suis privabantur Ecclesiis,
 et quidam eorum contumaciores exulabantur. Item anno
 325, in exilium projecit Arium jam à Nicæno Concilio
 damnatum, et simul cum eo Episcopos ipsius impietatis
 sequaces; ejusdem scripta comburi jussit, mortem ipsam
 minitendo iis qui ea tradere renuerint. Easdem pœnas
 innovavit auxitque Theodosius Magnus contra Photinia-
 nos, Arianos, Eunomianos, Manichæos. Item Impera-
 tor Marcianus contra Eutichianos. Similiter egerunt Justi-
 nianus, Fridericus II Germaniæ Imperator, S. Ludovicus
 Galliæ rex. Vide André, vº *Inquisition.*

Non exstitit tamen primùm Tribunal *Inquisitionis* propriè
 dictum, quale postea fuit institutum; istius verò origo vide-
 tur incœpisse circa finem sæculi XII: anno enim 1184,
 coactum fuit Concilium Veronense, cui præfuit S. Pontifex

Lucius III. et in quo Fridericus I Imperator intervenit : in hoc Concilio mandatum fuit Episcopis, ut non tantum per se, sed per *Commissarios* inquirerent contra hæreticos, eos etiam, si esset opus, brachio sæculari tradendo.

Ex tunc, variis in locis, apparuere *Inquisitores*, ex quibus fuere duo monachi Cistercienses, Raynerius videlicet et Guido, primi quidem quorum nomina ad nos pervenere, et qui in Galliam ab Innocentio III, anno 1198, missi fuerunt ad reducendos hæreticos Albigeneses qui Occitaniam infestabant.

Anno autem 1233, Gregorius IX misit contra eosdem hæreticos alios Inquisitores ex religiosis S. Dominici selectos. Disputatur verò an ipse S. Dominicus inquisitor fuerit. De quo vide Bouix, *De Judiciis*, t. 2, p. 367-372.

723. Alibi aliorum ordinum religiosi instituti fuerunt Inquisitores, sed non ubique nec perpetuò stare potuere, si Hispaniam excipias, cujus tribunal Inquisitionis habuit existentiam a cæteris valdè diversam, et magis politicam quàm ecclesiasticam, quæque jussu Ferdinandi V, ex permissione Papæ, a Cardinali Mendozio fuit, anno 1486, instituta, sed quæ, hoc XIX sæculo, fuit etiam suppressa. Vide Bouix, *De Curia Romanâ*, p. 153, etc.

724. Tandem, anno 1542, Constit. *Licet ab initio*, Paulus III instituit Congregationem sub nomine : *Generalis et universalis Inquisitionis in universâ Republicâ christianâ adversus hæreticam pravitatem*. Illam Pius IV et S. Pius V confirmârunt et quamplurimis privilegiis ditaverunt ; ipsique Sixtus V, Bullâ *Immensa æterni Dei*, potestatem fecit
 « Inquirendi, citandi, procedendi, sentiendi et definiendi
 » in omnibus causis, tam hæresim manifestam quàm schismata, apostasiam a fide, magiam, sortilegia, sacramentorum abusus et quæcumque alia, quæ etiam præsumptam hæresim sapere videntur, concernentibus ; non solum
 » in Urbe et Statu temporali S. Sedi subdito, sed etiam
 » in universo terrarum orbe, super omnes Patriarchas,
 » Archiepiscopos et alios inferiores ac Inquisitores, etc. »

Inquisitorum particularium jurisdictioni nequaquam tamen subjacent Episcopi quoad crimen hæreseos. Vide

Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 339, et t. 2, p. 247.

Congregatio Inquisitionis ut prima inter cæteras habetur, sive ob præstantiam negotiorum quæ ab eâ pertractantur, sive quia ei præest ipsemet S. Pontifex.

725. « Constat... ista Congregatio..., inquit Cardin. De Luca (ap. R. de M., t. 4, p. 287), ex aliquo considerabili numero Cardinalium,... in majori vel minori numero pro... Papæ placito; hisque adjuncti sunt plures Prælati ac religiosi ac etiam quandoque clerici sæculares, qui... *Consultores* appellantur, ultra ordinarios Officiales..., quorum unus, qui *Judicis ordinarii* partes gerit, est ille qui *Commissarius S. Officii* dicitur, Ordinis S. Dominici Professor; isque in Consiliarium seu Assessorem habet unum dogmatum et canonum professorem Prælatum vel clericum sæcularem qui *Assessor* dicitur, aliosque inferiores officiales et ministros, ut sunt *Fiscalis*, *Notarius*, *Socius* et alii; atque inter præfatos *Consultores* regulares, qui ex diversis religionibus assumi solent pro Papæ libitu, fixum locum occupant alii duo ejusdem Ordinis professores, nempe *Magister generalis*... et *Magister Sacri Palatii*, ac etiam alter Professor Ordinis Minorum Conventualium, cui tanquam fixo invariabili congruit singulariter nuncupatio *Consultoris S. Officii*...

» Ut autem tantæ importantiæ negotia cum eâ quæ decet maturitate coram ipso S. Pontifice examinentur ac decidentur, duæ præparatoriæ Congregationes præcedere solent. »

726. In primâ igitur, quæ singulis feriis secundis in palatio S. Officii propè Vaticanum locum habet, conveniunt *Consultores* cum *Commissario*, *Assessore*, etc. Præparantur negotia, leguntur processus, ac Episcoporum vel Inquisitorum localium litteræ aut relationes pro majore instructione *Assessoris* qui totum negotium est relaturus in secundâ præparatoriâ congregatione.

Ista secunda congregatio locum habet singulis feriis IV. in conventu FF. Prædicatorum prope Ecclesiam B. Mariæ *supra Minervam*: huic interveniunt Cardinales quibus *Assessor* solus stans refert negotia, processus, litteras,

informationes, etc., legit. Deinde. re benè perspectâ, admittuntur Consultores, qui in aulâ vicinâ erant expectantes, ab iisque votum expetitur.

Eorum quæ decreta sunt fit eodem die relatio ad Papam, qui huic congregationi non assistit; quo facto, ut plurimum nomine Cardinalium decretum editur hâc formâ: *Feria IV, die mensis... S. Congregatio EE. et RR. S. R. Ecclesiæ Cardinalium Inquisitorum, habita in Conventu S. Mariæ supra Minervam, post examen theologorum ad id deputatorum, factâ relatione ad Sanctissimum, præsentî decreto declarat, etc.*

Feriâ V, celebratur propriè dicta et definitiva congregatio Cardinalium coram Papâ in Palatio Apostolico. In hâc nova fit causæ relatio, quandoque admissis Consultoribus qui denuò, relatâ et discussâ causâ, recedunt; et sua suffragia Cardinales exprimunt; quibus ponderatis. Pontifex finaliter concludit, et tunc fertur Decretum hâc formâ: *Feriâ V, die mensis... in generali Congregatione S. Romanæ et Universalis Inquisitionis, habitâ in Palatio Apostolico coram SS. D. N. ac EE. et RR. S. R. E. Cardinalibus in totâ Republicâ Christianâ contra hæreticam pravitatem Inquisitoribus, SS. Pater, auditis votis eorundem, statuit ac decrevit, etc.*

« Inquisitio Romana, inquit Lequeux (n° 195, in fine), licet potestatem judicariam habeat, eâ cum summâ moderatione utitur: de omni catholicâ Ecclesiâ plurimum merita est, sive sapientissima responsa consultationibus præstando, sive errores insequendo. V. Bergier, *Dictionnaire*, art. *Inquisition*. Perperam confunditur Inquisitio Romana cum Hispanicâ, cui aliunde immeritò multæ inferuntur accusationes. »

Nota quoad Inquisitores particulares, quòd, etsi Papæ sint duntaxat delegati, ipsorum tamen jurisdictio, mortuo Papâ, non expiret, etiam re integrâ, quia sic fuit expressè sancitum per cap. *Ne aliqui* 10, de *Hæreticis*, in 6°. Clementis IV, anno 1267. — Vide. Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 154.

III.

S. CONGREGATIO INDICIS.

727. Concilium Tridentinum Indicem quidem librorum prohibitorum consecerat. quem postea Pius IV. cujus approbationi a Synodo submissus fuerat, obligatorium in totâ Ecclesiâ per Constit. *Dominici gregis* reddidit: sed, quia quotidie in lucem edebantur novi libri pravis doctrinis referti, incompletus mox et omninò insufficiens fuisset hujusmodi Index, nisi alicui Congregationi commissa fuisset cura novos libros invisendi, et attentè quoad fidem et mores examinandi. Primum reverà hoc negotium mandatum fuit Congregationi Inquisitionis, sed quia S. Officium nimis et majoribus curis occupatum, vix par erat illud congruenter implendi, ideò S. Pius V huic adjunxit alteram Congregationem sub nomine *Indicis*, quæ operi præfato specialius intendere deberet. Hæc est origo Congregationis *Indicis*.

« Certum est autem », inquit Bened. XIV in Constitut. *Sollicita*, « S. Pium V, primum fuisse Congregationis »
» *Indicis* institutorem, quam subsequentes deinde Pontifices, Gregorius XIII, Sixtus V et Clemens VIII confirmarunt, variisque privilegiis et facultatibus auxerunt¹. »

728. Congregatio *Indicis* constat eo Cardinalium numero qui Pontifici placuerit. Ex iis unus *Prefecti* titulo gaudet; ipsius Secretarius ex ordine S. Dominici desumitur; habet etiam Consultorem ejusdem ordinis, Magistrum nempe S. Palatii, cui committitur inspectio librorum quæ Romæ typis mandantur aut venduntur. Habet insuper multos alios consultores regulares et sæculares, quorum examini libri subiciuntur et à quibus facienda est relatio.

729. « Distributio librorum examinandorum inter consultores fit per Secretarium. Hi deinde... ad Congregationem referunt; super quâ relatione deliberatur in

¹ Legi possunt ap. *Analecta jur. pontif.*, 1re livr., col. 354, et 15e livr., col. 2255, probationes quibus constat hæc *Indicis* Congregationem exstitisse ante Gregorium XIII; immeritò igitur institutionem ejus Sixto V tribuunt R. de M., t. 1, p. 289, et Lequeux, n° 196...

» *communis... Verumtamen soli Cardinales suffragio de-*
 » *cisivo... gaudent. Suffragis habitis, condicuntur decreta*
 » *sui nominis Cardinalium Congregationis Indicis, non*
 » *verò ipsius Pontificis, nisi... in votum non edantur an-*
 » *tequam per Secretarium... Pontifici fuerint exhibita, ab*
 » *eoque probata.*

» *Decreta S. Congregationis Indicis sunt sequentis tenoris:*
 » *Sacra Congregatio E. E. et R. R. S. R. E. Cardinalium*
 » *SS. D. N., Summaque Sede Apostolica Index, Librarius*
 » *prout doctrinae ecclesieque disciplinam, et quodlibet*
 » *de permutatione, translatione Christiani Republici, presen-*
 » *tationem et delegationem, aditus in Palatium Apostolicum, Tran-*
 » *situs, Immunitatem et cetera, et quodlibet aliamque, vel*
 » *aliam de iure etque preceptis, in Indictis Librarium re-*
 » *ferre mandavit et mandavit quatenus sequuntur... Itaque*
 » *utrumque etiamque quodlibet et mandatum predictis quatenus*
 » *dictata etque preceptis, quatenusque deus et quatenusque*
 » *idemque, aut in quatenusque edere, aut edere legere vel*
 » *retinere audeat, sed contra Ordinarium sui habitus, pro-*
 » *visionis Imperatoribus et tradere tentatur, sub penis in*
 » *Indictis Librarium relictis, iudicium... Quibus SS. D. N.*
 » *P. Pope IX per nos infra scriptum Secretariumque tenetis*
 » *revelat. Summaque Sede decretum probavit et promulgari*
 » *precepit. In quorum fidem, etc.*

» *Durum Ranz.* » *en. R. de M., t. 1. p. 296.*

790. Quærit. 1° Utrum decreta S. Congregationis Indicis vim habeant obligandi *ex ppe.* in tota Ecclesia?

Resp. Affirmative: ad hoc sufficit 1° quod Congregationi Indicis S. Pontifex hanc potestatem conferre potestatem concedendi in tota Ecclesia; 2° quod hanc concessit, videlicet: atque 1° Provis: Certe quidem qui possidet plenam potestatem universalem Ecclesiam regendi, sicut vult in tota Ecclesia promovere illius prout, ita illos prohibendi in tota eadem Ecclesia aliter potest concedere facultatem: atque de fide est S. Pontificem plenam possidere potestatem regendi universalem Ecclesiam, prout demum Concilium Florentinum 1573. Ergo, tam per se quam per

» in contrarium facientibus quibuscumque. Subsequentibus *Indicis* editionibus, auctoritate pontificia evulgatis usque ad annum 1841, insertam fuit Breve Benedic. XIV prefatam clausulam continens. Unde usque ad tempus præsens, Sedes Apostolica reclamavit contra objectam consuetudinem, quæ nullo modo proinde potest esse legitima.

His adde quod Pius IV, promulgando *Indicem* Romæ tantum 24 martii 1564, hanc clausulam inseruerat: « Nos... » per... hanc publicationem omnes et singulos, qui his » litteris comprehenduntur, post tres menses a die publicationis... earum numerandos, volumus perinde adstrictos » et obligatos esse ac si ipsismet illæ lectæ fuissent. » Vide etiam *Constit. Bened. XIV Quæ ad Catholicos*.

Legi possunt ap. D. Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 500, etc., textus Conciliorum provincialium sæculi XVI, quibus constat *Indicem* fuisse in Gallia receptum. Vide etiam *Analecta juris pontificii*, 4° liv., col. 763, etc.

732. Suboriri potest questio an infallibilis sit Congregatio *Indicis* in damnandis libris. Difficultas non adest quando ipsius decreta expresse a S. Pontifice approbantur, et ejusdem mandato eduntur: certe tunc participant inerrantiae ad Papam pertinenti; si vero decreta ederentur sine formali Pontificis approbatione, dicenda non essent omnino infallibilia. Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 474-483. Vide infra (768).

733. Diximus decreta Congregationis obligare *sub gravi*: nam agitur hic de materia gravi, et insuper sic habet una regularum ipsiusmet *Indicis*: « Quod si quis hæreticorum » vel cujusvis auctoris scripta, ob hæresim, vel ob falsi » dogmatis suspicionem damnata atque prohibita, legerit » sive habuerit, statim in excommunicationis censuram » incurrat. Qui vero libros alio nomine interdictos legerit, » aut habuerit, *præter peccati mortalis reatum* quo afficitur, » judicio Episcoporum severe puniatur. » Ergo, etc. » Communiter autem; DD., inquit S. Liguori, *De Probib. Libr.*, c. 5. n° VI, in hac re benè admittunt dari parvitatem materiae; discrepant vero in assignando quænam » sit materia parva: alii, id est Sanchez... dicunt esse

» paginam et quid amplius. si volumen sit ex grandioribus:
 » sed hoc meritò (sic saltem generaliter dictum) ab aliis re-
 » jicitur. Alii contra... dicunt esse tres aut quatuor versus...
 » Alii tandem... (Holzman... Sporer... Elbel) melius distin-
 » guunt, et dicunt in hoc attendendum esse finem prohi-
 » bitionis: si enim aperiendo librum offendis in doctrinam,
 » quæ directè fidei adversatur... etiamsi paucas lineas
 » legas. excommunicationem non effugies. quia tunc peri-
 » culo perversionis jam te exponis; secus si liber hæretici
 » ageret de re indifferenti. tunc enim legendo fortè usque
 » ad paginam. poteris à mortali excusari si nullam ibi ad-
 » vertas propositionem erroris suspectam. Cæterum benè
 » incurri potest censura, legendo solùm præemium aut
 » indicem libri, si in notabili quantitate pereurratur.
 » Laymann, Bonacina... » etc. Vide etiam lib. 7. n° 284.

734. Quærit. 2° Quænam sint regulæ Indicis, SS. Tridentinæ Synodi jussu editæ?

Respondeo esse sequentes quæ quidem primùm per Pa-
 tres à S. Synodo delectos concinnatæ, à Pio IV per Consti-
 titut. *Dominici*, anno 1564, comprobatæ fuerunt.

« *Regula I.* Libri omnes quos ante annum 1515, aut SS.
 » Pontifices, aut Concilia œcumenica damnarunt, et in hoc
 » Indice non sunt, eodem modo damnati esse censeantur
 » sicut olim damnati fuerant. » Hæc regulà non prohibentur
 » veteres libri Paganorum: *Analeeta*, 4e livr., col. 767.—Nec
 » etiam, juxta Theologos, prout asserit Lequeux (n° 1357),
 » in hæc comprehenduntur libri hæreticorum priorum sæcu-
 » lorum, velut Tertulliani, Eusebii, Origenis, Pelagii, etc.

« *Regula II.* Hæresiarcharum libri, tam eorum qui
 » post prædictum annum hæreses invenerunt vel susci-
 » tarunt, quàm qui hæreticorum capita aut duces sunt
 » vel fuerunt, quales sunt Lutherus, Zwinglius, Calvi-
 » nus, Balthazar Pacimontanus, Schwenckfeldius, et his
 » similes cujuscunque nominis, tituli aut argumenti exis-
 » tant, omnino prohibentur.

735. » Aliorum autem hæreticorum libri, qui de reli-
 » gione quidem ex professo tractant, omnino damnantur. »
 Ab hæreticis conscripti censentur libri anonymi quorum

doctrina est heterodoxa; prohibiti enim fuerunt à Paulo IV et à Conc. Trident., sess. 4. — Vide *Analecta jur. pontific.*, 4e liv., col. 781; et 5e liv., col. 1006. — Secus, si non contineant pravam doctrinam (S. Liguor., lib. 7, n° 289). — Quoad libros catholicorum in quibus addita sunt scholia ab hæreticis, vide S. Liguor., *ibid.*, n° 26.

« Qui verò de religione non tractant, à theologis catholicis, jussu Episcoporum et Inquisitorum examinati et approbati, permittuntur.

» Libri etiam catholicè conscripti, tam ab illis qui postea in hæresim lapsi sunt, quàm ab illis qui post lapsum ad Ecclesiæ gremium redièrunt, approbati à Facultate Theologicâ alicujus Universitatis Catholicæ vel ab Inquisitione generali, permitti poterunt.

» *Regula III.* Versiones scriptorum etiam ecclesiasticorum quæ hactenus editæ sunt à damnatis auctoribus, modò nihil contra sanam doctrinam contineant, permittuntur.

736. » Librorum autem Veteris Testamenti versiones viris tantùm doctis et piis judicio Episcopi concedi poterunt, modò hujusmodi versionibus, tanquam elucidationibus Vulgatæ editionis, ad intelligendam S. Scripturam, non autem tanquam sacro textu utantur.

» Versiones verò Novi Testamenti ab auctoribus primæ classis hujus Indicis factæ, nemini concedantur, quia utilitatis parùm, periculi verò plurimùm lectoribus ex earum lectione manare solet.

» Si quæ verò adnotationes cum hujusmodi quæ permittuntur versionibus, vel cum vulgatâ editione circumferantur, expunctis locis suspectis à Facultate theologicâ alicujus Universitatis catholicæ aut Inquisitione Generali, permitti eisdem poterunt quibus et versiones.

» Quibus conditionibus, totum volumen Bibliorum quod vulgò *Biblia Vatabli* dicitur, aut partes ejus, concedi viris piis et doctis poterunt.

» Ex Bibliis verò Isidori Clarii Brixiani prologus et prolegomena præcidantur; ejus verò textum, nemo textum Vulgatæ editionis esse existimet.

737. » *Regula IV.* Cùm experimento manifestum sit, si
 » sacra Biblia vulgari linguâ passim sinè discrimine per-
 » mittantur, plus indè, ob hominum temeritatem, detri-
 » menti quàm utilitatis oriri : hâc in parte, judicio Epis-
 » copi aut Inquisitoris stetur, ut cum consilio parochi
 » vel confessarii, Bibliorum à catholicis auctoribus versio-
 » rum. lectionem vulgari linguâ eis concedere possint,
 » quos intellexerint ex hujusmodi lectione, non damnum
 » sed fidei atque pietatis augmentum capere posse, quam
 » facultatem in scriptis habeant.

» Qui absque tali facultate ea legere seu habere præ-
 » sumpserit, nisi prius Bibliis Ordinario redditus, peccato-
 » rum absolutionem percipere non possit. »

Sixtus V, inquit Zaccaria, animadvertens, quòd inde
 enascebatur præjudicium animarum, hasce facultates per
 S. Officium... sibi reservari mandavit : Clemens verò VIII, ne
 Episcopi et Inquisitores, ex reimpressâ in ejus indice regulâ
 quartâ colligerent restitutam sibi eadem impertiendi potes-
 tatem, in observatione ad regulam IV Indici suo præmissâ
 monitos esse voluit, quòd hæc reservatio Sixti V, in suo
 permaneret vigore. Quæ disciplina viguit usque ad Be-
 ned. XIV, qui Indicis decretum approbans, sic statuit :
 « Si hujusmodi Bibliorum versiones vulgari linguâ fuerint
 » ab Apostolicâ Sede approbatæ aut editæ cum adnota-
 » tionibus desumptis ex SS. Ecclesiæ Patribus, vel ex
 » doctis catholicisque viris, conceduntur. » Eadem dis-
 positio invenitur in litteris Encyclicis Gregor. XVI, contra
 Biblicas Associationes, et in Monito Congreg. Indicis pro-
 mulgato 7 januar. 1836, in quo dicitur : « Vernaculas...
 » Bibliorum versiones non esse permittendas, nisi quæ
 » fuerint ab Apostolicâ Sede approbatæ aut cum adnota-
 » tionibus editæ. » Ex quibus non sinè aliquo legitimo
 fundamento, ut videtur, piures concludunt non ampliùs
 locum habere reservationem à Sixto V statutam, sed posse
 hodie Episcopos suis subjectis liberè concedere licentiam
 legendi vernaculas Bibliorum versiones à S. Sede appro-
 batas, aut cum supra dictis adnotationibus editas; secus
 tamen sentiunt *Analecta jur. pontif.* (4e liv., col. 794),

eo quod decretum Bened. XIV fuerit tantum nova cautio contra fraudes hæreticorum, non excludens antiquas à Sixto V præscriptas. Sed cum verba Congregationis Indicis *non esse permittendas*, non possunt intelligi de S. Pontifice, meritò videtur esse concludendum *vernaculas versiones* posse ab Episcopis concedi, quandò a S. Sede sunt jam approbatæ, vel habent adnotationes SS. Patrum aut DD. Catholicorum. Imò D. Bouix saltem probabile putat tunc nullam requiri licentiam. Vide *De Curiâ Romanâ*, p. 554-557.

« Bibliopolæ verò qui prædictam facultatem non habentes, Biblia idiomate vulgari conscripta vendiderint, vel alio quovis modo concesserint, librorum pretium in usus pios ab Episcopo convertendum amittant; alioquin pœnis, prodelicti qualitate ejusdem Episcopi arbitrio, subjaceant. » Regulares verò, non nisi facultate à Prælatis suis habitâ, ea legere aut emere possint.

738. » *Regula V.* Libri illi qui hæreticorum auctorum operâ interdum prodeunt, in quibus nulla aut pauca de suo apponunt, sed aliorum dicta colligunt, cujusmodi sunt lexica, concordantiæ, apothegmata, similitudines, Indices et hujusmodi, si quæ habeant admixta, quæ expurgatione indigeant, illis Episcopi et Inquisitoris unâ cum Theologorum catholicorum consilio sublatis aut emendatis, permittantur. » Si tamen libri per decretum Congregationis fuerint inserti Catalogo librorum prohibitorum cum clausulâ *donec corrigantur*, correctio illorum, non ab ipsis Episcopis fieri potest, sed res tota, juxta Benedict. XIV, ad Sacram Indicis Congregationem est deferenda (*Analecta*, ibid., col. 795; et 18^e livr., col. 2660).

739. » *Regula VI.* Libri vulgari idiomate, de controversiis inter catholicos et hæreticos nostri temporis disserentes, non passim permittantur: sed idem de iis servetur quod de Bibliis vulgari linguâ scriptis statutum est. » Difficilis observationis videtur esse hæc regula in Galliâ, prout res nunc exstant; nec fortè judicandi sunt rei peccati mortalis, sive fideles qui sinè periculo fidei legunt hos controversiarum libros, sive Bibliopolæ qui eos vendunt, prout est consuetudo apud nos. Dubitat autem D. Bouix, *De Curiâ*

Romana, p. 558, an præfata regula non sit restringenda ad epocham in quâ fuit exarata.

« Qui verò de ratione benè vivendi, contemplandi, confitendi, ac similibus argumentis, vulgari sermone conscripti sunt, si sanam doctrinam contineant, non est cur prohibeantur, sicut nec sermones populares vulgari linguâ habiti.

» Quòd si hætenus, in aliquo regno vel provinciâ, aliqui libri sunt prohibiti quòd nonnulla continerent quæ, sinè delectu ab omnibus legi non expediat, si eorum auctores catholici sunt, postquam emendati fuerint, permitti ab Episcopo et Inquisitore poterunt. » Si tamen prohibiti fuissent illi libri per decreta generalia Indicis, emendandi essent ab ipsâ Congregatione, prout jam diximus in adnotatione *ad regulam V.*

740. « *Regula VII.* Libri qui res lascivas seu obscenas ex professo tractant, narrant, aut docent, cùm non solum fidei, sed et morum, qui hujusmodi librorum lectione, facillè corrumpi solent, ratio habenda sit, omnino prohibentur; et qui eos habuerint, severè ab Episcopis puniantur. Antiqui verò ab Ethnicis conscripti, propter sermonis elegantiam et proprietatem, permittuntur: nullâ tamen ratione pueris prælegendi erunt.

741. » *Regula VIII.* Libri quorum principale argumentum bonum est, in quibus tamen obiter aliqua inserta sunt, quæ ad hæresim seu impietatem, divinationem, sed superstitionem spectant, à catholicis theologicis, Inquisitionis generalis auctoritate expurgati, concedi possunt. » Hæc intelligenda sunt etiam de libris catholicorum. « In libris tamen catholicorum veterum, inquit Clemens VIII (*in sua Instruct.*, pars 2, § 4), quia jam non tantum afferunt periculi, nihil mutare fas sit, nisi ubi fraude hæreticorum, aut typographi incuriâ, manifestus error irrepserit: si quid autem majoris momenti et animadversione dignum occurrerit, liceat in novis editionibus vel ad margines, vel in scholiis adnotare, eâ imprimis adhibita diligentia, an ex doctrinâ locisque collatis ejusdem auctoris sententia difficilior illustrari, ac mens ejus

planius explicari possit. » Si error sit abrasus de libro, probabile est, juxta S. Liguor. (*De Proh. lib.*, cap. 5, n° 5), quòd non sit ultrà prohibitus, nec incurratur censura, modò tamen liber de religione non tractet, casu quo ab hæreticis est conscriptus. Non censetur autem tractare de religione, si de philosophiâ aut de historiâ solùm ex professo tractet. S. Liguor., lib. 7, 283.

« Idem judicium sit de prologis, summariis, seu adnotationibus, quæ a damnatis auctoribus, libris non damnatis apposita sunt; sed posthæc non nisi emendati excudantur.

742. » *Regula IX.* Libri omnes et scripta geomantiæ, hydromantiæ, aeromantiæ, pyromantiæ, onomantiæ, chiromantiæ, necromantiæ, sive in quibus continentur sortilegia, veneficia, auguria, auspicia, incantationes artis magicæ, prorsus rejiciuntur.

» Episcopi verò diligenter provideant ne astrologiæ judiciariæ libri, tractatus, indices legantur vel habeantur qui de futuris contingentibus, successibus, fortuitisve casibus, aut iis actionibus quæ ab humanâ voluntate pendent, certè aliquid eventurum affirmare audent.

» Permittuntur autem judicia et naturales observationes, quæ navigationis, agriculturæ, sive medicæ artis juvandæ gratiâ conscriptæ sunt.

743. » *Regula X.* In librorum aliarumque scripturarum impressione servetur quod in Concilio Lateranensi sub Leone X statutum est.

» Quare si in almâ urbe Româ, liber aliquis sit imprimendus, per Vicarium S. Pontificis, et Sacri Palatii Magistrum, vel personas à SS. D. N. deputandas, prius examinetur.

In cæteris verò locis, ad Episcopum vel alium habentem scientiam libri vel scripturæ imprimendæ, ab eodem Episcopo deputandum, ac Inquisitorem hæreticæ pravitatis ejus civitatis vel diocesis in quâ impressio fiet. — (approbatio ergo est danda non ab Ordinario auctoris libri, sed loci in quo fit ejus impressio) — « ejus approbatio et examen pertineat, et per eorum manum, propriâ

» subscriptione *gratis* sinè dilatione imponendam, sub pœ-
 » nis et censuris in eodem decreto contentis approbetur.»
 (Videlicet excommunicat., combustionis librorum contra
 dictas præscriptiones impressorum, et mulctæ pecuniariæ.
 Vide *Analecta*, 5^a livr., col. 1003; et Conc. Trident., sess. 4.)
 « Hæc lege et conditione additâ, ut exemplum libri impri-
 » mendi authenticum et manu auctoris subscriptum apud
 » examinatore remaneat. » Quoad excom., *V. C. Ap. Sed. I.*

744. Huic regulæ X addita fuit observatio sequens jussu
 Alexandri Papæ VII : « Degentes in Statu Sedi Apostolicæ
 mediâtè vel immediâtè subjecto, non possunt transmittere
 libros à se compositos alibi imprimendos, sinè expressâ
 approbatione, et in scriptis, Eminentissimi ac Reverendis-
 simi D. Cardinalis Sanctissimi Domini Nostri Vicarii, et
 Magistri Sacri Palatii, si in Urbe; si verò extra Urbem
 existant, sinè Ordinarii loci illius, sive ab his deputatorum
 facultate et licentiâ operi infingendâ. » Vid. Bouix, *De Curia
 Romanâ*, p. 574; et *De Regular.*, t. 2, p. 147.

« Eos verò, qui libellos manuscriptos vulgant, nisi ante
 » examinati probatique fuerint, iisdem pœnis subjici debere
 » judicârunt Patres deputati, quibus impressores; et qui
 » eos habuerint et legerint, nisi auctores prodiderint, pro
 » auctoribus habeantur.

» Ipsa verò hujusmodi librorum probatio in scriptis
 » detur, et in fronte libri vel scripti vel impressi authenticè
 » appareat, probatioque et examen ac cætera gratis fiant.

745. » Præterea, in singulis civitatibus et diœcesibus,
 » domus vel loci, ubi ars impressoria exercetur, et biblio-
 » thecæ librorum venalium, sæpius visitentur à personis ad
 » id deputandis ab Episcopo sive ejus Vicario, atque etiam
 » ab Inquisitore hæreticæ pravitatis, ut nihil eorum quæ
 » prohibentur, aut imprimatur aut vendatur aut habeatur.

» Omnes verò librarii et quicumque librorum venditores
 » habeant in suis bibliothecis indicem librorum venalium
 » quos habent, cum subscriptione dictarum personarum,
 » nec alios libros habeant, aut vendant, aut quâcumque
 » ratione tradant, sinè licentiâ eorundem deputandorum,
 » sub pœnâ amissionis librorum et aliis arbitrio Episcopo-

» rum vel Inquisitorum imponendis. Emptores verò, lecto-
 » res, vel impressores, eorumdem arbitrio puniantur. » In
 Statu Ecclesiastico et in Urbe Româ pœnæ severiores
 sancitæ fuère ab Urbano VIII et Bened. XIV. Vide *Analecta*,
 5° livr., col. 1010.

« Quòd si aliqui libros quoscumque in aliquam civita-
 » tem introducant, teneantur eisdem personis deputandis
 » renuntiare : vel si locus publicus mercibus ejusmodi
 » constitutus sit, ministri publici ejus loci prædictis per-
 » sonis significant libros esse adductos.

» Nemo verò audeat librum, quem ipse vel alius in civi-
 » tatem introduxit, alicui legendum tradere, vel aliquâ
 » ratione alienare aut commodare, nisi ostenso prius
 » libro et habitâ licentiâ à personis deputandis, aut nisi
 » notoriè constet librum jam esse omnibus permissum.

» Idem quoque servetur ab hæredibus et executoribus
 » ultimarum voluntatum, ut libros à defunctis relictos sive
 » eorum indicem, illis personis deputandis afferant, et ab
 » eis licentiam obtineant, priusquam eis utantur, aut in
 » alias personas quâcumque ratione transferant.

» In his autem omnibus et singulis, pœna statuatur vel
 » amissionis librorum, vel alia, arbitrio eorumdem Epis-
 » coporum vel Inquisitorum, pro qualitate contumaciæ vel
 » delicti ⁴. »

746. Insuper Concil. Trident (sess. 4) hæc habet, quoad
 impressores aut venditores librorum, aut eos imprimi fa-
 cientes : « Nulli liceat imprimere vel imprimi facere quosvis
 » libros *de rebus sacris* sinè nomine auctoris, neque illos
 » in futurum vendere, aut etiam apud se retinere², nisi
 » prius examinati probatique fuerint ab Ordinario. *sub*
 » *pœnâ anathematis et pecuniæ* in canone Concilii novissimi
 » Lateranensis appositâ. » Controvertitur autem utrum præ-
 fata verba sint intelligenda de libris tractantibus quidem *de*
rebus sacris, sed quorum auctores non sint anonymi.

⁴ Dicta præsentis regule X à verbo : « *Præterea in singulis civitati-*
bus, etc. », non possunt hodiè observari in Galliâ et aliis pluribus
 regionibus, eo quòd ad hoc necessarium esset brachium potestatis sæcul-
 laris. V. Bouix (*De Curiâ Romanâ*, p. 491). — ² Quo ad retinentes, V. 1637.

Analecta jur. pontif., 5° livr. col. 4067, citant Heymans in partem negativam inclinantem, et opinantem non incurrere excommunicationem eos qui retinent aut legunt libros *de rebus sacris* tractantes, qui præ se ferunt nomen auctoris, etsi non fuerint approbati, modò tamen hæresim, impietatem aut superstitionem aliquam non contineant. Juxta autem *Analecta* peccarent hujusmodi detentores aut lectores; sed juxta S. Liguor., lib. 7, n° 289, et juxta D. Bouix, *De Curia Rom.*, minimè peccarent. Vide 1644.

747. « Circa verò libros quos Patres deputati examinâ-
runt aut expurgârunt, aut expurgandos tradiderunt,
aut certis conditionibus ut rursus excuderendur conces-
serunt, quidquid illos statuisset constiterit, tam Biblio-
polæ quàm cæteri observent.

» Liberum tamen sit Episcopis aut Inquisitoribus Gene-
ralibus, secundum facultatem quam habent eos etiam
» libros, qui his regulis permitti videntur, prohibere, si
» hoc in suis regnis aut provinciis vel dioccesibus expedire
» judicaverint.

» Cæterum nomina cum librorum qui a Patribus depu-
tatis purgati sunt, tum eorum quibus illi hanc provin-
ciam dederunt, eorundem deputatorum secretarius
» Notario Sacrae universalis Inquisitionis Romanæ descripta,
» Sanctissimi D. N. jussu tradat.

748. » Ad extremum verò omnibus fidelibus præcipitur,
» ne quis audeat, contra harum regularum præscriptionem
» aut hujus Indicis prohibitionem, libros aliquos legere aut
» habere. » Excusatur a censurâ, juxta S. Liguor., *App.
de libr. proh.*, cap. 5, in fine; et lib. 7, n° 295, qui librum
retinet per breve tempus, v. g. unâ vel alterâ die; ita commu-
niter. Imò plures eum excusant etiamsi diù retineret, expec-
tans tempus opportunum ut librum Superiori vel habenti
licentiam tradat.

749. « Quòd si quis libros hæreticorum, vel cujusvis auc-
toris *scripta* » (sufficit ergo legere *scripta* hæreticorum ad
incurrendam excommunicationem: hoc tamen controver-
titur ap. S. Liguor., lib. 7, n° 293, qui adhæret sententiæ
affirmanti. Vide etiam Lequeux, n° 4359), « ob hæresim vel

» ob falsi dogmatis suspicionem damnata atque prohibita,
 » legerit sive habuerit, statim in excommunicationis
 » sententiam incurrat¹; qui verò libros alio nomine inter-
 » dictos legerit aut habuerit, præter peccati mortalis rea-
 » tum quo afficitur, judicio Episcoporum severe puniatur.»

750. Prædictis regulis addendum est quòd, si liber examinandus sit Scriptoris catholici aliquà meritorum et nominis famâ illustris, Benedictus XIV consulit ut Congregatio audiat auctorem suam causam tueri volentem, vel unum ex Consultoribus designet qui patrocinium libri suscipiat: hoc tamen tantum si opus, demptis demendis, utile judicari possit, et insuper Pontifex hoc non præcipit, sed prudentiæ S. Congregationis relinquit. Vide Bullam *Sollicita*, § 10 (Bouix, *De Curia Rom.*, p. 166).

751. Quærit. 3º Quinam sint libri vetiti?

Resp. 1º Eos esse omnes qui catalogo Congregationis Indicis tanquam vetiti inscripti sunt. Circa quòd notandum est quòd, 18 mart. anni 1666, damnata fuerit ab Alexandro VII propositio sequens sub pœnâ excommunicationis S. Pontifici reservatæ: « Libri prohibiti *donec expurgentur* possunt » retineri usquedum, adhibita diligentia, corrigantur. » (*Exposit. des principes, du Cardinal Gousset*, p. 161.) Nec retineri possunt in alienâ domo a quâ repeti valeant (S. Liguor., lib. 7, nº 298), sed deferri debent ad Inquisitorem aut Episcopum; imò, si deponerentur apud habentem licentiam retinendi, cum pacto non repetendi nisi post obtentam licentiam eos legendi, hoc non damnet S. Liguor., *ibid.*, et nº 299. V. 1640, I.

2º Tales esse adhuc libros qui ad varias classes in prædictis regulis enumeratas referri possent.

3º Insuper juxta Bened. XIV, habendi sunt ut vetiti qui in sequentibus §§ enumerantur. Reverà quidam existimârunt non prohibitos esse omnes libros qui hîc recensentur; sed illorum opinio est deserenda: sic enim habet Gregorius XVI in suâ Encyclicâ 8 maii 1844: « In communem

¹ Ab hac excommunicatione excusat ignorantia crassa facti vel erroris an autem excuset ignorantia affectata, vide ap. S. Liguor., lib. 7, nº 296, et infra (760) in fine.

» nolitiam revocatum volumus... non ab iis tantum libris
 » cavendum esse qui *in indicem* in eundem Indicem relati
 » sunt, sed ab iis etiam de quibus *in commemoratis genera-*
 » *libus præscriptionibus agitur.* » — Generales enim hæ
 præscriptiones auctoritate apostolicâ Indici fuerunt insertæ.
 Vide *Anderta*, 4e livr., col. 754; et 18e livr., col. 2661;
 — *Bouix. De Curia Romani*, p. 465.

Nota hic quòd libri catholicorum non prius censeantur
 prohibiti quàm fuerint specialiter in Indicem relati; exci-
 piendi tamen sunt libri qui per se sunt prohibiti, ut infra.
 Vide S. Liguor., lib., 7, n° 289

« § I.

752. » *Libri ab hæreticis scripti vel editi, aut ad eos sive*
 » *ad infideles pertinentes, prohibiti :*

» 1° Agenda, seu formulæ precum, aut officia eorum-
 » dem;

» 2° Apologie omnes quibus eorum errores vindicantur,
 » sive explicantur et confirmantur;

» 3° Biblia Sacra eorum operâ impressa, vel earundem
 » adnotationibus, argumentis, summariis, scholiis et indi-
 » cibus aucta;

» 4° Biblia sacra, vel eorum partes ab iisdem metricè
 » conscripta;

» 5° Kalendaria, Martyrologia ac Necrologia eorum-
 » dem;

» 6° Carmina, narrationes, orationes, imagines, libri in
 » quibus eorum fides ac religio commendatur;

» 7° Catecheses et catechismi omnes, quæcumque ins-
 » criptionem præferant, sive librorum abecedariorum, sive
 » explicationum Symboli Apostolici, præceptorum Deca-
 » logi, sive instructionum ac institutionum religionis chris-
 » tianæ, locorum communium, etc.;

» 8° Colloquia, conferentiæ, disputationes, synodi, acta
 » synodalia de fide et fidei dogmatibus ab eisdem edita, et
 » in quibus explicationes quæcumque eorum errorum
 » continentur. » Vide supra (739):

- » 9° Confessiones, articuli sive formulae fidei eorundem;
- » 10° Dictionaria autem, vocabularia, lexica, glossaria, thesauri et similes libri ab iisdem scripti, sive editi, ut Henrici et Caroli Stephani, Joannis Scapulae, Joannis Jacobi Hofmanni, etc., non permittuntur, nisi deletis iis quae habent contra Religionem Catholicam;
- » 11° Instructionum et rituum sectae Mahumetanæ libri omnes.

» § II.

753. » *Libri certorum argumentorum prohibiti:*

» 1° De materiâ auxiliorum divinatorum libri; vel compositiones, ex professo vel incidenter, aut praetextu commendandi S. Thomam vel quemlibet alium doctorem, aut aliâ quavis occasione tractantes, impressi nullâ obtentâ licentiâ à Congregatione S. Officii » (non sufficeret ergo licentiam obtinere ab Ordinario, et idem dic in aliis similiter à S. Sede prohibitis);

» 2° De B. Mariae Virginis conceptione libri omnes, conclusiones, disputationes, tractatus, impressi post annum 1617, in quibus asseritur B. Virginem Mariam cum originali peccato conceptam esse; vel in quibus affirmatur opinantes B. Virginem fuisse in originali peccato conceptam, esse haereticos vel impios, vel peccare mortaliter » (sed hodie post definitionem Dogmatis Immaculate Conceptionis à SS. D. N. Pio IX, 8 decemb. 1854 factam, licet innò debet affirmari, *opinantes B. Virginem fuisse in originali peccato conceptam, esse haereticos vel impios et peccare mortaliter*);

» 3° Declarationes, decisiones, interpretationes Congregationis Concilii, earumque Collectiones tam impressae quam imprimendae, e mentito ipsius Congregationis nomine;

» 4° De controversiâ exortâ inter Episcopum Chalcedonensem et regulares Angliae libri omnes et singuli tractatus, impressi sive manuscripti, et omnia alia quae spectant directè vel indirectè ad praedictam controversiam.

» Per hoc autem decretum nihil in illi Sacra Congregatione
 » statuere de meritis causis, vel utilitate, et non operari quod-
 » minquam, vel notam male doctrinae inferre;

» 3^a De doctrina libri Cornelii Jansenii Episcopi Ymen-
 » sis, qui inscribitur *Augustinus*, libri octaves et alii, aut
 » quilibet tam impressis quam manuscriptis, seu in poste-
 » rum edende et publicanda, in quibus illa eo modo dam-
 » nata, quae eam damnavit Alexander VII. vel ut est in 5
 » propositionibus damnata, repugnatur, vel quomodolibet
 » approbatur aut defenditur;

» 6^a De Constit. *Unigenitus* Clementis XI libri aliaque
 » scripta, in quibus illa subdole eluduntur, tenere capiuntur,
 » aut continentur et impugnatur, item libri, sive libelli, vel
 » scripti, vel typis editi aut edendi in defensionem Libri
 » inscripti: *Le Nouveau Testament en français avec des ré-
 » flexions morales sur chaque verset*: aut alio titulo: *Abregé
 » de la morale de l'Evangile*, etc.

» Item actus sive instrumenta appellationum quaecunque a
 » Constitutione *Unigenitus* ad Concilium Generale, nec non
 » iudicia Theologorum sive Academicorum earumque do-
 » leatines, consultationes, articuli, decreta; quorumcunque
 » etiam aliorum mandata, ordinationes, arresta, epistolae,
 » interpretationes etiam et declarationes, ac scripta qua-
 » libet, quibus, explanationis aut alio quavis pretesto, ali-
 » quid dicitur vel scribitur, quo fides Constitutionis robur
 » atque auctoritas et obligatio minui aut infringi possit;

» 7^a De duobus agendis libri, libellus, libelli, scripta
 » in quibus eadem omnia defenduntur, suadentur, do-
 » centur. Si qui vero huiusmodi libri, ad controversias
 » secundas potiusque componendas utiles esse possunt,
 » expurgati et approbati constituentur,

» 8^a De Joannis Calaisensis Anachoretæ praetensa
 » sanctitate, miraculis, vaticiniis, visionibus, aliisque
 » huiusmodi signis libri, codices et folia quaecunque
 » sive manuscripta sive impressa;

» Item omnia et singula mansumpta, seu copiae tam
 » impressae quam manuscriptae Decreti a Vicario Generali
 » Cassanensi emanati, per quod idem Vicarius ausus fuit

- » definitivè pronuntiare eumdem Joannem fuisse in quasi
- » possessione cultûs, atque ideo in eo manutenendum ;
- » 9° Libri omnes immunitatem bonorum ecclesiasti-
- » corum impugnantes ;
- » 10° De laminis plumbeis, arabico sermone et antiquis
- » characteribus conscriptis, ac in cavernis montis Illipuli-
- » tani, dicti *sacri*, propè Granatam repertis, et de scripturis
- » in turri Torpianâ ejusdem civitatis inventis libri omnes,
- » tractatus, responsa, consulta, commentarii, glossæ,
- » additamenta, annotationes et quæcunque alia, sive
- » manuscripta sive typis impressa. Alii verò libri sive
- » tractatus, qui ad alia argumenta spectant, obiter verò
- » de his laminis, vel de eorum doctrinâ tractant, permit-
- » tuntur, expunctis locis quæ de his laminis agunt ;
- » 11° De SS. Apostolis Petro et Paulo libri omnes, tam
- » impressi quàm manuscripti, in quibus asseritur et defen-
- » ditur quòd S. Petrus et S. Paulus sunt duo Ecclesiæ
- » Principes qui unicum efficiunt : vel sunt duo Ecclesiæ
- » catholicæ Coryphæi ac Supremi Duces summâ inter se
- » unitate conjuncti : vel sunt geminus universalis Ecclesiæ
- » vertex, qui in unum divinissimè coaluerunt : vel sunt
- » duo Ecclesiæ Summi Pastores ac Præsides, qui unicum
- » Caput constituunt : atque hæc ita explicantur ut ponatur
- » omnimoda æqualitas inter S. Petrum et S. Paulum, sinè
- » subordinatione S. Pauli ad S. Petrum, in potestate
- » supremâ universalis Ecclesiæ ;
- » 12° De verâ et non interruptâ successione filiorum
- » S. Francisci, et de verâ forinâ caputii ejusdem libri
- » omnes impressi et qui, inconsultâ S. Congregatione,
- » imprimuntur tractantes hanc eandem controversiam ;
- » 13° Pasquilli omnes ex verbis S. Scripturæ confecti ;
- » Item pasquilli omnes etiam manuscripti, omnesque
- » conscriptiones, in quibus Deo aut Sanctis aut Sacra-
- » mentis aut Catholicæ Ecclesiæ et ejus cultui aut Apos-
- » tolicæ Sedi quomodocumque detrahitur ;
- » 14° Libelli omnes agentes, ut vulgò dicitur, *delle ven-*
- » *ture e delle sorti.*

» § III. »

754. (*Cum in illo § agatur de imaginibus et indulgentiis prohibitis, sufficiat hic referre n° 12^m, qui sic se habet :*)

« ... 12° Indulgentiarum libri omnes, diaria, summaria, »
 » libelli, folia, etc., in quibus earum concessionem conti- »
 » nentur, non edantur absque licentiâ S. Congregationis »
 » Indulgentiarum.

» § IV.

755. » *Quædam ad ritus sacros spectantia quæ prohibita*
» sunt.

» 1° Benedictiones omnes ecclesiasticæ, nisi approbatæ »
 » fuerint à S. Rit. Congregatione;

» 2° Exorcismorum formulæ, diversæ ab iis quæ præscri- »
 » buntur in regulis Ritualis Romani, et earundem usus »
 » absque prævio examine coram Ordinario;

756. » 3° Litanie omnes, præter antiquissimas et com- »
 » munes, quæ in Breviariis, Missalibus, Pontificalibus ac »
 » Ritualibus continentur, et præter Litanias de B. Virgine, »
 » quæ in S. Æde Lauretanâ decantari solent. »

Circa hoc tamen nota sequens Decretum Pii IX :

« Litanie omnes, præter antiquissimas et communes, »
 » quæ in Breviario, Missalibus, Pontificalibus et Ritualibus »
 » continentur, et præter Litanias de B. M. V., quæ in »
 » S. Æde Lauretanâ decantari solent, non edantur sinè veri- »
 » sione et approbatione Ordinarii; nec publicè in Ecclesiis, »
 » publicis oratoriis et processionibus recitentur, absque »
 » licentiâ et approbatione S. Rituum Congregationis. »

(Vide *Rev. des sciences ecclésiast.*, n° 24, p. 564.) Citantur à D. Bouix, *De Curia Romanâ*, p. 559-566, varia documenta sibi contradictoria circa legitimitatem Litaniarum SS. Nominis Jesu. Vide etiam Ferraris, v^o *Litanie*; sed hodie, instante Episcopo Montis Albani cum pluribus aliis Antis titibus Romæ adstantibus occasione canonizationis SS. Joannis Baptistæ, præfatis SS. Nominis Jesu Litanis,

300 dies indulgentiarum concessi fuere 21 aug. 1862 in gratiam diœcesanorum antistitum hoc rogantium modo latine litteris recitentur, nisi obtinuerint speciale indulgentium. (V. *Becue des se. eccl.* t. XI. p. 487, col. XXX. p. 481.)

« 4° Missalis Romani omnia exemplaria alterata post
» Edictum Pii V, præsertim quæ *Venetis apud Iunctos*,
» *Sessas, Mysserinum, et ad signum Syrenæ atque Europæ*
» et quæcumque alios, impressa sunt ab anno 1596;

» 5° Officia B. Mariæ Virginis vel Sanctorum aut Sanc-
» tarum, aliaque hujusmodi, absque approbatione S.
» Congregationis edita vel edenda;

» 6° De ritibus sinicis, eorumque controversiis, aut illo-
» rum occasione exortis libri, libelli, relationes, theses,
» folia et scripta quæcumque post diem 2 octob. 1710
» edita, in quibus ex professo, vel incidenter, quomodo-
» libet de eis tractatur, sinè expressâ et speciali licentiâ
» Romani Pontificis, in Congregatione Sanctæ et Univer-
» salis Inquisitionis obtinendâ;

» 7° Rituali Romano additiones omnes factæ aut fa-
» ciendæ, post reformationem Pauli V, sinè approbatione
» S. Congr. Rituum.

» 8° Rosaria quæcumque de novo inventa aut inve-
» nienda, sinè opportunâ S. Sedis facultate, quibus authen-
» ticum Rosarium et Beatæ Mariæ Virginis sacrum anti-
» quaretur.»

757. Advertendum est: 1° libros à S. Sede prohibitos cen-
sendos esse vetitos, in quacumque linguam vertantur. Ita
Clemens VIII in Instructione pro libris prohibendis, etc., § 6.

2° Præter libros in variis supradictis articulis compre-
hensos, etiam veluti prohibiti haberi debent qui ab Ordina-
nariis in singulis diœcesibus damnantur; sed diœcesanis
tantum hujusmodi libri vetantur.

3° Præter omnes libros jure positivo vetitos, sunt alii
libri solo jure naturali prohibiti: tales sunt libri quorum
lectio quibusdam periculosa esset, videlicet *Romanenses*,
quævis res lascivias ex professo non tractant, narrarent,
aut docerent, sed solum accidentaliter. Vide supra (740).

758. Querit. 4° Quibusnam prohibeatur lectio aut retentio librorum vetitorum?

Resp. Generatim omnibus, *etiam Episcopis*: sic enim habet regula X Indicis superius relata: « Ad extremum verò » *omnibus fidelibus* præcipitur ne quis audeat, contra harum regularum præscriptum aut hujus Indicis prohibitionem, libros alios legere aut habere. » Item in suâ Constit. *Dominici gregis*, quâ regulæ Indicis promulgatæ sunt, Pius IV ait: « Inhibentes omnibus et singulis, tam » *ecclesiasticis personis, secularibus et regularibus, cujus-* » *cunque gradus, ordinis, dignitatis sint*, quàm laicis quocunque honore ac dignitate præditis, ne quis contra earum regularum præscriptum, aut ipsius prohibitionem Indicis, libros ullos legere, habereve audeat. » Ipsimet Cardinales ad hujusemodi libros legendos aut retinendos indigent dispensatione quam variæ Bullæ tamen concedunt iis qui membra sunt Congregationis S. Officii aut Indicis, non verò Episcopis. Vid. Constit. *Cum meditatio* Julii III; *Quia in futurorum* Pauli IV; *Cum pro munere* Pii IV (S. Liguor., lib. 7, n° 299; — *Analecta*, 3^e livr. col. 1022; — Bouix, *De Curia Romanâ*, p. 570.

759. Querit. 5° Utrum etiam in gravi necessitate urgeant leges libros prævos prohibentes?

Resp. cum S. Liguor. (*De Proh. lib.*, cap. 5, II, et lib. 7, 283): 1° Ex Concil. Carthagin. IV, Episcopi possunt pro necessitate et tempore legere hæreticorum libros; 2° « Non » videtur improbabile id quod plures DD. docent, Holzmann.... Eibel.... etc., neque ex justâ epîskeiâ excusari » virum pium et doctum legentem librum hæreticum, si » necessariò tali indigeat lectione ad convincendum aliquem hæreticum ex suo proprio, puta inveniendis contradictiones, concessiones, fallacias et similia: dummodo.... urgeat necessitas, et insuper non pateat » recursus ad Romam, vel ad proprium Episcopum, » qui in magnâ necessitate dispensare valet. Extra talem necessitatem adhaerendum est præscripto Urbani VIII, qui in Const. *Apostolatus officium*, 2 apr. 1631, sic habet: « De » cætero, similes licentiæ, nisi à Congreg. Sancti Officii,

» dum singulis hebdomadibus coram Nobis habetur, vel ab
 » aliis, per Nos in eadem Congreg. specialiter deputandis,
 » concedantur.» Postea verò idem jus concessum fuit Congre-
 gationi Indicis. V. Bouix, *De Curia Romanâ*, p. 369, 370.

An autem possit librum vetitum sinè licentiâ legere qui
 moraliter certus est talem lectionem non sibi esse effu-
 turam?—Quidquid dicant alii, omninò est negandum, juxta
 S. Liguor., lib. 7, n° 291.

760. Quærit. 6° Quibusnam in casibus poena excommu-
 nicationis incurratur propter libros vetitos?

Respondeo illos casus summariè enumerari in fine regu-
 læ X Indicis his verbis: « Quòd si quis libros hæreticorum
 » vel cujusvis auctoris scripta, ob hæresim vel ob falsi dog-
 » matis suspicionem damnata atque prohibita, legerit sive
 » habuerit, statim in excommunicationis sententiam in-
 » currat. » — Quoad eos, qui non legunt quidem, sed
 audiunt legentes libros vetitos, controversitur an incurrant
 excommunicatione n. V. D. Bouix, *De Curia Romanâ*,
 p. 540; Lequeux, n° 1360. Sententia negans videtur pro-
 babilis S. Liguorio, lib. 7, n° 292. De his et seq. v. (1337).

In specie, excommunicatio incurritur, 1° propter libros
 sub poenâ excommunicationis damnatos ante annum 1545;
 2° propter libros omnes hæresiarcharum qui prodierunt post
 annum 1545; 3° propter omnes libros etiam manuscrip-
 tos hæreticorum et omnes libros anonymos de religione
 ex professo tractantes; et quoad libros eorundem hæreti-
 corum de aliis materiis tractantes, incurritur etiam excom-
 municatio quamdiu non fuerunt examinati et ab Ordine
 approbati. Bouix, *De Curia Romanâ*, p. 540, 566. V. 1636.

Ad præsentem categoriam reduci possunt omnes libri in
 regulis 3°, 5° et 8° Indicis contenti, ac etiam omnes qui
 referuntur in toto § 4 Decretorum generalium Bene-
 dicti XIV (752). Itemque contenti in regulâ IX Indicis,
 quia damnantur ob suspicionem hæreses.

Controversitur an excommunicationem incurrant legen-
 tes concionem aut aliam scriptiunculam hæreticorum scor-
 sim editam. D. Bouix, *De Curia Romanâ*, p. 539, in senten-
 tiam affirmantem inclinat. Imò, loquendo de pagellis

diariorum quæ vulgò *fiuilletons* dicuntur, ut certum tradit ipſus eſſe prohibitas per regulam VII Indicis: quia tractant ex profeſſo de *rebus obſcenis* (740); ſed in hoc caſu non incurritur excommunication, ut dicemus infra (761).

« Non incurritur excommunicationem legentes libros in-
» fidelium, licet hæreſim contineant. Ita Suar., Salm... »
S. Liguor., *Append. lib. preh.*, cap. 3. III. Vide adhuc
lib. 7. 282; — et Reiſſenſt., *De Judic.*, lib. 3. tit. 7, n° 36.

Liberautem *Thalmud* et ſimiles Hebræorum prohibentur per Bullas Pii IV et Clement. VIII (S. Liguor., lib. 7, n° 282).

4º Excommunicationem incurrit, juxta Conſt. Leonis X.
ii qui imprimunt, vel imprimi faciunt quodvis ſcriptum ſinè
approbatione auctoritatis eccleſiaſticae. At hæc pœna ad libr.
de *rebus ſacris* tractantes reſtricta fuit. Vide 1644.

In omnibus his caſibus requiritur ut « hujusmodi libri
» hæreticorum ſcienter legantur, aut retineantur, ut dici-
» tur in Bullâ. Unde excuſat legentes à cenſurâ non ſolum
» ignôrantia invincibilis, ſed etiam crassa; imò juxta plu-
» res.... etiam affectata. » S. Liguor., lib. 7. n° 283 (750).

761. « Qui verò libros alio nomine interdictos legerit aut
» habuerit, inquit regula X, *præter peccati mortalis* rea-
» tum quo afficitur, judicio Episcoporum ſeverè puniatur. »
Unde, quanvis *mortaliter* peccetur, excommunication tamen
non incurritur ipſo facto, legendo ſinè debitâ licentiâ,
v. g. vernaculas Bibliæ verſiones, aut libros vulgari idio-
mate conſcriptos de controverſiis inter catholicos et hære-
ticos noſtri temporis diſſerentes et à catholicis auctoribus
editos, vel libros qui res læſivas ſeu obſcenas ex profeſſo
tractant, narrant aut docent, vel pleroſque libros in § 2º. 3º
et 4º decretorum generalium Bened. XIV relatos (753-756);
imò omnes non comprehenſes n° 2 C. *Apoſtolice Sedis*.

De iis qui retinent aut legunt libros auctorum catholicorum
non approbatos, vide ſupra (746).

Quandoam autem ſupralictæ excommunicationes ſint
reſervatæ S. Pontifici, vide infra (1636, 1637). C. *Apoſt.
Sedis*, II.

762. Quærit. 7º Quid poſſint Episcopi circa materiam
librorum ?

Respond. Ex supra enuntiatis regulis et decretis S. Sedis :
 1° Quando libri hæreticorum de religione non tractantes, jussu Episcopi et Inquisitoris sunt examinati et approbati, permittuntur. Ità regula 2^a Indicis, et n° 10, § 1, Decretorum generalium (733, 732).

2° Permittere posse videntur Episcopi libros catholicè conscriptos ab illis qui postea in hæresim lapsi sunt, aut post lapsum ad Ecclesiam rediëre (eadem regula 2^a).

3° Usus versionum Veteris Testamenti judicio Episcopi concedi potest viris doctis et piis, modò non tanquam textu sacro utantur.

Si versiones quæ permittuntur habent secum adnotationes, expunctis locis suspectis à Facultate Théologica alicujus Universitatis Catholice aut Inquisitione Generali, permitti eisdem poterunt quibus et versiones (regula 3^a).

4° Probabiliter saltem permittere possunt Episcopi, cum parochi aut confessarii consilio, usum Vernacularum Biblicæ versionum, si approbatæ fuerint a S. Sede, aut editæ sint cum adnotationibus SS. Patrum aut Doctorum catholicorum : regula 4, et Bened. XIV (737).

5° Libri qui operà hæreticorum prodeunt, sed in quibus pauca de suo apponunt, post expurgationem, si indigeant, ab Episcopis et Inquisitoribus faciàm, permittuntur : regula 5^a (738).

6° De libris controversiarum inter catholicos et hæreticos præsentis temporis, linguâ vulgari conscriptis, idem est dicendum quod de libris vulgari linguâ editis (regula 6).

7° Post emendationem possunt Episcopi permittere libros in aliquo regno vel provinciâ prohibitos, si auctores catholici sunt (eadem regula 6^a).

8° Ad Episcopos et Inquisitores locorum pertinent examen et approbatio librorum imprimendorum et manuscriptorum (regula 10^a).

9° Ex eadem regulâ 10, jus habent Episcopi visitandi bibliothecas librorum venalium, et loca ubi ars impressoria exercetur, ut nihil horum quæ prohibentur, imprimatur, aut vendatur, aut habeatur.

10° Facultatem habent Episcopi prohibendi libros in

suis diocesisibus, prout expedire judicaverint : regula 10^a (717). — Vide etiam Mandatum Leonis XII (26 martii 1823) pes^t regulas Indicis (Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 430).

11° Ad Episcopos tandem pertinet procurare in suis diocesisibus observationem præscriptorum ab *Indice*, eorum violatores pœnis debitis plectendo (regula 10^a). Imò in casu necessitatis possunt concedere licentiam legendi libros prohibitos (739); non verò extra hunc casum, sinè speciali indulto, etsi fuissent Cardinales. Sic expressè Urbanus VIII, *Const. Apostolatûs officium*. — V. Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 369.

763. Quarit. 8° Quid sit sentiendum de consuetudine, in Galliâ et aliis locis vigente, non observandi prohibitiones et pœnas ab *Indice* statutas?

Resp. hanc consuetudinem illegitimam videri, ob rationes supra expositas (730-731), et ob multa alia momenta à D. Bouix relata (*De Curiâ Romanâ*, p. 319, etc.); quia non præscribitur contra legitimam potestatem : « On ne pres- » crit pas contre les prérogatives du Saint-Siège, ni contre » ceux des actes dont le Pape ne peut pas dispenser. » Card. Gousset, *Observat. sur un Mémoire adressé à l'Épiscopat*, p. 27. — Vide etiam *Exposit. des principes du droit canon*, p. 145, ejusdem.

Præterea non tantum à SS. Pontificibus sæpe reprobata fuit dicta consuetudo, sed in multis diocesisibus observatio decretorum S. Sedis circa libros vetitos præcipitur : sic in Concilio Albiensi, anno 1850 (tit. 3, decret. 2) dicitur : « Decreta quibus SS. Pontifices in universâ Ecclesiâ. et » Episcopi in suâ quisque diocesi, hujusmodi librorum » lectionem vel impressionem prohibent, *in conscientiâ* » obligant etiam clericos. Nullus ergo prohibitos libros » legere et retinere præsumat, nisi adsit necessitas, et à » competente auctoritate obtineatur licentia. »

Item in Concilio Tolosano anni 1850 (tit. 2, cap. 2, n° 52) : « Cæterum quoad libros vetitos, *servantur Apostolica* » *Decreta de impetrandâ à Romano Pontifice licentiâ eos* » *retinendi ac legendi.* » Similia habent Concil. Burdigalense anni 1850, et Ausitanum ejusdem anni. Concilium

verò Avenionense anni 1849 sic habet (cap. 4): « Fideles... » sæpius moneant rectores animarum, *legibus Ecclesiæ gravis* » *vissimis* prohibitum esse ne emanent, legantur, retineantur libri à Sede Apostolicâ vel ab ipsis Episcopis » damnati. Noverint quoque Bibliopolæ Christiani, iisdem » legibus non sibi licere hujusmodi libros impios, hæreticos, obscenos typis mandare, venalesque habere. »

764. His tamen non obstantibus, quia apud nos, ob infamam scripta typis mandandi à legibus civilibus concessam libertatem¹, et ob debilitatem fidei, ferè omnes libri sine approbatione ecclesiasticâ imprimuntur et venduntur, dici fortè posset quòd plures apud nos, legendo libros non approbatos, non peccent, non solum ob bonam fidem, sed etiam fortè quia huic negotio applicari possunt ea quæ cum S. Liguor. (lib. 1, n° 139, *Limit.*, 3°) diximus in Prolegomenis (128), videlicet quòd, quando nondum est legitimè præscripta consuetudo contra legem, attamen *ceteri non teneantur ad eam*, eò quòd princeps præsumatur nolle obligare ad observandum quod non est à majore parte receptum, seu observatum. Vide iusuper dicta in eisdem *Prolegomenis* (114, 114, 137).

Huic observationi locus esse videtur præsertim quoad consuetudinem legendi libros ab hæreticis conscriptos, sed in quibus non sunt errores manifesti, aut quoad consuetudinem legendi plerosque libros in §§ 3° et 4° Decret. generalium contentos, aut fortè etiam quoad consuetudinem libros vetitos legendi ex solâ licentiâ Episcopi. Ipsamet *Anal. jur. pont.*, (3° livr., col. 1019, etc.) citant Heymans opinantem quòd in quibusdam locis libri possint imprimi sinè Ordinarii licentiâ. Idem asserit D. Bouix, *De Curia Romanâ* (p. 572, 573)². Eadem *Analecta* (1re livr., col. 363) memorant plures

¹ Quid sit sentiendum de hac libertate, vide ap. Bouix, *De Curia Romanâ*, p. 435-447.

² In hac provincia, juxta Concilium Avenion., anni 1849, non est obligatio submittendi omnes libros approbationi Ordinarii. Sic enim habet, tit. 1, cap. 5: « Insuper quolibet clericum hortamur ad submittendos eidem examini alios cupisvis argumenti libros, quos intendit ipse typis mandare, ne incante sibi noceat aut religioni. » Vide etiam Bouix *De Curia Romanâ*, p. 572.

alios DD. dicentes Indicem, in certis locis, non esse praxi receptum, tolerantibus SS. Pontificibus; et eorum sententiam talibus terminis expressam, tolerandam esse confitentur. Quamvis autem Reiffenstuel hujusmodi doctores, quoad Germaniam, impugnet, non audet tamen absolutè pronuntiare circa lectionem auctorum catholicorum, quorum libri catalogo Indicis sunt inserti, sed totum de hoc iudicium ad SS. Congregationem remittit: libenter etiam et nos eidem nostram sententiam submittimus, toto corde parati ab eâ statim discedere si falsam judicaret. V. *Prælect. S. Sulpit.*, n° 92. et imprimis C. *Apost. Sedis*. (1636. etc.)

Nota hic quòd D. Bouix (*De Curia Romanâ*, p. 571) sentiat non obligare apud nos legem subjiciendi censuræ Episcoporum diaria (*les journaux*).

765. Plures nostri etiam contendunt quòd censuræ à Congregatione Indicis latæ non incurrantur in Galliâ. Et quidem, si dicere volunt illas censuras non posse incurri in Galliâ propter nostras prætensas libertates, illud est certè erroneum, cum nullibi per quasvis libertates possit ligari suprema Sedis Apostolicæ potestas. Sed si intendunt taxat affirmare illas censuras de facto, tolerante S. Sede, in Galliâ non incurri, aut talis opinio sit omnino damnanda, usquedum de eâ Papa pronuntiaverit, non audeamus dicere. Sed hodie apud nos sicut apud extraneos incurrantur, juxta solùm tamen tenorem C. *Apostolicæ Sedis*. — (V. 1636).

Memores sint tamen sacerdotes maximè decere ut clerici omnes exemplum præbeant omnimodæ obedientiæ erga *Leges canonicas*.

766. Insuper meminerint quòd, juxta ipsos nostros auctores qui etiam nostras prætensas libertates tuentur, recepta fuerit in Galliâ Bulla Leonis X. quâ, sub penâ excommunicationis latæ sententiæ, singulis fidelibus prohibetur legere aut imprimere scripta quæcumque Lutheri in quibus damnati ejus errores continentur.

Item apud nos recepta fuit Bulla *Ad Sanctam Alexandri VII.* quâ damnatur et prohibetur liber Jansenii, cui titulus *Augustinus*, cum omnibus aliis tam manuscriptis quàm

illa decreta interpretandi in iis quæ ipsi clara viderentur; et Sixtus V, per Bullam *Inmensa*, hanc facultatem extendit etiam ad ea quæ dubia forent, Ipso tamen prius consulto, sed hoc tantum quoad morum et disciplinæ decreta: Pontifex enim Sibi et Successoribus reservavit interpretationem decretorum fidei. Ipsi quoque contulit potestatem statuendi pro universâ Ecclesiâ quacunque opportuna viderentur quoad disciplinam, juxta præscriptum Concilii Tridentini. Vide supra (96).

Ad Congregationem Concilii, vel ad Rotæ auditorium privative spectant Causæ Matrimoniales, vel Nullitatis Professionis religiosæ ad S. Sedem delatæ (Constit. *Justitiæ*, 9 oct. 1746, et Const. *Si datam*, 4 martii 1748, Bened. XIV). Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 170.—Enumerationem causarum quæ ad Congregationem Concilii pertinent, vide ap. Stremmer, *Des peines ecclési.*, p. 315-323.

Congregationi Concilii Tridentini commissæ quidem fuit insuper cura expendendi acta et decreta synodorum provincialium, audiendi super eorum Ecclesiæ statu Episcopos Limina Apostolica visitantes; sed pro hujusmodi expendendis speciales Prælatorum sectiones efformatæ fuerunt, ut supra diximus (720).

Componitur autem Congregatio hoc pluribus Card. et Consultores præter Secretarium qui de numero Prælatorum est, Cardinalis, qui ei præficitur, negotia dirigit et subscribit ipsius decreta quæ etiam subscribenda sunt à Secretario, et sigillo Congregationis munienda ut fidem faciant.

Vide Bouix circa librum Decretorum et Thesaurum resolutionum qui habetur tanquam authenticus (*De Curiâ romanâ*, p. 182, 357, etc.), supra dicta (96-102).

V

CONGREGATIO SUPER NEGOTIIS EPISCOPORUM ET REGULARIUM,

770. Distincta erat initio Congregatio Episcoporum à Regularium Congregatione. Prior instituta fuerat à Gregorio XIII, posterior verò à Sixto V, qui deinde per Constit. *Inmensa* eas coadunavit, ut negotia tum Episcoporum tum Regularium simul ab eâ unica expedirentur.

Omnia Episcoporum et Regularium negotia ad hanc Congreg. referri possunt, modò non indigeant interpretatione Decretorum Tridentinorum, nam in hoc casu Congregationi Concilii reservantur. Ad Congregationem Episcoporum et Regularium pertinet mittere visitatores quando opus est, et Vicarios Apostolicos ad dioceses in quibus Episcopi non valent suas functiones pastorales implere. Ad ipsam quoque Pius VII appellationes in causis criminalibus, per Const. *Post dicturnas* detulit (Vid. *Analecta jur. pontif.*, 18^a livr., col. 2238; et Stremier, *Des peines eccl. s.*, p. 329). Hæc Congregatio dicitur à Card. De Luca *occ. patissima, atque in negotiorum solutio. line omnium iuris.*

Constituitur, sicut præcedens, nempe Cardinal., Secret. et Consul.; prioris us vero in numero quem Pontifex iudicat magis expedire, et qui tamen non solet esse infra 12. Ipsius Decreta, ut fidem faciant, subscribenda sunt tum à Cardinali Præfecto tum à Secretario, et sigillo Congregationis sunt munienda.

771. Duæ sunt aliæ Congregationes pro Regularibus institutæ, et quæ sunt quasi appendices præsentis: una nempe *Super disciplinâ regulari.*, ab Innocentio XII. anno 1698, creata (V. Stremier, *Des peines eccl. s.*, p. 331); et altera, anno 1846, a Pio IX *Super statu regularium.* Plura decreta recentiora edita fuere ab istâ ultimarâ, videlicet circa receptionem novitiorum, circa testimoniales litteras ab Ordinariis requirèndas, circa examen eorum qui ad habitum recipiuntur, et tandem Decretum quo statuitur, ut peractâ probatione, simplicita tantùm vota emittantur, et nonnisi post tres annos, vota solemnia. De his omnibus sermo erit infra, tractando de Regularibus. Vide D. Bouix, *De Curia Romani.* p. 192-218.

VI.

S. CONGREGATIO RITUUM.

772. Instituta fuit à Sixto V per Bullam *Inmensa*: «Hæc præcipuè cura (Cardinalibus hujus Congreg.) incumbere debeat, inquit Pontifex, ut veteres ritus sacri, ubi vis locorum, in omnibus Urbis Orbisque Ecclesiis, etiam in

» Capellâ Nostrâ Pontificiâ, in missis, divinis officiis, sacra-
 » mentorum administratione cæterisque ad divinum
 » cultum pertinentibus, à quibusvis personis diligenter
 » observentur; cæremoniæ, si exoleverint restituantur,
 » si depravatæ fuerint reformentur; libros de sacris ritibus
 » et cæremoniis, imprimis Pontificale, Rituale, Cæremo-
 » niale, prout opus fuerit, reforment et emendent; officia
 » divina de sanctis Patronis examinent, et Nobis desuper
 » consultis, concedant; diligentem quoque curam adhi-
 » beant circâ SS. Canonizationem, festorumque dierum
 » celebrationem, ut omnia ritè et rectè et ex Patrum ins-
 » titutione fiant. »

Non solum Cardinalibus, in numero qui hodie S. Ponti-
 fici placet, coalescit hæc Congregatio, sed quàmpluribus
 aliis Prælatiis, quorum sunt Primus et Secundus Magistri
 cæremoniarum Papæ, Promotor fidei, unus Protonotarius
 Apostolicus, ac etiam aliqui religiosi et præ cæteris Magis-
 ter *Sacri Palatii* et Sacrista Papæ, prior Dominicanus
 et posterior ex Eremitis S. Augustini, et tandem alii sex
 cæremoniarum magistri. Unus ex Prælatiis est Secretarius.

Quando autem agitur de causis Beatificationis et Cano-
 nizationis SS., interveniunt multi alii Prælati, Consul-
 tores, etc., prout infra dicemus loquendo de Canonizatione
 SS. (R. de M., t. 1, p. 295).

773. Hic non est prætermittenda Declaratio S. Congr.
 Rit. data 23 mai 1846 : « An decreta a S. Congreg. emanata,
 » et responsiones quæcumque, ab ipsâ propositis dubiis
 » scripto formaliter editæ, eandem habeant auctoritatem
 » ac si immediatè ab ipso S. Pontifice promanarent, quam-
 » vis nulla facta fuerit de iisdem relatio Sanctitati Suae? »

S. Congreg. respondit « *Affirmativè*, et factâ de præ-
 » missis omnibus Sanctissimo D. N. Pio IX Pontifici Ma-
 » ximo relatione, Sanctitas Sua rescripta à Sacrà Congrega-
 » tione in omnibus et singulis approbavit confirmavitque. »
 Apud Gardellini ¹.

¹ Ordinarius strictè « tenetur providere ut Rubricæ et Sacræ Rituum
 » Congregationis Decreta fideliter servantur. » S. R. C., 17 sept. 1822,
 Ap. Stremler, *Des peines ecclès.*, p. 535.

774. Nota hic quòd editio Gardelliana declarata fuit authentica. V. Bouix, *De Curia Romanâ*, p. 355; et Stremmer, *Des peines ecclês.*, p. 577.

775. Decreta verò S. Cong. Rit. alia sunt generalia, sive expressè *Urbi et Orbi*, sive *æquivalenter*, quando nempe solvitur dubium circa aliquam rubricam jus commune facientem; alia sunt particularia, si v. g. solvatur dubium circa aliquod privilegium. Porro etiam decreta *æquivalenter* generalia, ubique obligant, etsi non fuerint promulgata, si sint comprehensiva. Vid. Bouix, *De Curia Romanâ*, p. 357; *De Jure Liturgico*, p. 152; — Herdt, *Sacræ Liturgiæ*, etc., p. 1, n° 3; — Stremmer, *ibid.*, p. 574-577; — et dicta supra (100, 101) ¹.

776. Nota adhuc quòd inveterata quæcumque consuetudo non possit derogare legi à decretis S. Congr. Rit. præscriptæ. Ita decisum 3 aug. 1839, in causâ Triventinâ (*Revue des sciences ecclésiast.*, n° 2, p. 122; Stremmer, *ib.*, p. 533; et ap. Herdt, part. 1, n° 4, II).

Contra, eadem decreta contrariæ consuetudini derogant. Ita decisum à S. Congr. Rit., 11 sept. 1847, in Angelopolitanâ (Tlascala). *Revue*, *ibid.*, p. 121. — Obstare nequit cap. *Licet*, de *Constit.*, in 6°, ubi dicitur S. Pontificem non derogare privatis consuetudinibus nisi de iis mentionem faciat: nam decreta S. Rit. Congregationis pronuntiant circa sensum legis jam existentis, contra quam consuetudo etiam inveterata, ut modo diximus, prævalere non potuit. Vid. D. de Conny, *Des usages et des abus en matière de cérémonies*, chap. 3, p. 14; — et *De Synodo diocesanâ*, lib. 9, cap. 8, n° 3.

Ut valeant consuetudines contra Missale et Cærimoniale, expressè approbari debent. *Revue des sciences ecclês.*, n° 19, p. 77 ².

¹ « An Prælati, Archiepiscopi et Episcopi possint esse judices ad declaranda dubia super sacris ritibus et cæimoniis? Resp. negativè. » (S. R. Cong., in Visen., 1605.) Vide Stremmer, *ibid.*, p. 535.

² « An Pontificalis, Cærimonialis Episcoporum, Martyrologii et Ritualis Romani præceptivas regulas, tolerante nempe aut permittente aut etiam quidpiam aliter statuente RR. Episcopo, canonici aliive sacer-

VII

CONGREGATIO JURISDICTIONIS ET IMMUNITATIS ECCLESIASTICÆ.

777. Erecta fuit, juxta Card. De Luca, circa initium Pontificatûs Urbani VIII. Conflatur certo numero Cardinalium, prout Papa expedire judicat, et ex pluribus Prælatiis, quorum quatuor sunt fixi et stabiles, nempe Secretarius, unus ex Auditoribus Rotæ, unus ex Prælatiis clericis Camerae, et tandem Advocatus fiscalis. Cæteri sunt ad libitum.

Cognoscit hæc Congregatio potissimum de rebus ad jurisdictionem ecclesiasticam pertinentibus, et de Immunitatibus personalibus et realibus. Vide R. de M., t. 1, p. 297.

VIII

CONGREGATIO INDULGENTIARUM ET RELIQUIARUM.

778. Instituta fuit à Clemente IX per Breve *In ipsis Pontificatûs*, « ut sacri Indulgentiarum Thesauri curæ et » dispensationi sacrarumque reliquiarum recognitioni, dis- » quisitioni et rectæ dispositioni peculiariter incumberet. »

Constat Cardinalibus, Prælatiis aliisque viris à Papâ electis et deputatis, « cum facultate omnem difficultatem, ac » dubietatem in Sanctorum Reliquiis aut Indulgentiis emer- » gentem... expediendi; falsas, apocryphas, indiscretasque » indulgentias..., Nostrâ (Papæ) seu illius auctoritate reji- » ciendi. »

Consuli debet Pontifex in gravioribus et difficilioribus quæstionibus: solutio autem dubiorum ad dogma pertinentium, ad solum Papam pertinet. Vide *Analecta jur. pontif.*, 15° liv., col 2271.

779. Ex decreto hujus Congreg., 19 jan. 1756, innovato 14 ap. 1836, omnes qui impetrant à Papâ concessionem generales Indulgentiarum, tenentur sub pœnâ nullitatis, exemplar earundem concessionum ad Secretarium

» dotes possint, illasâ conscientiâ, infringere aut omittere, atque Reve- » rendissimi Episcopi voluntas, his in casibus, sit pro ipsis sufficiens » dispensatio? R. Negativè et ampliùs. » (S. R. Congr., 10 jan. 1852.)
Ap. Strenier, *ibid.*, p. 535.

eiusdem Congregationis deferre. Vide insuper supra dicta (754). Rescripta quæ à S. Sede fuerunt obtenta in gratiam fidelium, ostendi debent Ordinariis locorum, ut recognoscantur antequam iis utatur possidens (Concil. Trident., sess. 21, cap. 9); hoc tamen non requiritur sub pœnâ nullitatis, juxta auctorem *Prælect. S. Sulpitii*, n° 101, et D. Bouix, *De Curia Romanâ*, p. 238; secus est dicendum de rescriptis in gratiam privati vel familiæ obtentis, pro quibus minimè requiritur ut Ordinario ostendantur. Vide infra dicenda (4564, 4565, 4566).

Non ad Congregationem Indulgentiarum hodie est recurrendum pro obtinendis ipsarum indulgentiarum indultis, sed ad Secretariam Brevium; ad Congregationem autem Indulgentiarum recurritur pro solvendis circa ipsas indulgentias dubiis, pro examinandis libris in quibus colliguntur, pro extirpandis abusibus, etc. V. *Chrétien éclairé sur la nature des Indulg.*, par le P. Maurel, p. 120, 4e édit.

IX

CONGREGATIO PROPAGANDÆ FIDEI.

780. Instituta fuit à Gregorio XV per Const. *Inscrutabili* 22 jan. 1622, et coalescit Cardinalibus, in numero qui placet S. Pontifici, aliisque Prælati ac inferioribus Officialibus; ei præficitur unus Cardinalis, et pro Secretario Prælatum habet.

« Munus ejus est distribuere terras evangelizandas inter diversos missionarios, et eos ibi transmittere cum amplissimis facultatibus, proponere S. Pontifici aliquos eorum ut creentur Episcopi vel solum Vicarii aut Praefecti Apostolici, decernere de variis negotiis, quæ nonnunquam exurgunt inter missionarios variorum ordinum et Ordinarios locorum. »

« Insuper... resolvit quæstiones, vel casus conscientiae qui proponuntur à missionariis, et ad eos mittit instructiones, ordinationes, etc., prout id exigit bona rerum administratio. » Ita Lequeux, n° 203.

781. Huic adjecit Urbanus VIII Collegium seu Semina-

rium speciale sub eodem nomine *Propagandæ fidei*, in quo educantur adolescentes variarum gentium, infidelium, qui deinde in suas regiones fidem disseminant; habet etiam celebrem officinam typographicam, in quâ prælo mandantur libri cujuscumque idiomatis pro missionum usu.

782. De auctoritate dictæ Congregationis quosdam errantes, sic confutat Pius IX, in suâ Constit. 9 maii 1853 :
 « Nihil verò inanius quàm quòd, ad captivandam fidelium
 » simplicitatem, jactitare feruntur hi presbyteri permulta
 » esse quæ ståtuta sunt, non ab Apostolicâ Sede et à Ro-
 » mano Pontifice, verùm, eo inscio, à S. Cong. de Pro-
 » pagandâ fide, sancita; nonnullaque haud attendenda,
 » eo quòd civilis auctoritatis placitum defuerit.. S. Con-
 » gregationem Nostram, nonnisi Apostolicæ Sedis minis-
 » tram esse nôrunt omnes. Putidum verò impiumque com-
 » mentum illud est, Apostolicæ Sedis divinitus collata jura,
 » ac traditum a Christo Domino supremi regiminis in
 » Ecclesiâ clavum et potestatem, humanis placitis nutibus-
 » que arctari, præscribi aut immutari posse. » V. Bouix,
De Curiâ Romanâ, p. 233, etc.

Suis litteris Apostolicis 6 januar. 1862, Pius IX Congregationem de Propagandâ in duas divisit partes: unam pro ritu Latino, et aliam pro ritu Orientali (Vide diar. *Monde*, 18 janv. 1862).

X

CONGREGATIO PRO UNIVERSITATE STUDII ROMANI.

783. Etsi ex suo titulo hæc Congregatio videatur instituta pro solâ Urbe, attamen etiam in gratiam aliarum Universitatum et Collegiorum totius orbis christiani subsistit. Creata autem fuit à Sixto V per Constit. *Immensa*.

« Eidem Congregationi imponimus, inquit Pontifex, ut
 » earumdem Universitatum (Catholicarum), atque ad eas
 » pertinentium negotiorum apud Sedem Apostolicam
 » curam gerat, illarumque necessitates *Nobis Successori-*
 » *busque nostris* ordine exponat, ut ex paternâ charitate
 » opem et auxilium asserre valeamus, easdemque inter-
 » dum per litteras visitet, etc. »

Instaurata denuò fuit hæc Congregatio à Leone XII, anno 1824, eique amplissimæ facultates ab eodem Pontifice concessæ fuère pro omnibus collegiis et scholis Statûs Ecclesiastici. V. *Analecta jur. pontif.*, 13e livr., col. 2263.

XI

DE ALIIS CONGREGATIONIBUS.

784. Præter Congregationem *pro examinandis Episcopis*, a SS. Pontificibus Gregorio XIV et Clemente VIII institutam pro his regionibus in quibus designati ad Sedes Episcopales huic examini subjacent, et quæ constat certo numero Cardinalium, Prælatorum, professorum juris canonici et theologiæ (V. *Analecta*, 13e livr., col. 2266); præter alteram Congregationem *Super residentiâ Episcoporum*, ab Urbano VIII institutam (Stremier, p. 499), quæque haberi potest ut dismembratio Congregationis Concilii (*ibid.*, 523), et Congregationem *super extraordinariis negotiis ecclesiasticis*, quæ anno 1814 à Pio VII fuit instituta (Vide Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 236; et Stremier, *Des peines ecclésiastiques*, p. 493), sunt et plures aliæ Congregationes, quæ non respiciunt Universalis Ecclesiæ regimen, sed bonum temporale vel spirituale, aut solum Urbis Romæ et Statûs Ecclesiastici, v. g. quæ institutæ fuère *pro consultationibus negotiorum Statûs Ecclesiastici*, aut *pro curandis viis, aquis et pontibus in eodem Statu*, *pro typographiâ Vaticanâ*, etc., aut alterius nationis, v. g. *pro correctione librorum Ecclesiæ Orientalis*. De his nihil à nobis est dicendum.

785. Observandum est solum, circa omnes has Congregationes, quòd habeant potestatem ordinariam, in iis quæ ipsis à Constitutionibus Apostolicis attribuuntur. Imò idem tribunal faciunt cum S. Pontifice, proindè ab iis ad Papam non potest appellari¹. Nec earum jurisdictio ordinaria,

¹ « Le canoniste Garcias cite une lettre de la Sacrée Congrégation » du Concile, dans laquelle il est dit qu'on doit faire le même cas de » ce que cette Sacrée Congrégation écrit, que si le Pape l'écrivait » lui-même. Or, sous ce rapport, les Congrégations sont toutes sur le

sede vacante, expirat; formas autem summarias et extrajudiciarias in suis judiciis observant. Vide *Analecta jur. pontif.*, 16° livr., col. 2369, etc.; Stremler, *Des peines ecclésiastiques*, p. 510, 544, etc.; — et supra dicta (97-103). Earum jurisdictio, utpote Papalis, est supra canones, et in iisdem potest dispensare. Stremler (*ibid.*, p. 589).

786. Aliquando in decisionibus SS. Congreg., adhibentur verba *et ampliùs* (cujus rei exemplum potest videri supra in decisione relatâ ad finem, n° 776, in notâ). Hæc autem verba significant: *et causa ampliùs non proponatur*¹. Verba verò *et non concedatur*, designant concedendam non esse novam causæ propositionem. V. Bouix, *De Curia Romanâ*, p. 227.

Nota adhuc quòd, in pluribus Congregationibus, unus è Cardinalibus designetur pro faciendâ negotiorum tractandorum relatione: hic Cardinalis nomine *Ponentis* solet nuncupari (V. Stremler, *Des peines ecclési.*, p. 502).

787. Non solent Congregationes admittere recursus qui solummodo fiunt per missionem epistolarum; sed supplex libellus in unâquâque earum Secretariâ præsentari debet de manu ad manum, per Agentem vel alium quemdam qui deinde rescriptum vel responsionem requisiturus sit. Supplicatio verò ad Papam dirigi debet sub his verbis: *Beatissime Pater*. Mox, sed in lineâ infra positâ, inscribenda sunt nomen, qualitates, diœcesis et patria supplicantis; deinde, nullâ determinatâ formâ necessariò adhibendâ, sed stylo nitido et convenienti, simpliciter exponitur petitionis objectum. Cura autem hujusmodi supplicationes conficiendi committi potest solitis Agentibus, qui stylum et formas in eis ordinariè observandas accuratè dignoscunt. V. Stremler, *Des peines ecclési.*, p. 609.

Si recursus habeatur pro negotio contentioso, vide apud eundem quomodò causa sit introducenda.

» même pied d'égalité; et ce qui est vrai de l'une d'elle, l'est aussi des autres. » Stremler, *Des peines ecclési.*, p. 509, et supra dicta (98 et 99).

¹ Attamen Cardinalis Præfectus, rescripto à se subscripto, potest hanc clausulam *et ampliùs* tollere. V. Stremler, *ibid.*, pag. 589.

PUNCTUM II.

DE TRIBUNALIBUS ROMANIS.

788. Hoc nomen tribuitur quibusdam Institutis, quæ certa negotia ecclesiastica, sive gratiosæ sive contentiosæ jurisdictionis, expedire debent : hujusmodi sunt *Cancellaria*, *Dataria*, *Pœnitentiaria* et *Rota*.

I

CANCELLARIA ROMANA.

789. Inter tribunalia romana gratiosa, primum locum occupat *Cancellaria*, in quâ conficiuntur litteræ quæ ad actus Consistoriales pertinent, videlicet provisiones Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, aliorumque qui in Consistorio instituuntur, habeturque ut *organum vocis mentisque Pape*. Ei præficitur Cardinalis tituli S. Laurentii in *Damaso*, qui nuncupatur *Vice-Cancellarius*, et ipsum Cancellariæ palatium S. Laurentio contiguum habitat (Vide Stremler, *Des peines ecclés.*, p. 622).

« Origo hujus officii... non est certa, inquit Zolwein (ap. R. de M., p. 302); ad tempora Innoc III quidam illam reducunt. Olim tanta non erat dignitas.... Cancellarii quanta est hodie... Bonifacius VIII creditur illud (munus) demandasse Cardinalibus.....

» Est officium illud primariæ dignitatis, et Cancellarius Aulæ Romanæ Ministros præcedit.... præest Protonotariis Apostolicis, Expeditoribus Brevium, Officialibus quibus cura archivi est demandata, Auditoribus Rotæ, Abbreviatoribus, Advocatis Consistorialibus, Secretariis, Plumbatoribus, aliisque Ministris.

» Plures sub se habet Cancellarius officiales, quorum aliqui sunt *Prælati majores* annexam habentes prælaturam, quales sunt *Regens* Cancellariæ (hujus officium est revisere Bullas et manu propriâ corrigere) et duo Præsidentes de *majori* vel *minori parco*, ita dicti à loco Cancellariæ in quo conveniunt, qui vulgò *parco* dicitur.

» Sunt nempe duo Collegia in Cancellariâ, quorum primum
 » nuncupatur : Collegium Abbreviatorum *majoris præsiden-*
 » *tiæ* (numero undecim), seu de *parco majore*; alterum
 » *minoris præsidentiae* seu de *parco minori*» (qui nunc sup-
 » pressi sunt, juxta Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 269).
 » Utriusque munus est resolvere quæstiones, dubia ac
 » controversias in Cancellariâ oriri solitas, circa positionem
 » clausularum in Bullis; et sic sunt iudices controversia-
 » rum omnium, quæ super expeditione et extensione Bul-
 » larum, potissimum circa curialia, oriri possunt. Præter
 » hos sunt adhuc alii Officiales : Summista Cancellariæ,
 » Plumbator, Custos registri Bullarum, alique.... qui in
 » Bullis revisendis, transcribendis, plumbandis, regis-
 » trandis occupantur.»

Suo nomine vocatur Cancellarius, quia rescripta, diplo-
 mata, etc., antequam sigillo muniantur, cancellare solet,
 id est, transversis lineis veluti cancellis, expungere et illi-
 nire. Ita Ferraris, v^o *Cancellaria*, n° 35.

« Cancellariæ regulæ sunt certæ Constitutiones Aposto-
 » licæ, quas singuli Pontifices à principio sui regiminis,
 » circa causas beneficiales et judiciales, vel à prædeces-
 » soribus suis jam factas, renovare, augere, vel minuere
 » consueverunt; et solent esse 72, ut ad earum numerum
 » reduxit Clemens XI, in Constit... *Sanctissimus*... 1700.»
 Ferraris, *ibid.*, n^{is} 5 et 6. De earum auctoritate diximus in
 Prolegomenis (103). — Mortuo Papâ, ipso facto, suspen-
 ditur Cardinalis Vice-Cancellarii jurisdictio, et sigillum
 Pontificium coram Cardinalibus rumpitur. Bouix, *De Curiâ*
Romanâ, p. 271.

790. Præter Cancellariam, in quâ expediuntur Bullæ pro
 negotiis consistorialibus, est et aliud tribunal pro rescriptis
 et litteris pontificiis, quæ in formâ Brevis sub annulo Pesca-
 toris expediuntur, quod ideo *Secretaria Brevium* nuncu-
 patur. Quale sit discrimen inter Bullas et Brevia diximus
 supra (49); quænam autem negotia expediantur sub formâ
 Brevium, vide explicatum apud Stremler (*Des peines ecclês.*,
 p. 624). A Secretariâ Brevium expediuntur indulta pro
 applicandis indulgentiis crucibus, numismatibus, coronis

deprecatoriis, vel pro habendis oratoriis privatis, aut pro licentia in iis celebrandi, communicandi et Sanctissimum Sacramentum asservandi. Item à Secretariâ Brevium expediuntur pleraque rescripta gratiarum quæ à Datariâ conferuntur: Dataria enim supplicationes suscipit, eas examinat, gratiamque confert, sed ejus expeditionem ad Cancellariam, vel Secretariam, pro gratiæ naturâ, remittit; uno verbo, omnes provisiones, gratiæ, absolutiones, dispensationes à Papâ concessæ, quæ directè à certis Congregationibus non expediuntur, quando per Bullam expediri non debent, expediuntur in formâ Brevis per Secretariam Brevium (Stremier, *ibid.*).

Generatim ad vitandam omnem falsificationem aut suppositionem, antequam expediatur Breve quodcumque, in acta refertur et in archivis servatur hæc prima perscriptio (Stremier, *ibid.*, p. 623).

Secretarius Brevium est semper unus è membris Sacri Collegii (Stremier, *ibid.*).

II

DATARIA.

791. Ad epocham reservationum in materiâ beneficiorum, id est, ad tempus quo Avenione morabantur Pontifices, referenda videtur *Dataria* institutio: cum enim supplicationes pro obtentione beneficiorum singulis momentis privatim obsignarentur à Papâ, et multum expediret ad vitandas lites, servare *datum* hujusmodi concessionum, idè officium fuit institutum cujus titularis Datarius, seu datas referens, vocatus fuit. Ipsi multo coadjutores et ministri adjuncti sunt, et hodie hoc tribunal constat ex *Dataris* qui *Prodataris* nuncupatur si sit, ut ferè semper accidit, de Cardinalium numero; *Subdataris* ac *Præfecto vacantiæ per obitum*, pluribusque aliis Officialibus inferioribus. Hi, manè singulis diebus convenientes, expendunt negotia S. Pontifici proponenda, supplicationesque à Sanctitate subscribendas; quo peracto, omnia Datarius ad Papam refert, ut approbet et concedat (Vide

Analecta jur. pontif., 45° livr., col. 2243; *Instit. R. de M.*, t. 1, p. 401; et Stremler, *ibid.*, 620, etc.).

Ad Datariam communiter recurritur pro obtinendis dispensationibus super publicis impedimentis matrimonii et publicis irregularitatibus.

Vulgò à Datariâ exigitur pecuniæ summa, quæ dicitur *componenda*, et quæ à S. Sede in pias causas expenditur. De eâ dicturi sumus infra (1057, 4406). Vide etiam Carrière, *De Matrim.*, n° 1128.

Constitutione suâ *Gravissimum*, 6 decemb. 1745, Benedict. XIV determinavit quænam gratiæ et negotia per Datariam, quænam per Secretariam Brevium, et quænam per Pœnitentiariam expediri deberent (V. Bouix, *De Curia Romanâ*, p. 275).

Etsi Dataria soleat esse tribunal gratiosum, contingere tamen potest ut etiam per viam contentiosam procedat. Vide in quibusnam casibus hoc eveniat, ap. Stremler (*Des peines ecclés.*, p. 621 et 622).

III.

PENITENTIARIA.

792. Ad hoc tribunal recurri solet pro iis quæ spectant forum internum.

Etsi verisimiliter, etiam à primordiis Ecclesiæ, exstiterit in Ecclesiâ Romanâ, Pœnitentiaria, de eâ tamen specialis non fit mentio nisi primùm in epistolâ Innocentii IV è Lugduno scripta *Johanni dicto Romano Clerico Scriptori Pœnitentiariæ nostræ*. Bened. XII ei regulas præfixit quæ, saltem magnâ ex parte, adhuc observantur.

Antiquitus etiam in publicis impedimentis et irregularitatibus dispensabat Pœnitentiaria, eique commissæ erant ferè omnia negotia quæ nunc Datarie Breviumque Secretariæ reservantur; sed à Pio IV ferè omnes ipsius facultates ad solum forum internum reductæ fuère, et in quibusdam duntaxat casibus dispensat pro foro externo. Vide *Analecta jur. pontif.*, 45° livr., col. 2242, etc.

793. Pœnitentiaria coalescit ex uno *Pœnitentiaro Majori*

qui de numero Cardinalium est, ex Pœnitentiariis minoribus qui de variis ordinibus selecti, in tribus Ecclesiis patriarchalibus Romæ, videlicet in Basilicis S. Joannis Laterani, S. Petri Vaticani et S. Mariæ Majoris suo munere funguntur.

Pro expediendis rescriptis, Pœnitentiaro Magno adjungitur *Regens*, qui solet esse de numero Auditorum S. Rotæ, quique debet omnia negotia recognoscere et curare ut rectè et diligenter expediantur; adsunt insuper Theologus Sacræ Pœnitentiariæ, Doctor Decretorum seu Canonista, Datarius, Corrector, Sigillator, tres Procuratores, totidemque Scriptores, quorum omnium functiones facilè ex denominatione intelligi valent.

Causas referunt Procuratores; votum emittunt Theologi et Canonistæ; decretum verò editur nomine Pœnitentiarum Majoris. Non autem ad oratorem vel oratricem dirigitur, sed ad tertium, ad confessarium nempe, qui in formâ commissariâ super impedimento vel irregularitate dispensat aut absolvit (Vide *Instit.*, R. de M., tom. 1, p. 300).

Cùm frequens sit recursus ad sacram Pœnitentiarum, utile videtur hîc referre præcipua puncta *Constit. Pastor bonus* Bened. XIV, in quâ continentur facultates ipsi concessæ.

794. « I. Concedimus Majori Pœnitentiaro nostro, ut
 » omnes et singulos cujuscumque qualitatis sæculares
 » ecclesiasticos, regulares, laicos, etc., ab omnibus et quibuscumque
 » culpis et criminibus quantumcumque atrocibus, tam publicis quàm occultis, nec non ab omnibus
 » censuris, et pœnis ecclesiasticis, etiam in casibus nedum
 » Ordinariis, sed Nobis reservatis, injunctâ semper iisdem,
 » pro modo culpæ, pœnitentiâ salutari, et aliis quæ de jure
 » injungenda sunt, absolvere et absolvi mandare possit;
 » regulares nimirum à culpis et censuris in utroque foro;
 » ecclesiasticos verò sæculares, nec non laicos a prædictis
 » culpis et censuris in foro conscientiæ tantum. Eisdem
 » verò ecclesiasticos sæculares, nec non laicos, tunc in
 » utroque foro absolvere et absolvi possit mandare, quando
 » agitur de censuris publicis latis à jure, præsertim Sedi

» Apostolicæ reservatis, etiam nominatim declaratis; vel si
 » agatur de latis nominatim ab homine... quando absolutio,
 » per eosdem iudices aut alios, ad Sanctam Sedem remissa
 » fuerit; seu quando sic censurâ ligati, legitimè impediun-
 » tur quominus præsentiam iudicum, vel illorum qui eos
 » sic ligârunt, aut alium aut alios, quos de jure deberent,
 » adire possint: ita tamen ut ab ejusmodi censuris ab ho-
 » mine latis absoluti, in suis congruis casibus respectivè,
 » judicato paruerint... vel, quamprimum potuerint, pareant
 » et satisfaciant, alioquin in easdem censuras reincidant...

» II. Super quâcumque irregularitate et inhabilitate ex
 » quocumque delicto... et defectu proveniente, possit idem
 » Major Pœnitentiarius, in casibus tantùm occultis¹, et in
 » foro conscientie tantùm, et præviâ, in gravioribus causis,
 » maturâ discussione in signaturâ Pœnitentiariæ agendâ,
 » dispensare, vel dispensari mandare cum quibus expe-
 » diens videbitur, ad hoc ut ordinibus initiari, vel in susceptis
 » ministrare et ad superiores ascendere, ac Dignitates....
 » beneficia.... retinere...; nec non ejusmodi beneficia et
 » Dignitates (exceptis, quando agitur de homicidio volun-
 » tario vel alio gravissimo excessu, Ecclesiis Cathedralibus),
 » etiam post delictum assequi valeant...

» III. Titulos beneficiorum cum occulto vitio malè ob-
 » tentorum convalidare... à compositione et condonatione
 » fructuum beneficialium... quovis modo malè percepto-
 » rum, in casibus non occultis abstineat; in occultis verò
 » poterit cum Gallis, Belgis, Germanis et ulterioribus
 » componere vel etiam condonare, injunctâ erogatione
 » eleemosynæ, ipsius Pœnitentarii vel confessarii ab eo
 » depulandi arbitrio limitandæ: cum reliquis, Italis, His-
 » panis, etc., discretè compositionem concedere, pecuniis
 » inde redactis arbitrio nostro erogandis; pauperibus

* « Quoad clausulam *dummodo sit occultum*, censetur occultum,
 » si tantum 7 et 8 in civitate id resciant: In oppidis verò, si 5. vel 6;
 » quam sententiam scriptores qui mentem sacre Pœnitentiariæ probè
 » nôrunt, tuentur. Ben. XIV, *Inst.*, 87, § 45. Occultum impedimentum
 » Fagnanus censet illud quod nullo pacto probari potest. » Ferraris,
 » *Dispensatio*, n° 77. Sed V. Stremler, *Des peines ecclésiastiques*, p. 67-
 » 80, et infra dicenda (1780.)

» autem quorum inopia compositionem non admittit,
 » possit condonare, injunctâ pro eorum viribus eleemosynâ,
 » modo supra dicto.

» IV. Quoad malè ablata vel retenta, quando domini
 » incerti sunt et casus occulti, partem aliquam delinquen-
 » tibus pauperibus, si earum qualitate et necessitate pen-
 » satis ita videbitur, remittere seu condonare..., residuum
 » verò pauperibus distribui, vel in pia opera erogari, et
 » quidem si fieri potest, in locis ubi illa ablata, extorta,
 » vel usurpata sunt, mandare debet...

» Accipientes munera à regularibus, exceptis rerum
 » medicinalium seu devotionis muneribus (sub variis
 » conditionibus, restitutionis, eleemosynæ, etc.), absol-
 » vere.

» V. Juramenta quaecumque, in quibus exploratum sit
 » nullum agi cujusquam præjudicium, facultatem habeat
 » in foro conscientiae duntaxat relaxandi...

» Vota simplicia quaecumque, tametsi juramento firmata,
 » etiam religionis, castitatis, visitationis Sepulchri Domi-
 » nici, BB. Apostolorum Petri et Pauli, aut S. Jacobi, pos-
 » sit in alia pietatis opera, dispensando, commutare, etiam
 » ad effectum contrahendi matrimonii; item votorum
 » implementum differre, et ab illorum transgressionibus
 » absolvere, consideratis.... et injunctis quæ injungere
 » Pœnitentaria consuevit.

» Super recitatione divini officii, propter aliquam im-
 » possibilitatem seu moralem difficultatem, dispensandi,
 » cum commutatione in alias preces vel alia pia opera,
 » earumque seu eorum injunctione, habeat facultatem. »

VI. In hoc numero amplè regularibus conferuntur fa-
 cultates ut ipsi, non obstantibus quibuscumque defectibus,
 possint suscipere ordines, vel assequi munia et prælaturas
 sui ordinis, ut apostatæ reconcilientur, ut gravi de causâ
 concedatur transitus ab unâ etiam aetiori, ad aliam laxio-
 rem religionem, in quâ tamen vigeat observantia regularis.

» VII. In matrimoniis contrahendis possit Major Pœni-
 » tentiarius, in foro conscientiae tantum, super impedi-
 » mentis occultis, quæ matrimonium non dirimunt, dis-

» pensare : » v. g. in voto simplici castitatis, in sponsalibus occultis.

« At à dispensationibus concedendis super quoquo impedimento sive consanguinitatis, sive affinitatis ex copulâ licitâ seu ex cognatione spirituali proveniente, etiam in foro conscientiae tantum, tametsi impedimentum sit occultum, et periculum scandalorum immineat, in iisdem matrimoniis contrahendis absteineat. » Nunc in iisdem Pœnitentiaria cum pauperibus dispensat.

« In contractis verò matrimoniis, à dispensatione seu matrimonii revalidatione, in gradibus primo et secundo tantum consanguinitatis vel affinitatis ex copulâ licitâ, etiam in occultis, pariter absteineat, præterquam si, in secundo tantum gradu prædicto, impedimentum per decennium duraverit occultum, et oratores simul publicè contraxerint et convixerint, et uti conjuges legitimi reputati fuerint.

» In tertio autem et quarto gradibus occultis, in contractis possit dispensare, atque in eisdem tertio et quarto publicis, possit revalidare matrimonia, ex causâ subreptionis et obreptionis litterarum apostolicarum nullo modo contracta, præterquam si falsitas consistat in narratione præcedentis copulæ, quæ non intercesserat.

» Quod si aliqui oratores obtinuerint à nostrâ Datariâ dispensationem super gradu prohibito in primo et secundo, vel in secundo tantum, ac in tertio vel quarto, cum relictiâ copulæ inter eos secretæ, quam sine honoris detrimento detegere non valeant, et ratione hujus relictiæ petunt dispensationem pro matrimonio contrahendo, seu revalidationem jam contracti, possit idem Pœnitentiarius, si copula sit adhuc secreta, hujusmodi dispensationem seu revalidationem in foro conscientiae tantum concedere, factâ, quando agitur de primo et secundo vel secundo tantum gradu, compositione 50 ducatorum auri ad Datariam transmittendorum, ad effectum erogandi in eleemosynas..., nisi prior gratia expedita fuisset *in formâ pauperum* : quo casu, etiam hæc gratia similiter absque ullâ compositione expediatur.

» Si qui oratores, obtentâ dispensatione à Datariâ super
 » impedimento primi et secundi duntaxat gradûs consan-
 » guinitatis seu affinitatis, cum expressione quidem carna-
 » lis copulæ, sed tacitâ occultâ et malitiosâ intentione in
 » ipsâ copulâ habitâ *ad facilius obtinendam dispensationem*,
 » pro revalidatione hujusmodi dispensationis ad S. Pœniten-
 » tiariam recurrant, possit Pœnitentiarius absolutè dispen-
 » sare cum miserabilibus personis, cum iis verò qui non
 » tanquam pauperes... dispensati à Datariâ fuerint, non
 » dispenset, nisi solutâ priùs in Datariâ... taxâ definiendâ
 » arbitrio Pœnitentiarîi pensatis circumstantiis.

» Super impedimento occulto affinitatis ex copulâ illicitâ
 » seu ex actu fornicatorio, quotiescumque adsit rationa-
 » bilis causa, in matrimoniis tam contractis quàm contra-
 » hendis, in foro conscientiæ dispensare possit.

» Super occulto impedimento criminis adulterii, si fuerit
 » cum fide datâ duntaxat, *neutro machinante*, commissum,
 » possit tam in contrahendis quàm in contractis dispen-
 » sare; si verò crimen fuisset, *utroque vel altero machi-*
 » *nante* patratum, possit in occultis dispensare, rarò tamen
 » et quando necessitas postulaverit.

» Facultates præfatæ locum habent, etiamsi impedimenta
 » multiplicia sint. Prolem, non tamen in adulterio concep-
 » tam, possit legitiman decernere.

» Ulteriùs super casibus quibusve occultis impedimenti
 » ad petendum licitè debitum, dispensare valeat.

» VIII. Dubia omnia in materiâ peccatorum, seu forum
 » pœnitentiale aliàs quomodolibet concernentia, cum con-
 » siliodoctorum aut theologorum suorum valeat declarare.»

795. Directè (etiam *par la poste*) recurri potest ad Ma-
 jorem Pœnitentiarium; idque valent tam pœnitens quàm
 confessarius; quomodo litteræ sint tunc exarandæ, vide ap.
 Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 251. Superscriptio hæc ipsis
 apponitur: *Eminentissimo Cardinali Majori Pœnitentiario*.
 Intus verò sint hæc prima verba: *Eminentissime et Re-*
verendissime Domine... Vernaculâ linguâ conscribi possunt.
 In fine autem exprimi nitidè debent nomen, cognomen et
 locus illius ad quem responsio erit mittenda. Sic verò ter-

minatur : *Dignetur Eminentia Vestra rescribere ad N...*

796. Responsa Pœnitentiariæ aliquando non facilè possunt benè intelligi ob frequentes abbreviationes in iis adhibitas ; earum explicatio videri potest in opere gallico cui titulus : *Traité des dispenses*, par Compans, lib. 2, ch. 19 ; et præsertim in altero opere gallico : *Dictionnaire de Durand de Maillane*, vº *Abréviations* (hoc tamen opus cautè est legendum, quia pluribus gravibus erroribus contra sanam doctrinam inficitur). Hic saltem quasdam ex abbreviationibus adhiberi solitis, referre et explicare utile ducimus : *alr*—aliter ; *abs*—absolutio ; *ao*—anno ; *aplica*—apostolica ; *aucte*—auctoritate ; *ben* aut *beneonem*—benedictionem ; *cen*—censuris ; *confeone*—confessione ; *coini*—communione ; *consciæ*—conscientiæ ; *constibus*—constitutionibus ; *discreoni*—discretionem ; *dudo*—dummodo ; *ecclæ*—Ecclesiæ ; *exit*—existit ; *epus*—episcopus ; *excoc*—excommunicationi ; *gali*—generali ; *humoi*—hujusmodi ; *infrap-tum*—infra scriptum ; *igr*—igitur ; *innoti*—innodati ; *ma-trium*—matrimonium ; *mir*—misericorditer ; *ordibus*—ordinationibus ; *pœnia*—pœnitentia ; *saluri*—salutari ; *qua-tus*—quatenus ; *sen*—sententiis ; *ten*—tenore ; *sartum*—sacramentum, etc. Vide insuper Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 366.

797. Nota quòd facultates Majoris Pœnitentarii suspendantur quidem pro foro externo per obitum Pontificis, quando non agitur de regularibus et monialibus, sed subsistunt, etiam Sede vacante, quoad forum pœnitentiæ, ex Constit. Bened. XIV, *Pastor bonus*. Vide Ferraris, vº *Pœnitentiarius Major*, n^{is} 1-3.

Satis patet quòd indulta S. Pœnitentiariæ vim in foro interno tantùm habentia, rem integram relinquant pro foro externo ; unde post ipsorum executionem sunt destruenda. Vide infra (4427).

IV

ROTÆ TRIBUNAL.

798. Juxta Du Cange, hoc nomen Rotæ venit a pavimento audientiæ in formam rotæ disposito (vide André,

v^o Rote). Sed alii aliter hanc denominationem explicant; et juxta Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 280, ortum habet à modo usitato Auditorum procedendi per *turnum*. Vide Stremmler, *Des peines*, etc., p. 486, in notâ.

Olim, qui vocantur Auditores Rotæ, erant Capellani Papæ, qui in certis causis non consistorialibus, auditis à litigantibus momentis processûs (ex quo *Auditores* nuncupabantur) totum negotium S. Pontifici exponebant, qui ex eorum relatione sententiam proferebat.

Incertum est quo tempore Rotæ Auditores cœperint judicium partes adimplere; à quibusdam tamen assignatur epocha pontificatûs Joannis XXII. Eorum numerus indeterminatus fuit ante Sixtum IV, à quo ad duodecimum fuit reductus. Inter eos unus Germanus, unus Gallus, duo Hispani propter duo Castellæ et Arragoniæ regna, cæteri-que Itali.

Perdiu Rota habuit privilegium relationes processuum ad canonizationem SS. pertinentium faciendi; sed eo fuit privata ab Urbano VIII. Nunc ad illam referuntur appellationes causarum spiritualium de toto mundo, causarum verò civilium ex solo Statu Ecclesiastico, modò causæ, quando sunt privatæ, excedant summam 500 ducatorum, aut 24 ducatorum, quando sunt beneficiales.

799. Causæ autem publicæ, v. g. causæ præcedentiæ, quæ non unum, sed omnes Successores Dignitatis spectant, semper ad Rotam in causâ appellationis deferri possunt; sed, juxta Bouix, de nullis causis Rota potest cognoscere nisi de eis quæ ipsi à S. Pontifice committuntur (*De Curiâ Romanâ*, p. 280; et Stremmler, *Des peines ecclésiastiques*, p. 488). Causæ verò criminales ad Rotam non deferuntur.

800. Quamvis sententiæ Tribunalis Rotæ sint magni ponderis, ob scientiam legum et integritatem judicium, non tamen eandem habent auctoritatem ac sententiæ Congregationum Romanarum, et actus aliorum supra dictorum Tribunalium: Congregationes enim, prout jam diximus (785), et alia præfata Tribunalia eandem personam et idem tribunal faciunt cum Papâ in iis quæ ipsis sunt attributa; unde non licet ab eorum sententiis ad Papam appel-

lare. Non autem res ita se habet quoad Tribunal Rotæ; habet quidem auctoritatem suam a S. Sede delegatam: imò juxta quosdam, ordinaria est ipsius jurisdictio; sed juxta omnes est Tribunal à Papâ distinctum; unde à Rotâ potest ad S. Pontificem appellari. Item Congregationes possunt aliquando, si expedire judicaverint, declinare à rigore juris, quia tanquam Papæ Vicariæ in canonibus valent dispensare; sed non item S. Rota, quæ tenetur semper suas sententias juri conformes reddere. Vide *Analecta*, 15e liv., col. 2241. Legem non faciunt pro inferioribus tribunaliis Rotæ sententiæ. Vide Stremler, *Des peines ecclés.*, p. 487.

801. Quoad formas a Rotâ observandas in suis judiciis, vide *Analecta*, ibid., col. 2240;—R. de M., t. 1, p. 303;—et Stremler, *ibid.*, 489.

In divinis, Auditores Rotæ Papæ inserviunt tanquam Capellani et etiam tanquam Subdiaconi Apostolici. Decanus Auditorum mitram semper gestat. Vide alia ap. Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 291.

§ III.

De Ministris S. Pontificis extra Curiam Romanam.

802. Hi sunt, ut jam diximus, Legati, Nuntii, Vicarii et Præfecti Apostolici, Commissarii, etc.

Circa jus SS. Pontificum Legatos mittendi, legendum est Breve Pii VI ad Archiepiscopum Coloniensem, 20 jan. 1789, ap. André, v^o *Nonce*, et apud Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 580.

PUNCTUM I.

DE LEGATIS ET NUNTIIS.

803. Legati suum nomen trahunt ex eo quòd publicè emittantur seu ablegentur (Vide Reiffenst., l. 1, tit. 30, n° 2).

Antiquitus triplici modo mittebantur Legati, vel pro negotio transitorio quamvis gravi, et tunc simpliciter *Legati*

missi vocabantur; vel pro omnibus negotiis quæ in certis Ecclesiæ partibus oriebantur, et tunc *Apocrisarii* seu *Responsales* nuncupabantur, et horum originem Hincmarus Rhemensis a tempore Constantini Magni deducit (Card. Soglia, *Inst. jur. pub.*, § 37); vel denique eligebatur a Pontifice quidam ex Episcopis regionis quæ a Legato erat administranda, et tunc *Vicarius* dicebatur *Apostolicus* (*Inst.*, R. de M., p. 304); talis fuit « Vicariatus Thessalonicensis » in Illyrico, Arelatensis in Galliâ. At sæculo IX Vicariatus » apostolici rariores evaserunt, ex iisque originem suam » duxerunt *Legati nati* qui Ecclesiarum suarum prætextu, » legationis sibi vindicant Dignitatem... quæ... sinè novâ » Apostolicæ Sedis concessione in successores transiret. » (Card. Sogl., *ib.*) Vide infra (807).

804. Nunc verò « alii sunt *Legati nuntii et non iudices*, » ut illi quos sæpe Papa mittit ad aliquod *nudum ministe-* » *rium* exercendum; alii verò sunt *Legati iudices*, quos » Papa mittens facit Ordinarios in certâ provinciâ. Et de his » posterioribus tractat præsens titulus (*Decretalium*), » non de prioribus (Reiffenst., *ib.*, n° 4.)

» *Legati iudices*... sunt in triplici differentiâ, vide- » licet *Legati à latere*, *Legati missi* seu *Nuntii Apostolici* » et *Legati nati*. » (Reiffenst., *ib.*, n° 6.)

805. « *Legati à latere*, inquit Devoti (lib. 1, tit. 3, » sect. 2, § 30), sunt Cardinales quos S. Pontifex quasi ex » suo dimissos latere ¹., aut ad Supremos Principes, aut » in ditionis ecclesiasticæ provincias mittit. Hi supra cæte- » ros Legatos eminent; eorum in provinciam adventu, » silet aliorum Legatorum potestas (cap. 8, *de off. Leg.*). » Utuntur Apostolicis Insignibus (cap. 23, *de Priv.*); ab- » solvunt excommunicatos propter violationem clericorum » (cap. 9, *de off. Leg.*), et amplissimâ fruuntur potestate » quam describunt Litteræ Apostolicæ, per quas munus » Legationis accipiunt. »

806. *Legati missi* seu *Nuntii Apostolici* de Cardinalium numero non sunt, sed à Papâ mittuntur ad Supremos

¹ Cardinales ad latus Pontificis assistant, et sic dum mittuntur, quasi à latere extrahi videntur (Ferraris, v° *Legatus*, n° 9).

Principes, ut in eorum regnis munus Legationis obeant :
 « Eorum potestas, inquit Devoti (*ib.*, n° 34), definitur
 » Litteris quibus ipsis à S. Pontifice officium commissum est,
 » neque Legato *misso* adhibetur fides, nisi is primùm Lit-
 » teras ipsas protulerit. »

« Licet, inquit Reiffenst. (*ib.*, n° 9), quicumque clerici
 » possint à Papâ constitui tales Legati seu Nuntii Apos-
 » tolici, prout liquet in S. Francisco Xaverio..., ordinariè
 » tamen nonnisi Prælati, in quibus est spiritus Dei ac
 » scientia legis, ad id muneris deputantur. »

Qui resident apud Supremos Principes dicuntur *Nuntii Apostolici*. Qui verò commorantur in locis quibus Princeps non adest, vel suum munus modo tantum provisorio exercent, *Internuntii* appellantur.

807. Legati *nati* ii dicuntur quorum Dignitati quam in Ecclesiâ obtinent, Legationis officium est annexum, ita ut Legati fiant statim ac Dignitatem consequantur; ejus generis erant illi qui antiquitus vocabantur *Vicarii Apostolici*¹: qualis fuerat Anysius Thessalonicensis Episcopus, quem Innocentius I, *Prædecessores suos Apostolicos* imitatus, ut ipse ait, Vicarium suum seu Legatum constituit, eique commisit causas omnes quæ per totum Illyricum orirentur (*Epist. 1, ad Anys.*). In idem munus electi fuere Anysii Successores (Devoti, *ib.*, § 29, n° 2-3). Tales item Vicarii pro totâ Galliâ fuerunt constituti Episcopi Arelatenses ut constat ex Epist. Zozimi (§ 5 et 6 ad Hilar. Episc.) et Gregorii Magni Epist. 54 (*Ad univer. Epis. Gall.*). Devoti, *ib.*

Legati Nati erant in Galliâ Archiepiscopi Remensis, Bituricensis et Lugdunensis; in Hispaniâ, Toletanus et Baccarensis; in Angliâ, Cantuariensis et Eboracensis; in Germaniâ, Salisburgensis (*Saltzbouurg*); in Italiâ, Pisanus, etc. Vide varia capitula jur. canon., à R. de M. et Reiffenst., citata. Hujusmodi legatorum potestas à sæculo XV penitus extincta videtur, et certè post Concordatum anni 1801 in Galliâ non subsistit. Vide Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 634.

¹ Cuilibet tamen Episcopo in eâ Sede succedenti conferebatur a S. Sede munus Vicarii Apostolici, juxta Bouix *De Curiâ Romanâ*, p. 628; sed contrarium asserere videtur, p. 655.

808. Quærit. 1° Quibusnam cum insignibus et cæremoniis procedant Legati à latere?

Resp. Statim ac hujusmodi Legati à Româ vel civitate in quâ Papâ residet, exeunt, purpureis vestibus, more regum, equo albo seu palafredo, frenis ac calcaribus deauratis ornati procedunt: ad fines suæ Provinciæ devenientes, sono campanarum à clero populoque solemnissimâ pompâ sub baldachino, erectâ eorum cruce, sunt excipiendi. Coram eis Archiepiscopi suam crucem nequeunt erigere, nec ipsis aut Episcopis aliisque Prælati licet populum benedicere, imò cæteri Legati insignia sua deponunt. Ingredienti Legato ecclesias Episcopus aspersorium porrigit ejusque manus osculatur. Vide André, v^o *Légat*; et *Cæremoniale Episcoporum*.

Quænam autem cæremoniæ sint observandæ quando Legatus à latere Missæ Pontificali assistit, vide expositum apud *Analecta*, janv. 1856, col. 1932, ubi refertur decretum 16 decemb. 1837.

809. Quærit. 2° Quænam sint facultates Legatorum et Nuntiorum?

Resp. Omnes Legatos Pontificios in Provinciâ suæ Legationis ordinariam habere jurisdictionem, quæ per mortem Papæ delegantis non expirat, tametsi nondum eam exercere cœperint, nec Provinciam suam ingressi fuerint. Desumitur ex cap. *Legatus*, de off. Leg., in 6°.

Ante Concilium Trident., Legati et Nuntii causas suorum provincialium, non tantum in casu appellationis, sed etiam in primâ instantiâ cognoscere poterant (cap. 1, de off. Leg.). Sed à dicto Concilio (sess. 24, cap. 20, de reform.) sublata fuit hæc potestas, et Ordinariis locorum causæ ecclesiasticæ in primâ instantiâ fuerunt reservatæ, excepto casu negligentiae quæ per biennium saltem duraverit.

Nullus Legatorum, nequidem à latere, potest, inconsulto Papâ, tractare majores Ecclesiæ causas. Ita communis et certa sententia, inquit Reiffenst., lib. 1, tit. 30, n° 23... Legatus etiam à latere nequit Episcopum transferre ab unâ Ecclesiâ ad aliam (c. *Nisi speciali*, de auctorit. et usu Pallii).

Legati à latere ampliores habent potestates quàm cæteri

Legati; in quibusnam autem differant, vide dictum apud Card. Soglia, *Inst. jur. pub.*, p. 286, etc.

Quid autem jure ordinario præcisè valeant Legati tam à latere quàm alii seu Nuntii, longum esset recensere. Vide de his Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 640; André, v^o *Légat.*, et *Inst. R. de M.*, p. 307. Imò facultates ipsis concessæ, Nuntiis saltem, magis ex Litteris suæ commissionis quàm ex jure aliquo fixo et constanti æstimandæ sunt. Vide Devoti, lib. 1, tit. 3, sect. 2, § 30 et 81; *Inst. R. de M.*, p. 309. Et idem asserit D. Bouix, *de Legatis à latere* (*De Curiâ Rom.*, p. 644 et 648).

« Nec ex quo dicatur, quòd Nuntii et Legati possint in
 » suis Provinciis omnia quæ possunt Episcopi in suis
 » Diœcesibus, sequitur quòd possint omnia simpliciter et
 » absolutè quæ possunt Episcopi: quia hoc non verificatur
 » in iis quæ à sacris canonibus et Concilio Trid. expressè
 » proprio Ordinario reservata sunt... Non constat autem
 » Nuntios habere privilegium approbandi confessarios, et
 » ordines conferendi in suâ provinciâ, absque licentiâ Diœ-
 » cesani. » Ferraris, v^o *Approbatio*, art. 1, n^{is} 32-33.

Nuntii majori generatim quàm Internuntii donantur potestate; nec rarò in facultatibus Nuntiis concessis, adjicitur hæc clausula *Cum potestate Legati à latere*, quod solet fieri quando Nuntii mandatum vivæ vocis oraculo à Papâ recipiunt (*ib.*).

Legato misso non adhibetur fides, nisi primùm litteras suas protulerit (Devoti, *ib.*, n° 31).

Legatus à latere potest divina exercere in Ecclesiâ Archiepiscopi absque ejus licentiâ: id verò nequit Nuntius. Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 648.

810. Quærit. 3° Cujus generis sint Nuntii qui prope nostrum Gubernium Parisiis resident?

Respondet Lequeux (n° 224) ipsos videri esse *Legatos non judices* (804). Nullum enim, inquit, apud nos jurisdictionis actum exercent, excepto casu quo peragenda est informatio canonica circa nominatos à Gubernio ad Episcopatum. Ad hoc præcipuè inserviunt ut negotia Pontificis apud nostros principes tractent, invigilent integritati fidei canonumque

observantiæ, et de omnibus rebus alicujus momenti S. Pontificem edoceant.

811. Quærit. 4° Quænam sit legislatio Gallici Gubernii quoad Legationes S. Sedis, et quid de eâ sit sentiendum?

Resp. 1° Juxta articulos 11 et 12 Collectaneorum Libertatum Gallicanarum quarum Puteanus (Pithou) est auctor, nonnisi consentientibus regibus nostris, Legati Papæ in Galliâ erant admittendi. Et id quidem a Gubernio prætendebatur olim in Galliâ, inquit auctor *Præl. S. Sulpitii*, n° 108, ideoque Bullæ quibus Legati instituebantur, in Supremâ Curiâ vulgò dictâ *Parlement*, erant examinandæ, recognoscendæ et registrandæ. Vide *Mém. du Clergé*, ap. Bouix, *De Cur. Rom.*, p. 586-589.

Jurisprudentiam hanc sancivit lex organica, 18 Germin. anni X, cujus sic habet art. 2 : « Aucun individu se disant » Nonce, Légat, Vicaire ou Commissaire Apostolique ne » pourra, sans la même autorisation (du Gouvernement), » exercer sur le sol français ni ailleurs aucune fonction » relative aux affaires de l'Eglise Gallicane. »

812. Resp. 2° Hujusmodi legislationem esse Juris Ecclesiastici destructivam; illâ enim legitimatâ, suam supremam et plenam auctoritatem in universali Ecclesiâ, S. Pontifex non valebit exercere nisi dependenter à beneplacito civilis potestatis; proinde illi subjacebit nec ampliùs poterit esse libera. Porrò, inquiebat Card. Caprara, quomodo prædicaturi Evangelium fuissent Apostoli, si gubernia in eos talibus juribus potita fuissent? Ergo omnis juris Ecclesiastici prædicta legislatio est destructiva.

813. Objicere non erubuit D. Prompsault hanc legislationem fuisse à Sede Apostolicâ consecratam per art. 16 Concordati 15 jul. 1801, ubi dicitur : « Sanctitas Sua » recognoscit in Primo Consule Gallicanæ Reipublicæ » eadem jura ac privilegia, quibus apud S. Sedem fruebatur antiquum regimen. » Porrò sub antiquo regimine, Legati non admittebantur nisi de consensu regis; quod agnovit ipsemet Card. Legatus Caprara : nam cum pridie promulgationis Concordati statutum fuisset à Consulibus, consentaneè Pithoanis libertatibus in art. 11, 45, 58, 59 et

60, quòd « Le Card. Caprara , envoyé en France avec le titre » de Légat à latere, est autorisé à exercer les facultés énon- » cées dans la Bulle donnée à Rome , le lundi 6 fructidor » an IX, à la charge de se conformer entièrement aux règles » et usages observés en France en pareil cas, savoir : » 1° Il jurera et promettra, suivant la forme usitée, de se » conformer aux lois de l'État et aux *libertés de l'Eglise* » *gallicane*, et de cesser ses fonctions quand il en sera averti » par le Premier Consul de la République; 2° etc., » His subscripsit Cardinalis Legatus, addit D. Prompsault; etenim : « Le lendemain 9 avril, le Légat, ayant été reçu en » audience solennelle aux Tuileries, lut un discours écrit, » dans lequel il dit au premier Consul : *Vos désirs régleront* » *la durée de ma demeure auprès de vous; je ne m'en éloi-* » *gnerai qu'en déposant entre vos mains les monuments de* » *cette importante mission, pendant laquelle vous pouvez être* » *sûr que je ne me permettrai rien qui soit contraire aux* » *lois du gouvernement et de la nation.* »

« A la suite de ce discours, pergit D. Prompsault, il lut » encore et signa une formule latine de serment, dans la- » quelle se trouve l'engagement d'observer la constitution, » les lois, les *statuts et coutumes* de la République, et de ne » déroger en aucune manière à l'autorité du gouvernement » de la République, comme aussi à la *juridiction, aux* » *droits, aux libertés et privilèges de l'Eglise gallicane*. Ce » serment fut immédiatement consigné dans les registres » des délibérations des Consuls et publié par le *Moniteur*. » Son authenticité ne peut être en aucune manière contes- » tée. » Prompsault, *Observat. sur l'Encycl. du 21 mars*, etc., p. 6 et 7.

Resp. Inmeritò asseri à D. Prompsault Cardinalem Caprara subscripsisse formulario quo spondebat cum juramento se nullo modo derogaturum fore *juribus et libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ*.—Ista enim sunt genuina ipsius promissionis verba Romæ asservata, et S. Sedis jussu evulgata 2 maii 1802 : « Promitto Primo Consuli me Legati munere » non functurum, nec facultatibus mihi à S. Sede concessis » usurum, nisi quandiu in Republicâ ero, et ipsi Primo

» Consuli placuerit, adeo ut certior factus de illius volun-
 » tate, illi convenienter Legati nomen et jus continuò sim-
 » depositurus, simulque omnium quæ à me gerentur, le-
 » gatione finitâ, codicillos relicturum in manibus ejus quem
 » voluerit Primus Consul; item servaturum *statuta et con-*
 » *suetudines Reipublicæ*, et nunquam jurisdictioni ac juribus
 » Gubernii derogaturum. In quorum testimonium præsen-
 » tem meam promissionem publicè perlegi. »

Ergo tantum promisit Legatus se non derogaturum ju-
 risdictioni ac juribus Gubernii, se servaturum *statuta et*
consuetudines Reipublicæ, non verò *Ecclesiæ Gallicanæ*;
 nec ullo modo apparet quòd hanc promissionem juramento
 suo firmaverit.

Sed Romæ, ait D. Prompsault, interpolatum fuit hoc for-
 mularium. — At cur interpolatio non fuit potius peracta in
 diario gallico *Moniteur* nuncupato? Nonne hoc unicum fuis-
 set in hoc Diario commentitium? Plusne ponderis apud pium
 sacerdotem debet habere diarii *Moniteur* narratio, quàm
 allocutio S. Pontificis, qui præfatum formularium memo-
 rat in Consistorio 24 mai 1802, et publicum fecit tale quale
 modò retulimus? De his, v. *Analecta*, 38 l., col. 2341.

Potuit, inquires fortè, Cardinalis Legatus formularium non
 mittere integrum ad S. Pontificem. Potuit quidem, fateor,
 sed non sinè turpi mendacio, Dignitatis tantæ parùm di-
 gno, quodque proinde Cardinali Legato non est imputan-
 dum nisi de eo omnino constet.

Sed verba *jurisdictioni et juribus Gubernii* idem sonant,
 pergit D. Prompsault (*ib.*, p. 7), ac verba *juribus et liber-*
tatibus Ecclesiæ Gallicanæ.

Resp. Hoc non esse verum; non enim unum et idem
 sunt Ecclesia et Civilis Status: et non unum et idem esse
 hæc duo existimabat Legatus, qui promittendo se non de-
 rogaturum *juribus Gubernii*, noluit tamen spondere se non
 derogaturum *juribus et libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ*.

Quidquid sit de vi istius argumentationis, et, concesso
 etiam, non admissò quòd Cardinalis Legatus reverà pro-
 miserit se non derogaturum juribus et libertatibus Ecclesiæ
 Gallicanæ, quid indè concludi potest? — Sanè missionem à

S. Sede ad talem sponsionem faciendam non acceperat ; nec in eâ faciendâ approbatus fuit à S. Pontifice. Proindè si reverà se obstrinxit, non ideò Papam aut Ecclesiam ligavit , quippe promissio mala et excedens mandatum acceptum, prorsus nulla et invalida est.

« Il est certain, inquit D. André (v^o *Légat* , § 2, in fine),
 » que si les exigences du Gallicanisme sont acceptées par
 » le S. Siège, c'est toujours sans préjudice des droits
 » inamissibles de la Papauté. Il n'y a point de liberté,
 » point de licence tolérable à l'encontre de cette vérité
 » fondamentale; et l'état de suspicion dans lequel on veut
 » constituer gratuitement les représentants du S. Siège
 » est un abus manifeste, dont les gouvernements soi-disant
 » chrétiens assument devant Dieu toute la responsabilité.

» Tandis qu'il ne s'agit que de simples formules, où la
 » foi n'est point en péril, la sagesse des SS. Pontifes est
 » heureuse elle-même de porter la croix, à travers les ou-
 » trages gratuits dont peut l'abreuver la sagesse humaine,
 » alors surtout que le fruit du sacrifice est la consolation
 » de l'Église. »

Quoad Concordati articulum 16 à D. Prompsault contra nostram sponsionem allegatum, in quo dicitur *S. Sedem recognoscere in Primo Consule eadem jura et privilegia quibus fruebatur antiquum regimen*, minimè probatur per hujusmodi verba, admissas fuisse à S. Sede *libertates gallicanas* : non enim illas agnoverat Ecclesia Romana sub veteri regimine; quippe solemniter contra illas tunc reclamaverat, ut neminem latet; nec ergo illas recognovit Pius VII in Primo Consule.

Sed, dices, saltem Cardinalis Legatus juramento se obstrinxit ad non Legati munere fungendum, nisi quandiu Primo Consuli id placuerit; ergo legislatio supra exposita Gallici Gubernii est orthodoxa et canonica.

Resp. Malè deduci hanc conclusionem ex dicto juramento, seu potius promissione; potuit enim Legatus propter necessitatem et Ecclesiæ bonum, ad talia se obligare, quin tamen agnoverit in Gubernio jus illa exigendi. Ergo, etc.

Nec magis objici potest quòd omne gubernium jus habeat

non recipiendi Nuntios cæterarum gentium nisi eum certis conditionibus; ergo et idem dici potest de Legatis S. Pontificis. — Nam ingens est discrimen inter S. Pontificem et alios principes aut gentes: nullus enim princeps sæcularis, quantumvis potens, nulla est gens in terrâ quæ habeat Primatum jurisdictionis sicut habet Papa in subjectos aliorum principum. Ergo, ex jure non recipiendi Legatos aliorum guberniorum, concludi non potest adesse idem jus quoad Legatos S. Pontificis. V. Card. Soglia, *Inst. jur. publici*, § 37; et Bouix, *De Curia Romanâ*. p. 621-626.

814. Quærit. 5º Quomodo cesset Legatorum officium? Resp. « Cessat quatuor modis... : 1º per mortem ipsius » Legati, si Legatio fuit personalis; 2º per expletum sibi præfixum tempus, si Legatus fuit destinatus ad terminandum » tantum tempus...; 3º per egressum ipsi à Provinciâ » seu Provinciis sibi commissis, animo non redeundi; » 4º per ejusdem Legati revocationem à Papâ factam... » » Ferraris vº *Legatus*, nº 52.

PUNCTUM II.

DE VICARIIS, PRÆFECTIS ET COMMISSARIIS APOSTOLICIS, ETC.

815. Quærit. 1º Quid sint Vicarii Apostolici?

Resp. Supra diximus quòd in primis Ecclesiæ sæculis ferè idem fuerint ac *Legati nati* (803, 807).

Sed hodie ab iis multum discrepant; nunc enim Vicarii Apostolici sunt illi quibus S. Pontifex alicujus Ecclesiæ curam pastorem committit, ut illam non suo sed Papæ nomine exerceant, « sive, inquit Devoti (lib. 1, tit. 3, » sect. 9, § 86), cum metus est ne diutius Ecclesia Pastore » careat, sive cum turbas et dissidia fore prospicitur » in Vicarii Capitularis electione, vel cum Episcopus » senio aut aliâ de causâ suum rectè munus gerere non » potest, vel demum cum Episcopus ab administratione » suspenditur, aut etiam removetur. Eliguntur autem ii » Vicarii interdum cum caractere Episcopali, atque hi » creantur Episcopi *in partibus infidelium*; interdum sinè » hoc caractere. Eorum verò potestas noscenda est ex Lit- » teris Apostolicis, quibus suum officium acceperunt. »

De iis sic habet Bened. XIV in Constit. *Gravissima*, 18 jan. 1757 : « Cum pro Vicariis Apostolicis, titulo et caractere episcopali insignitis, nullus processus conficiatur » *super statu Ecclesiæ*, attamen si in Urbe vel in Italiâ » commorentur, sin autem extra Urbem et Italiam existerint, ac duo testes in Urbe reperiantur qui testimonium » ferre possint, tunc fiat processus *super qualitate personæ*; processus verò in hâc almâ Urbe nostrâ conficiendi, omninò conficiantur coram Nostro et pro tempore » existentis Romani Pontificis Auditore; quòd si etiam » testes deficiant, sufficiens habeatur iudicium ejusdem » Congregationis, quæ illum à S. Pontifice eligendum » *consulat.* »

Eorum autem facultates non multum differunt ab iis quæ in Episcopis ordinariis agnoscuntur. Vide Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 659, etc.

Ad quosnam devolvatur eorum jurisdictio in casu mortis, v. dictum infra (4213, nota 2^a), et ap. Bouix, *ibid.*, p. 660, etc.

Sunt etiam, ut modò diximus, Vicarii Apostolici caractere episcopali non insigniti, quique à S. Sede deputantur ad gubernandam diœcesim in quibusdam circumstantiis, sive plenâ, sive vacuâ sede. De iis vide infra dicenda (4150), et ap. Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 666-675.

816. Ad genus *Vicariorum Apostolicorum* pertinent *Præfecti Apostolici* qui in coloniis Episcopos supplent : differunt tamen à Vicariis Apostolicis in eo quòd *Præfecti* sint simplices sacerdotes ; dum ordinariè Vicarii caractere episcopali sint insigniti (Lequeux, n° 237 ; Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 659).

817. Quærit. 2° Quid sint Commissarii Apostolici ?

Resp. Eos esse quos S. Pontifex delegat ad informandum et judicandum super aliquo negotio, prout contingit in dispensationibus matrimonialibus, quarum executio committi solet Officiali Episcoporum : vocantur etiam *Delegati*. De iis consulendus est Titulus Decretalium *de officio Judicis Delegati*.

« Delegatus Sedis Apostolicæ, vel Legatorum ejus, debet » esse constitutus in aliquâ Dignitate ecclesiasticâ, vel

» Personatu, aut esse Canonicus Ecclesiæ Cathedralis
 » (cap. *Statutum* 2, *de rescriptis*, in 6º), aut esse Officialis
 » seu Vicarius Generalis Episcopi, vel Prior Conventualis :
 » Clem. *Etsi principalis* 2, *de rescript.* » (Ferraris, vº
Delegatus, n^{is} 29 et 30.) Sub nomine Prioris Conventualis
 veniunt omnes Superiores Conventuales regularium (Fer-
 raris, *ib.*, nº 31). Vide supra (318, 319).

SCHOLIUM.

DE PROTONOTARIIS APOSTOLICIS.

818. Cùm frequens fiat mentio de Protonotariis Apostolicis tanquam Curiae Romanæ Prælati, quædam hic de iis subnectenda esse judicamus.

Originem ducunt à septem Notariis, quos in septem Romæ regionibus S. Clemens I constituit ad conscribenda Martyrum acta, quique, post transacta persecutionum tempora, diplomata aliasque Litteras Pontificales exarârunt. Ut à cæteris Notariis distinguerentur, vocati sunt *Protonotarii* quasi *Primi Notarii* seu *Principes Notariorum*.

Triplicis generis sunt : 1º *Participantes* seu *de Collegio*; 2º *Supernumerarii* seu *ad instar Participantium*; 3º *Honorarii tantum*. Soli *Participantes* plenitudine jurium utilium et honorificorum hujus Dignitatis fruuntur (Bouix, *De Curia Romanâ*, p. 678, etc.). *Protonotarii ad instar* ferè omnibus juribus honorificis Participantium gaudent, non verò emolumentis. Minoribus autem privilegiis donantur *Honorarii*, etsi in Dignitate constituti habendi sint sicut cæteri.

Omnibus Protonotariis Apostolicis, etiam Honorariis, competit « Rogare, stipulare, et legalizare quoscumque » actus et scripturas cujuscumque generis, tam publicas » quàm privatas, etc.; illas tam rogatas et legalizadas, quàm » in posterum rogandas, legalizandas, in judicio et extra, » plenam, legalem et integram fidem facere. »

Omnes debent esse clerici sæculares, ætatis 25 annorum, et doctores in utroque jure et theologiâ.

1º Protonotarii *Participantes* immediatè veniunt post

Episcopos consecratos, quatuorque alios Prælatos *Curia Romanæ* dictos de *Fiocchi*, qui sunt: Gubernator Romæ, Camera apostolicæ Auditor, Magnus Thesaurarius, et Majordomus. A solo S. Pontifice ad hanc dignitatem nominantur: habitum prælaticum, *subtanam* nempe et *mantelletum* coloris violacei cum rochetto induunt, galerum nigrum portant vittâ et floccis rosaceis ornatum; non obstante decreto Alexandri VII, missam etiam privatam celebrant more prælaticum tam Romæ quàm extra. A jurisdictione Ordinariorum eximuntur; altari portatili uti possunt in itinere, multisque aliis privilegiis fruuntur, prout videre est ap. *Analecta* (26° livr., col. 702), et ap. Bouix, *De Curia Romanâ*, p. 679, etc.

2° Protonotarii *ad instar* diu non videntur existisse ante Sixtum V; pauciores numero fuere primùm; hodiè verò multò numerosiores sunt, Canonicique trium Basilicarum Romanarum, nempe S. Joannis Laterani, S. Petri Vaticani et S. Mariæ Majoris ad hanc classem Protonotariorum se pertinere gloriantur. Iisdem insignibus fruuntur ac Participantes, cum iisdem ferè præeminentiis, honoribus ac prærogativis, nisi tamen obstent consuetudines locales. A solo pariter S. Pontifice creantur.

Possunt quidem celebrare pontificaliter cum mitra et aliis, sed cum Ordinarii consensu, cum ornatu moderatiori, et solemnioribus Festis tantùm. Nec ampliùs uti possunt hodiè in suis itineribus altari portatili, prout poterant ante annum 1853. In missâ privatâ non debent se distinguere à simplicibus presbyteris juxta *Analecta* (ibid., col. 721); quod confirmatum fuit à Const. Ap. Sed., iv Kal. sept. 1872, n° XVIII, quæ pro pluribus aliis est attente legenda.

3° Etsi Protonotariis *ad instar* antiquiores sint *Honorarii* Protonotarii non tantis tamen ac illi prærogativis gaudent, præsertim ab anno 1818: veste talari non diffusâ (*sans queue*) et palliolo nuncupato *mantelletto* nigri tantùm coloris uti possunt. Usus collaris et caligarum (*bas*) coloris violacei omnino ipsis interdicatur; item et vittæ seu corollæ in pileo coloris ejusdem, sed nigri tantùm coloris esse poterunt. Non gaudent privilegio celebrandi pontifi-

caliter, nec in Sacro peragendo à simplicibus sacerdotibus differre debent; vetantur proinde annulum et pileolum in missâ adhibere.

Quoad eorum nominationem aut eorundem attributiones et præminentiam, etc., vid. *Analecta* (ib., col. 725). Eorum insignia sunt rochetus et mantelletum nigri coloris (ib., n° 122, col. 736); nunc omninò subduntur jurisdictioni Ordinarii (ib., n° 131, col. 736). Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 688-691.

Beneficia à Protonotariis etiam titularibus obtenta, quando vacant, Sedi Apostolicæ sunt reservata, etiam hodiè in Galliâ, juxta Bouix, si tamen non sint parochialia. Vide *De Curiâ Romanâ*, p. 691, etc.; sed nescimus utrum sic apud nos servetur.

CAPUT II.

DE PATRIARCHIS, PRIMATIBUS ET METROPOLITANIS.

819. Post S. Pontificem prima loca Hierarchiæ jurisdictionis occupant Patriarchæ, Primates et Metropolitani.

ART. I.

DE PATRIARCHIS.

820. Patriarchæ sunt Episcopi qui præsunt, non uni Diœcesi tantum vel Provinciæ, sed pluribus Provinciis et Regionibus: nomen eorum derivatur à duabus vocibus græcis: *πατρια* familia, tribus, *αρχη* caput, princeps, quasi si diceretur *Princeps gentis*.

Illorum origo, ut supra diximus (332), dimanat ab Apostolis, videlicet à S. Petro ¹. Nominis tamen Patriarchæ prima

¹ Certè antiquiores sunt Concilio Nicæno, in quo statutum fuit (can. 6): « Antiqui mores servantur: qui sunt in Ægypto, Lybiâ et » Pentepoli, ut Alexandrinus horum omnium habeat potestatem, » quandoquidem et Episcopo Romano hoc est consuetum; similiter et » in Antiochiâ et aliis Provinciis, sua privilegia ac suæ dignitates et » auctoritates Ecclesiis servantur. » Ap. Labbe, t. 2, col. 1733. Illic agi de

mentio occurrit in Concilio Chalcedonensi in quo sæpe acclamatum fuit : *Sanctissimo et Beatissimo universali Magnæ Romæ Patriarchæ Leoni.*

Præter Romanum Pontificem duorum tantum aliorum Patriarcharum meminit Synodus Nicæna, Alexandrini nempe et Antiocheni; duo insuper alii ad hanc Dignitatem fuere postea evecti, videlicet Constantinopolitanus et Hierosolymitanus Episcopi.

Alexandrinus Patriarcha præerat Ægypto, Lybiæ et Pentapoli; Antiochenus primum toti Orienti; Romanus verò toti Occidenti. Detractæ sunt postea à Patriarchatu Antiocheno tres Palestinæ, ut tribuerentur Hierosolymitano Patriarchæ; Constantinopolitano verò sunt tributæ tres regiones seu Diœceses, Pontica nempe, Asiana et Thracia (Ferraris, vº *Patriarcha*, n^{is} 3 et 4). Per *diœcesis* nomen, ea tempestate, plures provincias comprehensas fuisse constat, ut videre est ap. Devoti (*ib.*, § 34, nota 4).

Nonnis auctoritate S. Sedis instituti fuere illi Patriarchæ, ut supra diximus (332), quæ etiam ordinem inter ipsos servandum determinavit, ut videre est in cap. *Antiqua, de Privilegiis* : « Antiqua Patriarcharum Sedium privilegia » renovantes, sanctâ universali synodo (Later. IV) approbante, sancimus, ait Innocentius III, ut post Romanam » Ecclesiam, quæ, disponente Domino super omnes alias » ordinariæ potestatis obtinet Principatum, utpote Mater » universorum Christi fidelium et Magistra, Constantino- » politana primum, Alexandrina secundum, Antiochena » tertium, Hierosolymitana quartum locum obtineat, servatâ cuilibet propriâ dignitate. »

Sic insuper habet cap. *Conquestus* 9, caus. 8, q. 3 : « Primates enim vel Patriarchas nihil privilegii habere præ » cæteris Episcopis, nisi quantum sacri canones concedunt,

jure Patriarchico demonstrat Devoti (lib. 1, tit. 3, sect. 3, § 32, n° 2). Vide etiam Card. Soglia, *Instit. jur. public.*, § 44. Præfatus canon juxta textum à Legatis Papæ recitatum in Chalcedonensi Concilio, sic est legendus : « Ecclesia Romæ semper obtinuit Primatum, habet igitur et Ægyptus, ut Episcopus Alexandriæ omnium habeat curam; » quoniam Romæ Episcopo id consuetum est. » V. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 412.

» et prisca consuetudo illis antiquitùs contulit, diffinimus.»
V. etiam cap. *Duo simul* 9, de *Offic. jud. ordin.*

821. Etsi hodie Patriarchales Sedes sint sub tyrannide Barbarorum et infidelium, attamen Sedes Apostolica adhuc creat Patriarchas, qui Romæ solent commorari solo insigniti titulo et nullâ præditi jurisdictione. Vide Devoti (*ib.*, § 35). Excipiendus est tamen Patriarcha Hierosolymitanus, qui à SS. Pio IX in suam Ecclesiam missus, suam Sedem hodie occupat.

822. Potestas Patriarcharum in Metropolitæ est ferè eadem ac istorum in suffraganeos; etenim « Primum jus » (eorum) erat, inquit Card. Soglia (*Inst. jur. publ.*, lib. 2, » § 345), consecrandi Metropolitæ, eisque pallium tribuendi, » postquam tamen ipsimet Patriarchæ à Romano Pontifice » pallium accepissent; ordinationes verò Episcoporum ad » Metropolitæ pertinebant... Patriarcha (autem) Alexandri- » nus peculiari jure (gaudebat) non modò Metropolitæ, » sed cunctos etiam sui Patriarchatùs Episcopos confir- » mandi consecrandique. »

Ad Concilia convocabant, Episcopos suspendebant aut deponebant, etc., quod olim Metropolitæ etiam poterant.

« Præcipua eorum jura et privilegia, inquit Devoti (*ib.*, » § 36), sunt ut, post S. Pontificem et Cardinales, sedeant » ordine Dignitatis...; ut crucem præ se ferant per univer- » sum tractum sui Patriarchatùs, nisi occurrat S. Pontifex » aut ejus a latere Legatus; ut à suis Metropolitæ ad eos » appelletur. » (Cap. 23, de *Privilegiis*.)

Sed istud caput 23 (*Antiqua*) aliquid ampliùs dicit; ita enim se habet: « Dominicæ verò crucis vexillum ante se » faciant ubique deferri, nisi in Urbe Romanâ et ubicumque » S. Pontifex præsens extiterit, aut ejus Legatus utens in- » signiis Apostolicæ Dignitatis, » V. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 425.

Præterea sic fert Concil. Lateran. IV (cap. 5): « In om- » nibus autem Provinciis eorum jurisdictioni subjectis, ad » eos, cùm necesse fuerit, provocetur, salvis appellationibus » ad Sedem Apostolicam, quibus est ab omnibus humili- » ter deferendum. »

Ad regni Patriarcham pertinet præsidere Nationali Concilio, approbante tamen et decernente S. Pontifice, sinè quo concilia non debent celebrari. Bened. XIV, *De Synodo*, lib. 1, cap. 1, n° 2. Vide etiam D. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 429.

823. Præter supra enuntiatos Patriarchas, existunt in Ecclesiis Orientalibus, pro diversis ritibus, plures alii Patriarchæ etiam catholici; Antiochenus nempe Melchitarum, Antiochenus Maronitarum, Antiochenus Syrorum, Babylonensis Chaldæorum, etc., qui omnes sunt catholici et ferè iisdem juribus potiuntur ac antiqui fruebantur Patriarchæ (*Instit.*, R. de M., t. 1, p. 314).

Sunt denique multi alii Patriarchæ gradûs inferioris, qui « non procul distant à Primatibus, ac medium tenent locum cum inter Majores Patriarchas ac Metropolitans: eorum potestas trahitur in omnes certi regni ac nationis Metropolitans et Episcopos; ipsi verò *Majori Patriarchæ* subji-ciuntur, cujus intra fines Episcopatum tenent. » (Devoti, *ib.*, § 37.) Hujusmodi sunt Patriarchæ 1° Aquileiensis (qui Patriarchatus postea ad Gradensem, deinde, anno 1450, à Nicolao V ad Venetensem Ecclesiam translatus est); 2° Bituricensis in Galliis (erectus à Nicolao I, et suppressus, anno 1755, a Bened. XIV); 3° Ulyssiponensis (Lisbonne) sæculo XVIII creatus.

Erectionis hujusmodi Patriarchatuum duplicem potissimum causam fuisse docet Ferraris (v° *Patriarcha*, n° 7): « Unam quòd vim eandem huic voci subesse quæ Archiepiscopi vocabulo crederetur; alteram quòd Isidorus, indecretalibus fictitiis, *Patriarcham* et *Primates* confundere visus sit, dum jubet ut qui pluribus præest Provinciis, is vel Primas vel Patriarcha appelletur. »

824. Quærit. Quotuplici modo amitti possit Dignitas Patriarchalis?

Resp. Triplici præsertim modo: 1° morte naturali; 2° liberâ abdicatione, consentiente Romano Pontifice; 3° depositione. Vix locus esse potest translationi, cum parum decere videatur ut Patriarcha, nisi de inferioribus agatur, ad Sedem non Patriarchalem transferatur.

ART. II.

DE PRIMATIBUS.

825. Qui apud Græcos *Exarchi*¹ dicti sunt, Primates apud Latinos vocati fuere.

« De antiquâ Primatum dignitate ac potestate, magna » inter eruditos disputatio est. Sunt enim qui eos Patriar- » chas, sunt qui Metropolitae fuisse putant, et sunt qui ab » utrisque distinguunt. » Vide quibusnam monumentis nitan- » tur illæ variæ opiniones ap. Devoti, lib. 1, tit. 3, sect. 3, » § 38, nota 1; et ap. Bouix, *De Episcopo*, tom. 1, p. 437.

« In Africâ tot erant Primates quot Provinciæ: Provin- » ciam quisque suam administrabat; Carthaginensi pare- » bant omnes. Illorum jura eadem fuerunt quæ apud alias » gentes Metropolitanorum: » cum eâ tamen differentiâ quod is Primas semper habebatur qui erat antiquior in suâ quisque Provinciâ, antiquior equidem non ætate sed ordinatione. Vide Ferraris, v^o *Primatus*, n° 2; — Card. Soglia, *Inst. jur. pub.*, § 46.

826. Per Primates hodie communiter intelliguntur qui præsunt pluribus Metropolitae, jure tamen Sedi affixo (nam si personæ tantum hoc jus competeret, prout olim v. g. compete- » bat Episcopis Arelatensibus in totam Galliam, non » *Primas* talis esset dicendus, sed *Vicarius Apostolicus*. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 435). « Hujusmodi sunt An- » tistites Bituricensis, Lugdunensis², Toletanus, Salisbur- » gensis (*Saltzbourg*), Pisanus, alique quibus concessæ » appellationes et jus anteferendæ crucis datum. Sed hodie » tantum Primati Lugdunensi relictum est jus appellatio-

¹ « Tres in Ecclesiâ Orientali Exarchi exstiterunt: Ephesinus, Hera- » cleensis et Cæsariensis. Hi ferè omnia Patriarcharum jura exercebant » paulò quidem Patriarchis inferiores, Metropolitae tamen Dignitate » superiores; sed jamdudum interierunt. Ex eorum provinciis, Patriar- » chatus Constantinopolitanæ Ecclesiæ creatus fuit. » Card. Soglia, *Inst. jur. publ.*, § 46.

² Præerat Provinciis Lugdunensi, Turonensi et Senonensi; quod jus concessum vel agnatum fuit à S. Gregorio VII (André, v^o *Primat*). Quinam fuerint alii Primates in Galliâ, quæ illorum jurisdictio, limites, etc., vide apud Lequeux, n° 231.

» num; cæteri honoris prærogativam retinent. » (Devoti, *ib.*, § 38.) Sed à tempore Concordati 1801, non videtur amplius pertinere hoc jus ad Archiepiscopum Lugdunensem. Hoc ut certum affirmant *Analecta* (juillet 1855, col. 1552). Vide *Dictiounn.*, André, v° *Primatus*. Quidam tamen, ap. Lequeux (n° 230), affirmant emanatas fuisse à Pio VII declarationes *vivæ vocis* in gratiam Primatûs Archiepiscopi Lugdunensis (de quo vide opus RR. DD. Lyonnet : *Le Cardinal Fesch*, t. 1, p. 455 et t. 2, p. 33). Juxta Bouix (*De Episcopo*, t. 1, p. 444), à Pio IX concessum fuit Card. De Bonald, Lugdunensi Archiepiscopo, ut in actibus per diocesim Lugdunensem publicandis, denominatione *Primatis* uteretur, non verò in actibus Romam transmittendis. Quando Primates alicui Patriarchæ non subjiciuntur, vix à Patriarchis differunt. V. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 436.

827. Primatis prærogativa est ut ad ipsum appellari possit à Metropolitanorum sentiis. Idque constat 9° et 17° canonibus Concilii Chalcedonensis (Bouix, *ibid.*, p. 441).

Disputatur utrum, præter appellationum admissionem, aliud jus competat Primatibus : probabilem sententiam negantem Lequeux putat (n° 229); secus autem sentiunt Bouix, *De Episcopo*, *ibid.*, p. 441; et Bened. XIV, *De Syn.*, lib. 1, cap. 1, n° 2. Quidquid sit de hac controversiâ, certum est « Primates... et Patriarchas nihil privilegii habere » præ cæteris Episcopis, nisi quantum sacri canones concedunt et prisca consuetudo illis antiquitus contulit, prout » definivit Nicolaus I, cap. *Conquestus*, 8, causa 9, q. 3⁴.

* « Videri potest in Epistolis Yvonis 61 et 67 qualiter, circa initia XII sæculi, Archiepiscopi, qui suberant Primatui Bituricensi, ejusdem petitionibus resistebant, asserentes se non teneri adire Concilium ab eo convocatum, nec consecrationem ab eo recipere. Usu ipso hæc confirmata sunt circa annum 1625: faventibus Comitibus Cleri, asseruit Archiepiscopus Parisiensis, cujus Metropolis, veluti dismembratio Metropolis Senonensis, suberat Primati Lugdunensi, isti non licere Parisiis sacro ritu præferre Crucem Archiepiscopalem nec uti Pallio, etc. » Lequeux, n° 229, in nota : « Jus illud præferendi crucem, inquit idem (n° 246), Primatibus extra propriæ Metropolis fines denegatur in Galliâ. » Sed juxta Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 442, Primatibus competit ut ante ipsos crux deferatur in omnibus Provinciis illis subiectis.

828. » Olim in Synodis Generalibus, post Patriarchas, Primatum, ut potior auctoritas ita honestior locus erat : ii » erant omnino tres : Thraciæ, Heracleensis; Ephesinus, » Asiæ; Ponti, Cæsariensis. Illis proximus erat Thessalonicensis Vicarius, qui jussu Romani Præsulis toti Illyrico præerat. Huic assidebat Episcopus Carthaginensis, » ut ex quintâ Synodo intelligi licet.

829. » Si Generalis Synodus hoc tempore habenda foret, » hæc ferè esset, si Jacobatio aliisque credimus, considendi » ratio. Primum locum, ut par est, obtinet S. Pontifex, » princeps et moderator totius Concilii : secundum, Ostiensis Episcopus cujus est consecrare Romanum Antistitem; » tertium, Constantinopolitanus Patriarcha qui Innocenti III » Conciliique Lateranensis suffragio prælatus est cæteris; » quartum Alexandrinus; quintum et sextum; reliqui duo » Antiochenus et Hierosolymitanus. Hos excipiunt Occidentis Patriarchæ, aliis nomine quidem pares, re tamen » et dignitate inferiores multò, Bituricensis, Venetus, » Cantuariensis, quibus, ut nonnullis placet, Pisanus additur. Deinde sedent Primates, ut Lugdunensis, Toletanus, » etc. Ita quidem Ferraris (vº *Primates*, n^{is} 3 et 4); sed his facta non videntur concordare; in Concilio enim Tridentino « Repugnantibus licet Primatibus, et imprimis » celeberrimo... Bartholomæo de Martyribus, Primate Bragensi, statutum fuit ut juxta suæ consecrationis ordinem » inter Metropolitanos sederent Primates. » Ita Lequeux (nº 229) qui addit tamen Cardinalem Fesch sibi vindicasse, anno 1811, præsidentiam Concilii Parisiensis tanquam Præsuli Ecclesiæ quæ erat illustrior.

ART. III.

DE METROPOLITANIS.

830. *Metropolitanus* seu *Metropolita* sic vocatur à Metropoli seu civitate Matrice. *Metros* enim est vox græca *Matrem* significans; et *Polis* est pariter vox græca sonans *Civitatem*. Metropolis erat caput Provinciæ, et qui in eâ Episcopatum gerebant, dicti fuerunt Metropolitæ. Vocati

sunt etiam postea Archiepiscopi: quod nomen, inquit Devoti, etsi primum latius pateret, tamen lapsu temporum translatum est ad eos qui Provinciæ uni erant præpositi, quales sunt Metropolitæ.

Vox Archiepiscopus videtur primum in Oriente fuisse adhibita in Concilio Chalcedonensi (vide André, vº *Archevêque*); et tunc quidem tributa fuit etiam Patriarchis et Primatibus, ut à cæteris Episcopis secernerentur (Ferraris, vº *Archiepiscopus*, art. 1, nº 58). In Occidente autem adhiberi cœpittantum hæc vox tempore S. Isidori Hispal., qui sic ait: « Archiepiscopus græco interpretatur vocabulo quod sit » Summus Episcoporum, id est primus; tenet enim vicem » Apostolicam et præsidet tam Metropolitanis quàm cæteris Episcopis. » Can. *Cleros*, dist. 21. Vide etiam Bouix, *De Episcopo*; tom. 1, p. 445, etc.

Vox *Archiepiscopus* à duabus vocibus græcis derivat quæ significant *Principem Episcoporum*; Archiepiscopi enim præsumt Episcopis univº Provinciæ; etsi quidam hoc nomine insigniti nullos sub se habeant Episcopos, quales sunt Archiepiscopi Rossanensis (*Rossano*), Lancianensis (*Lanciano*), Olomutianus (*Olmütz*), Ferrariensis, etc. Sed isti nulli alii subsunt nisi Romano Pontifici; propriè tamen non sunt Metropolitæ; unde Barbosa (*De jur. Eccl.*, lib. 1, cap. 7) ait: « Fieri potest ut aliquis Archiepiscopus non sit Metropolitanus, velut si nullum habuerit Suffraganeum. » Vide André, v. *Archevêque*; D. Bouix, *De Episcopo*, tom. 1, p. 447. Est ergo Metropolita Antistes sibi subditos habens Episcopos quibus alii Episcopi non subjiuntur. Bouix, *ib.*

831. Quærit. 1º Utrum Metropolitæ sint admodum antiqui in Ecclesiâ?

Resp. Plures autumare eos esse institutionis Apostolicæ, Metropolitæque fuisse Titum et Timothæum: priorem quidem Insulæ Cretæ præpositum a S. Paulo; alterum verò Asianæ Provinciæ ab eodem Apostolo præfectum. Vide Devoti, lib. 1, tit. 3, sect. 3, § 29, nota 2; — André, vº *Métropolitain*, qui citat pro hac sententiâ Concil. Bituricens. anni 1850; — et Ferraris, vº *Metropolitanus*, art. 1, nº 54.

Secus tamen alii sentiunt, ut videre est ap. *Inst.*, R.

de M., tom. 1, p. 316, et Ferraris *ib.* 55. Quidquid sit de illâ quæstione, certum est Dignitatem Metropolitanam viguisse longè ante Synodum Nicænam quæ sic decrevit : « *Anti-* » *quos mores* circa Metropolitans observari; » (Vid. can. 4, 6 7), fuisse tamen solùm institutionis ecclesiasticæ, ita ut metropolitanorum jura et prærogativæ mutari potuerint ab auctoritate competenti, scilicet à Papâ.

In Africâ, in singulis Provinciis non præsidebat unius determinatæ Sedis Episcopus, sed ille qui ordinatione antiquior exstabat; hinc *senior* vocabatur. Excipienda tamen est Carthaginensis Sedes, cui modo fixo adnexum erat jus Primatiale in omnes Africæ Provincias. Vide Bouix, *De Episcopo*, tom. 1, p. 446.

832. Quærit. 2º Quænam sint jura et auctoritas Metropolitanorum ?

Resp. Latissimè olim extendebatur Metropolitanarum jurisdictio. Etenim « tanta.... fuit ut prohibiti ipsi Episcopi » suffraganei ¹ fuerint aliquid magni momenti agere sinè » ejus (Metropolitani) consensu. Quinimò Archiepiscopus » primas habebat partes in electione Episcoporum suæ » Provinciæ; adeo ut citra ejus sententiam nemo posset » Episcopus constitui. Ejus item erat electos jam Episcopo- » pos examinare — (sed de hoc disputatur, ap. D. Bouix, » *De Episcopo*, t. 1, p. 450), — confirmare, ordinare ², » instituere, erudire, ac in eorum mores animadvertere. » Hinc factum ut Metropolita Episcoporum diceretur Pa- » ter, Magister, Judex. Hinc Suffraganeorum obligatio » juramentum fidelitatis præstandi suo Metropolitanano... » Thomassinus... Van Espen. » Sed non est ampliùs in usu (S. Cong. Conc. 19 nov. 1578). Vide Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 464.

¹ Ideo Suffraganei vocantur, quia Archiepiscopo in officio Episcopali v. g. in consecrandis aliis Episcopis, in celebrando Concilio et hujusmodi, suffragantur. — V. Reiffenst., lib. 1, tit. 31, n° 32.

² Juxta Benedictum XIV, hactenus viget jus Metropolitanorum consecrandi Episcopos suæ Provinciæ, quod observari debet in Galliâ juxta Gohard. Vide etiam art. 13 legis organicæ. Ex usu tamen, inquit Lequeux, n° 234, Episcopo electo magna libertas relinquitur Consecratorem suum eligendi.

833. « Posterioribus sæculis... diminutionem passa est »
 » jurisdictio Archiepiscopi in suffraganeos Episcopos...
 » Reservatæ fuerunt Apostolicæ sedi omnium Episcoporum
 » confirmationes, consecrationes et etiam electiones. »
 Vid dicta supra (434). De legitimitate hujus imminutionis
 vide Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 448, etc.

« Ex Decreto insuper Conc. Trid. (sess. 24., cap. 5, *de reformat.*), constat causas criminales contra Episcopos
 » majores, id est quæ depositionem aut privationem
 » secum ferunt, S. Pontifici reservatas esse. » Sed supra
 vidimus, etiam ante Concil. fuisse Papæ reservatas (540-
 550). « De minoribus criminalibus Episcoporum causis, sic
 » in eodem cap. 5 sancitum deprehenditur, ut scilicet eæ
 » in Concilio tantum Provinciali cognoscantur et ter-
 » minentur, vel à deputandis per Concilium provinciale. »
 Ferraris, vº *Archiepiscopus*, art. 2, nº 40-54. Et hoc
 etiamsi crimen, in diocesi Archiepiscopi, ab Episcopo suf-
 fraganeo fuisset commissum. Vide Bouix, *De Episcopo*,
 tom. 1, p. 421.

834. Igitur nunc, inquit Devoti (lib. 1, sect. 3, § 40 et
 41), « Metropolita jurisdictionem habet in omnes suæ
 » Provinciæ Episcopos...; supplet eorum negligentiam
 » (synod. 7, can. *Cum simus*, c. 9, q. 3; cap. *Licet*, *de suppl.*
 » *negl. Præl.*; cap. 7, *de Offic. Ordin.*; Concil. Trid., sess. 24,
 » cap. 20, *de refor.*); eosque vocat ad Synodum provin-
 » cialem (Con. Trid., sess. 24, cap. 20, *de ref.*); inquit in
 » absentiam, atque ad residentiam compellit (Conc. Trid.,
 » sess. 23, cap. 1, *de ref.*)¹; negligentes ad officium cogit;
 » jus dicit inter eos qui à Suffraganeorum judicio ad se
 » provocant (cap. 21, *de Offic. jud. ordin.*; cap. 3, *de Appel.*,
 » in 6º); denique in totâ provinciâ crucem præ se fert,
 » insigne jurisdictionis suæ (Clem. *Archiep.*, *de Privil.*), »
 etiam per loca exempta, inquit Ferraris, vº *Archiepiscopus*,
 art. 1, nº 45; item potest ferre mozzettam et populo bene-
 dicere per totam provinciam, etiam in locis exemptis.
 Ferraris, *ib.*, nº 47; Item ex Clement. *Archiepiscopo* 2, *de*

¹ Hodie tamen Episcopi a suis Ecclesiis, sinè veniâ Papæ, abesse non possunt, juxta Constit. *Ad universa* Bened. XIV.

Privileg., potest celebrare pontificaliter in totâ Provinciâ. Vide Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 480.

« Olim, addit Devoti (*ibid.*), Metropolitæ, lustratâ propriâ diœcesi, lustrare poterant diœceses Suffraganeorum suorum (cap. 1, *de Censibus*, in 6°). Nunc non possunt, nisi causa in Provinciali Synodo cognita et probata sit. » (Concil. Trid., sess. 24, c. 3, *de ref.*; Urbanus VIII, Const. *Exponi*).

Tertio quoquo anno, cogere possunt Metropolitæ Comprovinciales ad Synodum, et in absentes sinè justâ causâ, animadvertere (Trid., sess. 24, c. 2, *de ref.*). Sede suffraganeâ vacante, si Canonici per octo dies non constituent Vicarium Capitularem, vel idoneum non elegerint, illorum negligentiam debet supplere Metropolitanus (Trid., sess. 24, c. 16, *de ref.*).

Potest concedere indulgentias per totam suam Provinciam, etiamsi non sit in actu visitationis, dummodo statutum Generalis Concilii non excedat (cap. *Nostro* 15, *de Pœnitent. et Remiss.*).

Potest interdicare prædicationem aliquibus per totam suam Provinciam (cap. *Tuorum*, *de privil.*—V. Ferraris, *ib.*, art. 1).

Procedere etiam potest in quibusdam circumstantiis contra Prælatos *nullius diœcesis* (V. Conc. Trid., sess. 5, cap. 2, *de ref.*).

Hodiedum obligari videtur Suffraganeus, qui in Metropoli non fuit ordinatus, ad accedendum infra tres menses ad Metropolitanum, ejus monita recepturus. Hæc obligatio nititur canone *Si quis* 8, dist. 65; nec abrogata videtur a Concil. Trident., sess. 23, cap. 2, *de ref.*, ubi dicitur: « Nec Episcopi Comprovinciales, prætextu cujuscumque consuetudinis, ad Metropolitanam Ecclesiam in posterum accedere inviti compellantur. » Quia Concilium loquitur de accessu ad Metropolitanum *prætextu cujuscumque consuetudinis*, non de accessu à jure præscripto, prout hic agitur. Vide D. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 467. Vide ap. eundem (*ib.*, p. 468) et ap. Ferraris (*ibid.*, art. 1), enumerationem plurium aliorum quæ potest Archiepiscopus.

835. Plura autem sunt quæ non potest, et quæ à Ferrario (*ib.*, art. 2) sigillatim recensentur : quædam hic tantum referemus :

« 4º Non potest Archiepiscopus absolvere excommunicatos » à Suffraganeis vel Officialibus ipsorum, nisi in casu appellationis. » (Cap. *Venerabilibus*, de *sentent. excomm.*, in 6º).

« ...13º Non potest eximere ab Episcopo... in aliis causis » quàm in illâ appellationis. » (Cap. *Romana*, § *Cum verò*, de *Appell.*, in 6º).

« ...22º Non potest concedere dimissorias subditis Suffraganeorum cum visitat Provinciam, quia non reperitur hoc in jure permissum. Sic nec sinè licentiâ Suffraganei vel Superioris loci exempti, potest ordinare, chrismate inungere, degradare et alia similia quæ dicunt jurisdictionem..... Archiepiscopus enim nequit exercere pontificalia in ecclesiis Suffraganeorum, absque licentiâ Episcopi ordinarii. S. Cong. Episc. et Reg., 18 apr. 1599. » Potest tamen celebrare pontificaliter, ut supra diximus ex Clement., *Archiepiscopo* (834).

« ...27º Non potest simpliciter absolvere illum qui de » excommunicatione appellavit ad ipsum, sed eum remittere debet ad Episcopum qui excommunicavit; qui, » si noluerit ipsum absolvere, tunc solum receptâ jurisdictionis cautione poterit ipsum absolvere. » (Cap. *Ad reprehendum* 8, de *Offic. judic. ordin.*) Vide alia plura ap. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 477, etc.

836. Quærit. 3º Cujus generis sit jurisdictio Metropolitanorum in Suffraganeos eorumque subditos?

Resp. 1º Generatim videri esse admittendum quòd jurisdictio Metropolitana sit restringenda, tàm quoad Suffraganeos quàm eorum subditos, ad solos casus in jure expressos; illud certum videtur quoad subditos Suffraganeorum, et constat multis juris capitulis à D. Bouix relatis, *De Episcopo*, t. 1, p. 452. Vide etiam Ferraris, vº *Archiepiscopus*, art. 2, nº 32. — Aliqua verò dubitatio oriri posset quoad ipsos Suffraganeos : attamen idem quoad ipsos potest concludi ex cap. *Venerabilis* 7, de *sentent. excomm.* ubi

dicatur quòd Archiepiscopus et ipsius Officialis « nec » *excommunicantium* (Suffraganeorum), nec excommunicatorum sint iudices. » Unde à Card. Petra (ad *Constit.* 2, Leonis IX, sect. 5, n° 45) refertur Sacrae Cong. Conc. declaratio sic habens : « Metropolitani , Archiepiscopi , » Primates aut Patriarchæ , in *suffraganeos* eorumve subditos non iudicent, nisi in casibus a jure expressis. »

Hæc pro causis criminalibus. Pro causis verò civilibus in quibus Suffraganeus est reus, citatur à D. Bouix (*De Episcopo*, t. 1, p. 459), decisio S. Cong. Episcoporum, 31 maii 1588 idem affirmans : et ipse tandem cum Card. Petra concludit standum esse consuetudini circa hoc punctum. V. Ferraris, *ib.*, art. 2, 57. Cardinalis autem Soglia (*Inst. jur. publ.*, § 47) videtur aliter sentire : « Quia, inquit, de » causis civilibus Episcoporum nihil in Concilio (Trident.) » statutum fuit, idcirco *ex communi Canonistarum sententiâ* » permanet jus antiquum, quo sancitum est ut *civiles Suffraganeorum causæ apud Metropolitanum agantur.* »

837. Resp. 2° Nihilominus non eodem modo exercetur jurisdictio Metropolitana erga ipsos Suffraganeos ac erga ipsorum Suffraganeorum subditos : 1° Directè enim et immediatè exercetur erga ipsos Suffraganeos : unde Archiepiscopus , à Reiffenstuel (lib. 1, tit. 31, n° 35) et aliis vocatur *Ordinarius* atque immediatus eorum Superior. Vi hujus directæ potestatis, potest cum ipsis Suffraganeis dispensare in votis et juramentis Sedi Apostolicæ non reservatis (Ferraris, *ib.*, art. 2, n° 30; Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 260). Item juxta Reiffenstuel : « Potest præcipere » quæ ad ipsorum (Suffraganeorum) spectant officium, atque etiam compellere negligentes per censuras ecclesiasticas... Desumitur ex can. 1 et seq., causæ 9, 93, et » cap. *Pastoralis* 11, § 1, *de Offic. jud. ordin...*; — dummodo, excipit idem (*ib.*, n° 36), hoc præstet *per se*, et non » per Vicarium Generalem, ob reverentiam Pontificalis » officii... (cap. *Romana*, § finalis *de Offic. jud. ordin...*) » Archiepiscopo (tamen) absente et à suâ Provinciâ distante, » etiam ejus Vicarius poterit ipsos Suffraganeos suspendere, » interdicere et excommunicare, textu claro (cap. *Romana*,

» § *Officiales autem, de Officio jur. ordin.*, in 6°). » Ita Ferraris, v° *Archiepiscopus*, art. 1, n° 20.

Ex his Ferraris (*ibid.*, n° 7), concludit quòd : « Quicumque habens actionem contra Episcopum, potest illum con-
venire coram Archiepiscopo, textu expresso in can. *Quia cognovimus*, 6, causa 10, q. 3. » Hæc quidem est sententia communior quam secuta est S. Cong. Concilii, 26 jun. 1688 : sed à quibusdam negatur ap. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 460, eò quòd censuræ non sint infligendæ nisi ob crimen : porrò causæ criminales Episcoporum, a Concilio Tridentino Papæ et Concilio Provinciali, prout supra diximus (833), reservantur.

Huic rationi fortè responderi posset quòd Archiepiscopi non possint quidem de criminibus commissis in Suffraganeos inquirere, eosque propter talia punire, at hoc non impedit quominus valeant iis imperare sub pœnâ censurarum ab ipsis contrahendarum si non obedirent, et quominus pariter illas censuras publicent cùm fuerint incursæ.

Quidquid sit de hâc quæstione, concedunt omnes Episcopis censuras non esse infligendas nisi cum magnâ discretionem, et non nisi consultâ S. Congreg. Concilii, in casu v. g. quo Suffraganeus delinquit in officio et actu qui spectat ad jus Metropolitanum.

« Censuras ab Archiepiscopo latas in Vicarium sui Episcopi Suffraganei, qui ipsius mandatis obtemperare renuit, sustinuit Rota... 3 febr. 1742, etc. » (Ferraris, *ib.*, art. 1, n° 58-60.) Hoc verum est juxta D. Bouix (*De Episcopo*, t. 1, p. 474), si Vicarius delinquat in officio suo ita ut lædat Metropolitanum jurisdictionem.

838. Sed non posset Metropolitanus generatim ferre censuras contra Officiales sui Suffraganei, ex eo quòd noluerint coram se comparere (cap. *Romana*, § *Nec clericos, de foro compet.*, in 6°). Ferraris, *ib.*, n° 10.

839. 2° Erga verò subditos Suffraganeorum, jurisdictio Metropolitana non est immediata et directa, sed tantum mediata. Proinde juxta Ferraris (*ib.*, art. 2, n° 65), non est ordinaria, sed media inter ordinariam et extraordinariam : hoc tamen non placet D. Bouix qui (*ib.*, t. 1, p. 456) vult

illam jurisdictionem vocandam fore *ordinariam* eò quòd muneri Archiepiscopali a jure sit annexa.

Quidquid sit, hujusmodi jurisdictio, ut jam diximus, exerceri non potest nisi in casibus a jure expressis. Ita communis, ait Reiffenst., *ib.*, n° 40, et habetur in can. *Nullus* et can. *Conquestus*, 9, q. 3.

Ex enumeratione illorum casuum patet dictam jurisdictionem non esse immediatam et directam, sed solùm exercendam suppositis quibusdam aliis, v. g. appellatione, visitatione, negligentia, etc. Sic 1° « Nequit Archiepiscopus » Suffraganeorum subditos judicare in primâ instantiâ; » nec eorum causas coram Suffraganeis pendentes ad se » advocare; nec ante sententiam definitivam in primâ » instantiâ, recipere appellationem ab aliquâ sententiâ » interlocutoriâ, aut gravamine; aut inhibitionem ulteriùs » procedendi Suffraganeo ejusve Officiali facere, nisi fortè » gravamen tale foret ut non posset per appellationem à » definitivâ reparari, aut non posset ab ipsâ definitivâ appellari. Constat cap. 1, sess. 13, et cap. 20, sess. 24, » Trident. Conc. » Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 473.

« Si tamen causa, in curiâ Suffraganei, intra biennium » non finiatur, liberum est partibus, et uni etiam parti, » Metropolitanis tribunal adire (Trid., c. 20, sess. 24). » Metropolitanus est judex competens, quoad omnes » Suffraganeorum suorum subditos, in secundâ instantiâ, » quando ad ipsum legitimè appellant. » Bouix, *ibid.*

Non tantùm à sententiâ juridicâ potest ad Metropolitanum appellari, sed etiam a cæteris gravaminibus seu abusibus auctoritatis Episcopalis, prout supponit Concil. Trid., sess. 13, cap. 1, *de ref.* et sess. 24, cap. 10, *de ref.* An ad Metropolitanam possit appellari de suspensione extrajudicialiter prolata, dicemus infra (6015).

840. In casu visitationis Provinciæ, Archiepiscopus » Potest omnium confessiones audire, ipsos absolvere, » atque pœnitentias injungere salutare (cap. ult. *de Censib.*, » in 6°); idque tam per se quàm per alios, etiam absol- » vendo à casibus Episcopo... Suffraganeo reservatis: quia » eo tempore, quo Archiepiscopus diœcesim visitat, cense-

» tur diœcesis illa tanquam sua , et ipse habere in eâ jurisdictionem quasi Episcopalem Episcopo superiore.

841. » Non tamen potest... visitans jurisdictionem fori contentiosi exercere in subditos... Suffraganei, nisi in duobus casibus, videlicet in criminibus notoriis puniendis; ut dicitur cap. *Romana sanè, de Censib*, in 6°; et quando subditi Suffraganeorum vel ipsi Archiepiscopo jurisdictionem in provinciâ suâ exsequenti, vel ejus Nuntiis, aut familiæ injuriam seu manifestam offensam inferre præsumunt, etiamsi ejus jurisdictionem inde impediri non contingat: cap. 1, *de Pœnis*, in 6°.

842. » Tertius casus » (in quo Metropolitanus in Suffraganei diœcesim jurisdictionem habet)... « est quando Suffraganeus Episcopus est negligens in eo quod facere debet. » (Reiffenst., lib. 1, tit. 31, n^{is} 40-48.) Non tamen idem potest Metropolitanus, casu quo delinquit Suffraganeus et suam jurisdictionem per excommunicationem aut alio modo perdit. Vide Bouix, *ib.*, p. 475. Excipe casum quo talis Ecclesia Capitulo careret.

Si Suffraganeus deneget dispensationem, in iis casibus in quibus est debita ratione personæ, loci, ætatis, temporis, pietatis et Ecclesiæ utilitatis, tunc potest Metropolitanus illam concedere. Vide Ferraris, *ib.*, art. 1, n° 25.

Item potest beneficia, officia, canonias, parœcias, etc diœcesium comprovincialium conferre post tempus a jure præfixum¹, vel si indigno notorio data fuissent à Suffraganeo (cap. *Nulla, de concess. Præbendæ*; Clem. *Cùm ei* 1, *de concess. Præb*; cap. *Cùm in cunctis* 57, *de Elect.*); expressâ tamen factâ mentione quòd procedat non de *jure ordinario* sed ratione *devolutionis* (Vide Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 470, etc.). Valida autem esset nominatio à Suffraganeo facta post sex menses, si Metropolitanus *patientiâ permitteret possideri beneficium vel officium*. Ita cap. *Litteras* 4, *de supplendâ*, etc.

843. Quærit. 4° Ad quem pertineant, tempore vacantia

¹ Quando nempe sex menses elapsi sunt, antequam providerit Episcopus, vel post duos menses, si agatur de præsentatis a Patronis. Constit. *In Conferendis*, S. Pii V.

Sedis Metropolitanæ, jura Archiepiscopi in Suffraganeos ?

Resp. Illa pertinere ad Capitulum Metropolitanum seu ipsius Vicarium Capitularem ; nam Vicarius Capitularis jurisdictioni ordinariæ Archiepiscopi succedit. Hoc ut probabilius habet Lequeux (n° 244). Vide D. André, v° *Archevêque*. Excipiendi sunt tamen casus à jure excepti ; unde juxta Decretum S. Cong. Conc. 13 maii 1604 in hoc concordans cum Trid., sess. 24, c. 2, *de ref.*, Synodus Provincialis non à Vicario Capitulari Metropolis vacantis est indicenda, sed *ab antiquiore Episcopo suffraganeo* (Vide Ferraris, v° *Vicarius Capitularis*, art. 2, n° 96).

844. Quærit. 5° Quænam sit in Galliâ legislatio civilis circa Metropolitanos ?

Resp. Illam contineri in sequentibus Legis Organicæ articulis :

« Art. 13. Les Archevêques consacreront et installeront »
 » leurs Suffragants. En cas d'empêchement ou de refus de »
 » leur part, ils seront remplacés par le plus ancien Evêque »
 » de l'arrondissement Métropolitain.

» Art. 14. Ils veilleront au maintien de la foi et de la »
 » discipline dans les diocèses dépendants de leur Métropole.

» Art. 15. Ils connaîtront des réclamations et des plain- »
 » tes portées contre la conduite et les décisions des Evêques »
 » suffragants... » (Proinde) « Ce n'est point devant le Con- »
 » seil d'Etat et par voie d'appel comme d'abus qu'un prêtre »
 » doit attaquer l'interdit de ses fonctions ; c'est devant le »
 » Métropolitain qu'il doit se pourvoir. Arrêt du Conseil d'Etat »
 » du 31 juillet 1829. » Ita *Journ. des Fabr.*, t. 1, p. 16, note 2.

« Art. 4. Aucun Concile national ou Métropolitain, aucun »
 » Synode diocésain, aucune assemblée délibérante n'aura »
 » lieu sans la permission expresse du gouvernement. »
 Libertati ecclesiasticæ adversatur hæc legis dispositio.

« Art. 36. Pendant la vacance des sièges, il sera pourvu par »
 » le Métropolitain et, à son défaut, par le plus ancien des »
 » Evêques suffragants, au gouvernement des Diocèses. »

* Solent Episcopi in Galliâ suam sedem occupare per procuratorem ; totaque cæremonia quæ tunc fit, dirigitur per Primam Capituli Dignitatem.

Illa dispositio, sacris canonibus non consentanea, mutata fuit per Decretum 28 febr. 1810, in quo sancitur (art. 5 et 6): « Pendant les vacances des sièges, il sera pourvu, conformément aux lois canoniques, au gouvernement des Diocèses. Les Chapitres doivent présenter au Ministre des cultes les Vicaires Généraux qu'ils auront élus, pour que leur nomination soit reconnue par le gouvernement. » Ita *Journ. des Fabr.*, tom. 1, p. 20 in notis: et sic hodie in praxi servatur.

845. Quærit. 6° Quotuplici modo amittatur Dignitas Metropolitana?

Resp. Solvi posse hanc quæstionem ex dictis supra (498-499, etc.).

DE PALLIO.

846. Quærit. 1° Quid sit Pallium, et undenam originem ducat?

Resp. 1° Pallium est præcipuum Patriarcharum et Archiepiscoporum Insigne quo designatur plenitudo auctoritatis pastoralis ipsis à S. Sede collata.

« Solus Romanus Pontifex in missarum solemnibus Pallio semper utitur et ubique: quoniam assumptus est in plenitudinem ecclesiasticæ potestatis, quæ per Pallium significatur. Alii autem eo nec semper nec ubique, sed in ecclesiâ suâ, in quâ jurisdictionem ecclesiasticam acciperunt, certis debent uti diebus: quoniam vocati sunt in partem sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. » Ita cap. *Ad honorem, de auctorit. et usu pallii*. « Est autem Pallium fascia lanea candida, tres circiter digitos lata, in modum circuli contexta, quæ humeros cingit (unde à græcis dicitur *Omophorion*): habetque ab utrâque parte lineas in pectus et humeros impendentes cum sex sericis nigrisque crucibus intextis, tribusque aciculis aureis consuitur et alligatur. » Devoti, lib. 1, tit. 3, sect. 3, § 42.

Resp. 2° Incerta est Pallii origo, sed antiquissima est: de eo meminit S. Greg. Magn., lib. 2, epist. 22 ad univ. Illyr. Episc., ubi loquens de Joanne electo Episcopo Justinianæ Primæ, ait: « Juxta postulationis vestræ desiderium, præ-

» dictum fratrem et Coepiscopum Nostrum, in eo in quo est
 » sacerdotis ordine constitutus, nostri assensûs auctoritate,
 » firmamus, ratamque nos ejus consecrationem habere
 » *dirigentes Pallium* indicamus. » Ubi manifestum est ex
 tunc Pallium fuisse firmati à Sede Apostolicâ Archiepisco-
 patûs indicium. Symmachus, initio VI sæculi, illud concessit
 Theodoro Laureacensi, ut patet ex ejus epistolâ 11, ap.
 Labbe, t. 5, col. 440. Cùmque illud Pontifex se indulgere
 asserat *more majorum*, concludi debet jam tunc Pallii à
 Sede Apostolicâ obtinendi morem fuisse planè veterem.
 Devoti, *ib.*, notâ 5. Circa Pallii antiquitatem, vide Bouix,
De Episcopo, tom. 1, p. 481, qui (p. 487) addit illud ex
 Concilio Lateran. IV fuisse dandum Patriarchis Orientali-
 bus. Vide etiam Card. Soglia, *Instit. jur. publ.*, § 48.

Probabilius habet Devoti inductum fuisse Pallium exem-
 plo Rationalis et Superhumeralis, cujus fit mentio in Exodo,
 cap. 28, v. 4. Immeritò autem volunt quidam illud esse
 ornamentum Ecclesiæ ab Imperatoribus, maximèque à
 Constantino concessum (Devoti, *ib.*; et R. de M., t. 1,
 p. 319).

Objicitur a Petro De Marca et aliis, diù SS. Pontifices se
 abstinuisse à concessione Pallii donec obtinuissent Impera-
 torum consensum. — Respondetur hoc rarò contigisse : et
 sic egisse quosdam Pontifices, non quidem eò quòd ad
 Imperatorem pertineret dare Pallium, sed ob alias rationes.
 Sic Virgilius Justiniani, et S. Gregorius Magnus Mauriti
 poposcerunt consensum, quia timebant ne, dato Pallio
 Episcopis gentium alienigenarum, hujusmodi Imperatores
 suspicarentur ipsos per hoc velle aliorum principum præ-
 sidium exquirere, Chilperici nempe, Theodorici, etc. Vide
 Ferraris, vº *Archiepiscopus*, art. 4, nº 53; — et D. André, vº
Pallium, § 1.

Cæterum, octavo duntaxat sæculo exeunte, obtinere cœ-
 pit consuetudo ut omnibus indiscriminatim Archiepiscopis
 pallium concederetur. Græcis Episcopis nunc Pallium
 commune est (Devoti, *ib.*, notâ 6).

847. Quærit. 2º Quomodo conficiatur et tradatur Pallium?

Resp. Cum Christophoro Marcello Corcyrensi Archi-

episcopo, ap. Ferraris, v° *Archiepiscopus*, art. 3, n° 7, etc :
 « Cura conficiendorum et conservandorum Palliorum ad
 » Subdiaconos Apostolicos pertinet, qui hoc pacto con-
 » ficiunt : Sanctimoniales Monasterii SS. Agnetis, vel
 » religiosi, qui sunt in illâ Ecclesiâ, offerunt quotannis
 » agnos duos albos super altare illius Ecclesiæ in die...
 » S. Agnetis, dum in missâ solemni cantatur : *Agnus*
 » *Dei*; qui agni recipiuntur à duobus Canonicis Ecclesiæ
 » Lateranensis, et ab eis postea consignantur Subdiaconis
 » Apostolicis, qui agnos ipsos in pascua mittunt quoad
 » veniat tempus opportunum ipsos tondendi. »

Ex illorum lanâ mixtâ cum aliâ mundâ et albâ, pallia
 contextuntur; deinde per Subdiaconos portantur ad Basili-
 eam Principis Apostolorum, et per Canonicos Basilicæ po-
 nuntur super corpora SS. Petri et Pauli.. sub Altari Majori,
 in pervigilio SS. Apostolorum post Vesperas (Bulla *Rerum*
ecclesiasticarum, Bened XIV).

848. « Cùm autem aliquis Prælati indiget Pallio, illud
 » primò per quempiam ex Advocatis Consistorialibus Pro-
 » curatorem... à S. Pontifice in Consistorio *instantèr*, *ins-*
 » *tantius et instantissimè* petitur. Pontifex, excluso Advo-
 » cato, exquirat Patrum sententias..; expediuntur litteræ,
 » et primus Diaconorum Cardinalium designat locum et
 » diem.. in quo consignare debeat. Id.. fieri solet.. interdum
 » in Ecclesiâ S. Petri et super Majus Altare... Statutâ die,
 » Prælati, si est præsens, vel ejus Procurator in absentia,
 » cum speciali mandato venit ad locum ordinatum. » Vide
 descriptionem hujus cæremoniæ ap. Ferraris, *ibid.*, n° 9
 et 10.

Sæpe autem alicui Episcoporum, si Romæ non sit præ-
 sens Archiepiscopus, committitur cura Pallium ei impo-
 nendi, postquam tamen Metropolitanus juramentum fide-
 litatis et obedientiæ S. Pontifici præstiterit, et tunc observatur
 quod dicitur in Pontificali de Pallio.

849. Quærit. 3° Quando nam Pallium sit petendum?

Resp. cum Ferraris (*ib.*, n° 12 et 13) : « Archiepiscopus
 » et quisquis alius, cui Pallii jus competit, debet intra
 » tres menses à die consecrationis.. vel à die confirmationis,

» si jam fuit consecratus, cessante justo impedimento, per
 » se vel procuratorem petere Pallium; aliàs... commissà
 » sibi caret Dignitate: can. *Quoniam* 1, dist. 100... Hodie
 » verò ex Trident., sess. 7, cap. 9, alii tres menses dan-
 » tur ad petendam consecrationem; qui etiam ad petendum
 » Pallium consequenter dari censentur. » (Ferraris, *ib.*,
 n° 12 et 13.)

850. Quærit. 4° A quibusnam debeat se abstinere Archiepiscopus ante Pallii receptionem?

Resp. Ante receptionem Pallii, Archiepiscopo quamvis sit consecratus in Episcopum vel possit consecrari (cap. *Suffraganeis* 11, de *Electione*), imò etiamsi possessionem suæ Sedis inierit, non licet se Archiepiscopum nominare (cap. *Nisi specialis* 3, de *auctor. et usu Pallii*), nec eos actus exercere qui sunt jurisdictionis majoris, nec ante se crucem facere deferri: *Pontificale* et cap. *Quod sicut* 28, de *Elect.*... ubi dicitur: « Præterea cùm non liceat Archiepiscopo *sinè Pallio* convocare Concilium, conficere Chrisma » (hoc tamen et sequentia licerent simplici Episcopo qui jus Pallii haberet, juxta Bouix, *De Episcopo*, tom. 1, p. 483), « dedicare ecclesias, ordinare clericos, et Episcopos consecrare: multò profectò præsumit qui, antequam impetret Pallium, clericos ordinare festinat: cùm id non tanquam simplex Episcopus, sed tanquam Archiepiscopus facere videatur. »

Potest nihilominus hujusmodi consecrationes ante Pallii receptionem alteri committere, dummodo non sit in morâ petendi Pallium (*Pontificale*). Item, juxta auctorem *Prælect. S. Sulpitii* (n° 124, III, in fine), Archiepiscopus potest, ante acceptum Pallium, exercere actus ordinis quos Episcopus peragere solet stolâ tantùm indutus, ut est benedicere calices et sacra paramenta. — Nota etiam quòd si functiones, ipsi ante acceptum Pallium prohibitas, nihilominus peragat, illicitè quidem agat, non verò invalidè: in capitulo enim modò relato (*Quod sicut*) dicitur, non quòd non possit sed quòd ipsi *non liceat*. V. Ferraris, *ib.*, n° 14-16.

851. Quærit. 5° Quando nam Pallio uti possit Archiepiscopus?

Resp. cum eodem Ferrario (*ib.*, art. 3, n° 18, etc.):
 « Archiepiscopi, Primates et alii, quibus Pallium concessum est, ut Episcopus Ostiensis, Papiensis (*Pavie*), Lucensis (*Lucques*) Bambergensis, Quinque Ecclesiensis (*Cinq-Eglises*), etc. » (In Galliâ tres sedes episcopales jure Pallii potiuntur, scilicet Augustodunensis et Aniciensis (*Le Puy*) jam à longo usu, et recentissimè Massiliensis. R. de M., tom. 1, p. 320 ¹), « eo nec semper, nec ubique, sed in » Ecclesiâ tantùm suæ respectivæ Diœcesis et Provinciæ, » et certis tantùm diebus uti debent... Cap. *Ad hon.* 4, *de auctor. et usu Pallii*. Et isti possunt etiâ Pallio uti in » Ecclesiis exemptis. Clem. *Archiepiscopo* 2, *de Privil.*

« Dies autem quibus... Pallio uti possunt... sunt Nativitas » Domini, Festivitas S. Joannis et S. Stephani, Circumcisio » Domini, Epiphania, Dominica Palmarum, Cœna Domini, » Sabbatum S., Tres dies Resurrectionis, Ascensio Domini, » Tres dies Pentecostes, Festivitas S. Joannis Baptistæ et » Omnium Apostolorum, quatuor Festivitates B. Mariæ » Virg., S. Michaelis et Omnium SS., Dies Dedicationis » Ecclesiarum, Consecrationis Episcoporum, Ordinationis » Clericorum... Dies anniversarius ipsius Palliati, atque » Festivitates principales suæ Ecclesiæ Cathedralis... Tamen » sunt attendendi dies in cujusque privilegiis expressi. Cap. » *Quia nos* 7, *de auctor. et usu Pallii*. »

His diebus addit *Pontificale* Dominicam in albis, festum Corporis Christi, Diem Consecrationis Virginum, Anniversarium Dedicationis Ecclesiæ. Inter Festivitates principales Ecclesiæ Cathedralis, numeranda est dies inchoationis Synodi Diœcesanæ et Provincialis. V. Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 365.

852. Archiepiscopi Pallio uti non possunt extra missarum solemniam (Cap. *Ad honor.* supra citat. et aliis capit. à

¹ Sunt etiam Episcopi quibus personaliter conceditur aliquando usus Pallii, prout RR. DD. Chatrousse Valentinesi Episcopo fuit concessum a Pio IX. Hoc privilegium a jurisdictione Metropolitani non subtrahit. Vide Bened. XIV, *De Syn.*, lib. 2, cap. 6, in fine. In hoc casu successores, ut patet, jus ad Pallium non habent. Errat autem D. André, vº *Pallium*, asserendo Pallii jus Ecclesiæ Valentinesi fuisse concessum.

Ferrario relatis, *ib.*, n° 22); nec in missis pro Defunctis, juxta *Pontificale*; nec extra Ecclesiam (cap. *Cum super, de auctor. et usu Pallii*).

« Unde si sub tentorio in castris aut in domo privatâ
 » propter necessitatem, Archiepiscopus..., celebret....
 » uti non potest... Cap. *Cum super* 1, eod. titulo, his verbis:
 » *Si verò te sacris indutum vestibus, ecclesiâ processiona-*
 » *liter vel alio modo exire contingeret, tunc tuo Pallio mi-*
 » *nimè uti debes.* » Ferraris tamen, *ib.*, n° 28, ut proba-
 bile habet quòd si propter populi multitudinem, celebretur
 solemniter præ foribus ecclesiæ, liceat tunc uti Pallio,
 quia talis celebratio censetur fieri in ecclesiâ. cum per
 accidens tantum præ foribus celebretur. In hoc tamen
 dicit spectandam esse cujusque ecclesiæ consuetudinem.

« ... Quòd in Synodo uti possit, videtur colligi ex cap. *Quòd*
 » *sicut* 28. *de Elect.*, § *Præterea*, ubi dicitur quòd non liceat
 » *Archiepiscopo sinè Pallio convocare Concilium*... Petra,
 » dicit Bened. XIII, ante Pontificatum, semper usum
 » fuisse Pallio in Synodis Provincialibus in Ecclesiâ *Be-*
 » *neventanâ*, et S. Carolum in Ecclesiâ Mediolanensi. » Ita
 Ferraris, *ib.*, n° 22-29.

In cap. *Ex tuorum* 3, *de auctor. et usu Pallii*, Innocen-
 tius III dicit quòd Archiepiscopus extra « suam Provin-
 » ciam Pallio uti non possit, etiamsi hoc habeat consue-
 » tudo : quia, inquit, *talis consuetudo dicenda est potius*
 » *corruptela*; » et quidem etiamsi consentiret is ad quem
 spectat Ecclesia vel Provincia. Cap. *Cum super*, ejusd.
 tituli. — Ferraris, *ib.*, n° 30-31.

853. Quærit. 6° Quid relativè ad Pallium agere debeat
 Archiepiscopus, quando ad aliam Sedem transfertur, vel
 suæ Sedi renuntiat, vel Pallium perdit?

Resp. 1° Si Archiepiscopus translatus fuerit ad alium
 Archiepiscopatum, non potest uti priori Pallio, sed debet
 novum obtinere (Cap. *Bonæ memoriæ, de Postul. Prælat.*).
 Debet tamen secum asportare prius Pallium, licet eo am-
 pliùs uti non debeat, et etiamsi ad Sedem non Metropoli-
 tanum translatus fuisset; quia ex cap. *Ad hoc, de auctor.*
et usu Pallii, Pallium sequitur personam, nec potest alteri

commodari, sed debet cum personâ sepeliri. Mortuus autem Episcopus vestiendus est Pallio posteriori accepto, et primum capiti ejus est supponendum. V. Ferraris, *ib.*, n^{is} 36-40.

Resp. 2° Qui renunciavit Archiepiscopatu non potest amplius uti suo Pallio, et casu quo postea ad aliam vel eandem Sedem Archiepiscopalem adhuc eligeretur, novo indigeret Pallio. Item, si Pallium perdat, novum debet postulare, sed in hoc casu potest Pontificalia exercere donec aliud Pallium obtineat.

Pallium autem concessum, sed non traditum eò quòd contingat Archiepiscopum non posse eo uti, est comburendum, et cineres in sacrario sunt deponendi. S. Congr. Rit., 14 maii 1606 (Ferraris, *ib.*, n^{is} 42-26).

CAPUT III.

DE EPISCOPIS.

ART. I.

DE NOTIONE OFFICII EPISCOPI ET NATURA POTESTATIS IPSI TRADITÆ.

834. « Episcopus græca vox est quæ latinè *Inspectorem* » significat, et quæ munus designat Antistitis, ut populo » sibi commissio præsint, ejusque mores speculetur. » Ita Devoti, lib. 1, tit. 2, sect. 1, § 8. De variis quibus Episcopi appellantur nominibus, vide Mamachium, ap. D. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 4, etc.

« Episcopus, inquit Ferraris (v^o *Episcopus*, n^{is} 2-6), » dicitur *sacerdos summus*, quia ultra suum ordinem » nullus est alius ordo... Dicitur *Præsul*, quia in Concilio » præsidet (cap. *Quod translationem, de tempor. ordin.*). Di- » citur *Antistes*, quia ante alios stans præeminet populo... » Dicitur *Pontifex*...: Pontifex enim, ut ait Scævola... est » dictus à *posse* et *facere*... *Facere* apud veteres *sacrificare* » est. »

855. Quoad rem, definitur Episcopus à D. Bouix (*De Episcopo*, t. 1, p. 93) : « Ille... qui recepit sacerdotii plenitudinem, quatenus à Christo ad regimen ecclesiasticum institutam... Si objicias non verificari definitionem in Episcopis titularibus seu in *partibus infidelium*... Respondeo: verificatur...; quia plenitudo sacerdotii quam et hi recipiunt, in voluntate Christi destinata est ad regimen ecclesiasticum : quamvis ex eâdem voluntate possit Papa *exceptionaliter* aliquos hanc plenitudinem habentes pastoralis officio non applicare. »

856. Sicut Episcopo populus seu portio ovilis Christi solet assignari, ita et Ecclesia specialis, in quâ, tanquam in propriâ sede, munia pontificalia jus exercendi habeat, quæque idcirco vocatur *Cathedralis*. Solus Papa Ecclesiam in Cathedralem erigere potest (Cap. *Præcipimus* 53, c. 16, q. 1).—De unione Episcopi cum suâ Ecclesiâ vide dicta supra (519-525).

857. Item ad solam Papam pertinet determinare uniuscujusque diœcesis limites (694); de quibus adhuc vide dicta supra (358).

858. Duplex est potestas Episcoporum : alia ordinis, jurisdictionis altera : prior est illa quæ ipsi confertur per consecrationem Episcopalem, vi cujus potest quædam sacramenta, Ordinis videlicet et Confirmationis, validè administrare quæ non valent meri sacerdotes ; posterior est potestas quam ipsi habent gubernandi subditos in ordine ad vitam æternam. De duplici illâ potestate vide dicta supra (250-260). Potestas jurisdictionis in Episcopis est præsertim pro foro externo, et sic differt à parochiali potestate. Vide D. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 31-34. Nota etiam quòd potestas jurisdictionis per canonicam institutionem tantummodò conferatur ; potestas verò ordinis per solam consecrationem episcopalem.

859. Quærit. 1º An Episcopi sint presbyteris superiores ?
Respondeo statuendo sequentem propositionem :

Propositio. — Certum est de fide Episcopos esse presbyteris superiores.

Ita definivit Synodus Trident., sess. 23, can. 7 : « Si

- » quis dixerit Episcopos non esse presbyteris superiores...
 » anathema sit. » Vide etiam cap. 4 ejusd. sess.

Constat 1° ex epistolis S. Ignatii martyris, in quibus Episcopi distinguuntur à presbyteris ipsisque superiores exhibentur : sic cap. 8 Epistolæ ad Smyrnæos : « Omnes
 » Episcopum sequimini, ut Jesus Christus Patrem, et pres-
 » byterium ut Apostolos ; diaconos autem revereamini, ut
 » Dei mandatum. » In Epistolâ ad Magnesianos loquens de Damâ illorum Episcopo, sic habet : « Vos decet non fami-
 » liariùs ac superbè uti ætate (juniori) Episcopi ; sed secun-
 » dùm virtutem Dei Patris omnem impertiri illi reverentiam :
 » quemadmodum novi *sanctos facere presbyteros*, non res-
 » picientes ad apparentem juvenilem ordinationem... » Vide alios textus ejusdem Sancti, ap. D. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 9-12.

Item constat ex S. Cypriano (in Epistolâ 11, p. 21, edit. Baluz.) : « Audio quosdam de presbyteris, nec Evangelii
 » memores, nec quid ad nos martyres scripserint cogi-
 » tantes, nec *Episcopo honorem sacerdotii sui et Cathedræ*
 » *reservantes*, jam cum lapsis communicare cœpisse. » — Ex Tertull., libr. *de Baptismo*, c. 17 : « Dandi quidem habet
 » jus summus sacerdos, qui est Episcopus, dehinc pres-
 » byteri et diaconi, non tamen *sinè Episcopi auctoritate*. »

Probat. 2° etiam ex eo quòd assertio Aerii, « *nullum inter*
 » *utrumque* (presbyterum et Episcopum) *discrimen est ; est*
 » *enim amborum unus ordo, par et idem honor ac dignitas* », statim, tanquam hæresis manifesta rejecta fuerit, ut constat ex S. Epiphanio qui illam septuagesimam quintam vocat.

Probari posset multis aliis argumentis à D. Bouix coacervatis, eo præsertim quòd à primis Ecclesiæ sæculis contexeretur accuratè catalogus Episcoporum singularum Ecclesiarum, ad quem provocabant SS. Patres ad confundendos hæreticos : « Edant ergo, inquebat Tertullianus (*De*
 » *Præscript.*, cap. 22) origines Ecclesiarum suarum, evol-
 » vant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones
 » ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem
 » ex Apostolis vel Apostolicis Viris (qui tamen cum Apos-
 » tolis perseveraverit) habuerit auctorem... » Porro si

Episcopis aequales habiti fuissent presbyteri in his Ecclesiæ primordiis, non Episcoporum duntaxat contextus fuisset catalogus, sed et omnium presbyterorum. Ergo presbyteris superiores sunt Episcopi, et illud est de fide.

860. Objiciuntur 1° varii Scripturarum textus ex quibus colligi posse videtur nullum, Apostolorum tempore, exstitisse discrimen Episcopos inter et presbyteros: sic in suâ Epist. ad Titum Paulus, postquam dixerit (cap. 1, v. 5): « Reliqui » te Cretæ ut constituas per civitates *presbyteros*, » ibidem (v. 7) adjicit: « Oportet enim Episcopum sinè crimine esse. »

Item in cap. 20, v. 17, *Act. Apostol.*, dicitur: « Paulus à » Mileto mittens Ephesum vocavit majores natu (græcè » *πρεσβυτερος*) Ecclesiæ: qui cùm venissent ad eum et » simul essent, dixit eis... Attendite vobis et universo » gregi, in quo vos Spiritus S. posuit *Episcopos* regere Ecclesiam Dei. » Ergo primis Ecclesiæ sæculis iidem erant presbyteri et Episcopi. Ergo, etc.

Resp. Duplici præsertim modo præsentem difficultatem solvi: 1° Alii cum Petavio dicunt, primordiis Ecclesiæ, omnes vel plerosque presbyteros simul ordinatos fuisse Episcopos, ut sic plures in promptu essent qui præfici valerent variis urbibus et populis qui quotidie fidem Christianam amplectebantur: quod non impediēbat quominus ex tunc distingueretur Episcopatus à simplici presbyteratu.

2° Alii cum Mamachio dicunt Episcopos vocatos fuisse etiam presbyteros: presbyterum enim sese vocat S. Petrus (1^a Epist., c. 5, v. 1): itemque S. Joannes (2^a Epist., v. 1, et 3^a Epist., v. 1).—Quod non impedit quominus exstitissent etiam tunc meri presbyteri, qui caractere episcopali carebant et ab Episcopis prorsus distincti erant. Sic sentiebat S. Joannes Chrysost. (*Homil. in cap. 1, ad Philipp.*): « An- » tiquitus ipsi etiam presbyteri vocabantur Episcopi et Dia- » coni Christi, et Episcopi presbyteri. Quocirca vel hodie » multi Episcopi ita scribunt: *Compresbytero* et *Condiacono*. » Procedente verò tempore, proprium cuique distributum » est nomen, ut hic quidem Episcopus, ille verò presbyter » appelletur. »

Objic. 2° Plura verba S. Hieronymi quibus clarè pro-

nuntiatur nullum esse discrimen Episcopum inter et presbyterum : sic in Epist. ad Titum super his verbis « *ut* » *constituas per civitates presbyteros* », etc., ait : « Idem est » ergo presbyter qui et Episcopus ; et antequam diaboli » instinctu... diceretur in populis : *Ego sum Pauli, Ego* » *Apollo, Ego autem Cephæ*, communi presbyterorum » consilio Ecclesiæ gubernabantur... Putat aliquis non » Scripturarum, sed nostram esse sententiam, *Episcopum* » et *presbyterum unum esse*... Relegat Apostoli ad Philip- » penses verba dicentis : *Paulus et Timotheus*... omni- » bus Sanctis.... cum Episcopis et Diaconis, etc.... sicut » ergo presbyteri sciunt se ex Ecclesiæ consuetudine, ei » qui sibi præpositus fuerit esse subjectos, ita Episcopi » noverint se, *magis consuetudine quàm dispositionis Domi-* » *nicæ veritate, presbyteris esse majores*, et in communi » debere Ecclesiam regere, imitantes Moysen, qui cum » haberet solus præesse populo Israel, 70 elegit, cum qui- » bus populum judicaret. » Eandem doctrinam S. Hieronymus defendit in suâ ad Evagrium epistolâ. Vide ap. D. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 24.

Resp. 1° Certum est S. Hieronymum clarè distinxisse inter Episcopum et presbyterum : in ipsâ enim epistolâ ad Evagrium sic ait : « Quid enim facit, *exceptâ ordinatione*, » Episcopus quod presbyter non faciat ? » — Ergo juxta S. Doctorem, presbyter non potest facere ordinationem, sed solus illam peragere valet Episcopus.

Ad cap. 26 Evangelii S. Matth. sic habet idem S. Doctor : « Quod fecerunt et Apostoli, per singulas provincias ordi- » nantes *presbyteros et Episcopos*. » Ergo distinguebat illos duos gradus. Sic adhuc habet in Epistolâ ad Marcellum : « Apud nos Apostolorum locum Episcopi tenent. Nec da- » bium quin de 12 Apostolis sermo sit, de quorum fontibus » derivatæ aquæ totius mundi siccitatem rigant. Juxta has » aquas 70 creverunt palmæ, quos et *secundi ordinis sacer-* » dotes intelligimus præceptiores. »

Tandem idem S. Doctor tenet naufragium in portu facere, qui nullum discrimen putant intercedere presbyterum inter et Episcopum. « Nihil interest, scribit, inter

» presbyterum et Episcopum ; eadem Dignitas nâttentis
 » (Episcopi) et missi (presbyteri) : hoc satis imperitè ; in
 » portu, ut dicitur, naufragium. » (Adv. Joann. Hierosoly-
 mitan. Episc.)

Clarè hæc manifestant magnum interesse, ex S. Hieronymo, discrimen inter Episcopum et presbyterum. Si ergo verba in objectione relata in bonum sensum intelligi non possunt, dicendum erit sibi contradicere S. Doctorem, proinde nullam esse ipsius auctoritatem : sed in bonum sensum posse reduci necessariò dicendum est, alioquin explicari non valeret quomodo S. Hieronymus non habitus fuerit in hoc puncto hæreticus, sicut reverà prius habitus fuerat Aerius, statim ac negaverat Episcopos meris presbyteris superiores esse.

Porro diversimodè objecta verba S. Hieronymi catholicè explicant interpretes : alii enim, juxta allatam in primâ objectione Petavii responsionem, volunt S. Doctorem locutum fuisse de presbyteris qui, ut primitus solebat fieri, ordinati erant etiam Episcopi ; alii autem contendunt Hieronymum locutum fuisse, non de eo quod erant in jure presbyteri, sed de eo quod erant primitus ex consuetudine : quamvis enim semper de jure Episcopi fuerint superiores presbyteris, tamen ex consuetudine, primitus communi presbyterorum consilio gubernabant Ecclesias. « Unde, ait » D. Bouix, *De Episcopo*, tom. 1, p. 29, in hoc uno tan-
 » dem æquales initio Episcopos et presbyteros pronuntia-
 » vit Hieronymus, in *nomine* scilicet et in *exercitio* potes-
 » tatis administrandæ. » Et hoc quidem contigisse ex Ecclesiasticâ dispositione existimavit.

Quædam alia objiciuntur ex epistolis S. Clementis ; sed vide eorum solutionem ap. D. Bouix, *De Episc.*, t. 1, p. 20.

861. Quærit. 2º Sub quonam respectu Episcopi sint presbyteris superiores ? — Ordine tantum ? — An etiam jurisdictione ?

Resp. Certum, imò de fide est eos esse superiores presbyteris ratione ordinis, proinde ex institutione divinâ. Etenim habent potestatem ordinandi et confirmandi quam non habent simplices presbyteri, ut dicemus infra (1720-1723); et

constat can. 7. sess. 23. Conc. Trident., multisque aliis monumentis traditionis à D. Bouix relatis, *ib.*, p. 35. etc. Sufficiat hic annotare ideo ordinationem Ischiræ fuisse habitam ut nullam à Concilio Alexandrino et à S. Athanasio, quia presbyter fuerat ordinatus a Collutho qui presbyter tantum, se finxerat Episcopum. Item S. Chrysost. (*Homil.* 41. in *Epist. ad Thimothe.*, n° 1) de Episcopis sic habet: « Ordinatione solâ superiores sunt : atque hinc tantum patet eos presbyteris præstare. »

Quoad jurisdictionem, patebit ex dicendis in quaestionibus subsequentibus. Episcopos fuisse pariter à Christo institutos ut simplicibus presbyteris clericis ac laicis ordinariè præessent.

862. Quærit. 3° An et quatenus Episcopi sint Apostolorum Successores ?

Resp. 1° Certum esse Episcopos in aliquo sensu verè Apostolis successisse : constat ex sess. 23. cap. 4. Concil. Trident., et pluribus aliis argumentis, ap. D. Bouix (*ib.*, p. 41) evolutis.

863. Resp. 2° Ut intelligatur quonam sensu Episcopi Apostolis successerint, observandum est singulos Apostolos habuisse à Christo cum plenitudine sacerdotii jurisdictionem universalem, Petro tamen tanquam Superiori subjectam. Multa momenta in probationem afferri possent (v. Bouix, *ibid.*) ; sufficiat allegare verba S. Matth. (cap. 18, v. 18) : « Amen dico vobis quæcumque alligaveritis. » etc. ; verba S. Marci (cap. 16, v. 15) : « Euntes in mundum » universum, prædicate omni creaturæ ; » et insuper verba S. Joann. (cap. 20, v. 21), et S. Matth. (cap. 28, v. 18). — « Omnes Apostoli, inquit Suarez, acceperunt à Christo Domino jurisdictionem et spirituales potestates in totam Ecclesiam et in totum orbem. Conclusio est certa et communis. » (*Tract. de Fide*, part. 1, disp. 10, sect. 1, n° 1.) Vide etiam Bellarm., *De Romano Pontifice*, lib. 4. cap. 22. Hoc prænotato :

864. Dicendum est 1° Præter Romanum Pontificem, et Episcopum Hierosolymitanum, nullum Episcopum esse Successorem Apostolorum, eo sensu quòd Sedes quam

quisque eorum occupat, aliquem ex Apostolis in primum Episcopum habuerit : Sedes autem Antiochena primum quidem fuit occupata à S. Petro, dici tamen nequeunt Patriarchæ Antiocheni Petro propriè successisse.

865. Dicendum 2° Episcopos non esse Apostolorum successores quoad universalem in toto mundo jurisdictionem : nam jurisdictio, à Christo generaliter Apostolis commissa, erat in eis (Petro tamen excepto) extraordinaria, nec data ut permanenter in cæteros Episcopos transfunderetur : id probat D. Bouix multis argumentis (*ib.*, tom. 1, p. 50-53). Sufficiat hic sequentia referre : 1° Episcopi Hierosolymitani erant certè successores unius Apostolorum, videlicet S. Jacobi : constat tamen, etiam à primordiis Ecclesiæ, ipsorum jurisdictionem non se extendisse ultra civitatem et illius confinia, aut ad summum ultra Palestinam, prout constat ex quamplurimis antiquitatis documentis.

2° In canone 28 Apostolorum sic decernitur : « Episcopus » non audeat *extra fines suos* ordinationes facere in civitatibus aut pagis ipsi non subditis. »

3° In Concilio Constantinopolitano (anni 381) sic statutum reperitur : « Secundum regulas, constitutus Alexandriae quidem Episcopus, ea quæ sunt in Ægypto tantum » gubernet : Orientis autem Episcopi solius Orientis curam » gerant... Sed et Asianæ diocesis Episcopi ea quæ sunt » in Asiâ et quæ ad Asianam tantummodo Ecclesiam » pertinent, gubernent, etc. »

Vide apud D. Bouix (*ib.*, p. 138, etc.) quomodo respondeatur textui S. Cypriani : « Episcopatus unus est, cujus » *a singulis in solidum* pars teneatur. »

866. Dicendum 3° Episcopos esse successores Apostolorum quoad potestatem ordinis. De hoc nulla est controversia.

867. Dicendum tandem 4° Episcopos esse successores Apostolorum, non quoad æqualitatem, sed duntaxat quoad similitudinem jurisdictionis : in hoc enim jurisdictio Episcoporum similis est jurisdictioni Apostolorum, quod sicut Apostoli post Petrum erant primi, ita Episcopi in diocesis sibi commissis sunt superiores presbyteris, reliquis

clericis et laicis, et Ecclesiæ principes meritò vocantur. V. Bouix (*ib.*, tom. 1, p. 53).

868. Quærit. 4º An à Deo vel à Papâ Episcopi jurisdictionem immediatè accipiant?

Nota hic agi de potestate jurisdictionis quam habent Episcopi prout sunt *singuli*, non autem de eâ quæ ipsis a quibusdam tribuitur quatenus *collegium* seu *corpus Episcopale conflant*.

869. Resp. Circa hanc quæstionem duplicem adesse sententiam :

Prima tenet Episcoporum jurisdictionem esse immediatè à Christo, hoc nempe sensu : instituendo in suâ Ecclesiâ episcopatum, Christus quidem creandis usque ad finem mundi Episcopis voluit jurisdictionem conferre, et hoc in ipsâ eorum ordinatione, sed ita tamen ut hæc jurisdictio ligata remaneret, nec foret ad actum reducibilis donec S. Pontifex approbato Episcopo territorium et subditos assignasset.

870. *Secunda* sententia concedit Christum ita instituisse Episcopos ut in varias partes Ecclesiæ debeant præfici; at simul contendit jurisdictionem singulis Episcopis immediatè conferri, non à Christo et in ipsâ eorum consecratione, sed à Romano Pontifice, et per actum quo Papa eis regendas diœceses committit (Bouix, *ib.*, t. 1, p. 55, 56). Hæc controversia magno animorum æstu agitata in Synodo Tridentinâ anno 1562, indecisa remansit. Bened. XIV, *de Syn.*, lib. 4, cap. 4, nº 2.

Præsens controversia non est de nomine tantum, inquit Bouix (ut supra, p. 60) : admissâ enim priori sententiâ, quamvis Papa jurisdictionem restringere et adimere possit,

¹ Juxta Bolgenium, fuit immediatè à Christo Episcopis collata universalis jurisdictio, non quatenus singulis, sed quatenus corpus episcopale cum suo capite Pontifice Romano componentibus; cui universali jurisdictioni participant etiam Episcopi quibus diœcesis propria non assignatur. Hæc Bolgenii opinio rejicitur a D. Bouix tanquam nova, doctrinæ a gravioribus auctoribus traditæ adversans et destruens regimen Ecclesiæ monarchicum (*ibid.*, p. 85-88). Unde quidquid potestatis universalis habent Episcopi collectivè sumpti, sive in Concilio œcumenico, sive extra, à Papâ recipiunt.

id tamen neque licitè neque etiam validè poterit sinè *justâ causâ*.

Econtra, si amplectatur secunda sententia, quantumvis contendat Episcopus sinè justâ causâ sibi restrictam aut ademptam fuisse jurisdictionem, fateri tamen cogitur *validè* id peractum fuisse : quia in hac sententiâ tota Episcopi jurisdictio a voluntate S. Pontificis dependet. Equidem illicite aget Pontifex, si sic agat *absque justâ causâ* : at de valore actûs non poterit dubitari.

Hæc tamen consequentia D. Bouix (*ib.*, p. 61) saltem dubia videri debet : quamvis enim Episcopus suam jurisdictionem accipiat directè à Papâ, nihilominus vinculum quo Episcopus suæ Ecclesiæ devincitur, probabilius est juris divini, ut ipsemet D. Bouix (*ib.*, p. 368) probat ex cap. *Inter. de translat. Episcop.* : proinde sinè justâ causâ non videtur posse dissolvi. Vide etiam infra, object. 2^m.

Febronius hanc posteriorem sententiam *novam* dicere ausus fuit : sed ob id sic Zaccaria eum redarguit (ap. Bouix, *ib.*, p. 61) : « Quæ isthæc audacia est, *novam* et *falsam*, » *sacrae Scripturae contrariam* appellare doctrinam quam » divus Thomas, quam S. Bonaventura, quam plerique » omnium ordinum nationumque theologi tradiderunt ? (*Antifebron. vindic.*, dissert. 3. cap. 2, n° 6.)

871. Hæc secunda sententia à D. Bouix validis stabilitur argumentis : nempe I. Ex scripturæ verbis : *Tu es Petrus*, etc., *Pasce agnos meos* : his enim verbis probatur, ut supra diximus, S. Pontificem plenam habere potestatem in universalem Ecclesiam, in agnos et oves, in Episcopos et fideles : sed si Episcopi immediatè à Christo acciperent potestatem in suam quisque diocesim, quomodo plena gubernandi universalem Ecclesiam, agnos et oves. Summo Pontifici tradita fuisset ?

II. Ex innumeris traditionis monumentis hanc S. Pontifici tribuentibus potestatem : sufficiat referre 1° S. Optati Milevitani verba (lib. 7, contra Parmenam) : « B. Petrus... » *claves regni cælorum, communicandas cæteris, solus » accipit.* »

2° S. Gregorii Nysseni : « *Per Petrum* Episcopis dedit

(Christus) clavem cœlestium donorum (t. 2. p. 746, edit. Paris., 1615).

3° S. Innocentii I : « Sciennes quid Apostolica Sedi...
 » debeat à quo ipse *Episcopatus* et *tota auctoritas nominis*
 » *hujus emerit.* » (Epist. ad Conc. Carthag.)

4° S. Thomas (*Contra gentes*, lib. 4. c. 7) : « Petro soli
 » promisit : *Tibi dabo claves regni cœlorum.* ut ostende-
 » retur potestas clavium *per eum ad alios derivanda*, ad
 » conservandam Ecclesiæ unitatem. »

III. Ex variis argumentis theologicis : 1° « Qui tenent im-
 » mediatè à Christo conferri Episcopis jurisdictionem, de-
 » bent alterum ex his duobus admittere, videlicet : conferri
 » hanc jurisdictionem, vel in instanti Episcopalis consecra-
 » tionis, vel in instanti præconizationis seu assignationis
 » territorii. »

Primum dici nequit : nam de essentiâ jurisdictionis est
 ut sit in *aliquos subditos* et quidem determinatos : juris-
 dictio enim in *nullas* personas determinatas, idem rigore
 est ac nulla jurisdiction, cum non potius in unam quam in
 alteram personam exerceri valeat ; porro in instante Episco-
 palis consecrationis non assignantur subditi nec determi-
 natur diœcesis. Ergo, etc.

Nec etiam *secundum* dici potest : nam admitti nequit
 intervenire Christum ubi inutilis est ipsius interventio ; sed
 inutiliter Christus daret ipse jurisdictionem quando Ecclesia
 valet præstare, et, consentientibus adversariis, persæpe
 præstat : etenim aliquando Papa confert jurisdictionem
 presbyteris qui non sunt consecrandi Episcopi ; nuper in
 coloniis nostris, Pius IX disposuit ut, Sede vacante, Episco-
 palis jurisdictio exerceretur a Vicario Generali Episcopi
 defuncti ; eam ordinarie exercet Capitulum in eodem casu ;
 communicatur Episcopis consecrandis, proinde adhuc so-
 lum presbyteris. Jam verò nemo dixerit ejusmodi presby-
 teris competere jurisdictionem *ex jure divino*, aut ipsis
 immediate conferri à Christo. Ergo ipsis per S. Pontificem
 confertur ; proinde Ecclesia Romana hanc habet potesta-
 tem, et ipsâ eam exercente, inutiliter recurreretur ad
 Christum, dicendo ab illo conferri Episcopis in instanti ipso-

rum præconizationis aut assignationis territorii ipsis factæ. Ergo, etc.

2° Juxta adversarios, immediatè à Christo jurisdictionio Episcopis confertur in eo instanti quo consecrantur, sed hæc jurisdictionio manet ligata donec à Papâ ipsis assignetur territorium. Porro ut hujus opinionis falsitas pateat duo sufficiunt: nempe 1° quòd ante consecrationem Episcoporum, Papa valeat ipsis, jurisdictionem conferre non tantum ligatam, sed actu exercibilem; 2° quòd, hoc probato, jam admitti nequeat dicta jurisdictionis collatio à Christo in instanti consecrationis facta. Atqui hæc duo constant.

Primum certum est: antequam enim consecrentur, post eorum in Consistorio promotionem, electi Episcopi suæ diœcesis capere possessionem, ipsamque administrare valent; et reverà sic agere solent Episcopi omnes.

Secundum pariter constat: nam, si instituti à Romano Pontifice, jam ante suam consecrationem, jurisdictionem habeant, dici nequit eos hanc jurisdictionem accipere à Christo *in instanti consecrationis*. Non enim tunc recipitur quod jam habetur.

Nec dicas hoc tantum valere pro casu quo jurisdictionio confertur à Papâ nondum consecratis, non verò pro casu quo consecratio Episcopalis præcedit assignationem diœcesis à Papâ factam: nam respondetur non esse rationem cur S. Pontifex possit conferre jurisdictionem in uno casu et non in altero: cum illud faciat propter plenitudinem potestatis quam habet *gubernandi universalem Ecclesiam et singulas diœceses*; hoc autem non admissio, hæc absurditas sequeretur, alios nempe Episcopos jurisdictionem habere à Papâ, et alios à Christo; cum tamen adversarii asserant omnes Episcopos à Christo immediatè accipere jurisdictionem. Vide alia argumenta apud D. Bouix, *ibid.*, p. 67, etc.

872. Objicies 1° Verba S. Pauli (*Act. Apost.*, c. 20, v. 28): « Attendite vobis et universo gregi in quo vos Spiritus S. posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei. » Ergo, non à Papâ, sed à Deo seu S. Spiritu, Episcopi potestatem accipiunt.

Resp. *Episcopos positos esse quidem à Spiritu S. regere Ecclesiam Dei*, sed mediante S. Pontifice. Sicut enim Ecclesia condendo canones in Conciliis dicit: *Visum est Spiritui S. et nobis*, et tamen canones non ideo vocantur jus immediatè divinum, ita Episcopi dum à Papâ recipiunt jurisdictionem, censentur quidem positi à Spiritu S. ad regendas suas diœceses, sed non ideo immediatè à Spiritu S. recipiunt jurisdictionem.

Objicies 2º Episcopi non sunt Vicarii Papæ: atqui tales essent si a Papâ reciperent jurisdictionem. Ergo, etc.

Resp. D. Bouix (*ibid.*, p. 77): « Stare... simul possunt » hæc duo: quod Christus voluerit ut à Papâ singuli Episcopi suam jurisdictionem acciperent, et quod etiam voluerit ordinariè constitui à Papâ Episcopos, non tanquam Vicarios ad nutum revocabiles, sed tanquam pastores ac principes, qui proprio nomine commissas sibi Ecclesias regerent, nec deberent *nisi ex justâ causâ* removere; hæc duo, inquam, nullatenus inter se repugnant, ac proinde inanis est objectio. » Vide magis evolutam hanc quæstionem apud eundem (*ibid.*, p. 104, etc.).

Plura alia objiciuntur quorum solutio invenitur ap. D. Bouix (*ib.*, p. 74-81).

873. Quærit. 5º An Episcopi jurisdictionem immediatam, vel solum mediatam habeant in suos diœcesanos? — Vide supra (288).

Resp. A quibusdam, cum auctore libri cui titulus: *Pouvoirs légitimes du premier et du second ordre*, contendit Episcopos non esse immediatos pastores fidelium ipsis commissorum, sed parochis solummodo pertinere, jure divino, illorum curam immediatam, ita ut Episcopis nihil aliud ferè remaneat quàm invigilare ut sacerdotes suum munus expleant, et eorundem negligentiam supplere (V. Lequeux, nº 265). Hoc autem est error, et contrarium est omninò tenendum.

1º Parochi, ut infra probabimus (1295, etc.), sunt tantum institutionis ecclesiasticæ, nec ante quartum sæculum exstiterunt: per quatuor enim priora sæcula, sacerdotes

fidelibus non administrabant sacramenta nec ipsum baptismum, nec missas celebrabant sinè veniâ Episcopi, qui per se vel per alios clericos, presbyteros aut diaconos, hæc omnia suis præstabat ovibus; sufficiat hic referre canonicum 38 Apostolicum : « Presbyteri et diaconi *sinè sententiâ* » Episcopi nihil perficiant. *Ipse est enim cujus fidei populus est creditus, et à quo animarum ratio exigitur.* »

2° Probabimus (infra 1371, etc.) ex S. Thomâ, confessionem Episcopo vel ipsius delegato factam, invito licet parochio, esse validam, etiam Paschatis tempore; sed hoc supponit immédiatam esse Episcopi jurisdictionem.

Ergo, etc.

In Clement. *Dudum*, Concil. Viennensis dicitur : « In » Ecclesiis parochialibus, fratres (mendicantes) nullatenus » audeant prædicare nisi à parœcialibus sacerdotibus invitati, et de eorum beneplacito..., nisi Episcopus vel Præ-

3° In Comitibus Cleri Gallicani, anno 1665, statutum fuit : « L'assemblée a résolu de faire enseigner aux fidèles.... » que leur principale fonction (des Évêques) étant celle de » prêcher la parole de Dieu, ils le peuvent faire quand ils » veulent, et administrer les sacrements, même de pénitence, et célébrer les mariages dans toutes les paroisses » et églises de leurs diocèses, soit par eux-mêmes, soit » par ceux qu'ils choisiront et qu'ils commettront pour ces » fonctions, même sans le consentement des curés, lorsqu'ils le jugeront convenable et utile au salut des âmes, » comme ayant plus de pouvoir et d'autorité dans les paroisses que les curés même. » *Mémoire du clergé*, t. 11, p. 684.

Plures propositiones excerptæ à præfato libro : *Pouvoirs du premier et du second ordre*, damnatæ fuerunt à Facultate Parisiensi. anno 1733, quarum 34ª sic habet : « Le » Concile de Trente n'a pas dit que l'Évêque avait plus de » puissance pour l'administration des sacrements que le » curé même. » — « Hæc propositio, inquit Facultas, est » *falsa, de juribus Episcoporum detrahens*, et intellecta eo » sensu quòd Episcopus per se non possit munia parochio-

» rum in quâlibet parochiâ sibi subditâ exercere, *est hæretica.* » Vide Lequeux, n° 265.

In probationem posset etiam allegari Concil. Trid., sess. 24, c. 1, *de reform.*, ubi dicitur : « Qui aliter quàm » præsentem parochum vel alio sacerdote, de ipsius parochi, » seu *Ordinarii* licentiâ, matrimonium contrahere attente » *tabunt, etc.* »

874. Ex responsione ad præcedentem quæstionem, deducitur Episcopum posse mandare, invito parochum, ut in aliquâ parochiâ fiant extraordinaria exercitia : prædicationes nempe, vel missionum actus, etc. Id etiam fuit agnitum à Potestate temporali in Galliâ : citantur enim à Lequeux, n° 266, unum Arrestum Consilii Regii anni 1675, et Decretum Regium ejusdem anni. Idem est dicendum in Ecclesiis Cathedralibus, Capitulis non consentientibus. Vide *Mém. du Clergé*, tom. 3, col. 1077, 1157, et t. 2, col. 1611.

875. Quærit. 6° An in Conciliis œcumenicis Episcopi sint meri Consiliarii Romani Pontificis, vel etiam veri Judices et Legislatores ?

Resp. cum Bened. XIV (*De Synodo*, lib. 13, cap. 2, n° 2) : « Episcopi in Concilio Generali S. Pontifici assident, » non tanquam meri *Consiliarii*, *verum etiam tanquam judices.* » Et eodem modo sentiunt Melchior Cano, Bellarminus et cæteri communiter, estque hæc sententia *tenenda*, inquit Bouix (*De Episcopo*, tom. 1, p. 111), qui illam probat ex actibus Apostol., c. 15, v. 16, et praxi constanti Conciliorum Generalium. Vide alia apud eundem.

876. Nec dicatur exinde sequi Episcopos habere jurisdictionem in universalem Ecclesiam, cum in Concilio œcumenico quilibet Episcopus pronuntiet quoad totam Ecclesiam : nam nihil repugnat quòd hæc universalis jurisdictio Episcopis à Papâ concedatur, modò non intelligatur de concessâ potestate quæ non indigeat S. Pontificis approbatione, cum infallibilitas et suprema Papæ auctoritas sint incommunicabiles quoad earum plenitudinem. V. Bouix, *ib.*, p. 113.

877. Igitur, ut ait idem (p. 129) : « Quando in Concilio œcu-

» menico agitur de definiendo dogmate. jam antea definito
 » à Papà vel ab aliis Conciliis Generalibus. Episcopi ita
 » sunt judices ut teneantur judicare quod jam definitum
 » est; si agatur de definiendo dogmate nondum definito,
 » ita sunt judices ut eorum judicium vim definitionis con-
 » scientiam obligantis non habeat. nisi per assensum et
 » confirmationem S. Pontificis; si agatur de condenda
 » disciplinari lege, ita sunt judices et legislatores ut eo-
 » rum lex non obliget, nisi à Papà fuerit firmata. » Vide
 hæc explicata et probata apud eundem (*ib.*).

878. Quærit. 7° An possint in eâdem diœcesi constitui duo Episcopi?

Resp. Negativè, regulariter loquendo, quippe id fuit à Concilio Lateran. IV prohibitum his verbis: « Prohibemus
 » autem omninò ne una eademque civitas sive Diœcesis
 » diversos Pontifices habeat. tanquam unum corpus di-
 » versa capita, quasi monstrum. » Cap. *Quoniam, de Offic. Judic. Ordin.* Jam idem fuerat vetitum a Concilio Nicæno, can. 83.

Excipiendi sunt tamen 1° Casus ubi Episcopo infirmo vel aliâ difficultate laboranti, dandus est coadjutor; 2° Casus ubi in civitate aut diœcesi essent duo populi ritûs aut idiomatis diversi.

879. Item regulariter uni Episcopo committi non possunt duo vel plures diœceses. Ita ex Concil. Trident., sess. 7, cap. 2, *de reform.*; — Bouix, *De Episcopo*, tom. 1, p. 315.

Ex constitutione Bened. XIV *Etsi Pastoralis*, §§ 7 et 9, Episcopi latini jurisdictionem ordinariam habent in Græcos et Albanenses in suis diœcesibus commorantes: sed Episcopi græci latinos ordinare nequeunt sub pœnâ suspensionis. V. Ferraris, v^o *Episcopus*, art. 6, n° 133, etc. Decernitur in Concilio Lateranensi IV, ut si, in eâdem civitate, habitent populi mixti, moribus et linguâ diversi, Episcopus sibi adjungat Vicarium qui populis sacramenta ministret. Vide *Prælect. S. Sulpicii*, n° 428 in fine, et infra dicenda (4158).

Scholia.

880. 1° Ex dictis in responsione ad secundam objectionem quæstionis 3^æ. Christus suam Ecclesiam constituens voluit ut variæ ipsius partes, regulariter committerentur regendæ Episcopis ordinariâ potestate pollentibus. Id constat ex Concil. Trid. (sess. 23, cap. 4), ubi in probationem adducuntur verba Apostoli: « In quo vos Spiritus S. » posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei. » Vide alia argumenta ap. D. Bouix, *ibid.*, tom. 1, p. 82.

Diximus *regulariter*: nam extraordinariè et justis de causis, potest S. Pontifex simplici Presbytero, Vicario Apostolico aut Capitulo, hanc vel alteram Diœcesim regendam committere: sæpe enim nocivum foret si, mortuo Episcopo, nullius Episcopalem jurisdictionem exercere valeret. Unde cùm Christi voluntas intelligi non debeat eo modo qui noxius Ecclesiæ esset, dicendum est voluisse ut suus in terris Vicarius possit, *exceptionaliter et justis de causis*, à generali ordinatione recedere.

Sed non potest S. Pontifex omnes simul mundi Episcopos deponere et omnes diœceses regere per Vicarios, ita ut jam non sint in Ecclesiâ Episcopi qui tanquam Ordinarii et proprio nomine Ecclesias regant; quia sic subverteretur constitutio Ecclesiæ à Christo determinata (Bouix, *ibid.*, tom. 1, p. 109, etc.).

881. 2° Jurisdictio ordinaria cujuslibet Episcopi in commissâ sibi diœcesi, non excludit ordinariam jurisdictionem S. Pontificis in eâdem diœcesi, et ita semper debet intelligi ut sit subjecta Papali huic jurisdictioni: illud constat ex dictis supra de Primatu S. Pontificis.

Plura de Episcopis tractanda remittimus ad speciales articulos in decursu operis inveniendos; sic n^{ls} (1729-1740) dicemus de Episcopatu prout est ordo.

De Electione Episcoporum diximus supra (428-440); de Dimissione (499, etc.); de Translatione (520, etc.); de Revocatione (540-550).

ART. II.

DE VARIIS OFFICIIS ET POTESTATE EPISCOPORUM.

In 20 paragraphos præsentem articulum dividemus, pro varietate officiorum et potestatis Episcoporum.

§ 1.

De Obligatione residentii.

882. — 1° Quidquid sit de quæstione, an jure divino vel solum jure Ecclesiastico Episcopi ad residentiam teneantur (quod dubium expendemus infra (1449) de Parocho; nam quod dicitur de Parochis in hoc puncto, applicandum est, a fortiori, Episcopis), certum est Episcopos, etiamsi Cardinales exstent, ad residentiam, saltem ex jure Ecclesiastico, teneri. Etenim « declarat Sacrosancta Synodus » Trid. (sess. 23, cap. 1) omnes Patriarchalibus, Metropolitanis ac Cathedralibus Ecclesiis quibuscumque, quocumque nomine et titulo præfectos, etiamsi S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales sint, obligari ad personalem in suâ Ecclesiâ vel Diœcesi residentiam, ubi injuncto sibi officio defungi teneantur; neque abesse posse, nisi ex causis et modis infra scriptis. »

883. 2° Non minus certum est residentiam, ad quam Episcopi tenentur, intelligendam esse, non de materiali duntaxat et otiosâ, sed de formali et laboriosâ; illud constat ex Bullâ *Grave*, Bened. XIV, 15 aug. 1741, ubi declaratur residentiam non esse veram, nisi sit formalis; et clarè etiam eruitur ex verbis modò relatis Concilii Tridentini, nempe: *ubi injuncto sibi officio defungi teneantur*. Vide S. Liguor., lib. 4, n° 127, dub. 3; Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 5.

884. — 3° Episcopus residentiae obligationi satisfacit residendo intra diœcesim, prout constat ex verbis supra allatis Concil. Trident., *in suâ ecclesiâ vel diœcesi*, et Bullâ Benedicti XIV *Ubi primum*, 3 decemb. 1740, in quâ dicitur: « Personalem in Ecclesiâ vestrà vel diœcesi servetis residentiam. » S. Liguor., lib. 4, n° 124; Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 5, etc.; Ferraris, v° *Episcopus*, art. 3, n° 14, qui addit: « Modò vadat ad Cathedralē, temporibus

» præscriptis à S. Concil. Trident., sess. 23, cap. 1,
 » S. Cong. Episc., 17 decemb. 1649. » Ut statim dicturi
 sumus ex Concil. Trident. (885).

885. Quærit. 4° An nunquam liceat Episcopis à suâ
 diœcesi abesse?

Resp. « Quoniam, inquit Concil. Trident. (sess. 23,
 » cap. 1), qui aliquantisper tantum absunt, ex veterum
 » canonum sententiâ, non videntur abesse... Sac. Synodus
 » vult illud absentiae spatium, singulis annis, sive con-
 » tinuum sive interruptum, nullo pacto debere duos aut
 » ad summum tres menses excedere; et haberi rationem,
 » ut id æquâ ex causâ fiat, et absque ullo gregis detri-
 » mento: quod an ita sit, abscedentium conscientiae re-
 » linquit.... Eisdem interim admonet et in Domino hor-
 » tatur, ut per illius temporis spatium, Dominicis Adventus,
 » Quadragesimæ, Nativitatis, Resurrectionis Domini, Pen-
 » tecostes, item et Corporis Christi diebus, quibus refici
 » maximè et in Domino gaudere Pastoris præsentia oves
 » debeant, ipsi ab Ecclesiâ suâ cathedrali ullo pacto absint,
 » nisi episcopalia munia in suâ diœcesi eos aliò avocent. »

886. Licitum est ergo Episcopis à suis diœcesibus abesse
 per duos vel ad summum tres menses; sed illud non potest
 fieri nisi *ex æquâ causâ et absque ullo gregis detrimento*.

« Quibus verbis, inquit Bened. XIV, Bulla *Ad universa*,
 » 3° Nonas decembris 1746, animi levitas, oblectationum
 » cupiditas, aliæque fuites causæ excluduntur. » Vide
 etiam Encycl. 3 dec. 1740, *Ubi primum*.

Dicunt verò Roncaglia, Elbel cum Barbosâ et aliis,
 « Sufficere pro tali absentia excusandâ, causam etiam
 » relaxandi animum, vel consanguineos aut amicos in-
 » visendi. Attamen Palaus... Vasquez... cum aliis, dicunt
 » præfatas causas non sufficere, nisi fortè ad mensem, qui
 » reverà benè satis est ad animum relaxandum; dum è
 » converso Concilium.... pro sufficientiâ causæ æquæ...
 » remittit conscientiis Episcoporum, et sedulò monet, ne
 » salutis periculo ob hoc se committant. » S. Lig., l. 4, n° 122.

887. Pro trimestri absentia Episcopi non indigent licen-
 tia S. Sedis. Plures casus circa illorum trium mensium

absentiam jam resoluti ab Urbano VIII, memorantur à Bened. XIV in Constit. *Ad universa*, nempè : « Non licere » trimestrem absentiam conjungere sive cum eo tempore » quo permittitur Episcopis post suam promotionem in » Urbe commorari, sive cum eo quod ad peragendam Sacrorum Liminum visitationem, eisdem concessum fuit : » neque fas esse absentiae tempora ita disponere, ut tres » postremi menses unius anni continuentur cum tribus » prioribus mensibus anni subsequents ; sicut etiam vetitum est prædictos menses conjungere cum eo anni tempore quo propter aeris insalubritatem alicui Episcopo permittitur extra diocesim degere, ne scilicet continuatis absentiae temporibus, vernos simul et æstivos menses, sive æstivos unà cum autumnalibus, extra diocesim duci contingat. Denique... declaratum fuit prædictam trium mensium vacationem intra cujusque anni limites coerceri, ut qui, uno anno, usus eâ non fuerit, non ideo, sequenti anno, diutius ab Ecclesiâ suâ abesse valeat. »

888. Quærit. 2° An liceat aliquando Episcopis ultra trimestre à suis diocesibus abesse ?

Resp. Sic habere Concil. Trident. (sess. 23, cap. 1, *de ref.*) : « Cùm christiana charitas, urgens necessitas, debita » obedientia ac evidens Ecclesiæ¹ vel reipublicæ utilitas » aliquos nonnunquam abesse postulent, decernit eadem » Sacrosancta Synodus has legitimæ absentiae causas à » B. Romano Pontifice, aut à Metropolitano, vel eo absente, » Suffraganeo Episcopo antiquiori residenti, qui idem Metropolitani absentiam probare debebit, in scriptis esse approbandam, nisi cùm absentia inciderit propter aliquod munus et reipublicæ officium, Episcopatibus adjunctum. »

889. Igitur ex quatuor illis causis : *Christiana Charitas*, etc, Episcopi possunt legitimè abesse ultra trimestre ; sed in his casibus regulariter requiritur licentia in scriptis data à S. Pontifice² ; hanc licentiam pariter quidem, juxta

¹ Censetur casus contingere quando Episcopus abest ad prosequendum jura Ecclesiæ suæ vel propria.

² Asserit Lequeux hanc legem non vigere apud nos (n° 271). An autem reverà non observetur penitus ignoramus.

Concil. Trident., concedere valent tam Metropolitani quàm, illo absente, antiquiores Suffraganei residentes : sed quoad hoc Concil. Trident. fuit reformatum ab Urbano VIII, in Constitutione *Sancta Synodus*, 12 decembris 1634, confirmatâ per Bullam *Ad universa* Bened. XIV, in quâ Episcopis prohibetur ne à suis diocesisibus discedant, *nisi obtentâ prius à Nobis et Romano Pontifice pro tempore existente licentiâ præfatâ*.

890. Causæ supra enuntiatae à Concil. Trid., regulariter non legitimant absentiam Episcoporum nisi in quantum accedit pontificia licentia, ut patet ex eodem Concilio et præfatis Urbani VIII et Bened. XIV Constitutionibus. Quidam tamen casus sunt excipiendi :

1° Absque ullâ licentiâ possunt Episcopi, ad visitanda Sacra Limina, à suis diocesisibus abesse per quatuor menses, si diocesis intra Italiam existat ; per septem verò menses, si sit extra. Ita Urbanus VIII in præfatâ Bullâ *Sancta Synodus*, § 12.

2° Absque ullâ licentiâ abesse possunt Episcopi ut intersint Concilio Provinciali vel Comitii Generalibus, quando ratione muneris seu officii propriis Ecclesiis adjuncti, ad eos pertinet ejusmodi cœtibus interesse : constat ex eadem Bullâ Urbani VIII, § 10 ; et Concil. Trident. supra relato ¹. Observandum tamen quod addit Urbanus VIII (*ibid.*) : « Nolumus posse aliquem se excusare (à » non petendâ licentiâ), prætextu cujuscumque servitii » quomodolibet præstiti et præstandi pro gerendis et tractandis negotiis quorumcumque principum, aut rerum » publicarum, regnorum et provinciarum ; nec etiam ratione cujuslibet jussionis vel mandati eorum vel earum ;

¹ Dubitat verò D. Bouix (*De Episcopo*, t. 2, p. 14) an præfata decisio sit applicanda Episcopis et Cardinalibus, qui in Galliâ Senatûs Comitii vel supremæ Instructionis publicæ congressui interesse debent. Ratio dubitandi est quòd tam Concil. Trident. quàm Urbanus VIII loquantur duntaxat de munere et reipublicæ officio Episcopatibus adjuncto ; porrò non ex munere suo Episcopatui adjuncto, sed, vel eo quòd sint Cardinales, vel designentur ab Imperatore, intersunt his Comitii vel Congressibus nostri Cardinales aut Antistites. Unde tutius existimat præfatus auctor ut ad S. Pontificem recurrant pro obtinendâ in his casibus abessendi licentiâ.

» nec etiam ratione persecutionis seu defensionis quarum-
 » cumque litium seu controversiarum; vel ineundi fœderis
 » aut cujuscumque alterius negotii etiam gravissimi... vel
 » distantiae locorum, aut brevitatis temporis ob quam non
 » videatur exspectanda Sedis Apostolicæ licentia ante-
 » quam... discedant; aut ratione cujuscumque alterius
 » causæ etiam publicæ.. etiam cujuslibet utilitatis, sive ne-
 » cessitatis Ecclesiarum et personarum. »

3° Abesse possunt sinè licentiâ Cardinales ut, Sede Apostolicâ vacante, ad locum Conclavis accedant. Urbanus VIII, *ib.*, § 13.

891. Quærit. 3° An à residentiâ excusetur Episcopus propter periculum contrahendæ pestis?

Resp. « Dubium hoc, inquit Bened. XIV (*De Syn.*, lib. » 13, cap. 19, n° 2), ad Sacram Congreg. Concil. detulit » (S. Carolus Borromæus)... Responsum autem fuit resi-
 » dendi obligationem vel tunc vigere, eâque astringi, non
 » modò parochos, sed et Episcopos...; quibus Pontificia
 » quoque Gregorii XIII accessit approbatio. » Potest tamen
 Episcopus in locis tutioribus manere, et inde providere.
 Ita idem Gregor. XIII, 18 sept. 1576, apud Ferraris, v°
Episcopus, art. 3, n° 12.

892. Non videtur tamen quòd tunc Episcopus astringatur ad sacramentum Confirmationis peste laborantibus administrandum; quia Confirmatio non est absolutè necessaria ad salutem; nec etiam quòd tunc teneatur eisdem baptismi et poenitentiae sacramenta dispensare, nisi quando nemo alius adesset qui id præstare posset: quia illorum dispensatio est parochorum onus proprium (Bened. XIV *ib.*, n° 6.). Laudabiliter autem agent Episcopi in hoc S. Caroli vestigia sequentes, qui prædicta sacramenta imò et viaticum et extremam-unctionem pestiferis ministrabat (Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 17).

893. Quærit. 4° Intra quodnam temporis spatium Episcopi recenter promoti debeant ad suam Sedem se conferre?

Resp. Eos qui exstant apud Romanam Curiam, ad suam Sedem se conferre debere infra mensem à die suæ promotionis; eos verò qui extra Romam et infra Italiam, intra

duos menses; eos tandem qui extra Italiam, infra quatuor. Ita D. Bouix, qui illud deducit ex pluribus citatâ Constit. *Sancta Synodus* Urbani VIII (*De Episcopo*, tom. 2, p. 17 et 18). Vide etiam Ferraris, v° *Episcopus*, art. 3, n° 18.

894. Quærit. 5° Quibusnam pœnis obnoxii sint Episcopi residentie præceptum transgredientes?

Resp. Has pœnas recenseri a Bened. XIV in suâ Constit. jam citatâ *Ad universa*: « Adversus... transgressores... omnes » et singulas pœnas in eisdem decretis latas et comminatas » confirmamus et innovamus : amissionis scilicet quartæ » partis fructuum unius anni, ipso facto ab eis incurrendæ » qui legitimo impedimento, seu justis causis cessantibus » et absque expressâ... Apostolicæ Sedis licentiâ, sex mensibus continuis, extra suam Diocesim morando ab- » fuerint; et amissionis alterius quartæ partis fructuum » eodem modo incurrendæ, ubi hujusmodi absentia ad » alios sex menses protrahatur, ut in Concil. Trid. (sess. 6, » cap. 1, *de reform.*) statutum fuit : incursus quoque in » peccati mortalis reatum, et obligationis restituendi » fructus in absentia perceptos, nullâ etiam præviâ declaratione, eosque erogandi in ecclesiarum fabricas seu in » sustentationem pauperum ipsius loci..., ut in eodem » Concil. (sess. 23, c. 1) præscribitur. Similiter impositam » à... Pio IV... pœnam amissionis facultatum testandi et » disponendi..., nec non inhabilitatis ad majores Dignitates » et Ecclesias obtinendas, quam... Clemens VIII indixit, » per omnia confirmamus et innovamus. Quibus omnibus » hoc etiam superaddimus, ut iidem transgressores omnibus et singulis indultis et privilegiis, quæ forsân ipsis » tanquam Pontificio Solio assistantibus concessa fuerint, » ipso facto privati esse censeantur. Decernentes sub » transgressorum nomine comprehendi... eos etiam qui » hujusmodi (abessendi) licentiam falsis simulatisque » causis dolosè extorquere non dubitaverint : vel eâ semel » ritè... obtentâ, præscriptos in eâdem limites ac præfinitum tempus prætergressi fuerint. »

895. Postea Pontifex declarat eos qui hujusmodi pœnas contempserint posse suis sedibus spoliari. — Circa quod

observat Ferraris (vº *Episcopus*, art. 3, nº 35) quòd : « Epis-
 » copus absens... ultrà tempus à jure statutum, qui com-
 » monitus non redit..., videtur habere Ecclesiam pro dere-
 » lictà, et potest eà spoliari per Papam *sinè citatione et*
sententiâ. Cap. *Qualitas* 9, *de clericis non resident.* »
 V. etiam Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 19 et 20; et
 infrà dicenda de parochi residentiâ (1482, 1483).

896. « Episcopus dum residet non potest citari ad com-
 » parendum in Curiâ, nisi de Papæ commissione. Pius IV,
 » *De salute gregis*, » ap. Ferraris, vº *Episcopus*, art. 3,
 nº 32.

§ II.

De Episcopali diœcesis Visitatione.

897. Quid sit et ad quem finem instituta sit episcopalis
 diœcesis visitatio intelligi potest ex his verbis Concilii Tri-
 dent. (sess. 24, cap. 3) : « Visitationum autem... præcipuus
 » sit scopus sanam orthodoxamque doctrinam, expulsis
 » hæresibus inducere, bonos mores tueri, pravos corri-
 » gere; populum cohortationibus et admonitionibus ad reli-
 » gionem, pacem innocentiamque accendere; cætera, prout
 » locus, tempus et occasio feret, ex visitantium prudentiâ,
 » ad fidelium fructum constituere. »

898. « Visitandi jus et potestas, inquit Ferraris (vº *Visi-*
tare, nº 2, etc.), competit omnibus Prælatiis ecclesiasticis,
 » qui jurisdictionem ordinariam in aliquos habent. » Vide
 apud eundem, *ibid.*, eorum enumerationem. Inter eos
 computantur quidam Archidiaconi et quædam Capitula
 quæ ex longâ consuetudine hoc jus visitationis possident,
 etiam Sede occupatâ. Quid de iis sentiat Concil. Trident.,
 vide in capite supra citato. Vide etiam Ferraris, *ibid.*; et
 Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 24, etc.

899. Nisi obstet nimia diœcesis amplitudo, tenetur Epis-
 copus totam Diœcesim singulis annis visitare; si verò obstet,
 tenetur illam visitationem intra biennium absolvere; id
 constat ex cap. *Decrevimus* 10, et cap. 11, causâ 10, q. 1.
 Ita quoque sancivit Concil. Trident. (loco citato) : « Patriar-

» chæ, Primates, Archiepiscopi et Episcopi, propriam
 » Diœcesim per seipsos, aut, si *legitimè impediti fuerint*,
 » per suum Vicarium Generalem aut, Visitatorem, si quo-
 » tannis totam propter ejus latitudinem visitare non pote-
 » runt, saltem majorem ejus partem (ita tamen ut tota
 » biennio per se vel visitatores suos compleatur) visitare
 » non prætermittant. »

900. Est in pluribus Galliæ locis consuetudo ut non perficiatur diœcesis visitatio, nisi intra quatuor, quinque vel etiam numerosiores annos : porro nulla est difficultas pro locis in quibus obtentum fuit à S. Sede indultum speciale ad sic prolongandam visitationis absolutionem ; pro locis verò, in quibus tale indultum non fuit impetratum, meritò dubitari potest, quidquid dicat auctor *Prælect. S. Sulpitii* (n° 158), de légitimitate hujusmodi consuetudinis, cùm minimè sit certum legitimas fieri posse consuetudines contra præscripta Concil. Trident. introductas. Vide dicta supra. (144).

Sic fert Edictum Blesence 1579 : « Art. 32. Les Évêques
 » seront tenus de visiter en personne, ou, s'ils sont légitimement empêchés, par leurs Vicaires Généraux (art. 14, ou autres ecclésiastiques ayant droit de le faire sous leur autorité) les lieux de leurs diocèses *tous les ans*, etc., si, par la grande étendue d'iceux, la dite visitation dans ce temps ne peut être accomplie, seront tenus d'icelle parachever dedans deux ans. »

Lex verò organica anni 1802 solùmmodo dicit : « Art. 21. Les Évêques visiteront, annuellement et en personne, une partie de leurs diocèses, et dans l'espace de *cinq ans*, le diocèse entier. » Sed adversus hunc articulum reclamavit Cardinalis Legatus asserens non sufficere visitationem quinquennalem. V. Lequeux, n° 316.

901. « Episcopus, inquit Ferraris (v° *Visitare*, n° 93), in visitatione tenetur prædicare... per se, aut saltem per alios ; aliàs, nisi legitimâ causâ excusetur, ipsum peccare mortaliter ex Cajetano... Gavanto, etc... firmat Monacelli... cap. *Placuit*, 10, q. 1, et cap. 1, § *Sanè*, de *Censibus*, in 6° : et concludens... *Quomodo se excusent*

» *coram Deo tot Episcopi qui nihil prorsus curant de hoc*
 » *in visitando, ipse Deus scit.* »

902. Quærit. 1° Quænam loca et personæ visitationi Episcopali subjaceant?

Resp. Vel agi de locis aut personis exemptis, vel quæstionem esse duntaxat de locis aut personis à jurisdictione episcopali non exemptis.

1° Nulla est difficultas pro personis vel locis non exemptis; omnia enim loca et personæ subjiciuntur visitationi Episcopali, quando non eximuntur ab ipsius jurisdictione.

Sed « Si Episcopus visitare velit totum Capitulum, inquit » Ferraris (*ib.*, n° 90), debet accedere ad locum ordinarium Capituli, si tamen commodè fieri potest. Non tene-
 » tur ad locum Capituli accedere quoties vult prosegui
 » visitationem alicujus personæ de Capitulo. » Vide etiam D. Bouix, *De Capitulis*, p. 301.

Jus habet Episcopus etiam visitandi hospitalia à fratribus S. Joannis de Deo administrata; non tamen quoad regularem observantiam, quia illi fratres sunt exempti. V. Ferraris, *ib.*, n° 71.

Item jus habet visitandi confraternitates, collegia et illorum capellas, scholas quascunque, non tamen quæ sub regum immediatâ protectione subsunt; et alumnos interrogandi circa doctrinam christianam (Concil. Trident., sess. 22, cap. 8, *de reform.*). Hoc jus à Gubernio etiam in Galliâ olim agnoscebatur. Vide Lequeux, n° 317, in notâ.

Factâ primâ visitatione Oratoriorum privatorum occasione illorum approbationis, non amplius jus habent Episcopi illa visitandi, nisi ipsis denuntiaretur, vel fama publica adesset quòd indecenter tenerentur, nec in eis servarentur requisita per Indultum. Vide Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 30 et 31.

903. 2° Pro personis verò et locis exemptis multæ solvendæ sunt quæstiones: 1° personæ et Ecclesiæ regulares exemptæ non subjiciuntur visitationi Episcopali; excipe casum quo illæ personæ manerent extra monasterium, aut in grangiis

et parvis conventibus, in quibus non degunt saltem sex religiosi, pro quibus vide decisiones à D. Bouix relatas (*De Regul.*, t. 2, p. 153, quæst. XXX). Item Ecclesiæ in his granciis et parvis conventibus existentes, vel quæ sunt separatae à monasteriis, visitationi Episcopali subjiciuntur (*ib.*). Vide etiam Ferraris, vº *Visitare*, nº 44.

904. Erga religiosos extra monasteria commorantes, Episcopi agunt tanquam delegati Sedis Apostolicæ (Concil. Trident., sess. 6, cap. 3, *de reform.*); sed manere extra monasterium non censentur ii qui per duos vel tres menses ad prædicandum, vel recreationis causâ, vel ob alia similia, extra monasterium versantur (Bouix, *De Regular.*, t. 2, p. 133).

905. 2º Ecclesiæ regulares curatae et religiosi qui in eis curam animarum gerunt, visitationi, jurisdictioni et correctioni Episcopi subjacent in eis quæ spectant curam animarum: excipienda tamen est ecclesia illius conventûs in quo Superior generalis totius ordinis ordinariam habet residentiam (Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 30).

906. 3º Capitula exempta, modò non sint *nullius* (quia tunc, à suis Prælatiis sunt visitanda), visitari debent ab Episcopo loci: constat ex cap. 4, sess. 6, Concil. Trident. Forma autem determinata in cap. 6, sess. 23 ejusdem Concilii, juxta quam Episcopus tenetur duos de Capitulis sibi adjungere judices, præscripta fuit duntaxat pro Capitulis exemptis, et solummodo pro casu in quo Episcopus procedit extra visitationem. V. Bouix, *ib.*, p. 26 et 27.

907. 4º Ecclesiæ sæculares exemptæ visitari debent à Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ delegato, non obstantibus quibuscumque privilegiis et consuetudinibus. Constat ex cap. 8, sess. 7, Concil. Trident. Si sint *nullius*, à viciniore Episcopo visitanda sunt. Ex eod. sess. 24, cap. 9. Vide tamen ap. Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 29, et t. 1, p. 547.

In celebri statuto Cleri Gallicani anni 1645, dicebatur: « Art. 1. Juris est Episcoporum visitare ecclesias in suâ » diœcesi, etiam eas quas exemptas vocant, et quod in eis » minus consentaneum videbitur, emendare. »

908. 5° Item potest Episcopus, quoad punctum clausuræ, visitare quarumvis monialium monasteria, etiam illarum quæ Supremo Ordinis Capiti subsunt (Concil. Trident. sess. 25, cap. 5, *De Regular.*). Vide Reiffenst., pars 3, lib. 3, tit. 39, n° 67.

909. 6° Jus habent Episcopi visitandi confraternitates laicorum, etiam in Ecclesiis exemptorum; sed in hoc casu, jus non habent visitandi earum capellas et altaria (Ferraris. v° *Visitare*, n° 40): nisi prout ad ipsas spectant (*Ibid.*, n° 123).

910. Quærit. 2° Quænam sint observanda circa varia objecta visitationis?

Resp. Multa esse observanda quorum nimis longa foret enumeratio quæ videri potest apud Ferraris, v° *Visitare*, ap. Gavantum, *Manuale Episcoporum*, part. 2, *Praxis visitationis*. Circa ea quæ præsertim Episcopus debet inquirere, vide cap. *Romana* 1, *de Censibus*, in 6°, ubi dicitur: « Visitans quærat de vitâ et conversatione ministrantium ac cæteris quæ ad officium ipsum spectant, absque »
» coactione et exactione quâlibet juramenti, ad ipsorum »
» emendationem per salubria monita nunc levia, nunc »
» aspera diligenter intendens. »

911. Hic insuper adnotabimus: 1° Quando Episcopus in suâ visitatione juxta formam paternam, non verò juridicam, procedit contra aliquem ad ipsius correctionem, ut suspectus non potest recusari, neque suspendi potest ipsius sententiæ executio per ullam appellationem, etiam ad Sedem Apostolicam. Constat cap. 10, sess. 24 Concilii Tridentini: « Episcopi in omnibus quæ ad visitationem ac morum »
» correctionem subditorum suorum spectant, jus et potestatem habeant, etiam tanquam Apostolicæ Sedis delegati, »
» ea ordinandi, moderandi, puniendi et exsequendi, juxta »
» canonum sanctiones quæ illis ex prudentiâ suâ, pro subditorum emendatione ac diœcesis suæ utilitate necessaria »
» videbuntur. Nec in his, ubi de visitatione aut morum correctione agitur, *exemptio, aut ulla inhibitio, appellatio,* »
» seu *querela. etiam ad Sed. Apost. interposita, executio-* »
» *nem eorum quæ ab eis mandata, decreta aut judicata fuerint*

» quoquo modo impediatur aut suspendatur.» (Vide *Mém. du clergé*, t. 7, col. 156; et Lequeux, n° 341.)

Insuper S. Congr. Concil. declaravit Episcopum visitantem non posse tanquam suspectum recusari. « Si modò » sinè strepitu et figurâ judicii procedens, pœnas non imponat delictorum ordinarias, sed eas tantum quæ morum correctionem respiciunt, et modum corrigendi non excedat. » V. Ferraris, *ib.*, n° 97.

912. Dari tamen potest in præfato casu appellatio, non ad effectum suspensivum sed devolutivum tantum; ita S. Congr. Concilii: Consulta enim « num decretum (Tri- » dent.), cap. 10, sess. 24, sustulerit appellationem devolutivam, censuit non sustulisse, sed suspensivam tantum. » Vide Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 34.

« Si (verò) Episcopus in visitatione pronuntiet pœnam depositionis seu privationis, vel perpetuæ suspensionis (554, 6018), non censendus erit egisse *per modum visitationis*, et dabitur appellatio cum effectu etiam suspensivo, et poterit recusari ut suspectus. » Ita D. Bouix, *De Episc.*, *ib.*, p. 36. — Vide etiam Stremler, *Des peines ecclés.*, p. 412. Idem dicendum si observatæ fuerint solemnitates juris in processu. V. Card. Soglia, *Inst. jur. priv.*, § 7, in fine.

913. 2° « Si in visitatione adinveniantur Reliquiæ antiquæ, quæ ob injuriam temporum seu ob incuriam custodum, careant suis authenticis, debet visitator permittere ut habeantur in eâ veneratione quâ hactenus fuerunt. » Sic voluisse S. Congr. Conc. referunt Barbosa... et Veniglia.... » Ferraris (v° *Visitare*, n° 95).

914. Quænam adhuc sint observanda circa visitationem Episcopalem?

Resp. 1° Peractâ visitatione, ad obtinendum præcipuum ipsius scopum, Episcopus, sive verbis, sive scriptis edictis, præscribere debet quid sit emendandum, corrigendum vel opportuniùs pro bono promovendo peragendum. Quoac autem formam in ipsius decretis observandam, vide Bouix *De Episcopo*, t. 2, p. 37 et 38¹.

¹ Sic habetur, circa visitationem, art. 87 Decreti Napoleonis I, 30 decemb. 1809: « Les Evêques en cours de visite, ou leurs Vicaires

2° Scribenda est autem authentica visitationis relatio, quæ convenienter redigi poterit, juxta observationes ejusdem D. Bouix, *ib.*, p. 39.

3° Quoad verò cæremonias in visitatione observandas, vide *Pontificale*, parte 3; et Bouix, *ib.*, p. 40-42.

915. — 4° Si Visitator non sit ipse Episcopus, sed Presbyter aut Diaconus ab ipso deputatus, dari debent litteræ ab Episcopo quibus constet ipsum constitutum fuisse visitatorem : quæ litteræ in unoquoque loco visitando sunt legendæ. Talis Visitator omittere debet quæ spectant ad Dignitatem Pontificalem. V. Bouix, *ib.*, p. 43.

5° Impedientes Visitatorem, quominus suum munus adimpleat, excommunicationem ipso jure incurrunt, si moniti non resipiscant. Ferraris, v° *Visitare*, n° 99. Suppressa.

916. — 6° Præter victualia pro se et suis, et quidem moderata et frugalia, nihil ultrà Visitator potest exigere aut recipere (Concil. Trident., sess. 24, cap. 3, *de reform*). Vide alia circa hanc procurationem, apud Bouix, *De Episcopo*, p. 44 et 45; apud Ferraris, *ibid.*; et apud Reiffenst., pars 4, lib. 3, tit. 39, n° 49.

Circa expensas quando Episcopus Diœcesim lustratur ad ministrandum solummodo Confirmationis sacramentum, vide dicenda (990).

917. — 7° « Episcopus in visitatione debet celeriter, quantum res postulat, se expedire, ne visitati graventur expensis : sic pluries S. Congr. Concilii, et signanter in Bojan., 14 dec. 1654, in quâ decrevit ad 2^m : *Episcopum debere esse contentum de moderato equitatu et famulatu*; et ad 3^m : *Celeriter visitationem esse absolvendam et ad actus extraneos non esse divertendum.* » Ferraris, *ibid.*, n° 77. Ita enim habet can. *Inter Cætera*, causa 10, q. 3:

» Généraux pourront se faire représenter tous les comptes, registres et inventaires, et vérifier l'état de la caisse. L'Evêque pourra nommer un Commissaire pour assister en son nom au compte annuel; mais si ce Commissaire est autre qu'un Grand-Vicaire, il ne pourra rien ordonner sur le compte, mais seulement dresser procès-verbal sur l'état de la fabrique et sur les fournitures et réparations à faire, etc. » Quid autem poterant olim Episcopi præscribere in decursu visitationis, dicitur in Edicto 1695 Vide Lequeux, n° 318.

« Episcopus diœcesim visitans, non ampliùs quàm una
» die, per unamquamque Basilicam remorandi licentiam
» habeat. »

918. 8º « Pro visitatione faciendâ eligi solent ab Epis-
» copo duo convisitatores..... in rebus ecclesiasticis ver-
» sati. » Cap. *In singulis, de stat. monach.*; et Extrav. *Debent;*
de Offic. ordin., inter Communes... « Non est tamen neces-
» saria (eorum) assumptio. » — V. Ferraris, *ib.*, nº 86, etc.

§ III.

De Visitatione Sacrorum Liminum.

919. « Munus Visitationis Liminum in tribus actibus po-
» tissimùm consistit, scilicet in materiali Sacrorum Limi-
» num Visitatione, in exhibitione debitæ obedientiæ ac
» reverentiæ Romano Pontifici, et in Relatione Statûs
» Ecclesiæ.... Limina Apostolorum ibi esse dicuntur ubi
» est Papa. » Ferraris, vº *Limina Apostolorum*, n^{is} 9, 29.

Circa antiquitatem obligationis Episcopis impositæ visi-
tandi Sacra Limina, lege D. Bouix, *De Episcopo*, tom. 2,
p. 44, ubi asserit de eâ fieri mentionem etiam in Epistolis
S. Gregorii Magni (lib. 7, Epist. 22, Edit. Benedictina).

920. Certum est hodie Patriarchas, Primates, Archi-
episcopos, Episcopos et Prælatos inferiores jurisdictionem
Episcopalem habentes cum territorio separato, teneri sub
gravi Sacrorum Liminum, certis temporibus, Visitationem
facere. Hoc probatur Constit. *Romanus Pontifex* Sixti V,
20 decemb. 1585; Constit. *Quod Sancta Bened.* XIV;
item juramento quod emittunt Episcopi ante suam conse-
crationem¹, et unanimi Doctorum sententiâ. Sufficiat hic
referre verba quibus ante suam consecrationem, sub jura-
mento Episcopi spondent Sacra Limina visitaturos :

« *Apostolorum Limina, singulis trienniis, personaliter*
» *per meipsum visitabo: et Domino Nostro ac Successoribus*
» *præfatis, rationem reddam de toto meo pastoralis officio,*

¹ Vel si sint consecrati, ante acceptionem Pallii, vel antequam admi-
nistrationi suæ diœcesis se ingerant (2º 3, Constit. modo citatæ Sixti V).

» ac de rebus omnibus ad meæ Ecclesiæ statum, ad cleri et
 » populi disciplinam, animarum denique, quæ meæ fidei
 » traditæ sunt, salutem quovis modo pertinentibus; et vi-
 » cissim mandata Apostolica humiliter recipiam et quàm
 » diligentissimè exequar. Quod, si legitimo impedimento
 » detentus fuero, præfata omnia adimplebo per certum nun-
 » tium.... De hujusmodi autem impedimento docebo per
 » legitimas probationes, ad Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Car-
 » dinalem Proponentem in Congregatione S. Concilii per
 » supradictum nuntium transmittendas. »

Diximus sub gravi, prout constat ex gravitate materiæ te
 gravibus pœnis, interdicto nempe ab ingressu Ecclesiæ et
 aliis pœnis quibus legis hujus infractores plectuntur. Vide
 Const. *Romanus Pontifex*, § 8, ap. Bouix, *De Episcopo*,
 tom. 2, p. 50. Vide etiam Bened. XIV, *De Syn.*, lib. 13, c.
 6, n° 2.—Interdicti pœna sublata fuit C. *Apostolicæ Sedis*.
 921. Hæc autem obligatione, quidquid dixerint Van
 Espen et Fleury, ap. Bouix, *De Episcopo*, ib., p. 65, etiam
 in Galliâ Episcopi tenentur.

922. Quoad frequentiam hujusmodi visitationum, sic
 habet Constitutio *Romanus Pontifex*: « Ad hoc... debitum
 » visitationis explendum.... Patriarchæ, Primate, Ar-
 » chiepiscopi et Episcopi¹, Itali videlicet vel ex Italicis
 » Insulis.... velut Siculi, Sardi, Corsi, et alii adacen-
 » tium Provinciarum Italiæ ac etiam Dalmatiæ et Græco-
 » rum, quæ è regione ipsius Italiæ et Siciliæ oris sunt,
 » tertio anno; Germani verò, Galli, Hispani, Belgæ, Bohe-
 » mi, Ungari, Angli, Scoti, Hiberni² et cæteri omnes qui
 » in Europâ sunt citra mare Germanicum et Balticum, ac
 » omnium insularum maris Mediterranei, quarto anno: et
 » qui intra Europæ fines sunt his provinciis remotiores, ac
 » etiam Africani, littoribus adversi, ac Insularum maris
 » Oceani septentrionalis et occidentalis Europæ et Africæ,

¹ Pro Prælati inferioribus, vide Constit. Bened. XIV *Quod sancta*,
 § 7; et D. Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 56.

² Hibernis ob illorum paupertatem, anno 1631, indultum fuit, ut
 solummodo, quolibet decennio, visitationem facere tenerentur. *De Syn.*
diæces., lib. 3, cap. 6 r° 4.

» citra continentem Novi Orbis.... *quinto* anno : Asiatici
 » verò et qui extra Asiam et in aliis novis terris orienta-
 » libus, meridionalibus, occidentalibus et septentriona-
 » libus tam in Insulis quàm in Continentibus, *decimo*
 » anno, iter suscipiant, et Deo concedente, perficiant... »

Porro triennia, quadriennia. etc. præfata currunt etiam pro Successoribus; ita ut Successor, eodem anno visitationem facere debeat, quo eam facere tenebatur antecessor, si vixisset. V. Ferraris, vº *Limina Apostol.*, nº 26; et Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 54, etc.

923. Qualis verò esse debeat deputatus ab Episcopo, in casu impedimenti, vid. ap. D. Bouix, *ib.*, et ap. Ferraris, *ibid.* Quantum fieri potest, debet esse sæcularis et in Dignitate constitutus, vel Canonicus.

Quâ autem formâ Episcopi, Sacra Limina visitantes, Relationem de Statu suarum Diœcesium concinnare debeant, vide Instructionem S. Congreg. Concil. jussu Bened. XIII editam, ad calcem operis Bened. XIV *De Synod. Diœcesanâ*; et ap. D. Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 57.

§ IV.

De administratione Seminariorum.

924. « Sunt, inquit Devoti (lib. 2, tit. 2, § 4), qui episcoporum Seminariorum vestigia deprehendisse se putant » in Synodo Nicænâ » (à quibusdam enim huic Synodo tribuitur canon arabicus ubi jubentur Chorepiscopi « Instituire ministros, eosque distribuere per ecclesias et monasteria et providere ut discant, ut reddantur apti et idonei » ad ædificationem monasteriorum et ecclesiarum et aliorum » locorum quæ horum operâ indigebunt »; sed dubitatur de authenticitate illius canonis). « Sunt econtra, qui primam eorum originem ab Augustino repeti posse arbitrantur. S. Augustinus, ut ipse testatur, præsertim » sermone 355..., in Episcopali domo monasterium habuit » clericorum. »

Sed certissimum Seminariorum institutionis vestigium reperitur in Concil. Toletano II, anno 531, c. 1. : « De his

» quos voluntas parentum, à primis infantiae annis, clerica-
 » tûs officio mancipârit, statuimus observandum ut mox
 » cùm detunsi vel ministerio lectorum contraditi fuerint,
 » in domo Ecclesiae, sub episcopali præsentiâ, à Præposito
 » sibi debeant erudiri.» Vide alia ap. *Instit.*, R. de M.,
 p. 266, t. 2.

Frant autem antiquitûs, apud Cathedrales et Collegiatas, Gymnasia, ubi clerici, vitam communem observantes, ad sacrum ministerium instituebantur; his successerunt, sæculo VIII, publicæ Academiæ variis privilegiis à SS. Pontificibus Honorio III et Innocentio IV ditatæ (Caput *Super specula* 5, de magistris, et cap. *De diversis, de Privilegiis*), quibus tandem Concil. Trident., sess. 23, cap. 18, de ref., suffecit Seminaria utpote clericorum institutioni aptiora: sic verò habet Concilium:

925. « Sancta Synodus statuit ut singulæ Cathedrales,
 » Metropolitanae, atque his majores Ecclesiae, pro modo
 » facultatum et diœcesis amplitudine, certum puerorum
 » ipsius civitatis et diœcesis, vel ejus provinciæ, si ibi non
 » reperiantur, numerum, in collegio ad hoc, prope ipsas
 » ecclesias vel alio in loco convenienti, ab Episcopo
 » eligendo, alere ac religiosè educare et ecclesiasticis
 » disciplinis instituere teneantur. In hoc verò Collegio
 » recipiantur, qui ad minimum 12 annos, et ex legitimo
 » matrimonio nati sint» (nec iis etiam exceptis qui super defectu natalium dispensationem obtinuerint ad recipiendum beneficium aut dignitatem, nisi specialem insuper veniam habeant ingrediendi seminarium. Ita S. Congreg. anno 1595, juxta *Prælect. S. Sulpitii*, n° 332), « ac legere et scribere competenter novérint, et quorum indoles et voluntas spem afferat eos ecclesiasticis ministeriis perpetuò inservituros¹. Pauperum autem filios præcipuè eligi vult, nec tamen ditiorum excludit, modò suo sumptu alantur, et studium præ se ferant Deo et Ecclesiae inserviendi... ita ut hoc Collegium Dei ministrorum per-

¹ Ex his auctor *Prælect. S. Sulpitii*, n° 332, meritò deducit mentem Concilii nullatenus fuisse ut, in eodem seminario, clerici ac laici insimul instituantur, ratione non habitâ vocationis

» *petuum Seminarium* sit... Tonsurâ statim atque habitu
 » clericali semper utentur; grammatices, cantûs, computi
 » ecclesiastici, aliarumque bonarum artium disciplinam
 » discent: Sacram Scripturam, libros ecclesiasticos, homi-
 » lias Sanctorum, atque sacramentorum tradendorum.....
 » et rituum ac cæremoniarum formas ediscent. Curet
 » Episcopus ut singulis diebus missæ sacrificio intersint,
 » ac saltem, singulis mensibus, confiteantur peccata, et,
 » juxta confessoris sententiam, sumant Corpus Domini
 » J.-C. Cathedrali et aliis loci ecclesiis, diebus festis in-
 » serviant. »

926. Circa hoc ultimò enuntiatum, observandum est Bened. XIII Episcopis interdixisse ne, pro se vel suis Vicariis aut familiaribus quibuscumque, sub quovis prætextu, uterentur famulis, aut officialibus, vel lectoribus magistris, sacerdotibus et clericis Seminarii. «Non tamen per hoc, inquit » Pontifex, interdiciamus Episcopo Pontificalia exercenti, » ne cæremoniarum magistro, vel sacerdotibus à Seminario » retentis uti possit, imò ut eorum operâ et assistentiâ in » ejusmodi sacris functionibus liberè uti valeat, plenam ipsi » Episcopo tribuimus facultatem. » Vide *Prælec. S. Sulpitii*, n° 333.

927. Ex toto contextu citationis præfatæ Concil. Trident., patet semina debere esse instituendis clericis exclusivè propria, et comprehendere posse, non tantum juvenes qui theologiæ operam navant, sed et juniores qui grammaticæ student, modò sciant legere et scribere, et ad duodecimum annum pervenerint.

928. Potest autem Episcopus, ex eodem Concilio, plura Semina habere, sed saltem tenetur habere unum, nisi paupertas excuset; etiam in iis locis ubi existeret Universitas canonicè instituta. *Inst. R. de M.*, tom. 2, p. 269. Si plura sint Semina, ab illo uno quod in civitate erectum et constitutum fuerit, cætera in omnibus debeant (Concil. Trid., *ibid*).

929. Quærit. 1° Quomodo administranda sint Semina?

Resp. Distinguendo: vel de administratione spirituali agitur, vel de temporalis:

1° Pro spirituali administratione eligendi sunt ab Episcopo, de gremio Capituli Cathedralis, duo Canonici, quorum consilium exquirere debet Episcopus in constituendis regulis universalibus Seminarii, in electione alumnorum introducendorum, in librorum delectu, in punitione dyscolorum, in visitationibus, in electione et remotione magistrorum, confessoris, et similibus (Concil. Trident., *ib.*).

930. 2° Pro administratione vero temporali, dicit D. Bouix (*De Capitulis*, p. 481, etc.), quod duæ sint aliæ commissiones instituendæ : una nempe conflanda ex duobus canonicis, quorum alter ab Episcopo, alter vero a Capitulo eligendus sit, et ex duobus de clero civitatis, quorum unius electio similiter ad Episcopum, alterius ad clerum totius diocesis pertineat.

931. Et secunda quæ conflari pariter debet ex duobus canonicis, sed a solo Capitulo deputatis, et duobus aliis clericis a civitatis clero duntaxat deputatis. Sed ex decisione S. Congr. Concilii 31 mart. 1853, et Resp. Secretarii ejusdem Congreg. 27 aug. 1864, unica sufficit pro temporali ista administratione commissio, et quidem primo modo conflata, excepto quod non requiratur electio facta a clero totius diocesis, sed satis sit ut fiat a totius civitatis clero. (V. *Revue des sciences eccl.*, t. XXVII, p. 366.)

932. Porro hujus secundæ commissionis consilium requirere tenetur Episcopus juxta Trident. pro taxa contributionis a beneficiatis exigendæ, pro uniendis seminario beneficiis, pro deputatione et expulsionem seminarii ministrorum ac professorum, imo et Rectoris (ita S. Congr. Conc. 26 mart. 1689), pro expensis quotidianis, provisionibus bladorum, etc. ; pro reddenda singulis annis ratione reddituum seminarii ; uno verbo pro omni temporali administratione (V. Bouix, *De Episcopo*, t. II, p. 72, *De Capitulis*, p. 481, et *Revue des sciences eccl.*, *ibid.*).

933. Nota 1° Episcopum teneri quidem has Commissiones consulere, etiam ad validitatem actuum ; sed illarum non

teneri sequi consilia. Ita pluries decisum à S. C. Conc., et specialiter, anno 1585, in Oscensi, ubi : « Censuit Episcopum Oscensem cum consilio deputatorum teneri, tam » circa institutionem, disciplinam et mores clericorum, » quàm circa temporalium rerum administrationem pro- » videre : sufficere tamen quòd Episcopus hujusmodi con- » silium requirat, eorumque consilio adhibito, posse » Episcopum statuere et deliberare quæ pro prudentiâ » suâ magis expedire judicaverit. » Vide ap. Bouix, *De Capitulis*, p. 476, etc.

Pro modo practico administrandi cum prædictis Commissionibus, vide *Acta Eccles. Mediolan.*, ap. Bouix, *De Capitulis*, p. 502.

934. Nota 2º mutari et removeri haud posse sinè justâ causâ, nec eos qui pro spirituali administratione, nec illos qui pro temporali Commissionem constituunt. Ita decisum à S. Congr. Concilii, refert D. Bouix, *De Capitulis*, p. 479 et 483. « Est autem causa legitima, senectus, infirmitas » et similis alia. » Sic decisum 5 sept. 1602. Vide Bouix, *ib.*, p. 475. Hæ autem causæ non sufficiunt pro removen- dis beneficiariis, ut supra diximus.

Sunt ergo inamovibiles deputati ad recipiendam rationem reddituum Seminarii, quidquid dicat D. Bouix, *De Capitulis*, p. 491.

935. Quærit. 2º An Seminaria committi possint regenda Religiosis Congregationibus?

Resp. Affirmativè, observatis tamen quibusdam conditionibus : cum enim Religiosæ Familiæ non soleant Seminariorum regimen accipere, nisi sub conditione quòd ad eorum Superiorem Generalem pertinebit Rectorem Magistrosque Seminarii eligere et deputare; quòdque hi administrabunt absque præfatis Commissionibus; nec ab ipsis nisi ex causâ, poterit regimen auferri et aliis committi; cùmque hæc omnia, ut patet, contraria sint supra expositis Concilii Trid. dispositionibus; nec possit Episcopus juri communi derogare aut ligare suorum Successorum potestatem, necessariò intervenire debet Sedis Apostolicæ auctoritas. Porrò, in hoc negotio, recurritur ad S. Congr.

Conc. lli, et ea de quibus fuit conventum Episcopum inter et Congregationes religiosas, per approbationem S. Congr. Concilii, pro lege stabili, inter eos sunt habenda; nec liberum est Episcopis, etiam Successoribus, ab iis recedere. Legi potest ap. *Instit. R. de M.*, t. 2, p. 287, unum exemplar modificationum quas S. C. Concilii in hujusmodi approbationibus inserit. Vide etiam Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 73.

936. Quærit. 3° Quid sit sentiendum de modo quo hodie in Galliâ, Seminaria soleant administrari?

Resp. Hodie in Galliâ duo regulariter in unâquâque diœcesi existunt Seminaria, alterum quod vocatur *magnum*, in quo superioribus studiis Theologiæ videlicet, Scripturæ Sacræ, Juri canonico, etc., vacatur; alterum quod *minus* seu *parvum* Seminarium nuncupatur, in quo admittuntur alumni Grammaticæ et Humanitatibus, et interdum etiam Philosophiæ studentes, licet nondum duodecimum annum attigerint, et hoc regulariter *non omninò gratis*, etsi sint pauperes, nec pariter *tonsurati*, imò plerumque animum non habentes statum clericalem amplectendi, nec habitum clericalem gestantes, etsi statum clericalem animum habeant suscipiendi.

Nullæ ordinariè instituuntur Commissiones, nec pro spirituali, nec pro temporali regimine; sed solus administrat Episcopus per se et per alios, præsertim Superiores et Oeconomos hujusmodi Seminariorum: ita etiam ante perturbationem 1789 res se habebant apud nos, ut constat ex *Mémoires du Clergé*, et ex Durand de Maillane (ap. Bouix, *De Capitulis*, p. 498; *Prælect. S. Sulpitii*, n° 387). Solet tamen in unâquâque diœcesi adesse Commissio Episcopis à lege civili imposita, quæ nonnisi pro negotiis in quibus recursus ad Gubernium est necessarius consulitur. De eâ Commissionem sic habet Decretum 6 nov. 1813, art. 13 :
« Il sera formé pour l'administration des biens du Séminaire
» de chaque Diocèse, un bureau composé de l'un des Vi-
» caires Généraux, qui présidera en l'absence de l'Évêque,
» du Directeur et de l'Économe du Séminaire, et d'un qua-
» trième membre remplissant les fonctions de Trésorier,

» qui sera nommé par le Ministre des cultes, sur l'avis de
 » l'Évêque et du Préfet. »

Præfatæ dispositiones, exceptâ fortè divisione Seminari-
 orum in Majora et Minora, adversantur, ut patet, præ-
 scriptionibus S. Synodi Tridentinæ. Unde hùc redit quæstio,
 à nobis jam exagitata in Prolegomenis, an nostræ consue-
 tudines prævalere possint Decretis præfati Concilii (93
 et 144).

Quidquid sit, cùm Decreta Concilii Tridentini tam
 sapienter, afflante Sancto Spiritu, instituta, ejus naturæ
 sint, ut multùm valeant ad promovendam felicem Semina-
 riorum gubernationem, in quibus tota Sanctuarii spes resi-
 det, optandum summopere est, ut apud nos, sicut apud
 alios, quantum fieri potest, accuratè observentur : eo præ-
 sertim quòd in hoc puncto nihil videatur seriò ob stare,
 saltem quoad formationem variarum Commissionum. Re-
 quidem verâ, à Gubernio præscribitur formatio unius
 Commissionis omninò à Tridentinis diversa : sed cùm hujus-
 modi Commissio laicalis rarò consulatur, et sit aliunde ex
 ecclesiasticis viris conflata, nunquam, aut rarissimè, imple-
 tioni præscriptionum Tridentin. erit obstaculum. Vide Bouix,
De Capitulis, p. 497, et *De Episcopo*, p. 74-79, ubi annotat
 quòd « quæ ex morali necessitate contra Tridentinas dis-
 » positiones aliasve merè ecclesiasticas leges fiunt, legitimè
 » fieri dubium non est. » Quòd applicandum videtur im-
 primis Concilii dictis circa taxam beneficalem olim pro
 Seminariis impositam.

§ V.

De officio et potestate Episcopi quoad Synodum diocesanam.

937. Diximus supra in Prolegomenis (80) quid per Syno-
 dum diocesanam sit intelligendum : proprium autem objec-
 tum Synodorum diocesandarum est de his quæ spectant
 ad curam pastorem agere et deliberare. In iis olim jus Ca-
 thedraticum Episcopo solvebatur, id nempè quod Prælato
 pro honore Cathedræ suæ præstare tenebantur Sacerdotes;

item in iis quasi in senatu dijudicabantur clericorum causæ; dirimebantur lites; et ad id eligebantur Judices Synodales, ac nominabantur Testes Synodales qui Diœcesim perlustrantes, corrigenda notarent; pariterque Examinatores Synodales à quibus concurrentes ad beneficia parochialia erant examinandi.

938. Ex præscripto Concilii Tridentini (sess. 24, cap. 2, *de reform.*), tenentur Episcopi *quotannis* Synodum diœcesanam celebrare, et si in hoc, ait S. Synodus, « Tam » Metropolitani quàm Episcopi.... negligentes fuerint, » pœnas sacris canonibus sancitas incurrant. » Quænam verò sint illæ pœnæ indicat Bened. XIV (*De Syn.*, lib. 1, cap. 6, n° 5), qui asserit eos « Pœnam incurrere suspensionis ab officio, statutam in cap. *Sicut olim, de accusationibus*: quisquis autem hoc salutare statutum neglexerit adimplere, à sui executione officii suspendatur; » licet pœna hujusmodi, ut ipsa indicat vox *suspendatur*, non sit latæ sed ferendæ sententiæ.

939. Ad Synodum diœcesanam, inquit Devoti (*de Prolegom.*, cap. 3, § 43): « Episcopus... vocat Archipresbyteros, Archidiaconos et cæteros, qui Dignitatem habent, » Personatum, Officiū; Vicarium Generalem et Vicarios » foraneos, parochos et omnes, nemine excepto¹, qui » curam habent animarum » (non tamen omnes tenentur accedere, sed excusantur illi omnes qui necessarii sunt ad administranda infirmis sacramenta); « præterea Capitulum Ecclesiæ Cathedralis et Canonicos Collegiatarum, » Abbates sæculares atque etiam regulares qui generalibus Capitulis non subduntur, cunctosque exemptos » qui alioquin, sublatâ exemptione, ad Synodum venire » deberent. » Vide etiam Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 357.

Juxta auctorem *Prælect. S. Sulpitii*, n° 160, II, disputatur an Canonici teneantur Synodo assistere.

940. « Habenda sunt hæc Concilia, pergit Devoti (*ib.*,

¹ In Concilio tamen Avenionensi 1849 (tit. 6, cap. 3, p. 72), dicitur: « (Parochis titularibus) adjungi poterunt aliquot parochi ex illis qui gallicè dicuntur *desservants*. »

» 44), annis singulis (Conc. Trident., sess. 24, cap. 2, *de reform.*); quæque ibi decreta sunt obstringunt diœcesim universam. Ea indicit Episcopus electus et confirmatus, haud verò Archiepiscopus antequam Pallium acceperit, neque Episcopus titularis, neque Vicarius Generalis, nisi peculiarem eâ de re potestatem ab Episcopo imetraverit, neque Vicarius Capitularis, nisi post annum à proximâ habitâ Synodo, neque demum Vicarius Apostolicus, non impetratâ veniâ à S. Pontifice. »

941. Sacerdotes vocati ad Synodum non habent inibi vocem deliberativam et decisivam, imò nec jus ad consultativam. Vide Concil. Aven. 1849 (tit. 6, cap. 13, p. 72); eruitur ex proposit. 9^a et 10ª damnatis per Bullam *Auctorem fidei*; et ita decidit S. Congr. Concilii, quæ sæpe interrogata utrùm ad valorem Constitutionum Synodaliũ requireretur approbatio sacerdotum, constanter respondit *negativè, non obstante quòd in formâ Pontificalis Romani, pro celebrandâ Synodo diœcesanâ, expressè habeatur ut Constitutiones promulgandæ per verbum PLACET approbentur*. Vide etiam decisionem datam ad Archiepisc. Hispalensem; Epistolam ad Patriarch. Venet., 27 apr. 1892, et ad Oriolanum... apud Bened. XIV, *De Synod.*, lib. 13, cap. 1.— Vide insuper *Confér. d'Angers, Synodes*, p. 343, 363, etc.; Lequeux, etc.; Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 387-390.

942. Ut autem obligare incipiant Statuta Synodalia, non aliâ indigent promulgatione præter eam quæ in ipsâ Synodo fit (Bened. XIV, *De Synod. Diœces.*, lib. 13, cap. 4); non debet verò Episcopus ea in publicum edere, inconsulto Capitulo. Ita S. Cong. Conc. (*ib.*, n^{is} 13 et 16).

943. Cavere debet Episcopus ne, in Statutis Synodalibus aut aliis, decidat quæstiones dubias atque inter Doctores controversas. Bened. XIV, lib. 7, cap. 7. Ratio est quia non est infallibilis.

Nota quòd non liceat Episcopo mulctis aut censuris singulos presbyteros cogere ad sibi emendum codicem Constitutionum Synodaliũ. Pluries decisum à S. C. Concilii, vide ap. Bened. XIV, *De Synod.*, lib. 13, cap. 5, n° 14. Vide et alia ap. D. Bouix, *De Episc.*, tom. 2, p. 399.

944. Quarit. Utrum adhuc obliget lex Tridentina quoad annuam Synodi celebrationem?

Resp. Sola ratio quæ allegari potest in gratiam opinionis negantis hanc hodie existere obligationem, est desuetudo seu consuetudo in contrarium; at legitimè dubitari potest num hæc ratio sit satis convincens: 1° quia illa desuetudo venire potuit ex impossibilitate in quâ erant Episcopi synodos congregandi, ob oppositionem, v. g. Gubernii; porrò consuetudo, quæ non est libera, non potest legem introducere vel abrogare. Vide dicta supra (116). 2° Quia agitur de lege Tridentinâ: porrò, ad minùs incertum est an consuetudo possit prævalere contra decreta Tridentina (144). 3° Quia consuetudo non potest nervum ecclesiasticæ disciplinæ relaxare, ut diximus supra (120); sed lex præscribens celebrationem Synodi, de iis videtur esse quæ relaxari nequeunt quin simul dissolvatur nervus ecclesiasticæ disciplinæ. Ergo, etc.

945. Unde non sunt sequendi quidam DD. à Bened. XIV relati, qui ultra modum benignè voluere prædictam obligationem ad solum triennium, aut etiam ad diuturnius tempus reducere. « Nos verò, inquit doctissimus Pontifex (*De Syn.*, lib. 1, cap. 6, n° 5), quanquam non negemus » potuisse Tridentini Decretum contrariâ consuetudine » non nihil emolliri et temperari, non idcirco tamen » approbamus effrenam istam licentiam, quam privati » doctores sibi usurpant. illud pro libito, etiam expressa » ejusdem verba interpretandi et limitandi: neque illos » excusamus Episcopos, qui cum nihil sit quod eos impediât, ex solâ socordiâ et negligentia Synodum facere » prætermittunt: eosque magis redarguimus, qui, cum » plures annos diœcesim gubernaverint, ne de cogendâ » quidem Synodo unquam cogitârunt. Hi enim... meminisse deberent se præter reatum inobedientiæ, pœnam » incurrere suspensionis ab officio, etc. » Sed vide 938.

Non putat tamen urgendam esse in conscientia legem Synodum quotannis celebrandi, auctor *Prælect. S. Sulpitii* (n° 160), ob diuturnam et universalem consuetudinem in contrarium vigentem: circa quod vide supra (144).

Multa adhuc essent dicenda circa Synodum diœcesanam; sed de eis legi possunt Gavantus *Praxis diœcesanæ Synodi*; Bouix, *De Episcopo*, tom 2, p. 347, etc.; et Cardin. Gousset, *Exposition des principes*, etc., n° 323, etc.

946. In Galliâ, juxta legem organicam (18 germin. an X), nulla Synodus diœcesana haberi potest sinè expressâ Gu-bernii licentiâ.

§ VI.

Dè legislativâ Episcoporum potestate.

947.—1° Potest Episcopus, etiam extra Synodum, statuta condere vim legis habentia, etiam sub pœnâ excommunicationis et aliis : hoc certum est, et « nemo, salvâ fide, » inquit Bened. XIV (*De Syn.*, lib. 13, cap. 4, n° 3), » potest jurisdictionem illis (Episcopis) abjudicare suas » oves legibus astringendi quibus obtemperare cogantur. » Vide etiam *ib.*, cap. 4, n° 1. Statuta autem Episcopalia non expirant morte ipsorum : hoc etiam est certum, si statuta sint condita in Synodo. Si verò sint extra Synodum edita, quæstio controvertitur.—V. Bened. XIV, *De Syn. Diœces.*, lib. 5, cap. 4, n° 3. Attamen, in lib. 13, cap. 5, n° 1 ejusdem operis, dicit Pontifex melius sentire eos qui perpetuitatem tribuunt statutis episcopalibus, factis et promulgatis extra synodum, audito tamen consilio Capituli. Imò Card. Soglia, *Inst. jur. priv.*, § 5, p. 12, illam sententiam veriore vocat, nec mentionem facit de necessitate consilium Capituli exquirendi.

948.—2° Episcopum nihil statuere posse contra jus commune manifestum est; et hoc verum est, etsi jam legitime præscriptum fuerit contra jus commune : ratio est quia consuetudo, debitis conditionibus vestita, potest quidem abrogare legem etiam universalem; sed « si inferior, con- » suetudini Superioris legi contrariæ, suo peculiari sta- » tuto, vires adjicere velit, videbitur.... auctoritatem sibi » arrogare delendi legem Superioris, quod ei licere non » potest », inquit Bened. XIV, *De Synodo*, lib. 12, cap. 8, n° 8.

949. Quærit. An Constitutiones Synodales condere possit Episcopus absque consensu vel consilio Capituli? — Observa ante responsionem quòd Constitutiones Synodales sunt illæ quæ saltem in Synodo promulgantur. Hoc prænotato:

Resp. 1° Regula generalis est posse edi vel publicari Constitutiones in Synodo absque *consensu* Capituli: id fuit pluries decisum à S. Congreg. Concil., ut videre est apud D. Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 386; ap. Bened. XIV, *De Synodo*, lib. 13, cap. 1, et prout jam diximus supra (942).

950. Duo casus excipiuntur. Primus est si quæstio esset de iis materiis pro quibus consensus Capituli expressè à jure requiritur, v. g., si de alienatione rerum et jurium ad Ecclesias pertinentium, vel de erectione novæ Parochiæ aut Dignitatis aut Canoniciatus, vel de unione, disjunctione aut suppressione beneficiorum ageretur, aut de iis quæ ad Capituli interesse specialiter et notabiliter spectant. Vide Bouix, *De Capitulis*, p. 387, etc.

951. Secundus casus est si existeret legitima consuetudo exquirendi Capituli consensum. Ita decisum à S. Cong. Concil., *in causâ Burgensi*, ut videre est ap. Bened. XIV, *De Syn.*, lib. 13, cap. 1, n° 9.

952. Resp. 2° Regula etiam generalis est, non valere Constitutiones Synodales, nisi Episcopus Capituli *consilium* exquirat, quamvis illud sequi non teneatur. Hoc constat ex Can. *Episcopus*, dist. 24; et cap. *Olim 17*, *De Privilegiis*: « Si Episcopus, inconsulto Capitulo, novas Constitutiones » ediderit, atque in Synodo promulgaverit, illæ profectò, » utpote deficientes à normâ à jure præscriptâ, firmitate » carebunt; quamvis si justæ et rationabiles deprehendantur, sanari queant à S. Congr. Concilii. » Bened. XIV, lib. 13, cap. 1, n° 16.

953. A præcedente regulâ, excipiendus est casus quo vigeret consuetudo legitimè præscripta, ut Episcopus absque ullo Capituli consilio Synodales Constitutiones edere possit. Vide Bened. XIV, *De Syn. dioces.*, lib. 13, cap. 1, n° 8, ubi allegat cap. *Ea noscitur*, *de his quæ fiunt*; et

cap. *Non est*, de *Consuetudine*, in 6°. Et hæc consuetudo non consulendi Capitulum *in plurimis*, *ferè ubique habetur*, inquit Ferraris (v° *Capitulum*, art. 2, n° 28-30). « Quà » legitimè exstante, non ampliùs requiritur ipsius Capituli » consensus. » Præter dicta juris capitula, Ferraris citat insuper declarationem S. Congr. Concil. *In Gerundinâ*, 19 dec. 1739, ad 4^m, etc.

Circa existentiam præfatæ consuetudinis, legi adhuc possunt *Institutions de Digne*, tom. 1, p. 136; *Confér. d'Angers, des Synodes*, p. 483, édit. 1830; Lequeux, n° 35.

§ VII.

De potestate Episcopi quoad fidem, doctrinam et impressionem librorum.

954. Extra Concilium Generale, nequit Episcopus definire quæstiones ad fidem pertinentes, quia non est infallibilis, et hujusmodi quæstiones, utpote inter majores causas computandæ, Summo Pontifici reservantur; sed jubere potest ut caveantur errores jam ab Ecclesiâ proscripti. Vide Bened. XIV, *De Syn.*, lib. 6, cap. 3, n° 7.

Item Episcopus non potest decernere circa quæstiones liberè inter DD. catholicos controversas; nec ei proinde licitum est animadvertere in clericos qui opinionem ab Ecclesiâ toleratam amplectuntur, et ad praxim, juxta prudentiæ regulas, reducant: utuntur enim suo jure; et aliundè, ut modò dicebamus, Episcopi non sunt infallibiles. V. Bened. XIV, *De Syn.*, lib. 7, cap. 11, n° 2; et *Prælect. S. Sulpitii*, n° 148.

Diximus in Prolegomenis quid valeat Episcopus quoad acceptationem Constitutionum pontificiarum (35-39).

955. Episcopi est, institutioni sive privatæ sive publicæ quæ in Scholis habetur, ita invigilare ut nihil tradatur quod fidei, moribus et disciplinæ adversetur. Ita Card. Soglia, *Instit. jur. priv.*, § 5, p. 11. — Quoad Seminaria, diximus supra, § 4.

Quoad impressionem librorum diximus supra (§93, 743,

762, etc.) quid ad Episcopos pertineat. Sufficiat hic adjicere quædam circa dispositiones legis civilis in Galliâ, præsertim quoad libros liturgicos et sacros.

956. Lex civilis concedit quidem libertatem libros prælo mandandi, sed hæc libertas solum ordinem politicum concernere potest.

Agnoscit tamen lex civilis jus Episcoporum quoad impressionem et reimpressionem librorum liturgicorum: ita enim se habet Decretum 7 germinalis anni XIII: « Article 1er. Les livres d'église, les heures et prières ne » pourront être imprimés ou réimprimés que d'après » la permission donnée par les Évêques diocésains, la » quelle permission sera textuellement rapportée et imprimée en tête de chaque exemplaire.

» Art. 2. Les imprimeurs-libraires qui feraient imprimer » ou réimprimer les livres d'église, les heures et prières, » sans avoir obtenu cette permission, seront poursuivis » conformément à la loi du 19 juillet 1793. » Hæc lex 1793 præcipuè spectat jura auctorum: in primo enim ejus articulo ipsis asseritur jus proprietatis per totam vitam; et in secundo articulo, idem jus conceditur eorumdem hæredibus per decem annos. Non indè autem concludas jura proprietatis à lege sanciri in gratiam Episcoporum, relativè ad libros liturgicos ab ipsis non compositos; sed in eis lex nostra agnoscit duntaxat jus inspectionis et approbationis. Unde si, independentè ab eorum consensu, liber liturgicus publicetur et vendatur, ipsis non datur actio civilis ad petendam damni reparationem, sed *Ministerium publicum ex officio* debet insequi legis infractorem, et hujus repressionem ipsimet Episcopi possunt expostulare. Vide Arrestum Curiae Parisiensis in hoc sensu, ap. Lequeux, n° 310.

§ VIII.

De potestate Episcopi dispensandi in legibus Ecclesiasticis.

957. *Dispensatio est relaxatio à legis obligatione, ab eo qui legitimam habet auctoritatem facta, pro aliquo casu in quo lex cæteroquin obligaret.*

dicemus 1° de hâc potestate Episcopi in genere; 2° quænam sint in specie in quibus Episcopus valeat dispensare.

PUNCTUM. I.

DE POTESTATE EPISCOPORUM DISPENSANDI IN GENERE SUPER LEGIBUS ECCLESIASTICIS.

958. « Quidam audaciores, inquit Lequeux (n° 291), » dixerunt jus illud Episcopis ita esse essenziale ut nunquam » potuerit ligari. Ultimo sæculo, tum in Galliis tum in » Lusitaniâ, hanc opinionem plures jurisperiti tuiti sunt. » Anno 1781, illud tanquam in principio positum, in proxim » reduci... mandavit (Imperator) Josephus II. Plures etiam » Germaniæ Episcopi, anno 1786... (in congressu Ems), » statuerunt se deinceps propriâ auctoritate largituros esse » dispensationes... pro quibus, singulis quinquenniis, » Indulta apostolica expetebantur. »

959. Sed 1° falsa et rejicienda est eorum sententia qui dixerunt Episcopum posse in suâ diœcesi quidquid potest Papa in Ecclesiâ universali, exceptis duntaxat iis quæ Sedes Apostolica sibi specialiter reservavit. Exinde enim sequeretur posse Episcopum in suâ diœcesi inanes reddere omnes fermè leges Ecclesiæ, etiam à Conciliis generalibus statutas : iis enim derogare potest S. Pontifex, nec in iis solet adjici clausula prohibens Episcopis ne in eis dispensent : unde « tota everteretur Ecclesiæ disciplina, » caput subjiceretur membris, et... actum esset de ecclesiasticâ Hierarchiâ divinitus institutâ. » (*De Synod.*, lib. 9, cap. 1, n° 3.) His adde quòd Episcopi non possint definitiones fidei edere, nec dispensare cum religioso professo, aut clerico in sacris constituto, nec presbyterum deputare pro administrando confirmationis sacramento, nec multa alia quæ facere potest S. Pontifex, quin aliquo juris textu exprimatur ea esse ad Papam reservata. Ergo, etc.

Nec valet dici quòd Episcopi immediatè à Deo jurisdictionem habeant : nam respondetur quòd, quidquid sit sentiendum de hâc assertione (de quo vide dicta supra 868-872), in omni tamensententiâ, jurisdictio Episcopi, etiam jure divino,

debet esse subordinata S. Pontifici (881). S. Liguor., lib. 1, n° 191.

960. 2° Falsa pariter et derelinquenda est opinio quæ olim tenebat Episcopum dispensare posse, quando Papa hanc potestatem non sibi reservârat in universalibus Ecclesiæ legibus.

Sic reverà tenuêre S. Antoninus, Sotus, Covarruvias, Berardi, Collator Andegav. (*sur le mariage*) etc.; et suam sententiam probabant præsertim ex capite *Nuper, de sentent. excomm.* Vide S. Liguor., lib. 1, n° 191.

Sed hanc S. Antonini sententiam quam idem S. Liguor. primùm censuerat probabilem, re meliùs perpensâ, existimavit essederelinquendam, *ac omninò tenendam* opinionem oppositam. Idem judicium tulit Bened. XIV, ut videre est in capite 1, libri 9, *De Syn. diœc.*, et plures alii à S. Liguorio et à D. Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 86, etc., citati. Vide Auct. *Prælect. S. Sulpitii*, n° 154. — Hæc sententia probatur 1° eâ ratione præpotente quòd voluntas inferioris non possit prævalere voluntati superioris; 2° ex pluribus capit. juris canonici à Bened. XIV relatis (*De Syn.*, lib. 9, cap. 1, n° 6). Sufficiat hîc referre Clement. *Ne Romani, de elect.*, in quâ Clemens V ait: « Nos inter cætera, præcipuè attendentes, quòd *lex Superioris per inferiorem* » *tolli non potest*, etc., » et cap. *Dilectus, de tempore ordinat.*, ubi Innocentius III dicit: « Si de mandato Archiepiscopi constaret, cùm illi hujusmodi dispensatio à canone » minimè sit permissa, ipsi obtemperare non debuit in » hâc parte. » Ergo ad ligandas inferioris manus, inquit Bened. XIV (*ibid.*), necesse non est ut res interdicator, sufficit non esse permissam. Ergo falsa est et rejicienda opinio, etc. Vide Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 86; et S. Liguor., lib. 1, n° 191.

961. Objic. 1° cap. *Nuper, de sent. excomm.*, ubi dicitur: « Quia... Conditor canonis ejus absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem » aliis relaxandi. »

Resp. Sermonem ibi esse de absolutione à censuris de quâ, ait annotator Ferraris (v° *Episcopus*, annot. post art. 5),

longè diversa ratio est quàm de dispensatione : ideo enim feruntur censuræ ut ad meliorem frugem reducant, et tunc ab ipsis absolvatur; leges verò ecclesiasticæ non ideo statuuntur ut desinant obligare : unde etiam à parochis et meris sacerdotibus approbatis dari potest absolutio censurarum quando non sunt reservatæ; sed minimè hoc est dicendum de dispensatione in legibus ecclesiasticis, quando non reservatur potestas in iis dispensandi (excipe tamen quædam impedimenta matrimonium tantum impediunt : *De Syn.*, lib. 9, cit., n° 7 *in fine*). Ergo, ex præfato canone nihil concludi potest contra thesim supra demonstratam.

Objic. 2° Auctoritas S. Antonini et Gallorum qui ipsius sententiam amplexati sunt.

Respondeo hanc auctoritatem non impedire quominus hujusmodi opinio ut falsa habeatur à Bened. XIV, *De Syn.*, lib. 9, cap. 1, et à cæteris modernis communiter. V. Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 106; S. Liguor. lib. 4, n° 191.

962. 3° Ut ergo Episcopi valeant in generalibus Ecclesiæ legibus dispensare, requiritur, vel 1° quòd in ipsâ lege à Papâ vel à Concilio Episcopis expressè concedatur facultas dispensandi, aut saltem in eâ dicatur, *posse in eâ dispensari* : hæc enim verba non de Papâ, sed de solis Episcopis intelligi debent; quippe, ut Papa possit dispensare non est necesse quòd in lege exprimat potestas dispensandi. Vide S. Liguor., lib. 4, n° 190, v° *Notandum*. Ab hac regulâ excipitur potestas dispensandi in matrimonio de quâ agitur in Concilio Trident., sess. 24, cap. 5, *de reform. matr.*; scimus enim ex praxi quòd hæc potestas Episcopis non sit data per hujusmodi dispositionem. V. Reiffenst., pars 2, lib. 4, tit. 2, n° 408.

963. Vel 2° quòd urgeat necessitas dispensationis, et periculum sit in morâ : nam meritò S. Pontifex vel Concilium Generale censetur concedere tunc facultatem dispensandi (S. Liguor., *ib.*, v° *Item*). Si tamen difficultas ad eundem Papam orta esset ex prohibitione à Principe sæculari factâ ad S. Sedem recurrendi, ob ejus animum erga spirituales auctoritates malè affectum, tunc S. Pontificis consensus non posset legitimè præsumi; unde à dispensa-

tionem se deberent tunc abstinere Episcopi, ne, sic dispensando, viderentur cooperari bello injustè ihato Sedi Apostolicæ. Vide Carrière, *De Matrim.*, tom. 2, n° 1690; et Lequeux, n° 298.

964. Vel 3° quòd adsit consuetudo legitimis conditionibus vestita, vi cujus Episcopi facultatem dispensandi exercent.

965. Vel denique 4° quòd dubitetur an casus dispensatione indigeat: tunc enim communiter dicunt Doctores Episcopum posse declarare dispensationem non esse necessariam, aut ab ipso *ad cautelam* et pro quiete animarum, impertiri posse. V. Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 92; S. Liguor., lib. 4, n° 192.

966. Adde insuper 5° quòd Episcopi valeant dispensare in levibus et frequenter accidentibus, ob præsumptum S. Pontificis consensum, ad quem tunc nimis esset onerosum debere recurrere. V. Reiffenst., lib. 4, tit. 2, n° 473. Estque aliunde notum, inquit idem, quòd in moralibus parum pro nihilo reputetur (*ibid.*).

967. « Potestas dispensandi in prædictis casibus concessa Episcopis est *ordinaria*, ac proinde, sede vacante, » etiam competit Capitulo. » Reiffenst., *ib.*, n° 475; et etiam potest delegari. S. Liguor., lib. 6, 4425; Lequeux, n° 301, citans Suarez, *De Legibus*, lib. 6, c. 15, n° 1.

968. Querit. An dispensatio, ab Episcopo sinè causâ sufficienti data, sit valida?

Resp. 1° Dispensatio ab Episcopo data in propriâ lege, valida est, etsi data sinè causâ, quia obligatio legis à voluntati Legislatoris pendet; est tamen illicita.

2° Dispensatio in lege Superioris, etiam in votis et juramentis, data cum dubio an adsit causa vel sufficiens sit, est pariter valida, quia in dubio standum est pro valore dispensationis, et præterea pro quiete animarum, præsuntur Deus ratam habere talem dispensationem.

969. — 3° Disputatur verò utrùm valida sit dispensatio data bonâ fide, cum causâ quæ putabatur adesse et sufficiens esse, quæ tamen revera non sit. Plures cum Sanchez, Lessio, Salmantic., etc., existimant illam esse validam, quia

præsumitur Deus illam validare, ne conscientiae anxietatibus vexentur; oppositam tamen sententiam sequitur S. Liguor., lib. 3, n° 251, loquendo de voto, ob principium certum quòd inferior nequeat dispensare in lege superioris, et iste immeritò præsumeretur dare consensum erroři manifesto si postea detegatur. Quæ ratio valet etiam quoad leges ab hominibus latas. Dispensatus tamen potest dispensationi acquiescere quamdiu veritas causæ non apparet in contrarium.

970. 4° Dispensatio in lege Superioris, si scienter fiat absque justâ causâ, invalida est, quia Superior non censetur dare licentiam dispensandi sinè causâ sufficienti. V. Reif-fenst., pars 2, lib. 1., tit. 2, n° 478. Si verò causa justa adesset, etsi data fuisset dispensatio malâ fide ab inferiore putante talem causam non adesse, valde probabile est tunc validam fuisse hujusmodi dispensationem. S. Liguor., lib. 3, n° 252 in fine.

PUNCTUM II.

DE POTESTATE EPISCOPI IN SPECIE DISPENSANDI SUPER LEGIBUS ECCLESIASTICIS.

971. Ex his quæ modò diximus patet plures esse casus in quibus Episcopi valent dispensare :

1° Nulla potest esse difficultas circa potestatem Episcopi dispensandi in omnibus Statutis Episcopalibus, etiam latis in Synodo Diocesanâ; hanc potestatem, independenter à Capitulo et Clero, possidere Episcopus communiter asseritur; et idem est dicendum de Capitulo, sede vacante; hanc tamen non habet Vicarius Generalis, nisi hoc expressè ab Episcopo ei fuerit concessum. Vide S. Liguor., lib. 1, n° 190.

« Duo verò excipiuntur casus : prior est si Constitutio à » S. Pontifice confirmata fuit in formâ, ut aiunt, *non* » *communi*, sed *specificâ*. Alter est si Constitutio abierit in » *contractum*. » Ap. Ferraris, v^o *Dispensatio*, addit. ex alienâ manu, n° 92, etc.

972. 2° « Episcopi possunt etiam dispensare super legibus

» Concilii Provincialis in suis Diœcesibus. Hoc enim expedit
 » ad bonum regimen, Salm., cum Sanchez, Suar., Bonac.,
 » Palaus. » Ita S. Liguor., *ib.* Immeritò autem Lequeux
 (nº 290) asserit omnes de hoc convenire : nam aliter
 sentiunt, tum ille qui novas additiones adjecit Ferraris
 (*ib.*, nº 96), tum D. Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 101.
 « Regulariter, inquit Annotator Ferraris, Episcopus ne-
 » quit dispensare super Synodo Provinciali. Quinimò
 » nec Archiepiscopus dispensare valet super (eodem); cùm
 » ab ipso tanquam inferiori ad Provinciale Synodum
 » appelletur. » Sed sententia affirmans S. Liguorio, sicut
 suavior sic æquior videtur, cùm ex unâ parte possunt esse
 casus in quibus utilis, imò et necessaria potest esse dis-
 pensatio super decretis Synodi Provincialis; et ex aliâ parte,
 æquum videtur ut Episcopi tunc habeant facultatem in hu-
 jusmodi decretis dispensandi, ut non sit expectandum aliud
 Concilium Provinciale, vel sit recurrendum ad Sedem
 Apostolicam.

Quidquid sit sentiendum de sententiâ, modò relatâ Anno-
 tatoris Ferraris et D. Bouix, « quando reservatio fit in Pro-
 » vinciali Synodo, juxta ipsummet Bouix (*De Episcopo*, t. 2,
 » p. 244), non adimitur singulis Provinciæ Episcopis po-
 » testas ab iis absolvendi : quia tunc Synodus non sibi...
 » sed singulis Episcopis casus reservasse censetur. Vide
 » Bened. XIV, *De Synod.*, lib. 5, cap. 4, nº 3. »

973. 3º Possunt Episcopi dispensare cum suis subditis
 in jejuniis, pro singulis casibus occurrentibus, cum justâ
 tamen causâ; si autem causa non videatur sufficiens, vel si
 de ejus sufficientiâ dubitetur, poterit Episcopus partim dis-
 pensare et partim commutare in aliud opus pium. Vide S.
 Liguor., lib. 3, nº 1032.

Item possunt Episcopi ex justâ causâ, cum particula-
 ribus personis dispensare in lege abstinentiæ à carnibus,
 ovis et lacticiniis, et in præcepto abstinendi ab operibus ser-
 vilibus, diebus festis toti Ecclesiæ communibus. Idem po-
 test Capitulum, Sede vacante; adest enim, quoad hæc omnia,
generalis consuetudo cui meritò censetur consentire S. Pon-
 tificex, ob frequentem necessitatem in talibus casibus dispen-

sandi. Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 93 et 96; Ferraris, v^o *Festa*, n^{is} 20, 21, etc.

974. « Dispensationes super observantiâ Quadragesimæ » concedendæ non sunt, nisi adjecto præcepto de unicâ » comestione et de non permiscendis epulis. » Const. *Cognivimus* et Constit. *Fraternitas* Bened. XIV, ap. Ferraris, v^o *Dispensatio*, n° 59.

975. Quærit, 1° Utrum, in præfatis légibus, absque Indulto Pontificio, Episcopi valeant dispensare generaliter quoad totam diœcesim.

Resp. Juxta S. Liguor., lib. 3, n° 1032: « Potest... Episcopus, ob aliqualem specialem causam, dispensare pro » unâ vice in lege universali jejunii, aut commutare: cum » ejus officum sit saluti suarum ovium invigilare et scandala infirmorum tollere, puta si periculum sit alicubi jejunium non observari. Ita Laymann., Azor, Salm... etc. » Sed, pergit idem Sanctus, Bened. XIV, in Bullâ *Prodiit jamdudum*, § 10., dixit sententiam oppositam, nimirum » non posse Episcopos pro universo grege dispensare in » lege jejunii, esse non modò communiorem, cum Reynaud... Merati, Dianâ, Monacelli, Leandro et Ferrari, sed » etiam magis rationi consentaneam. Et sic ipse respondit quibusdam Episcopis rogantibus an possent Vigiliam » S. Matthiæ occurrentis in ultimo die Bacchanalium, ad » præcedens Sabbatum transferre. » Et reverà cum agatur de lege ad jus commune pertinente, Episcopi, inquit Bouix (*De Episcopo*, t. 2, p. 96), in eâ dispensare nequeunt, nisi illud ipsis sit concessum, quod dici nequit in casu præsentis; et quod dicitur hic de lege jejunii, dicendum est de lege abstinentiæ à carnibus, et de præcepto ab operibus servilibus diebus festis se abstinendi.

976. An autem illud possint Episcopi saltem vi consuetudinis, quæ in quibusdam locis, v. g., in pluribus Galliæ Diœcesibus, viget, ut ipsi generaliter in lege abstinentiæ Quadragesimalis dispensent absque Indulto Pontificio?—Negat D. Bouix. *De Episcopo*, tom. 2, p. 99. Nobis tamen, attento longo tempore quo generaliter apud nos viguit hujusmodi consuetudo, difficilè videtur quòd non

reclamasset S. Sedes, si hanc consuetudinem, quam ignorare non potest, improbaret. Unde non audemus dicere improbabilem esse sententiam quòd nostri Antistites possint sic à prædictâ lege abstinentiæ Quadragesimalis generaliter dispensare, præsertim quoad usum ovorum et lacticiniorum. Sic videtur sentire Eminent. Gousset, in suâ *Theolog. morali*, t. 1, n° 306.

977. Attamen secus videtur esse dicendum pro hâc Provinciâ Avenionensi. In Concilio enim Provinciali 1849 legitur (tit. 3, cap. 2, p. 47): «Provincialis Synodus... opportunum duxit, ut deinceps Episcopi Comprovinciales inter se conferant de dispensationibus sive concedendis, singulis annis, sive ab *Apostolicâ Sede obtinendis*. » Hæc dicta sunt de jejuniis Quadragesimali. Ergo, juxta Synodum, sunt in Provinciâ nostrâ dispensationes, quoad legem jejunii, pro quibus ad *Sedem Apostolicam* est recurrendum. Porro tales dispensationes aliæ esse non possunt nisi dispensationes generales. Ergo in hâc provinciâ, minimè invocari potest consuetudo non recurrendi ad S. Sedem pro hujusmodi dispensationibus. Et rursus RR. DD. Chatrousse, tantum vi Indulti Pontificii super lege Quadragesimali generaliter dispensabat in suâ Diœcesi Valentiniensi, ut videre est in suis ultimis Mandatis de Quadragesimali observantiâ editis.

978. Quoad autem abstinentiam ovorum et lacticiniorum, ipse Bened. XIV relinquit judicio aliorum, *dummodo docti sint et de conscientie suæ puritate animarumque salute religiosè solliciti sint*, expendendum an possit observari consuetudo alicubi vicens manducandi ova et lacticinia, tempore Quadragesimali, eò quòd iis in locis non faciliè inveniantur pisces (*De Syn. diœces.*, lib. 11, cap. 5, n° 14).

979. Quidquid sit dicendum de supra dictâ quæstione an Episcopi possint generaliter dispensare vi consuetudinis, privati qui justas habent rationes, possunt uti dispensatione generaliter datâ ab Episcopis; nam Episcopi saltem valent cum justâ causâ dispensare in particularibus casibus; porro qui generalem dispensationem concedit à fortiori in casibus particularibus vult dispensare. Ergo, etc. Major

esset difficultas, ut patet, pro his qui justas non haberent rationes. Attamen si ex Indulto S. Pontificis Episcopi dispensarent ob causas legitimas verè existentes, etiam privati qui non haberent motiva propter quæ data fuit dispensatio, illà uti possent. Ita Bened. XIV, in Encyclicâ 1741. Vide *Manuel d'un jeune prêtre*, tom. 2, p. 221.

980. Quærit. 2º An Episcopus possit dispensare in sacris ritibus?

Resp. « Dispensationes super ritibus ecclesiasticis, à » S. Sede petendæ sunt, nec, eâ inconsultâ, ab alio quo- » libet concedi possunt. » Bened. XIV, Const. *Omnium*, ap. Ferraris, vº *Dispensatio*, nº 67. Vide etiam Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 100; et decisiones supra relatas (773-776).

981. Quærit. 3º An, et in quibusnam irregularitatibus et censuris, Episcopus valeat dispensare?

Vide infra in tractatibus de irregularitatibus et censuris.

Item infra dicemus de potestate Episcoporum dispensandi super votis et impedimentis, quando de votis et impedimentis matrimonii tractabimus (5242-5245). Vide etiam Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 107, 134, 257, etc.

De potestate autem Episcopi absolvendi à casibus Bullæ *Cænæ* et aliis S. Pontifici reservatis, dicemus inf. (1647-1648).

§ IX.

De potestate Episcopi quoad varia ad Liturgiam pertinentia.

982. De his specialiter dicturi sumus in libro secundo, ubi loquemur de Sacrificio Missæ, de Festis, de Officio divino, et aliis. Vide etiam D. Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 115; et quædam alia supra (773-776).

De potestate Episcopi quoad oratoria, dicemus tractando de Sacrificio Missæ (3568-3586). Sufficiat hic annotare:

1º Episcopus potest olea sacra cathecumenorum et infirmorum, si à Cathedrali abfuerit, in aliâ ecclesiâ consecrare et benedicere. S. Rit. Congr., 17 nov. 1600.

Item ex causâ necessitatis, potest conficere olea sacra cum minori numero ministrorum quam præscribitur in *Pontificali*. S. R. Congr., 21 aug. 1604; Ferraris, v° *Episcopus*, art. 4, n° 40 et 41.

983. 2° Ad Episcopum spectat concedere licentiam Sanctissimum Sacramentum exponendi (Ferraris, *ibid.*, art. 6, n° 144).

3° Ex causâ potest concedere laicorum Confraternitatibus, ut in earum ecclesiis conservetur SS. Sacramentum. S. Congr. Rit. In *Iscolensi de ferro*, 11 jun. 1604 (Ferraris, *ib.*, n° 46).

Anno tamen 1853, petita fuit à quodam Galliæ Episcopo facultas asservandi SS. Sacramentum in Ecclesiâ monialium, et à Papâ hæc licentia concessa fuit tantum *ad septennium*; idem contigit quoad Helvetiam. Vide *Analecta*, 24° livr., col. 505, n° 317, 319. Vide etiam Card. Petra apud D. Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 123. Sanctitas Sua, Pius IX, hodiè Sedem Apostolicam tam gloriosè occupans, RR. DD. Chatrousse Valentiniensi Episcopo asseruerat sibi, dum esset Archiepiscopus Spoletanus, denegatam fuisse à Prædecessore suo Gregorio XVI, licentiam asservandi SS. Sacramentum in propriâ Capellâ Palatii Archiepiscopalis.

984. 4° Episcopus non potest concedere licentiam celebrandi missam cum pileolo (Ferraris, *ib.*, n° 84). Sed vide infra (3690).

985. 5° Nequit Episcopus de novo concedere Canonicis almutiam (S. R. Congr., 16 jan. 1620); neque cappam sinè expressâ licentiâ Sedis Apostolicæ. S. R. Congr., 16 jan. 1604, etc. (Ferraris, *ib.*, n° 76 et 77).

§ X.

De officio et potestate Episcopi quoad Pontificalia.

986. « Nulli Episcopo, inquit Conc. Trident (sess. 6, cap. 5), liceat cujusvis privilegii prætextu, Pontificalia in alterius diœcesi exercere, nisi de Ordinarii loci expressâ licentiâ, et in personas eidem Ordinario subjectas tantum; si secus factum fuerit, Episcopus ab exercitio Pon-

» tificialium, et sic ordinati ab executione ordinum sint ipso
» jure suspensi. »

Juxta Barbosam, nullam pœnam meretur Episcopus extraneus benedicendo sinè solemnitate personas devotè præsentes; secus si solemniter, dicendo : *Sit nomen Domini*, etc., benediceret. Vide Lequeux, n° 287.

De conditionibus ad ordines recipiendos requisitis, dicemus infra in sectione 2^a (1954, etc.). Vide Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 143.

§ XI.

De officio et potestate Episcopi quoad Sacramentum Confirmationis.

987. Episcopus est Minister ordinarius Sacramenti Confirmationis.

Ex capite unico, *de Sacrà Unctione*, ex Decreto Eugenii IV et juxta sententiam communem, de essentiâ sacramenti hujus est ut *unctio fiat in fronte, in formâ crucis*, et per *manum ipsius Episcopi ministrantis*, non verò mediante ullo instrumento. Vide S. Liguor., lib. 6, n° 164 in fine, et n° 166.

Ex necessitate præcepti, et quidem probabiliter, sub gravi obligantis (quod tamen à pluribus negatur), unctio fieri debet pollice manûs dexteræ : valida tamen esset Confirmatio data digito sinistræ manûs, quia verè fieret per episcopalis manûs impositionem. S. Liguor., lib. 6, n° 165.

988. « Episcopus confirmans in alienâ diœcesi, etiam » subditos suos, incurrit suspensionem à Pontificalibus » ipso jure, ex Concil. Trid., sess. 6, c. 5, et declaratione » S. C. ap. Salm. » S. Liguor., lib. 6, n° 171. Vide modò dicta 986.

Per se, Episcopo illicitum est, et quidem sub gravi, alienos confirmare, etiam in suâ Diœcesi; communiter tamen DD. admittunt illud licitum esse, si talis vigeat consuetudo. Ita S. Liguor, lib. 6, n° 172, qui addit. n° 173, *ut communius et probabilius* quòd Episcopi, nisi aliter constet, possint præsumere de consensu aliorum Episcoporum,

« quia credendi sunt velle suas oves non privari hoc sacra-
 » mento, cum nullum incommodum ex eo ipsis prove-
 » niat. » Ille consensus praesertim praesumi posset si
 confirmandus esset ordinandus afferens dimissoriam sui
 Ordinarii.

989. Etsi de consilio sit quod jejunos sit tam confirmans
 quam confirmandus, tamen hoc non est de praecepto : con-
 suetudo enim obtinuit ut confirmatio etiam post prandium
 conferatur (S. Liguor., *ib.*, 174).

Controvertitur utrum obligatio ministrandi confirmatio-
 nem in Ecclesia sit *sub gravi* : sed saltem videtur esse *sub*
levi, nisi aliqua rationalis causa excuset. Dubium autem
 non est quin licite possit Episcopus in suo oratorio domes-
 tico confirmare, item ipsi licet confirmare etiam in die
 non festivo. S. Liguor., lib. 6, 174 et 184, not. II.

990. Quaerit. 1° An et qualis sit obligatio Episcoporum
 sacramentum Confirmationis administrandi ?

Resp. Certum est apud omnes graviter peccare Episco-
 pum si longo tempore non confirmet, quia subditos ingenti
 bono privat. Unde juxta S. Liguor. (*ib.*, n° 175) : « Episco-
 » pus tenetur... *suis expensis* circumire ad confirmandum,
 » ut Pal. et Croix, qui tamen excipit, cum Gob..., nisi sit
 » rationalis consuetudo expensas exigendi. Hinc dicit
 » Croix... peccare graviter Episcopum qui per 8 vel 10
 » annos differret circumire saltem per loca praecipua...
 » nisi excuset moralis impossibilitas ; si autem adsit justa
 » causa, non peccat qui differt per tres vel plures annos. »

991. An peccet graviter Episcopus non confirmans
 moribundum petentem ? — Controvertitur et probabile
 est nec etiam in hoc adesse peccatum veniale, ob incommo-
 ditatem et praxim communem (S. Liguor., *ib.*).

992. Juxta Catechismum Romanum (n° 18). *minus expedit*
 quod sacramentum Confirmationis pueris administraretur
 ante usum rationis : « Quare, inquit, si duodennis annus
 » expectandus non videatur, usque ad septimum certe
 » hoc sacramentum differre maximè convenit. » Et in
 sua Constit. *Eo quomodo*, Bened. XIV dicit hoc *consultissi-*
mis decretis cautum esse.

Certum est tamen apud omnes licitè confirmari infantes, ante usum rationis, si justæ accedant causæ, nempe periculum mortis, absentia Episcopi, usus in aliquo loco existens, prout in Hispaniâ et apud Græcos; si verò non adsint causæ hujusmodi, hodie ampliùs non licet sic confirmare. Ita præfata Constit. Bened. XIV anni 1745. Vide S. Liguor., lib. 6, n° 178.

Etiam amentibus Confirmatio est conferenda, juxta Bened. XIV, *ibid.*; est commune, inquit S. Liguor., lib. 6, n° 180.

993. In suâ Encyclicâ *Etsi minimè*, anni 1742, Bened. XIV jubet ut Episcopi moneant parochos, eisque distinctè præcipiant ne quis eorum *schedulam* Confirmationis iis tradat, qui graviora fidei capita et sacramenti vim ignorant. Apud Lequeux, n° 722.

994. Quærit. 2° An graviter peccet Episcopus administrans Confirmationem absque sacris vestibus et cæremoniis in Pontificali præscriptis?

Resp. cum S. Liguor. (lib. 6, n° 184): « Episcopus debet » esse indutus amictu supra rochetum, vel superpelliceum » si sit religiosus, ac stolâ, pluviali albi coloris, mitrâ et » baculo... Veriùs... Diana. Tanner Sporer... dicunt esse » mortale omittere omnia prædicta instrumenta, cùm ipsa » pertineant ad reverentiam sacramenti; secùs si aliquod » tantùm omittatur; quia id non videtur esse materia » gravis... Advertendum tamen, quoad baculum, sufficere » quòd... maneat publicè expositum, vel a clerico deti- » neatur... Item S. Congr. de Propagandâ Fide, 7 dec. 1726, » declaravit sufficere quòd Episcopus sinè mitrâ, adhibitâ » tantùm stolâ, confirmet.

» Notandum... omissionem alapæ, secluso scandalo, » nunquam esse mortalem...; omissionem autem cerei, » Ledesma... et Sa... absolutè negant unquam posse esse » mortalem, cùm hæc cæremonia minimè inveniatur » præscripta, sed ex solo usu sit introducta.

» Frons confirmati obliganda est fasciâ lineâ cruce » notatâ, gestandâ uno, tribus vel septem diebus, pro » consuetudine, illotâ interim fronte; sed hodie, inquit

» S. Liguor. (lib. 6, n° 188), ex desuetudine, hæc cære-
 » monia non ampliùs in nostris partibus est in usu, cùm
 » statim post unctionem extergatur frons confirmati, et sic
 » dimittatur. » Ita fit etiam in Galliâ.

« Benedictio communis, quæ datur ab Episcopo confir-
 » matis in fine, non est necessaria ad sacramentum, sed
 » est simplex cæremonia. » (S. Liguor., *ib.*, n° 188.)

995. Quærit. 3° An absolutè requiratur Patrinus pro
 susceptione sacramenti Confirmationis?

Resp. Affirmativè, ex communi DD. sententiâ; et casu
 quo confirmandus est puer, patrinus vel matrina requiritur
 sub gravi, nisi haberi non posset. Patrinus autem desi-
 gnandus est à parentibus, vel ab Episcopo, eorum defectu.
 Unus tantùm (vel una) est admittendus, et quidem qui sit
 ejusdem sexûs ac confirmandus (Cap. fin., *de cognat.*
spiritual., et *Pontificale*). Patrinus, juxta sententiam com-
 munem, debet et ipse esse confirmatus: si secus fiat, con-
 trovertitur utrùm talis patrinus contrahat cognationem
 cum confirmato et ejus parentibus. Vide S. Liguor., lib 6,
 n° 185 et 186, qui sententiam negantem probabiliorem
 vocat, ob declarationem S. Congr. Conc., 13 junii 1654.

Patrinus esse non debet religiosus, nec matrina monia-
 lis, nisi persona confirmanda esset pariter regularis. Suf-
 ficit ut Patrinus manum dexteram super humerum con-
 firmandi ponat. Ita S. Liguor. (*ib.*) qui allegat decis. S. C.
 Rit., 20 sept. 1749, à Concinâ relata.

Alia de sacramento Confirmationis, vide infra (3334-
 3351).

§ XII.

De potestate et officio Episcopi in causis hæreseos.

996. Legitimi judices non sunt laici in causâ hæreseos,
 sed tantùm 1° S. Pontifex quoad totum orbem; 2° Episcopi
 quoad suos diœcesanos; 3° Inquisitores fidei, juxta Delega-
 tionem ipsis à S. Sede impertitam. Constat cap. *Ut in-*
quisitionis, de hæreticis, in 6°; cap. *Quanto, de judiciis*; cap.
Si judex, de sent. excomm., in 6°. Vide Reiffenst., lib. 5,

t. 7 n° 431, etc., Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 216, etc.

Etiam in regulares exemptos Episcopi prædictam potestatem habent, sed duntaxat quatenus Sedis Apostolicæ delegati (cap. *Ad abolendum, de hæreticis*). Proinde hæc potestas quoad exemptos, non transit, sede vacante, ad Capitulum. Vide Reiffenst., *ib.*, n° 440.

In diœcesibus ubi adsunt Inquisitores à S. Sede deputati, potestas inquirendi in hæreticos eosque judicandi, in ipsis simul et Episcopis cumulativè residet. Liberum est autem Inquisitori et Episcopo, vel conjunctim vel separatim, procedere. Si separatim procedant, debent sibi invicem communicare processum ante sententiam condemnatoriam. Vide Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 217, et supra (724).

Cùm hodie, pluribus in locis, potestas civilis auxilium non præstet potestati ecclesiasticæ, Episcopi non possunt regulariter infligere, contra hæreticos, nisi pœnas spirituales; de formâ autem procedendi tunc observandâ dicemus in libro tertio.

997. Quærit. An Episcopi absolvere possint ab hæresi?

Resp. Iphis quidem datam fuisse hanc potestatem à Concilio Trident. (sess. 24, c. 6), ubi dicitur: « Liceat Epis- » copis.... in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi » Apostolicæ reservatis, delinquentes quoscumque sibi » subditos in diœcesi suâ, per seipsos, aut Vicarium ad id » specialiter deputandum, in foro conscientiæ, gratis ab- » solvere, impositâ pœnitentiâ salutari. Idem et *in hæresis* » *crimine*, in eodem foro conscientiæ, eis tantum, non » eorum Vicariis sit permissum. »

Sed hæc facultas ab occultâ hæresi absolvendi, Episcopis deinde fuit sublata ab Apostolicâ Sede. Illud constat 1° ex Bullâ *Cænæ*, in quâ, post Concilium Trident., et quidem, prout videtur, tempore Gregorii XIII (Bened. XIV, *De Synodo*, lib. 9, c. 4, n° 8), inserta fuit sequens clausula: « A prædictis... nullus per alium quàm per Romanum » Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus... absolvi » possit; etiam prætextu quarumvis facultatum et indul- » torum quibuscumque personis.... *etiam Episcopali* » vel aliâ majori dignitate præditis, per nos ac dictam

« Sedem aut cujusvis Concilii, decreto... concessorum. »

2° Illud etiam declarârunt plures SS. Pontifices, videlicet S. Pius V, Gregorius XIII, Clemens VIII, ut videre est ap. Bened. XIV, *De Synodo*, lib. 9, cap. 4, n° 9 : « Unde, ait Reiffenst. (lib. 5, t. 7, n° 334), et S. Franciscus » Salesius, cùm in examine Episcoporum, sibi ex 33 quæstionibus Clemens VIII primam proposuisset : *Possuntne » Episcopi ab hæresi absolvere?* Isque respondisset : *Pos-*
sunt ex Concilio Tridentino ; Papa respondente : *non » esse suam mentem ; antiquatum enim esse illum articu-*
lum ; mox sententiam retractans verus Ecclesiæ filius » subjunxit : *Quandoquidem non est mens Vestræ Sancti-*
tatis, à meâ discedo, prorsus Pontificiæ acquiesco. » Vide Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 230.

3° Illud fuit insuper decisum à S. Cong. Inquis. et à S. C. Conc., ut videre est apud Bened. XIV (*ibid.*).

4° Ut scandalosa ab Alexandro VII damnata fuit, 24 sept. 1665, propositio sequens : « Sententia asserens Bul- » lam *Cænæ* solum prohibere absolutionem hæresis et alio- » rum criminum, quando publica sunt, et id non derogare » facultati Tridentini, in quâ de occultis criminibus sermo » est, anno 1629, 18 julii in Consistorio S. Cong. EE. Car- » dinalium visa et tolerata est. » Ergo non amplius possunt Episcopi absolvere ab hæresi occultâ, propriâ auctoritate.

998. Attamen, etsi fateantur Tridentinæ dispositioni derogatum fuisse per Bullam *Cænæ*, ac proinde extraneos Episcopos non posse ab occultâ hæresi absolvere, gallicani theologi contendunt aliter esse sentiendum de Galliarum Antistibus, quia : 1° Bulla *Cænæ* apud nos non fuit recepta ; 2° quia à longo tempore invaluit consuetudo quòd nostri Episcopi ab hæresi occultâ, propriâ auctoritate absolvant. Vide Bouix, *De Episcopo* (*ib.*) ; et Bened. XIV, *De Syn.*, lib. 9, c. 5, n° 1.

Sed quàm falsa sint hæc duo asserta pluribus demonstrat idem Bened. XIV (*ib.*) : in pluribus enim Conciliis, ad Sedem Apostolicam recursum habuerunt Gallicani Antistites, ut obtinerent facultatem ipsis sublatam ab hæresi absolvendi. Ita Concilium Rothomagensis anno 1581, Concil. Turonense.

anno 1583. Idem fuit efflagitatum in Comitibus Cleri Gallicani anno 1585. Vide alia ap. Bened. XIV; et Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 225, etc.

Quòd verò hodiernam Galliæ consuetudinem absolvendi ab hæresi nolit approbare S. Sedes, patet ex iis quæ refert auctor operis proscripti: *Mémoire sur la situation présente de l'Eglise Gallicane relativement au droit coutumier*, in quo (p. 107) legitur: « Le Concile de Paris, en proscrivant » l'œuvre de la Miséricorde, avait défendu aux confesseurs » d'absoudre les adeptes de cette secte, à moins qu'ils ne » donnassent des preuves authentiques de leur repentir, et » qu'ils n'abjurassent leurs erreurs. La Congrégation du » Concile a demandé ¹ qu'on ajoutât cette clause si grave; » et à moins que le confesseur n'ait obtenu les facultés nécessaires du Siège Apostolique (nisi insuper iidem animarum curatores opportunas in id facultates ab Apostolicâ Sede obtinuerint). » Hæc insuper constant C. Apost. Sed.

Vide ap. Bouix (t. 2. p. 233) solutionem quarundam objectionum.

Quoad potestatem quam habent Episcopi, per se vel per Vicarium, absolvendi ab hæresi in quibusdam casibus, dicemus infra (1166), etc.), loquendo de Vicario Generali.

§ XIII. De potestate Episcopi casus sibi reservandi.

De potestate Episcopi casus sibi reservandi.

999. Certum est competere Episcopis potestatem sibi casus reservandi. Vide Concil. Trident., sess. 14, cap 7.

Convenientiùs autem Episcopi hanc potestatem exercent in Synodo: præter varias rationes quas affert Bened. XIV (*De Syn.*, lib. 5, cap. 4, n° 3) hæc præsertim est ponderanda: « In » Synodo facta (reservatio) induit naturam legis quæ, nullo » contradicente, perpetua est, et, quandiu non revocatur,

* « Locutio hæc a demandè accurata non est, inquit Bouix (*ib.*, p. 232). Hanc, inter alias, correctionem faciendam significavit S. Congregatio, nec licet conciliorum Provincialium decreta edere, nisi cum » indicatis à S. Congr. correctionibus. » Et revera cum hâc emendatione edita fuere decreta Concil. Parisiensis anni 1859. Vide supra (86).

» perseverat ; facta autem extra Synodum , non ab omni-
 » bus reputatur perpetua , opinantibus plerisque theologis...
 » illam , decedente Episcopo à quo facta est , illicò expi-
 » rare. »

1000. Pluries monuit S. Congr. Episc. et Reg. ut *paucos* duntaxat, eosque *ex gravioribus* casus Episcopi sibi reservarent. Ita 9 jan. 1601 , 26 nov. 1602. V. Bened. XIV , *De Syn.*, lib. 5 , c. 5 , n° 4.

Eadem Cong. (26 nov. 1602) prohibuit : « Ne (Episcopi)
 » sibi superflue reservent casus , in Bullâ *Die Cœnæ* legi
 » consuetâ , contentos , neque alios Sedi Apostolicæ spe-
 » cialiter reservados (Bened. XIV *ib.*).

» Facultas absolvendi à casibus Papæ reservatis nequa-
 » quam includit potestatem absolvendi à casibus reservatis
 » Episcopo. Ita definitum a Clem. X , Constit. *Superna.* »
 V. Bened. XIV , *De Syn.*, lib. 5 , cap. 5 , n° 7 et 9 ; et ap.
 Bouix , *De Episcopo* , t. 2 , p. 243.

1001. Nota quòd à Concilio Trident. (sess. 24 , cap. 8 , *de ref.*) attributa fuerint Episcopo ea omnia quæ pœnitentiam publicam spectant.

Quid verò valeant Episcopi relativè ad approbationem confessariorum , sive sæcularium sive regularium , pro sæcularibus aut monialibus , circa absolutionem peccatorum aut censurarum Sedi Apostolicæ reservatorum , dicemus infra tractando de confessariis (1550-1661).

§ XIV.

De potestate Episcopi in Clericos.

Clerici vel sunt diœcesani vel extranei : unde duo erunt puncta :

PUNCTUM I.

DE POTESTATE EPISCOPI IN CLERICOS DIOECESANOS.

1002. Nulli antiquitus ordinabantur clerici quin alicujus Ecclesiæ servitio manciparentur : à quâ Ecclesiâ discedere eis non licebat sinè Episcopi veniâ , aliàs suspensionis pœ-

nam incurrebant. Ita sancivit Concil. Arelatense, anno 314, can. 2 et 21; ita pariter Concil. Nicænum I, can. 15, et Chalcedon., c. 6. Vide ap. Gratianum, causâ 7, q. 1, can. *Non oportet*; et dist. 70, can. *Neminem* (Bened. XIV, *De Syn.*, lib. 11, cap. 2, n° 4).

« Cette discipline, inquit auctor operis *Hist. des Sacre-
ments* (*Cursus complet.*, D. Migne, t. 20, col. 809), s'est
conservée jusqu'à la fin du onzième siècle, où nous
voyons qu'il est encore recommandé d'ordonner un clerc
toujours pour le même titre où il a été attaché d'abord
(In Syn. Clarom. c. 13). »

1003. Hæc salubris disciplina, quæ jam à multis sæculis obsoleverat, restituta fuit à Concilio Trident. (sess. 23. cap. 16) his verbis : « Cum nullus debeat ordinari, qui ju-
dicio sui Episcopi non sit utilis aut necessarius suis ec-
clesiis, S. Synodus, vestigiis sexti canonis Concilii
Chalcedonensis inhærendo, statuit ut nullus in posterum
ordinetur qui, illi ecclesiæ aut pio loco, pro ejus neces-
sitate aut utilitate assumitur, non adscribatur, ubi suis
fungatur muneribus, nec incertis vagetur sedibus; quòd
si locum, inconsulto Episcopo, deseruerit, ei sacrorum
exercitium interdicatur. » Quæ disciplina adhuc obligat
juxta Bened. XIV (*De Syn.*, lib. 9, cap. 2, n° 13). Vide Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 172.

1004. Attamen non ubique, hodiernis temporibus, observatur hæc ordinandorum adscriptio servitio specialis Ecclesiæ; in usu enim non est in Galliâ, ubi clerici ordinantur cum libertate commorandi apud suos vel in seminario, usquedum facti sacerdotes ad munus Vicarii vel ad aliud officium advocentur. Et reverà, rebus prout nunc sunt apud nos exstantibus, non magnæ utilitatis foret præfata adscriptio: antequam enim clerici sacerdotio initientur, modicum auxilium parochis afferre possunt, præsertim cum in seminariis, pro studiorum necessitate, ferè continuo degere debeant, et semel ad presbyteratum promoti ad alia munera advocandi sint.

1005. Quædam insuper declarationes S. Congr. Concil. supponere videntur non adesse strictam obligationem om-

nes ordinandos adscribendi servitio alicujus ecclesiae : sic in causâ Ariminensi, 3 decemb. 1574, dicitur : « Clericus, » qui certo loco non est adscriptus, ab Episcopo invitatus » retineri non potest. » Vide alias decisiones ap. D. Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 283.

Idem etiam supponunt, vel supponere videntur plures auctores ibidem citati, videlicet Barbosa, Monacellus, Ferraris, Fagnanus, etc.

1006. Quærit. 1° An clerici possint, invito Episcopo, è diœcesi discedere et alibi commorari ?

Resp. 1° Certum esse clericos, alicujus ecclesiae vel beneficii personalem residentiam exigentis servitio adscriptos, haud posse, invito Episcopo, è diœcesi discedere et a ibi commorari : illud constat ex decreto Concil. Trid. modò relato, et communi DD. sententiâ, qui verbis *inconsulto Episcopo*, intelligunt, *invito Episcopo*; et ita decisum fuit à S. Cong. Conc. 8 maii 1756 et 3 dec. 1574, ubi dicitur : « Adscriptus verò retineri potest invitatus. » Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 270, etc. Idem eruitur etiam ex promissione obedientiae die ordinationis factâ, de cujus vi lege S. Liguor., lib. 6, n° 828, et supra (622).

Posset tamen sic adscriptus, absque Episcopi licentiâ, assentire suae electioni ad aliquod beneficium in alienâ diœcesi existens; sed absque dictâ licentiâ, non potest discedere. Interveniente verò justâ causâ, à Superiore cogi poterit Episcopus ad dandam licentiam discedendi, vel saltem ad congruam adscripto assignandam. Hæc deducuntur ex præfatis argumentis; et quoad congruam, decretum fuit in causâ *Amerinâ* (Bouix, *ib.*).

1007. Resp. 2° Quoad non adscriptos aut non habentes beneficium personalem residentiam exigens, multi canonistæ à D. Bouix citati, videlicet Schmalzgrueber, Barbosa, Monacellus, Pirrhing, Ferraris, Fagnanus, etc... asserere non dubitant posse eos, invito Episcopo, è diœcesi discedere et alibi commorari. Pluribus S. Congr. Conc. decisionibus à Ferrario relatis nituntur (v^o *Testimoniales litteræ*, n° 11), quarum unam scilicet datam in causâ *Ariminensi*, 3 dec. 1574, hic tantum transcribemus : « Clericus

» qui certo loco non est adscriptus, ab Episcopo suo invitatus retineri non potest, ne à suâ diœcesi discedat et alibi
 » parochiam accipiat : adscriptus verò, retineri potest
 » *invitus.* »

1008. Sed ab hâc sententiâ discedere postea visa est S. Congr. Concilii. In causâ enim *Nucerinâ*, 5 sept. 1818, in quâ agebatur de sæculari sacerdote, ad titulum patrimonii ordinato, qui professoris theologiæ munus explebat in suâ diœcesi, quique, ob insufficiens salarium, transire voluit ad aliam diœcesim, et huc, non obstante comminatione ab Episcopo factâ poenæ suspensionis ipso facto incurrendæ, reverà commeavit, sequentia dubia S. Congregationi proposita fuêre : « 1º An præceptum Episcopi » Nucerini... sit observandum?... 2º An constet de irregularitate incursâ à presbytero?... seu potius sit consulendum Sanctissimo pro dispensatione?... S. Congreg. » respondit : ad primum, affirmativè, dummodo Episcopus » provideat.... congruâ.... sustentatione; ad secundum, » affirmativè ad primam partem, et consulendum Sanctissimo pro absolutione..., post reditum ad diœcesim et » petitam veniam ab Episcopo. » Vide in eodem sensu duas alias declarationes ejusdem Congreg., 26 jan. 1833 et 14 dec. 1822, ap. Bouix (*ib.*, p. 283, etc.).

Undè hodiè etiam non adscripti servitio alicujus ecclesiæ, aut non habentes beneficium personalem residentiam exigens, non videntur posse, invito Episcopo, è diœcesi recedere : ratio esse videtur quia hujusmodi clerici, etsi non adscripti fuerint servitio ullius ecclesiæ, saltem adscripti censentur servitio diœcesis, pro cujus necessitate vel saltem utilitate ad ordines fuêre promoti : nonnisi enim pro utilitate diœcesium, præsertim in Galliâ, ad ordines clerici promoventur et promoveri debent ex Concilio Trid. supra (1003) relato. In hoc sensu prônuntiant Statuta nostræ diœcesis Valentiniensis (v. *Ordonn.*, p. 341).

An autem, invito Episcopo, clerici et parochi valeant religionem ingredi, expendemus in libro sequenti, ubi de *Statu religioso* (2616-2621).

1009. *Quæstio subsidiaria* : Cùm sinè litteris testimonia-

libus discedere nequeant clerici è suâ diœcesi, hîc quæri potest quomodò differant inter se *dimissoriæ testimoniales* et *commendatitiæ litteræ*.

Resp. 1º « Propriè loquendo *litteræ dimissoriæ* » (quæ etiam *reverendiæ* seu *licentiales* dicuntur. Vide Bouix, *De Capitulis*, p. 630): « Sunt quæ ab Episcopo subditis suis » dantur, ut ab alieno Episcopo ordinentur, vel etiam per » quas clerici à jurisdictione sui Episcopi liberè dimittuntur. » Ita Pirrhing, ap. D. Bouix, *De Episcopo*, tom. 2. p. 297. Sed in hoc posteriori sensu, *dimissoriæ* apud nos vocantur: *Litteræ excommunicationis*, *Excats*; olim *formatæ* dicebantur. Hujusmodi litteræ non operantur excommunicationem à propriâ diœcesi nisi excommunicatus consentiat; ita enim se habet c. 1, dist. 72: « Episcopus subjecto sibi » sacerdoti vel alii clerico, nisi ab ipso postulatus, dimissorias non faciat, ne ovis quasi perdita aut errans inveniat. » Item necesse est ut excommunicatus ab alio Episcopo recipiatur, alioquin esset pariter in hoc casu sicut ovis perdita aut errans. Quandonam verò censeatur admissus in alienâ diœcesi, vide id expensum à D. Bouix, in Collect. *Revue des sciences ecclésiastiques*, nº 23, 20 janv. 1862, p. 37, etc.

2º *Litteræ testimoniales* « fidem faciunt de susceptis ordinibus et carentiâ impedimenti canonici quod clericos » à celebratione divinorum removeat; non verò de probitate vitæ et morum integritate.

3º » Econtra *commendatitiæ litteræ* sunt quæ... non » tantum de legitimâ ordinatione et carentiâ impedimenti » celebrationi obstantis, sed etiam de moribus et doctrinâ » testimonium locorum Ordinariis præbent. Undè litteræ » commendatitiæ per se plus sane important quàm simpliciter testimoniales. » Ferraris, edit. Cassin... vº *Testimoniales litteræ*, nº 1.

1010. Quærit. 2º An presbyteri nulli Ecclesiæ adscripti, nec habentes beneficium residentiam exigens, possint cogi ab Episcopis ad assistendum missis solemnibus aut aliis sacris functionibus Cathedralis Ecclesiæ?

Resp. S. Congreg. Conc. in *Amerinâ* declarasse 15 jan.

1639 : « Ab Episcopo non potuisse sacerdotes et alios clericos, nulla vel tantum simplicia beneficia obtinentes, » etiam diocesanæ Synodi auctoritate compelli, ut dominicis et aliis diebus festis, ad Ecclesiam Cathedralē accederent, et missis majoribus et aliis divinis officiis intersint: sed si aliquis adesset in ordinatione servitio dictæ Ecclesiæ Cathedralis adscriptus, qui locum, in conspectu Episcopo, desereret, interdicendum erit tantummodo sacrorum exercitium. »

Addit Monacellus à D. Bouix citatus (*De Episcopo*, tom. 2, p. 288): « Si verò, ob parvum numerum Canonicorum et deficientiam Mansionariorum, servitium... Cathedralis defrumentum pateretur, tunc erit recurrendum ad Congr. Concil. quæ solet indulgere ut possint cogi presbyteri, qui habent beneficia vel capellanas in Cathedrali, ad inserviendum missis solemnibus pro diacono et subdiacono, assignatâ ipsis aliquâ emolumentorum portione; » et affert in probationem decisionem dictæ Congregationis.

Cogi etiam ad hoc possunt sacerdotes, ubi adesset consuetudo immemorabilis legitimè probata, ut constat ex variis Declarationibus à Monacello relatis, ap. Bouix (*ibid.*, p. 289).

1011. Episcopus potest retinere apud se unum vel duos canonicos, sive ex Cathedrali, sive ex Collegiatâ. Item potest assumere duos beneficiatos seu Mansionarios ex Cathedrali aut Collegiatâ, modò non habeant curam animarum, ita tamen ut ultra duos ex omnibus istis, non assumat, qui omnes pro residentibus tunc censentur, et si absint à choro, lucrantur suarum præbendarum fructus, non obstante consuetudine in contrarium, non tamen distributiones quotidianas. Vide hæc omnia decisa à S. C. Conc., ap. Ferraris, vº *Episcopus*, art. 6, nº 21, 151-156. Etiam quotidianas distributiones lucrantur quando Episcopum comitantur in visitatione Sacrorum Liminum (Ferraris, *ib.*).

De potestate quam habet Episcopus cogendi clericos ad interessendum conferentiis casuum conscientiæ, dicemus infra (1510).

PUNCTUM II.

DE POTESTATE EPISCOPI IN SACERDOTES EXTRANEOS.

1012. — 1° Certum est Episcopum non posse duntaxat, sed debere prohibere ne in suâ diœcesi ad celebrandum admittantur presbyteri vagi et ignoti, aut peregrini commendatitias sui Ordinarii litteras non habentes.

Constat ex Concil. Trident. : « Nullus præterea clericus » peregrinus, sinè commendatiis sui Ordinarii litteris, ab » ullo Episcopo ad divina celebranda et sacramenta adm- » nistranda admittatur. » (Sess. 23, c. 16, *Dereform.*)
 « Singuli (Episcopi) in suis diœcesibus interdican- » t ne cui » vago et ignoto sacerdoti missas celebrare liceat. » (Sess. 22, *Decret. de observ. et evit.*, etc.).

Pro ignoto autem habendus non est, qui testimoniales habet litteras, vel alicui personæ diœcesis fide dignæ, notus est. Vide Bouix, *De Regularibus*, t. 2, p. 188.

Jam longè antea in suâ Decretali *Tuæ, de cleric. peregr.*, Innocentius III sic responderat Patriarchæ Hierosolymitano :
 « Nisi legitimè tibi constiterit, sive per litteras, sive per » testes, de illorum (sacerdotum peregrinorum) ordinatione » canonicâ, qui penitus sunt ignoti, non debes ipsos per- » mittere in tuis plebibus celebrare : sed si forsitan eorum » aliquis secretò ex devotione celebrare voluerit, poteris » sustinere. » Vide et can. 13 Synodi Chalcedonensis.

1013. — 2° Quamvis Episcopus possit permittere ut rectores ecclesiarum ad celebrandum admittant peregrinos sacerdotes commendatitiis litteris munitos, prohibere tamen potest quin illud faciant erga extraneos, qui non haberent in scriptis licentiam à se vel à suo Vicario Generali datam. Ita Schmalzgrueber et alii, ap. Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 290, etc.

1014. — 3° Episcopi, in his quæ pertinent ad missæ celebrationem, procedere possunt contra quoscumque etiam exemptos, sed tunc solùm tanquam delegati Sedis Apostolicæ. Ferraris, v^o *Episcopus*, art. 6, n° 142.

1015. — 4° Etiam regularibus et in Ecclesiis exemptis, pro

hibere potest Episcopus sub censuris, ne ad missæ celebrationem admittant peregrinos etiam notos, sive sæculares, sive regulares *diversi ordinis*, antequam ipse vel Vicarius Generalis eis licentiam dederit. Non tamen solent Episcopi id statuere de peregrinis sufficienter notis, saltem quoad octo vel decem primos dies. Regularis verò celebrare potest in conventu sui Ordinis absque dictâ Ordinarii licentiâ. Ita communiter; et constat ex Concilio Trid. (sess. 22, *Decret. de observ.*, etc.), in quo Episcopi, quoad hoc et alia multa de missæ sacrificio, constituuntur *etiam delegati Sanctæ Sedis, non obstantibus privilegiis, exemptionibus quibuscumque*. Vide insuper Bened. XIV, *de Syn.*, lib. 9, c. 45, n° 5; et Bouix, *De Regular.*, tom. 2, p. 189. Quoad licentiam datam regularibus celebrandi in ecclesiâ conventus sui Ordinis, constat ex Constit. Bened. XIV *Quàm grave*, 2 aug. 1757, § 12. Vide Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 292; et *De Regular.*, ibidem, p. 190; Ferraris, v° *Sacerdotium*, n° 152.

5° Ad celebrandum admittendus est ab Episcopo presbyter extraneus, etsi non habeat commendatitias litteras, si per testes aut alio modo probet se esse sacerdotem commendabilem. Juramentum tamen solum non potest supplere litteras commendatitias. Ita Innocent. III, cap. *Tuæ*, et cap. *Inter, de clericis peregrin.*

1016. 6° Obligatio Episcopi non admittendi ad celebrandum peregrinum, qui commendatitiis litteris caret, intelligi debet de ignoto, non autem de extraneis benè notis: sic fert praxis quotidiana, inquiunt Schmalzgrueber et Leurenus, ap. D. Bouix; et deduci posse videtur ex verbis Conc. Trid. quod loquitur de *vagis et ignotis*.

« Item non indiget illis (litteris clericus) si litteræ dimissoriæ ad presbyteratum suscipiendum fuerunt paulò ante datae: quia Episcopus approbens ad presbyteratum, satis videtur approbare mores... secus si magnum intervallum interfuit. » Ita Sanchez, ap. D. Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 295.

1017.—7° Sacerdos extraneus litteris commendatitiis destitutus, et ideo ad celebrationem non admissus, potest tamen

secretò celebrare, dummodo absit scandalum. Ita communiter, juxta D. Bouix citantem inter alios Layman et Castropolaum.

8° Nequit Episcopus extraneos sacerdotes arcere à missæ celebratione ob solam rationem quòd extranei sint. Vide illud probatum ap. Bouix, *De Episcopo*, p. 296, etc., et sequitur ex dictis supra, n° 4 et 5. — Secus sentiunt Ducasse, *Jurisdiction ecclès.*, chap. 7, sect. 6, n° 3, et auctor *Prælect. S. Sulpitii*, n° 152. Sed sat solido fundamento niti non videtur illorum sententia.

1018. — 9° Imò juxta Barbosam et alios canonistas ab eodem D. Bouix citatos (*ib.*, p. 300), sinè justâ causâ, non potest Episcopus expellere alienum clericum commorantem in ejus diocesi sinè litteris sui Episcopi, si ipse nolit exercere ordines, sed solùm tanquam advena ibi commorari.

1019. « Episcopus non potest cogere, sed hortari curatos et rectores ecclesiarum, ut necessaria ministrent presbyteris celebrare volentibus, in eorum ecclesiis. » S. Cong. Conc., 15 dec. 1703. » Ferraris, v° *Episcopus*, art. 6, n° 83.

§ XV.

De potestate Episcopi quoad indulgentias.

1020. — 1° In Dedicatione Ecclesiæ Episcopi possunt unius anni indulgentiam concedere; in aliis verò casibus, indulgentiam duntaxat 40 dierum (Ferraris, v° *Indulgentia*, art. 2, n° 7).

2° Præfatas indulgentias concedere possunt Episcopi confirmati, etsi nondum consecrati (Ferraris, *ib.*, et v° *Episcopus*, art. 2, n° 37).

3° Eas concedere possunt solis diocesanis, etiam exemptis, vivis, non autem defunctis (Ferraris, *ibid.*).

4° Hanc potestatem delegare possunt aliis præterquam presbyteris, dummodò sint clerici (*ib.*).

1021. — 5° Indulgentias concedere nequeunt Coadjutores Episcoporum, neque Episcopi titulares seu *in partibus infidelium*, neque Vicarii Generales, nisi ab Episcopo spe-

cialiter ad id delegationem accipiant, neque Vicarius Capitularis. Vide Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 301.

1022. Quærit. Quodnam sit jus Episcopi circa recognitionem et publicationem indulgentiarum Papalium?

Resp. 1° « Indulgentias... per Ordinarios locorum, adhibitis duobus de Capitulo, debitis temporibus populo publicandas esse decernit. » Concil. Trid., sess. 21, cap. 9.

2° Sinè ergo Episcoporum licentiâ vel auctoritate, nemo potest Brevia indulgentiarum publicare, non obstante quâcumque exemptione et prætensâ consuetudine in contrarium, etiamsi pro regularium ecclesiis concedantur; et sic fuisse pluries decisum à S. Congr. Concilii, testantur Monacelli et Cardinalis Petra. Vide Ferraris, v^o *Indulgentia*, art. 4, n° 31; et Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 302. Vide etiam infra (4560-4571).

Fusiùs infra dicemus de Indulgentiis et de Confraternitatibus. V. Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 315; Ferraris, v^o *Confraternitates*; Concil. Avenion., 1849, p. 91, etc.

§ XVI.

De potestate et officio Episcopi quoad Reliquias SS.

1023. « Per Reliquias... Sanctorum et Beatorum intel-
 » liguntur eorum corpora et corporis partes etiam mini-
 » mæ... cineres, pulveres, item vestes... quibus in vitâ
 » usi sunt vel quibus eorum corpora... post mortem
 » fuerunt involuta. Item instrumenta pœnarum et morti-
 » ficationum, et hujusmodi. » Ferraris, v^o *Cultus SS.*, n° 52.

1024. Certum est Reliquias noviter inventas, aut productas non posse coli cultu publico, nisi priùs legitime regnoscantur et approbentur. Constat ex cap. *Cùm ex eo*, de *Reliq. venerat.*; etc. et Conc. Trident., sess. 23, de *Invocat.*, etc., ubi statuitur: « Nulla etiam admittenda miracula nova,
 » nec novas Reliquias recipiendas, nisi recognoscente et
 » approbante Episcopo. » Ferraris, *ibid.*, n° 53. Vide tamen quid dixerimus circa Reliquias quæ ab antiquo venerantur, supra (913).

1025. Cultu autem privato coli possunt Reliquiæ quæcumque, non solum Canonizatorum aut Beatificatorum, sed etiam cum famâ sanctitatis defunctorum, quamvis nec recognitæ nec approbatæ fuerint. Ita communiter. Vide Ferraris, *ib.*, n° 60; et Reiffenstuel, lib. 3, tit. 45, n° 29.

1026. Quærit. 1º A quo recognosci et approbari debeant Reliquiæ quominus publico cultu colantur?

Resp. Vel agi de Reliquiis nondum Beatificatorum, vel de Beatificatorum aut Canonizatorum :

1º Episcopus non potest approbare, in ordine ad cultum publicum, Reliquias defunctorum cum famâ sanctitatis sed nondum Beatificatorum; hoc enim reservatur Romano Pontifici, ex cap. jam citato, *Cum ex eo, de Reliquiis*, ubi dicitur : « Inventas de novo Reliquias nemo publicè venerari præsumat, nisi prius auctoritate Romani Pontificis sint approbatæ. » Nec obstat decretum supra relatam Concil. Trid., quod communiter intelligitur de solis Reliquiis saltem Beatificatorum noviter inventis. Vide Ferraris (*ib.*, n° 59).

1027. — 2º Si quæstio sit de Canonizatorum vel Beatificatorum Reliquiis, non tantum Papa, sed etiam Episcopi possunt illas recognoscere et approbare : constat ex textu supra citato Concil. Trid.; et ita docent Ferraris, *ibid.*, n° 54; Reiffenstuel, lib. 3, tit. 45, n° 27, etc.

Etsi à Papâ Reliquiæ fuerint approbatæ, tamen ab Episcopo adhuc sunt recognoscendæ, non quidem ut denuò ab ipso approbentur, sed solum ut videat an revera Romæ fuerint approbatæ, et vitetur fraus. Sic decrevit Sixtus V, Constit. *Dominus*, et S. Congr. Rit. 19 oct. 1591; et hoc etiam pro Reliquiis exponendis in ecclesiis regularium, ut fuit decisum in unâ *Viterb.* 26 jun. 1627 (Ferraris, *ib.*, n° 56).

1028. « Ad hoc autem ut Episcopus ritè approbet alicujus jam Canonizati aut Beatificati Reliquias noviter inventas, Romæ nondum approbatas, necesse est, ut adhibitis in consilium theologis et aliis piis viris, ea faciat quæ veritati et pietati consentanea judicaverit, ut expressè statuit Conc. Trident. loco citato... et si aliquod circa id

» emerserit grave dubium, nihil, inconsulto S. Pontifice, » novum aut in ecclesiâ hactenus inusitatum est decernendum, textu expresso... Concilii Trid. loco citato, » in fine. » Ferraris, *ib.*, n° 57, etc. Vide etiam Bened. XIV, *De Beatific. et Canon. SS.*, lib. 4, pars 2, c. 24, n° 8.

1029. Ut constet de identitate SS. Corporum et Reliquiarum, non requiritur evidentia metaphysica aut physica, inquit Bened. XIV (*ib.*, n° 9), sed moralis sufficit, sive quaestio sit coram Ordinario, sive coram Sacra Congregat. : ita Suar., Sanchez, etc.; quamvis major requiratur coram S. Congreg. Rit., eo quod Apostolica approbatio sit majoris momenti quam approbatio Episcopalis (*ibid.*). Non sufficere autem unius testimonium ad statuendam illam moralem evidentiam, concludit Bened. XIV, ex uno decreto S. Cong. Rit. 13 jul. 1709 (*ib.*, c. 25, n° 1).

1030. Quærit. 2° An, inconsultâ Sede Apostolicâ, fieri possint translationes Reliquiarum insignium?

Nota quod Reliquiæ insignes sint corpus integrum aut magna pars ejusdem, nempe caput, brachium integrum, crus, aut pars illa corporis in quâ Martyr passus est, modò sit integra et non parva. Unde non sunt Reliquiæ insignes, manus, pes aut aliud frustum, nisi in istis passus sit Martyr. Ut crus et brachium censeantur integra, debent constare duobus ossibus præcipuis. Vide *Sacr. Liturg.* (Herdt) tom. 2, pars 3, n° 27, VI. — His explicatis :

Resp. 1° Corpora SS. et insignes eorum Reliquiæ non possunt transferri de ecclesiâ ad ecclesiam, inconsultâ Sede Apostolicâ. Ita Bened. XIV (*De Beatific. et Canoniz. SS.*, lib. 4, pars 2, cap. 22, n° 11-20), qui affert Declar. S. Congr. Conc. in quâ dicitur : « Sanctissimus.. respondit » transferentes non esse excommunicatos; sed tamen hodie » ex stylo, talem translationem non esse faciendam, in- » consultâ Sede Apostolicâ. » Secus tamen sentiunt plures ab eodem Bened. XIV citati, Fagnanus nempe, Pirrhing, Delbene, etc., qui dicunt id fieri posse auctoritate Episcopi, prævio assensu Capituli; secus pariter sentit Reiffenst., lib. 3, tit. 43, n° 32, qui in probationem allegat can. *Corpora, de Consecr.*..., dist. 1, extractum ex Concilio Moguntino.

2° « Item transferri non possunt *de loco ad locum* corpora, neque Reliquiæ Beatorum nondum Canonizatorum, nec fieri potest mutatio capsæ in quâ eorum ossa recondita sunt, nisi accedente S. Pontificis aut S. Congr. Rit. auctoritate. » Ita Ferraris, *ibid.*, n° 65 qui citat Bened. XIV (*ibid.*, ut supra, à n° 7-10).

1031. — 3° Quoad corpora Seryorum Dei nondum Beatorum, vel causæ introductionis commissio nondum signata fuit à S. Pontifice, vel jam fuit signata; si prius, eorum potest fieri translatio de licentiâ Ordinarii sinè solemnitate, inconsultâ S. Sede; si posterius, necessaria est licentia Papæ vel S. Congr. Rit., ut transferantur de loco ad locum, etiam in eadem ecclesiâ. Bened. XIV, *ibid.*, n° 1-6. Ferraris, *ibid.*, n° 66-67.

1032. *Nota* quòd Reliquiæ insignes non debeant collocari in privatis ædibus nec apud laicos homines, sed in ecclesiâ. Excipiuntur tamen magni principes, et præcipui ecclesiæ Præsules. Bened. XIV, *De Beatif.*, etc., lib. 4, pars 2, cap. 26, n° 2.

1033. Quædam adhuc hic sunt notanda circa Reliquias: Resp. 1° Reliquiæ in altari collocandæ pro ejus consecratione, debent esse Sanctorum ab Ecclesiâ approbatorum. S. C. Episcop. 13 sept. 1593 (Gavant., *Manuale Episc.*, v° *Altare*, n° 12). — Corpora autem Sanctorum nondum canonizatorum non possunt poni sub altari. — S. C. Episcop., 10 jun. 1587 (Gavanti, *ibid.*, v° *Reliquiæ Sanctor.*, n° 12).

2° Quando exponuntur Reliquiæ, ultra lampadem, debent continuò ardere in altari duo lumina; aliàs non exponantur. S. Rit. Congreg., 22 jan. 1701. Ferraris, v° *Cultus SS.*, n° 72.

1034. — 3° De Sancto, cujus habetur corpus vel insignis Reliquia, non potest fieri officium, nisi constet de identitate, et nisi reperiatur in Martyrologio Romano (v. Herdt, *Sacr. Liturg.*, t. 2, pars 3, n° 27. VII). Quod est applicandum etiam iis Sanctis quorum corpora eruta sunt è Catacumbis Romæ, et evidentiâ martyrii signa habent; videlicet, vel mentionem in marmore sculptam, vel vas sanguinis in monumento inclusum. Vide Bened. XIV, lib. 4, pars 2.

cap. 28, n^{is} 26 et 27. Hujusmodi Reliquiæ tamen deferri possunt processionaliter, quamvis aliter sit dicendum de Beatificatis nondum canonizatis. Bened. XIV (*ibid.*, n^{is} 30-34), et decretum S. Congr. Rit., 17 septemb. 1650, ap. Reiffenst., lib. 3, tit. 45, n^{is} 11-17.

1035. — 4° Reliquia modica jam facta alienabilis, alicui ecclesiæ vel oratorio donari potest. S. Rit. Congr., 8 jun. 1602; aliàs non posset alienari sinè beneplacito S. Sedis. Barbosa et alii, ap. Ferraris, v^o *Cultus Sanct.*, n° 84.

« Reliquiarum detractio, in elevatione corporum servorum Dei, prohibetur sub pœnâ suspensionis, interdicti, et excommunicationis latæ sententiæ Papæ reservatæ. » Bened. XIV, t. 1, Const. 46, *de Congreg. Vener.*; Ferraris, v^o *Reliquiæ*, n° 1. — Sola extract. e catac. excomm. plect. (1640)

5° Reliquiæ et ossa SS. radi non possunt, ut rasura detur cum potu infirmis. S. C. Episc. et Reg., 17 dec. 1691. Ferraris, v^o *Cultus SS.*, n° 86.

1036. — 6° In altari in quo est expositum SS. Sacramentum non possunt exponi Reliquiæ SS. — Instr. Clement XI, ap. Ferraris, *ib.*, 87. Nec in tabernaculo sunt condendæ ubi asservatur SS. Sacramentum (*ib.*, 88); nec super tabernaculum SS. Sacramenti, licet non expositi; neque ante tabernaculi ostiolum, aut alio modo quo simplices adorare possint Reliquias pro SS. Sacramento... Vide *Sacr. Liturg.*, Herdt., t. 2, pars 3, n° 27, III...; Bened. XIV, *De Beatific.*, lib. 4, pars 2, cap. 26, n° 3. — In processione cum SS. Sacramento non sunt deferendæ (*ibid.*).

1037. — 7° Reliquiæ SS. non debent deferri sub baldachino in processionibus, nisi agatur de ligno SS. Crucis aliisque instrumentis Dominicæ Passionis. Vide S. Congr. Rit., ap. Gardellini, n^{is} 4420, 4471; Herdt, *Sacr. Liturgicæ*, t. 2, p. 3, n° 27, VIII; *Diction. des décrets*, D. Boissonnet, v^o *Baldaquin*; Ferraris, *ib.*, n° 96. — Contrariam tamen opinionem prævaluisse in Congregationibus habitis coram Eminentissimo Archiepiscopo unà cum Pontificiis Magistris cæremoniarum, assertit Bened. XIV, *De Beatific. et Canon.*, lib. 4, pars 2, cap. 23, n° 15.

1038. — 8° Reliquiæ antiquæ SS. extra capsam nulla-

lenus ostendantur (exceptis illis qui speciali Dei dono à corruptione sunt præservati), et ne venales exponantur seu vendantur. Ita Reiffenst., lib. 3, t. 45, n° 34, ex cap. 2, *de Reliquiis*.

9° Quoad corpora è Catacumbis Romæ extracta, sub « pœnâ excommunicationis latæ sententiæ prohibitum fuit » ne, vel in tradendis sacris corporibus, vel pro confectioe litterarum patentium, earumque sigillo, aliquid » vel modicum à suâ sponte dantibus, accipiatur. » *De Beatific. et Canon.*, lib. 4, pars 2, cap. 28, n° 10. — Suppressa videtur pœna.

§ XVII.

De potestate Episcopi quoad missarum stipendia et reductionem piarum foundationum.

1039. Quærit. 1° An et quatenus ad Episcopum pertineat stipendium missarum taxare ?

Resp. 1° « Communiter dicunt DD... stipendium justum » missæ non esse quidem victum unius diei..., sed esse » illud quod taxatum est ab Episcopo (sive intra, sive » extra Synodum, ap. Ferraris, v° *Taxa*, 15), vel à consuetudine, vel saltem à viro prudenti, si deest taxa à consuetudine vel ab Episcopo facta. Ita Suar... ex Declar. » S. C. Conc., ap. Bened. XIV, *Notif.* 56, n° 10. » S. Lig., lib. 6, n° 319. Huic taxæ stare debent etiam Regulares (*ibid.*, 320).

1040. — 2° Certum est Episcopum non posse prohibere ne accipiantur eleemosynæ taxâ pinguiores, si sponte offerantur. Ita decisum à S. C. Concilii, 16 jan. 1649, ap. Bened. XIV, *Notif.* 56, n° 11 (S. Liguor., *ib.*).

3° Disputatur an Episcopus possit prohibere ne sacerdotes accipiant minus justo. Dicit S. Liguor. (*ib.*, dub. 3) probabilius id affirmare Suar. ; item Ben. XIV cum aliis, ex Declar. S. C. Conc., 16 jul. 1689. Vide *De Syn. diæces.*, lib. 5, cap. 9, n° 2, in fine. Quapropter, pergit S. Liguor., in casu quo Episcopus id prohibet, omninò ei est obtemperandum, cum certum sit subditos teneri obedire Supe-

riori præcipienti cum opinione probabili. Vide etiam Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 302.

1041. Quærit. 2° An suscipi valeant perpetua missarum onera absque Episcopi licentiâ?

Resp. Negativè, si agatur de sæcularibus; necessaria est enim tunc licentiâ in scriptis data ab Episcopo, vel ejus Vicario Generali. Si verò ageretur de regularibus, necessaria esset licentiâ Superioris Generalis vel Provincialis. Constat Decreto *Cum sæpè*, S. Cong. Concil., Urbani VIII auctoritate edito. Vide Bouix, *De Episcopo*, t. 2, p. 304.

1042. Quærit. 3° Quid sit specialiter observandum quoad loca ubi multæ colliguntur pro missis celebrandis eleemosynæ?

Resp. Cum Scarfantonio, apud Bouix, *De Capitulis*, p. 299, etc: « In Ecclesiis in quibus multæ colliguntur » eleemosynæ pro missis celebrandis, non licet eas in adeo » ingenti numero accipere, si congruo tempore omnibus » satisfieri non possit, vel saltem apponenda esset in publico tabella, in quâ notum fieret offerentibus eleemosynas, quod celebratio missarum propter ingentem numerum differri oporteat...

1043. » Debent... Episcopi curare ne ecclesiarum rectores » vel administratores... sibi retineant aliquam vel minimam » portionem, etiam favore ecclesiarum, nisi adeo essent pauperes ut subire non possent propriis redditibus expensas » necessarias... quo casu permitti possunt... ut tantummodo » sibi retineant portionem quæ non excedat valorem dictarum expensarum, ut declaravit S. C. Conc., in *Mexic.*, » 14 jan. 1698. » Vide etiam infra (3541).

1044. « Tandem debent curare Episcopi ut in Ecclesiis, » præsertim ubi plures missæ celebrantur..., retineantur » duo libri, in quibus diligenter adnotentur eleemosynæ » quæ diètim recipiuntur cum adimplimento missarum..., » ac retineatur capsula particularis pro reponendis eleemosynis manualibus, ut de dicto implimento rationem » exigere queant ab iis quos spectat, prout rigorosè tenentur virtute decreti Innocentii XII, de celebratione missæ, » die 21 decemb. 1697. Contra contumaces in non imple-

» dis missis , procedere debent. » Ita Scarfantionius (*ibid.*, p. 300.)

Non tamen ad Episcopos pertinet illarum eleemosynarum administratio in Cathedralibus et Collegiatis. Vide S. C. Conc. in *Sarnensi*, 27 jun. 1703, ap. Bouix, *ib.*, p. 301. Vide etiam dicenda infra (§362, etc.).

1045. Quærit. 4° An Episcopis competat missarum aut aliarum piarum foundationum onera reducendi potestas?

Resp. 1° Quoad missarum reductionem, Episcopis quidem à Concilio Tridentino attributa erat facultas onera missarum reducendi in Synodo diœcesanâ, quando vel tam magnus earum numerus impositus fuerit, ut illis pro singulis diebus à testatoribus præscriptis nequeat satisfieri; vel eleemosyna hujusmodi adeo tenuis sit ut non faciliè inveniatur qui velit huic oneri se subicere. Vide sess. 25, cap. 4; sed huic Tridentinæ dispositioni derogatum fuit ab Urbano VIII, Constit. *Cum sæpè* 24 jan. 1623, confirmata ab Innocentio XII, ubi : « Districtè prohibet, ne Episcopi in diœcesanâ » Synodo, aut generales, in Capitulis generalibus vel » aliâs, quoquomodo reducant onera ulla missarum cele- » brandarum, aut post idem Concilium imposita, aut in » limine foundationis; sed pro his oneribus reducendis, aut » moderandis, vel commutandis, ad Apostolicam Sedem » recurratur, etc. Alioquin, reductiones, moderationes... » hujusmodi, si quas contra hujusmodi formam fieri conti- » gerit, omninò nullas et inanes decernit. » Juxta ergo Urbani decretum facultas data à Concilio Trident. intelligitur tantum de reducendis missis ante Concilium relictis, et non impositis in limine foundationis. Vide S. Liguor., de *Privil.*, n° 70, et lib. 6, n° 331.

In Galliâ tamen Episcopi exercent facultatem præfatam onera missarum reducendi, et quidem soli absque diœcesanâ Synodo (*Diction.* d'André v° *Fondation*, in fine). « Les » Bulles d'Urbain VIII et d'Innocent XII n'y ayant pas été » promulguées, » inquit DD. Affre (*Admin. tempor.*, p. 555, not. 4, édit. 4^a); et èo usque progreditur D. Dieulin (*Guide des curés*, t. 1, p. 194) quòd asserat : « les lois canoniques » et civiles n'attribuent ce pouvoir qu'à lui seul (à l'Evêque).

» Le Décret de 1809 (art. 29) dispose que les réductions
 » seront faites *par l'Evêque conformément aux lois cano-*
 » *niques.* » Numquid oculis gravissimorum istorum DD.
Lex canonica non esset Constitutio Urbani VIII ab Inno-
centio XII confirmata?

An autem dicta Galliæ praxis licita sit pro conscientia, vide quid dixerimus in Prolegomenis de Promulgatione Bullarum (40-46), de Consuetudinibus (112-138), et præsertim de Jure Gallicano (151-155). Certum videtur quòd hujusmodi praxis, si unquam fuerit legitima antè Concordatum 1801, per Bullam tamen *Qui Christi* fuit antiquata. An à tempore Concordati evaserit legitima, dubitamus.

1046. Quidquid sit de hâc quæstione : « In ipsomet Decreto Urbani, declaratum fuit benè posse Episcopos reducere missas, si testator expressè hanc ipsis dederit facultatem. » S. Liguor., libr. 6, n° 331.

Est autem magnum discrimen inter condonationem seu remissionem missarum et illarum reductionem, cum reductio respiciat tempus futurum, dum condonatio solummodò tempus præteritum : « Condonationibus faciendis » immisceri se nequit Episcopus, utpote quæ privativè reservatæ sunt auctoritati Romani Pontificis. » Ita Bened. XIV, *De Syn.*, lib. 13, cap. ultimum, n^{is} 15 et 28; et hoc viget in Galliâ, juxta Lequeux, n° 678, in hoc contrarium DD. Affre, *De l'administr. tempor. des paroisses*, p. 343.

Innocent. XII, in Constit. à Bened. XIV relatâ (*ib.*), admonet condonationes et reductiones non admitti à S. Sede, nisi petantur ex rationabili causâ et cum hâc clausulâ : *dummodò petentes malitiosè non omiserint animo habendi compositionem.*

1047. Juxta S. Liguor. (lib. 6, n° 331, et de *Privilegiis*, 70), « Casu quo redditus (*fundationis*) à principio fuerint » sufficientes, et postea ita imminuuntur ut nullo modo » sufficiant ad onera ferenda, tunc, dicit Fagnanus, non » videri sublatam Episcopis facultatem, quam habent de » jure communi, missas moderandi, ex cap. *Nos quidem*, » de *Testam.*, et ex *Trid.*, sess. 22, cap. 8, ubi conceditur

» Episcopis, ut, unà cum hærede vel exsecutore, possint ultimas voluntates in alium pium usum commutare. »

Secus tamen sentire videtur Bened. XIV, *De Syn.*, lib. 13, cap. ult., n° 26, ubi dicit : « Quapropter tutò concludi posse censemus Episcopos, quibus facultas est reducendi missarum onera, vel ex Concilii Romani ampliatione vel ex sæpiùs memoratâ instructione (Vide *ib.*, n° 22), non posse missarum numerum, in contractu (actu foundationis) præscriptum ac vicissim acceptatum minuere seu reducere, *quamvis imminuti fuissent redditus* ob eum finem assignati; sed hâc fortè (est exceptio quam videtur admittere Pontifex) propositâ facti specie, oportere, ut iudicis partes assumant, investigantes an talis sit, quæ obvenit reddituum imminutio, ut juxta recepti juris regulas, sufficiat ad rescindendum contractum, vel saltem ad eundem ad justî et æqui normam redigendum, quod etiam satis rectè tuetur Monacelli... » Quod non esset propriè actus reductionis, sed potiùs interpretatio extensionis obligationis à fundatore impositæ.

Quidquid sit de hoc, si redditus à principio essent insufficientes, ita ut nullus vellet missas acceptare, tunc certè ex Decretis ab ipsomet S. Liguorio relatis (*ibidem*, dub. 2), recurrendum esset ad S. Sedem.

1048. — 2º Quoad reductionem aliorum piorum operum, plures DD. apud S. Liguor. (*De Privileg.*, n° 68), asserunt posse Episcopum ex justâ causâ commutare pias testatorum dispositiones, ex eo quòd ipsi habeant dispensandi potestatem in lege quæ jubet impleri ultimas voluntates, quoties adest justa causa; idque confirmant ex Trident., sess. 22, cap. 6. « Sed, inquit S. Liguor., nos negamus cum sententiâ probabiliori.... quia in cap. *Tua*, de *testam.*, et cap. 8, ejusdem sess. 22... jubentur Episcopi adimplere sim exequi ultimas voluntates. » Vide etiam sess. 25, ultim. Conc. Trid. Decret. de *Purgatorio*.

Facultates à S. Sede Episcopis concessæ missas reducendi, non debent, inquit Bened. XIV (*De Synod.*, lib. 13, cap. ult., n° 22), « protendi ad reliqua pia legata, piasve dispositiones inter vivos, quibus, exempli causâ eleemo-

» synam pauperibus distribui aut inopes virgines dotari
» præcipiatur. »

In Galliâ tamen, ob praxim apud nos vigentem, videtur quòd sit licitum stare judicio Episcoporum, quoad has reductiones, et ipsemet S. Liguor. videtur huic sententiæ non contradicere, lib. 6, n° 331, dub. 3, et lib. 3, n° 931; plures causas enumerat ob quas licitum est Episcopo ultimas voluntates commutare.

1049. *Nota* 1° ex cap. *Nos quidem*, et cap. *Tua nobis*, de testam., piarum dispositionum curam et executionem ad Episcopos pertinere : « Licet etiam à testatoribus id contin-
» geret interdicti, » ut ait Pontifex in dicto cap. *Tua nobis*. Conceditur tamen fundatori, inquit. Bened XIV. (*De Syn.*, lib. 13, cap. ult.), ut aliquem designare ac constituere valeat exsecutorem; sed si hic sit negligens in executione piorum legatorum, ad Episcopum devolvitur onus et cura exsequendi quòd alii neglexerunt. Concil. Trident., sess. 22, cap. 8, de reform. Vid. Card. Soglia, *Instit. jur priv.*, § 12, in fine; Ferraris, vo *Episcopus*, art. 6, n° 172; Dieulin, *Guide des curés*, tom. 1, p. 193, edit. 1844; *Décret sur les Fabriques*, 30 dec. 1809, art. 26.

Nota 2° Casu quo Episcopi habent potestatem foundationes generatim reducendi, reducenda sunt potius reliqua opera quàm missarum onera, juxta praxim S. C. Conc., ut videre est ap. Bened. XIV (*ib.*, n° 23) : hoc pati posse difficultatem apud nos, asserit DD. Affre, *Administr. tempor.*, pag. 553, 4ª edit. Excipiendi sunt casus sequentes : 1° si fundator manifestaverit suam esse voluntatem quòd, obveniente necessitate onera reducendi, potius minueretur numerus missarum quàm cæterorum operum; 2° Si assignatus fuerit certus ac determinatus fundus pro missarum celebratione, et iste fundus diminutus fuerit.

1050. *Nota* 3° Quando facienda est reductio missarum, potius reduci debet ritus et solemnitas quàm missarum numerus. S. C. Conc., 4 aug. 1725 (*De Syn.*, lib. 13, cap. ult., n° 34).

§ XVIII.

De officio et potestate Episcopi quoad taxas Cancellariæ Episcopalis.

1051. Circa taxam Cancellariæ Episcopalis, editum fuit Decretum ab Innocentio XI, quod in extenso reperitur ap. Ferraris, v^o *Taxa*.

Hoc Decretum italicè conscriptum non est aliud, inquit Card. Petra, quàm summarium quoddam ordinationum Sacrorum Canonum et Sacrorum Congregationum. Vide Ferraris, *ibid*.

« Die 8 oct. 1678, S. Congr. Conc., inhærendo mandatis Sanctitatis Suæ, censuit præmissam taxam; seu declarationes... ad quoscumque locorum Ordinarios transmittendas (esse), ut eas in Cancellariâ in loco omnibus patienti, retineri faciant, easdem adamussim observent ac faciant observari. »

Undè, ait Ferraris (*ib.*, n° 12), « Taxa Innocentiana servanda est in omnibus Curiis, etiam extra Italiam »; allegantur contra duæ decis. S. Cong. Conc. 6 febr. 1734, in causâ *Vasionensi*, et 1 sept. 1742 in *Alexanensi* (*ib.*, 12 et 14); sed eæ non benè probant.

1052. Quidquid sit, juxta D. Bouix (*De Episcopo*, tom. 2, pag. 313), id est intelligendum, salvis contrariis consuetudinibus præscriptis; et insuper ex illâ taxâ Innoc. XI non sequitur quòd nequeat Episcopus ullum, hâc de re, edictum facere, sed tantùm quòd debeat taxam, juxta illud Decretum determinare, observando quòd hodiè pecuniæ valor multùm immutatus sit, ita ut, v. g., quòd olim uno scuto romano emebatur, hodiè nonnisi cum duobus emi possit. (Bouix, *De Episcopo*, *ib.*, p. 312); si autem nimia decernatur taxa dari potest recursus ad S. Congregationem Concilii (*ib.*).

1053. Quærit. 1° Quænam sint præcipuæ dispositiones Decreti Innocentii XI?

Resp. 1° Nec Episcopus, nec ipsius Vicarius aut Officiales

possunt aliquid recipere etiam sponte oblatum pro collatione ordinum, et etiam tonsuræ, nec pro facultate datâ accipiendi ordines ab alio Episcopo, aut similibus qui ordinationem respiciunt actibus. Potest tamen Ordinans recipere oblationem cerei, ut habetur in Pontificali, et quidem ejus qualitatis et ponderis quæ ab Ordinario statuta fuerint. Imò aliquod moderatum sponte oblatum, collato ordine, posse accipi probabiliter putat S. Liguor., lib. 3, n° 109, non obstante cap. 1 Concilii Trident. sess. 21, ob consuetudinem quæ præsumitur justâ causâ introducta. Vide infra dicenda (6186).

2° Nihil possunt exigere vel accipere iidem pro collatione beneficiorum aut immissione in eorum possessionem; nihil item pro novis foundationibus, erectionibus beneficiorum, capellaniarum, benedictionibus, consecrationibus, visitatione aut approbatione Ecclesiarum et Oratoriorum; nec pro executione dispensationum apostolicarum, vel dispensatione publicationum matrimonii, pro licentiâ contrahendi tempore vetito, etc.; nihil pariter etiam sponte oblatum, pro admissione monialium ad habitum aut professionem, etiam in conservatoriis (possunt solùm accipere comestibilia si à monialibus sponte offerantur), aut pro aliis actibus ad earundem regimen spectantibus. Idem dicendum pro administratione baptismi, confirmationis, pœnitentiæ, eucharistiæ, et extremæ unctionis, aut pro licentiâ eadem sacramenta administrandi, aut pro examine et approbatione ad illam administrationem prærequisitis. Item nihil exigi potest pro benedictione quæ puerperis impertiri solet, quando post partum Ecclesiam primâ vice ingrediuntur. Nec pro licentiâ prædicandi, aut pro recognitione, approbatione et publicatione indulgentiarum, et concessione altaris privilegiati, pro licentiâ quæstandi, pro facultate absentandi è loco residentiae, pro executione Brevium S. Pœnitentiariæ, etc.

1054. A præfatâ tamen generali regulâ excipiendus est Cancellarius Episcopalis : de eo sic habet Concil. Trident. (sess. 21, c. 1) : « Notarii verò, in iis tantùm locis in quibus » non viget laudabilis consuetudo nihil accipiendi, pro

» singulis litteris dimissoriis aut testimonialibus, decimam
 » tantum unius aurei partem accipere possint; dummodò
 » eis nullum salarium sit constitutum pro officio exercen-
 » do : nec Episcopo ex notarii commodis aliquod emolu-
 » mentum ex eisdem ordinum collationibus directè vel
 » indirectè provenire possit. Tunc enim gratis operam
 » suam eos præstare omnino teneri decernit.» Intaxâ verò
 Innocentianâ, hæc decima aurei pars determinatur de de-
 cimanâ scuti romani parte.

1055. Item 1° ex eâdem taxâ Innocentianâ, Cancellarius potest etiam decem julios ¹ recipere pro conficiendis instrumentis collationis beneficiorum, et pro executione dispensationum, tres decimas partes scuti romani; pro testimonio autem de statu libero decimam partem scuti romani.

2° Pro foundationibus, erectionibus beneficiorum; pro benedictionibus, consecrationibus, etc., ecclesiarum, oratoriorum potest exigere mercedem labori congruentem, ita ut tamen scutum aureum non excedat.

3° Pro causis contentiosis, nihil Innocentius determinavit, sed reliquit determinandum ex legitimis Curiarum Episcopaliū consuetudinibus; Sac. autem Congr. Episc. et Regul. determinavit solvendam esse vigesimam partem scuti romani pro 40 lineis, quarum unaquæque 20 litteris constet (Ferraris, v° *Cancellaria*, n° 16).

1056. Sed prohibuit Innocentius ne Cancellarius aliquid exigeret pro licentiâ administrandi sacramenta, aut examine et approbatione prærequisitis, vel pro licentiâ prædicandi, celebrandi, pro approbatione indulgentiarum, concessione altaris privilegiati, pro executione Brevium S. Pœnitentiariæ, pro licentiâ quæstandi, absentandi à loco residentiae, pro attestatone paupertatis. Vide Bouix, *De Episcopo*, tom 2, p. 307-310; Ferraris, v° *Cancellaria*, n° 19.

1057. Quærit. 2° An et quatenus Episcopus possit de proventibus Cancellariæ suæ disponere?

¹ 1° Julius valet 10 baiocos, id est 0 fr. 535 nostræ monetæ, prout deduci posse videtur ex iis quæ dicit Ferraris, v° *Cancellaria*, nis 16, 17.

Resp. Nequit Episcopus eos ad proprios vel suorum usus convertere : Sacra tamen Congreg. Episcop. aliquando concessit ut Episcopi possent uti dictis emolumentis pro solvendâ pensione (25 jan. 1647), vel pro suis necessitatibus (31 maii 1647). Vide Ferraris, v° *Cancellaria*, n° 12. Sed absque Indulto Pontificio, peccaret etiam contra justitiam Episcopus qui sibi Cancellariæ emolumenta appropriaret.

« Hinc, inquit D. Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 314, » post solum Cancellario et aliis Cancellariæ ministris » salarium suum, ac deductis insuper expensis pro ipsâ » Cancellariâ factis, si quid ex emolumentis remaneat, id » causis piis est expendendum, utpote quod neque ad Epis- » copum, neque ad ullum jure pertineat. » Vide Cone. Trid. modò citat., sess. 21, c. 1. Et quod dicitur hîc de Cancellariæ emolumentis, à fortiori est dicendum de pecuniis provenientibus ex dispensationibus matrimonii : « Conceditur » (enim) Episcopis in talibus dispensationibus, accipere » aliquid elemosynis distribuendum (modò ipsis, vel suis » nihil proveniat), per modum pœnæ vel commutationis, » non autem per modum sustentationis. Hoc enim vetitum » est illis, ex cap. *Jacobus*, de *Simoniâ*, et à Trident. sess. » 24, c. 6. » S. Liguor., lib. 3, n° 96. Vide etiam eundem lib. 6, n° 1130; et D. Carrière, de *Matrim.*, n° 1128. Imò hujusmodi proventus nec etiam Cancellario pro salario sunt applicandi.

1058. Dicunt tamen *Analecta*, nov. 1835, col. 1814, cum J. Ferrario : « Quelques Evêques du Malabar avaient pris » l'usage de faire payer les dispenses matrimoniales, et ils » donnaient cet argent aux pauvres, ou s'en servaient pour » les besoins de l'Eglise. La S. Cong. du S. Office leur défendit cela par décret du 6 avril 1669 : Cum solitum fuerit » ut Episcopi, etc., in visitationibus quas faciebant, pecunias adscriberent pro dispensationibus quas concedebant... quas pecunias asserebant se applicare pauperibus » et Ecclesiæ usibus : quæritur an idem permittendum sit » novo Episcopo ? S. Congr. respondit quòd pro dispensationibus matrimonialibus, non possint recipi : quo verò

» ad alia emolumenta in visitationibus dari solita... nihil
 » innovetur. »

§ XIX.

De potestate Episcopi Vicarios constituendi et congruam eisdem assignandi.

1059. Certum est 1° Episcopum cogere posse parochos, quando ipsi non possunt sufficere ecclesiasticis sacramentis ministrandis et cultui divino peragendo, *ut sibi adjungant tot sacerdotes quot necessarium est ad hoc munus implendum* (Concil. Trid., sess. 21, c. 4). Imò possunt ipsimet dare parochis coadjutores, quando munus suum implere non valent propter perennem infirmitatem corporis aut animæ vel propter imperitiam. Ad Episcopum autem, non verò ad parochum pertinet judicare an necessarii sint, nec ne, vicarii. Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 327. Vide infra dicenda, *De Parocho* (1337, etc.).

1060. Certum est 2° Episcopum posse vicario congruam de fructibus parochiæ assignare : constat ex Const. *Apostolici ministerii* Innoc. XIII, § 43. « Quoties... oportuerit ex » justâ causâ provideri per coadjutores parochorum, aut » per vicarios temporarios, curæ erit Episcopis, *pro datâ* » *sibi à Trident. Synodo potestate*, partem fructuum præ- » dictis coadjutoribus aut vicariis assignandam determi- » nare in eâ quantitate, quæ pro suo prudenti arbitrio et » conscientiâ conveniens videbitur. » Vide etiam Concil. Trid., sess. 7, c. 5. Si proventus parochiæ non sufficerent, juxta sententiam communem, præferendus est Coadjutus, et ex aliis bonis, in quantum fieri poterit, coadjutori Episcopus providebit. Bouix, *De Parocho*, p. 438; et *Analect.* sep. 1855, col. 1655, ubi citatur S. C. Conc. quæ dixit hæc etiam esse applicanda parochis amovibilibus.

In lege civili nostrâ sic statuitur in Decreto 17 nov. 1811, et Instruct. Ministeriali 4 april. 1823 : « Pour le cas de ma- » ladie, l'indemnité due au remplaçant sera : dans une » succursale, 250 fr.; dans une cure de 2e classe, 400 fr.; » dans une cure de 1re classe, 700 fr.

» Pour le cas de suspense ou d'interdit du titulaire, le
 » remplaçant a droit, dans une succursale, à la moitié du
 » traitement; dans une cure de 2e classe, aux trois cin-
 » quièmes; et dans une cure de 1re classe, aux deux tiers.
 » Pour le cas d'absence du titulaire, il sera assigné au
 » remplaçant une indemnité qui, n'ayant pas été déter-
 » minée par le décret, doit être arbitrée par l'Évêque.
 » Dans les trois cas, le remplaçant jouit de la totalité du
 » casuel. » Ita Dieulin, *Guide des Curés*, p. 485, 3e édit.

1061. Quærit. An possit Episcopus pro congruâ Vicario-
 rum assignare oblationes, quæ ex sacramentorum admi-
 nistratione vel ex funeribus proveniunt?

Resp. Jure communi illas oblationes ad parochos per-
 tinere. Ita communiter DD.; nulla ergo esset difficultas
 circa solutionem præsentis dubii, et pars affirmativa certò
 esset amplectenda, si certum esset præfatas oblationes fore
 computandas *inter fructus beneficii parochialis*; sed de hoc
 controvertitur; imò multò probabilius tenetur illas non
 debere inter dictos fructus annumerari, et id colligitur ex
 multis decis. Congregationum Romanarum à D. Bouix
 relatis (*De Episcopo*, tom. 2, p. 330). Porro jus tribuere
 non videtur Episcopis facultatem congruam assignandi nisi
 ex beneficii parochialis fructibus: undè meritò dubitatur
 an illæ oblationes valeant assignari vicariis pro congruâ.
 Vide rationes pro et contra, ap. D. Bouix (*ibid.*), qui solu-
 tionem hujus dubii doctioribus relinquit.

1062. Nobis tamen videtur quòd sententia affirmans
 possit tutò ad praxim reduci: nam Conc. Trident., sess. 21,
 cap. 6, Episcopo concedit ut valeat « Coadjutores aut
 » vicarios pro tempore deputare, partemque fructuum
 » iisdem pro sufficienti victu assignare, *vel aliter providere*
 » *possit.* » Ex quibus posterioribus verbis, videtur posse
 colligi quòd Episcopus valeat etiam assignare emolumenta
 quæ non essent ex fructibus beneficii, ac proinde etiam
 oblationes supra enuntiatas. Habitâ ergo ut saltem verè
 probabili sententiâ affirmante, standum erit decisioni
 Episcopi, si hujusmodi oblationes assignet Vicario pro
 congruâ.

Refert D. Bouix quòd. anno 1848, occasione Decreti RR. DD. Affre, Parisiensis Archiepiscopi, in quo statuebatur ut de dictis oblationibus massa communis conficeretur certo modo dividenda, recursus fuerit habitus ad Sedem Apostolicam ex parte parochorum Parisiensium; sed non fuit publicata decisio S. C. Conc., cui certè esset standum, si in lucem prodiisset (Vide *De Episcopo*, t. 2, p. 329).

§ XX.

De nonnullis aliis officiis et potestatibus Episcoporum.

1063. 1º De obligatione prædicandi et docendi hæc statuit Conc. Trid. (sess. 5, cap. 2): « Decrevit eadem Synodus, omnes Episcopos, Archiepiscopos... teneri per seipsos, si legitimè impediti non fuerint, ad prædicandum Sanctum J. C. Evangelium. Si verò contigerit Episcopos et alios prædictos legitimo detineri impedimento..., viros idoneos assumere teneantur ad hujusmodi prædicationis officium salubriter exsequendum. Si quis autem hoc adimplere contempserit, districtæ subiaceat ultioni.» Et ad hoc Episcopos teneri ex jure divino, eadem S. Synodus declarat, sess. 23, cap. 1, *de ref.*, et sess. 24, c. 4.

Hoc præceptum sub gravi obligare dicit S. Liguor., lib. 3, nº 269: « Episcopi autem rariùs... quam parochi tenentur conciones facere »; sed debent personaliter invigilare ut alii prædicent, et saltem aliquando tenentur ipsi ad concionandum: lib. 4, nº 127. Sic, ait idem, per consuetudinem universalem moderata fuit sanctio Concilii Tridentini.

1064. Ad solum Episcopum pertinet dare licentiam prædicandi: « Nullus », inquit Concilium Trident. (sess. 24, c. 4), « sivè sæcularis, sivè regularis, etiam in Ecclesiis propriorum Ordinum, contradicente Episcopo, prædicare præsumat. » De quo, vide supra dicta (595) et infra dicenda (1497).

Ab Episcopo prædicator debet benedictionem petere. Vide Lequeux, nº 285.

« Concionatores Quadragesimæ, sive Adventus, quorum

» deligendorum facultas laicis facta est, eò quòd honora-
 » rium iisdem solvunt, ab Episcopo approbandi sunt. »
 (Card. Soglia, *Inst. jur. priv.*, § 5.)

1065. S. Congregatio Concilii consulta fuit à Fabricâ Cathedralis Sarzanensis « an et ad quem spectet onus sol-
 » vendi eleemosynam Concionatori Cathedralis? » S.
 Congr. respondit : « Spectare ad Episcopum. » (Vid. *Ana-*
lecta, 30° livr.. col. 128. Ita expressè cap. *Inter cætera*,
de Officio jud. ordinarii.)

1066. 2° Quoad missam : « Dicit Habert, ex cap. ultimo,
 » *de Privileg.*, in 6°, eos non decere ullam diem transi-
 » gere sinè missâ, remotâ rationabili causâ; sed adverten-
 » dum quòd textus non loquitur absolutè de celebratione,
 » sed, vel de celebratione vel de auditione missæ. » S. Li-
 guor., lib. 6, n° 313.

« In die Paschæ, Episcopus, nisi aliquo legitimo impe-
 » dimento fuerit impeditus, missam solemnem omninò
 » celebrare debet. » Ita Cæremoniale Episcop., lib. 2,
 c. 29... Hæc sollemnis celebratio item commendatur in die
 Natalis Domini, Epiphaniæ, Ascensionis, Pentecostes,
 Festi SS. Petri et Pauli, Assumptionis, Festi Omnium
 SS., Dedicationis Ecclesiæ, et Festi Patroni Civitatis. Vide
 Cæremoniale, lib. 2, cap. 2.

Adverte insuper quòd non sit « postremum Episcopo-
 » rum officium... sacrificium offerre pro populo, curam-
 » que suscipere pupillorum, viduarum et eorum qui in
 » paupertate sunt. » Card. Soglia, *Instit. jur. publici*, § 51,
 in fine. Concil. Trid., sess. 23, cap. 1.

1067. 3° Episcopi tenentur convenire Concilio Provin-
 ciali si sint convocati. Vide Concil. Trident., sess. 24,
 cap. 2, et dicta supra (82).

1068. 4° « Episcopus non debet clericis permittere lu-
 » dum alearum : non obstantibus consuetudinibus quibus-
 » cumque. » Trid., sess. 22, cap. 1, *de reform.* Unde à
 fortiori non debet ipse aleis ludere. Ferraris, v° *Episcopus*,
 art. 6, n° 121.

1069. 5° Ad Episcopum pertinet suarum ecclesiarum
 temporalia bona administrare, unde suo arbitrio moderare

potest scamna et loca laicorum in ecclesiâ. Ita multoties S. Congr. Rit., et imprimis 10 decembr. 1606. Pro foro civili in Galliâ, vide art. 25 Decreti 30 decemb. 1809.

Potest prohibere ne sedes laicorum etiam Præfecti et Majoris collocentur in presbyterio apud altare, non obstante quâcumque consuetudine in contrarium. Ita S. Congregat. Rit., 10 jun. 1602. Vide plures alias decisiones in eodem sensu, apud *Analecta jur. pont.*, 45° liv., col. 823, etc., et supra dicta (639). Pro foro civili in Galliâ, vide art. 10 Decreti 24 messidor, an XII, *Journ. des Fabr.*, tom. 9, p. 280; Dieulin, *Guide des curés*, p. 419.

Potest remove indecentia et scandalosa in ecclesiis, arbitrio suo. Ferraris, v^o *Episcopus*, ib., n^{is} 3-5.

1070. Juxta litteras Encyclicas Pii IX, 1 jun. 1847 quibus prædecessorum suorum Constitutiones, et imprimis Pii IV, *Romani Pontificis* et Innocentii XII *Inscrutabili* innovantur et confirmantur, Episcopi tenentur suæ ecclesiæ Cathedrali relinquere omnia vasa sacra, ornamenta et alia ad cultum divinum destinata, quæ non constat fuisse aliis bonis acquisita quàm ecclesiasticis. Unde sedulo, prout à S. Pontifice ad id hortantur, conficere debent Episcopi inventorium authenticum omnium rerum cultui divino inservientium, quas post suam promotionem bonis ecclesiasticis compararunt, quæque ideo ad Cathedralē Ecclesiam pertinent. Vide *Analecta*, 27° livr., col. 950.

1071. Plures sunt aliæ Episcoporum obligationes de quibus in decursu hujusce Manualis tractabimus: dicemus enim de potestate Episcoporum in regulares loquendo de istis (2960-2981); de potestate ferendi censuras ubi de censuris; de officio Episcopi quoad sacramentum poenitentiae, loquendo de confessariis; de ipsius potestate, quoad habitum clericalem, ubi de clericorum obligationibus; de obligatione syndicandi Vicarium Capitularem, loquendo de Administratione Capitulari, Sede vacante (in fine); de potestate administrandi bona Ecclesiæ juxta canones, loquendo de bonorum illorum administratione (5302-5347); jam diximus de obligatione Episcoporum conferendi beneficia dignioribus. Vide (475-488). An et quandonam

Episcopus indigeat consensu vel consilio Capituli sui, expendemus in tractatu de Capitulis : de quo etiam aliquid jam indigitavimus supra (949-953). De pluribus aliis hic mentionem facere omittimus.

ART. III.

DE JURIBUS EPISCOPORUM UTILIBUS ET HONORIFICIS.

§ I.

De juribus utilibus.

1072. Pleraque jura utilia Episcopis competentia, sub denominatione *Legis diœcesanæ* olim designabantur : quinque verò præcipua jura utilia numerabantur :

1° *Jus Procurationis* et *Circadæ*, quo exigere valebant necessaria ad visitationem peragendam ; de hoc locuti sumus supra (946-948). Vide Lequeux, n° 320.

2° *Jus Subsidiî caritativi*, vi cujus Episcopi ex justâ causâ poterant extraordinariè expetere à suis clericis subventiones necessarias, quando redditus propriæ Ecclesiæ non sufficebant oneribus sibi impositis. Vide Reiffenst., pars 3, lib. 3, tit. 39, n° 19; et infra dicenda (5359, 5393, 5460).

3° *Jus Cathedratium* in eo consistens, quòd census Episcopo seu tributum quotannis solvebatur ab omnibus Ecclesiis diœcesis pro honore Cathedræ. Vide Cardin. Soglia, *Inst. jur. priv.*, § 39. Vide insuper Reiffenst., circa tria præfata, lib. 3, tit. 39, ubi accuratè explanantur.

Non ampliùs in usu videntur hæc duo posteriora, saltem in Galliâ, ubi tamen viget ferè ubique subsidium pro sacerdotibus senio vel infirmitate debilitatis.

4° *Quarta canonica*, quæ erat portio Episcopo debita occasione funerum, quod jus penitus obsolevit saltem apud nos.

1073. 5° *Jus Sigilli* de quo satis diximus supra (1054-1058).

Nota hic quòd bona Ecclesiæ Episcopalis vacantis administrari quidem debent ab œconomo, quandiu Successor possessionem Sedis non iniit, sed ad ipsum Successor-

rem sunt reservanda integra ex Concilio Chalcedonensi et Constit. Julii III, confirmatâ ab Urbano VIII, per Constit. *Æternus rerum Conditor* (Ferraris, v^o *Episcopus*, art. 3, n° 65). Secus tamen fit, ubi pro tempore vacantiae persolvi debent Camerae Apostolicæ, et pariter ubi existit jus regaliam, prout in Galliâ olim vigeat. Vide Hallier, *De sacris election.*, etc., tom. 24, col. 1442 (*Cur. complet. theologicæ* D. Migne). Vide supra (373, 534), et infra dicenda (1285).

§ II.

De juribus honorificis Episcoporum.

1074. 1° Episcopus, etsi nondum consecratus sed tantum confirmatus, præcedit ubique Protonotariis Apostolicis. Ferraris, v^o *Episcopus*, art. 4, n° 1.

2° Debet habere pacis osculum ante Præsidem et Consiliarios regios, et super quoscumque sæculares etiam Principes præcedentiam habere in suâ Ecclesiâ et Diœcesi. Vide Concilium Tridentin., sess. 25, c. 17; Ferraris, *ibid.*, n^{is} 7 et 8.

1075. 3° In ecclesiâ debet in sublimiori loco sedere, eique in omnibus suæ Diœcesis ecclesiis, quantumvis exemptis et privilegiatis, in choro, in capitulo, in processionibus ac aliis actibus publicis, primus locus et prima sedes quam ipse elegerit, debetur cum baldachino. Concil. Trident., sess. 25, cap. 6, *de reform.*; et S. Congr. Rit., 7 decemb. 1613 (Ferraris, *ib.*, n^{is} 9 et 10). Vide infra dicenda (2282).

4° Sedem habere debet pulchriorem et majorem quàm Gubernator civitatis, et quidem fixam et immobilem, semper ornandam, non tamen coloris rubri. S. Congr. Rit., 3 oct. 1615, 23 maii 1613. Ferraris, *ib.*, n^{is} 11 et 12.

5° Episcopi sedes apud parietem contra altare constituenda est, et hinc et inde sedes seu stalla pro Dignitatibus et Canonicis poni debent. S. Congr. Rit., 9 oct. 1606. Potest tamen Episcopus aliam sedem extra chorum habere, dummodo etiam pro canonicis locus paretur... S. Rit. Cong., 9 maii 1606. Ferraris, *ib.*, n^{is} 14 et 15.

1076. 6° Quando Episcopus accedit ad ecclesiam exemptam, in quâ Abbas mitratus sedem habet, Episcopi sedes, convenienter ornata cum baldachino, paranda est in dextro cornu chori sive ecclesiæ, ita ut uno gradu eminentior sit quàm sedes Abbatis. Sedes autem Abbatis poni debet in sinistro cornu, absque ornatu et gradu humiliori, et ad id pœnis et censuris regulares compelli possunt. Ferraris, *ib.*, n° 21.

Baldachinus autem non debetur Vicario Episcopi, absente Episcopo, imò nec Episcopo Coadjutori. (Ferraris, *ib.*, n° 20); nec ulli laico, etiam Domino loci. Ita S. R. Cong., ap. *Analecta juris pontif.*, 45° livr. col. 823, 4°.

1077. 7° Episcopi soli, dum privatim celebrant, possunt accipere paramenta in ipso altari, et duos habere ministros superpelliceis indutos, præter alium ministrum clericum vel laicum communi veste indutum. S. Congr. Rit., 7 jul. 1708. Ferraris, *ib.*, n° 18.

Episcopus non debet Vesperas cum cappâ celebrare. S. Congr. Rit., 23 mart. 1608 (Ferraris, *ib.*, n° 35). Episcopo missam pontificaliter celebrante, poni debet in altari, juxta Cæremoniale, septimum candelabrum; sed illud non est ponendum in Vesperis nec in Missis Defunctorum. Ita S. R. Congr., in *Placentinâ*, n° 204, ad 8.

8° De privilegio Episcopis concesso altaris portatilis seu celebrandi ubique, vel missam audiendi, dicemus ubi de Sacrificio missæ (3570). Vide Lequeux, n° 274; et Bouix, *De Episcopo*, t. 2, pag. 124.

1078. 9° In omnibus suæ diœcesis ecclesiis quantumvis exemptis et privilegiatis, Episcopus potest missas et divina officia celebrare in *Pontificalibus*, cum assistentiâ suorum canonicorum (aliquos enim, ut jam diximus, potest secum adducere, et ad ipsos, non ad clerum loci, pertinet jus Pontifici assistendi. Ferraris, *ib.*, n° 31 et 32); quod si tantum missæ solemni intersit Episcopus, potest ibidem habere cum eis circulos ad *Gloria* etc. Ad ipsum tunc pertinet confessionem facere cum sacerdote, incensum ponere et benedicere, et solemniter post Vesperas aut Missam benedictionem dare. S. R. Congr., ap. Ferraris, *ib.*, n° 19 et 20,

1079. Comuniùs tamen negatur posse Episcopum, in Ecclesiis regularium exemptorum, exercere, ipsis invitis (si illæ ecclesiæ non sunt parochiales), actus jurisdictionales, v. g. prædicare, chrisma facere, confirmationem ministrare, ordines conferre, etc. Monacelli tamen contrarium putat verius. Ferraris, *ib.*, n^{is} 22-24.

10° Episcopo celebranti pontificaliter tenentur assistere quinque personæ, juxta formam *Pontificalis*; inter quas debet esse Prima Dignitas. Ferraris, v^o *Episcopus*, *ibid.*, n^{is} 29 et 30.

11° Episcopus divinis officiis assistens cum cappâ, non debet singulos Canonicos antè ipsum cernuos salutare detegendo caput, sed satis est illis manu benedicere. S. R. Cong., 10 jan. 1604 (Ferraris, *ib.*, n° 36).

1080. 12° Episcopus in publicis processionibus, cum cappâ et birreto, non inter Dignitates, sed solus incedere debet. Quod si deferatur aliqua imago seu reliquia, ipse cum cappâ et birreto incedere debet post imaginem vel reliquiam, nisi adsit consuetudo in contrarium. (S. Cong. Rit., 20 nov. 1626). Ferraris. *ib.*, n° 42.

Quoad præcedentiam Episcoporum ad invicem, vide supra (628). Hic addendum 1° quod Episcopus ad Archiepiscopatum promotus, præcedat Episcopis antè ipsum ad Episcopatum evectis; imò præcedit Archiepiscopis post ipsum ad hanc Dignitatem evectis, etsi antiquioribus in Episcopatu... Ferraris, *ibid.* (*Addit. ex alienâ manu*). 2° Qui dimisit Episcopatum jus non habet interessendi Concilio Provinciæ in quâ moratur, prout nec Episcopus extraneus. Inibi tamen uterque admitti potest, etiam ad votum decisivum, sed tantùm ex unanimi Patrum consensu. Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 341. In hoc casu hujusmodi Episcopi sedent post omnes provinciæ Episcopos, nisi fuissent Archiepiscopi. 3° Imò Episcopus, qui fuerat antea Archiepiscopus, præcedit Episcopos ordinatione anteriores. Ita Card. Petra, apud D. Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 342. 4° Episcopus interveniens nomine Metropolitanì præcedit omnibus etiam antiquioribus (*ib.*).

1081. — 13° Episcopus et Prælati minores (quo nomine

veniunt Abbates et Superiores locales et etiam Prælati Romanæ Curiae, Protonotarii, Auditores Rotæ, etc.) possunt sibi eligere confessarium, etsi reperiantur extra propriam diœcesim, modò sit subditus, aut sit ab Ordinario hujus loci approbatus. Ita S. Liguor., *Appendix de Privilegiis*, n° 65, ex cap. finali, *de pœnit. et remiss.* modificato à S. C. cum approbatione Gregorii XIII. Vide infra (1561).

ART. IV.

DE VARIIS EPISCOPORUM SPECIEBUS, ET DE PRÆLATIS JURISDICTIONEM QUASI EPISCOPALEM HABENTIBUS.

1082. Præter Episcopos actu exercentes jurisdictionem in suos diœcesanos, sunt et alii actu et exercitiò jurisdictionis carentes, qui vocantur *Episcopi titulares* seu *in partibus infidelium*. De iis quædam hic sunt dicenda: item est aliquid hic dicendum de Episcopis Regularibus, de Episcopis Coadjutoribus et de Prælati jurisdictionem quasi episcopalem habentibus; undè quatuor erunt paragraphi.

§ I.

De Episcopis titularibus seu in partibus infidelium.

1083. Ne illarum Episcopalium Sedium, quæ antiquitùs florentissimæ fuerant, sed nunc infidelium jugo premuntur, memoria penitus obliteretur, solent SS. Pontifices, inquit Bened. XIV (*De Synodo*, lib. 2, cap. 7), nonnullos quandoque Episcopos ad earundem titulum instituere. Porrò illos Episcopos, *titulares* seu *annulares*, aut etiam *in partibus infidelium* vocare mos est. Vide etiam Bened. XIV in Bullà *Cùm à Nobis*. His utuntur SS. Pontifices ut sibi assistant in Apostolico ministerio obeundo, vel ut, tanquam suffraganei, pastoralia munia expleant, in diœcesibus ubi proprius Episcopus hujusmodi auxilio indiget. Nulla titularium Episcoporum sub hoc nomine mentio reperitur facta antè Conc. Lateranense V, sub Leone X, sess. 9, *de Cardinalibus*. Vide Ferraris, v° *Episcopus*, art. 7; n° 23.

Attamen « neque absonum, aut recens institutum est, » ait Bened. XIV (*De Syn.*, lib. 2, c. 7, n° 1), ut Romanus Pontifex aliquos ad Episcopatum promoveat quoniam nullius specialis Ecclesiæ actualem administrationem illis tradat; » et citat deinde varia exempla.

Sufficiat hic referre testimonium Sozomeni in lib. 13, cap. 8, n° 12, *De Syn.* relatum : « Adde his, inquit Sozomenus (*Histor. eccles.*, lib. 6, c. 24), *Barsen et Eulogium qui umbo creabantur Episcopi, non urbis alicujus, sed honoris causâ, qui vitæ piæ anteactæ compensatio illis in propriis monasteriis deferebatur.* Hæc hodie, pergit Bened. XIV (*ib.*), immutata est disciplina, neque ullus consecratur Episcopus, nisi ut certæ præficiatur Ecclesiæ, vel actualiter ab ipso regendæ, si pateat ad eam accessus, vel saltem habitualiter, si ad eam... accedere prohibeatur : cujus generis ii sunt Episcopatus qui in partibus dicuntur. »

1084. Porro speciales sunt circa hujusmodi Episcopos dispositiones juris : 1° Non vacat beneficium eorum qui ad Episcopatum in partibus promoventur; unde v. g., si ante promotionem erant canonici, Canonicatum retinent post promotionem. Ferraris, v° *Episcopus*, art. 7, n° 37.

2° « Episcopus titularis Canonicatum obtinens in Ecclesiâ Cathedrali... debet in eâ uti habitu... quo utuntur Episcopi in Romanâ Curiâ : id est rochetto supra subtanam » et mantelletto violacei coloris. S. C. Rit., 11 jun. 1617. » (Ferraris, *ib.*, n° 33.)

3° « Debere præcedere omnibus aliis Canonicis et Dignitatibus, tam quoad stallum quàm quoad functiones cantandi missas et omnia alia. S. Cong. Rit., 22 jun. 1592. » (Ferraris, *ib.*, n° 34.)

4° Episcopum titularem esse de jure vocandum ad Concilia Generalia, asserit Ferraris (*ib.*, n° 38); contrarium tamen sentire videtur D. Bouix cum Melchiorre Cano, *De Episcopo*, tom. 1, p. 86 et 493.

1085.— 5° Episcopus titularis qui est Canonicus, Ordinarii subest visitationi ad instar aliorum Canonico-
rum, et

tenetur ad observationem legis diocesanae sub poenis in ea contentis (Ferraris, *ib.*, n° 35).

1086. 6° Insuper quoad Episcopum titolarem simul et Canonicum, in causâ Asculanâ sequentia, 20 mart. 1720, resoluta sunt : 1° post delatam per subdiaconum assistentem Episcopo locali pacem, non debet per eundem subdiaconum deferri Episcopo titulari, antequam Canonici assistentes in throno illam receperint ab Episcopo locali; 2° in Missis et Vesperis cantatis cum assistentiâ Episcopi localis, tenetur Episcopus titularis discedere à stallo, unâ cum aliis Canonicis, ad faciendos consuetos circulos in Cæremoniali præscriptos; 3° pontificalia exercente locali Episcopo cum assistentiâ Capituli in paramentis sacris, potest Episcopus titularis deferre pluviale, et cum pluviali mitram, sed lineam tantum et de consensu localis Episcopi, et in hoc casu illam sibi inponit et à capite amovet; 4° pro cantandâ missâ de turno, expedit ut aliquem ordinariè sibi subroget Episcopus titularis; sinè autem licentiâ Episcopi localis illam cantare nequit utendo faldistorio et indumentis pontificalibus : ap. Ferraris, *ib.*, n° 41. — Nec sinè expressâ licentiâ Ordinarii potest ulla pontificalia exercere. Ferraris, *ib.*, n° 27 et 44. — Nota quòd Episcopus Canonicus non amittat distributiones, etsi se absteineat ab hebdomadarii officiis, modò choro interfuerit. Ita S. C. Rit., 16 mart. 1833, ad 5^m. Vide Bouix, *De Capitulis*, p. 517 et 518.

1087. 7° Episcopis titularibus præcedunt Episcopi locales, etsi posteriores sint consecratione, et hoc quidem etiam in Conciliis. Vide Ferraris, *ib.*, 43. Contradicit tamen auctor *Prælect. S. Sulpitii*, n° 188, III, qui insuper asserit Episcopos titulares gaudere etiam privilegio oratorii privati et *altaris portatilis*.

1088. 8° S. Pontifex privativè sibi reservat curam actua-lem Ecclesiæ in titulum collatæ; illamque committit Vicario Apostolico : undè Episcopus titularis non potest audire in confessione fideles in suâ Ecclesiâ commorantes, nec sacerdotem ad hoc deputare, nec etiam deputare ad prædicandum aut alia ministeria exercendum ; posset tamen

juxta Andreucci, validè, sed non licitè, assistere matrimonio sui subditi, quia ad hoc jurisdictio non requiritur : « Cæterùm, ait idem Andreucci, simul ac in suam civitatem admitterentur, et Delegatus Apostolicus ab administratione removeretur, possent, absque aliâ concessione Pontificis et factâ mutatione ex parte ipsorum Episcoporum (Titularium), Christianos fideles judicare. » Ita auctor *Prælect. S. Sulpitii*, n° 188. Vide etiam Constit. Bened. XIV *Cum à nobis* ; et Ferraris, *ibid.*, n° 94.

1089. 9° Circa visitationem Sacrorum Liminum, non sibi concors est Bened. XIV : ad illam enim Episcopum titularem astringi negat (*De Syn.*, lib. 2, cap. 7, n° 2) ex declar. Clement. VIII anni 1594 ; dum econtra affirmat (*ibid.*, lib. 13, cap. 6, n° 5). — Sententiæ neganti adhærendum esse putat D. Bouix, propter Declarat. S. C. Conc. et auctoritatem Clem. VIII (*De Episcopo*, tom. 1, p. 495).

§ II.

De Episcopo Regulari.

1090. Aliquando regulares ad Episcopatum evehuntur : illud autem fieri nequit sinè licentiâ Superioris hujusmodi Electi.

Factus Episcopus regularis non desinît esse religiosus et triplici substantiali voto obstrictus (hoc tamen controvertitur ap. S. Liguor., qui sententiam affirmantem sequitur et probat, lib. 4, n° 2), imò et aliis votis essentialibus, prout in ordine Minimorum voto abstinentiæ Quadragesimalis per totum annum.

1091. Post suam promotionem ad Episcopatum, regularis non tenetur Prælato suæ Religionis obedire, sed tantùm S. Pontifici, ex vi voti obedientiæ.

Remanet incapax sibi acquirendi ; sed quod acquirit, non suo Monasterio, sed suæ Ecclesiæ aut mensæ acquirit. Quoad usum verò rerum temporalium, illum multò latiorē habet post promotionem quàm antea, ob exigentiam statûs Episcopalis.

Solutus est ab obligatione et observantiis suæ regulæ, et hoc à die promotionis in Consistorio. Unde tenetur recitare officium juxta ritum suæ Diœcesis, non verò juxta ritum suæ Religionis. Ferraris, vº *Episcopus*, art. 7, nº 7.

Tenetur tamen Religionis suæ habitum retinere, quoad colorem, non quoad formam : hoc autem non procedit quoad Canonicos regulares S. Augustini et clericos regulares. Ferraris, vº *Episcopus*, art. 7, nº 6, 50, 51.

1092. Si Episcopatum, concedente Papâ, dimiserit aut ab eo disjectus fuerit, tenetur ad claustra redire, nisi facultatem extra claustra degendi à Sede Apostolicâ obtinuerit.

Ad suam Religionem regressus, ejusdem officia et Dignitates obtinere prohibetur. Ferraris, *ib.*, nº 19. Vide circa hæc omnia D. Bouix, *De Episcopo*, tom. 1, p. 496, etc.; Ferraris, *De Episcopo*, art. 7; S. Liguor., lib. 4, nº 2 et 3.

§ III.

De Episcoporum Coadjutoribus.

1093. Coadjutores Episcoporum sunt illi qui à potestate legitimâ constituuntur cum officio adjuvandi Episcopos in eorum diœcesis administratione.

Duplicis generis esse possunt : vel Coadjutores *in temporalibus* tantum, qui darentur, v. g. Episcopo dilapidatori, quique caractere Episcopali non sunt necessariò insi-
gniendi, ut patet : vel Coadjutores *in spiritualibus simul et temporalibus*, qui dantur ut valeant exercere etiam Pontificalia, ideoque caractere episcopali insi-
gniuntur; de his posterioribus solummodo hîc agitur.

1094. Sæpe ab auctoribus Coadjutores *Suffraganei* nuncupantur, quamvis magis propriè eo nomine vocentur qui ad adjuvandum Cardinalem Episcopum deputantur : « Coad-
» jutor, inquit Ferraris, ferè coincidit cum Suffraganeo,
» qui solet deputari pro Ecclesiis Cardinalium et pro aliis
» quæ consueverunt *Suffraganeum* habere » (vº *Coadjutor*,
nº 23). Alium adhuc habet sensum vox *Suffraganeus* ut dictum fuit supra (832, in notâ 1).

1095. Differt Coadjutor ab *Administratore Apostolico* : Coadjutor enim datur Episcopo in suâ Sede residente , qui ob senium vel adversam valetudinem, explendo muneri suo impar est , dum Apostolicus Administrator « à Sede Apostolicâ dari solet Episcopis e suo episcopatu legitimè absentibus, vel Personis Principibus auctoritate Apostolicâ cum dispensatione promotis ad Episcopatum antè legitimam ætatem. » Ferraris, *ib.*, n° 22. Vide etiam Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 674 ; et Bened. XIV, *De Syn. Diœces.*, lib. 13, c. 6, n° 5.

1096. Coadjutores vel sunt cum *futurâ successione* vel sinè illâ : priores *perpetui* nuncupati, mortuo Episcopo, statim evadunt proprii diœcesis Episcopi ; posteriores verò amittunt suam potestatem statim ac Coadjutus expirat, ideoque *temporales* dicuntur.

Coadjutoria, etiam cum *futurâ successione*, non est beneficium, sed simplex officium, ad instar Vicariatûs Generalis. Vide id probatum, ap. Leuren., *De Coadjutoriis*, quæst. 316.

1097. Coadjutor est quidem Prælatus ratione characteris Episcopalis : an sit pariter Prælatus , ratione Coadjutoriae suæ, disputatur. Vide Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 498-500.

Coadjutor habere debet omnes qualitates de jure requisitas ad illud officium pro quo datur. V. Conc. Trid., sess. 25, cap 7, *de reform.*; Ferraris, v° *Coadjutor*, n° 18-25.

1098. Quærit. 1° Quid de Coadjutoriis statuerit Concilium Tridentinum ?

Resp. Sic de illis decernitur in sess. 25, c. 7 : « In Coadjutoriis... cum futurâ successione, idem posthac observetur ut nemini, in quibuscumque beneficiis ecclesiasticis, permittantur. Quòd si quando Ecclesiæ Cathedralis aut monasterii urgens necessitas, aut evidens utilitas postulet Prælato dari Coadjutorem, is non aliàs cum futurâ successione detur, quàm hæc causa prius diligenter à Sancto Romano Pontifice sit cognita, et qualitates omnes in illo concurrere certum sit, quæ à jure et decretis hujus Sanctæ Synodi in Episcopis et Prælatibus requiruntur : aliàs concessionibus... subreptitiæ esse censeantur. »

1099. Quærit. 2° A quo possint constitui Coadjutores Episcoporum?

Resp. A solo Papâ constitui posse : vel enim agitur de oadjutoribus *cum futurâ successione*, vel de Coadjutoribus nê tali successione : in priori casu patet, ex textu modò relato Concilii Tridentini, generaliter prohiberi Coadjutorias cum futurâ successione, et à solo Papâ, concurrentibus certis conditionibus, dari posse ; in secundo casu, sic statuit Bonifacius VIII, in capite unico, *de clerico ægrotante*, in 6° : « Declaramus atque statuimus Coadjutorum Episcoporum et superiorum Prælatorum dationem intelligendam » esse de causis majoribus, et referendam ad Sedem Apostolicam, ac ab Eâ, consuetudine non obstante contrariâ, » tantummodò postulandam. »

1100. Concedit tamen idem Pontifex (*ib.*) casu quo diœcesis detrimentum pateretur, si Coadjutor à S. Sede esset exspectandus, ut, *auctoritate Pontificiâ*, Episcopus diœcesis administrandæ impar, possit cum consensu majoris partis Capituli, sibi unum aut duos Coadjutores assumere.

Imò ex eâdem Decretali, idem potest Capitulum in casu dementiæ Episcopi, modò consentiant duæ tertiæ partes Capitularium, eâ conditione tamen ut quamprimum, relationem de toto negotio ad Sedem Apostolicam referat ; sed hoc ei non conceditur extra casum dementiæ, etsi Episcopus qui, aliàs certè indiget Coadjutore, illius necessitatem non agnoscens, renuat eligere ; superest tantum Capitulo rem tunc deferre ad notitiam S. Pontificis. Vide *infra* (1220).

1101. Causæ propter quas dari potest Coadjutor, sunt : 1° corporis infirmitas quâ impar explendo muneri suo efficiatur Episcopus quæque stabiliter permansura prævideatur ; 2° senium ; 3° amentia. Vide alias causas, ap. D. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 506 ; et Ferraris, v^o *Coadjutor*, n^{is} 11-18.

1102. Si causa requirat, invito Coadjutor dari potest (cap. *ex parte* 5, *de clerico ægr.*, et cap. *Pastoralis*, ejusdem tit., in 6°). Praxis tamen S. Sedis est quòd non detur invito, præsertim ubi agitur de Coadjutore *cum futurâ successione* (Bouix, *ib.*, p. 507-508).

1103. Quærit. 3º Quænam sit Coadjutorum potestas?

Resp. 1º Attendendus est tenor Litterarum pontificalium, quibus deputatus fuit Coadjutor : Si remaneat dubium in aliquo puncto :

2º « Videndum est, inquit Schmalzgrueber, an datus sit » dementi, an verò seni et infirmo, sed mentis compoti : » *si primum*, generalem et liberam potestatem tam in » spiritualibus quàm in temporalibus habet, ita ut etiam » beneficia in diœcesi vacantia conferre et resignationes » illorum possit recipere. » Vide tit. *de clerico ægr.*, nº 26. Et hoc verum est, sive *cum*, sive *absque futurâ successionem* Coadjutor datus sit.

1104. *Si secundum*, nempe si detur Coadjutor Episcopo seni aut infirmo, sed mentis compoti, tunc ille Coadjutor etsi datus *cum futurâ successionem* et *cum plenâ et liberâ potestate*, non potest solus administrare, invito Coadjuto : quia, inquit Fagnan. (ap. Bouix, *De Episcopo*, tom. 1, p. 511), « Coadjutus retinet in habitu potestatem et jurisdictionem : at frustra retineret, si, causâ suadente, illius » usum non haberet. » Unde, concludit idem Fagnan. cum S. Congr. Conc., Coadjutorem minimè posse se immiscere in exercitio Pontificalium, neque jurisdictionalium quibus defungi potest et vult ipse Episcopus Adjutus, neque ea solus expedire quibus ex *rationabili causâ* idem Adjutus contradicit : tanquam certa hæc disciplina communiter habetur. Vide Ferraris, vº *Coadjutor*, nº 29 et 30; Schmalzgrueber, *ibid.*, nº 27 et 28; secus si irrationabiliter contradiceret Adjutus; sed tunc ordinariè prudenter aget Coadjutor, recurrendo ad Sedem Apostolicam.

1105. Nihilominus nequit Adjutus alteri quàm Coadjutori delegare ea quæ ipse non vult aut non potest facere, et quæ Coadjutor peragere non renuit. Ita communiter. Vide Ferraris qui citat decisionem S. Congregat. Episcoporum (vº *Coadjutor*, nº 60).

Si potestas conferendi beneficia non exprimat aliquo modo in Litteris Pontificiis, Coadjutor datus Episcopo infirmo et seni, sed mentis compoti, non potest sibi hoc jus arrogare, invito Adjuto; subsistunt tamen collationes ab eo

factæ cum tacitâ Adjuti permissione (ap. Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 513).

1106. « Ab alienatione quâlibet de bonis ecclesiasticis » Prælatorum ipsorum vel Ecclesiarum suarum, quomodo dolibet penitus abstinentes » erunt Coadjutores, ait Bonifacius VIII (cap. *Pastoralis*, de *Clerico ægrot.*, in 6°).

Coadjutor non habet tribunal separatum (Ferraris, v° *Coadjutor*, n° 62).

Non debet dispensare super interstitiis, nisi habeat speciale mandatum; neque votum habet in approbatione ordinandorum (Ferraris, *ib.*, 102).

1107. Quærit. 4° Quænam sint speciales Coadjutoris obligationes?

Resp. 1° Ad residentiam tenetur sicut et ipse Coadjutus (Ferraris, *ib.*, n° 57 et 63); neque potest discedere absque consensu Coadjuti, vel licentiâ S. Congreg. (Ferraris, *ib.*, n° 57).

2° A Coadjuto requisitus tenetur obire Pontificalia et alias functiones, quamvis Coadjutus propria impedimenta non probet. S. Cong. Ep., 28 maii 1628. Requisitus pariter tenetur Episcopum comitare in diœcesis visitatione, sed expensis Coadjuti (Ferraris, *ib.*, n° 57-59).

1108. 3° Tenetur rationem reddere Coadjuto (si iste sit sanæ mentis); et hoc quidem sive *cum*, sive *absque futurâ successionem* fuerit constitutus; mortuo autem Episcopo, Coadjutor *absque futurâ successionem*, tenetur rationem reddere Capitulo; et si Capitulo non redderet, Episcopo successori reddere debebit: nulli autem, defuncto Episcopo, rationem reddere debet Coadjutor *cum futurâ successionem*, quia ad ipsum statim jurisdictio devolvitur. Deducitur ex cap. *Pastoralis*, de *clerico ægrot.*, in 6°. Vide ap. Bouix, *De Episcopo*, *ib.*, p. 516.

1109. « Episcopus non potest Coadjutorem punire. » S. Cong. Conc., 18 feb. 1623. » Vide Ferraris, *ib.*, n° 60.

1110. Quærit. 5° Quænam *Congrua* debeatur Coadjutori, et undenam desumenda?

Resp. 1° Congruam determinari à S. Sede; et si Coadjutor eligatur ab Episcopo, vel à Capitulo, quod in certis

casibus fieri potest, ut supra diximus (1100), etiam tunc difficultates quæ oriri possunt circa *congruam*, componerentur à Romano Pontifice.

2° Si redditus beneficii Episcopalis sufficiant ad subveniendum Episcopo simul et Coadjutori, conveniunt DD. e. c. illis *congruam* Coadjutoris esse depromendam; si verò non sint sufficientes, quis sit præferendus controvertitur; sed tenenda est sententia militans in favorem Coadjuti (Vide Ferraris, *ib.*, n° 31-35). Tenetur autem Coadjutus, convenientem in suo Palatio habitationem et omnia ad functiones Episcopales necessaria Coadjutori præstare (Ferraris, *ib.*, n° 61).

1111. Quærit. 6° Quænam sint prærogativæ Coadjutoris quoad honorifica?

Resp. 1° Ipsi non licet civitatem ingredi pontificaliter (S. R. C.). Vide Ferraris, *ib.*, n° 43.

2° Archiepiscopi Coadjutor cruce Archiepiscopali in divinis uti non debet (Ferraris, *ib.*, n° 44).

3° Accedendo ad ecclesiam et ab eâ recedendo, induere potest Cappam Pontificalem; sed ipsemet illam deferre debet sub brachio sinistro involutam. S. C. Rit., 6 sept. 1698, ap. Gardellini, n° 3341.

4° Non potest uti mozzettâ super rochetum nisi de Ordinarii licentiâ, sed mantelletto uti debet. S. Congr. Rit., ap. Gardellini, n° 4979.

5° Decet ut Dignitates et Canonici, Episcopo Suffraganeo ad ecclesiam venturo obviam procedant usque ad cubiculum (S. Rit. Congr., 22 aug. 1722, Gardell., 3802); sed ad id non tenentur; satis est ut duo Canonici ei obviam procedant usque ad portam ecclesiæ, et dignior ei aspersorium porrigat, eumque associet usque ad altare vel locum ubi functiones sacras est peracturus. S. C. Rit., 1 sept. 1607, apud Gardell., 207.

6° Non apponendum est septimum candelabrum, quando Episcopales functiones vice Episcopi propriè exercet; nec debet sedere in throno Pontificali, sed in faldistorio: eique assistant tantum Diaconus, Subdiaconus et Presbyter assistens. S. C. Rit., ap. Gardellini, 163, 207, 3802. Sed ei

tunc debetur assistentia Canonicorum, prout etiam ei assistere debent Canonici et Dignitates in Ordinationibus, Consecrationibus Ecclesiarum et similibus, nisi legitimè fuerint impediti. Canonici autem assistunt in habitu tantum canonicali, iis exceptis qui ex necessitate officii induere debent sacra paramenta. S. Cong. Rit., ap. Gardellini, 92, 207, 3802.

7° Coadjutor, si missæ solemnī assistat Cappâ indutus, potest confessionem facere cum celebrante, et in fine solemniter benedicere. Ferraris, *ib.*, n° 46-48. Sedet autem in primo stallo chori, nec debent Canonici facere circulos consuetos (S. Cong. Rit., ap. Gardellini, 3802). — Non potest, præsente Coadjuto, benedictionem pontificalem impertiri. Ferraris, *ib.*, n° 58.

8° Coadjutor non debet uti baculo pastoralī, nisi in functionibus in quibus, juxta *Pontificale*, eo uti necesse est, prout in Ordinationibus. S. Congr. Rit., ap. Gardellini, 207.

9° Indulgentias 40 dierum concedere non potest, sinè speciali facultate apostolicâ. S. C. Rit., ap. Gardell., 3802. — Si quas per ipsum Coadjutus concedere voluerit, nomine Coadjuti à Coadjutore publicandæ sunt. Ferraris, *ib.*, 52.

10° Non debet memorari Coadjutoris nomen in Canone. S. R. Congr., ap. Gardellini, *ibid.*

11° Coadjutori non licet perficere benedictiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, ac Fontis Baptismalis in Sabbato S., quin missam deindè celebret. S. Congr. Rit., ap. Gardell., 4979.

12° Ipsi non licet pastorales epistolas ad clerum et populum diœcesis dirigere (*ibid.*).

13° De licentiâ Episcopi, potest populo benedicere incedendo per vias. Ferraris, *ib.*, n° 50.

14° Non potest per civitatem uti mantello oblongo coloris violacei cum signis rubeis super vestem nigram interiorem, vulgò *zimarrâ*: neque per eandem civitatem sibi deferri facere et elevare umbellam sericam viridis coloris. S. Congr. Rit., ap. Gardell., 3341. — De his omnibus vide insuper D. Bonix, *De Episcopo*, t. 1, p. 517, etc.

1112. Quærit. 7° Quomodo expiret potestas Coadjutoris?

Resp. 1° Coadjutoris *absque futurâ successionem* potestatem expirare per mortem, depositionem ac resignationem Coadjuti.

2° Potestatem Coadjutoris *cum futurâ successionem* expirare eodem modo, quatenus Coadjutorialem, sed statim mutari in propriam. Vide Ferraris, *ibid.*, n° 26; Bouix, *ibid.*, p. 519.

§ IV.

De Prælati inferioribus *.

1113. Prælati inferior est ille qui non habet quidem characterem episcopalem, sed est in dignitate quâdam inferiori constitutus, et obtinuit à Sede Apostolicâ quædam jura episcopalia majora aut minora. Ita Cardin. Petra, ap. Bouix, *De Episcopo*, tom. 1, pag. 532.

1114. Triplicis generis sunt Prælati inferiores, *infimi*, *medii*, *supremi*.

Infimi sunt illi qui præsent quidem certo generi personarum alicui monasterio vel Ecclesiæ addictarum, et à jurisdictione Ordinarii exempti sunt; sed præter eas personas, non habent populum aut clerum sibi subditum; tales sunt multi Superiores Regulares. Vide Bouix, *ibid.*, p. 533, et supra dicta (§68).

Medii Prælati habent jurisdictionem in populum et clerum determinati loci, sed non habent territorium separatam.

Supremi verò non tantum jurisdictionem habent in populum et clerum determinati loci, sed etiam territorium omnino separatam, cum omnimodâ jurisdictione ordinariâ

* « Prælati generatim dicuntur illi qui aliis cum honore et jurisdictione... præficiuntur... Prælati enim est gradus honorificus cum jurisdictione in subditos... Communis. » Ferraris, v° *Regularis Prælati*, n° 1 et 2. Juxta theologiam Tolosanam, Prælati debet habere jurisdictionem ordinariam *in foro externo* (*De Censuris*, pars 1, ap. 1, sect. 2, art. 1, p. 2), imò, juxta Fagnanum, *in foro contentioso*. Vide *Prælect. S. Sulpiti*, n° 190.

quasi episcopali, et propriè dicuntur *Prælati nullius*. Vide supradicta (368).

Hæc distinctio nititur variis textibus juris et Concil. Trident. Vide Bouix, *ibid.*, p. 535-542; et auctorem *Prælect. S. Sulpitii*, n° 190.

1115. Poterat olim Episcopus, accedente Capituli consensu, concedere alicui Prælato ipsiusque monasterio aut Ecclesiæ, ut ab ipsius et successorum jurisdictione in perpetuum eximerentur, et sic constituere Prælatos infimæ classis, prout ex variis Decretalibus probat Cardin. Petra, apud Bouix (*ib.*, p. 537); sed deindè sublata fuit Episcopis hæc potestas, et Papæ fuit reservata, ut constat ex cap. *Cum persona*, cap. *Si Papa, de Privilegiis*, in 6°; et Extrav. *Ambitosæ, de rebus Eccles. non alien.*

1116. Ut autem aliquis habeatur ut *Prælatus nullius*, non sufficit ut in indulto sibi à S. Pontifice concesso, exprimatur exemptio ab Episcopi jurisdictione, sed necesse est ut illi Prælato tribuatur jurisdictio in clero et populum alicujus territorii: nec hoc etiam sufficit, sed anplius requiritur ut clarè exprimatur territorium illud avelli et separari: alioquin censetur remanere in diocesi, et Prælatus non erit *nullius*, sed *mediæ speciei*. Vide Bouix *ibid.*, p. 538: certa enim jura servat Episcopus in Prælato exemptos ac illorum territorium, quando non est separatum.

An et quomodo exemptio acquiri possit per præscriptionem? — Vide discussum ap. Bouix, *ibid.*, p. 540, et supradicta (358).

1117. Quærit. An Prælati inferiores cognoscere possint de causis matrimonialibus?

Respond. 1° Quæstionem hic moveri non posse de Prælati infimæ classis, cum isti non habeant populum determinatum sibi subjectum.

2° Prælati mediæ classis de causis matrimonialibus judicare nequeunt; nam in sess. 24, c. 20 Concil. Tridenti dicitur: « *Causæ matrimoniales Episcopi tantum examini* » jurisdictioni relinquuntur..., non obstantibus privilegiis » indultis, concordis (quæ suos tantum teneant auctores » et aliis quibuscumque consuetudinibus. »

Excipiuntur tamen casus in quibus post Concil. Trident. Prælati, etiam infimæ classis, obtinuisset à S. Sede speciale privilegium de iis causis cognoscendi, vel si adesset immemorabilis consuetudo quòd Prælati sic ageret: quippe Concilium intelligendum est de privilegiis ante ipsum obtentis, nec excludit consuetudines immemorabiles, quæ semper exprimendæ sunt ut ipsis derogetur.

3º Prælati *nullius* propriè dicti possunt judicare de causis matrimonialibus; habentur enim ut Episcopi, cùm habeant ordinariam jurisdictionem in territorio separato. Ita S. C. Conc., apud. D. Bouix, *ib.*, p. 542, ubi etiam legi possunt resolutiones circa plura alia dubia causas matrimoniales respicientia.

Quæ modò dicta fuerunt de causis matrimonialibus, applicanda pariter sunt causis criminalibus, ex eodem cap. 20, sess. 24, Concil. Trident.

Plures etiam institui possunt quæstiones circa Prælatos, quoad confessionem, prædicationem, ordinationem, visitationem: de iis consule D. Bouix, *ib.*, p. 543, etc. Non autem multùm practicæ sunt illæ quæstiones apud nos, cùm in Galliâ hodiè non existant Prælati *nullius*. Vide *Prælect. S. Sulpitii*, nº 19.

1118. Præter Prælatos supra enumeratos, sunt in Curiâ Romanâ, seu potiùs in Palatio Apostolico Officiales qui etiam *Prælati* dicuntur, prout Camerarii, sive participantes sive alii: quænam sint illorum privilegia, ignoramus. Auctor *Prælectionum S. Sulpitii* asserit eos nullâ gaudere Dignitate aut præcedentiâ in cæteris Ecclesiis (nº 192). Sed vide dicta supra (818).

ART. V.

DE MINISTRIS JURISDICTIONIS EPISCOPALIS.

1119. Agendum est in hoc articulo 1º de Vicario Generali seu Officiali; 2º de Archidiacono; 3º de Archipresbytero; 4º de Pœnitentiario; 5º de Vicariis Foraneis.

§ I.

De Vicario Generali seu Officiali.

PUNCTUM I.

DE NOTIONE VICARII GENERALIS SEU OFFICIALIS.

1120. Vicarius Generalis ille est qui legitimè deputatur ad exercendam generaliter jurisdictionem Episcopalem vice Episcopi, ita ut actus ejus ab Episcopo gesti censeantur. Ita Bouix, *De Judiciis. eccles.*, tom. 1, p. 358.

Dicitur 1° *Qui legitimè deputatur*, sive ab Episcopo sive à S. Sede, aut alio legitimo modo. Vide *Analecta juris pontificii*, 27° livr., col. 906, etc.

Dicitur 2° *Ad exercendam jurisdictionem* : Vicario enim Generali essentialiter non competit ut valeat vices Episcopi agere in exercendâ ordinis Episcopalis potestate, sed solum ipsius vices in exercendâ jurisdictione. Undè non tantum non requiritur ut Vicarius Generalis sit caractere Episcopali insignitus, sed etiam sufficit ut sit simplex clericus.

1121. Dicitur 3° *Ad exercendam generaliter*; nam moraliter saltem universalis, sive quoad causas sive quoad loca, debet esse jurisdicção Vicarii Generalis, cum repugnet in terminis aliquem esse *generalem* alterius Vicarium, nisi valeat, in aliquo saltem sensu, vices ejus generaliter explere. Sufficit tamen quòd *moraliter* universalis sit ejus jurisdicção; unde plura sive à jure, sive ab homine excipiuntur, vel possunt excipi, ut dicetur infra. Si verò Episcopus v. g., medietatem causarum Diœcesis, sibi reservaret, non amplius tunc ejus Vicarius dici posset Generalis, proinde esset tantum Delegatus. Unde ab illo ad Episcopum, non ad Metropolitanum esset appellandum, cum in eo casu idem non esset utriusque auditorium (V. Bouix, *De Judiciis ecclesiast.*, p. 370).

1122. Dicitur 4° *Vice Episcopi, ita ut*, etc.: Unde de essentiâ Vicariatûs Generalis est, ut actus à Vicario Generali gestos Episcopus faciat suos; ita ut à sententiâ Vicarii

Generalis ad Episcopum appellari nequeat, juxta cap. 2, titul. 4, lib. 1, in 6°, in quo legitur : « Non putamus illam consuetudinem, quācumque tempore de facto servatam, consonam rationi, quod *ab Officiali Episcopi ad eundem Episcopum* valeat appellari : ne ab eodem ad seipsum (cū sit idem auditorium utriusque) appellatio interposita videatur. » Vide Bouix, *De Judiciis*, pars 2, sect. 1, cap. 2, p. 8.

Ex quo sequitur quod, Episcopo nominatim excommunicato, suspenso aut interdicto, et ut tali denunciato, suspendatur pariter ipsius Vicarius Generalis, etiam quoad negotia jam incepta. Idem est dicendum statim ac moritur Episcopus, aut alio modo desinit esse Episcopus.

1123. Quærit. 1° Utrum Vicarius Generalis sit necessario constituendus tam in temporalibus quā in spiritualibus?

Nota Vicarium Episcopi in temporalibus, seu Œconomum illum esse quem sibi constituit Episcopus ad administranda bona sua temporalia, ea præsertim quæ ad ipsius beneficium seu *mensam* spectant; Vicarium verò in spiritualibus esse illum, qui ad exercendam cæteram jurisdictionem ecclesiasticam eligitur. His explicatis :

1124. Resp. 1° Vicarium in temporalibus tantum, non vocari propriè Vicarium Generalem, ut communiter sentiunt auctores, sed Œconomum, nec esse posse Delegatum S. Sedis, nisi aliundè obtinuisset Dignitatem.

Resp. 2° Idem sentit Ferraris (v° *Vicarius Gener.*, art. 2, n° 1), quoad Vicarium in spiritualibus tantum, citatque plures Doctores pro hâc sententiâ : « Ratio est, inquit, quia Ecclesia habet *spiritualia et temporalia*... Adeoque debent in formâ Vicariatus ambo constitui. »

Sunt tamen canonistæ secus opinantes, quorum sententia conformior videtur Concilio Tridentino (sess. 13, cap. 2 et 3, *de ref.*), ubi Vicarii in spiritualibus vocantur *Generales*; et dicitur quod à sententiâ hujusmodi Vicariorum appellari possit ad Metropolitanum. Item in rescriptis S. Sedis, Vicarii in spiritualibus generales nuncupantur : « Dilecto Episcopo N..., seu dilecto Vicario ejus in spiritualibus

» Generali. » V. Bouix, *ib.*, p. 355, etc. Juxta hanc ultimam sententiam non necessario Vicarius Generalis est constituendus tam *in temporalibus* quàm *in spiritualibus*; sed sufficit quòd sit constitutus solum *in spiritualibus*, ut valeat legitimè dici Generalis.

1125. Quærit. 2º An a lege vel ab Episcopo Vicarius Generalis accipiat jurisdictionem?

Resp. Quidquid nonnulli dicant, communiùs tanquam certum tenetur Vicarium Generalem, quamvis ab Episcopo ordinariè eligatur, jurisdictionem suam à lege seu à jure accipere: « Ille enim, ait D. Bouix (*ibid.*, p. 360), censendus est jurisdictionem habere à lege... cujus potestas à jure communi, certo et fixo modo, quem Episcopus mutare nequit, determinatur; atqui jurisdictio Vicarii Generalis à jure, etc...; nam hoc ipso quòd quis constituatur Vicarius Generalis, ei competit (velit, nolit Episcopus) jurisdictio moraliter saltem *universalis*. Illa verò jurisdictio duplici sensu est independenter ab Episcopo determinata et fixa: 1º quia nisi reservationes expressè apponat Episcopus, certò et de jure extenditur ad totam diœcesim et ad omnes causas, exceptis nonnullis à lege expressis...; 2º quia etsi Episcopus possit... quasdam causas et quædam loca excipere, non tamen potest ejusmodi exceptiones ita multiplicare... ut jurisdictio Vicarii Generalis desinat esse moraliter universalis, etc. »

Præterea jurisdictio Vicarii Generalis est ordinaria, ut mox dicturi sumus: atqui nullus, præter Papam, potest ecclesiasticam jurisdictionem alteri committere exercendam *jure ordinario*: quod extra controversiam est, inquit idem D. Bouix. Ergo non ab Episcopo, sed à jure seu Papâ venit jurisdictio Vicarii Generalis. Vide Leurenium et alios multos sic sentientes, apud D. Bouix, *ibid.*

1126. Quærit. 3º An reverà ordinaria sit jurisdictio Vicarii Generalis? — Vel num potius sit delegata?

Resp. Juxta communem DD. sententiam, ordinaria dici debet jurisdictio Vicarii Generalis; et hoc tanquam certum haberi potest, ob decisiones et praxim Congregationum Romanarum; etenim: 1º ordinaria est Vicarii Generalis

jurisdictio, si una et eadem sit ac ipsiusmet Episcopi, quæ ordinaria indubitanter est. Atqui eandem esse utriusque jurisdictionem constat ex variis dispositionibus juris canonici, videlicet ex cap. *Romana* 3, lib. 2, tit. 15, in 6°, in quo dicitur non esse ab Officialibus ad Episcopos eorum appellandum, eò quòd *unum et idem consistorium sive auditorium sit censendum, et ne ab eisdem ad seipsos interponi appellatio videatur*; et ex cap. *Non putamus* superiùs relato (1122).

2° Certum est dari appellationem à delegato ad delegantem, ut patet ex capitulis 27, 28, t. 29, lib. 1 Decretal., et ab omnibus conceditur; porrò non minùs certum est ex jure et praxi non dari appellationem à Vicario Generali ad ipsius Episcopum, eò quòd *idem sit auditorium*. Ergo Vicarius Generalis non est delegatus. Ergo, etc.

3° Ex multis decisionibus S. Congr. Concil. constat matrimonium validè contrahi coram Vicario Generali, vel sacerdote ab ipso delegato, etsi delegationem non dederit Episcopus vel parochus, imò etsi prohibuerint hujusmodi Matrimonium: ita in *Savonensi*, 2 martii 1595; item 22 ap. 1719, in causâ *Colliensi*, 17 aug. 1776. Atqui Concil. Trid. (sess. 24, cap. 1, de *reform. matr.*) irritum declaravit matrimonium, aliter initum quàm, *præsente parochus vel alio sacerdote, de ipsius parochi, seu Ordinarii licentiâ*. Ergo Congregatio Concilii necessariò habet Vicarium generalem esse *Ordinarium*. Ergo, etc. (Vide Bouix, *De Judic.*, p. 366).

1127. Ita etiam et Rota: « In his quæ veniunt sub generali mandato, Vicarius venit appellatione Ordinarii: » secus autem in his quæ non continentur, quia in illis » est delegatus. » (*Ibid.*)

Circa quod *Analecta jur. pontif.* (27° livr., col. 864), observant non solum esse ordinariam Vicarii Generalis jurisdictionem, quoad ea quæ ipsi generaliter à jure competunt, sed verisimiliter etiam esse ordinariam quoad ea quæ speciale mandatum requirunt, si insimul cum Vicariatu ei commissa fuerunt; imò, probabile saltem est esse ordinariam, etiamsi ista postea ei committantur, nisi

appareat eam ipsi fuisse commissam per simplicem delegationem; sed, juxta D. Bouix, quando Vicario specialia committuntur extra actum commissionis Vicariatus Generalis, ea non debent haberi ut pars ordinariæ potestatis ejus, nisi hoc ab Episcopo formaliter exprimatur, quia Vicarius non potest præsumi talia posse facere potestate ordinariâ, nisi de hoc constet (*De Judic.*, t. 1, p. 421).

Contra supradictam responsionem objici posset ordinariam jurisdictionem debere esse perpetuam: atqui jurisdictionis Vicarii Generalis non est perpetua, cum sit ad nutum Episcopi revocabilis. Ergo, etc.

Resp. Negando majorem: ordinaria enim jurisdictionis est illa quæ à jure alicui officio annectitur; minimè verò requiritur quòd annectatur modo irrevocabili: sic Legati Papæ jurisdictionem ordinariam habent, non tamen irrevocabilem (804 et 814).

1128. Quærit. 4º An sui Vicarii Generalis Episcopus possit pro arbitrio jurisdictionem restringere?

Resp. Certè quidem id posse quoad plura, ut constat ex variis decisionibus Rotæ (Vide Bouix, *ibid.*, p. 369); imò posset Episcopus nullam Vicario concedere jurisdictionem, seu nullum constituere Vicarium, ut dicemus infra (1154); sed non potest pro arbitrio restringere jurisdictionem Vicarii quem elegit; nec posset facere ut nullum foret matrimonium in præsentia illius contractum (Vide supra, 1126, 3º); quia in potestate Episcopi non est constituere impedimenta matrimonium dirimentia. Præterea, per hujusmodi restrictiones, si essent nimia, Vicarius posset desinere esse Vicarius Generalis et unum cum ipso constituere auditorium, proinde effici solummodò simplex Delegatus (1121). Ad quod est seriò attendendum, cum, in hoc casu, à sententiâ talis Vicarii non esset appellandum ad Metropolitam, sed potius ad Episcopum delegantem. Vide Bouix, *ib.*, p. 370.

1129. Ex principio certo quòd Episcopus valeat, quoad plura, restringere jurisdictionem sui Generalis Vicarii, sequitur quòd possit causam pendentem coram illo ad se

revocare, et etiam ei inhibere quòd judicet in certâ causâ. Bouix, *ibid.*, p. 378.

1130. Quærit. 5º Quomodo intelligendum sit principium : *A sententiâ Vicarii Generalis non dari appellationem ad Episcopum?*

Resp. Intelligendum esse absolutè, ita ut 1º valere in contrarium nequeat ulla consuetudo : id constat ex cap. supra relato *Non putamus* (1122); et ratio est, inquit Leterenius: « Quòd consuetudo quæ est contra substantiam rei, » de jure impossibilis atque irrationabilis judicari debet : » ratio verò ac veluti substantia appellationis in eo consistit quòd sit ad alium, eumque majorem judicem » provocatio. Episcopus autem ejusque Vicarius seu Officialis principalis, unum idemque tribunal habent, ideoque repugnat ab hoc ad illum appellare. » (Vide *De Vicar. Episc.*, cap. 2, q. 74.)

2º Nulla esset ejusmodi appellatio etiamsi partes contentirent.

3º Nulla etiam esset in requirentibus speciale mandatum, si ea simul cum potestate ordinariâ commissa sunt (1127).

4º Hæc procedunt tam in appellatione judiciali quàm in extrajudiciali.

1131. Sed non procedunt in causis Vicario ab Episcopo delegatis extra commissionem generalem Vicariatûs; saltem si aliquo modo appareat illos fuisse commissos per simplicem delegationem (1127). Item non procedunt in sententiâ interlocutoriâ¹, quia ipsi Episcopi suam propriam sententiam interlocutoriam nondum executioni mandatam possunt emendare. Ergo et sententiam interlocutoriam suorum Vicariorum valent pariter corrigere (Bouix, *ibid.*, p. 373, etc.).

1132. Quærit. 6º An in jure communi nomina Vicarii Generalis et Officialis synonyma sint, et omnino idem officium expriment?

Resp. Affirmativè, et hoc constat ex Decretali *Cùm nullus*,

¹ Vide infra quid sit sententia hujusmodi (5948).

t. 9, lib. 1, in 6°, et aliis juris capit., præsertim ex Concil. Trident., sess. 24, cap. 16, *de ref.*, in quo jubetur Capitulum, sede vacante, intra octo dies, Officiale seu Vicarium constituere. Ita communis DD. sententia.

1133. Circa quod notandum est nec illum, qui solam jurisdictionem voluntariam exercere valeret, esse verè in sensu juris Vicarium Generalem, nec eum, qui duntaxat possideret contentiosam jurisdictionem esse pariter propriè dictum Officiale: quia neuter possideret modo generali, saltem moraliter intellecto, jurisdictionem Episcopalem, sed solummodo uterque medietate illius jurisdictionis potiretur. Unde uterque esset merus delegatus, ipsique applicandæ forent dispositiones juris, quæ Delegatum, non verò quæ Vicarium Generalem seu Officiale respiciunt.

1134. Potest tamen Episcopus disponere ut unus è suis Vicariis functiones jurisdictionis voluntariæ impleat, alteri de mandando jurisdictionis contentiosæ exercitium, modò uterque, in formulâ deputationis Vicariatûs Generalis seu Officialitatis, expressè vel æquivalenter ad exercendam generaliter jurisdictionem instituatur, et revera possideat hanc generalem jurisdictionem. Ita res se habuerunt olim in Galliâ, et etiam nunc se habent in plerisque saltem Diocesisibus nostris. Vide Bouix, *De Judic.*, tom. 1, p. 386.

1135. Notandum est cum Leurenio (*De Vicar. Episc.*, c. 1, q. 17, n° 2) quòd « Ex usu et consuetudine tam Datarie quàm Cancellariæ Apostolicæ, litteræ Sedis Apostolicæ... si ad regiones ultramontanas puta Hispaniam, Galliam, Germaniam, Angliam, Poloniam, Africam, etc., dirigantur, semper inscribuntur Officiali... v. g., *Dilecto filio Venerabilis fratris nostri Episcopi Monasteriensis Officiali*, etc.; litteræ verò destinatæ ad regiones Cismontanas, v. g., ad Italiam, Hungariam, Dalmatiam, Albaniam, Sclavoniam, Cyprum, Cretam et partes Orientales; item Siciliam, Corsicam, Sardiniam, etc. inscribuntur Vicario Generali: *Dilecto filio Vicario... in spiritualibus Generali*. »

PUNCTUM II.

DE VICARII GENERALIS CONSTITUTIONE.

1136. Officium Vicarii Generalis non videtur exstitisse ante XIII sæculum; ideoque, nec in Decreto Gratiani, nec in Decretalibus Gregorii IX de illo ulla fit mentio; doctiores tamen prima initia hujus muneris reperiunt in cap. *Inter cætera* 15, de *Officio judic. ord.*, in quo Innocentius III sancivit ut Episcopi viros idoneos assumerent non solum in prædicationis officio, verum etiam in... cæteris quæ ad salutem pertinent animarum, quamvis enim nihil clarè ostendat quòd hi viri idonei sint, alii quàm meri *Delegati*, successu tamen temporum in veros Vicarios mutari potuerunt, et reverà mutati sunt ¹.

In hoc puncto expendendum est 1° quænam ex jure debeant esse Vicarii Generalis qualitates; 2° à quo sit constituendus; 3° an Episcopus teneatur sibi assumere Vicarium Generalem, et an possit plures habere; 4° quâ formâ debeat illum constituere.

DE DOTIBUS REQUISITIS IN VICARIO GENERALI.

1137. 1° Requiritur ut sit clericus (cap. *Decernimus* 2, de *Judiciis*). Posset tamen laicus esse Vicarius Generalis, sed solum ex dispensatione Papæ.

2° Ut inchoaverit 25 annum (Ex cap. *Licet*, et *cum in cunctis*, de *Elect.*; et ex Concil. Trident., sess. 24, cap. 12); à lege autem organicâ apud nos videtur requiri quòd sit ætatis 30 annorum, et natione Gallus, art. 16 et 21.

3° Ut ortus sit ex legitimo matrimonio nisi dispensatus sit à S. Pontifice: in quo notandum est quòd dispen-

¹ « C'est le Pape Boniface VIII qui a tracé les derniers caractères du Vicariat Général, d'abord en lui conférant le nom qu'il a toujours gardé depuis, et ensuite en introduisant la distinction du mandat général et spécial, dont il ne se trouve pas de trace avant lui. » *Analecta jur. pont.*, 27e livr., col. 885.

satio obtentâ pro adipiscendis majoribus ordinibus, imò beneficiis etiam curatis, non sit in præsentî casu sufficiens; sed requiritur, juxta Leurenium, dispensatio pro assequendis Dignitatibus curam animarum habentibus. Vide Bouix, *De Judiciis*, p. 390.

4° Non omninò constat requiri quòd Vicarius generalis sit Doctor in aliquâ facultate. Vide Bouix, *ib.*; Ferraris, v° *Vicarius generalis*, art. 4, n° 1; *Analecta jur. pontificii*, 27° livr., col 863.

1138. 5° In explendo verò suo munere, « Vicarius, inquit » Monacelli (apud D. Bouix, *ibid.*, p. 399) debet esse » fidelis, scilicet in exsequendo, in referendo, in secreto tenendo, in consilio dando, in jura tuendo et in administrando justitiam, probus..., aliàs in gubernio nihil proficiet sed potius clerum et plebem inficiet, debet esse scientiâ et experienciâ idoneus, quia imperitus non potest esse judex ecclesiasticus, ut dicit Glossa. »

1139. Quærit. 1° Utrum regularis possit eligi in Vicarium Generalem?

Resp. Certè non posse absque licentiâ sui Superioris; nam « prohibet S. Synodus (Trident.) ne quis regularis » sinè sui Superioris licentiâ, prædicationis, vel lectionis, » aut cujusvis pii operis prætextu subiciat se obsequio » alicujus Prælati etc... Nec licet regularibus à suis conventibus recedere, etiam prætextu ad Superiores succedendi, nisi ab eisdem missi aut vocati fuerint. » (Sess. 25, cap. 4, *de regular.*)

1140. Requiritur ne insuper licentiâ S. Sedis? — Hanc requiri pro certis religiosis mendicantibus, convenire videntur DD., innixi Clementinâ *Exivi, de verborum significat.* Disputatur verò an generaliter requiratur hujusmodi licentiâ, pro eligendis in Vicarios Generales regularibus quibuscumque; D. Bouix (*ib.*, p. 393) sententiam negantem amplectitur, eò quòd Declarationes Sacr. Congregationum, quæ allegantur in favorem sententiæ affirmantis, non sint generales, sed respiciant solummodo casus particulares. *Analecta verò jur. pontif.* (*ib.*, col. 867, etc.) dicunt licentiâ S. Sedis semper esse necessariam, eò quòd nullus

regularis valeat, sinè hujusmodi licentiâ, extra claustra degere, prout constat Decreto Clementis VIII, *Nullus omnino*, etc., in quo dicitur, art. 32 : « Ineatur ratio quâ, sublatis » licentiis ac facultatibus hactenus... concessis, degentes » extra conventûs claustra, ad ea quamprimùm revocentur; » nec de cætero, nisi ex gravissimâ causâ à *S. Sede pro-* » *bandâ*, hujusmodi facultates concedi possint : quæ ratio satis convincens videtur, et aliunde suam sententiam retrac-
tavit D. Bouix, tract. *De Episcopo*, tom. 1, pag. VII.

1141. Quærit. 2° An Episcopus, Parochus, Superior Seminarii, Pœnitentiarius, frater aut nepos Episcopi possint eligi in Vicarios Generales?

Resp. 1° Episcopum actu non habentem propriam diocesim quam administrare debeat, posse certè esse Vicarium Generalem alterius Episcopi tam in pontificalibus quàm aliis spiritualibus. Si verò Episcopus actu haberet propriam diocesim quam teneretur administrare, difficillimè conciperetur quomodo, saltem permanentè, posset esse Vicarius Generalis alterius Episcopi. Ita Leuren., apud Bouix, *De Judic.*, t. 1, p. 395.

1142. — 2° Quoad parochum : sic legitur in tomo 23 The-
sauri resolutionum S. Congr. Conc., p. 5 : « Quòd Vicarius » Generalis Episcopi nequeat simul esse parochus, præ- » sertim si parochia extra Civitatem sit, canonistæ non » contemnendi affirmant (Barbosa, in *Summâ collect. decis.*, » v° *Vicarius*). Id pluries decrevit S. Congr. Episc.; id ipsum » statuit Sacra hæc Congreg. (in *Nullius*, die 12 maii 1629). » Ex his concludit D. Bouix electionem parochi in Vicarium Generalem esse illicitam, non tamen credit esse invalidam (*ibid.*, p. 394).

1143. — 3° Juxta Declarat. S. Congr. Episcop. et Regul. ab *Analectis juris pontificii* relata (ibid., col. 920), non licet Episcopo eligere in Vicarium Generalem Seminarii Superiorem. Quia tamen illa declaratio nititur imprimis prohibitione à Bened. XIII factâ Episcopis, utendi pro suo servitio (casu excepto quo Pontificalia exercent) Officialibus à Seminario salariatis vel sustentatis, prædicta declaratio non videtur esse Galliæ applicanda, in quâ Vicarii

Generales salarium, non ab Episcopis, sed à Gubernio recipiunt. Remanet tamen difficultas quòd eadem persona non possit duo tam incompatibilia officia ritè implere; undè, ordinariè saltem, expedire non videtur quòd in Vicarium Generalem eligatur Seminarii Superior.

1144. — 4º Pœnitentiarius non potest esse Vicarius Generalis, nisi ei substituaturs aliquis pro implendo officio Pœnitentiarrii, quandiù munus Vicarii exercebit, ne sit locus suspicandi quòd in suâ administratione utatur notitiis per confessionem acquisitis. Ita S. Congreg. Episc. et Regular., apud *Analecta*, ibid., col. 906. Posset tamen confessiones excipere, si tantæ esset opinionis apud omnes ut prorsus excluderetur hujusmodi suspicio. Vide *De Capitulis*, p. 126.

1145. — 5º Vicarius Generalis esse nequit nepos seu filius fratris Episcopi (S. C. Episcop., 19 sept. 1577), nec frater, præsertim si non est doctor (S. Congr. Episc. in *Comense*, 2 decembre 1578). Ita Ferraris, vº *Vicarius Generalis*, art. 1, nº 29. His tamen et aliis non obstantibus, non putat D. Bouix constare illegitimam esse generatim electionem fratris aut alterius consanguinei in Vicarium Generalem... quia non constat de authenticitate, aut de sensu præfatarum Declarationum (*De Judiciis*, t. 1, p. 396).

1146. Quærit. 3º An diœcesanus possit eligi in Vicarium generalem?

Resp. Plures declarationes S. Congr. Episcop. decernunt *originarium Civitatis vel diœcesis* non posse esse Vicarium, quia propter consanguinitates, affinitates, familiaritates et alias attinentias, posset deviare à recto tramite justitiæ, vel certè se reddere partibus suspectum. Ita in *Hostunensi*, 28 jul. 1587.

« Solet tamen, inquit Pignatellus (tom. 9, consult. 162), » Sacra Congregatio dispensare, ut Episcopus, præsertim » residens, tenere possit Vicarium diœcesanum, idque » multis de causis, (inter quas) propter notitiam bonarum » qualitatum talis Vicarii diœcesani. »

Nihilominus, inquit D. Bouix (*De Judic.*, tom. 1,

p. 398) : « de jure communi non licet Episcopo in Vicarium Generalem eligere diœcesanum, absque Pontificis dispensatione. » Idem tenent *Analecta Juris Pontificii* (27e livre, col. 900, etc.) : « Par invariable maxime de la Congrég. des Evêques et Régul., inquit, il faut que le Vicaire Général soit étranger, et n'ait pas de bénéfice résidentiel dans le diocèse. » Citantque multas ejusdem Congregationis decisiones (*ibid.*). Sed vide quæ eadem (sept. 1835, col. 1685) dicunt de Concilio Romano 1725.

1147. Observandum est hoc jus commune, nisi fortè, inquit Bouix (*ibid.*), alicubi contrariâ et legitimè præscriptâ consuetudine abrogatum fuisset, prout videtur contigisse, si non in omnibus, saltem in quibusdam Galliæ partibus. Putat autem idem auctor (*ibid.*) præfatam conditionem ad *licitatem tantum requiri, cum non probetur ipsam sub pœnâ nullitatis exigi.*

II

A QUO CONSTITUENDUS SIT VICARIUS GENERALIS.

1148. Quilibet Episcopus in suâ Diœcesi potest Vicarium Generalem constituere, ut constat ex titulo *de Officio Vicarii* in 6°, praxi Roman. Congreg. et unanimi DD. consensu.

Olim ad constituendum Vicarium Generalem, Episcopi debebant Capituli consensum obtinere; sed hodiè illud peragere valent absque dicto consensu, imò et consilio ejusdem; et hæc sententia « communis est, inquit Ferraris » (v^o *Vicarius General.*, art. 1, n° 3), sic approbante praxi » et consuetudine universali, quæ in talibus est servanda » (cap. *Ea noscitur, de his quæ fiunt*). »

1149. Administrator Diœcesis viduæ, potest sibi constituere Vicarium Generalem, quia succedit in ordinariam jurisdictionem Episcopi, et æquiparatur quoad potestatem Capitulo, Sede vacante. Ita Pirrhing, ap. Bouix, *De Judic.*, tom. 1, p. 402.

Quoad Administratorem diœcesis quæ vivum habet Episcopum, quæstio est dubia, juxta Leurenium : sed videtur etiam id posse, quia gerit potestatem ordinariam Episcopi, qui id potest (ap. Bouix, *ib.*).

1150. In quæstionem venire nequit quòd S. Sedes possit Vicarium Generalem Episcopo constituere; et revera sunt plures casus in quibus id peragere solet, nempe casus in quibus Episcopus non valet solus suam diocesim administrare, et tamen Vicarium negligit sibi associare: «Tunc, » inquit Ferraris, mittitur illi ab Urbe, vel aliunde, Vicarius, » vel cum Brevi Apostolico, vel cum Litteris S. Congregat., » vel cum patente Episcopi qui fuit ad hoc compulsus... » Talis Vicarius, missus ab Urbe, supradictis modis, est » Vicarius Apostolicus, et jurisdictionem habet privativè » quoad Episcopum, nec Episcopus illum removere potest. » S. Congr. Episc., 2 apr. 1591. » Bouix, *De Judic.*, t. 1, p. 402, et *De Curiâ Romanâ*, p. 669. Vide etiam *Analecta Jur. Pontif.*, 27° livr., col. 906.

« Voulant ménager la réputation d'un Evêque, inquiunt » *Analecta* (ib., p. 907), la S. Congrégation a coutume de » se faire envoyer une patente de Vicaire Général en blanc., » afin que le Vicaire... soit simplement Episcopal et non » Apostolique; car il y a une grande différence entre l'un » et l'autre, surtout pour la durée des pouvoirs... — Les » facultés du Vicaire Apostolique n'expirent qu'à la prise » de possession de l'Evêque successeur: ce doute est décidé par une lettre de la S. Congrég. des Evêques et » Régul., du 17 août 1757. » (*Ibid.*, col. 911 et 912.) Dùm facultates Vicarii Generalis, etiam à S. Sede confirmati, expirant per mortem sui Episcopi, ex eadem litterâ (*ibid.*, col. 912¹) « La confirmation du Grand-Vicaire par le Saint-Siège a pour effet d'empêcher que le Vicaire Général » ne puisse être renvoyé sans l'agrément du Saint-Siège. » (*Ibid.*, col. 909.)

1151. Circa facultates Vicario Apostolico concessas, vide D. Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 670-676. « Vicario Apostolico, inquit Ferraris (v^o *Vicarius Apostolicus*, n^{is} 29, 53), » in omnibus ecclesiis et ecclesiasticis functionibus, debentur tantum illæ prærogativæ quibus gaudent Vicarii » Generales Episcopi...

¹ Contrarium tamen asserit Ferraris, v^o *Vicarius Capitul.*, n° 22, juxta Bouix, *De Curiâ Romanâ*, p. 672.

» Debet habere in choro, si non sit canonicus, præcedentiam supra omnes, et ideo sedere debet in digniori sede, non tamen in Solio Episcopali. S. Congreg. Episc., 22 jan. 1596. »

1152. Quidam DD., inter quos Leurenus à D. Bouix relatus (*De Judic.*, t. 1, p. 404), opinati sunt quòd Metropolitanus, in casu quo suus Suffraganeus negligeret sibi constituere Vicarium quo tamen indigeret, possit et debeat præfigere illi terminum, quo elapso, si Episcopus non constituat Vicarium, ipsemet Metropolitanus constituet, vel Episcopum ad eundem constituendum cogere poterit; sed nullo solido fundamento nititur illa sententia, inquit D. Bouix (*ibid.*, p. 405); unde in prædicto casu negligentiae, fieri debet tantum, sive per Archiepiscopum sive per alios, relatio ad Sedem Apostolicam, quæ hujusmodi occurrentiae providebit, et poterit, si placeat, committere Metropolitano curam eligendi Vicarium Suffraganei, prout aliquando fecit, ut videre est apud *Analecta*, *ibid.*, p. 913.

1153. Quærit. An Episcopus Vicarium Generalem possit constituere ante adeptam possessionem, vel ante consecrationem?

Resp. Potest quidem Episcopus constituere sibi Vicarium ante suam consecrationem, modò jam suæ Sedis possessionem legitimè adeptus fuerit; sed id nequit ante hanc possessionem, quantumvis sit legitimè promotus et Bullas institutionis receperit. Est communis et omninò certa sententia ex supra dictis (384-385), ubi probavimus, ex Decret. *Injunctione* Bonifac. VIII, nec ipsum Episcopum posse validè jurisdictionem exercere ante captam suæ Diocesis possessionem (Bouix, *De Judic.*, tom. 1, p. 403).

III

AN EPISCOPUS TENEATUR SIBI ASSUMERE VICARIUM GENERALEM, ET
AN PLURES POSSIT HABERE.

1154. Quoad primam quæstionem non concordant DD. :
« Alii enim (inquit D. Bouix, *De Judiciis*, p. 406), sentiunt

» non teneri Episcopum, absolutè loquendo, sibi Vicarium
 » Generalem constituere. Alii volunt eum ad id teneri, etiam
 » extra casum necessitatis; alii tandem distinguunt inter
 » casum quo Episcopus commodè potest per seipsum
 » omnia Diocesanos negotia expedire, et casum quo id ne-
 » quit...; et in posteriori hypothesis, debere ab Episcopo
 » constitui Vicarium Generalem, non autem in priori,
 » sustinent.. Rota... primæ sententiæ constanter adhæsit.»
 Hanc etiam complectitur ipse Bouix, statuendo : « Simpli-
 » citer non teneri in ullo casu Episcopum, *qui in diœcesi*
 » *suâ residet*, Vicarium Generalem constituere, nisi hoc ei
 » injunxerit Pontificia auctoritas. » Varii enim juris textus
 qui in contrarium afferuntur, ad rem non pertinent, vel
 generalem non ingerunt obligationem; capitulum verò
Inter cætera 15, *de Officio judic. ordinari.* extractum à
 Concil. Lateranensi IV, intelligi potest de simplici *Delegato*,
 nec proindè probat obligationem Episcopis impositam eli-
 gendi Vicarium Generalem.

1155. Dictum fuit *qui in diœcesi residet*; aliter enim
 esset pronuntiandum de Episcopo non residente : tunc enim
 Vicarius Generalis esset necessariò constituendus, ob uni-
 tatem regiminis, et etiam quia tunc posset appellari de sen-
 tentiâ merè Delegati ad Episcopum, qui utpotè absens,
 nequiret hujusmodi appellationes expedire. Vide Bouix,
De Judic., tom. 1, p. 409.

1156. Quoad alteram quæstionem, utrum nempè Episco-
 pus plures Vicarios Generales possit habere : dicendum
 est : 1° certum esse quòd in unâ diœcesi quantumvis amplâ,
 unicum Episcopus possit habere Vicarium Generalem :
 quippe ex modò dictis, etiam nullum tenetur habere; exci-
 piendus est casus quo in diœcesi exstarent diversæ linguæ
 diversique ritûs populi; tunc enim pro istis populis debet
 Episcopus constituere Vicarium Generalem qui sit etiam
 Episcopus (Cap. 14, tit. 31, lib. 1 Decret.). Vide supra
 dicta (878-879).

1157. Dicendum 2° non concordare DD. circa quæstio-
 nem, an Episcopus possit plures habere Vicarios Generales :
 non pauci affirmant; negant verò alii; sententiæ affirmanti

adhæret D. Bouix, qui asserit tamen nullas invenisse decisiones quæ dubium sufficienter dirimerent. Sic etiam sentit Card. Soglia, *Instit. jur. priv.*, § 13. Item Devoti, tit. 3, sect. 9, n° 78. Hanc tandem sententiam suam fecit Cardin. Cagiano S. C. Concilii Præfectus, in suâ responsione ad Archiepiscopum Remensem, 14 julii 1858. Vide infra (1227). Attamen *Analecta* decisionem S. Congr. Episcop. et Regul., 6 sept. 1748, referunt, in quâ clarè enuntiatur Episcopum, sinè expresso S. Sedis indulto, non posse in eâdem diœcesi duos deputare Vicarios Generales (*ibid.*, ut supra, col. 872). Sed hæc dicuntur in decisione pro casu particulari, nec proindè decisiva videntur pro generalitate casuum.

Quidquid sit de iis, etiam DD. qui nolunt esse licitam pluralitatem Vicariorum Generalium, excipiunt casum in quo adesset alicubi consuetudo hoc permittens. Ita Ferraris, in probationem afferens duas Decisiones S. C. Episcop. 24 mart. 1599 et 21 febr. 1614 (v° *Vicarius General.*, art. 1, n° 10); itemque casum in quo Episcopus haberet duas diœceses unitas. Conveniunt verò omnes, juxta Monacellum, ap. Bouix (*ibid.*, p. 410.), quòd Episcopus non possit habere Vicarios vel tribunalia juxta numerum ditionum temporalium ad quas diœcesis se extendit.

1158. Quamvis Episcopus possit plures habere Vicarios Generales, si diœcesibus principaliter unitis præponatur, ad hoc tamen non tenetur, ut patet ex dictis supra (1155). Meritò excipit Monacelli casum in quo una diœcesis notabiliter ab alterâ distaret; tunc enim ex resp. S. Congr. Conc. 2 oct. 1706, tenetur Episcopus habere Vicarium Generalem in Diœcesi in quâ non residet.

IV

QUA FORMA INSTITUENDUS SIT VICARIUS GENERALIS.

1159. « Debet in scriptis constitui et deputari: non quia » sit necessaria scriptura, sed ad probationem, in casu quo » à partibus ejus auctoritas super aliquo, speciali de jure » Episcopo reservato, negaretur, vel aliàs in dubium re-

» vocaretur... Tutior ergo via est, quòd Vicarius, in principio sui officii coram Capitulo Cathedralis, per Cancellarium litteras suæ deputationis publicare faciat, et deinde penes acta Cancellariæ per extensum registrari curet. » Monacelli, apud Bouix, *De Judic.*, tom. 1, p. 412.

PUNCTUM III.

DE VICARII GENERALIS POTESTATE.

1160. Generali regulâ admittendum est posse Vicarium Generalem quicquid potest Episcopus, exceptis iis quæ cepta jus voluit, vel quæ sibi Episcopus expressè vel plicitè reservavit (quia nempe ita gravia sunt ut non sit nsendus voluisse ea in generali mandato comprehendere, xta regulam juris 81, in 6°). Etenim, ut supra diximus (1122-1126), eadem est jurisdictio Vicarii Generalis, idemque ipsius auditorium et tribunal ac Episcopi. Ergo idem potest ac Episcopus, nisi aliter expressè statuerit jus, vel nisi Episcopus aliquid sibi reservaverit. Ita communiter. Vide Leuren., apud D. Bouix, *De Judic.*, tom. 1, p. 414.

1161. Non eandem autem potestatem habet Vicarius Generalis ac Capitulum aut Vicarius Capitularis, Sede vacante : nam multa potest Capitulum aut ipsius Vicarius, quæ nequit Vicarius Generalis absque speciali mandato.

1162. Quærit. 1° Quænam jus canonicum noluit posse exerceri à Vicario Generali, absque speciali Episcopi mandato?

Resp. Hæc enumerari à Bened. XIV (*De Syn. Diocesana*, lib. 2, cap. 8, n° 2): « 1° Quæ spectant ad potestatem ordinis, puta chrisma conficere, sacramentum Confirmationis conferre, ecclesias et altaria consecrare, aut pollutis sanctitatem pristinam restituere. Hæc quippe aliaque hujus generis, Vicarius Generalis, etsi Episcopali ordine sit insignitus, peragere non potest sinè peculiari Episcopi diocesani consensu, cum non istis, sed in jurisdictionis duntaxat exercitio, illius gerat vices... Nec ea peragendi potest alteri Episcopo facultatem impertiri...

» 2° Concedere litteras dimissorias ad ordines, extra
 » casum quo Episcopus in remotis regionibus versetur.
 » 3° In materiâ beneficiâ, ea quæ sunt meræ liberalitatis
 » et gratiæ, vel speciem habent alienationis; ac proindè;
 » sinè speciali mandato, non potest beneficia conferre...,
 » quia collatio beneficii... donationem quamdam... sapit...
 » Non potest beneficia supprimere aut simul unire, vel
 » factas uniones revocare: nam hæc omnia speciem refe-
 » runt alienationis... Neque beneficiorum resignationes,
 » tam simpliciter quàm ex causâ permutationis factas,
 » admittere; quoniam eorum admissio requirit potestatem
 » destituendi.., Vicario Generali, sinè speciali mandato,
 » non competentem... An autem Vicarius Generalis...
 » possit præsentatos à patronis instituere et electos con-
 » firmare, lis est inter doctores; sed magis recepta videtur
 » opinio quæ Vicario, solius generalis mandati virtute,
 » facultatem (hanc) inesse affirmat: institutio et confir-
 » matio non liberalitatis et gratiæ, sed necessitatis et jus-
 » titiæ sunt actus. » Sic pariter Fagnanus, apud D. Bouix
 » (*De Judic.*, tom. 1, ap. 439), putat Vicarium Generalem
 » posse absque speciali mandato parochiam conferre electo
 » in concursu, tanquam magis idoneo, quia sic electus jus
 » acquisitum habet: contrarium tamen alij tenent cum Rotâ.

« ... Melioris notæ DD. sentiunt Vicarium Generalem
 » sinè speciali mandato, diœcesanam Synodum indicere
 » et celebrare non posse. »

His Bened. XIV sequentia addenda sunt: .

Vicarius Generalis, absque speciali mandato, nequit de
 causis criminalibus cognoscere, nec consequenter aliquem
 ab ordine, officio aut beneficio deponere (Cap. *Licet*, de
Officii Vicarii, in 6°), neque excommunicationem seu *Exeat*
 clerico concedere. Ita Fagnan., ex cap. *Significasti*, de
Officio Archidiaconi, n^{is} 2 et 3, apud Lequeux, n° 236.

Item absque eodem mandato non potest Constitutiones
 synodales mutare, neque visitationem diœcesis facere, neque
 parochias aut alia beneficia erigere, neque imponere pen-
 sionem super beneficiis in casibus Episcopo permissis, ne-
 que ecclesias dirutas in alias viciniore ecclesias transferre,

neque mutare statum alicujus ecclesiæ in casibus quibus id valet Episcopus; neque alienare res Ecclesiæ, aut transactionem facere, neque indulgentias concedere, neque interdicta relaxare, neque alium Vicarium sibi substituere, nisi ex legitimâ causâ et ad modicum tempus, etiam, saltêm probabiliter, cum speciali facultate; neque absolvere à casibus Episcopo reservatis, neque dispensare in irregularitatibus, et absolvere à suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, ac ab aliis casibus occultis Sedi Apostolicæ reservatis, quamvis id possit Episcopus in vim Concilii Trident. (sess. 24, cap. 6, *de ref.*), neque absolvere ab excommunicatione canonis, *Si quis suadente*, in casibus quibus id potest Episcopus (solent tamen Episcopi in Galliâ plura ex his concedere suis Vicariis); neque cognoscere de crimine hæreseos, neque consentire ut clerici litigent in alio tribunali quàm suo, vel ut Metropolitanus cognoscat de negotio principali, omisso casu appellationis (Leuren., ap. Bouix, *De Judiciis*, ib., p. 435), neque explorare voluntatem puellæ habitum religionis suscipientis vel professionem emittentis, nisi Episcopus sit absens aut legitimè impeditus; neque auctorare exemplum ex originali sumpsum, neque condemnatum absolvere seu ei gratiam facere, neque exequi pias defunctorum voluntates, neque generatim ea explere quæ Episcopo competunt, non de jure communi, sed duntaxat de jure speciali. Vide quædam alia minus practica, in Galliâ saltem, ap. Ferraris, vº *Vicarius Generalis*, art. 2, n^{is} 19-83; et Bouix, *ibid.*, p. 446, etc.

1163. Supra enumerata exigunt, ut jam diximus, speciale mandatum: porrò sequentes formulæ non habendæ essent ut sufficienter continentes tale mandatum: *Concedimus plenam et liberam facultatem agendi omnia quæ ipse Episcopus agere potest*; vel: *Concedimus facultatem etiam ad omnia quæ speciale mandatum requirunt*, nisi simul aliqua ex istis specialibus exprimantur: quippe in talibus formulis nihil *speciale* realiter exprimitur.

1164. « Ad dignoscendum autem pro quibusnam causis » habeat, vel non, speciale mandatum, debet diligenter inspicere.... instrumentum commissionis (Vicariatûs)...: si

» Episcopus... concessit vel expressit aliquos casus speciale mandatum requirentes, adjectâ post modum in formulâ : *ac omnia et singula faciendi et omittendi, etiamsi majora fuerint, et quæ mandatum exigant speciale...*, poterit Vicarius etiam alia facere quæ requirunt speciale mandatum, dummodo non sint graviora vel majora expressis.» Ferraris, v° *Vicarius Generalis*, art. 2, n° 84.

Si post præfatam formulam (*ac omnia, etc.*) Episcopus aliquem casum excipiat mandatum speciale requirentem, controvertitur inter DD. utrum in cætera specialia Vicarius jurisdictionem habeat (Leuren., *De Vicario*, cap. 3, q. 101).

« Ex dictis, inquit D. Bouix (*ibid.*, p. 420), prudentis erit Episcopi in conficiendo Vicariatus Generalis instructo, primò exprimere aliqua majoris momenti specialia : secundò addere clausulam et *alia omnia, etiam speciale, etc.* : tertiò expressè dein excipere ea specialia quæ excepta voluerit. »

1165. *Nota cum Monacelli apud Analecta juris pontif.* (27° liv., col. 863), quòd « Generaliter loquendo, Episcopus, etiam ea quæ... ut specialis Delegatus Apostolicus agere potest, suo Vicario Generali valet committere et subdelegare, ex vulgari regulâ quòd Delegatus Principis potest subdelegare, nisi in rescripto delegationis aliter expressum reperiatur, aut ex tenore et vi verborum designata et electa censeatur industria personæ Episcopi (Cap. ult., § *His autem, de Officio Vicarii*). » Quant donam verò censeatur electa personæ Episcopi industria, vide supra dicta (308). V. infra p. 660.

vide supra dicta (308).

1166. Quærit. 2° Quænam Vicarius Generalis explere nequeat etiam cum speciali mandato Episcopi?

Resp. Sequentia enumerari : 1° Nequit Episcopus Vicario suo conferre potestatem absolvendi ab hæresi *exteriùs prolatâ*, quæ non sit deducta ad tribunal Episcopi (Concil. Trident., sess. 24, cap. 6; Bulla *Cænæ*, apud Bened. XIV, *De Syn.*, lib. 9, cap. 4 et 5; S. Liguor., lib. 7, n° 82 et 83).

« S. Pius V, Gregorius XIII et Clemens VIII eâ de re

» interrogati, indubitanter responderunt nulli præter Papam integrum esse quemquam absolvere ab hæresi occultissimâ, nisi tamen esset interna; quòd aliunde infertur ex expressis S. Congregat. Roman. declarationibus » (Bened. XIV, *De Syn.*, ibid.). Ita etiam Concilium Remense anni 1857, p. 35.

1167. Diximus 1° *Ab hæresi exterius prolatâ* : secus si hæresis esset merè interna, vel si peccatum contra fidem esset merè externum, id est, si hæresis non esset etiam interna, quia non esset hæresis. Item S. Sedi hæresis non reservatur, si propter ignorantiam censure excommunicatio non fuerit incursa : quia reservatio à S. Sede fit propter censuram.

1168. Diximus 2° *Quæ non sit deducta ad tribunal Episcopi* : nam, inquit Bened. XIV (*De Syn.*, cap. 4, n° 3) : « Tam Inquisitor quàm Episcopus potest resipiscentem » hæreticum, aut sponte coram se comparentem, aut ad » suum forum quoquo modo deductum, Ecclesiæ reconciliare, et pro utroque foro absolvere à censurâ in quam » propter hæresim incidit... Quinimò uterque potest penitentem hæreticum, postquam suos ejuravit errores, ad » simplicem confessarium remittere, ut ab eo absolvatur; » eamque absolutionem, licet à confessario datam in foro » sacramentali, prodesse etiam pro foro externo, à cujus » jurisdictione promanat, rectè observat... Delbene. » Vide etiam S. Liguor., *De Privilegiis*, n° 38, et infra dicenda (6119).

Unde Protestantes qui vellent suam hæresim ejurare, possent absolvi ab Episcopo aut ab ipsius Delegato, quia eo ipso quòd petant se in gremium Ecclesiæ catholicæ recipi, eorum hæresis est deducta *ad forum externum Episcopi*.

1169. Cæterum etiamsi hæresis esset *notoria*, tamen adhuc reservata esset S. Pontifici, si non esset deducta ad forum externum Episcopi. Vide Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 222, 223, etc.

In casu impedimenti adeundi Papam, hæreticus, juxta sententiam communem, ab Episcopo potest absolvi, qui

tunc jure communi eandem facultatem potest tribuere suo Vicario, etiam generaliter. Vide S. Liguor., lib. 7, n° 90.

1170. 2° Nequit Episcopus Vicario suo, episcopali caractere non insignito, ea committere quæ sunt ordinis Episcopalis, nec hoc potest etiam cum licentiâ Papæ, si ea sint jure divino ordinis Episcopalis; si verò talia sint tantum jure ecclesiastico, prout benedicere Abbates, consecrare moniales, concedere velum, benedictiones facere in quibus adhibetur sacrum oleum, possunt committi tunc Vicario non Episcopo, cum facultate tamen Pontificiâ.

1171. Plures, inter quos Monacelli (ap. *Analecta*, 27^e liv., col. 864), eandem facultatem Pontificiam requirunt pro sacrorum paramentorum benedictione, et afferunt in probationem plures S. Congreg. Rituum declarationes: interrogata enim hæc Congregatio « An Episcopus, utendo ordinariâ facultate, possit aliis indignitate constitutis delegare potestatem benedicendi sacra indumenta et alia, in quibus, juxta Rituale Romanum, sacrum chrisma non adhibetur, seu potius hanc delegationem etiam ad campanarum benedictionem ampliare valeat, » respondit... « Non posse... » Vide *Analecta juris pontif.*, 16^e livr., col. 2450, quæ datam hujus declarationis non indicant.

Aliam decisionem affert S. Liguor., 14 nov. 1615, qui tamen citat plures auctores secus sentientes; sed eorum sententiæ non acquiescit, quia, inquit (l. 6, n° 378, dubit. 4): « Nullibi audierim Episcopos hujusmodi facultatem aliis delegasse. » Certum est nihilominus hanc facultatem communiter delegari apud nos in Galliâ, absque Pontificio indulto; et non benè videtur cur hæc consuetudo, quæ immemorabilis videtur, aut saltem reviviscit à tempore Concordati 1801, non possit dici legitima, eò magis quòd, non nisi cum maximâ difficultate, linteamina et paramenta sacra, in vastissimis nostris diocesisibus, possint sæpe ad Episcopum transmitti ut ab ipso benedicantur; et verò si ex ipso Rituali Romano, simplices presbyteri valeant ex commissione Episcopi, etiam ecclesias benedicere, cur impossibile esset, consuetudine hoc permittente, quòd ex eadem commissione Episcopi, valerent etiam benedicere

lintheamina et paramenta sacra? Sed vide infra (4470-4471). Concessisse præfatam facultatem delegandi omnibus Episcopis nobis asseruit S. Pontifex Pius IX, in audientiâ datâ præsentibus Archiepisc. Aquensi et pluribus sacerdotibus ex ejus clero, anno 1862.—D. André (*Cours de droit canonique*, v^o *Vicaire général*, p. 331) affirmat Episcopum posse et de facto in Galliâ concedere Vicariis suis Generalibus facultatem *campanas* ipsas benedicendi: huic obstare videtur non solum decisio supra relata, sed quod etiam in eâ benedictione adhibeatur S. Chrisma et oleum infirmorum.

1172. — 3° Vicarius Generalis qui aliunde non esset Prima Dignitas Capituli, non potest, absente Episcopo, exercere functiones episcopales, v. g. missas celebrare diebus solemnioribus, deferre SS. Sacramentum vel sacras reliquias in processionibus, etc., etiamsi specialem ab Episcopo accepisset facultatem, quia de jure communi (quod Episcopus nequit immutare), hæc pertinent ad Primam Capituli Dignitatem et ad alios Capitulares. Vide Bouix, *De Judiç.*, t. 1, p. 423.

1173. — 4° Cùm nec Episcopus possit consentire quòd clerici litigent coram judice laico, nec etiam à fortiori potest Vicarius Generalis (Leuren., ap. Bouix, *ib.*, p. 435).

1174. Quærit. 3° Quænam sint quæ scitu magis utiles sunt, ex materiis ad quæ, sinè speciali Episcopi mandato, sese extendit ordinaria Vicarii Generalis jurisdictio.

Resp. esse sequentes: 1° Jus habet Vicarius Generalis concurrendi in administratione sacramentorum et prædicatione cumulativè cum omnibus curatis diœcesis.

2° Absente Episcopo per diem itineris, potest dispensare in interstitiis ordinum, et litteras dimissoriales concedere (Cap. *Cùm nullus*, de *tempor. ordin.*, in 6°, cum Glossâ). Præsente autem Episcopo, hujusmodi non valet absque speciali ejus commissione (Ferraris, v^o *Ordo*, art. 3, n° 39).

3° Potest absolvere ab excommunicatione quam tulit Episcopus vel ipsius Delegatus, vel quam ipsemet tulit Vicarius Generalis, non autem quam tulisset uti Delegatus, absque speciali Episcopi facultate.

4° Potest concedere facultatem absolvendi ab omnibus

casibus non reservatis Papæ vel Episcopo, et approbare confessarios.

5° Non consentiunt DD. an Vicarius Generalis possit à juramento absolvere. Vide rationes pro et contra, apud Leurenium. *De Vicario Episcop.*, cap. 3, q. 137.

6° Potest sinè speciali mandato ea exercere quæ conceduntur Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ delegato, si ante Concil. Trident. ea competebant Episcopo jure ordinario, secus indiget speciali delegatione, ex decis. S. Cong. Conc. à D. Bouix relatâ (*De Judic.*, t. 1, p. 427): unde Vicarius Generalis non potest corrigere excessus religiosorum exemptorum extra claustra degentium, eò quòd illud non possit Episcopus nisi a tempore Concilii Trident., et ex ipsius concessione (Sess. 6, cap. 3).

7° Non potest quidem Vicarius Generalis, absque speciali mandato, ferre sententiam excommunicationis tanquam pœnam alicujus delicti (Cap. *Licet*, de *Officio Vicarii*, in 6°); sed potest illam ferre absque tali mandato, ad effectum obtinendi ut subditi sibi pareant, v. g., præcipere sub pœnâ excommunicationis quòd reus vel testis compareat. Idem est dicendum de suspensione aut interdicto.

1175. — 8° Non obstantibus iis quæ à Concil. Trident. (sess. 24, c. 20, de *reform.*) dicuntur, Vicarii possunt, juxta communioem et probabiliorem sententiam, causas matrimoniales expedire, quando ordinariæ potestati subsunt. Per verba autem Concilii: « *Episcopi tantum examini relinquuntur*, » excluduntur quidem Archidiaconus et alii Prælati inferiores, qui diversum ab Episcopali tribunal habent, minimè verò Vicarius Generalis ob unitatem tribunalis cum Episcopo.

Quoad causas quæ à Papâ Episcopo committuntur, disputatur utrum Vicario Generali committi possint; sententiam affirmantem amplectitur D. Bouix, *De Judic.*, t. 1, p. 431. Vide dicta supra (308 et 1165).

9° Certum est Vicarium Generalem posse, perinde ac parochum, validè matrimoniis assistere, absque speciali mandato, et alteri, modò iste sit sacerdos, concedere facultatem validè iis assistendi, siquidem est Ordinarius (Trident.,

sess. 24, cap. 1, *de reform. matrim.*). Ita multæ S. C. Conc. decisiones.

10° Sinè mandato speciali, Vicarius Generalis potest visitare monasteria, hospitalia aliaque loca pia, si non sint exempta. Si verò sint exempta vel *nullius diœcesis*, indiget speciali commissione.

Non potest autem visitare Diœcesim, absque speciali mandato, ob rei gravitatem.

11° Potest Vicarius Generalis, circa concursum pro parochialibus ecclesiis vacantibus, quæ potest Episcopus (Leuren., ap. Bouix, *ib.*, p. 434).

12° Potest claustra monialium ingrediendi licentiam concedere.

13° Potest cognoscere causas civiles.

1176. 14° Vicarius Generalis (aut ipsius Substitutus propriè dictus) potest sibi substituere delegatum ad unam vel plures causas, non autem absque speciali mandato, *ad universitatem causarum*. Vide supra (309).

Substitutus Vicarii Generalis vocatur in jure *vices gerens*, quando ab Episcopo constitutus est; vocatur autem *locum tenens*, quando eum Vicarius Generalis, ex speciali mandato, sibi constituit. Si verus sit Substitutus, non merus delegatus, idem habet tribunal cum Vicario et Episcopo, nec ab eo potest appellari nisi ad Metropolitanum (Bouix, *ib.*, p. 437).

Cùm ille Substitutus videatur verus Vicarius Generalis, posset esse Delegatus Papæ, secundùm constantem usum à multis sæculis in Galliâ vigentem, de quo loquitur Lequeux (n° 347) citans Collet, DD. Bouvier, Carrière, etc. Alii tamen id negabant, prout Ducasse, Lacombe, Collator Parisiensis (*ibid.*).

Si Substitutus fuerit constitutus à Vicario Generali, statim ac is nominatim denunciatur excommunicatus, cessat Substituti jurisdictio etiam quoad causas inceptas (Cap. *Romana*, de *Offic. Vicarii*, in 6°); perseverat verò tunc ejusdem jurisdictio si ab Episcopo sit constitutus.

1177. Tam Vicarii Generalis quàm ipsius quocumque modo Substituti jurisdictio cessat etiam quoad causas

inceptas, quando Episcopus denunciatur excommunicatus, suspensus, vel interdictus, vel quando è vitâ decedit.

Res autem aliter se habet quoad Delegatum à Vicario Generali aut ab Episcopo : is enim, excommunicato delegante, servat suam jurisdictionem quoad causas jam inceptas, non verò quoad adhuc integras. Vide Bouix (*ib.*, p. 488) qui remittit ad Leuren. (*De Vicar. Episc.*, c. 3, q. 202).

15° Potest Vicarius Generalis cogere parochos ut sibi adjungant cooperatores quibus indigent, quia illud possunt Episcopi jure ordinario (Conc. Trident., sess. 24, cap. 4, *de ref.*), nec à jure reservatur.

Illud etiam potest quoad parochos imperitos, juxta Bouix (*ib.*, p. 489), qui tamen fatetur sententiam oppositam esse communioem, eò quòd hujusmodi assignatio sit de arduis, quæ non censentur in generali commissione inclusa. Potest etiam constituere oconomum seu vicarium pro tempore vacationis beneficii (Bouix, *ibid.*, ubi etiam plura alia legi possunt à p. 423 usque ad p. 440).

PUNCTUM IV.

DE PRÆCEDENTIA ET DIGNITATE VICARII GENERALIS.

1178. Quæ diximus superiùs (629), sufficere videntur circa præcedentiam Vicarii Generalis; duo tantum hîc delibabimus.

1179. Quærit. 1° An Vicariatus Generalis sit Dignitas?

Resp. Dignitatem intelligi posse vel in strictiore vel in minùs stricto sensu : priori modo, Dignitas est titulus *in perpetuum* collatus, cui annexæ sunt præcedentia et jurisdictio; secundo modo, est officium, etiam *ad nutum revocabile*, cui annexa est præcedentia cum jurisdictione.

Vicariatum Generalem non esse Dignitatem in priori sensu, sed tantum in posteriori, manifestum est. Attamen certum est Vicario Generali posse delegari causas S. Sedis, quamvis jure cautum sit ut nonnisi personis in dignitate constitutis committatur hujusmodi delegatio. Vide Bouix, *De Judic.*, t. 1, p. 440.

1180. Quærit. 2º An Vicarius Generalis sit Prælati? —
 Quid sit intelligendum per Prælatum, vide supra (1113) in
 nota.

Resp. Plures affirmare; quia Vicarius Generalis exercet totam jurisdictionem quam habet Episcopus, quæque constituit Prælatum. Ita Ventriglia, Barbosa, Pignatelli, etc.; secus alii sentiunt, ut Bouix citans Card. de Luca (*ib.*, p. 442). Ratio quam afferunt est quòd ad Prælaturam requiratur ut quis eam ut propriam exerceat. Vide *Analecta jur. pontif.*, 27º livr., col. 861. Juxta Nardi, ap. D. Bouix (*De Parocho*, p. 170), Vicarii Generales sunt *Prælati minores*, quia obtinent distinctum honoris gradum, cum aliquâ externâ jurisdictione.

PUNCTUM V.

DE VICARIATUS GENERALIS EXPIRATIONE.

1181. Vicarii Generalis jurisdictio expirat: « 1º per propriam ipsius renuntiationem expressam, vel saltem tacitam, ut si Vicarius Diocesim... egrediatur animo non amplius revertendi... 2º Per remotionem seu revocationem ipsius ab Episcopo factam » (sed Vicario debet notificari, aliàs ipsius acta, ante notificationem peracta, sunt valida). « 3º Per mortem naturalem Episcopi » (sed hoc, quoad causas quæ ipsi ab Episcopo aut à Sede Apostolicâ sub nomine Vicarii Generalis duntaxat delegata fuerunt, secus, si delegatio facta fuit cum nomine ipsius proprio... Bouix, *De Judic.*, tom. 1, p. 444). « 4º Per translationem Episcopi ad alium Episcopatum. » 5º Per depositionem vel relegationem Episcopi. 6º Per renuntiationem Episcopatus factam ab Episcopo, et a Papâ admissam. 7º Per legitimum ingressum Episcopi in aliquam religionem. 8º Per captivitatem Episcopi (intellige à paganis, hæreticis aut schismaticis). 9º Expirat jurisdictio Vicarii Generalis, suspensâ Episcopi jurisdictione per excommunicationem, suspensionem aut interdictum. » (Ferraris, vº *Vicarius Generalis*, art. 3, nº 27, etc.).

1182. Valida est revocatio Vicarii Generalis, etsi fiat absque ullâ causâ.

Ut licita fiat, habenda est ratio honoris ipsius : « Undè »
 » facienda est cum magnâ circumspectione et cum gravi et
 » justâ causâ : aliàs reintegrari potest per Sacram Congre-
 » gationem Episcoporum. Sic declaravit eadem S. Con-
 » greg., in *Spalatrensi*, 3 julii 1601, et in *Traguriensi*,
 » 7 sept., et oct. 1649. » Ferraris, *ibid.*, art. 3, n° 29.

PUNCTUM VI.

DE VICARII GENERALIS SUSTENTATIONE.

1183. Jure communi tenetur Episcopus ex suâ camerâ salarium Vicario suo Generali constituere. Mortuo Episcopo, salarium non solutum præstari debet à Capitulo vel Vicario Capitulari de bonis Ecclesiæ vacantis. Ita Leuren., ap. D. Bouix, *ib.*, p. 445.

Nulla adest de hoc difficultas apud nos, quippe salarium Vicario Generali solvitur à Gubernio.

« Lorsqu'un Vicaire Général aura perdu sa place, après »
 » trois ans consécutifs d'exercice, soit par suite d'un »
 » changement d'Évêque, soit à raison de son âge ou de »
 » ses infirmités, nous nous réservons d'accorder audit »
 » Vicaire Général, hors d'exercice, s'il n'est pas pourvu d'un »
 » Canoniat, un secours de 4,500 fr. par an, jusqu'à sa »
 » nomination au premier Canoniat vacant dans le Cha- »
 » pitre diocésain, soit à un autre titre ecclésiastique suscep- »
 » tible d'être présenté à notre agrément. » (Ita *Ordonn.*
roy. du 29 septembre 1824).

PUNCTUM VII.

AN ET QUOMODO EPISCOPUS EX ACTIS VICARII SUI GENERALIS TENEATUR.

1184. Manifestum est quòd non teneatur Episcopus ex actis sui Vicarii extra officium Vicariatûs gestis, quia in iis non gerit vices Episcopi, nisi ea fortè mandasset aut alio modo iis participasset Episcopus.

Circa quæstionem an possit Episcopus rescindere definitivam sui Vicarii sententiam, si prolata esset anticanonicè, ita ut esset nulla, quidquid sit de jure, quod expendemus infra, in tractatu *De Judiciis* (5962, 6061, 6062), generalis consuetudo jamdudum obtinuit, ut à solo Judice appellationis causa nullitatis sententiæ dirimatur. Bouix, *ibid.*, p. 446, et supradicta (659).

Si verò sententia tam Episcopi quàm Vicarii Generalis non sit nulla, sed tamen injusta, tunc, etiam jure constat illam non posse corrigi ab Episcopo, sed causam tunc ad judicem appellationis devolvi (Bouix, *ib.*, p. 447).

Quoad autem actus extrajudiciales Vicarii, eos Episcopus potest corrigere quos annullare posset, si à seipso gesti fuissent; v. g., posset revocare dispensationem super interstitiis ante ordinationem; non posset autem annullare matrimonium aliàs validum cui assistentiam præbuit Vicarius, et sic de aliis.

1185. Quærit. Utrum Episcopus teneatur resarcire damna ex injustis Vicarii Generalis actibus orta?

Respondet Bouix (*ib.*, p. 448): « Si imperitum aut improbum Vicarium inculpabiliter elegit et retinuit, non tenebitur dicta damna resarcire; secus si in dictâ electione et retentione culpabilis exstitit Episcopus; in quo reperies concordare auctores. »

PUNCTUM VIII

A QUO POSSIT PUNIRI VICARIUS GENERALIS QUI IN OFFICIO SUO DELINQUIT.

1186. De hoc magna erat disceptatio inter veteres canonicistas; ac etiam in hoc concordēs non sunt moderni, ut videre est apud D. Bouix, *ibid.*, p. 449.

Standum autem esse videtur declarationi S. Congr. Concil. in *Tarentinâ*, 26 feb. 1642, quæ sic habet: « S. Congr. Concilii, Archiepiscopum Metropolitanum, » etiam in primâ instantiâ, esse judicem competentem in » causis contra Vicarios et officiales Suffraganeorum, » quando delinquunt in officio et jurisdictione. »

1187. Observandum est autem quòd « Officialis seu » Vicarius Generalis Archiepiscopi nullam habet potestatem aut jurisdictionem in Suffraganeos, ob dignitatem et eminentiam officii Episcopalis » (cap. 1, § *Officialis*, de *Officio jud. ordin.*), neque in Vicarios Suffraganeorum (Pirrhing, in tit. 28, lib. 1 Decret., ap. Bouix, *De Judic.*, t. 1, p. 451). Vide unam exceptionem supra (837).

1188. Dictum fuit, *quando delinquant in officio et jurisdictione*, quia si delinquant ut *persona privata*, certum est Episcopum posse in eos sicut in alios animadvertere; nec eos potest punire Metropolitanus, nisi fortè ad eum appellatum sit. Vide iterum supra (837).

Quoad casum in quo Vicarius Generalis esset religiosus exemptus, vide D. Bouix, *ibid.*, p. 454.

1189. Quærit. Utrum qui desiit esse Vicarius Generalis, subjaceat syndicatui, seu utrum teneatur ad reddendam rationem suæ administrationis?

« Respondeo, ait Leurenus, illum liberum esse ab hujusmodi obligatione, cui subjicitur solus Vicarius Capituli et alii Officiales Sedis vacantis... Ratio est, addit D. Bouix (*ibid.*, p. 455), quia ejus actus censentur gesti ab Episcopo cujus erat Vicarius Generalis. Econtra Vicarius Capitularis est provisoriè Successor Episcopi defuncti. Unde mirum non est quòd hic non ille syndicatui subjaceat. Atque in hoc concordant DD. unanimiter. »

§ II.

De Archidiacono.

1190. « Archidiaconi ex ordine Diaconorum erant, sed eorum principes, et ratione habitâ meritorum (non antiquitate ætatis, ut malè Salmasius existimavit), ab Episcopo ut plurimum eligebantur. Ordine inferiores erant Archipresbyteris, jurisdictionem tamen superiores. Sed cum absurdum videretur non presbyteros præstare, iis demum est imposita necessitas presbyteratus.

» Amplissima olim erat potestas Archidiaconi qui Epis-

» copi Vicarius erat à jure constitutus, et ejus etiam *oculus*
 » dicebatur, propter latam administrationem et in rebus
 » agendis potestatem, quæ omnia ferè, exceptis sacra-
 » mentalibus muneribus, comprehendebat. Is enim col-
 » lector oblationum, reddituum.... mittebat in posses-
 » sionem eos qui beneficia acceperant; quos nosset idoneos
 » ad ordines et beneficia Episcopo offerebat; atque omnes
 » ferè noscebat definiebatque causas fori episcopalis. Et
 » licet initio Archidiaconi hæc ferè omnia gererent mandato
 » arbitrioque Episcopi, tamen deinceps eò usque progressi
 » sunt, ut propriam atque ordinariam obtinerent jurisdic-
 » tionem, quæ pridem erat delegata, ac jura invaderent
 » quæ propria erant Episcoporum. Synodaticum, procu-
 » rationes aliaque id genus... capiebant. » Devoti, t. 3,
 sect. 8, § 71, etc.

Quanta fuerit antiquitùs potestas Archidiaconorum patet ex facto Anatolii : hic enim Constantinopolitanus Episcopus Aetium Archidiaconum, intrepidum Flaviani Patriarchæ defensorem, ideoque sibi invisum, ad presbyteratum promovit ut à se removeret. Porro hoc ægrè tulit S. Leo Papa, et in suis ad Imperatorem et ad Anatolium litteris, eis declarat *improbum esse, virum optimè meritum de Ecclesiâ augere ut minuas : extollere ut deprimas ; dejectionem innocentis per speciem provectionis implere*. Obsequens verò huic monitioni Anatolius, Aetium licet sacerdotem in officium Archidiaconatûs restituit. Vide Bouix, *De Capitulis*, p. 90.

« Tantam hanc Archidiaconorum potestatem Episcopi
 » tollendam aut minuendam curârunt; et nunc vix ejus
 » umbra et imago superest. Synodus Tridentina Archidia-
 » conis aliisque inferioribus Prælatiis judicium ademit
 » causarum matrimonialium, quas Episcopo reservavit;
 » ipsis verò reliquit jus visitandi ecclesias quas antea vi-
 » sitare consueverant, modò id faciant per semetipsos, et
 » cum consensu Episcopi.... » Vide Concil. Trident.,
 sess. 24, cap. 20; et cap. 3, *de reform.*

1191. « Nunc autem Archidiaconi munus eò redactum
 » est ut assistat Episcopo cùm generales ordinationes con-

» ficit, vocetque eos qui ordines suscepturi sunt (Bened. XIV,
 » in Const. *Ex quo dilectus*, 25, cap. 107). Cùmque Ar-
 » chidiaconi nunc ampliùs non sint Vicarii nati Episcopi,
 » tanta hodiè in singulis inest auctoritas quanta vel Epis-
 » copi mandato, vel Ecclesiæ statuto, vel diuturnâ con-
 » suetudine data est. Diaconatùs autem ordine insignitos
 » esse oportet Archidiaconos, eosque Synodus Tridentina,
 » in omnibus Ecclesiis in quibus fieri potest, magistros in
 » theologiâ, seu *doctores*, seu licentiatos in jure canonico
 » esse jubet. » (Devoti, *ibid.*, § 74.)

Dicit autem D. Bouix (*De Capitulis*, p. 104), pluries
 fuisse decisum à S. C. Concilii non requiri ætatem 25 an-
 norum et doctoratum, nisi pro Archidiaconis qui jurisdic-
 tionem ordinariam exercent. Imò, juxta Card. Soglia (*Inst.*
jur. priv., § 24), Archidiaconus non ampliùs tenetur decreto
 Concil. Trident. (sess. 24, c. 12) de laureâ doctorali sus-
 cipiendâ, etsi in Bullâ provisionis sit clausula : *quod infra*
annum lauream doctoralem suscipere tenearis.

1192. « Initio, inquit idem Card. Soglia (*ib.*, § 12), Ar-
 » chidiaconi potestas à mandato et arbitrio Episcopi pen-
 » debat; at deinceps in potestatem ordinariam abiit, ita ut
 » Archidiaconi non ampliùs *ad Episcopi nutum moveren-*
 » *tur.*; jurisdictionem distinctam tamen ab Episcopi ju-
 » risdictione (consecutierant), et idcirco à sententiis Archi-
 » diaconi, non ad Metropolitam sed ad Episcopum
 » provocabatur. »

1193. Quærit. 1º An post Tridentinum ad Archidiaconum
 pertineat examinare promovendos ad ordines et ad paro-
 chialia beneficia?

Resp. Affirmantem sententiam amplexatus est Fagnanus
 (vide ap. Bouix, *De Capitulis*, p. 96); sed ubi agitur de
 examine ordinandorum, Tridentina Synodus totam rem
 videtur commisisse Episcopo, cui tantum injungit ut exa-
 minet ordinandos, adscitis sacerdotibus et viris prudenti-
 bus et peritis (sess. 23, cap. 7, *de reform.*); et quoad pro-
 movendos ad parochias, eadem Synodus hoc solum Episcopo
 perscribit ut adhibeat saltem *tres*, quos ipse maluerit, ex
 Synodalibus Examinatoribus (sess. 24, c. 18, *de reform.*).

1194. Unde certum asserit Bened. XIV attestationem Archidiaconi, in ordinatione diaconorum et presbyterorum, esse hodie merum ritum, quia ad ipsum non amplius pertinet examen prædictum; proindè ipsum culpâ vacare dignum affirmantem quem indignum esse non novit, quamvis ignoret an revera dignus existat (*De Syn.*, lib. 5, cap. 3, n° 4); D. Bouix etiam responsionem S. Congreg. Concil. in sensu eodem refert (*ibid.*, p. 100).

Attamen, ait idem D. Bouix, si Archidiaconus omninò sibi persuasum haberet indignum esse quem Episcopus vult ordinare, graviter peccaret dignum esse eum affirmando, ut tenent communiter DD.; hoc etiam colligi potest ex cap. *de Scrutinio*, ubi Innocent. III dicit: *dummodo contra conscientiam non loquatur*.

1195. Quærit. 2° An Archidiaconatus sinè jurisdictione, prout hodiè ferè ubique existit, sit adhuc vera et propriè dicta Dignitas?

Resp. Talem esse, ut certum tradit D. Bouix (*De Capitulis*, p. 101), et hanc dignitatem habere « non à consuetudine, sed à jure communi, et ex solâ denominatione. » Undè, inquit, omnia consecratoria juris..., v. g., quod possint delegari à S. Sede, etc..., etiam hodiernis Archidiaconis... applicanda veniunt. » Vide infra dicenda (2185).
« Remanet verum quòd de jure... sint *Prima Dignitas*, » licet ex statuto aut *consuetudine* possint esse ultima. Ita » decisum à Rotâ... 5 decemb. 1625. »

1196. « Non videtur Episcopus posse alii quàm Archidiacono committere officium ordinandos præsentandi, » quando adest aliquis Archidiaconus in Cathedrali...

» Debet ducere ostiarios ad ecclesiæ januam, nec ei licet alteri hoc munus demandare. Gardell., n° 2653, ad 4^m.

» Non licet Archidiacono pro suo arbitrio solemniter celebrare, sed tantùm in diebus expressis in Cæremoniis. Gardellini, n° 3280. » (Apud. Bouix, *ibid.*, p. 102 et 103.)

1197. Quærit. 3° Quid sentiendum sit de Archidiaconis ad nutum revocabilibus, quales sunt Vicarii Generales in quibusdam Galliæ dicecesibus?

Resp. Juxta D. Bouix (*ib.*, p. 104) tales Vicarios immerito vocari Archidiaconos, etiam merè honorificos, nec ipsis quatenus Archidiaconis *deberi ullam præcedentiam, nec eos esse delegabiles pro causis in partibus.*

Nobis autem hæc sententia rigorosa videtur; loquimur tantum de locis ubi, ex consensu S. Sedis vel ex statutis concessione Cardinalis Caprara ab Episcopis legitimè conditis, Vicarii Generales titulo Archidiaconorum decorantur, prout contigit in hac diocesi Valentiniensi et, ut videtur, in totâ provinciâ Remensi et in aliis locis ¹. Etenim ipsemet D. Bouix, prout vidimus in quæstione præcedenti (1195), opinatur Archidiaconos, quales nunc ferè ubique existunt, nempe omni jurisdictione spoliatos, adhuc esse tamen *Dignitates*, ita ut præcedentia à jure assignata ipsis debeat, ipsique sint à S. Sede delegabiles; si ergo defectus jurisdictionis non impediatur quominus Archidiaconi adhuc sint Dignitates, cur defectus *perpetuitatis* istud impediret in eis qui, de consensu S. Sedis, Archidiaconorum titulo insigniuntur? Nonne ipsemet D. Bouix fatetur Vicarios Generales esse Dignitates quamvis ad nutum revocabiles, ita ut ipsis præcedentia debeatur ipsique sint à S. Sede delegabiles (1179)?—Dicet quidem perdoctus auctor rem esse prorsus anticanonicam Archidiaconos revocabiles, et se nullum talis subversionis vestigium reperire potuisse.—Attamen Archidiaconos exstitisse olim revocabiles affirmant Thomassin., *Discip. Eccl.*, 1re part., liv. 2, chap. 17, n° 6; R. de M., tom. 1, p. 387; Card. Soglia, *Inst. jur. priv.*, in textu supra relato (1192); et satis insinuat Devoti in loco supra relato (1190). Nostram sententiam amplexi sunt R. D. M., tom. 1, p. 358, et Concil. Suess. 1850, etc. Vide notam præfatam ¹.

¹ « Vicarii generales, qui munus exercent Archidiaconorum quorum nomine insigniti sunt, apud nos habentur ut *Primæ Dignitates* Cathedralis Ecclesiæ. Ipsi in choro et extra, post Episcopum immediatè veniunt, sicut mos apud Galliarum Ecclesias à Concordato anni 1801 universè invaluit.» Concil. Suess. anni 1850. Idem statutum fuit à Concil. Burdigal., anno 1850, Bituricensi, Senonensi, Albiensi. Vide *Prælect. S. Sulpit.*, n° 364. Omnia hæc Concilia, etsi recognita à S. Sede, in hoc tamen non fuerunt emendata.

1198. Quærit. 4° Quomodo Archidiaconus à Vicario Generali differat?

Resp. Solutionem hujus quæstionis pendere a diversitate temporum : alia enim erat differentia inter Vicarium Generalem et Archidiaconum, quando iste habebat jurisdictionem, ac quando ipsâ fuit privatus, ut nunc est ; vel quando erat revocabilis, ac quando titulo perpetuo fuit insignitus : præcipuum discrimen fuisse inter ipsos, saltem ferè toto tempore quo Archidiaconus habuit jurisdictionem, quòd aliud fuerit tunc istius tribunal ac tribunal Episcopi ; ita ut ab Archidiacono ad Episcopum potuerit et debuerit fieri appellatio ; dum res aliter se habeat pro Vicario Generali, ut supra vidimus (1122, 1126, 1130).

§ III.

De Archipresbytero.

1199. Hoc nomine presbyterorum Primus intelligitur :
 « Unus olim fuit in singulis diocesisibus, qui in Ecclesiâ
 » Cathedrali residebat, tanquam Episcopi Vicarius in iis
 » omnibus quæ ad sacra ministeria et forum internum
 » pertinerent. » Card. Soglia, *Inst. jur. priv.*, § 11.

« In antiquis canonibus memorantur Archipresbyteri...
 » ante Archidiaconos... (Concil. Emerit., can. 10). » Sed
 postea ipsis subjecti fuere : « Ut Archipresbyter sciat se
 » subesse Archidiacono. » (C. Ut Archipresbyt., de Offic.
 Archipr.)

1200. « Archipresbyter Cathedralis, licet hodiè juris-
 » dictione destitutus nec curam animarum gerens, sed
 » habens tantum aliquam præcedentiam quoad Canonicos,
 » est Dignitas, » inquit Bouix, *De Capitulis*, p. 106. Vide
 infra (2185). Juxta autem Auctorem *Prælect. S. Sulpitii*,
 apud nos hodiè Archipresbyteri sunt illi qui curam anima-
 rum habent in parochiâ Cathedrali Ecclesiæ adnexâ (n° 164);
 non tamen hoc est verum saltem ubi non habent præce-
 dentiam supra alios Canonicos.

Si Archipresbyter sit Prima Dignitas, in processione

SS. Corporis Christi debet incedere ad dexteram Decani, vel si numerus sit dispar, medius inter duos antiquiores Canonicos, sed nunquam solus. S. Rit. Cong., apud Gardell., n° 2608.

1201. Duæ sunt species Archipresbyterorum, urbani scilicet et rurales. Rurales vocantur etiam *Plebani* et *Vicarii Foranei*, qui Chorepiscopis substituti sunt; et quando sub jurisdictione commissi sibi Vicariatibus decem habebant presbyteros, *Decani* vocabantur, quod nomen servârunt etsi pauciores aut plures quàm decem ipsis postea subjicerentur. Bouix, *ib.*, p. 105.

Juxta Ferrarium, Vicarii Foranei ab Archipresbyteris distinguuntur. Vide verbum : *Vicarius Foraneus*, n° 3 et 9; et infra dicenda (1207, etc.).

§ IV.

De Pœnitentiaro.

1202. « In omnibus Cathedralibus Ecclesiis, inquit Concil. Trident., sess. 24, c. 18, *de reform.* (proinde non in Collegiatis), ubi id commodè fieri poterit, Pœnitentiarius aliquis, cum unione Præbendæ proximè vacaturæ, ab Episcopo instituatur, qui magister sit vel doctor aut licentiatus in theologiâ vel jure canonico, et annorum quadraginta, seu aliàs qui aptior pro loci qualitate repariatur; qui dum confessiones in ecclesiâ audiet, interim præsens in choro censeatur. »

Pœnitentiarius, ut satis indicat ipsius nomen, ad audiendas confessiones est institutus. Ex ipsius institutione, à jure habet jurisdictionem pro confessione in totâ diœcesi.

1203. Non autem potest à reservatis Papæ absolvere; nec, sinè speciali concessione, à reservatis Episcopo. Ita decisum à S. C. Conc. refert Ferraris (v° *Canonicus*, art. 9, n° 71). Vide etiam S. Liguor., lib. 6, n° 599.

« Etiam non vocatus debet de manè assistere et residere in sede confessionali ab Episcopo ipsi destinata, diebus Festis solemnioribus..., tempore Quadragesimæ, Adventûs

» et Quatuor Temporum , Resurrectionis , Ascensionis ,
 » Pentecostes , Corporis Christi , Assumptionis B. M. V. ,
 » Omnium SS. , et Nativitatis Domini , testatur decisum à
 » S. C. Conc. Ferraris , *ib.* , n° 76. » Bouix , *De Capit.* ,
 p. 126.

1204. Licet ultimo loco provisus , cogi non debet ad obeundum munus Diaconi et Subdiaconi , quâcumque consuetudine non obstante. Ita S. Congreg. Rit. , apud Gardellini , n° 2464.

Dum intra ecclesiam (non extra , etiam infirmorum) audit confessiones , vel in confessionali expectat , si accedere soleant poenitentes (S. Cong. Conc. , ap. S. Liguor. , lib. 4 , n° 131) , pro præsentī habendus est in choro , processionibus , exequiis , etc. Idem dicendum de Canonico quem Episcopus ad supplendum Pœnitentiarium impeditum deputeret , et uterque lucratur distributiones... Bouix , *De Capit.* , p. 128 ; Ferraris , v° *Canonicus* , art. 9 , n° 82.

Non præcedit aliis , quia non est Dignitas. Idem est dicendum de Theologali , non obstante contrariâ consuetudine. Ferraris , v° *Canonicus* , *ib.* , n° 44.

1205. Pœnitentiarium eligere et instituere ad solum Episcopum pertinet extra Italiam et Insulas adjacentes. Ita decisum a S. C. refert Ferraris , *ib.* , n° 53.

Si confessiones audire recuset , puniri potest ab Episcopo (Ferraris , *ib.* , n° 75). Quomodo tunc Episcopus procedere debeat , vide quæ dicturi sumus de Theologali (2216).

Si vacet officium Pœnitentiarīi tempore quo vacat Sedes Episcopalis , novi Pœnitentiarīi electio et collatio ad Papam spectat , nec reservari debet futuro Episcopo. Vide decisum a S. Congr. Conc. , apud Ferraris , *ib.* , n° 50.

1206. An , in præsentī statu Ecclesiarum Galliæ , sit obligatio habendi Pœnitentiarium ? — Vide dicenda infra de Theologali (2206).

Pro hâc nostrâ provinciâ Avenionensi sic habetur in Concil. Aven. 1849 (p. 57) : « Instituaturs Canonici aut Sacerdotes Pœnitentiarīi zelo et scientiâ pollens , qui , statutis diebus , excipiat fidelium confessiones , et viam » facilem aperiat iis qui peccata , quorum absolutio est

» reservata, commiserunt, sive confessiones repetere
» volunt, sive denique prudentiori consilio indigent. »

§ V.

De Vicariis Foraneis.

1207. *Vicarius Foraneus* est ille, qui ab Episcopo in certâ diœcesis parte vel ad certos casus deputatur. Dicitur *Foraneus*, vel quia extra *fores* seu civitatem in quâ residet Episcopus constituitur, vel quia forum et iudicium non generale sed speciale tenet. Ita Leuren., ap. D. Bouix, *De Judic.*, tom. 1, p. 456.

1208. Non ordinaria sed delegata tantum est Vicarii Foranei jurisdictio : quia non a lege sed ab Episcopo ipsi pro arbitrio confertur, diversumque ab Episcopi aut ipsius Vicarii Generalis tribunal habet. Proindè vitio nullitatis laboraret appellatio ab ejus sententiâ ad Metropolitanum, omisso Episcopi aut ipsius Vicarii Generalis tribunali, nec licet Archiepiscopo hujusmodi appellationem recipere. Vide Bouix, *ib.*, p. 457.

Vicarius Foraneus non est in Dignitate constitutus, præ-eminentiam non habet, nec est delegabilis à S. Sede. Ferraris, vº *Vicarius Foraneus*, nº 14.

1209. « Præcipuum Vicarii Foranei munus est Episcopo
» renunciare mores clericorum, atque in eorum crimina
» inquirere, observantiam Constitutionum Synodaliū et
» Decretorum Episcopi sedulò promovere, et Episcopum
» monere, si quæ fortè in suis oppidis, adversus fidem et
» bonos mores aut Dei cultum, templorum venerationem,
» festorum dierum observantiam et christianam discipli-
» nam perpetrentur. » (Soglia, *Inst. jur. priv.*, § 15.) Vide etiam Concil. Remense anni 1849 (tit. 16, cap. 4), in quo additur : « Verum Decani (seu Vicarii Foranei) nullam in
» aliarum parochiarum fideles habent jurisdictionem, et
» quemadmodum facultates, quibus fruuntur ut Decani,
» possunt extendi aut restringi, ita et auferri ad nutum
» Episcopi. »

1210. « Ejusmodi Vicariorum originem antiquissimam » esse atque ad Chorepiscopos ¹ referendam, non immerito arbitratur Juenin, inquit Bened. XIV (*De Syn.*, lib. » 3, cap. 2, n° 6). — Extinctis Chorepiscopis., Archidiaconi, » Decani et similes in Chorespiscoporum locum suffecti, » *Vicarii rurales* seu *Foranei* Episcoporum erant. » (*Ibid.*)

1211. Multum ergo à Vicario Generali differt Vicarius Foraneus : 1° Iste delegatam, ille verò ordinariam jurisdictionem habet. 2° Universalis moraliter quoad causas et loca est Vicarii Generalis potestas ; Vicarii verò Foranei, particularis. 3° A sententiâ prioris non appellatur ad Episcopum, benè verò à sententiâ posterioris. 4° Vicario Generali competit à jure certa et determinata jurisdictio ordinaria ; Vicarius autem Foraneus nihil valet nisi quod ei expressè commisit Episcopus.

ART. VI.

DE ADMINISTRATIONE DIOECESIS, SEDE VACANTE.

1212. Quæ circa præsentem quæstionem dicenda sunt, tribus paragraphis absolvemus : expendemus 1° ad quem et quomodo devolvatur potestas diocèsim, Sede vacante, gubernandi ; 2° quomodo sese habeant ad invicem, quoad potestatem, Capitulum et Vicarius Capitularis ; 3° quænam sit utriusque potestatis extensio.

§ I.

Ad quem et quomodo devolvatur potestas diocèsim gubernandi, Sede vacante.

PUNCTUM I.

QUID STATUERIT CIRCA PRÆSENTEM QUÆSTIONEM CONCILIUM TRIDENTINUM.

1213. Hæc statuit Concil. Trident. (sess. 24 „c. 16, *de reformat.*) : « Capitulum, Sede vacante, ubi fructuum

¹ Circa Chorepiscopos, vide Ferraris, v° *Episcopus*, art. 1, n°s 36-41.

» percipiendorum ei munus incumbit, Œconomum unum
 » vel plures fideles ac diligentes decernat, qui rerum
 » ecclesiasticarum et proventuum curam gerant ¹, quorum
 » rationes ei ad quem pertinebit sint reddituri. Item Officia-
 » lem seu Vicarium, infra octo dies post mortem Episcopi,
 » constituere, vel existentem confirmare omninò teneatur,
 » qui saltem in jure canonico sit doctor vel licentiatus, vel
 » aliàs quantum fieri poterit idoneus. Si secus factum fue-
 » rit, ad Metropolitanum deputatio hujusmodi devolvatur;
 » et si Ecclesia ipsa Metropolitana fuerit, aut exempta, Ca-
 » pitulumque, ut præfertur, negligens fuerit, tunc antiquior
 » Episcopus ex Suffraganeis, in Metropolitanâ, et propin-
 » quior Episcopus, in exemptâ, Œconomum et Vicarium
 » idoneos possit constituere. » (Si omnes Vicarium eligere
 neglexerint, eum constituit Romanus Pontifex aut S. Cong-
 greg. Episcop. et Regul.: Devoti, lib. 1, sect. 7, § 63.) ²
 « Episcopus verò ad eandem Ecclesiam vacantem pro-
 » motus, ex eisquæ ad ipsum spectant, ab eisdem Œconomis,
 » Vicario et aliis quibuscumque Officialibus et administra-
 » toribus, qui, Sede vacante, fuerunt à Capitulo vel ab
 » aliis in ejus locum constituti, etiamsi fuerint ex eodem
 » Capitulo, rationem exigat officiorum, jurisdictionis,
 » administrationis, aut cujuscumque eorum muneris;
 » possitque eos punire, qui in eorum officio seu adminis-
 » tratione deliquerint; etiamsi prædicti Officiales, redditus

¹ Card. De Luca observat rarò locum habere deputationem illius Œconomi: in Italiâ enim, ubi fructus bonorum Ecclesiæ vacantis reservantur Camera Apostolicæ, Œconomus deputatur per Collectorem Camerae. In Galliâ verò et etiam aliis locis, sive concessione S. Sedis, sive usurpatione, mensa Episcopalis per civilem administratorem regitur; inò inutilis foret apud nos Œconomus, Sede vacante, cum tunc suspendatur pensio Gubernii, et rarissimè existant in nostris regionibus alia bona.

² « Vicarius Capitularis, in locis missionum ubi resident Episcopi, à
 » Capitulo vel parochis, juxta veterem consuetudinem eligi debet statim
 » ab obitu Episcopi. Bened. XIV, Constit. *Quàm ex sublimi*. Si verò
 » nullum adsit Capitulum, nec parochorum numerus (sufficiens) à
 » quibus electio perficiatur, Vicarius Generalis defuncti Episcopi, Pon-
 » tificis auctoritate, constituitur Vicarius Capitularis. » Vide Ferraris,
 » *Vicarius Capitularis*, art. 2, n° 101; Bouix, *De Curia Romanâ*, p. 660.

» rationibus, à Capitulo vel à deputatis ab eodem, absolutionem aut liberationem obtinuerint. Ei quoque Episcopo teneatur Capitulum de scripturis ad Ecclesiam pertinentibus, si quæ ad Capitulum pervenerunt, rationem reddere.»

1214. Hæc Tridentina Sanctio, inquit Bouix (*De Capitulis*, p. 543), «jus commune antea vigens non parum» immutavit: poterat enim antea Capitulum, Sede vacante, diocesim per seipsum administrare; et volens administrationem committere, libera ipsi erat deputandorum electio, et poterat deputationem... tum quoad tempus, tum quoad materiam pro arbitrio limitare. Quæ omnia prudenter, ad vitandas discordias, Capitulis à Tridentinâ Synodo adempta sunt.»

1215. Quamvis, Sede vacante, etiam in Collegiatis exemptis, jurisdictio ad Capitulum devolvatur, non tamen eis applicandum est præfatum Concilii Trid. Decretum; sed Collegiatæ Capitulum potest per seipsum, Sede vacante, jurisdictionem sui Prælati exercere. Ita ap. Bouix (*ib.*, p. 589-592), Fagnanus qui affert Declarat. S. Congreg. Concil. Contrarium tamen sentit Ferraris, vº *Vicarius Capitular.*, art. 1, nº 59-60, juxta quem etiam S. Congr. Concil. (12 sept. 1585) declaravit solum Vicarium Capitularem Collegiatæ non debere necessariò esse doctorem aut licentiatum in jure canonico. Vide apud eundem, *ib.*, nº 63 et 68.

PUNCTUM II.

QUANDONAM SEDES EPISCOPALIS DICENDA SIT VACARE.

1216. Sedes dici potest vacare vel *propriè*, vel *quasi vacare*, vel *vacare interpretativè*.

I. *Propriè* vacat: 1º per mortem Episcopi; 2º per ipsius translationem ad aliam sedem; 3º per ipsius renuntiationem; 4º per illius depositionem; 5º quando factus est notoriè hæreticus. De quatuor prioribus nulla est difficultas; et quoad quintum communis est sententia Sedem

tunc propriè vacare. Vide Fagnanum, ap. D. Bouix, *De Capitulis*, p. 532.

1217.—II. *Quasi vacat*, quando administratio diœcesis facta est impossibilis Episcopo, aliter quàm ob ipsius excommunicationem aut suspensionem : videlicet si, Episcopo longâ et remotâ absentîâ detento, moriatur aut discedat aut aliter impediatur ipsius Vicarius Generalis, aliâ non factâ provisione pro istius casûs contingentîâ (Cardin. De Luca et Leuren., apud D. Bouix, *ib.*, p. 533 et 538); vel quando Episcopus est captus à paganis vel schismaticis. In omnibus autem casibus istis, diœcesis administratio ad Capitulum devolvitur. Cap. *Ad abolendum, de hæreticis*; cap. *Si Episcopus, de supplendâ neglig. Prælat.*, in 6º, ubi sic ait Bonifacius VIII : « Si Episcopus a paganis aut schismaticis capiatur, non Archiepiscopus sed Capitulum, ac si » Sedes per mortem vacaret illius, spiritualibus et temporalibus ministrare debebit. » Juxta Lequeux (libr. 4, nº 338), hæc Decretalis ad casum, in quo Episcopus redigeretur in servitutem propriè dictam, à canonistis restringitur; sed certè non est intelligenda de casu in quo Episcopus a potestate sæculari in carcerem conjiceretur, prout contigit erga Archiepiscopum Coloniensem DD. de Drost de Wischering, anno 1837. Sic enim esset connivere *injustis laicæ potestatis* consiliis, ut in suo Brevi 9 maii 1838, ad Capitulum Coloniense scribebat Gregorius XVI.

1218.—III. *Vacat interpretativè*, quando Episcopus est excommunicatus vel suspensus, vel *inhabilis* efficitur : tuncque diœcesis administratio, non ad Capitulum pertinet, sed recurrendum est ad Papam ut provideat. Ita ap. Bouix, Fagnanus, qui id probat pluribus juris textibus et diuturnâ observantiâ, quæ est optima legum interpretes. Vide tamen Lequeux, nº 361.

1219. Casu autem quo à Concilio Provinciali Episcopus suspenderetur, diœcesis administratio potest à Concilio committi alicui Vicario, saltem donec aliter fuerit provisum à Sede Apostolicâ; sic egit Concilium Eberodunum, anno 1727, in negotio DD. de Soanen; nec improbavit

Bened. XIII, ad quem acta Concilii remissa fuerant (Vide *Prælect. S. Sulpitii*, n° 178).

1220. Pro casu verò amentiae, vide cap. *Pastoralis, de clerico ægrotante*, ex quo plures dicunt tunc ad S. Sedem esse recurrendum; secus tamen alii sentiunt, juxta Lequeux (n° 359). Auctor *Prælect. S. Sulpitii* dicit Vicarium tunc existentem servare auctoritatem; si autem nullus exstaret Vicarius, administratio ad Capitulum pertineret ex præfato capitulo *Pastoralis*, n° 177. Sed vide dicta supra (1100).

PUNCTUM III.

UTRUM CERTUM SIT, SEDE VACANTE, ADMINISTRATIONEM DIOECESIS AD CAPITULUM PERTINERE.

1221. Sede *proprie* vel *quasi vacante*, certum est ad Capitulum diœcesis administrationem pertinere: id constat ex Concilio Trident. supra relato (1213), ex textibus juris in puncto præcedente memoratis et ex aliis pluribus qui legi possunt apud D. Bouix (*ib.*, p. 357): jus hoc in articulis organicis negatum, tandem agnitum fuit à Gubernio Gallico per decretum 28 febr. 1810, ubi in articulis 5 et 6 dicitur: « Pendant les vacances des Sièges, il sera pourvu, *confor-*
» *mément aux lois canoniques*, au gouvernement des Dio-
» cèses. Les Chapitres doivent présenter au Ministre des
» Cultes les Vicaires Généraux qu'ils auront élus, pour que
» leur nomination soit reconnue par le gouvernement. »
Vide *Journal des Fabriques*, t. 1, p. 20, in notis.

1222. Administratio diœcesis non ad Primam Dignitatem spectat (S. C. Conc. 19 sept. 1620), nec ad Archidiaconum, sed ad totum Capitulum, et ab ipso per octo primos dies exerceri debet; sed postea est exercenda tantum per Vicarium Capitularem. Ita, ex Concil. Trident. supra relato, Leuren., Barbosa, etc., ap. Bouix. *De Capitulis*, p. 540, etc.

1223. Illa administratio, inquit Card. Luca (ap. Devoti et Bouix, *ib.*, p. 536), « devolvitur ad Capitulum, non quidem ex aliquo privilegio, vel delegatione, sed ex ratione » juris non decrescendi; quia Ecclesia Cathedralis, effor-

» matur conjunctim ab Episcopo et Capitulo: ab illo sci-
 » licet tanquam capite, ab isto autem tanquam reliquo
 » corpore; ecclesiasticâ jurisdictione penès totum cor-
 » pus habitualiter residente, exercitio autem in plerisque
 » competente capiti. Consequenter, defecto capite, jure
 » consolidationis, vel ex jure non decrescendi, universa
 » jurisdictio..., tam in habitu quàm in exercitio, remanet
 » penes Capitulum tanquam reliquum corpus. »

PUNCTUM IV.

QUO MOMENTO AD CAPITULUM TRANSEAT JURISDICTIO
EPISCOPALIS.

1224. — 1° In casu mortis statim ac decedit Episcopus, ejus jurisdictio ad Capitulum transit, etsi Capitulares adhuc ipsius mortem ignorent; evidens tamen est quòd Capitulum non debeat hanc jurisdictionem exercere, nisi constitit Episcopi decessu: si verò tunc eam exerceret, culpabiliter quidem ageret, sed valerent ipsius acta, supposito quòd Præsul reverà jam obiisset.

2° In casu translationis, vide quæ diximus supra (528).

3° In casu depositionis, jurisdictio transit ad Capitulum statim ac pronuntiata fuit sententia hanc poenam infligens.

4° In casu hæresis notoriæ, jurisdictio transit statim ac prolata fuit sententia Episcopum declarans hæreticum.

5° In casu Episcopi ab hæreticis vel paganis capti aut alio modo detenti, ita ut nec per seipsum nec per suos Vicarios valeat diocesim administrare, jurisdictio transit ad Capitulum statim ac incipiunt hujusmodi impedimenta. In omnibus supra enumeratis casibus non debet Capitulum administrationem diocesis sumere, nisi eo instanti quo ipsi innotescit cessatio jurisdictionis episcopalis, et octo dies, Capitulo dati ad deputandum Vicarium Capitularem, non incipiunt currere nisi a die illius cognitionis. V. Bened. XIV, *De Syn.*, lib. 2, cap. 9, n° 2.

1225. In Galliâ, electio Vicariorum Capitularium à Gubernio est recognoscenda pro effectibus civilibus: jus tamen

ad stipendium à die electionis, non à die assensùs Gubernii incipit currere, ex Decisione Consilii Statùs (Vuillefroy, *Tr. de l'administrat.*, p. 549, apud Lequeux, n° 363, nota 1^a).

PUNCTUM V.

AN CAPITULUM POSSIT PLURES DEPUTARE VICARIOS.

1226. Certum videtur quòd ante Concil. Trident. Capitulum plures poterat deputare Vicarios. Quidam opinati sunt idem posse fieri post Concil. Trid.: ita Sbrozius, Garcias, Molina, apud Leuren. (*De Capit.*, quæst. 547). Contraria tamen sententia prævaluit, ob varias decisiones S. Congr. Conc., quarum plures à D. Bouix referuntur.

Sic habet decisio 21 apr. 1592 in causâ *Panormitanâ*: « Congregatio Concilii censuit, ex Decreto Concilii Trid., » cap. 16, sess. 24, à Capitulo, Sede vacante, unum » tantum Vicarium esse eligendum; cæterum *non esse eo » decreto sublatam consuetudinem duos aut plures eligendi,* » *præsertim immemorabilem.* » Plures aliæ decisiones ab eodem referuntur, et præsertim decisio 31 maii 1625, in causâ *Limanâ*, quæ confirmata fuit ab Urbano VIII per Breve *Exponi nobis* (*De Capit.*, p. 549, etc.), ex quibus manifestè patet unum tantum Vicarium Capitularem, jure communi, à Capitulo posse eligi.

1227. In diocesisibus tamen ubi contraria viget consuetudo observari potest, si habeat legitimas condiciones; illud constat ex decisione modò relatâ. Illa consuetudo, juxta Leurenium, Fagnanum, Cardin. Luca, apud Bouix (*ib.*, pag. 545, etc.), debet esse immemorabilis: sed meritò isti sufficere videtur quòd ordinariis conditionibus sit vestita, ob præfatam decisionem S. C. C., 21 apr. 1592. Nemo ignorat hanc consuetudinem vigere in omnibus ferè diocesisibus Galliæ; sed in illis quæ erectæ fuère anno 1822, nondum completi sunt 40 anni⁴ ad præscribendum contra legem ecclesiasticam requisiti; et

⁴ Si quidem consuetudo in iisdem diocesisibus incipere nequivit nisi post annum 1822, et fortè nisi post multos ab hinc annos.

saltem pro illis non approbata est à S. Sede hujusmodi consuetudo, ut constat ex responsione Cardin. Cagianò, S. Cong. Concil. Præfecti, 14 julii 1858, ubi, quoad Capitulum Remense anno 1822 institutum, sic ait: « Quod » innuis, Sede vacante, tres Vicarios Capitulares eligi » solere, animadvertunt Emin. PP. Capitula Cathedra- » lium... unum duntaxat, ex cap. 16, sess. 24, *de ref.*, » Vicarium Capitularem, non autem duos vel plures depu- » tare debere, quemadmodum de Vicariis Generalibus » agere licitum est... Monebis itaque Capitulum, ut quando » vacatio ceciderit., huic disciplinæ adhæreat, cum præ- » sertim idem Capitulum non impediatur Vicario alium » virum adsciscere, qui opem adjutricem eidem præbeat, » quemadmodum non pridem inculcatum est Capitulo Mo- » linensi, in approbatione Statutorum Capitularium, per » litteras 10 julii 1854. » Sed vide p. 160.

Pro aliis verò diœcesibus anno 1802 erectis, non obs- tante modò dictâ responsione, adhuc probabile videtur præfatam consuetudinem non esse reprobata, eò magis quòd S. Sedes eam non ignoret et tamen non reclamet. Id constat, pro Provinciâ Avenionensi, ex eo quòd Concilii Provincialis anni 1849 acta non correxerit, in quibus tamen hæc leguntur: « Hanc autem administrationem (Diœceseos), » non assumat ipsum Capitulum, sed exerceat per unum » *aut plures Vicarios Generales*, non eo tamen numero, ut » sua jura videatur Capitulum collectivè exercere et contra » mentem Ecclesiæ agere » (p. 74). Idem constat pro Pro- vinciâ Remensi, ex Conc. anni 1849, tit. 14, cap. 2; et pro Provinciis Turonensi, Burdigalensi, Tolosanâ, Aquen- si, Senonensi, Auscitanâ, ut videre est in recentibus earum Provinciarum Conciliis. Vide *Prælect. S. Sulp.*, n° 180.

1228. Hæc pro diœcesibus non unitis; quando verò uniti fuère æquè principaliter duo Episcopatus, unum- quodque Capitulum Cathedrale suum deputare debet Vicarium, qui in eâ tantum diœcesi in quâ eligitur, juris- dictionem habet. Ita Card. Luca, ap. Bouix (*ib.*, p. 555).

PUNCTUM VI.

AN CAPITULUM POSSIT LIMITARE JURISDICTIONEM VICARII
CAPITULARIS.

1229. Dupliciter limitatio contingere potest, vel quoad materias seu objecta jurisdictionis, vel quoad ipsius durationem.

Viguit satis diu opinio, etiam post Concil. Trident., quòd jurisdictio Vicarii Capitularis restringi possit à Capitulo sive quoad ipsius objecta sive quoad ipsius durationem; hanc secuta est ipsamet S. Cong. Concil., ut videre est ap. Bened. XIV (*De Syn.*, lib. 4, cap. 8, n° 10), et in hoc sensu pronuntiaverat annis 1632, 1651, sibi que consentientem in hoc habuerat Rotam, ut constat ex decisione anni 1603: sed postea, ab anno saltem 1734, oppositæ sententiæ constanter adhæsit (D. Bouix, *De Capit.*, p. 559). Sacra verò Congreg. Episcoporum et Regul. non videtur variasse, tenuitque semper limitari non posse jurisdictionem Vicarii Capit.

1230. Ab hâc sententiâ negante recedi non licet, non solum ob auctoritatem SS. Congreg. Concilii et Episc. quarum duas declarationes in præcedentibus editionibus retuleramus, sed ob constit. Pii IX *Romanus Pontifex*, V Kal. sept. 1873, in qua dicitur: « De Apostolicæ Potestatis » plenitudine declaramus et decernimus totam ordinariam » Episcopi jurisdictionem, quæ vacua Sede episcopali, ad » Capitulum venerat, ad Vicarium ab ipso rite constitu- » tum, omnino transire; nec ullam hujus jurisdictionis » partem posse Capitulum sibi reservare; neque posse ad » certum et definitum tempus Vicarium constituere, mul- » toque minus remove, sed eum in officio permanere, » quousque novus Episcopus Litteras Apostolicas de col- » lato sibi Episcopatu Capitulo..., vel, Capitulo deficiente, » ei exhibuerit qui ad normam SS. Canonum... Vacantem » diœcesim administrat, vel... Vicarium deputat. »

« Unde, ait D. Bouix (*ib.*, p. 560), Vicarius Capitularis cum » limitatâ jurisdictione deputatus, si aliunde electio legi- » timè peracta sit, has omnes restrictiones pro non appositis

» habere potest. Prudenter tamen aget, si statim de hoc
 » certiore faciat S. Congregationem Concilii... In tali
 » casu, certum est non devolvi electionem ad Metropoli-
 » tanum. »

« Le Concile de Trente a voulu, inquit André (v° *Chapitre*, § 2), que le Chapitre nommât un Vicaire Capitulaire..., pour éviter les inconvénients qui ne manqueraient pas de naître de la commune administration de tout le Chapitre. Or, ces inconvénients seraient les mêmes, si le Chapitre réservait à son jugement certaines choses qui auraient besoin d'un mandat spécial. D'un autre côté, le Chapitre ne peut exercer la juridiction que pendant huit jours...; d'où nous concluons que le Chapitre n'a pas la faculté de mettre à sa juridiction la moindre restriction. »

1231. In Thesaurο resolutionum S. Cong. Concilii, t. 7, p. 350, legitur : « Vicarium Capitularem non posse, nisi ex iustā causā per Sacram. Congreg. Episcoporum et Regul. cognoscendā et approbandā, revocari. » Vide Bouix, *ib.*, p. 563.

In Galliā sat recentē plura Capitula sibi tribuebant potestatem suos Capitulares Vicarios revocandi : sic se exprimebat Capitulum Valentīense, 21 maii 1857, in deputatione suorum Vicariorum post mortem RR. DD. Châtrousse : « Te... Vicarium nostrum Generalem per præsentes *ad beneplacitum nostrum valituras* deputamus... » Idem jus sibi tribuerat Capitulum Parisiense anno 1810. Vide Lequeux, n° 365 ; Bouix, *De Episcopo*, t. 1, p. 259, 291, etc. Concilium autem Lugdunense, anno 1850 (Decret. XIII, n° 2), de Vicariis Capitularibus dicit : « Revocari nequeunt nisi de consensu S. Pontificis. » (*Prælect. S. Sulpitii*, n° 183.)

PUNCTUM VII.

AN VICARIUS CAPITULARIS DEBEAT ESSE DOCTOR IN JURE
 CANONICO.

1232. In Concilio Trident. supra relato (1213), dicitur :

« qui saltem in jure canonico sit doctor, vel licentiatus, » vel aliàs quantum fieri potest idoneus. » Ex his verbis : vel aliàs... idoneus, quidquid olim dixerint aliqui canonicistæ, minimè licet concludere liberum esse Capitulo eligere non doctorem, relictis doctoribus gremii sui idoneis; plurimæ enim prodierunt declarationes S. Cong. Conc. invalidam in hoc casu decernentes electionem. Vide apud D. Bouix (*De Capitulis*, p. 564, etc.). Unde ubi doctor idoneus in jure canonico (non autem sufficeret quòd esset doctor in theologiâ vel in jure civili) inveniri potest, etiam extra gremium Capituli, is est necessariò eligendus. Quando tamen sunt quidam doctores in jure canonico sed non idonei, potest Capitulum deputare non doctorem. S. Cong. Conc., 22 sept. 1714, apud Bouix, *ib.*, p. 569.

1233. Per *doctorem* vel *licentiatum* intelligendus est is qui hujusmodi gradus obtinuit in Universitate publicâ et auctoritate S. Sedis erectâ. Vide Leuren., ap. Bouix (*ib.*, p. 568). — Cùm autem in Galliâ rarissimi sint tales doctores, rarissimè doctores vel licentiatii sunt eligendi, et sufficit quòd eligantur *aliàs idonei*.

PUNCTUM VIII.

AN CAPITULARIS VICARIUS DEBEAT ASSUMI DE GREMIO CAPITULI.

1234. Concilium Trident. omninò silet circa hanc quæstionem; Sacra autem Congregat. Concil. statuit in *Neritanâ*, die 24 julii 1643 : « Cùm aliàs S. Congregatio censuerit in Vicarium Capitularem eligi posse etiam aliquem » extra Capitulum : si tamen quis de gremio Capituli reperiatur habilis, istum, *cæteris paribus*, esse *præferendum*...; canonici... supplicant declarari quomodo intelligenda sint verba illa *cæteris paribus*; an ita ut, si in Capitulo adesset habilis eligi posset, etiamsi alius extra Capitulum esset magis habilis. — S. Congr. respondit » ita esse intelligenda ut sufficiat Capitularem habere » qualitates a Sacro Concilio requisitas, quòd sit doctor » vel licentiatus in jure canonico vel aliàs idoneus. »

1235. Ex S. Congreg. Concilii eligendus est ergo Vicarius Capitularis de gremio Capituli, si in eo reperiatur idoneus in sensu præfatæ Declarationis. Secus tamen sentit Cardin. De Luca, ap. Bouix (*ib.*, p. 573). Auctor verò *Prælect. sancti Sulp.*, n° 181, annotat quòd quædam Concilia apud nos implicite declaraverint posse eligi in Vicarios, etiam eos qui non sunt de Capitulo, dum dicunt *eligibiles esse Vicarios Episcopi defuncti*. Vide etiam Devoti, lib. 1, tit. 3, sect. 7, § 74.

PUNCTUM IX.

AN PAROCHUS POSSIT ELIGI IN VICARIUM CAPITULAREM.

1236. Vel agitur de parochio parochiam habente extra civitatem, vel de parochio ipsiusmet civitatis : quoad priorem, DD. communiter sentiunt contra paucos, illum certè non posse eligi in Vicarium Capitularem, quia parochus tenetur ad residentiam, in quâ, juxta S. Congr. Conc., Capitulum nequit dispensare, cùm nec ipse Episcopus possit « uti operâ parochi, in visitatione vel in alio servitio » suæ diœcesis, nisi pro tempore permissio duorum mensium, et tunc pro eo tempore idoneus Vicarius debet deputari. » Pignatelli relatus à D. Bouix, p. 580 ¹.

Quoad secundum, S. Cong. Episcop. et Regul. interrogata, an, Sede Episcopali vacante, Canonici eligere valeant in Vicarium Capitularem Canonicum qui in eâdem civitate et ecclesiâ curam quoque gerit animarum, ipsa respondit *affirmative*; et generatim quòd parochus Urbanus, tam Episcopi quàm Capituli Vicarius deputari possit, si habeat requisita (in *Auriensi*, 19 mart. et 19 julii 1810).

De cætero tamen generatim parum compatibilia sunt officia parochi et Vicarii Capitularis, unde regulariter non est facienda parochi electio nisi necessitas ad id cogat.

¹ A fortiori non potest Episcopus unius diœcesis eligi in Vicarium Capitularem alterius diœcesis, proinde etiam in hoc invalida fuit electio à Capitulo Parisiensi facta Cardin. Maury jam Episcopi Montisfalisci. Vide Bouix, *De Episcopo*, tom. 1, p. 253-289.

PUNCTUM X.

DE ÆTATE ET QUIBUSDAM ALIIS REQUISITIS IN VICARIO
CAPITULARI.

1237. — 1º Barbosa, ap. D. Bouix (*De Capit.*, p. 582), affert declarationem S. Congr. Concil. 11 aug. 1614, juxta quam ætas 23 annorum sufficeret in Vicario Capitulari : « Verumtamen, inquit Leurenus (*ib.*), prescindendo a dictâ » declaratione, rectius dici videretur requiri in eo ætatem » ad minimum 25 annorum, dum vi Tridentini ad quas- » cumque Dignitates, quibus cura animarum subest, » requiritur ut promovendus 25 ætatis annum attigerit. » Sed, ut observat D. Bouix, sustineri potest Vicarium Capitularem non esse Dignitatem.

2º Non absolutè requiritur ut Vicarius Capitularis sit sacris ordinibus insignitus.

3º Debet esse legitimus : « Unde licet aliquis clericus » obtinuerit dispensationem super illegitimitate natalium » ad suscipiendos ordines, non tamen, absque novâ dispensatione, potest assumi in Vicarium Episcopi vel Capituli. » Bouix, *De Capit.*, p. 583.

PUNCTUM XI.

AD QUEM DEVOLVATUR DEPUTATIO VICARII GENERALIS IN
CASU NON FACTÆ ELECTIONIS A CAPITULO, VEL NULLITER
FACTÆ.

1238. Quæstio resolvitur ab ipsomet Concilio Tridentino (1213), pro casu non factæ electionis intra octo dies post cognitionem vacantis Sedis. Idem est agendum, juxta Bened. XIV (*De Syn.*, lib. 2, cap. 9, nº 2), « si Ecclesia » vacans careat Capitulo à quo Vicarius constitui queat ; » si tamen contingat vacare Ecclesiam Suffraganeam carentem Capitulo, tempore quo etiam Metropolitana est suo Pastore viduata, in hoc casu, electionem Vicarii non » spectare ad antiquiorem ex suffraganeis, ut nonnulli

» opinabantur, sed ad Capitulum vacantis Ecclesiae Metropolitanae, censuit S. Congr. Conc. 28 aug. 1683. » Legi potest hæc Decisio apud Bouix (*ib.*).

1239. Si suo jure non statim utatur is ad quem devolvitur facultas deputandi vicarium, valet, etiam post octo dies, electio Capituli, modò Capitulum probet, non ex merâ negligentia sed ex causâ, electionem ultra tempus fuisse protractam; nam in casu negligentiae controvertitur utrum electio Capituli, ultra octo dies facta, valida foret. Vide *Prælect. S. Sulpit.*, n° 179.

1240. Pro casu verò electionis nulliter factæ, distinguendum est: vel 1° nulla est electio, quia violatum est Decretum Concil. Trident. per factam nempe electionem ultra octo dies, vel *non doctoris, non licentiatii aut non idonei*; vel 2° est nulla ex aliis capitibus, v. g., quòd omnes Capitulares non fuerint vocati, etc.

In priori casu, si facta fuerit electio ultra octo dies, ad Metropolitanum, prout modò diximus, devolvitur; si electus fuerit *non doctor*, aut *non licentiatius* in jure canonico aut *non idoneus*, an tunc Metropolitanus statim Vicarium deputare possit, controvertitur: pro sententiâ negante allegatur decisio S. C. Conc., in *Mazariensi*, 19 decemb. 1569, ubi dicitur: « Archiepiscopus constituere » debet Capitulo octo dierum spatium ad eligendum Vicarium » doctorem, casu quo elegisset non doctorem: et, eo non » electo, omnis potestas ad Archiepiscopum transfertur. » Si à nominatione Archiepiscopi appellet Capitulum, habetne talis appellatio effectum suspensivum, necne? — Card. De Luca, ap. D. Bouix (*De Cap.*, p. 588), asserit quæstionem in sensu negativo à S. C. Conc. fuisse resolutam.

1241. In secundo casu, quando nempe nullitas electionis aliunde provenit quàm à violatione supradicti Decreti Concilii Tridentini, non ad Metropolitanum vel antiquiorem, aut viciniorem Episcopum electio devolvitur; quia Trident. loquitur tantum de duobus casibus supra enunciatis: sed, pronuntiata electionis nullitate ab auctoritate competenti, quæ est S. Cong. Concilii, quando

agitur de Capitulo Ecclesiæ Metropolitanæ vel exemptæ, debebunt Capitulares ad novam electionem procedere.

« Sacra autem Congregatio solet usque ad exitum causæ »
 » manutenere eum cujus electio controvertitur, supplendo »
 » auctoritatem in quantum indigeret; vel etiam aliquem »
 » ipsa deputat pro toto Sedis vacantis tempore. » (D. Bouix, *ib.*, p. 585.)

1242. « Si electio ex eo non sortiatur effectum, quia »
 » electus consentire recusat, vel post consensum renuntiat »
 » juri suo, aut fortè diem claudit extremum, seu propter »
 » *occultum ejus vitium* irritatur, electores (qui jam fecerant quod spectabat ad ipsos, infra juris terminum »
 » eligendo) habebunt à dissensu, renuntiatione, morte, »
 » vel irritatione prædictis, ac si vacatio nova esset, tempus »
 » integrum ad electionem aliam celebrandam; dummodo »
 » nihil fraudulenter egerint in præmissis. » Cap. *Si electio* 26, *de elect. et electi potest.*, in 6° et C. *Roman. Pontif.* 1873.

1243. Item non privatur suo jure eligendi Capitulum si intra octo dies non potuisset convenire, quia v. g. potestas sæcularis obsisteret.

« Si moriatur Vicarius à Metropolitano ex jure ad ipsum devoluto constitutus, tunc potest Capitulum »
 » novum eligere Vicarium infra octo dies, ut prius, quia »
 » pro primâ vice tantum jus amisit. » Ita Barbosa, ap. D. Bouix, *ib.*, p. 589, qui ut certum tradit.

PUNCTUM XII.

QUOMODO PERAGI DEBEAT ELECTIO VICARII CAPITULARIS.

1244. 1° Quamvis ex cap. *Quia propter*, *de electione*, electio Episcopi, et ex Concil. Trident. (sess. 23, cap. 6, *de ref.*), electio Prælatorum et Officialium apud ordines religiosos fieri debeat per secreta vota, id tamen non est necessariò observandum in electione Vicarii Capitularis: »
 » Cùm ista verè non sit electio, dicit Card. Luca, sed simplex deputatio, adeò ut alia non exigatur Superioris confirmatio. » Ita pariter S. Congr. Concil. à Garcîa relata, et Rota, apud D. Bouix *De Capitul.*, p. 593. Laudabiliter

autem adhibetur scrutinium secretum, de quo vide supra (389-411).

1245. 2° Etsi parum congruat humilitati quòd quis sibi votum tribuat, hujusmodi tamen votum in deputatione Vicarii Capitularis computari posse asserit D. Bouix (*ib.*, p. 594), et in probationem affert cap. *Cum in jure, de electione*.

3° « Quando... ex Statutis vel consuetudine, Dignitates » omnia jura Canonorum, etiam jurisdictionalia participant, ad ipsos sicut ad cæteros Canonicos pertinet Vicarii Capitularis electio; » secus nullum jus habent sese immiscendi in hujusmodi electione. — D. Bouix (*ibid.*, p. 596).

1246. — 4° Hic in memoriam revocandum quòd voce activâ in Capitulo careant, 1° nondum sacris ordinibus; vel ordine Canonicatui annexo insigniti; 2° suspensi, interdicti et irregulares; 3° excommunicati majori excommunicatione denunciati.

1247. — 5° Vota, inquit Pignatellus (apud Bouix, *ib.*, p. 599), debent dari collegialiter et in Capitulo, ita ut non » sufficiat consensus postea datus uti à singulis. » Ita etiam S. Congr. Episc., 18 nov. 1625; Rota et communiter Canonistæ.

6° Invalida esset electio si Capitulares inter se statuerent excludere talem vel talem, cæteroquin idoneum. Ita Pignatellus Rotam citans (Bouix, *ibid.*, p. 600).

1248. — 7° Si per mortem aut aliter remanerent pauci (imò etiam unicus) jus habentes suffragii, electio ab his paucis (vel ab uno unico) valida foret, quia « tunc Capitulum » consolidatur in non impeditis, etiam in paucis, quinimò » etiam in uno. » Ita Card. Luca, ap. D. Bouix (*ib.*, p. 601).

8° Diximus supra quinam et quomodo vocandi sint electores (394-400); quisnam sufficiens votorum numerus (401-405); quatenus vocandi sint absentes et an valeant per procuratorem dare suffragium et an scriptis (397-400). Vide etiam infra dicenda (2373-2386).

1249. — 9° Factâ verò electione, Vicarius Capitularis statim exercere debet, etiam ante receptas patentes litteras,

quæ expediri tamen debent « ad probationem, non autem » ad substantiam vel perfectionem actûs, cùm nullo jure » cautum sit eas requiri de substantiâ, » inquit Card. Luca, apud D. Bouix, *ib.*, p. 604.

§ II.

Quomodò sese habeant ad invicem, quoad potestatem, Capitulum et Vicarius Capitularis.

1250. Sat diù post Tridentinam Synodum, communior viguit opinio jurisdictionem Capituli non necessariò transire totam ad Vicarium Capitularem, sed posse limitari, sive quoad tempus sive quoad materias. Porro ex illâ opinione fluebant varia consecutaria à pluribus canonistis olim admissa; nempè Vicarium ad nutum Capituli esse revocabilem, tenerique eum rationem suæ administrationis reddere, quoties Capitulares exegissent; posse Capitulum constituere Officiales quibus Vicarii necessariò uti deberent; indigere Vicarium Capitularem mandato speciali, ad ea peragenda pro quibus indiget Vicarius Generalis, etc., etc. Sed cùm hodiè sit certum, ut suprâ vidimus (1229-1231), jurisdictionem Capituli transire totam ad Vicarium Capitularem, nulloque modo eam posse limitari, nec quoad tempus nec quoad materias, plurima exinde sequuntur:

1251. — 1° Potestatem Vicarii Capitularis eamdem esse ac illam quam habebat Capitulum, primis octo diebus, postquam ipsum omnia quæ potest Episcopus, exceptis solùm quibusdam in jure expressis, quæ etiam ad Capitulum non pertinent nec pertinuerunt: unde sicut Capitulum poterat, ex ordinariâ Episcopi potestate, quemlibet canonicum judicare censurisque plectere, idem potest et Vicarius Capitularis.

2° Vicarium Capitularem esse potiùs Successorem Capituli, quàm ipsius Vicarium, et vocari Capitularem, non quia locum Capituli tenet, sed quia à Capitulo eligitur.

3° Non posse Vicarium à Capitulo revocari, cùm isti nulla remaneat auctoritas, saltem in exercitio.

4° Vicarium Capitularem non teneri reddere Capitulationem suæ administrationis ; quia Capitulum nullam sibi partem potuit retinere exercitii jurisdictionis Episcopalis.

5° Nequire Capitulum cognoscere de criminibus quibus accusatur Vicarius Capitularis ; posset tamen Vicarium admonere, et, si opus esset, ad legitimum tribunal querelas deferre.

6° In nullo casu Vicarium Capitularem indigere mandato speciali.

7° Non posse Capitulum constituere Officiales quibus teneatur uti Vicarius Capitularis et quos remove nequeat, etc.

Reverà quidem jurisdictio Episcopalis *in habitu* remanet in Capitulo post electionem Vicarii Capitularis, sicut in eodem, *in habitu*, remanebat vivente Episcopo ; sed post electionem Vicarii, Sede vacante, non magis remanet in exercitio illa jurisdictio, quàm cùm plena Sedes erat.

§ III.

Quænam sit potestas Capituli aut Vicarii Capitularis.

1252. Quæ hîc sunt dicenda, in tria puncta distribuemus : In 1° tractabimus de extensione potestatis Capituli et Vicarii Capitularis in genere aut specie. In 2° expendemus utriusque potestatem quoad varia objecta in particulari. In 3° dicemus quomodo expiret eadem potestas.

PUNCTUM I.

DE EXTENSIONE POTESTATIS CAPITULI ET VICARII GENERALIS
IN GENERE AUT SPECIE.

1253. Etsi à quibusdam asseratur, apud Reiffenstuel, lib. 3, t. 9, n° 22, quòd Capitulum Episcopo non succedat, nisi quoad ea quæ in jure reperiuntur Capitulis expressè concessa ; tamen regula generalis sequens à Leu-

renio data (*Tract. de Capit., Sede vacante, quær. 157*), communiter a Canonistis admittitur, nempè : « Omnem » administrationem et jurisdictionem episcopalem ordinariam, tam in spiritualibus quàm in temporalibus, transire » ad Capitulum, Sede vacante, et ab eo exerceri posse, » exceptis iis quæ ipsum jus commune excipit, vel Pontifex » specialiter interdicit. » Unde patet ad multò plura extendi jurisdictionem Capituli et Vicarii Capitularis quàm Vicarii Generalis.

Hæc regula probatur ex multis capitulis juris canonici : solum capitulum *De majoritate et obedientiâ*, in 6°, hic referimus : « Episcopali Sede vacante, potest Capitulum seu » is ad quem Episcopalis jurisdíctio tunc temporis noscitur pertinere, iis (quibus posset Episcopus si viveret) ab » excommunicationis sententiâ... absolutionis beneficium » impertiri, nisi fuerit à Sede Apostolicâ specialiter interdicta potestas. » Ex quibus verbis deduci posse videtur tunc tantum aliquid potestatis censi debere Capitulo vel ipsius Vicario esse interdictum, quandò à Sede Apostolicâ specialiter interdicitur. Ergo, etc. Ita communiter.

1254. Pro regulâ generali adhuc est tenendum quòd Capitulum, Sede vacante, nihil possit innovare ac de juribus Episcopalibus diminuere (tit. *Ne Sede vacante*, cap. unicum, in 6°). Vide *Devoti*, lib. 1, tit. 3, sect. 7, § 75; *Reiffenstuel*, lib. 3, tit. 9, n^{is} 13-16. — Unde non potest alienare aut donare, cap. *Si quâ, de rebus*, 12, q. 2. Nec potest deducere jura Episcopi in judicium, etiam defendendo, ex cap. *Novit 1, ne Sede vacante*; neque potest consumere aut aliquo modo in proprios vel alienos usus convertere bona, Sede vacante, relicta Ecclesiæ, aut eo tempore collecta; si sæcus fecerit, remanet suspensus ab officio et beneficio. *Ferraris*, v^o *Vicar. Capitul.*, art. 2, n° 55. Vide etiam *Lequeux*, n° 368, citantem *Clement. Statutum 7, de electione*.

1255. Deveniendò nunc ad varias species jurisdictionum, 1° DD. communiter admittunt totam jurisdictionem contentiosam transire ad Capitulum, proinde ad Vicarium Capitularem.

2° Tres sunt sententiæ circa jurisdictionem *voluntariam* seu *gratiosam*; alii cum Suarezio affirmant eam generaliter transire ad Capitulum; alii dicunt eam non transire nisi in casibus à jure expressis; alii tandem cum Fagnano negant absolutè illam transire.

Sententiam Suarezii probabiliorem habet Reiffenstuel (lib. 3, tit. 9, n° 25), solaque D° Bouix (*ib.*, p. 615) videtur niti solidà ratione, cum textus juris ex quibus regula generalis suprâ relata deducitur, non distinguant inter jurisdictionem voluntariam et contentiosam.

1256. — 3° Circa ea quæ Episcopo competunt ex privilegio, vel aliquo speciali jure, si agatur de privilegio non personæ Episcopi, sed ipsius Ecclesiæ vel Sedi permanentè affixo ex jure aut consuetudine, istud privilegium transit ad Capitulum, exceptis semper iis quæ à jure excipiuntur; si autem privilegium persona Episcopi fuerit concessum, non transit ad Capitulum.

1257. — 4° Major est difficultas quoad ea quæ Episcopo competeant per delegationem. Vide supra (493-497).

Si ipsi competeant per delegationem transitoriam à S. Sede pro negotio particulari factam, communiter docent Canonistæ potestatem talia faciendū non transire ad Capitulum.

Si competeant per delegationem permanentem, sicuti in casibus, v. g., ubi Tridentina Synodus aliquid Episcopis permittit *tanquam delegatis S. Sedis*, tunc in varias abeunt sententiæ Canonistæ, prout videre est ap. D. Bouix (*De Capit.*, p. 616), qui pro praxi tenet Capitulum et Vicarium Capitularem posse hujusmodi jurisdictionem exercere, quia habens titulum coloratum potest uti jurisdictione probabili, dum Ecclesia in hoc casu id quod fortè deesset suppleat. — Vide infra dicenda (6028).

1258. — 5° Quamvis Capitulum non succedat Episcopo in exercitio functionum quæ sunt Ordinis Episcopalis, quippe requirunt caracterem Episcopalem, verumtamen ad Capitulum devolvitur jus eas exercendi per alium. Illud constat ex capitulo *Cum nullus, de tempor. ordinat.*, in 6°, in quo legitur: « Cum nullus Clericum parochiæ alienæ, præter

- » Superioris ipsius licentiam, debeat ordinare, Sede vacante, Capitulum seu is ad quem tunc temporis administrationis spiritualium noscitur pertinere, dare possunt licentiam ordinandi. »

PUNCTUM II.

DE POTESTATE CAPITULI ET VICARII CAPITULARIS QUOAD VARIA OBJECTA IN PARTICULARI.

1259. Quærit. 1° An Capitulum et Vicarius Capitularis succedant Episcopo in iis quæ ei competunt specialiter ratione dignitatis?

Resp. Negativè cum communi: sic Vicario Capitulari non licet in itinere celebrare missam extra ecclesiam super altari portatili. V. Leuren. ap. Bouix (*ib.*, p. 621). Controvertitur autem utrum possit indulgentias concedere. Vide Bouix, *ib.*, p. 628; Devoti, lib. 1, tit. 3, sect. 7, § 75. Ab eis concedendis communiter in Galliis se abinent Vicarii Capitulares, inquit Lequeux (n° 367).—V. Ferraris, V^o *Vicar. Capit.*, art. n° 53, et infra dicenda (4552).

1260. Quærit. 2° An, Sede vacante, Capitulum aut Vicarius Capitularis possit condere Statuta pro totâ diœcesi?

Resp. Affirmativè, dummodo illa Statuta neque Ecclesiæ neque juribus Episcopalibus justè acquisitis præjudicent. Ita Pirrhing (ap. Bouix, *ib.*, p. 622). — Illa autem Statuta non expirant, Sede occupatâ, sed tantum revocari possunt à novo Episcopo.

1261. Quærit. 3° Quid Capitulum aut Vicarius Capitularis possit circa crimina?

Resp. Posse de iis inquirere, cognoscere causas etiam criminales, punire crimina et excessus, suspendere, excommunicare, privare officio, deponere et procedere etiam ad verbalem degradationem, non verò ad actualem et solemnem, quæ ex Conc. Trid. (sess. 13, c. 4), non nisi per Episcopum fieri potest. V. Leuren. ap. D. Bouix (*ib.*, p. 625).

- « Nec obstat, inquit Leuren., quòd Trid. (sess. 24, c. 20)
» causas matrimoniales et criminales Episcoporum tantum
» examinationi... relinquat; nam per illa verba solum exclu-

» duntur alii Prælati inferiores, non autem Capitulum,
 » quod, Sede vacante, non est inferius sed par Episcopo. »

Potest Vicarius Capitularis excommunicare, suspendere et interdicere singulas personas de Capitulo, non verò totum Capitulum. Decisum à S. Congreg. Concil. testatur Garcias, ap. Bouix (*ib.*, p. 626).

A censuris Papæ non reservatis, aut latis à se vel à Capitulo vel à defuncto Prælato absolvere potest, imò ab omnibus censuris sicut poterat Episcopus. Vide Reiffenst., lib. 3, tit. 9, n° 62, etc.

1262. Quærit. 4° Quid Capitulum aut Vicarius Capitularis possit quoad dispensationes ?

Resp. Idem quod Episcopus : unde 1° in locis ubi receptum est Concil. Trident., potest dispensare super omnibus irregularitatibus occultis ex delicto contractis, homicidio voluntario excepto ; 2° potest dispensare super interstitiis in casibus quibus dimissorias concedere valet ; 3° potest dispensare cum illegitimis ad minores ordines promovendis ; 4° idem potest in casibus, non solum qui per se, sed etiam qui per accidens (nempe propter difficultatem ad-eundi Papam) sunt Episcopalis jurisdictionis. Ita Leuren., ap. Bouix, *ib.*, p. 627. Reiffenst., lib. 3, tit. 3, n° 48-56.

1263. Quærit. 5° Potestne Capitulum aut Vicarius Capitularis litteras testimoniales et dimissorias concedere ad suscipiendos ordines ?

Resp. 1° Quoad litteras testimoniales, illas posse concedi à Capitulo, vel à Vicario Capitulari. Ita communiter.

1264. — 2° Quoad litteras dimissorias, sic habet Concil. Trident. (sess. 7, c. 10) : « Non liceat Capitulis Ecclesiarum,
 » Sede vacante, infra annum à die vacationis, ordinandi
 » licentiam aut litteras *dimissorias seu reverendas* (etiam
 » cujusvis privilegii aut consuetudinis vigore) alicui, qui
 » beneficii occasione arctatus non fuerit, concedere : si
 » secus fiat, Capitulum contraveniens Ecclesiastico subja-
 » ceat interdicto... » Vide etiam sess. 23, cap. 10.

Potest tamen Vicarius Capitularis, ante elapsum annum

De differentiâ inter testimoniales et dimissorias litteras, vide supra dicta (1001).

Sedis vacantis, expedire dimissorias quas defunctus Episcopus, nominatim concesserat, et morte præveniente non expedierat. S. C. Conc., 24 apr. 1700. Ita Ferraris, vº *Vicarius Capitularis*, art. 2, nº 51.

1265. Jure communi, ante Concil. Tridentin., poterat Capitulum dimissorias concedere absque temporis limitatione, etiam aliis quàm arctatis⁴; ad quod est attendendum in locis ubi receptum non est præfatum Concilium.

1266. Controvertitur autem utrum decretum modò relatum intelligendum sit etiam quoad primam tonsuram; communior sententiâ affirmat; D. Bouix tamen propendit in sententiam negantem, propter quamdam decisionem S. C. Conc. in quâ dicitur quòd, Sede Vacante, Vicarius Capitularis non prohibeatur dare dimissorias *ad primam tonsuram*.

1267. « Non posse autem, ait Bouix, *ib.*, p. 633, etiam » elapso primo anno, concedi à Vicario Capitulari dimissorias ad titulum patrimonii vel pensionis, eò quòd illud » reservatum sit Episcopo (Trid., sess. 21, cap. 2), affirmat decisum à S. Congr. Conc. Garcias. »

1268. Dimissoriæ à Vicario Capitulari concessæ post annum, non expirant per ingressum novi Episcopi. Ita plures à Monacelli citati, ap. Bouix (*ib.*, p. 634).

1269. Concedentes litteras dimissorias contra dispositionem Conc. Trident., ab officio et beneficio ipso jure sunt suspensi per annum (Conc. Trid., sess. 23, c. 10). Vide Ferraris, vº *Ordo*, art. 3, nº 50, ubi dicit Vicarium Capitularem incurrere tantum poenam interdicti latam ab eodem Concil., sess. 7, c. 10.

1270. Quæri hic subsidiariè potest an Capitulum vel Vicarius Capitularis valeat, ante elapsam annum, concedere dimissorias, non quibus possit obtinens ordines suscipere, sed quibus à jurisdictione sui Ordinarii absolvatur, seu an valeat litteras concedere apud nos dictas *Exceate seu excorporationis*?

⁴ Arctati dicuntur ii, qui intra certum tempus, v. g. intra annum, arctantur ad ordines suscipiendos propter obtentum beneficium quod hujusmodi ordines exigit, puta parochiam, canonicatum.

Resp. De eâ quæstione sic habet Reiffenstuel (lib. 3, tit. 9, n° 76) : « Capitulum, Sede vacante, non concedit litteras... » quibus clericus absolvitur à potestate sui Episcopi, ac » perhibetur testimonium de vitâ et ordine ipsius : arg. c. » *Fraternitatis, de clerico non resid.*, in Glossâ, quia est » quædam alienatio. » Ita Fagnan., tom. 1, p. 509, n° 59; Lequeux, n° 367; *Revue des sciences ecclês.*, jan. 1862, n° 25, p. 33, et alii communiter. Secus tamen sentiunt plures ab auctore *Prælect. S. Sulpitii* citati, cui etiam satis fundata videtur illorum sententia, ita ut juxta illum, in proximâ conscientiâ redigi possit, quando urget aliqua ratio gravis : quia, inquit, canones loquuntur de alienatione bonorum, non verò de alienatione personarum.

1271. Quærit. 6° Quid possit Capitulum aut Vicarius Capitularis circa approbationem confessariis dandam aut ab eis retrahendam ?

Resp. Communiter DD. affirmare quòd confessarii possint approbari à Capitulo vel à Vicario Capitulari, Sede vacante.

Item Capitulum aut Vicarius Capitularis sæculares confessarios potest ex causâ à se vel à defuncto Episcopo approbatos ad examen revocare, et si non adinveniantur idonei, reprobare.

Idem potest quoad regulares confessarios, nisi habeant privilegium in contrarium (Bouix, *De Capitulis*, p. 62). Attamen si regulares illimitatam approbationem à defuncto Episcopo recepissent, vel si tempus assignatum nondum fuisset elapsum, aut si approbatio data fuisset *ad beneplacitum*, tunc non posset Vicarius Capitularis eos, Sede vacante, ad examen revocare et minùs idoneos repertos ab audiendis confessionibus suspendere. Ita communiter, etsi aliquatenus disputetur de ultimâ hypothesis. Vide Bouix, *De Episcopo*, tom. 2, p. 251, et *De Regular.*, tom. 2, p. 246-250.

1272. Quærit. 7° An Capitulum aut Vicarius Capitularis causas arduas et imprimis matrimoniales causas cognoscere et expedire possit ?

Resp. Posse, juxta sententiam communem, causas criminales et de hæresi cognoscere et expedire.

Idem est dicendum de causis matrimonialibus quæ ordinariam jurisdictionem Episcopi non excedunt, non obstante eo quod dicitur in sess. 24, cap. 20 Concil. Trident., quo excluduntur duntaxat Prælati inferiores.

« Si tamen causæ sint ita arduæ ut, secundum consuetudinem ecclesiarum, solis Episcopis competere censeantur (v. g. Synodi coadunatio), illas, extra casum urgentis necessitatis, non poterit Capitulum nec Vicarius Capitularis expedire, ut tradunt... Pirrhing et Layman. » (D. Bouix, *De Capitul.*, p. 629, etc.)—Vide tamen infra dicenda (1275).

1273. Quærit. 8º An Vicarius Capitularis potestatem habeat diocesim visitandi?

Resp. Id affirmare communem DD. sententiam, hocque non solum ubi specialis exigit necessitas, sed etiam indistinctè, quemadmodum id valet Episcopus; hoc tanquam certum supponit S. Congr. Rit., 8 nov. 1848, « elapso » (tamen) anno à die novissimæ visitationis peractæ ab ultimo Episcopo defuncto. » Nec etiam practicè negari potest, etsi aliqui de hoc dubitent, in casu quo nondum annus sit elapsus, cum Vicarius omne illud possit quod Episcopo competeat, exceptis iis quæ à jure excipiuntur, et non constet hoc à jure excipi. Vide Bouix, *ib.*, p. 637.

1274. Quoad autem cæremoniale in hujusmodi visitatione observandum, et procurationem seu emolumenta à Vicario exigenda, vide eundem (*ib.*).

S. Cong. C., 28 jul. 1708, in causâ *Ostunensi* rescripsit, Vicario Capitulari diocesim visitanti deberi medietatem procurationum quæ Episcopo solvi consueverunt. Ita Card. Soglia, *Instit. jur. priv.*, § 8. Vide etiam D. Bouix, *De Capitulis*, p. 305.

1275. Quærit. 9º An Vicarius Capitularis possit Synodum celebrare?

Resp. Quamvis Synodi celebratio inter actus valdè arduos sit reputanda, sat communiter tamen auctores dicunt quòd si speraretur mox Synodum fore à futuro Episcopo

congregandam, et nulla cæteroquin urgeret necessitas, non teneretur quidem Vicarius illam congregare; sed si congreget, utatur jure suo; imò teneatur illam cogere si non speretur mox ab Episcopo fore coadunandam. Hæc omnia supponuntur à S. Congr. Conc. in Instructione datâ ad instantiam Capituli Toletani, anno 1577. Vide Bouix, *De Capitulis*, p. 641.

1276. Quærit. 10° Quid possit Capitulum aut Vicarius Capitularis circa beneficia?

Resp. Non posse illa conferre, Sede vacante, si eorum collatio ad solum Episcopum pertinebat: ita decrevit Bonifacius VIII, anno 1298, his verbis: « Etsi Capitulum, » Sede vacante, beneficia quæ ad collationem Episcopi » pertinent, conferre non possit, præsentatos tamen à » patronis potest admittere, si sint idonei, et eos instituere » in beneficiis ad quæ fuerint præsentati; licet ad Episcopum, si superesset, admissio et institutio hujusmodi » pertineret. » Cap. *Etsi*, de *Instit.*, in 6°.

Collatio beneficiorum quæ, Sede vacante, suo titulari orbantur, ad futurum Episcopum reservatur. Ubi tamen vigent Regulæ Cancellariæ, ad S. Pontificem reservantur ex regulâ 2^a.

Dictum fuit si collatio ad solum Episcopum pertinebat: enim verò si Capitulum simultaneè hanc collationem possidebat, prout possidet quoad Canonicatus, tunc Sede vacante, totum jus conferendi in capitulo consolidatur, ut omnes Canonistæ docent, nihilque Vicario Capitulari competit (Bouix, *ibid.*, p. 644).

De hæc ergo circumstantiâ intelligi non debet cap. *Illa, ne Sede vacante*, etc., ubi dicitur: « Nusquam invenitur » cautum in jure quòd Capitulum, Sede vacante, fungatur vice Episcopi in collationibus præbendarum, » sed tantum de casu quo ad solum Episcopum collatio pertinebat.

1277. Supradicta responsio non impedit quominus in locis ubi non vigent regulæ Cancellariæ, Capitulum aut Vicarius Capitularis possit et debeat providere beneficiis vacantibus de idoneo Vicario et œconomo qui ea administret, dato ei congruo stipendio donec à competente auctoritate hujus-

modi beneficia conferantur. Sed nec Capitulum nec Vicarius Capitularis potest omnes fructus beneficii pro stipendio assignare, nec deputare in Vicarium illum qui in concursu pro eâdem parochiâ magis idoneus judicatus fuit. S. Congr. Conc., apud Fagnanum à D. Bouix relatum (*ib.*, p. 643).

1278. In Galliâ, à tempore Concordati 1801 usque ad præsentem ætatem, consueverunt Capitula et consequenter Vicarii Capitulares reservare futuro Episcopo nominationem Canonicatum vacantium et parochiarum propriè dictarum, excepto fortè casu quo Sedes Episcopalis per plures annos vacaverit. Ita auctor *Prælect. S. Sulpitii*. Attamen Gubernium recognoscit in Vicariis Capitularibus potestatem nominandi etiam ad parœcias quæ *inamovibiles* nuncupantur. Vide André, v° *Chapitre*, § 2.

1279. Vicarius autem Capitularis, Sede vacante, potest circa concursum pro beneficiis parochialibus, peragere omnia quæ potest Episcopus usque ad electionem inclusivè, non verò usque ad Collationem. Id eruitur ex formulâ S. Congr. Conc. anni 1577, quæ legi potest ap. D. Bouix, *ibid.*, p. 648. Vide etiam Ferraris, v° *Vicarius Capitularis*, art. 2, n° 46.

1280. « Quant au Chapitre de la Cathédrale, inquit » *Analecta juris pontif.* (juill. 1855, col. 1522), le » timent commun est qu'il peut, *Sede vacante*, admettre » les résignations, excepté les bénéfices dont l'Évêque a la » libre collation... Le Chapitre peut donc admettre la rési- » gnation des bénéfices de patronage, avec le consen- » tement des patrons. »

PUNCTUM III.

QUOMODO EXPIRET POTESTAS CAPITULI ET VICARII CAPITULARIS.

1281. « Hodie..., inquit Leurenus (ap. Bouix, *De Capit.*, » p. 653), post Extrav. *Injunctæ*, de electione, non ante » cessat Sedis vacatio, quàm Confirmationis, Institutionis » et Provisionis... Apostolicæ Litteræ sint expeditæ, et actua- » liter præsentatæ ipsi Capitulo. »

Tenor Extrav. *Injunctæ* legi potest supra (384) : hîc ad-

denda sunt tantum sequentia verba, quæ præsentì materiæ magis congruunt : « Capitula verò et Conventus Ecclesiarum et monasteriorum ipsorum, ipsos absque hujusmodi dictæ Sedis litteris recipientes vel obedientes eisdem, tamdiu sint à beneficiorum suorum perceptione suspensi, donec super hoc ejusdem Sedis gratiam meruerint obtinere. »

Hæc Decretalis pro jure communi habetur : unde cavendum est, ait Leurenus ap. D. Bouix (*ib.*, p. 655), à paucis quibusdam auctoribus qui, ante ostensas Capitulo litteras, jurisdictionem Episcopo confirmato attribuunt.

1282. Diximus supra (376-381) quòd electus, præsentatus aut nominatus ad prælaturam, nullo titulo possit, absque privilegio, sese ingerere ipsius administrationi, ante obtentam à S. Apostolicâ institutionem : proinde Capitulum et Vicarius Capitularis repellere ut intrusum deberent eum qui, nominatus tantum à Gubernio, tentaret apprehendere possessionem, ut talem quoque deberent denunciare populo, et rem promptè deferre ad S. Sedem. Vide Bouix (*ib.*).

1283. Cessare insuper potest jurisdictio Vicarii Capitularis per ipsius dimissionem à Capitulo acceptatam; tuncque alius à Capitulo deputari potest. Sed ambigitur an, casu quo plures Vicarii fuerint deputati, et unus ex eis renuntiat, cæteris remanentibus, alius etiam in locum renuntiantis, possit à Capitulo subrogari : affirmat auctor *Prælect. S. Sulpitii* (nº 185), casu quo hæc subrogatio bono diœcesis necessaria existimatur; nobis tamen potius amplectenda videtur sententia negans : quia Capitulum non habet jus eligendi Vicarios, nisi in casibus quibus ipsi devolvitur diœcesis administratio; undè si Vicarius aut Vicarii superstites administrationi diœcesis impares videntur, ad Sedem Apostolicam est recurrendum.

1284. Quærit. 1º Quomodo Capitulum et Vicarius Capitularis teneantur novo Episcopo rationem reddere suæ administrationis?

Resp. Ad hoc tenentur etiam sub gravi : « Quia, inquit » Monacelli (ap. Bouix *ibid.*, p. 657), Concil. Trident.

» supra relatum (1243) non consulit aut hortatur Episcopum ut recipiat rationem administrationis officii à Vicario et aliis Officialibus Capituli, sed ei præcipit et imperat illis verbis, *rationem exigat*; et per consequens Episcopus, scienter omittens id facere contra præceptum Concilii, non est immunis à culpâ mortali. » Ita etiam Ferraris, vº *Episcopus*, art. 6, n° 13 et 14. Vide formulas adhibendas ad puniendum Vicarium Capitularem qui deliquisset, ap. D. Bouix (*De Capitul.*, p. 688, etc.).

1285. Quærit. 2º An ad Capitulum aut Vicarium Capitularem pertineant mulctæ et alia emolumenta, Sede vacante, obvenientia?

Resp. 1º Quoad mulctas, sequens dubium propositum fuit S. Congr. Concilii : « An Vicario Capitulari liceat » pœnas et mulctas pecuniarias in usus proprios convertere, seu potius teneatur omnes piis locis applicare? Et rescriptum fuit : Vicarium Capitularem non posse pœnas et mulctas in usus proprios convertere, sed integras locis piis debere applicare.

1286. » 2º Quoad alia emolumenta, Sede Episcopali vacante, obvenientia ex jurisdictione, sigillo, aut aliis undequaque, neque ad Capitulum, neque ad ejus Vicarium spectare, sed debere futuro Successori reservari, si ad Episcopum, Ecclesiâ non vacante, pertinuissent. Ex his tamen emolumentis deducendum esse salarium rationabile Vicario... persolvendum. » Ita decrevit eadem S. Congr., 41 julii 1626, ap. Bened XIV, *De Synod.*, libr. 10, cap. 10. Vide dicta supra (1073).—Quoad præcedentiam Vicarii Capitularis, vide dicta (630).

INDEX

MATERIARUM IN PRIMO VOLUMINE MANUALIS TOTIUS JURIS CANONICI CONTENTARUM.

Numeri.		Paginae
	PRÆFATIO.	v
1.	PROLEGOMENA.	1
	CAPUT I. — De nomine, definitione, et divisione juris canonici.	<i>Ib.</i>
2.	§ I. — Quotuplici sensu vocabulum jus usur- pari soleat.	<i>Ib.</i>
3.	§ II. — Juris in varias suas species distributio.	2
4.	§ III. — Quid sit <i>jus</i> canonicum.	<i>Ib.</i>
9.	§ IV. — Divisio juris canonici.	4
11.	CAPUT II. — De origine seu de fontibus juris cano- nici.	5
12.	Art. I. — Utrum sit in Ecclesiâ fons aliquis juris canonici.	<i>Ib.</i>
16.	Art. II. — Quo duplex sit fons juris canonici.	9
21.	§ I. — De verbo Dei, scripto et tradito	10
22.	§ II. — De jure ab Apostolis sancito.	11
25.	§ III. — De sententiis Patrum.	13
26.	§ IV. — Decreta SS. Pontificum.	<i>Ib.</i>
	I. — De naturâ illorum potestatis.	<i>Ib.</i>
34.	Vera placiti regii origo.	21
35.	II. — De exercitio potestatis pontifi- ciæ.	23
40.	III. — De requisitâ promulgatione quoad leges pontificias.	26
47.	IV. — Variæ species Constitutionum.	32
51.	V. — De rescriptis Sedis Apostolicæ.	34
77.	§ V. — De Conciliorum decretis.	45
I. I.		19

Numeri.		Pagina.
95.	§ VI. — De Romanis Congregationibus. . .	53
—	§ VII.— De consuetudine.	57
104.	I.— De naturâ consuetudinis et variis speciebus.	<i>Ib.</i>
112.	II.— De conditionibus ut consuetudo vim legis habeat.	59
138.	III.— Quinam sint effectus consuetu- dinis.	67
139.	IV.— De abrogatione consuetudinis.	68
—	CAPUT III.—De jure canonico nationali. . . .	71
146.	Art. I. —De jure nationali in genere. . . .	<i>Ib.</i>
151.	Art. II. —De jure gallicano.	74
156.	CAPUT IV.—De privilegiis in Genere.	81
—	CAPUT V.—De historiâ juris canonici.	90
—	Art. I. —De historiâ juris canonici communis.	<i>Ib.</i>
173.	§ I. — Quid fuerit jus canonicum primis Ec- clesiæ sæculis.	<i>Ib.</i>
174.	§ II. —De jure canonico apud Ecclesiam Orien- talem.	91
—	§ III.—De jure canonico in Ecclesiâ Latinâ.	92
175.	I. — Ante Dionysium Exiguum.	<i>Ib.</i>
176.	II. — De collectione Dionysii Exigui et quibusdam aliis.	93
177.	III. — De Isidori Mercatoris Collec- tione et de Falsis Decretalibus.	95
182.	IV. — De Libro Diurno et aliis Collec- tionibus.	100
184.	V. — De Decreto Gratiani.	101
186.	VI. — De Collectione Gregorii IX.	103
89.	VII.— De Sexto, Clementinis et Extravagantibus.	104
193.	VIII.—De corpore juris canonici.	105
200.	IX.— De jure novissimo, id est, a clauso corpore juris usque in hodiernum diem.	108

Numeri.		Paginae.
—	Art. II. — De historiâ juris Gallicani. . . .	109
—	§ I. — De origine juris Gallicani usque ad Pragmaticam Sanctionem. . . .	<i>Ib.</i>
204.	I. — De primis Conciliis, etc., Eccle- siæ Gallicanæ. . . .	<i>Ib.</i>
205.	II. — De edictis regum primæ pro- sapiæ. . . .	110
206.	III. — De Capitularibus Caroli Magni et ejus Successorum. . . .	<i>Ib.</i>
207.	IV. — De origine juris regalæ. . . .	111
208.	V. — De monumentis S. Ludovici et de ipsius Pragmaticâ Sanc- tione. . . .	112
210.	VI. — De dissidio Bonifacium VIII inter et Philippum Pulchrum. . . .	114
211.	VII. — De contentione circa jurisdic- tionem Ecclesiæ. . . .	<i>Ib.</i>
212.	VIII. — De subsidiis Clero impositis. . . .	115
213.	IX. — De Magno Schismate. . . .	<i>Ib.</i>
214.	§ II. — De Pragmaticâ Sanctione Caroli VII, et Concordato Leonem X inter et Franciscum I. . . .	116
—	§ III. — De jure in Galliam introducto sæculis XVI, XVII. . . .	117
216.	I. — De jure introducto sæculo XVI. . . .	<i>Ib.</i>
218.	II. — De jure introducto sæculo XVII. . . .	118
223.	III. — De jure introducto sæculo XVIII. . . .	122
—	§ IV. — De Constitutione Civili Cleri Gallicani et de Concordato. . . .	123
224.	I. — De Constitutione Civili. . . .	<i>Ib.</i>
226.	II. — De Concordato 1801. . . .	124
234.	III. — De iis quæ sub Restauratione peracta sunt. . . .	129
237.	CAPUT VI. — De Regulis juris canonici. . . .	130

Numeri.		Paginæ.
241.	§ I. — Regulæ Gregorii IX, in calce Decretalium.	132
242.	§ II. — Regulæ Bonifacii VIII, in calce Sexti.	<i>Ib.</i>
	MANUALE TOTIUS JURIS CANONICI.	138
244.	LIBER PRIMUS. — DE PERSONNIS ECCLESIASTICIS.	<i>Ib.</i>
	SECTIO PRIMA. — DE PERSONIS AD HIERARCHIAM JURISDICTIONIS PERTINENTIBUS.	140
—	DISSERTATIO PRIMA. — DE HIERARCHIA JURISDICTIONIS IN GENERE.	<i>It.</i>
—	CAPUT I. — De naturâ, objecto, divisione et sub- jecto jurisdictionis.	140
249.	Art. I. — De naturâ, objecto jurisdictionis ecclesiasticæ.	<i>Ib.</i>
250.	§ I. — De differentiâ inter potestatem jurisdictionis et potestatem ordinis.	141
257.	§ II. — Quid præcisè complectatur potestas ordinis, quid verò potestas jurisdictionis.	144
277.	Art. II. — De divisione jurisdictionis ecclesiasticæ	152
289.	Art. III. — De subjecto jurisdictionis ecclesiasticæ.	157
291.	CAPUT II. — De acquisitione jurisdictionis eccles.	<i>Ib.</i>
292.	Art. I. — De titulo et ipsius necessitate	158
307.	Art. II. — De adeptione jurisdictionis delegatæ.	163
	Art. III. — De adeptione jurisdictionis ordinariæ.	169
327.	§ I. — De constitutione officiorum quibus annexa est jurisdictio ecclesiastica.	<i>Ib.</i>
338.	I. — De erectione parochiarum per viam creationis.	174
341.	II. — De erectione parochiarum per viam translationis.	

Numeri.		Paginae.
	viam dismembrationis.	177
359.	III.—De unione parochiarum, etc.	185
—	§ II.—De institutione canonicâ promoven- dorum ad officia ecclesiastica.	192
370.	I.—De institutione canonicâ in ge- nere.	<i>Ib.</i>
387.	II.—De variis modis quibus obtineri potest officium ecclesiasticum.	200
388.	De Electione.	<i>Ib.</i>
414.	De Postulatione.	208
416.	De Præsentatione.	209
417.	De Collatione.	210
422.	III.—De modo electionis S. Pontifi- cis, et promotionis Episco- porum et aliorum.	212
466.	§ III.—De qualitatibus in promovendis requi- sitis.	233
	CAPUT III.—De cessatione et restrictione jurisdic- tionis ecclesiasticæ.	242
490.	Art. I.—De cessatione jurisdictionis delegatæ.	<i>Ib.</i>
498.	Art. II.—De cessatione jurisdic. ordinariæ et vacatione officiorum ecclesiasticorum.	245
499.	§ I.—De dimissione officiorum ecclesiasti- corum.	<i>Ib.</i>
519.	§ II.—De translatione.	255
539.	§ III.—De revocatione et privatione officio- rum ecclesiasticorum.	265
540.	I.—De officiis inamovibilibus.	<i>Ib.</i>
560.	II.—De officiis amovibilibus.	278
566.	§ IV.—De cessatione jurisdictionis ordinariæ in quibusdam eventibus distinctis à supra-enumeratis.	281
567.	Art. III.—De restrictione jurisdictionis.	282
568.	De exemptionibus.	283
621.	CAPUT IV.—De iuribus et obligationibus eorum	

Numeri.		Pagina.
	qui habent jurisdictionem ecclesiasticam.	307
622.	Art. I. — De juribus et prærogativis superiorum ecclesiasticorum.	<i>Ib.</i>
625.	De præcedentiâ.	309
643.	Art. II. — De excessibus prælatorum et abusu jurisdictionis ecclesiasticæ.	319
666.	De appellatione ab abusu.	329
670.	DISSERTATIO II. — DE HIERARCHIA JURISDICTIONIS IN SPECIE.	338
671.	CAPUT. I. — De Summo Pontifice.	<i>Ib.</i>
674.	Art. I. — De Primatu S. Pontificis.	340
683.	Art. II. — De juribus Primatui S. Pontificis annexis.	351
684.	§ I. — De juribus in spiritualia.	<i>Ib.</i>
696.	§ II. — De juribus in temporalia.	360
701.	De Principatu temporali S. Pontificis.	368
—	Art. III. — De Ministris S. Pontificis.	371
702.	§ I. — De Cardinalibus.	<i>Ib.</i>
—	§ II. — De Sacris Congregationibus et Tribunalibus Romanis.	382
720.	Punctum I. — De Congregationibus Romanis.	<i>Ib.</i>
721.	I. — Congregatio Consistorialis	<i>Ib.</i>
722.	II. — Congregatio Sancti Officii seu Inquisitionis.	383
727.	III. — Congregatio Indicis.	387
769.	IV. — Congregatio Concilii.	415
770.	V. — Congregatio Episcoporum et Regularium.	416
772.	VI. — Congregatio Rituum.	417
777.	VII. — Congregatio Jurisdictionis et Immunitatis ecclesiasticæ.	420
778.	VIII. — Congregatio Indulgentiarum et Reliquiarum.	<i>Ib.</i>

<i>Index.</i>		<i>Paginæ.</i>
780.	IX.—Congregatio Propagandæ Fidei.	421
783.	X. — Congregatio pro Universitate Studii Romani.	422
784.	XI.—De aliis Congregationibus. . .	423
788.	Punctum II.—De Tribunalibus Romanis. .	425
789.	I. — Cancellaria Romana.	<i>Ib.</i>
791.	II.—Dataria.	427
792.	III.—Pœnitentiaria.	428
798.	IV.—Rota.	434
802.	§ III.—De Ministris S. Pontificis extra Curiam Romanam.	440
803.	Punctum I.—De Legatis et Nuntiis. . .	<i>Ib.</i>
815.	Punctum II.—De Vicariis, Præfectis, et Commissariis Apostolicis. .	446
818.	Scholium: de Protonotariis Apostolicis	447
819.	CAPUT II.—De Patriarchis, Primatibus et Metropo- litanis.	449
820.	Art. I. —De Patriarchis.	<i>Ib.</i>
825.	Art. II —De Primatibus.	453
830.	Art. III.—De Metropolitanis.	455
846.	De Paulo.	466
	CAPUT III.—De Episcopis.	472
854.	Art. I. —De notione officii Episcopi et naturâ potestatis ipsi traditæ.	<i>Ib.</i>
	Art. II.—De variis officiis et potestate Episcopo- rum.	489
882.	§ I. — De obligatione residendi.	<i>Ib.</i>
897.	§ II.—De episcopali diœcesis visitatione. .	495
919.	§ III.—De visitatione Sacrorum Liminum. .	502
924.	§ IV.—De administratione seminariorum. .	504
937.	§ V. — De officio et potestate Episcopi quoad Synodum diœcesanam.	510
947.	§ VI.—De legislativâ Episcoporum potestate.	514
954.	§ VII.—De potestate Episcopi quoad fidem, doctrinam et impressionem libro-	

Numeri.		Pagina.
	rum.	516
957.	§ VIII.—De potestate Episcopi dispensandi in legibus ecclesiasticis.	517
958.	Punctum I.—De potestate Episcopi dispensandi in genere super legibus ecclesiasticis.	518
971.	Punctum II.—De potestate Episcopi dispensandi in speciē super iisdem.	522
982.	§ IX.—De potestate Episcopi quoad varia ad liturgiam pertinentia.	526
986.	§ X.—De officio et potestate Episcopi quoad Pontificalia.	527
987.	§ XI.—De officio et potestate Episcopi quoad sacramentum Confirmationis.	528
996.	§ XII.—De potestate et officio Episcopi in causis hæreseos.	531
999.	§ XIII.—De potestate Episcopi sibi casus reservandi.	534
—	§ XIV.—De potestate Episcopi in clericos.	535
1002.	Punctum I.—De potestate Episcopi in clericos diocesanos.	<i>Ib.</i>
1012.	Punctum II.—De potestate Episcopi in sacerdotes extraneos.	541
1020.	§ XV.—De potestate Episcopi quoad indulgentias.	543
1023.	§ XVI.—De potestate Episcopi quoad reliquias	544
1039.	§ XVII.—De potestate Episcopi quoad missarum stipendia et pias foundationes.	549
1051.	§ XVIII.—De officio et potestate Episcopi quoad taxas Cancellariæ Episcopalis.	555
1059.	§ XIX.—De potestate Episcopi constituendi vicarios eisque congruam assi-	

Numeri.		Pagina.
	gnandi.	559
1063.	§ XX. — De nonnullis aliis officiis et potestatibus Episcoporum.	561
	Art. III. — De juribus Episcoporum utilibus et honorificis.	564
1072.	§ I. — De juribus utilibus.	<i>Ib.</i>
1074.	§ II. — De juribus honorificis.	565
1082.	Art. IV. — De variis Episcoporum speciebus et Prælati inferioribus.	568
1083.	§ I. — De Episcopis titularibus seu <i>in partibus infidelium</i>	<i>Ib.</i>
1090.	§ II. — De Episcopo regulari.	571
1093.	§ III. — De Episcopis Coadjutoribus.	572
1113.	§ IV. — De Prælati inferioribus.	579
1119.	Art. V. — De Ministris jurisdictionis episcopalis.	581
	§ I. — De Vicario Generali.	582
1120.	Punctum I. — De notione Vicarii Generalis seu Officialis.	<i>Ib.</i>
1136.	Punctum II — De Vicarii Generalis constitutione	589
1137.	I. — De dotibus requisitis in Vicario Generali.	<i>Ib.</i>
1148.	II. — A quo constituendus sit Vicarius Generalis.	593
1151.	III. — An Episcopus teneatur sibi assumere Vicarium Generalem, et an plures habere possit.	595
1159.	IV. — Quâ formâ instituendus sit Vicarius Generalis.	597
1160.	Punctum III. — De Vicarii Generalis potestate.	598
1178.	Punctum IV. — De Præcedentiâ et Dignitate Vicarii Generalis.	607
1181.	Punctum V. — De Vicariatus Generalis expiratione.	608

Numeri.		Paginæ.
1183.	Punctum VI. — De Vicarii Generalis sustentatione.	609
1184.	Punctum VII.— An et quandonam Episcopus ex actis sui Vicarii Generalis teneatur.	609
1186.	Punctum VIII.— A quo possit puniri Vicarius Generalis in officio suo delinquens.	610
1190.	§ II. — De Archidiacono.	611
1199.	§ III. — De Archipresbytero.	616
1202.	§ IV. — De Pœnitentiario	617
1207.	§ V. — De Vicariis foraneis.	619
	Art. VI. — De administratione Diœcesis, sede vacante.	620
1212.	§ I. — Ad quem et quomodo devolvatur potestas diœcesim gubernandi, sede vacante.	<i>ib.</i>
1213.	Punctum I.—Quid statuerit circa præsentem quæstionem Concilium Tridentinum.	<i>ib.</i>
1216.	Punctum II.—Quandonam sedes episcopalis dicenda sit vacare.	622
1221.	Punctum III.—Utrum sit certum, sede vacante, administrationem diœcesis ad Capitulum pertinere.	624
1224.	Punctum IV.—Quo momento ad Capitulum transeat jurisdictio Episcopalis.	625
1226.	Punctum V. — An Capitulum possit deputare plures Vicarios.	626
1229.	Punctum VI.—An capitulum possit limitare jurisdictionem Vicarii Capitularis.	628
1232.	Punctum VII.—An Vicarius Capitularis de-	

	beat esse doctor in jure canonico.	629
1234.	Punctum VIII. —An Vicarius Capitularis debeat assumi de gremio capituli.	630
1236.	Punctum IX. —An parochus possit eligi in Vicarium Capitularem.	631
1237.	Punctum X. —De ætate et aliis requisitis in Vicario Capitulari.	632
1238.	Punctum XI. —Ad quem devolvatur electio Vicarii Capitularis in casu non factæ electionis à capitulo vel nulliter factæ.	<i>ib.</i>
1244.	Punctum XII. —Quomodo peragi debeat electio Vicarii Capitularis.	634
1250.	§ II. — Quomodo sese habeant ad invicem quoad potestatem Capitulum et Vicarius Capitularis.	636
1252.	§ III. — Quænam sit potestas Capituli aut Vicarii Capitularis.	637
1253.	Punctum I. —De extensione potestatis Capituli et Vicarii Capitularis in genere et in specie.	637
1259.	Punctum II. —De potestate Capituli et Vicarii Generalis in particulari.	640
1281.	Punctum III. —Quomodo expiret potestas Capituli et Vicarii Capitularis.	646

ACRÆ CONGREGATIONIS CONCILII RESPONSIONES CIRCA PLURALITATEM VICARIORUM CAPITULARIUM.

Vacante ob mortem RR. DD. Bardou sede Cadurcensi consulta fuit per telegraphum S. C. Congr. à DD. Martin e Maury, cathedralis Cadurci canonicis, sequentibus verbis :

« A Son Eminence le Cardinal Préfet de la Sacrée Congrégation du Concile. — Le Siège vaque : Le Chapitre peut-il nommer deux Vicaires, remplaçant deux Vicaires Généraux, selon la coutume française ? — Signé : Martin, doyen ; Maury, chanoine. »

Réponse : — « Canonicis Martin, Maury. — Congregatio Concilii, quæstioni quoad nominationem duorum Vicariorum, Sede vacante, respondet : *posse tolerari.* » (*Monde*, 11 mars 1863.)

Post decessum RR. DD. Baudry, rursus consulta S. C., à duobus Capituli Petrocorensis canonicis, eandem iteravit responsionem. (*Revue des sciences ecclésiastiques*, n° 39, p. 277, et n° 40, p. 200.)

Sed iterum consulta a duobus Ruthenensis cathedralis canonicis circa validitatem electionis duorum Vicariorum Capitularium factam 4 junii 1871, S. C. C. respondit : 4 sept. ejusdem anni, validam quidem esse electionem primitus Electi D. Coste, sed secundum non esse vere Vicarium, sed duntaxat Provicarium, *qui sub potestate ac nutu D. Coste negotia ministerii pastoralis expedire poterit.* — Pro casu solum data fuit resp., juxta C. Antonelli ad Galliæ gubernium.

DECISIO

De potestate Vicariorum generalium circa erectionem Confraternitatum.

« Vicarius Generalis Episcopi Aurelianensis quatuor sequentia dubia Sacræ Congreg. Indulg. enodanda proposuit :

« 1° Cum Episcopus obtinuerit facultatem a Sede Apostolica erigendi Confraternitates cum respectivis Indulgentiis, potestne Vicarius Generalis id præstare absque speciali delegatione Episcopi ?

« 2° Potestne Vicarius Generalis auctoritate ordinaria erigere Confraternitates absque delegatione Episcopi, ita ut erectio sic peracta canonica sit?

« 3° Utrum Vicarius Generalis possit valide concedere litteras testimoniales ac consensum requisitum a Clemente VIII pro aggregatione Confraternitatum?

« 4° Utrum Vicarius Generalis possit approbare statuta Confraternitatum?

« Em. Patres., 20 julii 1868..., rescribendum duxerunt:

« Ad 1^m, Negative, nisi Episcopo subdelegandi potestas in Apostolico Indulto concessa fuerit, suumque Vicarium Generalem subdelegaverit.

« Ad 2^m, Negative. Ad 3^m, Negative. Ad 4^m, Negative, et supplicandum SS. pro sanatione. Et facta de præmissis relatione SS. D. N. Pio PP. IX, in audientia habita a me infrascripto Card. Præfecto, die 18 aug. 1868, Sanctitas Sua resolutionem S. Congregationis approbavit et confirmavit, et sanationem erectionum Confraternitatum et approbationum Statutorem a Vicariis Generalibus usque ad totum currentem diem 18 aug. 1868 factarum, necnon aggregationum, quæ cum litteris testimonialibus et consensu Vicariorum Generalium locum huc usque habuerunt, benigne impertita est, contrariis quibuscumque non obstantibus.

« A. CARD. BIZZARI Præfect.

« A. COLOMBO secretarius. »

(Extractum à *Revue des sciences*, t. 18, p. 477 etc.)

PC
R
B
T
Q
S
I
S
I
S
I
S

PIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

SACRO APPROBANTE CONCILIO

AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

Pastor æternus et episcopus animarum nostrarum, ut salutiferum redemptionis suæ opus perenne redderet, sanctam ædificare Ecclesiam decrevit, in qua veluti in domo Dei viventis fideles omnes unius fidei et charitatis vinculo continerentur. Quapropter, priusquam clarificaretur, rogavit Patrem non pro Apostolis tantum, sed et pro eis qui credituri erant per verbum eorum in ipsum, ut omnes unum essent, sicut ipse Filius et Pater unum sunt ¹. Quemadmodum igitur Apostolos, quos sibi de mundo elegerat, misit, sicut ipse missus erat a Patre: ita in Ecclesia sua Pastores et Doctores usque ad consummationem sæculi esse voluit. Ut vero Episcopatus ipse unus et indivisus esset, et per cohærentes sibi invicem sacerdotes credentium multitudo univers, in fidei et communionis unitate conservaretur, Beatum Petrum cæteris Apostolis præponens, in ipso instituit perpetuum utriusque unitatis principium ac visibile fundamentum, super cujus fortitudinem æternum extrueretur templum, et Ecclesiæ cælo inferenda sublimitas in hujus fidei firmitate consurgeret ². Et quoniam portæ inferi ad everendam, si fieri posset, Ecclesiam contra ejus fundamentum divinitus positum majori in dies odio undique insurgunt; Nos itaque ad catholici gregis custodiam, incolumitatem, augmentum, sacro approbante Concilio, necessarium esse judicamus, doctrinam de institutione, perpetuitate, ac natura sacri Apostolici primatus, in quo totius Ecclesiæ vis ac soliditas consistit, cunctis fidelibus credendam et tenendam, secundum antiquam atque constantem universalis Ecclesiæ fidem, proponere, atque contrarios, dominico gregi adeo perniciosos errores proscribere et condemnare.

CAPUT I.

DE APOSTOLICI PRIMATUS IN BEATO PETRO INSTITUTIONE.

Docemus itaque et declaramus, juxta Evangelii testimonia primum jurisdictionis in universam Dei Ecclesiam immediate et directe

1. Cf. Joan. XVII. 1. 20 sq.

2. S. Leo M. serm. IV. (al. III.) cap. 12. in diem Natalis sui

Beato Petro Apostolo promissum atque collatum a Christo Domino fuisse. Ad unum enim Simonem, cui dixerat : Tu vocaberis Cephas ¹, postquam ille suam confessionem edidit : Tu es Christus, Filius Dei vivi, locutus est Dominus : Beatus es Simon Bar-Jona : quia caro, et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cœlis est : et ego dico tibi, quia tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, et portæ inferi non prævalebunt adversus eam : et tibi dabo claves regni cœlorum : et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in cœlis ; et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in cœlis ². Atque uni Simoni Petro contulit Jesus post suam resurrectionem summi pastoris et rectoris jurisdictionem in totum suum ovile, dicens : Pasce agnos meos : Pasce oves meas ³. Huic tam manifestæ sacrarum Scripturarum doctrinæ, ut ab Ecclesia catholica semper intellecta est, aperte opponuntur prava eorum sententia, qui constitutam a Christo Domino in sua Ecclesia regiminis formam pervertentes, negant solum Petrum præ cæteris Apostolis, sive seorsum singulis sive omnibus simul, vero proprioque jurisdictionis primatu fuisse a Christo instructum ; aut qui affirmant eundem primatum non immediate, directeque ipsi Beato Petro, sed Ecclesiæ, et per hanc illi ut ipsius Ecclesiæ ministro delatum fuisse.

Si quis igitur dixerit, Beatum Petrum Apostolum a Christo Domino constitutum non esse Apostolorum omnium principem et totius Ecclesiæ militantis visibile caput ; vel eundem honoris tantum, non autem veræ propriæque jurisdictionis primatum ab eodem Domino nostro Jesu Christo directe et immediate accepisse ; anathema sit.

CAPUT II.

DE PERPETUITATE PRIMATUS PETRI IN ROMANIS PONTIFICIBUS.

Quod autem in Beato Apostolo Petro Princeps pastorum et Pastor magnus ovium Dominus Christus Jesus in perpetuam salutem ac perenne bonum Ecclesiæ instituit, id eodem auctore in Ecclesia, quæ fundata super petram ad finem sæculorum usque firma stabit, jugiter durare necesse est. Nulli enim dubium, imo sæculis omnibus notum est, quod sanctus beatissimusque Petrus, Apostolorum princeps et caput, fideique columna et Ecclesiæ catholicæ fundamentum, qui a Domino nostro Jesu Christo et Salvatore humani generis ac Redemptore clave, regni accepit, ad hoc usque tempus et semper in suis successoribus episcopis sanctæ Romanæ Sedis, ab ipso fundatæ, ejusque consecratæ sanguine, vivit et præsidet et judicium exercet ⁴. Unde quicumque in hac Cathedra Petro succedit, is secundum Christi ipsius institutionem

1. Joan. i. 42.

2. Matth. xvi. 16-19.

3. Joan. xxi. 15-17.

4. Cf. Ephesini Concilii Act. III. et S. Patri Chrysol. ep. ad Eutych. presbyt.

primatum Petri in universam Ecclesiam obtinet. Manet ergo dispositio veritatis, et Beatus Petrus, in accepta fortitudine petrae perseverans, suscepta Ecclesiae gubernacula non reliquit ¹. Hac de causa ad Romanam Ecclesiam propter potentiorē principalitatem necesse semper erat omnem convenire Ecclesiam, hoc est, eos, qui sunt undique fideles, ut in ea Sede, e qua venerandae communionis iura in omnes dimanant, tamquam membra in capite consociata, in unam corporis compagem coalescerent ².

Si quis ergo dixerit, non esse ex ipsius Christi Domini institutione seu jure divino, ut Beatus Petrus in primatu super universam Ecclesiam habeat perpetuos successores; aut Romanum Pontificem non esse Beati Petri in eodem primatu successorem; anathema sit.

CAPUT III.

DE VI ET RATIONE PRIMATUS ROMANI PONTIFICIS.

Quapropter apertis innixi sacrorum litterarum testimoniis, et inhærentes tum Prædecessorum Nostrorum Romanorum Pontificum, tum Conciliorum generalium disertis, perspicuisque decretis, innovamus œcumenici Concilij Florentini definitionem, qua credendum ab omnibus Christi fidelibus est sanctam Apostolicam Sedem, et Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsam Pontificem Romanum successorem esse Beati Petri principis Apostolorum, et verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiae caput, et omnium Christianorum patrem ac doctorem existere; et ipsi in Beato Petro pasceendi, regendi ac gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse; quemadmodum etiam in gestis œcumenicorum Conciliorum et in sacris canonibus continetur.

Docemus proinde et declaramus, Ecclesiam Romanam, disponente Domino, super omnes alias ordinariæ potestatis obtinere principatum, et hanc Romani Pontificis jurisdictionis potestatem, quæ vere episcopalis est, immediatam esse: erga quam cujuscumque ritus et dignitatis pastores atque fideles, tam seorsum singuli quam simul omnes, officio hierarchicæ subordinationis, veræque obedientiæ obstringuntur, non solum in rebus, quæ ad fidem et mores, sed etiam in iis, quæ ad disciplinam et regimen Ecclesiae, per totum orbem diffusæ, pertinent; ita ut, custodita cum Romano Pontifice tam communionis quam ejusdem fidei professionis unitate, Ecclesia Christi sit unus

¹ S. Leo M. Serm. III. (al. II.) cap. 3.

² S. Iren. Adv. hæres. I. III. c. 3. et Epist. Conc. Aquilei. a. 381. ad Gratian Imper. c. 4. Cf. Pius VI Breve *Super soliditate*.

grex sub uno summo pastore. Hæc est catholicæ veritatis doctrina, a qua deviare salva fide atque salute nemo potest.

Tantum autem abest, ut hæc Summi Pontificis potestas officiat ordinariæ ac immediatæ illi episcopalis jurisdictionis potestati, qua Episcopi, qui positi a Spiritu Sancto in Apostolorum locum successe-
runt¹, tanquam veri Pastores assignatos sibi greges, singuli singulos, pascunt et regunt, ut eadem a supremo et universali Pastore asse-
ratur, roboretur ac vindicetur, dicente sancto Gregorio Magno : Meus honor est honor universalis Ecclesiæ. Meus honor est fratrum meorum solidus vigor. Tum ego vere honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur².

Porro ex suprema illa Romani Pontificis potestate gubernandi uni-
versam Ecclesiam jus eidem esse consequitur, in hujus sui muneris exercitio libere communicandi cum pastoribus et gregibus totius Eccle-
siæ, ut iidem ab ipso in via salutis doceri ac regi possint. Quare dam-
namus ac reprobamus illorum sententias, qui hanc supremi capitis cum pastoribus et gregibus communicationem licite impediri posse dicunt, aut eandem reddunt sæculari potestati obnoxiam, ita ut con-
tendant, quæ ab Apostolica Sede vel ejus auctoritate ad regimen Ecclesiæ constituuntur, vim ac valorem non habere, nisi potestatis sæcularis placito confirmentur.

Et quoniam divino Apostolici primatus jure Romanus Pontifex uni-
versæ Ecclesiæ præest, docemus etiam et declaramus, eum esse judi-
cem supremum fidelium³, et in omnibus causis ad examen ecclesias-
ticum spectantibus, ad ipsius posse judicium recurri⁴; Sedis vero Apostolicæ, cujus auctoritate major non est, judicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de ejus licere judicare judicio⁵. Quare a recto veritatis tramite aberrant, qui affirmant, licere ab judiciis Romanorum Pontificum ad oecumenicum Concilium tanquam ad auc-
toritatem Romano Pontifice superiorem appellare.

Si quis itaque dixerit Romanum Pontificem habere tantummodo officium inspectionis vel directionis, non autem plenam et supremam potestatem jurisdictionis in universam Ecclesiam, non solum in rebus quæ ad fidem et mores, sed etiam quæ ad disciplinam et regimen Ecclesiæ per totum orbem diffusæ pertinent; aut eum habere tantum potiores partes, non vero totam plenitudinem hujus supremæ potestatis; aut hanc ejus potestatem non esse ordinariam et immediatam, sive in omnes ac singulas ecclesias, sive in omnes et singulos pas-
tores et fideles; anathema sit.

1. Conc. Trid. Sess. 23. cap. 4.

2. S. Gregor. M. ad Eulog. Alexandrin. ep. XXX.

3. Pii PP. VI Breve « Super soliditate » d. 28. Nov. 1783.

4. Concil. Œcum. Lugdun. II.

5. Ep. Nicolai I. ad Michaellem Imperatorem.

CAPUT IV.

DE ROMANI PONTIFICIS INFALLIBILI MAGISTERIO.

Ipsa autem Apostolico primatu, quem Romanus Pontifex tanquam Petri principis Apostolorum successor in universam Ecclesiam obtinet, supremam quoque magisterii potestatem comprehendit, hæc Sancta Sedes semper tenuit, perpetuus Ecclesiæ usus comprobatur, ipsaque œcumenica Concilia, ea imprimis, in quibus Oriens cum Occidente in fidei charitatisque unionem conveniebat, declaraverunt. Patres enim Concilii Constantinopolitani quarti, majorum vestigiis inhærendo, hanc solemnem ediderunt professionem : Prima salus est, rectæ fidei regulam custodire. Et quia non potest Domini nostri Jesu Christi prætermitti sententia dicentis : Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam ¹, hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica immaculata est semper catholica reservata religio, et sancta celebrata doctrina. Ab hujus ergo fide et doctrina separari minime cupientes, speramus, ut in una communione, quam Sedes Apostolica prædicat, esse mereamur, in qua est integra et vera Christianæ religionis soliditas ². Approbante vero Lugdunensi Concilio secundo, Græci professi sunt : Sanctam Romanam Ecclesiam summum et plenum primatum et principatum super universam Ecclesiam catholicam obtinere, quem se ab ipso Domino, in Beato Petro Apostolorum principe sive vertice, cujus Romanus Pontifex est successor, cum potestatis plenitudine recepisse veraciter et humiliter recognoscit; et sicut præ cæteris tenetur fidei veritatem defendere, sic et, si quæ de fide subortæ fuerint quæstiones, suo debent judicio definiri. Florentinum denique concilium definivit : Pontificem Romanum, verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ caput et omnium Christianorum patrem ac doctorem existere; et ipsi in Beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem Ecclesiam, a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse ³.

Huic pastoralis muneris ut satisfacerent, Prædecessores Nostri indefessam semper operam dederunt, ut salutaris Christi doctrina apud omnes terræ populos propagaretur, parique cura vigilarunt, ut, ubi recepta esset, sincera et pura conservaretur. Quocirca totius orbis Antistites nunc singuli, nunc in Synodis congregati, longam Ecclesiarum consuetudinem ⁴, et antiquæ regulæ formam sequentes ⁵, ea

1. Matth. XVI. 18.

2. Ex formula S. Hormisdæ Papæ, prout ab Hadriano II Patribus Concilii Œcumenici VIII, Constantinopolitani IV, proposita et ab iisdem subscripta est.

3. Cf. Joan. XXI, 15-17.

4. S. Cyr. Alex. ad S. Cœlest. P.

5 S. Innoc. I. ad Conc. Carth. et Milev.

præsertim pericula, quæ in negotiis fidei emergebant, ad hanc Sedem Apostolicam retulerunt, ut ibi potissimum resarcirentur damna fidei, ubi fides non potest sentire defectum ¹. Romani autem Pontifices, prout temporum et rerum conditio suadebat, nunc convocatis œcumenicis Conciliis, aut rogata Ecclesiæ per orbem dispersæ sententia, nunc per Synodos particulares, nunc aliis, quæ divina suppeditabat providentia, adhibitis auxiliis, ea tenenda definiverunt, quæ sacris Scripturis et apostolicis Traditionibus consentanea Deo adjutore cognoverant. Neque enim Petri successoribus Spiritus Sanctus promissus est, ut eo revelante novam doctrinam patefacerent, sed ut eo assistente traditam per Apostolos revelationem seu fidei depositum sancte custodirent et fideliter exponerent. Quorum quidem apostolicam doctrinam omnes venerabiles Patres amplexi et sancti Doctores orthodoxi venerati atque secuti sunt; plenissime scientes, hanc sancti Petri Sedem ab omni semper errore illibatam permanere, secundum Domini Salvatoris nostri divinam pollicitationem, discipulorum suorum principi factam: Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos ².

Hoc igitur veritatis et fidei non deficientis charisma Petro ejusque in hac Cathedra successoribus divinitus collatum est, ut excelso suo munere in omnium salutem fungerentur, ut universus Christi grex per eos ab erroris venenosa esca aversus, cœlestis doctrinæ pabulo nutriretur, ut sublata schismatis occasione Ecclesia tota una conservaretur atque suo fundamento innixa firma adversus inferi portas consisteret.

At vero cum hac ipsa ætate, qua salutifera Apostolici muneris efficacia vel maxime requiritur, non pauci inveniantur, qui illius auctoritati obtreçant, necessarium omnino esse censemus, prærogativam, quam unigenitus Dei Filius cum summo pastoralis officio conjungere dignatus est, solemniter asserere.

Itaque Nos traditioni a fidei Christianæ exordio perceptæ fideliter inhærendo, ad Dei Salvatoris nostri gloriam, religionis Catholicæ exaltationem et Christianorum populorum salutem, sacro approbante Concilio, docemus et divinitus revelatum dogma esse definimus: Romanum Pontificem, cum ex Cathedra loquitur, id est, cum omnium Christianorum Pastoris et Doctoris munere fungens, pro suprema sua Apostolica auctoritate doctrinam de fide vel moribus ab universa Ecclesia tenendam definit, per assistentiam divinam, ipsi in Beato Petro promissam, ea infallibilitate pollere, qua divinus Redemptor Ecclesiam suam in definienda doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit; ideoque ejusmodi Romani Pontificis definitiones ex sese, non autem ex consensu Ecclesiæ, irreformabiles esse.

Si quis autem huic Nostræ definitioni contradicere, quod Deus avertat, præsumpserit; anathema sit.

1. Cf. S. Bern. Epist. 190.

2. Cf. S. Agathon. epist. ad hœp. a Conc. œcum. VI. approbata.

CONSTITUTIO

APOSTOLICÆ SEDIS.

PIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

Apostolicæ Sedis moderationi convenit, quæ salubriter veterum canonum auctoritate constituta sunt, sic retinere, ut, si temporum rerumque mutatio quidpiam esse temperandum prudenti dispensatione suadeat, eadem Apostolica Sedes congruum supremæ suæ potestatis remedium ac providentiam impendat. Quamobrem cum animo nostro jampridem revolveremus ecclesiasticas censuras, quæ per modum latæ sententiæ, ipsoque facto incurrendæ, ad incolumitatem ac disciplinam ipsius Ecclesiæ tutandam, effrenemque improborum licentiam coercendam et emendandam, sancte per singulas ætates inductæ ac promulgatæ sunt, magnum ad numerum sensim excrevisse; quasdam etiam, temporibus moribusque mutatis, a fine atque cau is ob quas impositæ fuerant, vel a pristina utilitate atque opportunitate excidissee; eamque ob rem non infrequentes oriri, sive in iis quibus animarum cura commissa est, sive in ipsis fidelibus, dubietates angoresque conscientiæ; Nos ejusmodi incommodis occurrere volentes, plenam earumdem recensionem fieri, Nobisque proponi jussimus, ut, diligenti adhibita consideratione, statueremus quasnam ex illis servare ac retinere oporteret, quas vero moderari aut abrogare congrueret. Ea igitur recensione peracta, ac Venerabilibus Fratribus Nostris S. R. E. Cardinalibus, in negotiis Fidei Generalibus Inquisitoribus per universam Christianam Rempublicam deputatis in consilium adscitis, reque diu ac mature perpensa, motu proprio, certa scientia, matura deliberatione Nostra, deque Apostolicæ Nostræ potestatis plenitudine, hac perpetuo valitura Constitutione decernimus, ut ex quibuscumque censuris sive excommunicationis, sive suspensionis, sive interdicti, quæ

per modum latæ sententiæ, ipsoque facto incurrendæ hæcenus impositæ sunt, nonnisi illæ quas in hac ipsa Constitutione inserimus, eoque modo quo inserimus, robur exinde habeant; simul declarantes easdem, non modo ex veterum canonum auctoritate, quatenus cum hac Nostra Constitutione conveniunt, verum etiam ex hac ipsa Constitutione Nostra, non secus ac si primum editæ ab ea fuerint, vim suam prorsus accipere debere.

Excommunicationes latæ sententiæ speciali modo Romano Pontifici reservatæ.

Itaque excommunicationi latæ sententiæ speciali modo Romano Pontifici reservatæ subjacere declaramus :

1. Omnes a christiâna fide apostatas, et omnes ac singulos hæreticos, quocumque nomine censeantur, et cujuscumque sectæ existant, eisque credentes, eorumque receptores, fautores ac generaliter quolibet illorum defensores.
2. Omnes et singulos scienter legentes, sine auctoritate Sedis Apostolicæ, libros eorumdem apostatarum et hæreticorum hæresim propugnantes, necnon libros cujusvis auctoris per Apostolicas litteras nominatim prohibitos, eosdemque libros retinentes, imprimeantes et quomodolibet defendentes.
3. Schismaticos et eos qui a Romani Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter se subtrahunt, vel recedunt.
4. Omnes et singulos, cujuscumque status, gradus seu conditionis fuerint, ab ordinationibus seu mandatis Romanorum Pontificum pro tempore existentium ad universale futurum concilium appellantes; necnon eos, quorum auxilio, consilio vel favore appellatum fuerit.
5. Omnes interficientes, mutilantes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedisque Apostolicæ Legatos, vel Nuntios, aut eos à suis diœcesibus, territoriis, terris, seu dominiis ejicientes, necnon ea mandantes, vel rata habentes, seu præstantes in eis auxilium, consilium vel favorem.
6. Impedientes directe vel indirecte exercitium jurisdictionis ecclesiasticæ sive interni sive externi fori, et ad hoc recurrentes ad forum sæculare ejusque mandata procurantes, edentes aut auxilium, consilium vel favorem præstantes.
7. Cogentes sive directe, sive indirecte judices laicos ad trahendum ad suum tribunal personas ecclesiasticas præter canonicas dispositiones; item edentes leges vel decreta contra libertatem aut jura Ecclesiæ.
8. Recurrentes ad laicam potestatem ad impediendas litteras vel acta quælibet a Sede Apostolica, vel ab ejusdem Legatis aut Delegatis quibuscumque profecta, eorumque promulgationem vel executionem directe vel indirecte prohibentes, aut eorum causa sive ipsas partes sive alios lædentes, vel perterrefacientes.

9. Omnes falsarios litterarum apostolicarum, etiam in forma Brevis, ac supplicationum gratiam vel justitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S. E. R. Vice-Cancellarios seu Gerentes vices eorum, aut de mandato ejusdem Romani Pontificis signatarum; nec non falso publicantes Litteras Apostolicas, etiam in forma Brevis, et etiam falso signantes supplicationes Vice-Cancellarii aut Gerentis vices prædictorum.

10. Absolventes complicem in peccato turpi, etiam in mortis articulo, si alius sacerdos, licet non approbatus ad confessiones, sine gravi aliqua exortura infamia et scandalo, possit excipere morientis confessionem.

11. Usurpantes aut sequestrantes jurisdictionem, bona, redditus ad personas ecclesiasticas, ratione suarum ecclesiarum aut beneficiorum pertinentia.

12. Invadentes, destruentes, detinentes, per se vel per alios, civitates, terras, loca aut jura ad Ecclesiam Romanam pertinentia; vel usurpantes, perturbantes, retinentes supremam jurisdictionem in eis; necnon ad singula prædicta auxilium, consilium, favorem præbentes.

A quibus omnibus excommunicationibus hucusque recensitis absolutionem Romano Pontifici pro tempore speciali modo reservatam esse et reservari: et pro ea generalem concessionem absolvendi a casibus et censuris, sive excommunicationibus Romano Pontifici reservatis nullo pacto sufficere declaramus, revocatis insuper earundem respectu quibuscumque indultis concessis sub quavis forma et quibusve personis etiam regularibus cujuscumque Ordinis, Congregationis, Societatis et Instituti, etiam speciali mentione dignis et in quavis dignitate constitutis. Absolvere autem præsumentes sine debita facultate, etiam quovis prætextu, excommunicationis vinculo Romano Pontifici reservatæ innodatos se sciant, dummodo non agatur de mortis articulo, in quo tamen firma sit quoad absolutos obligatio standi mandatis Ecclesiæ, si convaluerint. V. infra, p. 688.

*Excommunicationes latæ sententiæ Romano
Pontifici reservatæ.*

Excommunicationi latæ sententiæ Romano Pontifici reservatæ subjacere declaramus:

1. Docentes vel defendentes, sive publice sive privatim, propositiones ab Apostolica Sede damnatas sub excommunicationis pœna latæ sententiæ; item docentes vel defendentes tanquam licitam praxim inquirendi a pœnitente nomen complicitis, prouti damnata est à Benedicto XIV, in Const. *Suprema*, 7 julii 1745; *Ubi primum* 2 junii 1746; *Ad eradicandam*, 28 septembris 1746.

2. Violentas manus, suadente diabolo, injicientes in clericos vel utriusque sexus monachos: exceptis, quoad reservationem, casibus et personis, de quibus jure vel privilegio permittitur ut Episcopus aut alius absolvat.

3. Duellum perpetrantes, aut simpliciter ad illud provocantes vel ipsum acceptantes, et quoslibet complices, vel qualemcumque operam aut favorem præbentes, necnon de industria spectantes, illudque permittentes, vel, quantum in illis est, non prohibentes, cujuscumque dignitatis sint, etiam regalis vel imperialis.

4. Nomen dantes sectæ *Massonicæ*, aut *Carbonariæ*, aut aliis ejusdem generis sectis, quæ contra Ecclesiam vel legitimas potestates, seu palam seu clandestine, machinantur; necnon iisdem sectis favorem qualemcumque præstantes; earumve occultos coryphæos ac duces non denuntiantes, donec non denuntiaverint.

5. Immunitatem asyli ecclesiastici violare jubentes, aut ausu temerario violantes.

6. Violantes clausuram monialium, cujuscumque generis aut conditionis, sexus vel ætatis fuerint, in earum monasteria absque legitima licentia ingrediendo; pariterque eos introducentes vel admittentes; itemque moniales ab illa exeuntes, extra casus ac formam à S. Pio V in Const. *Decoris præscriptam*.

7. Mulieres violantes regularium virorum clausuram, et superiores aliosve eas admittentes.

8. Reos simoniæ realis in beneficiis quibuscumque, eorumque complices.

9. Reos simoniæ confidentialis in beneficiis quibuslibet, cujuscumque sint dignitatis.

10. Reos simoniæ realis ob ingressum in religionem.

11. Omnes qui, quæstum facientes ex indulgentiis aliisque gratiis spiritalibus, excommunicationis censura plectuntur constitutione S. Pii V, *Quam plenum*, 2 januarii 1570.

12. Colligentes eleemosynas majoris pretii pro missis, et ex iis lucrum captantes, faciendo eas celebrari in locis ubi missarum stipendia minoris pretii esse solent.

13. Omnes qui excommunicatione mulentur in Constitutionibus S. Pii V *Admonet nos*, quarto Kalendas aprilis 1567; Innocentii IX, *Quæ ab hac Sede*, pridie nonas novembris 1591; Clementis VIII, *Ad Romani Pontificis curam*, 26 junii 1592; et Alexandri VII, *Inter cæteras*, nono Kalendas novembris 1660, alienationem et infeudationem Civitatum et Locorum S. R. E. respicientibus.

14. Religiosos præsumentes clericis aut laicis extra casum necessitatis sacramentum Extremæ-Uctionis aut Eucharistiæ per Viaticum ministrare absque parochi licentia.

15. Extrahentes absque legitima venia reliquias ex sacris cœmeteriis sive catacumbis Urbis Romæ ejusque territorii, eisque auxilium vel favorem præbentes.

16. Communicantes cum excommunicato nominatim a Papa in crimine criminoso, ei scilicet impendendo auxilium vel favorem.

17. Clericos scienter et sponte communicantes in divinis cum per-

1. Agitur hic de violatione clausuræ papalis.

sonis a Romano Pontifice nominatim excommunicatis, et ipsos in officiis recipientes.

Excommunicationes latæ sententiæ Episcopis sive Ordinariis reservatæ.

Excommunicationi latæ sententiæ Episcopis sive Ordinariis reservatæ subjacere declaramus :

1. Clericos in sacris constitutos vel regulares aut moniales post votum solemne castitatis matrimonium contrahere præsumentes ; necnon omnes cum aliqua ex prædictis personis matrimonium contrahere præsumentes.

2. Procurantes abortum, effectu secuto.

3. Litteris apostolicis falsis scienter utentes, vel crimini ea in re cooperantes.

Excommunicationes latæ sententiæ nemini reservatæ.

Excommunicationi latæ sententiæ nemini reservatæ subjacere declaramus :

1. Mandantes seu cogentes tradi ecclesiasticæ sepulturæ hæreticos notorios aut nominatim excommunicatos vel interdictos.

2. Lædentes aut perterrefaciētes Inquisitores, denuntiantes, testes, aliosve ministros S. Officii ; ejusve Sacri Tribunalis scripturas diripientes, aut comburentes ; vel prædictis quibuslibet auxilium, consilium, favorem præstantes.

3. Alienantes et recipere præsumentes bona ecclesiastica absque beneplacito Apostolico, ad formam Extravagantis *Ambitosæ, De rebus Eccles. non alienandis*.

4. Negligentes sive culpabiliter omittentes denunciare infra mensem confessorios sive sacerdotes a quibus sollicitati fuerint ad turpia, in quibuslibet casibus expressis à Prædecess. Nostris Gregorio XV, Const. *Universi*, 20 augusti 1622, et Benedicto XIV, Const. *Sacramentum pœnitentiæ*, 1 junii 1741.

Præter hos hactenus recensitos, eos quoque quos Sacrosanctum Concilium Tridentinum, sive reservata Summo Pontifici aut Ordinariis absolute, sive absque ulla reservatione excommunicavit, Nos pariter ita excommunicatos esse declaramus ; excepta anathematis pœna in Decreto sess. IV, *De editione et usu Sacrorum Librorum* constituta, cui illos tantum subjacere volumus, qui libros de rebus sacris tractantes sine Ordinarii approbatione imprimunt, aut imprim faciunt.

1. Concilium Tridentinum hunc sequentem casum Summo Pontifici reservat :

- Si quem clericorum vel laicorum, quacumque is dignitate etiam imperiali aut regali præfulgeat, tantum malorum omnium radix cupiditas occupaverit, ut
- alicujus sæcularis vel regularis beneficii, montium pietatis, aliorumque piorum
- locorum jurisdictiones, bona, census ac jura, etiam feudalitatem et emphyteuticam,
- fructus, emolumenta, seu quascumque obventiones quæ in ministrorum et paupe-

« rum necessitates converti debent, per se vel per alios, vi vel timore incusso, seu
 « etiam per suppositas personas clericorum aut laicorum, seu quacumque arte, aut
 « quocumque quæsito colore, in proprios usus convertere, illosque usurpare præ-
 « sumpserit, seu impedire ne ab iis, ad quos jure pertinent, percipiantur, is ana-
 « themati tamdiu subiaceat quamdiu jurisdictiones, bona, res, jura, fructus et red-
 « ditus quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocumque, etiam ex donatione sup-
 « positæ personæ pervenerint, Ecclesiæ ejusque administratori, sive beneficiato inte-
 « gre restituerit, ac deinde à Romano Pontifice absolutionem obtinuerit. » (Sess.
 22, c. 11, *De reform.*)

Præter hanc excommunicationem Summo Pontifici a Tridentino reservatam, latae sunt ipso facto ab eodem sequentes quæ Papæ non reservantur :

1. In raptores mulierum ac in omnes qui illis consilium, auxilium et favorem præbent. (Sess. 24, c. 6, *De reform. matrim.*)

2. « Anathemati S. Synodus subjicit omnes et singulas personas, cujuscumque
 « qualitatis vel conditionis fuerint, tam clericos quam laicos, sæculares vel regulares
 « atque etiam qualibet dignitate fungentes, quomodocumque coegerint mulierem invi-
 « tam, præterquam in casibus in jure expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad
 « suscipiendum habitum cujuscumque Religionis, vel ad emittendam professionem :
 « quique consilium, auxilium, vel favorem dederint; quique scientes eam non s. onte
 « ingredi monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emitte, quoquo
 « modo eidem actui vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint ». (Sess. 25, cap. 18, *De regular.*, etc.).

3. « Simili quoque anathemati subjicit (S. Synodus) eos qui sanctam virginem,
 « vel aliarum mulierum voluntatem vel accipiendi, vel voti emittendi, quoquo modo
 « sine justa causa impederint.... Ab his... excipiuntur mulieres quæ pœnitentes aut
 « convertitæ, appellantur; in quibus constitutiones earum servantur. » (Sess. 25,
 c. 18, *De regul.*)

4. « Præcipit S. Synodus omnibus, cujuscumque gradus, dignitatis et conditionis
 « existant, sub anathematis pœna, quam ipso facto incurrant, ne quovis modo directe
 « vel indirecte subditos suos vel quoscumque alios cogant, quominus libere matrimo-
 « nia contrahant » (sess. 24, c. 9, *De reform. matrim.*).

5. Qui docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publice disputando defendere præsumpserit non esse necessario præmittendam confessionem sacramentalem, ad sumendum Eucharistiæ sacramentum ab iis quos conscientia peccati mortalis gravat, quantumcumque contritos se esse existimaverint, eo ipso excommunicatur (sess. 13, c. 11).

6. S. Synodus magistratibus sæcularibus sub excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda, injungit, ut juvent Episcopos, si ab eis sint requisiti, ad restituendam vel conservandam clausuram monialium (sess. 25, c. 5, *De regular. et monial.*).

7º Ipso facto excommunicantur, qui negant matrimonia clandestina, libero contrahentium consensu facta, quamdiu Ecclesia irrita non fecit, rata et vera matrimonia fuisse. Item asserentes matrimonia a filiis-familias sine parentum consensu contracta, irrita esse (sess. 24, c. 1, *De reform. matr.*)

8º Excommunicatio, de qua mentio fit sess. IV Conc. Trid., ad sequentes terminos reducitur per Const. Apostolicæ Sedis : huic anathematis pœnæ illos tantum subiacere volumus, qui libros de rebus sacris tractantes sine Ordinarii approbatione imprimunt, aut imprimi faciunt.

Nota. A Pio IX servatæ tantum videntur censuræ, quæ a Tridentino ipso facto proprie fuerunt illatæ; non vero quæ ab eodem, Concilio fuerant tantum innuatæ. Ita Avanzini, ap. *Compendium* Thomas ex Chartres, p. 660, edit. 1872.

Suspensiones latæ sententiæ S. Pontifici reservatæ.

1. Suspensionem ipso facto incurrunt a suorum beneficiorum perceptione, ad beneplacitum S. Sedis, Capitula et Conventus ecclesiarum et monasteriorum, aliique omnes qui ad illarum seu illorum regimen et administrationem recipiunt Episcopos aliosve Prælatos de prædictis ecclesiis seu monasteriis apud eandem S. Sedem quovis modo provisos, antequam ipsi exhibuerint Litteras Apostolicas de sua promotione.

2. Suspensionem per triennium a collatione ordinum ipso jure incurrunt aliquem ordinantes absque titulo beneficii vel patrimonii, cum pacto ut ordinatus non petat ab ipsis alimenta.

3. Suspensionem per annum ab ordinum administratione ipso jure incurrunt Ordinantes alienum subditum, etiam sub prætextu beneficii statim conferendi; aut jam collati, sed minime sufficientis, absque ejus Episcopi litteris dimissorialibus, vel etiam subditum proprium, qui alibi tanto tempore moratus sit, ut canonicum impedimentum contrahere ibi potuerit, absque Ordinarii ejus loci litteris testimonialibus.

4. Suspensionem per annum a collatione ordinum ipso jure incurrunt, qui, excepto casu legitimi privilegii, ordinem sacrum contulerit, absque titulo beneficii vel patrimonii, clerico in aliqua Congregatione viventi, in qua solemnis professio non emittitur, vel etiam religioso nondum professò.

5. Suspensionem perpetuam ab exercitio ordinum ipso jure incurrunt religiosi ejecti, extra Religionem degentes.

6. Suspensionem ab ordine suscepto ipso jure incurrunt, qui eundem ordinem recipere præsumpserunt ab excommunicato vel suspenso, vel interdicto nominatim denunciatis, aut ab hæretico vel schismatico notorio; eum vero qui bona fide a quopiam eorum est ordinatus, exercitium non habere ordinis sic suscepti, donec dispensetur, declaramus.

7. Clerici sæculares exteri, ultra quatuor menses in Urbe commorantes, ordinati ab alio quam ab ipso suo Ordinario absque licentia Card. Urbis Vicarii, vel absque prævio examine coram eodem peracto, vel etiam a proprio Ordinario posteaquam in prædicto examine rejecti fuerint; nec non clerici pertinentes ad aliquem e sex Episcopatibus suburbicariis, si ordinentur extra suam diocesim, dimissorialibus sui Ordinarii ad alium directis quam ad Card. Urbis Vicarium; vel non præmissis ante ordinem sacrum suscipiendum exercitiis spiritualibus per decem dies in domo urbana sacerdotum a missione nuncupatorum, suspensionem ab ordinibus sic susceptis, ad beneplacitum S. Sedis, ipso jure incurrunt: Episcopi vero ordinantes, ab usu pontificalium per annum.

1. His suspensionibus sequentes sunt adjiciendæ a Tridentino extractæ, quæ tamen non reservantur S. Sedi:

1. Unusquisque a proprio Episcopo ordinetur: quod si quis ab alio promoveri petat, nullatenus id ei, etiam cujusvis generalis aut specialis rescripti vel privilegii prætextu, etiam statutis temporibus, permittatur, nisi ejus probitas ac mores Ordinarii sui testimonio commendetur. Si secus fiat, ordinans a collatione ordinum per

Interdicta latæ sententiæ reservata.

1. Interdictum Romano Pontifici speciali modo reservatum ipso jure incurrunt Universitates, Collegia et Capitula, quocumque nomine nuncupentur, ab ordinationibus seu mandatis ejusdem Romani Pontificis pro tempore existentis, ad universale futurum Concilium appellantia.

2. Scienter celebrantes vel celebrari facientes divina in locis ab Ordinario, vel delegato iudice, vel a jure interdictis, aut nominatim excommunicatos ad divina officia, seu ecclesiastica sacramenta, vel ecclesiasticam sepulturam admittentes, interdictum ab ingressu Ecclesiæ ipso jure incurrunt, donec ad arbitrium ejus, cujus sententiam contempserunt, competenter satisfecerint.

Denique quoscumque alios Sacrosanctum Concilium Tridentinum suspensos aut interdictos ipso jure esse decrevit, Nos pari modo suspensioni vel interdicto eosdem obnoxios esse volumus et declaramus ¹.

Quæ vero censuræ sive excommunicationis, sive suspensionis sive interdicti Nostris aut Prædecessorum Nostrorum Constitutionibus, aut sacris canonibus, præter eas quas recensuimus, latæ sunt, atque hactenus in suo vigore persisterunt, sive pro Romani Pontificis electione ² sive pro interno regimine quorumcumque Ordinum et Institutuum regularium ³, necnon quorumcumque collegiorum, congregationum, cœtuum locorumque piorum, cujuscumque nominis aut generis sint, eas omnes firmas esse, et in suo robore permanere volumus et declaramus.

annum, et ordinatus a susceptorum ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, sit suspensus (sess. 23, c. 8. *De reform.*).

2. Clerici non arotati ratione beneficii ipso jure suspensionem ab executione ordinum ad beneplacitum futuri Prælati, si, infra annum Sedis vacantis, majorem ordinem recipiant cum licentia Capituli, aut alterius cujuscumque, ipsius loco (sess. 7, c. 10, et sess. 23, c. 10. *De reform.*).

3. Episcopi concubinari, si a synodo provinciali moniti, ab hujusmodi crimine non se abstinerint, ipso facto sunt suspensi (sess. 25, c. 14. *De reform.*).

4. Episcopus qui pontificalia exercet in alterius diocesi, etiam erga proprios subditos, sine Ordinarii loci expressa licentia, ipso jure ab exercitio pontificalium suspenditur, et sic ordinati suspenduntur ipso facto ab executione ordinum (sess. 6, c. 5. *De reform.*).

5. Si parochus vel alius sacerdos, sive regularis sive sæcularis sit, etiamsi id sibi ex privilegio vel immemorabili consuetudine licere contingat, alterius parochiæ sponso, sine illorum parochi licentia, matrimonium conjugere aut benedicere ausus fuerit, ipso jure tandiu suspensus maneat, quamdiu ab Ordinario ejus parochi, qui matrimonium interesse debebat, seu a quo benedictio suscipienda erat, absolvatur (sess. 24, c. 1. *De reform.*).

1. Vide notam præcedentem.

2. Vide supra (427).

3. Excommunicationes contra regulares reservatæ juxta Ferraris.

I.

Contra euntes ultra mare sine licentia Papæ. (Extrav. Ad nostram, de regul.)

Cæterum decernimus, in novis quibuscumque concessionibus ac privilegiis, quæ ab Apostolica Sede concedi cuivis contigerit, nullo modo ac ratione intelligi unquam debere aut posse comprehendî facultatem absolvendi a casibus et censuris quibuscumlibet Romano Pontifici reservatis, nisi de iis formalis, explicita ac individua mentio facta fuerit: quæ vero privilegia aut facultates, sive a Prædecessoribus Nostreis, sive etiam a Nobis cuilibet Cœtui, Ordini, Congregationi,

II. *Contra mendicantes transeuntes ad non mendicantes.*

(Extrav. *Viam ambitiosæ, de regular.*)

III.

Contra Superiores non denuntiantes religiosos, qui sunt suspecti de hæresi, Inquisitoribus vel Ordinariis locorum. (Paul. V. Const. *Romanus Pontifex.*)

IV.

Contra claustrales recipientes Minimos sine licentia Papæ. (Jul. II. Constit. *Virgatus conspectus.*)

V.

Contra terciarios portantes habitum Minorum. (Leo X. Const. *Licet alias.*)

VI.

Contra clericos regulares Societatis Jesu discedentes sine licentia a Societate, etiamsi prætextu melioris frugis transeant ad alium Ordinem; eorumque receptores, Carthusianis exceptis. (Greg. XIII, Const. *Ascendens.*)

VII.

Contra Minimos subtrahentes se ab observantia correctorum. (Paul. III, Const. *Cum sicut.*)

VIII.

Contra subornantes et procurantes vota in electionibus, et complices, ac simpliciter scientes et non revelantes (Clem. VIII, Const. *Nullus omnino.*)

IX.

Contra moniales exeuntes de clausura absque licentia. (Pius V, Const. *Decori.*)

X.

Contra dantes et recipientes ob ingressum Religionis. (Extr. comm. 1, *De Simonia.*)

XI.

Contra absolventes sub prætextu privilegiorum a casibus Bullæ Cænæ, vel Ordinariis reservatis. (Decret. S. G. Episc. et Regul. à Clemente VIII approbatum 1602.)

Societati et Instituto, etiam regulari cujusvis speciei, etsi titulo peculiari prædito, atque etiam speciali mentione digno, a quovis unquam tempore huc usque concessa fuerint, ea omnia, easque omnes Nostra hac Constitutione revocatas, suppressas et abolitas esse volumus, prout reapse revocamus, supprimimus et abolemus, minime refragantibus aut obstantibus privilegiis quibuscumque, etiam specialibus, comprehensis vel non in corpore juris aut Apostolicis Constitutionibus, et quavis confirmatione Apostolica, vel immemorabili etiam consuetudine, aut alia quacumque firmitate roboratis, quibusbet etiam formis ac tenoribus, et cum quibusvis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis: quibus omnibus quatenus opus sit derogare intendimus et derogamus.

Firmam tamen esse volumus absolvendi facultatem a Tridentina Synodo Episcopis concessam sess. 24, c. 6, *De reform.* in quibuscumque censuris Apostolicæ Sedi hac Nostra Constitutione reservatis, iis tantum exceptis, quas eidem Apostolicæ Sedi speciali modo reservatas declaravimus.

Decernentes has Litteras, atque omnia et singula, quæ in eis constituta ac decreta sunt, omnes et singulas, quæ in eisdem factæ sunt ex anterioribus Constitutionibus Prædecessorum Nostrorum, atque etiam Nostris, aut ex aliis sacris canonibus quibuscumque, etiam Conciliorum generalium, et ipsius Tridentini mutationes, derogationes ratas et firmas, ac respective rata atque firma esse et fore, suosque plenarios et integros effectus obtinere; sicque et non aliter in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios et Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de latere Legatos, ac Apostolicæ Sedis Nuntios, ac quosvis alios quacumque præeminentia ac potestate fungentes et funturos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter judicandi et interpretandi facultate et auctoritate, judicari a definiri debere; et irritum atque inane esse ac fore quicquid super his a quoquam, quavis auctoritate, etiam prætextu cujuslibet privilegii, aut consuetudinis inductæ vel inducendæ, quam abusum esse declaramus, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus præmissis, aliisque quibusbet ordinationibus, constitutionibus, privilegiis, etiam speciali et individua mentione dignis, necnon consuetudinibus quibusvis, etiam immemorialibus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostræ Constitutionis, Ordinationis, limitationis, suppressionis, derogationis, volun-

XII.

Contra regulares qui aliquam pecunie summam a parentibus novitelli exigunt pro convivio occasione vestitionis aut professionis faciendo. Extrav. Sane, *De Simonia.* (Ferrar. vº *Novitatus*, nº 63.)

Quadam alia adjici possunt. Vide infra (2833).

Legi possunt, apud eundem Ferraris, art. 4, aliæ excommunicationes contra regulares, quas hic omittimus eo quod non sint reservatæ.

De aliis censuris contra regulares latæ agitur passim in decursu totius Manualis (6590).

tatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei et Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursum.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1860
IV Idus octobris, Pontificatus Nostri anno XXIV,

MARIUS Card. MATTEI, Pro-Datarius.

Loco † Plumbi.

N. Card. PARRACCIANI CLARELLI.

Visa de Curia. Dominicus Bruti Cugnoni.

EXCERPTA E SYLLABO PII IX.

§ V.

Errores de Ecclesia ejusque juribus,

19. Ecclesiæ non est vera perfectaue Societas plane libera, nec pollet suis propriis et constantibus juribus sibi a divino suo Fundatore collatis, sed civilis potestatis est definire quæ sint Ecclesiæ jura ac limites, intra quos eadem jura exercere queat.

(Alloc. *Singulari quadam*, 9 decembris 1854. — Alloc. *Multis gravibusque*, 17 decembris 1860. — Alloc. *Maxima quidem*, 9 jun. 1862.)

20. Ecclesiastica potestas suam auctoritatem exercere non debet absque civilis Gubernii venia et assensu.

(Alloc. *Meminit unusquisque*, 30 septembris 1861.)

21. Ecclesia non habet potestatem dogmaticæ definiendi Religionem catholicæ Ecclesiæ esse unice veram Religionem.

(Litt. Apost. *Multiplies inter*, 10 junii 1851.)

22. Obligatio qua catholici magistri et scriptores omnino adstringuntur, coarctatur in iis tantum quæ ab infallibili Ecclesiæ judicio veluti Fidei dogmata ab omnibus credenda proponuntur.

(Epist. ad Archiep. Frising. *Tuas libenter*, 21 decembris 1863.)

23. Romani Pontifices et Concilia œcumenica a limitibus suæ potestatis recesserunt, jura Principum usurparunt, atque etiam in rebus fidei et morum definiendis errarunt.

(Litt. Apost. *Multiplies inter*, 10 junii 1851.)

24. Ecclesia vis inferendæ potestatem non habet, neque potestatem ullam temporalem directam vel indirectam.

(Litt. Apost. *Ad apostolicæ*, 22 augusti 1851.)

25. Præter potestatem Episcopatus in hærentem, alia est attributa temporalis potestas a civili imperio vel expresse vel tacite concessa, revocanda propterea, cum libuerit, a civili imperio.

(Litt. Apost. *Ad apostolicæ*, 22 augusti 1851.)

26. Ecclesia non habet nativum ac legitimum jus acquirendi ac possidendi.

(Alloc. *Nunquam fore*, 15 decembris 1856. — Epist. Encycl. *Incredibili*, 17 decembris 1863.)

27. Sacri Ecclesiæ ministri Romanusque Pontifex ab omni rerum temporalium cura sunt omnino excludendi.

(Alloc. *Maxima quidem*, 9 junii 1862.)

28. Episcopis, sine Gubernii venia, fas non est vel ipsas Apostolicas Litteras promulgare.

(Alloc. *Nunquam fore*, 15 decembris 1856.)

29. Gratiae a Romano Pontifice concessae existimari debent tanquam irritae, nisi per Gubernium fuerint imploratae.

(Alloc. *Nunquam fore*, 15 decembris 1856.)

30. Ecclesiae et personarum ecclesiasticarum immunitas a jure civili ortum habuit.

(Litt. Apost. *Multiplices inter*, 10 junii 1851.)

31. Ecclesiasticum forum pro temporalibus clericorum causis, sive civilibus sive criminalibus, omnino de medio tollendum est, etiam inconsulta et reclamante Apostolica Sede.

(Alloc. *Acerbissimum*, 21 septembris 1852. — Alloc. *Nunquam fore*, 15 decembris 1856.)

32. Absque ulla naturalis juris et æquitatis violatione potest abrogari personalis immunitas, qua clerici ab onere subeundæ exercendæque militiæ eximuntur; hanc vero abrogationem postulat civilis progressus, maxime in Societate ad formam liberioris regiminis constituta.

(Epist. ad Episc. Montis Regal. *Singularis Nobisque*, 20 sept. 1864.)

33. Non pertinet unice ad ecclesiasticam jurisdictionis potestatem proprio ac nativo jure dirigere theologicarum rerum doctrinam.

(Epist. ad Archiep. Frising. *Tuas libenter*, 21 decembris 1863.)

34. Doctrina comparantium Romanum Pontificem Principi libero et agenti in universa Ecclesia, doctrina est quæ medio ævo prævaluit.

(Litt. Apost. *Ad apostolicæ*, 22 augusti 1851.)

35. Nihil vetat alicujus Concilii generalis sententia aut universorum populorum factio, summum Pontificatum ab Romano Episcopo atque Urbe ad alium Episcopum aliamque civitatem transferri.

(Litt. Apost. *Ad apostolicæ*, 22 aug. 1851.)

36. Nationalis Concilii definitio nullam aliam admittit disputationem, civilisque administratio rem ad hosce terminos exigere potest.

(Litt. Apost. *Ad apostolicæ*, 22 augusti 1851.)

37. Institui possunt nationales Ecclesiae, ab auctoritate Romani Pontificis subductæ planeque divisæ.

(Alloc. *Muitis gravibusque*, 17 decembris 1860. — Alloc. *Jamdudum cernimus*, 18 martii 1861.)

38. Divisioni Ecclesiae in Orientalem atque Occidentalem nimia Romanorum Pontificum arbitria contulerunt.

(Litt. Apost. *Ad apostolicæ*, 22 augusti 1851.)

§ VI. *De Societate civili*

Errores de Societate civili tum in se, tum in suis ad Ecclesiam relationibus spectata.

39. Reipublicæ status, utpote omnium jurium origo et fons, raro quodam pollet nullis circumscripto limitibus.

(Alloc. *Maxima quidem*, 9 junii 1862.)

40. Catholicæ Ecclesiæ doctrina humanæ Societatis bono et commodis adversatur.

(Epist. Encycl. *Qui pluribus*, 9 novembris 1846. — Alloc. *Quibus quantisque*, 20 aprilis 1849.)

41. Civili potestati vel ab infideli imperante exercitæ competit potestas indirecta negativa in sacra; eidem proinde competit, nedum jus quod vocantur *exequatur*, sed etiam jus appellationis, quam nuncupant *ab abusu*.

(Litt. Apost. *Ad apostolicæ*, 22 augusti 1851.)

42. In conflictu legum utriusque potestatis, jus civile prævalet.

(Litt. Apost. *Ad apostolicæ*, 22 aug. 1851.)

43. Laica potestas auctoritatem habet rescindendi, declarandi ac faciendi irritas solemnes conventiones (vulgo *Concordata*), super usu jurium ad ecclesiasticam immunitatem pertinentium cum Sede Apostolica initas, sine hujus consensu, imo et ea *reclamante*.

(Alloc. *In consistoriali*, 1 novembris 1850. — Alloc. *Multis gravibusque*, 17 decembris 1860.)

44. Civilis auctoritas potest se immiscere rebus quæ ad religionem, mores et regimen spirituale pertinent. Hinc potest de instructionibus judicare, quas Ecclesiæ Pastores ad conscientiarum normam pro suo munere edunt; quin etiam potest de divinorum sacramentorum administratione, et dispositionibus ad ea suscipienda necessariis decernere.

(Alloc. *In consist. riali*, 1 novembris 1850. — Alloc. *Maxima quidem*, 9 junii 1862.)

45. Totum scholarum publicarum regimen, in quibus juvenus christianæ alicujus Reipublicæ instituitur, episcopalibus duntaxat seminariis aliqua ratione exceptis, potest ac debet attribui auctoritat civili, et ita quidem attribui, ut nullum alii cuicumque auctoritat recognoscatur jus immiscendi se in disciplina scholarum, in regimine studiorum, in graduum collatione, in delectu aut approbatione magistrorum.

(Alloc. *In consistoriali*, 1 novembris 1850. — Alloc. *Quibus luctuosissimis*, 5 septembris 1851.)

46. Imo in ipsis clericorum seminariis methodus studiorum adhibenda civili auctoritati subjicitur.

(Alloc. *Nunquam fore*, 15 decembris 1856.)

47. Postulat optima civilis Societatis ratio ut populares scholæ, quæ patent omnibus cujusque e populo classis pueris, ac publica universim Instituta quæ litteris severioribusque disciplinis tradendis, et educationi juventutis curandæ sunt destinata, eximantur ab omni Ecclesiæ auctoritate, moderatrice vi et ingerentia, plenoque civilis ac politicæ auctoritatis arbitrio subjiciantur, ad imperantium placita et ad communium ætalis opinionum amussim.

(Epist. ad Archiep. Friburg. *Quum non sine*, 14 julii 1861.)

48. Catholicis viris probari potest ea juventutis instituendæ ratio, quæ sit a catholica fide et ab Ecclesiæ potestate sejuncta, quæque rerum duntaxat naturalium scientiam ac terrenæ socialis vitæ fines tantummodo vel saltem primarium spectet.

(Epist. ad Archiep. Friburg. *Quum non sine*, 14 julii 1861.)

49. Civilis auctoritas potest impedire quominus sacrorum Antistites et fideles populi cum Romano Pontifice libere ac mutuo communi-cent.

(Alloc. *Maxima quidem*, 9 junii 1862.)

50. Laica auctoritas habet per se jus presentandi Episcopos, et potest ab illis exigere ut incant diocesium procuracionem antequam ipsi canonicam a S. Sede institutionem et Apostolicas Litteras accipiant.

(Alloc. *Nunquam fore*, 15 decembris 1856.)

51. Imo laicum Gubernium habet jus deponendi ab exercitio pastoralis ministerii Episcopos, neque tenetur obedire Romano Pontifici in iis quæ Episcopatum et Episcoporum respiciunt institutionem.

(Litt. Apost. *Multiplies inter*, 10 junii 1851. — Alloc. *Acerbissimum*, 27 septembris 1852.)

52. Gubernium potest suo jure immutare ætatem ab Ecclesia præscriptam pro religiosa tam mulierum quam virorum professione, omnibusque religiosis Familiis indicere, ut neminem sine suo permisso ad solemnia vota nuncupanda admittant.

(Alloc. *Nunquam fore*, 15 decembris 1856.)

53. Abrogandæ sunt leges quæ ad religiosarum Familiarum statum tutandum, earumque jura et officia pertinent; imo potest civile Gubernium iis omnibus auxilium præstare, qui a suscepto religiosæ vitæ instituto deficere ac solemnia vota frangere velint; pariterque potest religiosas easdem Familias, periode ac Collegiatis Ecclesias et beneficia simplicia, etiam juris-patronatus, penitus extinguere, illorumque bona et redditus civilis potestatis administrationi et arbitrio subjicere et vindicare.

(Alloc. *Acerbissimum*, 27 septembris 1852. — Alloc. *Probe meminere*, 22 januarii 1855. — Alloc. *Cum sæpe*, 26 julii 1855.)

54. Reges et principes non solum ab Ecclesiæ jurisdictione eximuntur, verum etiam in quæstionibus jurisdictionis dirimendis superiores sunt Ecclesia.

(Litt. Apost. *Multiplies inter*, 10 junii 1851.)

55. Ecclesia a statu, statusque ab Ecclesia sejungendus est.

(Alloc. *Acerbissimum*, 27 septembris 1852.)

§ VII.

Errores de Ethica naturali et christiana.

56. Morum leges divina haud egent sanctione, minimeque opus est ut humanæ leges ad naturæ jus conformentur aut obligandi vim a Deo accipiant.

(Alloc. *Maxima quidem*, 9 junii 1862.)

57. Philosophicarum rerum morumque scientia, itemque civiles leges possunt et debent a divina et ecclesiastica auctoritate declinare.

(Alloc. *Maxima quidem*, 9 junii 1862.)

58. Aliæ vires non sunt agnoscendæ nisi illæ quæ in materia positæ sunt, et omnis morum disciplina honestasque collocari debet in cumulandis et augendis quovis modo divitiis ac in voluptatibus explendis.

(Alloc. *Maxima quidem*, 9 junii 1862. — Epist. Encycl. *Quanto conficiamur*, 10 augusti 1863.)

59. Jus in materiali facto consistit, et omnia hominum officia sunt nomen inane, et omnia humana facta juris vim habent.

(Alloc. *Maxima quidem*, 9 junii 1862.)

60. Auctoritas nihil aliud est nisi numeri et materialium virium summa.

(Alloc. *Maxima quidem*, 9 junii 1862.)

61. Fortunata facti injustitia nullum juris sanctitati detrimentum affert.

(Alloc. *Jamdudum cernimus*, 18 martii 1861.)

62. Proclamandum est et observandum principium quod vocant *de non interventu*.

(Alloc. *Novos et ante*, 28 septembris 1860.)

63. Legitimis Principibus obedientiam detrectare, imo et rebellare licet.

(Epist. Encycl. *Qui pluribus*, 9 novembris 1846. — Alloc. *Quisque vestrum*, 4 octobris 1847. — Epist. Encycl. *Noscitis et Nobiscum*, 8 decembris 1849. — Litt. Apost. *Cum catholica*, 26 martii 1860.)

64. Tum cujusque sanctissimi juramenti violatio, tum quælibet scelestæ flagitiosaque actio sempiternæ legi repugnans, non solum haud est reprobanda, verum etiam omnino licita, summisque laudibus efferenda, quando id patriæ amore agatur.

(Alloc. *Quibus quantisque*, 20 aprilis 1849.)

§ VIII.

Errores de Matrimonio christiano.

65. Nulla ratione fieri potest Christum evexisse matrimonium ad dignitatem sacramenti.

(Litt. Apost. *Ad apostolicæ*, 22 augusti 1851.)

66. Matrimonii sacramentum non est nisi quid contractui accessorium ab eoque separabile, ipsumque Sacramentum in una tantum nuptiali benedictione situm est.

(Litt. Apost. *Ad apostolicæ*, 22 augusti 1851.)

67. Jure naturæ matrimonii vinculum non est indissolubile, et in

variis casibus divortium proprie dictum auctoritate civili sanciri potest. (Litt. Apost. *Ad apostolicæ*, 22 augusti 1851. — Alloc. *Acerbissimum*, 27 septembris 1852.)

68. Ecclesia non habet potestatem impedimenta matrimonium dirimentia inducendi; sed ea potestas civili auctoritati competit, a qua impedimenta existentia tollenda sunt.

(Litt. Apost. *Mult p'ices inter*, 10 junii 1851.)

69. Ecclesia sequioribus sæculis dirimentia impedimenta inducere coepit, non jure proprio, sed illo jure usa, quod a civili potestate mutuata erat.

(Litt. Apost. *Ad apostolicæ*, 22 augusti 1851.)

70. Tridentini canones, qui anathematis cenuram illis inferunt qui facultatem impedimenta dirimentia inducendi Ecclesiæ negare audeant, vel non sunt dogmatici, vel de hac mutuata potestate intelligendi sunt.

(Litt. Apost. *Ad apostolicæ*, 22 augusti 1851.)

71. Tridentini forma sub infirmitatis pœna non obligat, ubi lex civilis aliam formam præstituat, et velit, hac nova forma interveniente, matrimonium valere.

(Litt. Apost. *Ad apostolicæ*, 22 augusti 1851.)

72. Bonifacius VIII votum castitatis in ordinatione emissum nuptias nullas reddere primus asseruit.

(Litt. Apost. *Ad apostolicæ*, 22 augusti 1851.)

73. Vi contractus mere civilis potest inter christianos constare veri nominis matrimonium: falsumque est, aut contractum matrimonii inter christianos semper esse sacramentum, aut nullum esse contractum si sacramentum excludatur.

(Litt. Apost. *Ad apostolicæ*, 22 augusti 1851. — Lettera di S. S. Pio IX al R. di Sardegna, 9 septembris 1852. — Alloc. *Acerbissimum*, 27 septembris 1852. — Alloc. *Multis gravibusque*, 17 decembris 1860.)

74. Causæ matrimoniales et sponsalia suapte natura ad forum civile pertinent.

(Litt. Apost. *Ad apostolicæ*, 22 augusti 1851. — Alloc. *Acerbissimum*, 27 septembris 1852.)

N. B. Huc facere possunt duo alii errores de clericorum cœlibatu abolendo, et de statu matrimonii statui virginitatis anteferendo. Confodiuntur, prior in Epist. Encycl. *Qui pluribus*, 9 novembris 1846; posterior in Litt. Apost. *Multiplices inter*, 10 junii 1851.

§ IX.

Errores de civili Romani Pontificis principatu.

75. De temporalis regni cum spirituali compatibilitate disputant inter se christianæ et catholicæ Ecclesiæ filii.

(Litt. Apost. *Ad apostolicæ*, 22 augusti 1851.)

76. Abrogatio civilis imperii, quo Apostolica Sedes potitur, ad Ecclesiæ libertatem/felicitatemque vel maxime conduceret.

(Alloc. *Quibus quantisque*, 20 aprilis 1849.)

N. B. Præter hos errores explicite notatos, alii complures implicite reprobantur proposita et asserta doctrina, quam catholici omnes firmissime retinere debeant, de civili Romani Pontificis principatu. Ejusmodi doctrina luculenter traditur in alloc. *Quibus quantisque*, 20 aprilis 1849; in Alloc. *Si semper antea*, 20 maii 1850; in Litt. Apost. *Cum Catholica Ecclesia*, 26 martii 1860; in Alloc. *Novos*, 28 septembris 1860; in Alloc. *Jamdudum*, 18 martii 1861; in Alloc. *Maxima quidem*, 9 junii 1862.

§ X.

Errores qui ad liberalismum hodiernum referuntur.

77. Ætate hac nostra, non amplius expedit Religionem catholicam haberi tanquam unicam Status Religionem, cæterisque quibuscumque cultibus exclusis.

(Alloc. *Nemo vestrum*, 26 julii 1855.)

78. Hinc laudabiliter in quibusdam catholici nominis regionibus lege cautum est, ut hominibus illuc immigrantibus liceat publicum proprii cujusque cultus exercitium habere.

(Alloc. *Acerbissimam*, 27 septembris 1852.)

79. Enim vero falsum est civilem cujusque cultus libertatem, itemque plenam potestatem omnibus attributam quaslibet opiniones cogitationesque palam publiceque manifestandi, conducere ad populorum meros animosque facilius corrumpendos, ac indifferentismi pestem propagandam.

(Alloc. *Nunquam fore*, 15 decembris 1856.)

80. Romanus Pontifex potest ac debet cum progressu, cum liberalismo, et cum recenti civilitate sese reconciliare et componere.

(Alloc. *Jamdudum cernimus*, 18 martii 1861.)

ADDENDA

Ex Encyclica *Quanta cura* Pii IX, 8 decembris 1864.

Præter præfatas propositiones, aliæ memorandæ sunt quas in Encyclica *Quanta cura* recensuit Pius IX: eorum nempe hominum qui docent:

1° Optimam Societatis publicæ rationem, civilemque progressum omnino requirere ut humana Societas constituitur et gubernetur, nullo habito ad religionem respectu ac si ea non existeret, vel saltem nullo facto veram inter falsasque religiones discrimine.

2° Optimam esse conditionem Societatis, in qua Imperio non agnoscitur officium coercendi sancitis pœnis violatores catholicæ Religionis, nisi quatenus pax publica postulet.

3° Libertatem conscientiæ et cultuum esse proprium cujuscumque hominis jus, quod lege proclamari et asserti debet in omni recte con-

stituta Societate, et jus civibus inesse ad omnimodam libertatem, nulla vel ecclesiastica vel civili auctoritate coarctandam, quo suos conceptus quoscunque, sive voce, sive typis, sive alia ratione, palam publiceque manifestare ac declarare valeant.

4° Voluntatem populi, publica, quam dicunt, opinione vel alia ratione manifestatam, constituere supremam legem ab omni divino humanoque jure solutam; et in ordine politico facta consummata, eo ipso quod consummata sunt, vim juris habere.

5° Auferendam esse civibus et Ecclesiæ facultatem *quæ eleemosynas, christianæ charitatis causa, palam erogare valeant*, ac de medio tollendam legem *qua certis aliquibus diebus opera servilia propter Dei cultum prohibentur*.

6° Societatem domesticam seu familiam totam suæ existentiae rationem a jure duntaxat civili mutuari; proindeque ex lege tantum civili dimanare ac pendere jura omnia parentum in filios, cum primis vero jus institutionis educationisque curandæ.

7° Clerum, utpote vero utilique scientiæ et civilitatis progressus inimicum, ab omni juventutis instituendæ educandæque cura et officio esse amovendum.

8° Ecclesiæ leges non obligare in conscientia, nisi cum promulgantur a civili potestate; — acta et decreta Romanorum Pontificum, ad Religionem et Ecclesiam spectantia, indigere sanctione et approbatione, vel minimum assensu potestatis civilis; — Constitutiones apostolicas quibus damnantur clandestinæ Societates, sive in eis exigatur, sive non exigatur juramentum de secreto servando, earumque asseclæ et fautores anathemate mulantur, nullam habere vim in illis orbis regionibus ubi ejusmodi aggregationes tolerantur a civili Gubernio; — excommunicationem a Concilio Tridentino et Romanis Pontificibus latam in eos qui jura possessionesque Ecclesiæ invadunt et usurpant, niti confusione ordinis spiritualis, ordinisque civilis ac politici ad mundanum duntaxat bonum prosequendum; — Ecclesiam nihil debere decernere, quod obstringere possit fidelium conscientias in ordine ad usum rerum temporalium: Ecclesiæ jus non competere violatores legum suarum pœnis temporalibus coercendi; conforme esse sacræ theologiæ jurisque publici principiis, bonorum proprietatem, quæ ab ecclesiis, a Familiis religiosis, aliisque locis piis possidentur, civili Gubernio asserere et vindicare.

9° Ecclesiasticam potestatem non esse jure divino distinctam et independentem a potestate civili, neque ejusmodi distinctionem et independentiam servari posse, quin ab Ecclesia invadantur et usurpentur essentialia jura potestatis civilis.

10° Illis Apostolicæ Sedis judiciis et decretis, quorum objectum ad bonum generate Ecclesiæ, ejusdemque jura, ad disciplinam spectare declaratur, dummodo fidei morumque dogmata non attingat, posse assensum et obedientiam detrectari absque peccato, et absque ulla catholicæ professionis jactura.

De quibus autem propositionibus sic statuit Pontifex :

- « Omnes et singulas pravas opiniones ac doctrinas singillatim hisce
 • litteris commemoratas auctoritate Nostra Apostolica reprobamus
 • proscribimus atque damnamus, easque ab omnibus catholicæ Eccle-
 • siæ filiis, veluti reprobatas, proscriptas atque damnatas omnino
 • haberi volumus et mandamus. »

Contra decretum S. C. concilii, supra n° 356, p. 183, relatum, allegata fuit decisio ejusdem S. C. data 23 apr. 1864, in causa Bellun, circa dismembrationem, ab Ordinario peractam, partis cujusdam parochiæ Belzano in gratiam alterius S. Blasii Bellun, nuncupatæ sic :

« Dubium : An quomodo sustineatur episcopale decretum dismembrationis diei 24 octobris 1859, in casu.

« Die 23 aprilis 1864, Sacra Congregatio Eminentissimorum ac Reverendissimorum Cardinalium, Conc. Tr. Interpretum ac Vindicum, respondit : ad dubium. — affirmative in omnibus ».

Sed cum agebatur hic de dismembratione jam a quinquennio, cum Gubernii et partium quorum intererat assensu, peracta, et quidem gravibus ex causis, a qua proinde nonnisi cum maxima difficultate recedi poterat, haud videtur posse inde legitime inferri Sacram Congregationem a sua antiqua sententia decreto generali declarata, vero discessisse; præsertim cum solummodo pro casu hoc particulari decisio fuit emissa.

Dignitates et canonici Ecclesiarum cathedralium vacantium, aut qui, eorum vices gerentes, concedere et transferre ausi fuerint in nominatum aut præsentatum ad has ecclesias earum curam, regimen et administrationem sub quovis titulo, nomine, quæsito colore, excommunicationem majorem Romano Pontifici specialiter reservatam incurrunt; quam etiam incurrunt nominati et præsentati qui hujusmodi curam, regimen et administrationem suscipere audent; necnon qui præmissis paruerint cujusque status, conditionis, præeminentiæ et dignitatis fuerint... Insuper si aliqui ex prædictis episcopali caractere sint insigniti, in pœnam suspensionis, ab exercitio Pontificalium, et interdicti ab ingressu ecclesiæ, ipso facto, absque ulla declaratione inveniunt, Sanctæ Sedi pariter reservam (Const. *Romanus Pontifex* V Kal. sept. 1873).

FINIS INDICIS TOMI PRIMI.

